

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «...ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων»: Σε ποιον αναφέρεται με την αντωνυμία «ἐκεῖνον» ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)
- 2) «... εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν»: Σε ποιες συμπεριφορές αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «αὐτῶν»; (μονάδες 3)

β. «... μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς»: Ποια είναι κατά τον Μαντίθεο η μεγαλύτερη απόδειξη της τιμιότητάς του και της κόσμιας συμπεριφοράς του; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανδρέας Λασκαράτος, Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς, απόσπασμα

Στο βιβλίο «Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς» που εκδόθηκε το 1856 ο Α. Λασκαράτος παρουσιάζει τα κοινωνικά ήθη της πατρίδας του, της Κεφαλονιάς, και προτείνει μεταρρυθμίσεις τολμηρές για την εποχή του. Οι σκέψεις του είναι διατυπωμένες σε άρθρα που αναφέρονται στην οικογένεια, τη θρησκεία και την πολιτική.

Επειδή ένας κύκλος φαύλος προλήψεων κάνει το σύστημα των οικογενειών μας. Ο γονής, για να πανδρέψει τη θυγατέρα του, νομίζει ναν του είναι συγχωρημένο* να 'βγάλει το προικιό της έως μέσα από τα σπλάγχνα της. Ενώ το θηλυκό εκείνο το τυραννεμένο, το κακοβλεμμένο, το υβρισμένο, δεν βλέπει άλλο μέσος ελευθερώσεως από τη σκλαβιά του παρά το γάμο!...

Έτσι, η τυραννία γίνεται αιτία της απαιτήσεως της υπανδρείας, ενώ η απαίτηση τούτη γίνεται πάλιν αιτία της τυραννίας!... Εγώ πιστεύω ότι, αν εμεταχειριζόμεθα τες θυγατέρες μας με περισσότερη αγάπη, το σπίτι μας ήθελε πάψει να είναι ωθηστικό* για δαύτες. Τότες με το πνεύμα τους αναπτυγμένο καλύτερα, ήθελ' έχουνε γνώριση* και πείρα του κόσμου, κι ερχόμενη η ώρα της υπανδρείας τους, ήθελ' έχουν υπομονή και γνώση διά να διαλέξουν το σύντροφό τους. Ήθελε δεχτούν εκείνον, οπού ήθελε κρίνουνε κατάλληλον να κάμει την ευδαιμονίαν τους, και ήθελε απορρίψουνε τον κερδοσκόπο που δεν ήθελε βλέπει σ' εδαύτες παρά το προικιό τους...

Από το σχολικό βιβλίο Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' ΓΕ.Λ.

του είναι συγχωρημένο: του επιτρέπεται

ωθηστικός: αποκρουστικός, μισητός

γνώριση: γνώση

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. καταλειφθείσης	α. κατάληψη β. εγκατάλειψη
2. ἐξέδωκα	α. δοτική β. δωμάτιο
3. ἔγκλημα	α. σύγκληση β. έγκλιση
4. διώκηκα	α. επιείκεια β. οικία
5. ὄψεσθε	α. άποψη β. απόψε

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Κύρου Παιδεία §§1.2.6-1.2.6-7

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1910, ανατ. 1970)

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών αναφέρεται στην προσωπικότητα και τον βίο του βασιλιά των Περσών Κύρου του Β΄ του Μεγάλου. Αφού εξέφρασε τον θαυμασμό του στο εισαγωγικό κεφάλαιο, ο Ξενοφών ανέτρεξε στα πρώτα χρόνια της ζωής του Κύρου. Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να περιγράψει το εκπαιδευτικό σύστημα των Περσών.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται ὥσπερ παρ' ἡμῖν ὅτι γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. **Γίνεται** γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἷων δὴ εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἷονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

καὶ ἄλλων οἷων δὴ εἰκός: και άλλα που είναι φυσικό να συμβαίνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Οἱ μὲν δὴ παῖδες ... ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κυριότερη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

μανθάνοντες: είναι..... ΣΤΟ

δικάζοντες: είναι..... ΣΤΟ

τούτων: είναι..... ΣΤΟ

ἀλλήλους: είναι..... ΣΤΟ

Ἐπεσθαι: είναι..... ΣΤΟ

ήγεμών: είναι..... στο

(μονάδες 6)

β. Να γράψετε το υποκείμενο του ρήματος «*Γίνεται* ...». Να προσδιορίσετε το είδος της σύνταξης. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

α.

1) Με την αντωνυμία «*ἐκεῖνον*» ο Μαντίθεος αναφέρεται στον αδελφό του.

2) Με την αντωνυμία «*αὐτῶν*» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους τρόπους διασκέδασης άλλων νέων της εποχής που σύχναζαν σε καταγώγια και σε κακόφημα μέρη.

β. Η μεγαλύτερη απόδειξη της τιμιότητας και της κόσμιας συμπεριφοράς του Μαντίθεου (*τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας*) είναι η διαφοροποίησή του από άλλους νέους της εποχής του ως προς τη δημόσια συμπεριφορά του. Ενώ δηλαδή πολλοί νεαροί Αθηναίοι εκείνη την εποχή περνούσαν τον καιρό τους π.χ. παίζοντας ζάρια ή πίνοντας σε τόπους διαφθοράς και καταγώγια, ο Μαντίθεος χαρακτηρίζεται από ευπρέπεια και ήθος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ανδρέας Λασκαράτος, *Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς*, απόσπασμα

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον ρόλο της προίκας ως θεσμού, στη σημασία του γάμου για τη γυναίκα αλλά και στη δυσμενή θέση της τελευταίας εξαιτίας της πατριαρχικής αντίληψης, αφού η ίδια δεν ορίζει τη μοίρα της. Κατά συνέπεια, μπορεί να αξιοποιηθεί σε συσχετισμό με την αναφορά του Μαντίθεου ότι πάντρεψε τις δύο αδελφές του δίνοντας σε κάθε μία προίκα (αν και δεν ήταν υποχρεωμένος νομικά), και να αναζητηθούν ομοιότητες στις κοινωνικές αντιλήψεις και αξίες δύο εποχών που τόσο πολύ απέχουν μεταξύ τους (4ος αι. π.Χ – 19ος αι.).

B4. 1-β, 2-α, 3-α, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, *Κύρου Παιδεία* §§1.2.6-1.2.6-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις:

Λοιπόν τα παιδιά πηγαίνοντας καθημερινά στο σχολείο διδάσκονται δικαιοσύνη και λένε πως γι' αυτό φοιτούν στα σχολεία· όπως ακριβώς σε μας, για να μάθουν γράμματα. Και οι άρχοντές τους (επιμελητές) περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας με το να δικάζουν για χάρη τους. Γιατί, καθώς είναι φυσικό, συμβαίνουν και μεταξύ των παιδιών, όπως ακριβώς και μεταξύ των αντρών,	Τα παιδιά λοιπόν πάνε στα σχολεία και αδιάλειπτα εκεί διδάσκονται δικαιοσύνη, και λένε πως γι' αυτό πάνε στα σχολεία, όπως στην πατρίδα μας τα παιδιά λένε πως πάνε στα σχολεία για να μάθουν γράμματα. Οι άρχοντές τους το περισσότερο μέρος της ημέρας το δαπανούν δικάζοντας αυτά, γιατί, όπως ξέρουμε, γίνονται μεταξύ των παιδιών, όπως γίνονται και μεταξύ των
--	--

παραπτώματα και για κλοπή, και γι' αρπαγή, και για κακολογία, και άλλα που είναι φυσικό να συμβαίνουν. Όσους ανακαλύψουν ενόχους σ' ένα απ' αυτά τα παραπτώματα, τους τιμωρούν. Τιμωρούν επίσης και όποιον πιάσουν να κατηγορεί άλλους άδικα. Δικάζουν ακόμα και για αδίκημα για το οποίο οι άνθρωποι πάρα πολύ μισούνται μεταξύ τους, κι ωστόσο ελάχιστα καταφεύγουν στα δικαστήρια, δηλαδή την αχαριστία. Και όποιον καταλάβουν πως μπορεί να ανταποδώσει την ευεργεσία που του έγινε, αλλά δεν την ανταποδίδει, κι αυτόν τον τιμωρούν αυστηρά· γιατί πιστεύουν πως οι αχάριστοι και τους θεούς και τους γονείς και την πατρίδα και τους φίλους τους θα παραμελούσαν εντελώς. Και φαίνεται πως την αχαριστία προπάντων σχεδόν πάντοτε ακολουθεί η αναισχυντία· και ορθά τη θεωρούν σαν τη μεγαλύτερη αίτια όλων των κακών πράξεων.

Μτφρ. Β. Καλαμπαλίκης. 1975.

ανδρών, κατεργαριές, και για κλοπή, και γι' αρπαγή, και για βιαιοπραγίες, και για απάτη, και για κακολογίες, και γι' άλλα, όσα φυσικό είναι να συμβαίνουν. Εκείνους που ανακαλύψουν πως έκαναν κανένα απ' αυτά τα αδικήματα, τους τιμωρούν. Τιμωρούν όμως και εκείνον που θα ανακαλύψουν πως άδικα κατηγορεί άλλον. Δικάζουν και γι' αδίκημα που κάνει να μισούνται μεταξύ τους οι άνθρωποι, δεν καταφεύγουν όμως γι' αυτό στα δικαστήρια, εννοώ την αχαριστία, και εκείνον που καταλάβουν πως μπορεί να ανταποδώσει την ευεργεσία που του έγινε αλλά δεν την ανταποδίδει, τον τιμωρούν αυστηρά. Γιατί φρονούν πως οι αχάριστοι και τους θεούς μπορούν να παραμελούν, και τους γονείς τους, και την πατρίδα τους, και τους φίλους τους. Νομίζουν πως την αχαριστία την ακολουθεί η αναισχυντία· και ορθά έχουν την ιδέα πως η αναισχυντία οδηγεί τους ανθρώπους σε όλες τις κακές πράξεις.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

μανθάνοντες: είναι κατηγορηματική μετοχή στο υποκείμενο *οί παῖδες* (από το ρήμα *διάγουσι*).

δικάζοντες: είναι κατηγορηματική μετοχή στο υποκείμενο *οί ἄρχοντες* (από το ρήμα *διατελοῦσι*).

τούτων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στην αντωνυμία *τι*.

ἀλλήλους: είναι αντικείμενο στο ρήμα *μισοῦσι*.

Ἔπεσθαι: είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο (προσωπικό) ρήμα *δοκεῖ*.

ἡγεμών: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *αὕτη* από το απαρέμφατο *εἶναι*.

β. Υποκείμενο του ρήματος **Γίγνεται** είναι το ουσιαστικό σε πληθυντικό αριθμό *ἐγκλήματα*.

Πρόκειται για περίπτωση αττικής σύνταξης.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι σε νεαρότερη ηλικία σύχναζε σε καταγώγια, όπως και άλλοι νέοι της εποχής του.
2. Κατά τον Μαντίθεο οι συκοφαντικές συμπεριφορές χαρακτήριζαν πολλούς νέους που σύχναζαν στα καταγώγια.
3. Ο Μαντίθεος ομολογεί ότι ήταν φιλόδικος, όπως και πολλοί άλλοι Αθηναίοι.
4. Ο Μαντίθεος καλεί τους βουλευτές να αναλογιστούν τις στρατιωτικές υπηρεσίες του προς την πόλη.

β. «... καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιούτους ἀγῶνας**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Άρεοπαγитικός §§48-50

Στον Άρεοπαγитικό ο Ισοκράτης κάνει έκκληση προς τους συμπολίτες του Αθηναίους για αναπροσαρμογή της πολιτικής τους στα εσωτερικά και εξωτερικά θέματα και επιστροφή στις πατροπαράδοτες αρχές διακυβέρνησης της πόλης, όταν ο Άρειος Πάγος ήταν ο θεματοφύλακας της ηθικής διαπαιδαγώγησης των πολιτών.

Γι' αυτό δεν σύχναζαν οι νέοι σε μέρη τυχερών παιχνιδιών, ούτε σε χαμαιτυπεία με αυλητρίδες, ούτε σε συγκεντρώσεις τέτοιου είδους όπου σήμερα περνούν την ημέρα τους, αλλά αφοσιώνονταν στις ασχολίες στις οποίες είχαν ταχθεί, όπου θαύμαζαν και ζήλευαν όσους πρώτευαν σ' αυτά. Τόσο πολύ απέφευγαν την αγορά, ώστε, και αν καμιά φορά αναγκάζονταν να περάσουν μέσα από αυτήν, όλοι έβλεπαν ότι το έκαναν με πολλή συστολή και σωφροσύνη. Το να αντιμιλούν στους μεγαλύτερους ή να τους κοροϊδεύουν το θεωρούσαν φοβερότερο από όσο φοβερό θεωρείται σήμερα η ανάρμοστη συμπεριφορά προς τους γονείς. Κανένας, ούτε καν καλός υπηρέτης, θα τολμούσε να φάει ή να πιει ποτό σε καπηλειό· γιατί φρόντιζαν να είναι σεμνοί και να μη βωμολοχούν. Ακόμη, αυτούς που αστειεύονταν και είχαν κάποιαν ικανότητα να κοροϊδεύουν, όσους σήμερα αποκαλούν ευφυείς, εκείνοι τους θεωρούσαν ανόητους. Κανείς ας μη νομίσει ότι διάκειμαι δυσμενώς προς όσους είναι σε νεαρή ηλικία. Γιατί δεν τους θεωρώ υπεύθυνους για όσα συμβαίνουν· εξάλλου, γνωρίζω καλά ότι οι περισσότεροι από αυτούς είναι ελάχιστα ευχαριστημένοι με αυτή την κατάσταση, η οποία τους επιτρέπει να επιδίδονται σ' αυτές τις ακολασίες. Γι' αυτό δεν θα είχα καμιά δικαιολογία να κατηγορώ αυτούς· πολύ πιο δίκαιο θα ήταν να καταφέρομαι εναντίον εκείνων που κυβέρνησαν την πόλη λίγο πιο μπροστά από μας.

Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη

B4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. διώκηκα	α. διευθύνω β. κατοικώ
2. τάς διατριβάς ποιούμενοι	α. ασχολούμαι β. εκπονώ διδακτορικό

3. διαφόρους	α. διαφορετικός β. εχθρός
4. δίκην	α. δικαιοσύνη β. ιδιωτική δίκη
5. στρατείας	α. στρατός β. εκστρατεία

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Πρὸς Δημόνικον* §§24-25

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στον λόγο αυτό παρατίθενται από τον Ισοκράτη προς τον νεαρό Δημόνικο διάφορες πρακτικές συμβουλές που αφορούν σε έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσης πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτόν καὶ περὶ σέ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονεν. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῷ διαμένειν. Ὅμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῷ τῶν φίλων μήτ' ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι προσποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχὼν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχὼν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇ.

μεταλλάττω: αλλάζω, τροποποιῶ

τὸ ἀπόρρητον: το μυστικό (εδώ)

αὐτεπάγγελτος: με τη δική σου θέληση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Μηδένα φίλον ποιοῦ ... τὸ δεῖσθαι προσποιῇ*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων του κειμένου:

έξετάσης, μεταλλάττειν, ποιήσεις, Δοκίμαζε, χρήσει. (μονάδες 6)

β. Ο Ισοκράτης δίνει μία συμβουλή για το μέλλον στον νεαρό Δημόνικο διατυπώνοντας έναν σύνθετο υποθετικό λόγο: «*Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς*». Να τον αναγνωρίσετε ως προς το είδος του και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Λ: πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

β.

Με τη φράση «εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας» ο Μαντίθεος αναφέρεται στις επιμέρους περιπτώσεις δικῶν ἢ καταγγελιῶν: δίκη, γραφή, εἰσαγγελία.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγитικός §§48-50

Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Ἰσοκράτης κακίζει τη νεολαία της εποχής του για μία σειρά από κακές συνήθειες, στις οποίες αναφέρεται και ο Μαντίθεος (πιο συνοπτικά). Επομένως, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεῖ για ἐμβάθυνση στη συγκεκριμένη αναφορά του Μαντίθεου, ἀλλὰ και για συσχέτισμό (ἢ και ἐρμηνεία) των ἀντιλήψεων για τοὺς νέους της Αθήνας τον 4ο αἰ. π.Χ..

B4. 1-α, 2-α, 3-β, 4-β, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§24-25

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κανένα να μη κάνεις φίλο προτού εξετάσεις πώς έχει συμπεριφερθεῖ πρὸς τοὺς παλαιούς του φίλους· διότι πρέπει να προβλέπεις ὅτι θα συμπεριφερθεῖ και πρὸς ἐσένα, ὅπως συμπεριφέρθηκε και πρὸς ἐκείνους. Να γίνεσαι μεν ἀργά φίλος, ἀφού ὁμως γίνεις φίλος να μένεις πιστός στην φιλία. Διότι εἶναι ἐξ ἴσου ἀπρεπές να μην ἔχεις κανένα φίλο και να ἀλλάζεις πολλούς φίλους συχνά. Να μη δοκιμάζεις τοὺς	Να μη κάνεις κανένα φίλο, προτού εξετάσεις, πώς ἔχει μεταχειρισθεῖ τοὺς προηγουμένους φίλους του· διότι ἐλπίζε, ὅτι αὐτός θα συμπεριφερθεῖ και πρὸς ἐσένα με τον ἴδιο τρόπο, ὅπως και πρὸς ἐκείνους· με βραδύτητα να γίνεσαι φίλος, ὅταν ὁμως γίνεις να προσπαθεῖς να παραμένεις· διότι εἶναι ἐξ ἴσου αἰσχρό το να μην ἔχεις κανένα φίλο και το να ἀλλάζεις πολλούς συντρόφους· οὔτε με βλάβη να δοκιμάζεις
--	---

φίλους σου κατά τέτοιο τρόπον ώστε από τη δοκιμή αυτή να προέρχεται για σένα ζημία, μήτε όμως να θέλεις να έχεις τους φίλους σου αδοκίμαστους. Αυτό θα κατορθώσεις, αν προσποιείσαι ενώπιον αυτών ότι έχεις ανάγκες τις οποίες δεν έχεις· να ανακοινώνεις σ' αυτούς ζητήματα, τα οποία μπορούν να κοινολογηθούν, παρουσιάζοντας αυτά ως μυστικά· αν διαψευσθείς στις ελπίδες σου, δεν θα υποστείς από αυτό καμία ζημία, εάν όμως οι ελπίδες σου επιβεβαιωθούν, θα έχεις ασφαλέστερη γνώση του χαρακτήρα των φίλων σου. Να δοκιμάζεις τους φίλους στις δυστυχίες και στους κοινούς κινδύνους· διότι τον μεν χρυσό δοκιμάζουμε στη φωτιά, ενώ τους φίλους τους διακρίνουμε στις ατυχίες. Θα τηρήσεις άριστη στάση απέναντι στους φίλους σου, αν δεν περιμένεις αυτοί να σου γνωρίσουν τις ανάγκες τους, αλλ' αν αυθόρμητα έλθεις σε βοήθειά τους, όταν οι περιστάσεις το επιβάλλουν.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1950. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

Η (δευτερεύουσα ονοματική) πρόταση *πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις* (πλάγια ερώτηση) είναι αντικείμενο στο ρήμα *έξετάσης*.

εταίρους : είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *μεταλλάπτειν*.

τοῦτο: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ποιήσεις*.

τούς φίλους: είναι αντικείμενο στο ρήμα *Δοκίμαζε*.

τους φίλους, ούτε πάλι να θέλεις να μη δοκιμάζεις τους φίλους σου· τούτο μάλιστα θα κατορθώσεις, εάν, χωρίς να έχεις ανάγκη, προσποιείσαι ότι έχεις· όσα δύνανται να λεχθούν, να τα ανακοινώνεις, ως εάν επρόκειτο για μυστικά· διότι αν μεν αποτύχεις σε τίποτε δεν θα βλαφθείς· αν όμως επιτύχεις, θα γνωρίσεις καλύτερα τον χαρακτήρα τους. Να δοκιμάζεις τους φίλους και από την κακοτυχία κατά τον βίο και από τη συμμετοχή στους κινδύνους· διότι το μεν χρυσάφι το δοκιμάζουμε στη φωτιά, τους φίλους όμως τους γνωρίζουμε καλά στα ατυχήματα. Τότε θα εξυπηρετήσεις τους φίλους με άριστο τρόπο, εάν δεν περιμένεις τις παρακλήσεις τους, αλλά εάν αυτόκλητος βοηθάς αυτούς στις κακές περιστάσεις.

Μτφρ. Μ. Πρωτοψάλτης. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

τοῖς φίλοις: εἶναι αντικείμενο στο ρήμα **χρήσει**.

β.

Υπόθεση: *ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς* = Δύο υποθέσεις: Ἐὰν + υποτακτική ενεστώτα (προσμένης, βοηθῇς)

Απόδοση: *Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις* = Οριστική μέλλοντα (χρήσει)

Πρόκειται για σύνθετο υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾷδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾷδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποικῶς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος εκφράζει την πεποίθηση ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει την ενοχή του.
2. Ο Μαντίθεος προτρέπει τους βουλευτές να λάβουν υπόψη τους μόνο τους καταλόγους με τα ονόματα των υπέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα αντίστοιχα επιδόματα.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι κάποιοι από τους πολίτες υπέφεραν εξαιτίας του.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί από τους βουλευτές εκλέχθηκαν σε αυτό το αξίωμα, επειδή δεν είχαν υπηρετήσει στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα.
5. Ο Μαντίθεος καλεί μάρτυρα, για να επιβεβαιώσει τον χρόνο επιστροφής του στην Αθήνα.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1396b

Ο φιλόσοφος ορίζει τη ρητορική ως τέχνη της πειθούς, ταξινομεί τους τρόπους πειθούς (επίκληση στη λογική, στο συναίσθημα και στο ήθος του ομιλητή) και προσθέτει ότι ο ρήτορας μεταχειρίζεται τους ρητορικούς συλλογισμούς, τα *ένθυμματα* και τα *παραδείγματα*.

Δύο είδη ενθυμημάτων υπάρχουν: μερικά αποδεικνύουν ότι κατιτί είναι ή δεν είναι, κάποια άλλα ελέγχουν τα δύο αυτά είδη διαφέρουν μεταξύ τους όπως ο έλεγχος και ο συλλογισμός στη διαλεκτική. Στο αποδεικτικό ενθύμημα συνάγεται συμπέρασμα από προτάσεις που το περιεχόμενό τους είναι κοινής αποδοχής, ενώ στο ελεγκτικό ενθύμημα συνάγεται συμπέρασμα που δεν είναι αποδεκτό από τον αντίπαλο.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **κατάστασιν, γράμμασιν, δοκιμάζεσθαι, ήγεϊσθε, μαρτύρησον**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Αγησίλαος §§ 1.23-1.25.8

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών εγκωμιάζει τον Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο τον Β΄, που βασίλευσε από το 399 έως το 360 π.Χ. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στην εκστρατεία του στην Μ. Ασία και στην προσπάθειά του να συγκροτήσει ιππικό.

Ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐδύνατο στρατεύεσθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἰππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἰππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. Τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε. Προεῖπε δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὡς ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι· καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι. Ἔταξε δὲ καὶ πόλεις ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἰππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἵπποτρόφων πόλεων εὐθύς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἰππικῇ γενέσθαι. Καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι, ὅτι κατεσκεύαστο τὸ ἰππικὸν αὐτῷ καὶ εὐθύς ἐρρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. Ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον· ἀσκῆσαι δὲ καὶ αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προϋῆθη καὶ ταῖς ἰππικαῖς τάξεσιν, ἣτις κράτιστα ἂν ἵππεύοι, καὶ ταῖς ὀπλιτικάῃς, ἣτις ἂν ἄριστα σωμαμάτων ἔχοι· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προϋῆθη, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοντο.

ἀνὰ τὰ πεδία: στις πεδιάδες

κατέλεξε: στρατολόγησε

μαστεύοι: αναζητά, ψάχνει να βρει

φρονηματίας: με υψηλό φρόνημα, υπερηφάνεια

ὑπέφαινε: άρχιζε να φαίνεται

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Προεῖπε δέ, ... ἦν καὶ ἐνεργόν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων επιρρηματικών προσδιορισμών του κειμένου:

ἐν τῇ Φρυγίᾳ: είναι στο

διὰ τὴν ἰππείαν: είναι στο

προθύμως: είναι στο

μάλιστα: είναι στο

εἰς Ἑφeson: είναι στο

κράτιστα: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «*ἔδοξεν αὐτῷ ἰππικὸν κατασκευαστέον εἶναι*»: Ο Ξενοφών αναφέρει ότι ο Αγησίλαος πήρε μία συγκεκριμένη απόφαση. Ποιες δευτερεύουσες προτάσεις στο χωρίο «*Ἐπεὶ μέντοι ... δέοι αὐτόν*» δηλώνουν την αιτία και τον σκοπό αυτής της απόφασης; Να τις καταγράψετε επισημαίνοντας τον τρόπο εισαγωγής τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

A1.

1. – Σ: Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα.
2. – Σ: Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε·
3. – Λ: ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε
4. – Λ: καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλεύοντας
5. – Σ: Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1396b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης διακρίνει τις κατηγορίες των ενθυμημάτων (βραχυλογικῶν συνήθως συλλογισμῶν) που χρησιμοποιούνταν από τους ρήτορες. Η διάκριση αυτή μπορεί να επιβεβαιωθεί στο απόσπασμα από τον λόγο του Λυσία, αξιοποιώντας τους συλλογισμούς που διατυπώνει ο Μαντίθεος.

B4.

Ευτυχῶς βελτιώθηκε η κατάσταση της υγείας του!

Τα γράμματα στο ελληνικό αλφάβητο είναι 24.

Μου αρέσει να δοκιμάζω διάφορα φαγητά.

Ο ηγέτης οφείλει να είναι αποφασιστικός.

Οι εφημερίδες έγραψαν ότι βρήκε μαρτυρικό θάνατο μέσα στη φυλακή.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἀγησίλαος §§ 1.23-1.25.8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Επειδὴ ὁμως δεν μπορούσε να επιχειρεῖ εκστρατείες οὔτε σε πεδινὲς περιοχὲς οὔτε στη Φρυγία εξαιτίας του ἱππικοῦ του Φαρναβάζου, αποφάσισε να συγκροτήσῃ ἱππικό, ὥστε να μην χρειάζεται ν' αποφεύγῃ συνέχεια τον πόλεμο. Διάλεξε λοιπὸν ἀπ' ὅλες τις ἐκεῖ πόλεις τους πιο πλούσιους για να τρέφουν ἄλογα και ανακοίνωσε ἐπίσημα ὅτι ὁποῖος δώσει ἓνα ἄλογο, ὅπλα και ἓναν ἱκανὸ στρατιώτη, θα ἀπαλλαγεί ἀπὸ τὴν στράτευση. Και με αὐτὸν τον τρόπο ἀνάγκασε τον καθένα να κάνει τόσο	Επειδὴ λοιπὸν στις πεδινὲς περιοχὲς οὔτε στη Φρυγία δεν μπορούσε να πολεμήσῃ, αποφάσισε να σχηματίσῃ ἱππικό, για να μη εἶναι υποχρεωμένος να ἀποφεύγῃ να πολεμά. Ἀνέθεσε λοιπὸν στους πλουσιωτέρους ἀπὸ τους κατοίκους των ἐκεῖ πόλεων να τρέφουν ἵππους, δήλωσε δε ὅτι ἐκεῖνος που θα παρείχε ἓναν ἵππο και ὅπλα και ἓναν γυμνασμένο ἱππέα, θα ἀπαλλασσόταν τῆς στρατιωτικῆς υπηρεσίας. Κατ' αὐτὸν τον τρόπο κατόρθωσε ὅλοι να κάνουν αὐτὰ πρόθυμα, καθὼς φροντίζει
--	--

πρόθυμα αυτά τα πράγματα, όσο πρόθυμα θα έψαχνε κανείς κάποιον άλλο, για να πεθάνει αντί γι' αυτόν. Καθόρισε και τις πόλεις, από τις οποίες έπρεπε να εκπαιδεύονται οι ιππείς, γιατί είχε τη γνώμη ότι από τις πόλεις που τρέφουν άλογα, θα έβγαιναν σίγουρα ιππείς με συναίσθηση υπεροχής στις δεξιότητές τους. Και φάνηκε ότι έκανε μια θαυμαστή ενέργεια, συγκρότησε δηλαδή ιππικό, που έγινε γρήγορα πολύ ισχυρό και ετοιμοπόλεμο. Όταν άρχισε να μυρίζει άνοιξη, μάζεψε ολόκληρο το στράτευμα στην Έφεσο. Και επειδή ήθελε να το εκπαιδεύσει, καθιέρωσε βραβεία για τα τάγματα του ιππικού, για όποιο θα ήταν το καλύτερο στην ιππική τέχνη, καθώς και για τα τάγματα των οπλιτών, όποιο θα είχε άριστη φυσική κατάσταση. Καθιέρωσε επίσης βραβεία για τους πελταστές και τους τοξότες, όποιοι θα αποδεικνύονταν οι καλύτεροι στις ασκήσεις της ειδικότητάς τους.

Μτφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003.

Γ4.

α.

έν τη Φρυγία: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του **τόπου** στο απαρέμφατο *στρατεύεσθαι*.

διὰ τὴν ἰππείαν: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός της **αιτίας** στο *ἐδύνατο* (*στρατεύεσθαι*).

προθύμως: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του **τρόπου** στο απαρέμφατο *πράττειν*.

μάλιστα: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του **ποσού** στο *φρονηματίας* (*γενέσθαι*).

εἰς Ἑφeson: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του **τόπου** στο ρήμα *συνήγαγε*.

κράτιστα: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του **τρόπου** στο ρήμα *ἂν ἵππεύοι*.

β.

πρόθυμα ο καθένας για εκείνον που δέχεται να πεθάνει προς χάριν του. Όρισε δε και τις πόλεις από τις οποίες έπρεπε να προμηθεύονται τους ιππείς, όντας βέβαιος ότι οι καταγόμενοι από τις ιπποτρόφους πόλεις γρήγορα θα γίνονταν και toλμηροί στην ιππασία. Και αυτά αξιέπαινα τα έκαμε, διότι έτσι κατάρτισε ιππικό γενναίο και δραστήριο. Κατά δε την αρχή της άνοιξης συγκέντρωσε όλο τον στρατό του στην Έφεσο. Θέλοντας δε να τον γυμνάσει, προκήρυξε βραβεία, και στις τάξεις του ιππικού για εκείνους που θα ἵππευαν καλύτερα, στους άνδρες του πεζικού για εκείνους που είχαν τα άριστα σώματα. Και στους πελταστές και τους τοξότες προκήρυξε βραβεία, για εκείνους οι οποίοι θα φαίνονταν ικανότεροι στα ίδια τους έργα.

Μτφρ. Κ. Καιροφύλας. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Η αιτία της απόφασης του Αγησιλάου δηλώνεται με τη δευτερεύουσα **αιτιολογική πρόταση** «Ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐδύνατο στρατεύεσθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν». Η πρόταση εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο **Ἐπεὶ**.

Ο σκοπός της απόφασης του Αγησιλάου δηλώνεται με τη δευτερεύουσα **τελική πρόταση** «ὥς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν». Η πρόταση εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ὥς**.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

- α. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
- β. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
- γ. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
- δ. Ο Μαντίθεος παρακαλεί τους κατηγορούς του να δείξουν ευνοϊκότερη στάση και να αποσύρουν τις κατηγορίες τους.
- ε. Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος στην απολογία του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§55.2-55.4

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Άριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Στο κείμενο που ακολουθεί αναφέρεται στον τρόπο ανάδειξης και τη δοκιμασία των Εννέα αρχόντων.

Παλαιότερα δεν αναλάμβανε εξουσία όποιος αποδοκιμαζόταν από τη βουλή, αλλά τώρα μπορεί να κάνει έφεση στο δικαστήριο, του οποίου η απόφαση είναι τελεσίδικη. Όταν γίνεται η κρίση, ρωτούν: «Ποιος είναι ο πατέρας σου και σε ποιον δήμο ανήκεις και ποιος είναι ο πάππος σου, ποια η μητέρα σου και ποιος ο πατέρας της μητέρας σου και από ποιους δήμους;» Μετά τον ρωτούν αν συμμετέχει στη λατρεία του Πατρώου Απόλλωνα και του Ερκείου Δία και πού βρίσκονται τα ιερά τους. Ύστερα, αν έχει οικογενειακούς τάφους και πού βρίσκονται, έπειτα αν φροντίζει τους γονείς του και αν πληρώνει τους φόρους και αν έχει υπηρετήσει τη θητεία του. Αφού του απευθύνει (ο πρόεδρος) αυτές τις ερωτήσεις, του λέει: «Φώναξε τώρα μάρτυρες για όσα είπες». Και όταν παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατηγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο) χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο: *δοκιμάζεσθαι, μηδέν, μαρτύρησον, αίτίας, λόγον.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§ 2.10.3-2.11.2

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήνει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῇσδε οὕπῳ μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὀρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.

οὕπῳ: ὅχι ἀκόμα

τῆς δόξης: ἀπὸ τῆς φήμης

τὸ ἔχθος: τὸ μῖσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Νὰ μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ἄνδρες Πελοποννήσιοι ... πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Νὰ προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων λέξεων τοῦ κειμένου που βρίσκονται στὴ γενικὴ πτώση:

τῶν Λακεδαιμονίων: εἶναι ΣΤΟ

τῆς ἐξόδου: εἶναι ΣΤΟ

πασῶν: εἶναι ΣΤΟ

ἡμῶν: εἶναι ΣΤΟ

πολέμων: εἶναι ΣΤΟ

τῶν πατέρων: εἶναι ΣΤΟ

(μονάδες 6)

β. Νὰ ἀναγνωριστεῖ τὸ εἶδος καὶ ἡ συντακτικὴ λειτουργία τῶν προτάσεων που ἀκολουθοῦν: «ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν», «ἃ ἐπινοοῦμεν». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

A1.

α. – Σ: καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλευόντας

β. – Σ: Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.

γ. – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

δ. – Λ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.

ε. – Σ: Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.2-55.4

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στη διαδικασία της «δοκιμασίας» και στις ερωτήσεις που υποβαλλόταν ο «δοκιμαζόμενος». Επομένως, το αριστοτελικό απόσπασμα μπορεί να αξιοποιηθεί συμπληρωματικά με τις αναφορές του Μαντίθεου για τον θεσμό της «δοκιμασίας».

B4.

Δοκίμασα τα παπούτσια και είδα ότι δεν μου πάνε καθόλου!

Η θερμοκρασία είναι 2 βαθμούς κάτω από το μηδέν.

Μη με μαρτυρήσεις στη Διευθύντρια, σε παρακαλώ!

Εσύ είσαι η αιτία που υποφέρω.

Ο Γιώργος κάνει πολλές απουσίες χωρίς λόγο.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κι όταν συνάχτηκε έτσι όλος ο συμμαχικός στρατός, κάλεσε ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς της Σπάρτης, που ήταν αρχιστράτηγος της εκστρατείας αυτής, όλους τους στρατηγούς των πόλεων όλων και τους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες, και τους ορμήνεψε κάπως έτσι: «Ἄντρες της Πελοποννήσου και σύμμαχοι: Και οι πατέρες μας πήραν μέρος σε πολλές	Όταν συγκεντρώθηκε όλος ο στρατός, ο βασιλεύς των Λακεδαιμονίων Αρχίδαμος, αρχιστράτηγος της εκστρατείας, συγκάλεσε όλους τους στρατηγούς και όλους τους αξιωματούχους των συμμάχων και τους είπε περίπου τα ακόλουθα: «Πελοποννήσιοι και Σύμμαχοι! Και οι πρόγονοί μας έκαναν πολλούς πολέμους και μέσα στην Πελοπόννησο και στο εξωτερικό, αλλά και οι
--	--

εκστρατείες μέσα κ' έξω από την Πελοπόννησο, κ' εμείς οι γεροντότεροι δεν είμαστε άμαθοι στον πόλεμο· δεν εβγήκαμε όμως ποτέ με μεγαλύτερο στράτευμα κ' εφοδιασμό από τούτον — εδώ, και πηγαίνομε τώρα να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή, κ' εμείς οι ίδιοι είμαστε πολύ μεγάλος και διαλεχτός στρατός. Σωστό είναι λοιπόν να μη φανούμε χειρότεροι από τους πατέρες μας, ούτε κατώτεροι από τη φήμη που έχομε εμείς οι ίδιοι. Γιατί ολόκληρη η Ελλάδα έχει ξεσηκωθεί με τούτη την εκστρατεία, κ' έχει στραμμένο το νου της σε μας, κ' επειδή μισούν τους Αθηναίους, ποθούν να πετύχομε αυτό που βάλαμε σκοπό μας.

Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962.

γεροντότεροι από εμάς δεν είναι άπειροι στον πόλεμο. Ποτέ άλλοτε, όμως, δεν εκστρατεύσαμε με τόσες πολλές δυνάμεις και τόσα πολλά μέσα, αλλά πάμε να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή και με πολυάριθμο και άριστο στράτευμα. Έχομε, επομένως, την υποχρέωση να μην φανούμε κατώτεροι ούτε από τους πατέρες μας ούτε από την δική μας φήμη. Η Ελλάδα ολόκληρη έχει συγκλονιστεί με την εκστρατεία αυτήν κι έχει τα βλέμματά της καρφωμένα απάνω μας κι ελπίζει, επειδή μισεί τους Αθηναίους, ότι θα επιτύχομε στην επιχείρησή μας.

Μτφρ. Άγγελος Σ. Βλάχος. 2008.

Γ4.

α.

τῶν Λακεδαιμονίων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *βασιλεύς*.

τῆς ἐξόδου: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἡγεῖτο*.

πασῶν: είναι (ομοιόπτωτος) κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *τῶν πόλεων*.

ἡμῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *πατέρες*.

πολέμων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *ἄπειροι*.

τῶν πατέρων: είναι γενική συγκριτική από το επίθετο συγκριτικού βαθμού *χείρους*.

β.

ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν: Δευτερεύουσα χρονική (επιρρηματική) πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας πρότασης *παρήνει*.

ἃ ἐπινουῶμεν: Δευτερεύουσα αναφορική (ονοματική) πρόταση, ως αντικείμενο στο απαρέμφατο *πρᾶξαι*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις δοκιμασίες ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
- 2) Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος στην απολογία του.
- 3) Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι του παραχώρησε μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία ο αδελφός του.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «ὑμῶν»; (μονάδες 2)
- 2) «...διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως»: Ποιο ιστορικό γεγονός υπαινίσσεται με τη φράση «διὰ τὰς συμφορὰς τὰς τῆς πόλεως»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§1.23

Ο αρχαίος ιστορικός συγκρίνει τους Περσικούς πολέμους με τον Πελοποννησιακό πόλεμο με αφορμή τις επιπτώσεις που ο τελευταίος προκάλεσε στον αρχαιοελληνικό κόσμο.

Απ' όλα τα προηγούμενα πολεμικά γεγονότα, το μεγαλύτερο ήταν ο Περσικός πόλεμος, ο οποίος τερματίστηκε με δυο ναυμαχίες και δύο μάχες, ενώ ο σημερινός πόλεμος κράτησε παρά πολλά χρόνια και προκάλεσε τόσες συμφορές στην Ελλάδα, όσες δεν είχε ποτέ πάθει σε ανάλογο χρονικό διάστημα. Ποτέ άλλοτε δεν κυριεύτηκαν και δεν καταστράφηκαν τόσες πολιτείες είτε από βαρβάρους είτε από Έλληνες που πολεμούσαν μεταξύ τους. Σε πολλές, μάλιστα, πολιτείες, αφού καταστράφηκαν, εγκαταστάθηκε καινούργιος πληθυσμός. Ποτέ άλλοτε δεν έγιναν τόσες εξορίες και δεν σκοτώθηκαν τόσο άνθρωποι, είτε στον πόλεμο είτε σ' εμφυλίουσ παραγμούς. Εκτός απ' αυτό, πολλά από τα όσα αναφέρονται σε παλιές διηγήσεις, τα οποία όμως σπάνια επαληθεύονταν, έγιναν πιστευτά. Γιατί έγιναν πολλοί και καταστρεπτικοί σεισμοί και εκλείψεις ηλίου πολύ συχνότερες από όσες μπορούσαν να μνημονευτούν για τις παλιές εποχές. Μεγάλες ξηρασίες σημειώθηκαν σε πολλά μέρη και προκάλεσαν λιμούς και τέλος η φοβερή επιδημία, που προξένησε μεγάλες βλάβες και καταστροφή. Όλα αυτά έγιναν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Μτφρ. Αγγ. Βλάχος

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. οἶδ'(α)	α. δέηση
2. δίκαιον	β. κλητική
3. Δέομαι	γ. δικαστήριο
4. ἐνειμάμην	δ. δικτάτορας
5. ἔγκλημα	ε. νομοθεσία
	ζ. είδηση
	η. εγκλεισμός

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Απολογία Σωκράτους* 30a5-30c4

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ανατ. 1967)

Ο Σωκράτης απολογείται στο δικαστήριο της Ηλιαίας. Με την απολογία του, όπως μας την παρουσιάζει ο Πλάτωνας, ο Σωκράτης ανάμεσα στα άλλα θέλει να εξηγήσει στους δικαστές ότι δεν έκανε παρά αυτό που νόμιζε ότι τον πρόσταζε ο θεός, απορρίπτοντας τους ισχυρισμούς του Άνυτου (: ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη).

Ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων ὅτι «Οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ». **Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερὰ**· εἰ δέ τις μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. Πρὸς ταῦτα, φαίην ἄν, «ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετέ με ἢ μή, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσαντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι». Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες.

περιέρχομαι: γυρίζω εδώ κι εκεί

ὀνήσεσθε: θα ωφεληθείτε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ταῦτα γὰρ κελεύει ... καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τῷ θεῷ: είναι στο

σωμάτων: είναι στο

ἅπαντα: είναι στο

ταῦτα: είναι στο

τεθνάναι: είναι ΣΤΟ

(μονάδες 5)

β. «Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά·» Ο Σωκράτης διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο στο πλαίσιο της απολογίας του. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση και να τον χαρακτηρίσετε ως προς το είδος του αιτιολογώντας την απάντησή σας. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

α.

1) – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

2) – Σ: Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

3) – Λ: πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων

β.

1) Με την αντωνυμία «**ὕμῶν**» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους βουλευτές.

2) Με τη φράση «**διὰ τὰς συμφορὰς τὰς τῆς πόλεως**» αναφέρεται στις καταστροφές σε ἐμπυχο και ἀψυχο υλικό που προκάλεσε ο Πελοποννησιακός πόλεμος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§1.23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις επιπτώσεις του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο Μαντίθεος επικαλείται αυτές τις επιπτώσεις προκειμένου να δικαιολογήσει την κακή οικονομική κατάσταση του πατέρα του. Έτσι, το κείμενο μπορεί να αξιοποιηθεί ως εμβάθυνση στη συγκεκριμένη ιστορική αναφορά του Μαντίθεου.

B4.

1-ζ, 2-γ, 3-α, 4-ε, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Ἀπολογία Σωκράτους 30a5-30c4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί αυτή είναι η εντολή του θεού, κατάλαβέ το καλά, και εγώ πιστεύω ότι κανένα μεγαλύτερο αγαθό για σας δεν υπήρξε ως τώρα στην πόλη από την υπηρεσία μου στον θεό. Γιατί εγώ γυρίζω εδώ και εκεί χωρίς να κάνω τίποτε άλλο από το να προσπαθώ να πείσω νεότερους και ηλικιωμένους ανάμεσά σας να μη φροντίζουν προηγουμένως μήτε για τα σώματα μήτε για τα χρήματα μήτε [για	Γιατί, να το ξέρετε καλά, αυτά διατάζει ο θεός και εγώ νομίζω ότι ποτέ δεν υπήρξε μεγαλύτερο καλό για την πόλη από τη δική μου δραστηριότητα στην υπηρεσία του θεού. Γιατί εγώ δεν κάνω τίποτε άλλο από το να τριγυρίζω και να προσπαθώ να σας πείσω όλους, νέους και γέρους, να μη φροντίζετε πρώτα απ' όλα και με τόσο ζήλο για το σώμα σας και για τα χρήματα, αλλά για το πώς θα κάνετε την ψυχή σας όσο το δυνατόν
---	---

τίποτε άλλο] τόσο πολύ όσο για την ψυχή πώς θα γίνει όσο γίνεται καλύτερη. Τους λέγω ότι η αρετή δεν γίνεται από τα χρήματα, αλλά τα χρήματα και όλα τα άλλα ανθρώπινα αγαθά, και ιδιωτικά και δημόσια, [γίνονται] από την αρετή. Αν λοιπόν λέγοντας αυτά διαφθείρω τους νέους, τότε είναι βλαβερά. Αν πάλι κάποιος σας λέγει ότι εγώ λέγω άλλα από αυτά, δεν λέγει την αλήθεια. Έναντι όλων αυτών», θα σας έλεγα «άνδρες Αθηναίοι, είτε πείθεσθε στον Άνυτο είτε όχι και είτε με αθώωσετε είτε όχι, εγώ δεν κάνω άλλα [δεν θα αλλάξω τη στάση μου], ακόμη και αν πρόκειται να πεθάνω πολλές φορές». Μη θορυβείτε, άνδρες Αθηναίοι, αλλά μείνετε σταθεροί στις παρακλήσεις μου. Μη θορυβείτε για όσα λέγω, αλλά ακούτε, γιατί πιστεύω ότι, αν ακούτε, θα ωφεληθείτε.

Μτφρ. Ν.Ε. Τζιράκης. 2002.

Γ4.

α.

τῷ θεῷ: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο *ὑπηρεσίαν*.

σωμάτων: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐπιμελεῖσθαι*.

ἅπαντα: είναι (ομοιόπτωτος) κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *ἀγαθὰ*.

ταῦτα: είναι σύστοιχο αντικείμενο στη μετοχή *λέγων*.

τεθνάναι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *μέλλω* (τελικό απαρέμφατο).

β.

Υπόθεση: *Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους* = Εἰ + οριστική ενεστώτα

Απόδοση: *ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά* = Δυνητική ευκτική

Ο υποθετικός λόγος που διατυπώνει ο Σωκράτης, δηλώνει το πραγματικό.

καλύτερη. Σας λέω ότι δεν δημιουργείται από τα χρήματα η αρετή αλλά από την αρετή τα χρήματα και όλα τα άλλα αγαθὰ των ανθρώπων, και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή. Αν λοιπόν διαφθείρω τους νέους λέγοντας αυτά, τα λόγια μου ίσως και να είναι επιβλαβή. Αν όμως κάποιος ισχυρίζεται ότι διδάσκω άλλα και όχι αυτά, τότε λέει ανοησίες. Σε έναν τέτοιο ισχυρισμό θα απαντούσα: «Αθηναίοι, δεχθείτε τη θέση του Άνυτου ή μην τη δέχεστε και αθώωστε με ή μη με αθωώνετε. Εγώ πάντως δεν θα κάνω τίποτε άλλο από ό,τι έκανα ως τώρα, ακόμα και αν πρόκειται να πεθάνω πολλές φορές». Ησυχάστε, Αθηναίοι, και κάντε μου τη χάρη να τηρήσετε αυτό που σας παρακάλεσα, να ακούτε ήσυχα αυτά που λέω. Γιατί, όπως εγώ νομίζω, θα ωφεληθείτε, αν ακούσετε.

Μτφρ. Θ. Σαμαράς. 2003.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος δείχνει μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό του ότι θα μεταστρέψει τις αρνητικές σε βάρος του εντυπώσεις.
2. Ο Μαντίθεος προβάλλει τα δημοκρατικά του φρονήματα και τη συμμετοχή του στις στρατιωτικές δραστηριότητες της πόλης.
3. Οι αντίπαλοι του Μαντίθεου θεωρούν ότι στη ζωή του ακολούθησε το μέτρο.
4. Ο Μαντίθεος ζητάει από τους βουλευτές να παραβλέψουν το ήθος των κατηγορών.
5. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι ζούσε στην Αθήνα κατά την περίοδο της τυραννίας μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.3-4

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Αριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Μετά το σύντομο *προοίμιον*, ο φιλόσοφος πραγματεύεται τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των κληρωτών και αιρετών αξιωματούχων και των υπαλλήλων της διοίκησης.

Όταν γίνεται η κρίση, ρωτούν: «Ποιος είναι ο πατέρας σου και σε ποιον δήμο ανήκεις και ποιος είναι ο πάππος σου, ποια η μητέρα σου και ποιος ο πατέρας της μητέρας σου και από

ποιους δήμους;» Μετά τον ρωτούν αν συμμετέχει στη λατρεία του Πατρώου Απόλλωνα και του Ερκείου Δία και πού βρίσκονται τα ιερά τους. Ύστερα, αν έχει οικογενειακούς τάφους και πού βρίσκονται, έπειτα αν φροντίζει τους γονείς του και αν πληρώνει τους φόρους και αν έχει υπηρετήσει τη θητεία του. Αφού του απευθύνει (ο πρόεδρος) αυτές τις ερωτήσεις, του λέει: «Φώναξε τώρα μάρτυρες για όσα είπες». Και όταν παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατήγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ύστερα αποφασίζει η βουλή με ανάταση χειρών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατήγορος, γίνεται αμέσως η ψηφοφορία.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **τυγχάνει:** Η των στόχων μας είναι βασική προϋπόθεση για να προοδεύσουμε.
- **διακείμενος:** Αυτό το δαχτυλίδι είναι οικογενειακό μας
- **πλέον:** Η των κατοίκων της περιοχής είναι αγρότες.
- **φαίνομαι:** Στην της θάλασσας υπήρχαν πολλά φύκια.
- **πολιτείας:** Ο Αθηναίος συνδύαζε τη θεωρία με την πράξη, σύμφωνα με τον Περικλή.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου Καταλύσεως Απολογία §§15-17.3

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής στην πίστιν – άπόδειξιν του λόγου του υποστήριξε ότι κανείς δεν έρχεται στον κόσμο με διαμορφωμένες πολιτικές απόψεις, αλλά ότι οι πολιτικές επιλογές του καθενός διαμορφώνονται με βάση τα συμφέροντά του. Τόνισε, μάλιστα, ότι όσοι δεν υπέστησαν δεινά κατά την περίοδο του δημοκρατικού πολιτεύματος δεν είχαν λόγους να επιζητούν την ανατροπή του.

Ἔτι τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων ἄξιον σκέψασθαι. Ἐγὼ γὰρ τοιοῦτον ἑμαυτὸν ἐν ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς παρέσχον ὥστε, εἰ πάντες τὴν αὐτὴν

γνώμην ἔσχον ἐμοί, μηδένα ἄν ὑμῶν μηδεμιᾷ χρήσασθαι συμφορᾷ. Ὑπ' ἐμοῦ γὰρ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὔτε ἀπαχθεῖς οὐδείς φανήσεται, οὔτε τῶν ἐχθρῶν οὐδείς τετιμωρημένος, οὔτε τῶν φίλων εὖ πεπονθώς. (Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον θαυμάζειν· εὖ μὲν γὰρ ποιεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ χαλεπὸν ἦν, ἐξαμαρτάνειν δὲ τῷ βουλομένῳ ῥάδιον). Οὐ τοίνυν οὐδ' εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέξας οὐδένα φανήσομαι, οὐδὲ δίκαιαν καταδικαιησάμενος οὐδενός, οὐδὲ πλουσιώτερος ἐκ τῶν ὑμετέρων γεγονώς συμφορῶν. Καίτοι εἰ τοῖς τῶν γεγεννημένων κακῶν αἰτίοις ὀργίζεσθε, εἰκὸς καὶ τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας βελτίους ὑφ' ὑμῶν νομίζεσθαι. Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί, μεγίστην ἡγοῦμαι περὶ ἐμαυτοῦ τῇ δημοκρατίᾳ πίστιν δεδωκέναι.

ἐμαυτὸν παρέσχον: αποδείχτηκα

εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέγω: συμπεριλαμβάνω στον κατάλογο των μη Αθηναίων
καταδικαιῶμαι δίκαιαν: μεσολαβῶ για την τιμωρία κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**ἔτι τοίνυν... ῥάδιον**»).

Μονάδες 20

Γ4.

α. «Ὑπ' ἐμοῦ... συμφορῶν»: Να εντοπίσετε στο συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου τις μετοχές με τις οποίες καταδεικνύεται το ήθος του ομιλητή κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα. Να τις αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 6)

β. «Καίτοι ... νομίζεσθαι»: Ο ομιλητής, απευθυνόμενος στους δικαστές, διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο. Να τον αναγνωρίσετε ως προς το είδος του και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

A1.

1. – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι
2. – Σ: ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν
3. – Λ : ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν
4. – Λ : δέομαι ὑμῶν ... τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι
5. – Λ : Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς (...) οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.3-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στις αρχικές καθιερωμένες ερωτήσεις της δοκιμασίας, με την οποία γίνεται εξονυχιστικός έλεγχος της προσωπικότητας του δοκιμαζόμενου. Κοινά σημεία που εντοπίζονται στα δύο αποσπάσματα είναι οι αναφορές στην κοινωνική και δημόσια ζωή του δοκιμαζόμενου.

B4. επίτευξη (επιτυχία), κειμήλιο, πλειοψηφία, επιφάνεια, πολίτης

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§15-17.3

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ακόμα, κύριοι δικαστές, και από τις άλλες πράξεις μου αξίζει να σκεφθείτε (ποιος είμαι). Εγώ δηλαδή τέτοια συμπεριφορά έδειξα στις συμφορές της πόλεως, ώστε, εάν όλοι σκέφτονταν, όπως εγώ, κανείς από σας καμία συμφορά δεν θα είχε πάθει. Από μένα δηλαδή τον καιρό της ολιγαρχίας κανείς δεν θα φανεί ότι οδηγήθηκε στη φυλακή, ούτε εχθρός μου ότι τιμωρήθηκε, ούτε φίλος μου ότι ευεργετήθηκε. Και για τούτο βέβαια δεν πρέπει να απορεί κανείς. Διότι στην περίπτωση εκείνη ήταν δύσκολο	Ακόμη, άνδρες δικαστές, αξίζει να προβληματιστείτε και για τις άλλες μου πράξεις· έδειξα δηλαδή τέτοια διαγωγή στις συμφορές της πόλης, ώστε, αν όλοι είχαν τις ίδιες απόψεις με εμένα, κανένας από σας δε θα είχε πάθει τίποτε. Γιατί στην περίοδο της ολιγαρχίας κανείς δε θα φανεί ότι οδηγήθηκε εξαιτίας μου στη φυλακή, ούτε ότι τιμωρήθηκε κανείς από τους εχθρούς, ούτε ότι ευεργετήθηκε κανείς από τους φίλους. Και αυτό δεν είναι άξιο θαυμασμού· γιατί, εκείνη την εποχή ήταν δύσκολο να κάνει
---	--

να ευεργετεί κανείς, εύκολο δε σε αυτόν που επιθυμούσε να βλάπτει. Δεν θα φανώ λοιπόν ότι περιέλαβα κάποιον στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε θα φανώ ότι εξάσκησα βία εναντίον δικαστή για να εκδώσει για μένα ευνοϊκή απόφαση, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος επωφελούμενος από τις συμφορές του λαού. Και βέβαια, εάν αγανακτείτε εναντίον των αιτίων των εγκλημάτων που έχουν γίνει, πρέπει να θεωρείτε χρηστούς πολίτες εκείνους που κανέναν δεν αδίκησαν. Και ασφαλώς, κύριοι δικαστές, νομίζω ότι έχω δώσει μεγίστη απόδειξη για τον εαυτό μου στη δημοκρατία (νομίζω ότι έχω αποδείξει τα υπέρ της δημοκρατίας αισθήματά μου).

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α. άπαχθείς, τετιμωρημένος, πεπονθώς: κατηγορηματικές μετοχές (με ρήμα εξάρτησης φανήσεται)

καταλέξας, καταδικαιησάμενος, γεγονώς: κατηγορηματικές μετοχές (με ρήμα εξάρτησης φανήσομαι).

β.

Σχηματίζεται υποθετικός λόγος με Υπόθεση *εἰ τοῖς τῶν γεγενημένων κακῶν αἰτίοις ὀργίζεσθε* (εἰ+οριστική ενεστώτα, ὀργίζεσθε) και Απόδοση *εἰκός (ἐστι) καὶ τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας βελτίους ὑφ' ὑμῶν νομίζεσθαι* (εἰκός ἐστι, οριστική ενεστώτα). Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το πραγματικό.

κανείς καλό, αλλά ήταν εύκολο, σ' όποιον ήθελε, να κάνει κακό. Ούτε, πάλι, θα φανώ ότι συμπεριέλαβα κανέναν στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε ότι ζήτησα την εύνοια κάποιου δικαστή, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος εκμεταλλευόμενος τις δικές σας συμφορές. Κι όμως, αν οργίζεσθε εναντίον των υπευθύνων γι' αυτές τις συμφορές, είναι λογικό να θεωρούνται από σας ανώτεροι αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα κακό. Νομίζω ασφαλώς, άνδρες δικαστές, ότι έχω δείξει με τη μεγαλύτερη αξιοπιστία τα δημοκρατικά μου φρονήματα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι επέστρεψε ολόκληρο το επίδομα του ιππέα στο δημόσιο.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του σανιδίου.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι οι σύνδικοι, ως συνήγοροι του δημοσίου, τον κατηγορήσαν ότι δεν επέστρεψε το επίδομα του ιππέα.
4. Ο Μαντίθεος αρνείται την κατηγορία, επειδή θεωρεί ότι αποτελεί εμπόδιο στην έγκρισή του ως βουλευτή.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του είναι ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §18

Στον λόγο του «Δήμου καταλύσεως ἀπολογία», ο ρήτορας προσπαθεί ν' αποδείξει ότι οι κατηγοροί του τον συκοφαντούν άδίκα και ότι ο ίδιος την περίοδο των Τριάκοντα έδρασε ως δημοκράτης.

Νομίζω, άνδρες δικαστές, ότι δε θα μισούσατε δίκαια αυτούς που στην περίοδο της ολιγαρχίας δεν είχαν πάθει κανένα κακό, ενώ πρέπει να οργίζεσθε εναντίον εκείνων που βασάνισαν το λαό, ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν (από την Αθήνα) αλλά αυτούς που σας εξόρισαν, ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους αλλά αυτούς που αφαίρεσαν την περιουσία από άλλους, ούτε αυτούς που έμειναν στην πόλη για να σώσουν τη ζωή τους αλλά αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους. Αν, πάλι, νομίζετε ότι πρέπει να εξοντώσετε εσείς όσους εκείνοι ξέχασαν να αδικήσουν, δε θα εξαιρεθεί κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **ἀποδείξειεν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μου δίνεις ένα, για να καταλάβω τι εννοείς;
- Γνωστή ηθοποιός παρουσίασε την μόδας διάσημου οίκου.
- Επειδή υπήρχαν πολλές φοροδιαφυγής, πραγματοποιήθηκαν σαρωτικοί έλεγχοι στην αγορά.
- Μην ξεχάσεις να πάρεις την
- Η συμπεριφορά του ήταν Δεν έχω κανένα παράπονο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Ιέρων, κεφ. 5, §§ 1-2

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Ο Ιέρωνας, τύραννος των Συρακουσών, στον διάλογό του με τον ποιητή Σιμωνίδα παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τύραννοι παρουσιάζουν αντιφάσεις στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τους.

Χαλεπὸν δ' ἔρῳ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ιδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μὴ τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν

δὲ τοὺς τοιοῦτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. Ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὐτ' ἂν σῶζεσθαι δύναίτο οὐτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἐαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ὁ ἄλκιμος: ο γενναῖος, ο δυνατός

ἄγαμαί τι: θαυμάζω, επιδοκιμάζω κάτι

προστατέομαι, -οῦμαι ὑπό τινος: κυβερνῶμαι, διοικῶμαι ἀπὸ κάποιον

ὑπεξαιροῦμαι: απομακρύνω κάποιον

ὁ ἀνδραποδώδης: ο δουλικός, ο δουλοπρεπής

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Χαλεπὸν δ' ἐρῶ ... ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις;*»

Μονάδες 20

Γ4. α. «*Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται ... πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι*»: Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε και να καταγράψετε τις προτάσεις που δηλώνουν φόβο (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγῆς και εκφορᾶς τους (μονάδες 2).

β. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τυράννων: εἶναι στο

ιδιωτῶν: εἶναι στο

τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν: εἶναι στο

αὐτῶν: εἶναι στο

ἐαυτῶν: εἶναι στο

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§ 7-8

A1.

1. – Λ: οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα
2. – Λ: ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ
3. – Λ: οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκους
4. – Λ: οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς
5. – Σ: ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία § 18

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και το πρωτότυπο κείμενο, στην κατηγορία της συνεργασίας με το καθεστώς των Τριάκοντα. Κοινό τόπο των δύο αποσπασμάτων αποτελεί όχι μόνο η αποστασιοποίηση των δύο κατηγορουμένων από τις πρακτικές και μεθόδους του καθεστώτος των Τριάκοντα αλλά και από τα κριτήρια που θέτουν για την αξιολόγηση του πολίτη, προτάσσοντας εκείνο της μη διάπραξης αδικιών προς τους συμπολίτες τους. Θα μπορούσε, επίσης, να εξεταστεί και ο κοινός τρόπος διεκδίκησης της εύνοιας του ακροατηρίου από τους δύο ομιλητές.

B4. παράδειγμα, επίδειξη, ενδείξεις, απόδειξη, υποδειγματική

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἰέρων κεφ. 5 §§ 1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θα σου πω κι ένα άλλο από τα δυσάρεστα που παθαίνουν οι τύραννοι, Σιμωνίδη. Αυτοί, παρ' όλο που αναγνωρίζουν τους γενναίους, τους σοφούς και τους δίκαιους όχι λιγότερο απ' ότι οι ιδιώτες, τους φοβούνται μάλλον παρά τους θαυμάζουν τους ανδρείους, μήπως και τολμήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας· τους σοφούς μήπως και μηχανευτούν κάτι τους δίκαιους, μήπως τους θελήσει το πλήθος για κυβερνήτες του. Κι όταν οι τύραννοι από το φόβο τους τούς ξεπαστρέψουν αυτούς, ποιοι άλλοι θα τους μείνουν για να τους

Θα σου πω, Σιμωνίδη, και ένα άλλο δυσάρεστο πάθημα τυράννων. Αυτοί ξέρουν πολύ καλά και τους σεμνούς και τους σοφούς και τους δίκαιους πολίτες, αλλά αντί να τους εκτιμούν τους φοβούνται· άλλους -τους ανδρείους- μήπως και αποτολήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας τους, άλλους δε, τους σοφούς, μήπως μηχανευτούν κάτι εναντίον τους και τέλος, τους δίκαιους, μήπως επιθυμήσει ο λαός να τον κυβερνήσουν αυτοί. Όταν όλους αυτούς τους απομακρύνουν από φόβο, ποιοι άλλοι απομένουν για να τους

χρησιμοποιούν εκτός από τους άδικους, τους έκλυτους και τους δουλοπρεπείς; Τους άδικους τους εμπιστεύονται, γιατί κι αυτοί φοβούνται, όπως οι τύραννοι, μήπως η πόλη κάποια μέρα γίνει ελεύθερη και ασκήσει πάνω τους την εξουσία της· τους έκλυτους εξαιτίας της ελευθερίας δράσης που έχουν προς το παρόν και τους δουλοπρεπείς, επειδή αυτοί δεν έχουν καμιά αξίωση να είναι ελεύθεροι. Μου φαίνεται λοιπόν δυσάρεστο κι αυτό το πάθημα: άλλους να θεωρείς χρηστούς άνδρες κι άλλους να είσαι αναγκασμένος να χρησιμοποιείς. Επιπλέον, ο τύραννος είναι αναγκασμένος να αγαπά την πόλη του· γιατί χωρίς αυτή δεν μπορεί ούτε να υπάρχει ούτε να ευτυχεί· η τυραννία όμως αναγκάζει τους τυράννους να εγκαλούν την ίδια την πατρίδα τους.

Μτφρ. Λ. Τρουλινός. 1994.

χρησιμοποιήσουν, παρά οι άδικοι, οι ανήθικοι και οι δουλοπρεπείς; Οι άδικοι προσελκύουν την εμπιστοσύνη των τυράννων γιατί δεν φοβούνται ότι αν καμιά φορά ελευθερωθούν οι πολιτείες θα ανατεθεί η εξουσία στους άδικους αυτούς. Τους ανήθικους τους εμπιστεύονται γιατί δεν ενδιαφέρονται παρά για την παρούσα εξουσία, ενώ τους δουλοπρεπείς τους θέλουν γιατί ούτε για τον εαυτό τους δεν διεκδικούν την ελευθερία. Πιστεύω, λοιπόν, πως και τούτο το πάθημα είναι δυσάρεστο, δηλαδή αυτούς που τους θεωρείς ως χρηστούς άνδρες να μη μπορείς να τους χρησιμοποιήσεις κι αυτούς που δεν εκτιμάς ν' αναγκάζεις να τους χρησιμοποιείς. Ακόμα πρέπει ο τύραννος ν' αγαπά την πόλη του, γιατί χωρίς την πολιτεία δεν μπορεί ούτε να υπάρξει, ούτε να ευδαιμονεί. Η τυραννίδα, όμως, αναγκάζει τους τυράννους να κακομεταχειρίζονται και τις ίδιες τους τις πατρίδες και να τις μειώνουν με τα διάφορα μέτρα τους.

Μτφρ. Τ. Βουρνάς. 1984.

Γ4α.

μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή τι μηχανήσονται: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

Και οι τρεις ενδοιαστικές προτάσεις εισάγονται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο «μή», διότι δηλώνουν φόβο μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο κι εκφέρονται με υποτακτική αορίστου («τολήσῃσι», «μηχανήσονται», «ἐπιθυμήσῃ»), γιατί εκφράζουν φόβο προσδοκώμενο.

β.

τυράννων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο πάθημα.

ιδιωτῶν: είναι γενική συγκριτική (ως β' όρος σύγκρισης) από το επίθετο συγκριτικού βαθμού ἥττον.

τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα τολήσῃσι

αὐτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ἐγκρατεῖς

ἐαυτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο πατρίσι

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὧ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

- 1) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις δοκιμασίες ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
- 2) Ο Μαντίθεος παρακαλεί για την εὐνοία των βουλευτῶν.
- 3) Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι, επειδή η περιουσία που κληρονόμησε ήταν μεγάλη, παραχώρησε μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία στον αδελφό του.
- 4) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι μοίρασε την πατρική περιουσία έτσι ώστε ο ίδιος να πάρει ἴσο μερίδιο με τον αδελφό του.
- 5) Ο Μαντίθεος διατυπώνει την άποψη ότι δεν έδωσε στους συμπολίτες του ποτέ αφορμή για παράπονα ή για κατηγορίες εναντίον του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Νόμοι 774c-d

Ο διάλογος διαδραματίζεται στην Κρήτη και στη συζήτηση παίρνουν μέρος ένας ανώνυμος Αθηναίος, ο Κρητικός Κλεινίας και ο Σπαρτιάτης Μέγγιλος. Θέμα του διαλόγου είναι η

οικοδόμηση ενός φανταστικού πολιτεύματος, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξαρτάται από μια ιδεατή νομοθεσία.

Για την προίκα μιλήσαμε και πιο μπροστά, αλλά ας επαναλάβουμε ότι ισότητα σημαίνει το να μη παίρνει, ούτε να δίνει κανείς, ούτε όταν παντρεύεται ο ίδιος, ούτε όταν παντρεύει την κόρη του γιατί δεν είναι δίκαιο να μένουν άγαμοι οι φτωχοί επειδή δεν έχουν χρήματα. Γιατί όλοι οι πολίτες έχουν τα απαραίτητα για να ζήσουν, και εκτός αυτού οι γυναίκες που δεν έχουν προίκα φέρνονται με λιγότερη αυθάδεια κι η συμπεριφορά των αντρών που θα τις παντρεύονται, για την προίκα τους, θα ήταν λιγότερο ταπεινωτική και δουλοπρεπής. Κι' όποιος υπακούει σ' αυτά, θα μπορεί να περηφανεύεται ότι έκαμε κάτι ωραίο· αυτός που δεν υπακούει ή παίρνει για προίκα φορέματα που αξίζουν πάνω από πενήντα δραχμές, ή πάνω από μία μνα ή πάνω από μιάμιση μνα ανάλογα με την οικονομική τάξη που ανήκουν – ή πάνω από την αξία δύο μνων όποιος ανήκει στην ανώτατη τάξη, θα γίνεται χρεωφειλέτης του δημοσίου για διπλάσιο ποσό, και το ποσό που έλαβε ή πήρε θα αφιερώνεται στην Ήρα και στο Δία κι ας το εισπράττουν οι ταμίες των δύο αυτών θεών, [...].

Μτφρ. Β. Μοσκόβης

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. πλείω	α. ανάληψη
2. άπολογεῖσθαι	β. πλεονεξία
3. καταλειφθείσης	γ. φόρεμα
4. συμφοράς	δ. διοίκηση
5. διώκηκα	ε. λιποτάκτης
	ζ. λεξικό
	η. δίωξη

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Ἐπιστολαί*, 324d –325a

(έκδ. του Burnet, J. Oxford University Press, 1903)

Στην έβδομη επιστολή του ο Πλάτων προχωρά στον απολογισμό του για τα τρία ταξίδια που είχε πραγματοποιήσει στη Σικελία. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα διατυπώνει την άποψή του για το καθεστώς των τριάκοντα τυράννων, άποψη που είχε ήδη διαμορφώσει, όταν πραγματοποίησε το πρώτο του ταξίδι στη Σικελία (390 ή 389 π.Χ.).

Τούτων [τῶν τριάκοντα] δὴ τινες οἰκεῖοί τε ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγγανον ἐμοί, καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθύς ὡς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά με. Καὶ ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ νεότητος· ᾤθηθην γὰρ αὐτοὺς ἕκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικῆσιν δὴ τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξοιεν. Καὶ ὁρῶν δῆπου τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσὸν ἀποδείξαντας τὴν ἔμπροσθεν πολιτείαν —τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοὶ πρεσβύτερον Σωκράτη, ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην εἰπὼν δικαιοτάτον εἶναι τῶν τότε, ἐπὶ τινὰ τῶν πολιτῶν μεθ' ἐτέρων ἔπεμπον, βίᾳ ἄξοντα ὡς ἀποθανούμενον, ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, εἴτε θούλοιο εἴτε μή· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, πᾶν δὲ παρεκινδύνευσεν παθεῖν πρὶν ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός — ἃ δὴ πάντα καθορῶν καὶ εἴ τιν' ἄλλα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυσχέρανά τε καὶ ἐμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν.

καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθύς ὡς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά με: με παρακινούσαν, λοιπόν, εξ αρχής να συμμετέχω στις ενέργειές τους, με τον ισχυρισμό ότι πρόκειται για πράγματα που μου ταιριάζουν

ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν: αποτραβήχτηκα ἀπὸ κείνα τα κακά

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Καὶ ὁρῶν δῆπου... ἀπὸ τῶν τότε κακῶν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ὄντες: είναι στο

διοικῆσιν: είναι στο

χρυσὸν: εἶναι στο

ἀποδείξαντας: εἶναι στο

τῶν πραγμάτων: εἶναι στο

ᾧ: εἶναι στο

(μονάδες 6)

β. Να αναγνωριστεί το είδος των προτάσεων που ακολουθούν: «ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν», «ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς» (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

- 1) – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι
- 2) – Σ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.
- 3) – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης ... πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
- 4) – Λ: πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
- 5) – Σ: πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως θεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Νόμοι 774c-d

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους ο Πλάτωνας, στο πλαίσιο ενός φανταστικού πολιτεύματος με ιδεατή νομοθεσία, αντιτίθεται στο θεσμό της προίκας. Ο Μαντίθεος από την άλλη μεριά, αναφέρεται στο θεσμό της προίκας, επιχειρώντας να αποδείξει ότι, προικίζοντας επαρκώς τις αδελφές του, έχει επιδείξει τη δέουσα συμπεριφορά σε ό,τι αφορά στον ιδιωτικό του βίο, ακολουθώντας το εθνικό δίκαιο (αφού νομικά δεν ήταν υποχρεωμένος να προικίσει τις αδελφές του). Το παράλληλο κείμενο θα μπορούσε, επομένως, να αξιοποιηθεί προκειμένου να αναδειχθεί η αντιτιθέμενη στο εθνικό δίκαιο πλατωνική θέση, καθώς και τα επιχειρήματα με τα οποία αυτή τεκμηριώνεται.

B4.

1-β, 2-ζ, 3-ε, 4-γ, 5-δ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Ἐπιστολαί, 324d –325a

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μερικοί λοιπόν απ' αυτούς έτυχε να είναι συγγενείς και γνωστοί μου και μάλιστα αμέσως και επανειλημμένως με κάλεσαν να λάβω μέρος σαν σε κάτι πού δικαιωματικά μπορούσα να συμμερισθώ. Τότε εγώ έπαθα κάτι που δεν ήταν καθόλου παράξενο για τα

Μερικοί από αυτούς έτυχε να είναι συγγενείς και γνωστοί μου· με παρακινούσαν, λοιπόν, εξ αρχής να συμμετέχω στις ενέργειές τους, με τον ισχυρισμό ότι πρόκειται για πράγματα που μου ταιριάζουν. Κι αυτό που μου συνέβη

νειάτα μου· πίστεψα δηλαδή, πως θα οδηγήσουν την πόλη από μια ζωή άδικη σ' ένα δίκαιο τρόπο ζωής κι έτσι θα την κυβερνήσουν· τους παρακολουθούσα λοιπόν με μεγάλη προσοχή, να ιδώ τι θα κάνουν. Και καθώς έβλεπα ότι οι άνθρωποι εκείνοι μέσα σε λίγον καιρό έκαναν να φανεί χρυσάφι το προηγούμενο πολίτευμα — εκτός απ' τα άλλα, έστειλαν το φίλο μου, τον αρκετά ηλικιωμένο Σωκράτη, που γι' αυτόν εγώ δε θα δίσταζα να πω ότι ήταν ο δικαιότερος άνθρωπος της εποχής του, τον έστειλαν μαζί με άλλους σε κάποιον πολίτη για να τον συλλάβει και να τον οδηγήσει διά της βίας στο θάνατο· κι αυτό βέβαια για να έχει λάβει μέρος στις ενέργειες τους, είτε ήθελε, είτε όχι· εκείνος όμως δεν εννοούσε να πεισθεί και προτίμησε να κινδυνεύσει να πάθει οτιδήποτε, παρά να γίνει συνεργός τους σε ανόσιες πράξεις. Καθώς λοιπόν τα έβλεπα όλ' αυτά και μερικά άλλα παρόμοια, όχι ασήμαντα, αγανάκτησα κι αποτραβήχτηκα από κείνα τα κακά.

Μτφρ. Η.Ε. Κορμπέτη. 1997.

τότε δεν είναι καθόλου παράξενο για έναν νέο άνθρωπο· πίστεψα, δηλαδή, ότι αυτοί θα διοικήσουν την πόλη οδηγώντας την από έναν άδικο σε έναν δίκαιο τρόπο ζωής και γι' αυτό είχα έντονα στραμμένη την προσοχή μου σ' αυτούς, για να δω τις μελλοντικές ενέργειές τους. Βλέποντας, λοιπόν, ότι οι συγκεκριμένοι άνδρες, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, έκαναν να φαίνεται χρυσάφι η προηγούμενη μορφή πολιτεύματος —εκτός των άλλων, και τον φίλο μου, τον αρκετά ηλικιωμένο Σωκράτη, για τον οποίο εγώ δεν θα δίσταζα να πω κατηγορηματικά ότι ήταν ο πιο δίκαιος από τους τότε πολίτες, τον έστειλαν μαζί με άλλους να φέρει με τη βία κάποιον πολίτη, για να θανατωθεί· στόχος τους ήταν να τον κάνουν, είτε ήθελε είτε όχι, συνένοχο στις ενέργειές τους· εκείνος όμως αρνούνταν να υπακούσει και προτίμησε να διακινδυνεύσει να υποστεί κάθε συνέπεια, παρά να γίνει συνεργός σε ανίερές πράξεις— επειδή έβλεπα αυτά τα γεγονότα κι άλλα παρόμοια εξίσου σημαντικά, αγανακτούσα και απομακρυνόμουν από τις τότε εγκληματικές ενέργειες.

Μτφρ. Σ. Τσέλικας. 2006.

Γ4.

α.

ὄντες: κατηγορηματική μετοχή στο τινες (από το ρήμα *ἐτύγχανον*)

διοικήσειν: αντικείμενο (ειδικό απαρέμφατο) στο *ῥήθην*

χρυσὸν: κατηγορούμενο στο (αντικείμενο) *τὴν ... πολιτείαν*

ἀποδείξαντας: κατηγορηματική μετοχή στο *τούς ἄνδρας* (από τη μετοχή *όρων*)

τῶν πραγμάτων: (άμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *μετέχαι*

ἃ: αντικείμενο στη μετοχή *καθορῶν*

β.

ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση

ἵνα δὴ μετέχαι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδεῖξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένους ἱππεύειν ἐπεὶ δὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεῦεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος αρνείται ότι ήταν φιλόδικος όπως οι υπόλοιποι Αθηναίοι.
2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη συμμαχία Σπαρτιατών και Θηβαίων με αφορμή τη μάχη στην Αλίαρτο.
3. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Μαντίθεος ο Ορθόβουλος, ως φύλαρχος, κρατούσε τον κατάλογο των ιππέων.
4. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι Αθηναίοι κατατάχθηκαν στο ιππικό σε αντίθεση με τον σχετικό νόμο.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι θα ήταν πιο ασφαλής εάν υπηρετούσε στο πεζικό και γι' αυτό ζήτησε από τον Ορθόβουλο να τον τοποθετήσει εκεί.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.3, κεφ.5 §§21-23

Στα Ἑλληνικά ο ιστορικός Ξενοφών περιγράφει τα γεγονότα της μάχης στην Αλίαρτο (395 π.Χ.), στην οποία αναφέρεται και ο Μαντίθεος.

Εκείνη τη μέρα λοιπόν το ηθικό των Θηβαίων ήταν πεσμένο, γιατί έκριναν πως οι ζημιές που είχαν πάθει δεν ήταν μικρότερες από εκείνες που είχαν προκαλέσει στους αντιπάλους. Την επομένη, μαθαίνοντας ότι οι Φωκείς κι όλοι οι άλλοι (σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων) είχαν φύγει νύχτα κι είχαν σκορπίσει ο καθένας στον τόπο του, άρχισαν να νιώθουν πολύ περήφανοι για το κατόρθωμά τους. Όταν όμως φάνηκε ο Πausanίας με τον στρατό από τη Λακεδαίμονα, νόμισαν ξανά πως διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο, και λένε πως πολλή σιγή και κατήφεια επικρατούσε ανάμεσά τους. Ωστόσο την άλλη μέρα έφτασαν οι Αθηναίοι και παρατάχτηκαν μαζί τους, ενώ ο Πausanίας ούτε προχωρούσε ούτε άρχιζε μάχη· τότε το ηθικό των Θηβαίων αναπτερώθηκε. (...) Ο Πausanίας κι οι άλλοι Λακεδαιμόνιοι αξιωματούχοι συλλογίστηκαν ότι ο Λύσανδρος είχε σκοτωθεί κι ο στρατός του είχε φύγει νικημένος, ότι οι Κορίνθιοι δεν συμμετείχαν στην εκστρατεία κι ότι όσοι έπαιρναν μέρος ήταν απρόθυμοι· συλλογίστηκαν ακόμα και το πρόβλημα του ιππικού, ότι οι αντίπαλοι είχαν ιππικό πολύ κι εκείνοι λίγο — και, το σπουδαιότερο, ότι οι νεκροί κείτονταν κάτω από τα τείχη, έτσι που και να νικούσαν δεν θα τους ήταν εύκολο να τους περιμαζέψουν, εξαιτίας των φρουρών στους πύργους· για όλους αυτούς τους λόγους αποφάσισαν να κάνουν εκεχειρία για την παραλαβή των νεκρών.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **δύναιτο:** Έχεις πυρετό, γι' αυτό νιώθεις
- **καθεστηκότης:** Η έχει γίνει δυστυχώς ανυπόφορη!
- **σκέψασθε:** Τι σε προβληματίζει; Δείχνεις
- **έωρων:** Ο αετός έχει πολύ δυνατή
- **ἔφην:** Απαγορεύονται οι τσιγάρων στην τηλεόραση.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1928, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αἰσχίνης με τον λόγο του αυτόν αντιτίθεται στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο του λόγου.

Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους τινὰς αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἐν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κάγῳ τυγχάνω γιννώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. Εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὕμῖν ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. **Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω**, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶ εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὄρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» ἐκεῖνό γε εὖ εἰδὼς ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῴζεται καὶ ἡ δημοκρατία.

τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων: σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ... σῴζεται καὶ ἡ δημοκρατία**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

γιννώσκων:	εἶναι	στο
ὕμῖν:	εἶναι	στο
αἱ δημοκρατούμεναι:	εἶναι	στο
δικάσων:	εἶναι	στο

τῶν δικαστῶν: εἶναι στο

(μονάδες 5)

β. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω: Με ποια δευτερεύουσα πρόταση επεξηγείται η αντωνυμία **τοῦτ'(ο)**; Να τη γράψετε (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγῆς και εκφοράς της. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

A1

1. – Σ: Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.
2. – Λ: ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τούς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν
3. – Σ: ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἱπεύειν/τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου
4. – Σ: ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον
5. – Λ: ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.3, κεφ.5 §§21-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τα Ἑλληνικά του Ξενοφώντα επιβεβαιώνει από τη μία τον ισχυρισμό του Μαντίθεου για την υπεροχή του ιππικού και τη μεγαλύτερη ασφάλεια που παρείχε στους Αθηναίους και Βοιωτοὺς αναβάτες, αλλά από την άλλη δεν διαφαίνεται ότι οι οπλίτες στη συγκεκριμένη περίπτωση θα αντιμετώπιζαν σοβαρό κίνδυνο από το εχθρικό πεζικό, καθώς υπήρχε απροθυμία στη συμμαχία των Πελοποννησίων. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διττά: είτε ως προς την εμβάθυνση της συγκεκριμένης ιστορικής αναφοράς που κάνει ο Μαντίθεος είτε ως προς την αξιολόγηση της στάσης του Μαντίθεου συνεκτιμώντας και τις ιστορικές πληροφορίες του Ξενοφώντα.

B4. αδύναμος/η, κατάσταση, σκεπτικός/ή, ὄραση, διαφημίσεις

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ενώ λοιπόν έτσι έχουν τα πράγματα και οι περιστάσεις για την πόλη είναι κρίσιμες, πράγμα που διαπιστώνετε και εσείς, ένας μόνο από τους θεσμούς του πολιτεύματος παραμένει σε ισχύ, αν τυχαίνει να γνωρίζω και εγώ κάτι, η δυνατότητα να καταγγέλλει κανείς αυτούς που εισηγούνται παράνομα	Κάτω από τέτοιες συνθήκες, και σε μια πολιτική κατάσταση τη σοβαρότητα της οποίας καταλαβαίνετε εσείς οι ίδιοι, μόνο ένα στοιχείο του πολιτεύματος μένει σε εμάς - αν μπορώ κι εγώ να γνωρίζω κάτι - τις αγωγές κατά παράνομων κινήσεων. Αλλά αν τις ακυρώσετε και αυτές, ή το επιτρέψετε σ'
---	--

ψηφίσματα. Αν όμως καταργήσετε και τον θεσμό αυτόν ή επιτρέψετε να κάνουν αυτό σε όσους το επιδιώκουν, σας προειδοποιώ ότι, χωρίς να το αντιληφθείτε, θα έχετε εκχωρήσει λίγο λίγο την πολιτική εξουσία σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων. Γνωρίζετε πολύ καλά, Αθηναίοι, ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τριών ειδών πολιτεύματα, το δικτατορικό, το ολιγαρχικό και το δημοκρατικό. Οι πόλεις που έχουν δικτατορικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων, ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Κανείς λοιπόν από σας ας μην αγνοεί αυτό, αλλά ας γνωρίζει καλά ο καθένας σας ότι, όταν μπαίνει στο δικαστήριο καταγγελία για πρόταση παράνομου ψηφίσματος, την ημέρα αυτή πρόκειται να δώσει την ψήφο του για την ελευθερία να εκφράζει τη γνώμη του. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος που ο νομοθέτης έθεσε στην αρχή του όρκου των δικαστών «θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους», επειδή γνώριζε καλά ότι, όταν εφαρμόζονται οι νόμοι, διασφαλίζεται και η δημοκρατία.

Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος. 2012.

Γ4.

α.

γιννώσκων: είναι κατηγορηματική μετοχή στο υποκείμενο *ἐγώ* (από το ρήμα *τυγχάνω*).

ὕμῖν: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *προλέγω*.

αἱ δημοκρατούμεναι: είναι (επιθετική μετοχή ως) επιθετικός προσδιορισμός στο *πόλεις*.

εκείνους που προσπαθούν να τις ακυρώσουν, σας προειδοποιώ ότι πριν το καταλάβετε θα παραδώσετε βήμα-βήμα τα δικαιώματά σας σε μια ολιγομελή παράταξη. Υπάρχουν, όπως γνωρίζετε, συμπολίτες, τρεις μορφές διακυβέρνησης στον κόσμο τυραννία, ολιγαρχία και δημοκρατία. Οι τυραννίες και οι ολιγαρχίες διοικούνται σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία των αρχόντων τους, αλλά τα δημοκρατικά κράτη σύμφωνα με τους δικούς τους νόμους. Κανένας από εσάς μην το ξεχάσει αυτό, αλλά ο καθένας ας έχει κατά νου σαφώς ότι όταν μπαίνει σε μια αίθουσα δικαστηρίου για να δικάσει ως ένορκος αγωγή κατά παράνομης κίνησης, εκείνη την ημέρα θα ψηφίσει υπέρ ή κατά της δικής του ελευθερίας λόγου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης έβαλε πρώτα στον όρκο των ενόρκων αυτά τα λόγια: «Θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους». Διότι ήξερε καλά ότι εάν οι νόμοι τηρούνται πιστά για το κράτος, η δημοκρατία διατηρείται επίσης.

Μτφρ. C.D.Adams. 1919. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

δικάσων: είναι (συνημμένη τελική μετοχή ως) επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα *εΐσιη*.

τῶν δικαστῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο ὄρκω.

β. Η αντωνυμία **τοῦτ'(ο)** επεξηγείται με τη δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Η ειδική πρόταση εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι που δηλώνει αντικειμενική κρίση-γνώμη και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (μέλλει) που δηλώνει το πραγματικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὅψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὧς βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολέμιους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Στην κοινωνική ζωή του ο Μαντίθεος επέδειξε κόσμια συμπεριφορά.
2. Ο Μαντίθεος ακολουθούσε το παράδειγμα της άσωτης ζωής των νέων της εποχής του.
3. Ο Μαντίθεος υπαινίσσεται ότι έγινε εις βάρος του κάποιου είδους δίκη ή καταγγελία.
4. Κατά τον Μαντίθεο οι Αθηναίοι εμπλέκονταν συχνά σε δικαστικές διαμάχες.
5. Ο Μαντίθεος ζητά από τους βουλευτές να αναλογιστούν τις στρατιωτικές υπηρεσίες του προς την πόλη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§2-4

Ο ομιλητής προσπαθεί κατά τη δοκιμασίαν του να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Αν, λοιπόν, πιστεύουν ότι «φορτώνουν» σ' εμένα όσα δεινά υπόφερε η πόλη από τους τριάντα τυράννους, τους θεωρώ αδύναμους να τα απαριθμήσουν· γιατί, δεν έχουν αναφέρει ούτε το ελάχιστο μέρος από όσα αίσχη έχουνπραχθεί από κείνους· αν όμως μιλούν γι' αυτά, σα να αφορά κάτι και μένα, θα αποδείξω ότι όλοι τους ψεύδονται και ότι εγώ ήμουν τέτοιος, όποιου

είδους ακριβώς θα ήταν ο πιο ακραιφνής δημοκράτης που παρέμεινε στην πόλη. Σας παρακαλώ, κύριοι δικαστές, να μη συμπλέετε με τους συκοφάντες. Γιατί, δουλειά τους είναι να κατηγορούν κι αυτούς που είναι εντελώς αθώοι (γιατί από αυτούς θα αποσπούσαν τα μεγαλύτερα χρηματικά ποσά), ενώ δικό σας καθήκον είναι να εξασφαλίζετε ισοπολιτεία σ' αυτούς που δεν αδικούν σε τίποτα. Γιατί, έτσι θα δημιουργούσατε περισσότερους φίλους προς το δημοκρατικό πολίτευμα. Και έχω την αξίωση, άνδρες δικαστές, αν αποδείξω ότι δεν έχω γίνει αίτιος για καμιά συμφορά και ότι έχω κάνει πολλά καλά στην πόλη και με προσωπική μου σωματική δράση και με χρήματα, αυτά να μου αναγνωριστούν από σας, όσα είναι δίκαιο να πετυχαίνουν όχι μόνον αυτοί που ευεργετούν αλλά και αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα αδίκημα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. έπιεικείας	α. μετριοπάθεια β. κοσμιότητα
2. κύβους	α. ζάρια β. γεωμετρικά σχήματα
3. λογοποιοῦντας	α. γράφω ρητορικούς λόγους β. διαδίδω ψευδείς φήμες
4. γραφὴν	α. έγγραφη καταγγελία β. παράσταση του λόγου με γραπτά σύμβολα
5. ἀγῶνας	α. αγώνισμα β. δίκη

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1.1-2.5

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αισχίνης επικαλέστηκε τον νόμο για τη δοκιμασίαν των ρητόρων, δηλαδή ανάγκασε τον Τίμαρχο να αποδείξει σε δίκη ότι δεν είχε υποπέσει σε αδικήματα τα οποία στερούσαν από τους Αθηναίους το δικαίωμα να παίρνουν τον λόγο σε δημόσιες συνελεύσεις.

Οὐδένα πώποτε τῶν πολιτῶν, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε γραφὴν γραψάμενος οὔτ' ἐν εὐθύναις λυπήσας, ἀλλ' ὡς ἔγωγε νομίζω μέτριον ἑμαυτὸν πρὸς ἕκαστα τούτων παρεσχηκώς, ὁρῶν δὲ τὴν τε πόλιν μεγάλα βλαπτομένην ὑπὸ Τιμάρχου τουτουὶ δημηγοροῦντος παρὰ τοὺς νόμους, καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ συκοφαντούμενος – ὃν δὲ τρόπον, προϊόντος ἐπιδείξω τοῦ λόγου – ἐν τι τῶν αἰσχίστων ἡγησάμην εἶναι μὴ βοηθῆσαι τῇ τε πόλει πάσῃ καὶ τοῖς νόμοις καὶ ὑμῖν καὶ ἑμαυτῷ· εἰδὼς δ' αὐτὸν ἔνοχον ὄντα οἷς ὀλίγῳ πρότερον ἠκούσατε ἀναγιγνώσκοντος τοῦ γραμματέως, ἐπήγγειλα αὐτῷ τὴν δοκιμασίαν ταυτηνί. Καὶ ὡς ἔοικεν, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ εἰωθότες λόγοι λέγεσθαι ἐπὶ τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ εἰσὶ ψευδεῖς. Αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι. Τοῦ μὲν οὖν ὅλου ἀγῶνος φανήσεται οὔθ' ἡ πόλις αἰτία οὔσα Τιμάρχῳ οὔθ' οἱ νόμοι οὔθ' ὑμεῖς οὔτ' ἐγώ, ἀλλ' αὐτὸς οὔτος ἑαυτῷ.

γραφὴν γραψάμενος: κατηγορήσα για δημόσιο αδίκημα

ἐν εὐθύναις: σε λογοδοσία

τουτουὶ: αυτού εδώ

ἐπήγγειλα: ζήτησα

ταυτηνί: αυτήν εδώ

ἐπανορθοῦσι: διορθώνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Οὐδένα ... ἑμαυτῷ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου: (μονάδες 4)

γραφὴν:	εἶναι		στο	
ἰδίᾳ:	εἶναι		στο	
τῇ πόλει:	εἶναι		στο	
τῶν κοινῶν:	εἶναι		στο	

β. Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις (3) κατηγορηματικές μετοχές και να γράψετε το υποκείμενό τους. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

1. – Σ: μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς
2. – Λ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.
5. – Σ: Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§2-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο ομιλητής τονίζει ότι είναι συκοφάντες οι κατήγοροι και ότι ο ίδιος είναι ακραιφνής δημοκράτης. Στη συνέχεια, απευθύνει ἐκκλήση στους δικαστές να μην συμπλέουν με τους συκοφάντες, γιατί ἔργο τους εἶναι να κατηγοροῦν τους αθώους. Ο Μαντίθεος, κατὰ ἀντίστοιχο τρόπο, διαφοροποιεῖ τον εαυτό του ἀπὸ τους συκοφάντες κατηγόρους του, που διάγουν ἄσωτο βίον. Επομένως, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεῖ για σύγκριση αναφορικά με τον ρόλο των συκοφαντῶν στην αρχαία Αθήνα.

B4.1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1-2.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ουδέποτε, Αθηναῖοι πολῖτες, ἄσκησα δημόσια αγωγή ἢ ἐνόχλησα κάποιον πολῖτη, που εἶχε διαχειρισθεῖ τα δημόσια πράγματα, αξιώνοντας να λογοδοτήσει αὐτός και μάλιστα, ὅπως νομίζω τουλάχιστον, υπήρξα ἐπιφυλακτικός και στα δύο αὐτά σημεία· ἐπειδὴ ὅμως βλέπω ὅτι ἡ πόλη υπερβολικά βλάπτεται ἀπὸ τούτον ἐδῶ τον Τίμαρχο, που εμφανίζεται στο βήμα παρὰ τους νόμους, και ἐπειδὴ ἐγὼ κυρίως συκοφαντούμαι –και με ποῖον τρόπο, τούτο	Ποτέ ἕως τώρα, ἄνδρες Αθηναῖοι, οὔτε κατηγόρησα κανέναν για δημόσιο ἀδίκημα, οὔτε ἐνόχλησα κανέναν, ὅταν ἔδινε λόγο για τα δημόσια πράγματα που διαχειρίστηκε, ἀλλ' ὅπως ἐγὼ τουλάχιστον νομίζω, τήρησα στάση ἐπιφυλακτική και στις δύο αὐτές περιστάσεις· ἐπειδὴ ὅμως βλέπω ὅτι ἡ πόλη βλάπτεται ἀπὸ αὐτόν ἐδῶ τον Τίμαρχο, ο οποίος μιλά ἀπὸ το δημόσιο βήμα παρὰ τους νόμους και ἐπειδὴ ἐγὼ ἀτομικά συκοφαντούμαι –κατὰ ποῖο δε τρόπο, θα
--	--

θα φανεί στην πρόοδο του λόγου μου – νόμισα ότι θα ήταν μία από τις πλέον επαίσχυντες πράξεις το να μην εκτελέσω το καθήκον μου προς την πόλη, προς τους νόμους, προς εσάς και προς τον εαυτό μου. Γνωρίζοντας ότι αυτός είναι ένοχος των πράξεων που προ ολίγου ακούσατε να διαβάξει ο γραμματέας, άσκησα κατ' αυτού την παρούσα δοκιμασία. Και φυσικά, δεν είναι ψευδές αυτό που λέγεται συνήθως εξ αφορμής των πολιτικών δικών: οι προσωπικές εχθρότητες είναι εξαιρετικά ωφέλιμες για το δημόσιο συμφέρον. Θα καταστεί δε φανερό ότι όλη αυτήν τη δίκη δεν την προκάλεσε εις βάρος του Τιμάρχου ούτε η πόλη, ούτε οι νόμοι, ούτε σεις, ούτε εγώ, αλλ' αυτός ο ίδιος.

Μτφρ. Γ. Κορδάτος & Η. Ηλιού. 1939.
Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

αποδείξω κατά την πρόοδο του λόγου μου – νόμισα ότι θα ήταν μία από τις επαίσχυντες πράξεις να μην έρθω σε βοήθεια και της πόλης και των νόμων και δική σας και εμένα του ίδιου· γνωρίζοντας ότι αυτός είναι ένοχος για τις πράξεις, τις οποίες ακούσατε να διαβάξει προηγουμένως ο γραμματέας, τον κάλεσα να δικαιολογήσει προ παντός άλλου την άνοδό του στο βήμα. Και, όπως φαίνεται, άνδρες Αθηναίοι, δεν είναι ψευδείς οι λόγοι, οι οποίοι συνηθίζεται να λέγονται εξ αφορμής των πολιτικών δικών, ότι δηλαδή οι προσωπικές έχθρες συντελούν, ώστε να διορθώνονται πολλές από τις δημόσιες καταχρήσεις. Θα γίνει δε φανερό ότι για όλη αυτή τη δίκη εις βάρος του Τιμάρχου δεν υπήρξε αίτια ούτε η πόλη ούτε οι νόμοι ούτε εγώ, αλλ' αυτός ο ίδιος.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. [1963] 1975.
Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

γραφήν: είναι σύστοιχο αντικείμενο στη μετοχή *γραψάμενος*.

ιδία: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου (δοτικοφανές επίρρημα του τρόπου) στη μετοχή *συκοφαντούμενος*.

τῇ πόλει: είναι αντικείμενο του απαρεμφάτου *βοηθῆσαι*.

τῶν κοινῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *πολλά*.

β. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αναφέρει τρεις από τις ακόλουθες κατηγορηματικές μετοχές: *βλαπτομένην* (από τη μετοχή *ὀρῶν*) με υποκείμενο *τὴν πόλιν*, *ὄντα* (από τη μετοχή *εἰδώς*) με υποκείμενο *αὐτόν*, *ἀναγινώσκοντος* (από το ρήμα *ἠκούσατε*) με υποκείμενο *τοῦ γραμματέως*, *οὔσα* με υποκείμενο *ἡ πόλις* (από το ρήμα *φανήσεται*).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Τι ακριβῶς θέλει να αποδείξει ο Μαντίθεος σχετικά με τα πολιτικά του φρονήματα και ποιες συγκεκριμένες κατηγορίες αρνείται;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ο ομιλητής, ἄνθρωπος με φυσικὴ ἀναπηρία, μιλώντας στη Βουλὴ των Πεντακοσίων, προσπαθεῖ να διατηρήσει το δικαίωμα να λαμβάνει το ετήσιο χρηματικὸ ἐπίδομα που χορηγοῦσε το δημόσιο ταμεῖο στους ἀνάπηρους και τους φτωχοὺς. Ακολουθεῖ το προοίμιο του λόγου.

Λίγο ἀκόμα και θα ἐξέφραζα τὴν ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλῆς, στον κατήγορο, που μεθόδευσε ἐναντίον μου αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη. Διότι ἐνὺ προηγουμένως δεν εἶχα ἀφορμὴ για να λογοδοτήσω για τὴ ζωὴ μου, τώρα, ἐξαιτίας του, μου ἔχει δοθεῖ. Και θα προσπαθῶ με τον λόγο μου να ἀποδείξω ἀφενὸς ὅτι αὐτὸς ψεύδεται, ἀφετέρου ὅτι ἐγὼ ἔχω ζήσει ἕως τούτῃ τὴν ἡμέρα με τρόπο που ἀξίζει ἐπαινο παρὰ φθόνο. Γιατί ἔχω τὴν αἴσθησις ὅτι μεθόδευσε αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη ἐναντίον μου ὄχι για κάποιον ἄλλο λόγο, ἀλλὰ ἀπὸ φθόνο. Ωστόσο, ἓνας που φθονεῖ αὐτοὺς που οἱ ἄλλοι τους οἰκτῖρουν, ἀπὸ ποιά ἀχρεϊότητα νομίζετε ὅτι θα κρατηθεῖ μακριὰ ἓνα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεῖ για χρήματα—. Αν πάλι με

εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **συνήδη, διαβεβλημένοι, βεβιωμένων, καταστῆναι, ἐλπίζω.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Αριστογείτονος Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταύτῳ πᾶσιν. **Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾗ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται**· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. Ἦ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπ' ἀνόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥᾶδιον διδάξαι.

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση

ἡ ἔνδειξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἄτακτον: είναι στο

ἐξαμαρτάνοντας: είναι στο

πᾶσιν: είναι στο

ζῆν: είναι στο

Ἀριστογείτων: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «*Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾗ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται*»: Ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

A1.

Ο Μαντίθεος θέλει να αποδείξει ότι νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, δηλαδή τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Επίσης, ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως ιππέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με το αντίστοιχο προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου: κοινά σημεία ως προς το περιεχόμενο (π.χ. για την έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς, για το βασικό κίνητρο της συκοφαντίας), ως προς το ύφος, αλλά και ως προς τους στόχους που καλείται να υπηρετήσει ένα προοίμιο ρητορικού λόγου (εύνοια, προσοχή, κατατόπιση).

B4.

(συν)είδηση, ιστορία, ειδικός – διαβολικός, επιβολή, βλήμα – βίος, βίωμα, νυχτόβιος – κατάσταση, σταθμός, στατικός – ελπίδα, ελπιδοφόρος, εύελπιν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος §§15-17.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Όλη η ζωή των ανθρώπων, Αθηναίοι, είτε αυτοί κατοικούν σε μεγάλη πόλη είτε σε μικρή, κυβερνάται από τη φύση και τους νόμους. Από τα προηγούμενα η φύση είναι απρόβλεπτη και χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο που τη διαθέτει, ενώ οι νόμοι είναι κοινοί και προβλέψιμοι και οι ίδιοι για όλους. Η φύση, αφενός, αν είναι φαύλη, πολλές φορές θέλει το κακό· για αυτό θα δείτε ότι άνθρωποι με τέτοια φύση κάνουν λάθη. Οι νόμοι, αφετέρου, θέλουν τη δικαιοσύνη και την αρετή και το ωφέλιμο, και αυτό επιδιώκουν, και όταν αυτό βρεθεί,

Όλος ο βίος των ανθρώπων, άνδρες Αθηναίοι, είτε μεγάλη πόλη, είτε μικρή κατοικούν, κανονίζεται από τη φύση και τους νόμους. Από τα δύο αυτά στοιχεία, η φύση είναι κάτι ακανόνιστο και για κάθε άτομο ανάλογο προς εκείνον που το έχει, οι νόμοι όμως είναι στοιχείο κοινό, έχει ήδη κανονιστεί και είναι το ίδιο για όλους. Η φύση λοιπόν, αν είναι κακή, πολλές φορές επιδιώκει το κακό· γι' αυτό θα δείτε ότι οι άνθρωποι αυτού του είδους διαπράττουν σφάλματα. Από την άλλη, οι νόμοι το δίκαιο και το καλό και το ωφέλιμο θέλουν και

προβάλλεται ως γενικός κανόνας, που ισχύει εξίσου και με όμοιο τρόπο για όλους, και αυτό είναι ο νόμος. Σε αυτόν αρμόζει να υπακούουν όλοι για πολλούς λόγους, και κυρίως επειδή κάθε νόμος είναι θεϊκή ανακάλυψη και δωρεά, τρόπος σκέψης των συνετών ανθρώπων, διόρθωση των εκούσιων και ακούσιων λαθών, κοινή συμφωνία της πόλης, σύμφωνα με την οποία αρμόζει να ζουν όλοι οι πολίτες. Ότι βέβαια ο Αριστογείτονας είναι ένοχος για όσα προβλέπει η δικαιοσύνη σε σχέση με την καταγγελία για παράνομη ανάληψη καθήκοντος, και απολύτως κανένα επιχείρημά του δεν αξίζει να ληφθεί υπόψη, είναι εύκολο να το πληροφορηθείτε.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος – Επιμ. Δ. Ιακώβ. 2006.

επιδιώκουν και, όταν αυτό βρεθεί, γίνεται κανόνας γενικός, ίσος και όμοιος για όλους και αυτός είναι ο νόμος. Σε αυτόν όλοι πρέπει να υπακούουν για πολλούς λόγους και προπάντων διότι κάθε νόμος είναι εύρημα και δώρο των θεών, απόφαση σωφρόνων ανθρώπων, επανόρθωση των εκουσίων και ακουσίων σφαλμάτων, συμφωνία κοινή της πόλεως, σύμφωνα προς την οποία πρέπει να ζουν όλοι όσοι ζουν στην πόλη. Αλλ' εξάλλου ότι ήδη ο Αριστογείτονας έχει αποδειχθεί ότι αδίκησε, σύμφωνα προς όλες τις απόψεις του δικαίου, τις οποίες αναφέρει η καταγγελία και ότι δεν του υπολείπεται πλέον κανένα επιχείρημα αποδεκτό, γι' αυτό είναι εύκολο να σας διαφωτίσω.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1962. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ἄτακτον: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) *φύσις* (από το *έστίν*).

ἐξαμαρτάνοντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο (αντικείμενο) *τούς τοιούτους* (από το *εὐρήσετε*).

πᾶσιν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο/στα *ἴσον και ὅμοιον*.

ζῆν: είναι υποκείμενο στο ρήμα *προσῆκει* (τελικό απαρέμφατο).

Ἀριστογείτων: είναι υποκείμενο στο ρήμα *έάλωκεν*.

β.

Υπόθεση: *ἂν (ή φύσις) ἤ πονηρά* (ἂν + υποτακτική)

Απόδοση: *Ἡ μὲν οὖν φύσις πολλάκις φαῦλα βούλεται* (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον, δηλαδή κάτι διαχρονικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια ἐλπίδα ἐκφράζει στο προοίμιο ὁ Μαντίθεος ἀπευθυνόμενος στους βουλευτές καὶ με ποια προϋπόθεση εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων πρὸς τὸ Δημόσιον §§1-3

Ἡ περιουσία ἐνός Ἀθηναίου πολίτη, τοῦ Ἀριστοφάνη, εἶχε δημευθεῖ. Ὁ πατέρας τοῦ ομιλητῆ καὶ πεθερός τοῦ Ἀριστοφάνη κατηγορεῖται γιὰ κακὴ διαχείρισή της. Ὁ ομιλητής θὰ προσπαθήσῃ νὰ υπερασπιστεῖ τὴν τιμὴ καὶ τὴ μνήμη τοῦ πατέρα τοῦ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι, ὅταν πέθανε ὁ Ἀριστοφάνης, ἡ περιουσία τοῦ δὲν ξεπερνοῦσε τὰ τέσσερα τάλαντα. Ἀκολουθεῖ μέρος τοῦ προοιμίου.

Εἶναι πολὺ δύσκολη ἡ θέση μου, ἄνδρες δικαστές, σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ δίκη, ὅταν ἀναλογισθῶ ὅτι, ἐὰν ἐγὼ δὲν τὰ πῶ τώρα καλὰ, ὅχι μόνον ἐγὼ ἀλλὰ καὶ ὁ πατέρας μου θὰ φανεῖ ὅτι εἶναι ἀδίκος καὶ θὰ στερηθῶ ὅλα μου τὰ υπάρχοντα. Εἶναι ἀνάγκη, λοιπόν, ἀν καὶ δὲν εἰμαι ἱκανός ἀπὸ τὴ φύση μου γι' αὐτά, νὰ βοηθήσω τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐαυτὸ μου ἔτσι, ὅπως θὰ μπορέσω. Τὴν προετοιμασία καὶ τὴν προθυμία τῶν ἐχθρῶν τὴ βλέπετε καὶ δὲν πρέπει νὰ πῶ τίποτε γι' αὐτά· τὴ δική μου, πάλι, ἀπειρία ὅλοι τὴν ξέρουν, ὅσοι με γνωρίζουν. Θὰ ζητήσω, λοιπόν, ἀπὸ σας νὰ μου κάνετε δίκαια καὶ εὐκόλη χάρη, νὰ ἀκούσετε δηλαδὴ καὶ μας με εὐνοία, ὅπως καὶ τοὺς κατηγοροὺς. Γιατί, εἶναι φυσικὸ ὁ ἀπολογούμενος νὰ βρίσκεται σὲ

μειονεκτικότερη θέση, κι αν ακόμη τον ακούτε με την ίδια διάθεση. Γιατί αυτοί, επιβουλευόμενοι εμάς από καιρό, χωρίς να διατρέχουν κανένα κίνδυνο, «έστησαν» την κατηγορία, ενώ εμείς αντιμετωπίζουμε αυτήν εδώ τη δίκη τρομοκρατημένοι, κατασυκοφαντημένοι και απειλούμενοι με το μεγαλύτερο κίνδυνο. Είναι φυσικό, λοιπόν, να δείχνετε μεγαλύτερη εύνοια στους απολογουμένους (απ' ό,τι στους κατηγορούς).

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ποιεῖν, εἶχον, λέγοντος, εἰμί, ἡγεῖσθαι**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπέρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής, άνθρωπος με φυσική αναπηρία, μιλώντας στη Βουλή των Πεντακοσίων, προσπαθεί να διατηρήσει το δικαίωμα να λαμβάνει το ετήσιο χρηματικό επίδομα που χορηγούσε το δημόσιο ταμείο στους ανάπηρους και τους φτωχούς.

Ὀλίγου δέω χάριν ἔχειν, ὦ βουλή, τῷ κατηγορῶ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τοῦτον, εἰ πρότερον οὐκ ἔχων πρόφασιν ἐφ' ἧς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνον. Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ οὐς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνος ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Εἰ μὲν γὰρ ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ – εἰ δ' ὥς ἐχθρὸν ἑαυτοῦ με τιμωρεῖται, ψεύδεται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἐχθρῷ πώποτε ἐχρησάμην αὐτῷ. Ἦδη τοίνυν, ὦ βουλή, δῆλός ἐστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμί πολίτης. Καὶ γὰρ οἶμαι δεῖν, ὦ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι, εἰκότως. Εἰ γὰρ ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;

ὀλίγου δέω: δεν απέχω πολύ από, είμαι μακριά από

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Καὶ πειράσομαι ... ἐχρησάμην αὐτῷ*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «*ἐπιδείξαι, παρασκευάσαι, ἀποσχέσθαι*»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 3) επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 3).

β. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία αιτιολογική πρόταση με την οποία ο ομιλητής αιτιολογεί κάποιο συναίσθημα, και στη συνέχεια να την αναγνωρίσετε ως προς την εισαγωγή και την εκφορά της. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Ὑπὲρ Μαντιθέου* §§1-3.7

A1.

Ο Μαντίθεος εκφράζει την προσδοκία/την ελπίδα ότι ακόμα και αν κάποιος έχει αρνητική εικόνα γι' αυτόν, στη συνέχεια θα αλλάξει γνώμη και θα τον θεωρεί πολύ καλύτερο άνθρωπο στο μέλλον, με την προϋπόθεση βέβαια να τον ακούσει να μιλάει για τη ζωή του και όσα έχει κάνει ο ίδιος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων πρὸς τὸ Δημόσιον* §§1-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει ομοιότητες, αλλά και διαφορές με το αντίστοιχο προοίμιο του *Ὑπὲρ Μαντιθέου*. Ομοιότητες θα μπορούσαν να εντοπιστούν ως προς τους στόχους που υπηρετεί ένα προοίμιο σε έναν δικανικό λόγο (εύνοια, προσοχή, κατατόπιση), ως προς τους χαρακτηρισμούς και το ήθος των κατηγορών κ.ά. Ωστόσο, παρατηρεί κανείς ότι ενώ ο Μαντίθεος διακρίνεται για την αυτοπεποίθησή του, ο ομιλητής σε αυτό το παράλληλο κείμενο έχει διαφορετικό ήθος. Διαφορές θα μπορούσαν κατ' επέκταση να αναζητηθούν και ως προς το ύφος των δύο ομιλητών.

B4.

φαρμακοποιός, μεταποίηση, ηθοποιία – ασχήμια, εποχή, απασχόληση – διάλογος, δυσλεξία, επιλογή – περιουσία, οντολογία, απουσιολόγος – καθηγητής, αφήγηση, διήγημα

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου* §§1-3

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κύριοι βουλευτές, δεν απέχω πολύ από το να χρωστώ ευγνωμοσύνη στον κατήγορο, επειδή μου ετοίμασε αυτή εδώ τη δίκη. Γιατί, ενώ πρωτύτερα δεν είχα αφορμή, με βάση την οποία να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα δα εξαιτίας του έχω πάρει (αφορμή). Και θα προσπαθήσω να σας αποδείξω με το λόγο μου ότι απ' τη μια αυτός λέει ψέματα και απ' την άλλη ότι έχω ζήσει μέχρι σήμερα άξιος πιο πολύ για έπαινο παρά για φθόνο· γιατί, νομίζω πως	Λίγο ακόμα και θα εξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλής, στον κατήγορο, που μεθόδευσε εναντίον μου αυτή εδώ τη δίκη. Διότι ενώ προηγουμένως δεν είχα αφορμή για να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα, εξαιτίας του, μου έχει δοθεί. Και θα προσπαθήσω με τον λόγο μου να αποδείξω αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε
---	--

ετούτος δε μου ετοίμασε για κανένα άλλο λόγο αυτήν εδώ τη δίκη παρά μόνο από φθόνο. Και όμως, όποιος φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους λυπούνται, από ποια κακή πράξη σάς φαίνεται ότι ένας τέτοιος θα μπορούσε να απέχει; Γιατί, αν με συκοφαντεί για χρήματα· αν θέλει να με εκδικηθεί ως προσωπικό του εχθρό, λέει ψέματα· γιατί, εξαιτίας της κακίας του, ποτέ μέχρι σήμερα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Τώρα πια λοιπόν, κύριοι βουλευτές, είναι φανερό ότι με φθονεί γιατί, παρόλο που έχω πέσει σε τέτοια συμφορά, είμαι καλύτερος πολίτης απ' αυτόν. Κι εγώ βέβαια νομίζω, κύριοι βουλευτές, ότι τα σωματικά ελαττώματα πρέπει να τα γιατρεύει κανείς με τα προτερήματα της ψυχής, εύλογα. Γιατί, αν θα έχω και το μυαλό μου όμοιο με τη (σωματική) συμφορά μου και περάσω (έτσι) την υπόλοιπη ζωή μου, σε τι θα διαφέρω απ' αυτόν;

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2002.

αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος. (υπό έκδοση).

Γ4.

α.

ἐπιδειξαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *πειράσσομαι* (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο εννοείται *ἐγώ*).

παρασκευάσαι: είναι αντικείμενο στο προσωπικό ρήμα *δοκεῖ* (ειδικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η αντωνυμία *οὗτος*).

ἀποσχέσθαι: είναι αντικείμενο στο προσωπικό ρήμα *δοκεῖ* (ειδικό [και δυνητικό] απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι *ὁ τοιοῦτος*).

β.

Ο ομιλητής νιώθει ευγνωμοσύνη: *Ὀλίγου δέω χάριν ἔχειν.* Η δευτερεύουσα (επιρρηματική) πρόταση που αιτιολογεί αυτό το συναίσθημα είναι η αιτιολογική *ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τοῦτον*, η οποία εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμό *ὅτι* (αντικειμενική αιτία) και εκφέρεται με οριστική αορίστου (*παρεσκεύασε*) που δηλώνει πραγματικό αίτιο.

Ή

Ο ομιλητής ισχυρίζεται ότι ο κατηγορός του νιώθει φθόνο: *δῆλός ἐστι φθονῶν.* Η δευτερεύουσα (επιρρηματική) πρόταση που αιτιολογεί αυτό το συναίσθημα είναι η αιτιολογική *ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμι πολίτης*, η οποία εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμό *ὅτι* (αντικειμενική αιτία) και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*εἰμι*) που δηλώνει πραγματικό αίτιο.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο πατέρας του Μαντίθεου έστειλε τον ένα γιο του στον Ελλήσποντο και τον άλλο (τον Μαντίθεο) στον Πόντο.
- 2) Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πριν την εξόρμηση των δημοκρατικών από το οχυρό της Φυλής στον Πειραιά.
- 3) Σύμφωνα με τον Μαντίθεο όσοι είχαν ζήσει εκτός Αθήνας και δεν μετείχαν στις αντιδημοκρατικές ενέργειες των Τριάκοντα αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.

β. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- 1) «**...μεθισταμένης τῆς πολιτείας**»: Σε ποια πολιτειακή αλλαγή αναφέρεται με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)
- 2) «**ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν**»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «**τούτῳ**»; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία §§34.2-3

Στην πραγματεία αυτή ο Αριστοτέλης πραγματεύεται την πολιτειακή ιστορία της αρχαίας Αθήνας. Το κείμενο αναφέρεται στις πολιτειακές εξελίξεις μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο.

Γιατί το επόμενο έτος (το 404), όταν επώνυμος άρχοντας ήταν ο Αλέξιος, νικήθηκαν στη ναυμαχία των Αιγών Ποταμών, με αποτέλεσμα να κυριεύσει ο Λύσανδρος την Αθήνα και να εγκαταστήσει στην εξουσία τους Τριάκοντα με τον εξής τρόπο: Ενώ είχαν συνάψει ειρήνη με τον όρο να εφαρμόσουν το προγονικό τους πολίτευμα, οι δημοκρατικοί προσπαθούσαν να σώσουν τη δημοκρατία, ενώ όσοι από τους ευγενείς ήταν μέλη των πολιτικών οργανώσεων καθώς και οι φυγάδες που είχαν επιστρέψει μετά την ειρήνη, επιθυμούσαν να εγκατασταθεί ολιγαρχία. Όσοι δεν μετείχαν σε καμιά οργάνωση και ως προς τα άλλα ανήκαν στην τάξη των ευγενών, επιζητούσαν να εφαρμοστεί το προγονικό πολίτευμα. Μεταξύ αυτών ήταν ο Αρχίνος, ο Άνυτος, ο Κλειτοφών, ο Φορμίσιος και πολλοί άλλοι και πρώτος-πρώτος ανάμεσά τους ο Θηραμένης. Όταν, όμως, ο Λύσανδρος πήρε το μέρος των ολιγαρχικών, τρομοκρατημένος ο λαός αναγκάστηκε να σηκώσει το χέρι του υπέρ της ολιγαρχίας. Το σχετικό ψήφισμα το συνέταξε ο Δρακοντίδης από την Αφίδα.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριζη λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **φορεσιά, μετάσταση, ικέτης, φαντασία, σκέψη.**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Άγοράτου ένδειξεως §§8-10

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο κατηγορος υποστηρίζει σε λόγο που εκφωνεί στην Ηλιαία ότι ο Αγόρατος, εξυπηρετώντας τα σχέδια των Τριάκοντα, προκάλεσε τη θανάτωση του εξαδέλφου του, του Διονυσόδωρου, και άλλων δημοκρατικών στρατηγών. Εδώ αναφέρεται στα γεγονότα πριν την τελική παράδοση της Αθήνας και τις διαπραγματεύσεις με τους Σπαρτιάτες.

Ὅτε γὰρ ἡ πρώτη ἐκκλησία περὶ τῆς εἰρήνης ἐγένετο καὶ οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἦκοντες ἔλεγον, **ἐφ’ οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι**, εἰ κατασκαφεῖ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου, τότε ὑμεῖς τε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἠνέσχεσθε ἀκούσαντες περὶ τῶν τειχῶν τῆς κατασκαφῆς, Κλεοφῶν τε ὑπὲρ ὑμῶν πάντων ἀναστὰς ἀντεῖπεν **ὥς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα**. Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης, ἐπιβουλεύων τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ, ἀναστὰς λέγει ὅτι, ἐὰν αὐτὸν ἔλησθε περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ποιήσιν ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διελεῖν μήτε ἄλλο τὴν πόλιν ἐλαττώσαι μηδέν· οἷοιτο δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ Λακεδαιμονίων τῇ πόλει εὐρήσεσθαι. Πεισθέντες δὲ ὑμεῖς εἴλεσθε ἐκεῖνον πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔτει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε, οὐ νομίζοντες εὖνουν εἶναι τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ.

οἷόν τ’ ἐστι: εἶναι δυνατόν

τὸ πλήθος τὸ ὑμετέρον: τὸ δημοκρατικὸ σας πολίτευμα

διελεῖν <διαίρῳ>: κατεδαφίζω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης ... τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «**τῶν τειχῶν, πάντων, τῷ πλήθει, τὴν πόλιν, πρεσβευτὴν, εὖνουν**»: Να προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων λέξεων τοῦ κειμένου.

τῶν τειχῶν:	εἶναι	στο
πάντων:	εἶναι	στο
τῷ πλήθει:	εἶναι	στο
τὴν πόλιν:	εἶναι	στο
πρεσβευτὴν:	εἶναι	στο
εὖνουν:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι», «ὥς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτικὴ λειτουργία των δύο προτάσεων και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

A1.

α.

- 1) – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε
- 2) – Σ: ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
- 3) – Σ: οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας

β.

- 1) Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος σε ολιγαρχικό με την εγκαθίδρυση των Τριάκοντα.
- 2) Η αντωνυμία «**τούτῳ**» αναφέρεται στο **σανίδιον** (ἐκ τοῦ **σανιδίου**).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§34.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στη βίαιη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος για την οποία κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4. *συμφορᾶς, μεθισταμένης/καταστάσης, ἀφιγμένους, φαίνονται, σκοπεῖν*

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἀγοράτου ἐνδείξεως §§8-10

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὅταν δηλαδή συγκλήθηκε ἡ πρώτη συνέλευση τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου γιὰ νὰ συζητήσετε γιὰ τὴν (ἐπικείμενη) εἰρήνη καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων ἔλεγαν με τοὺς ὁποῖους οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦταν ἐτοιμοὶ νὰ συνάψουν τὴν εἰρήνη, ἀν πρῶτα ἀπὸ τὰ μακρὰ τεῖχη γκρεμίσετε δέκα στάδια ἀπ' τὸ καθένα ἀπὸ τὰ δύο, τότε καὶ εσεῖς δε συμφωνήσατε μόνις ἀκούσατε γιὰ τὸ γκρέμισμα τῶν τειχῶν καὶ ὁ Κλεοφώντας, ἀφοῦ σηκώθηκε στὸ βῆμα γιὰ λογαριασμό ὅλων σας, ἀντέδρασε λέγοντας ὅτι με κανένα τρόπο δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ	Ὅταν ἐγίνε ἡ πρώτη Συνέλευση γιὰ τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Λακεδαιμονίων δήλωσαν τοὺς ὁρους με τοὺς ὁποῖους οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦταν προετοιμασμένοι νὰ συνάψουν εἰρήνη - ὑπὸ τὸν ὅρο δηλαδή ὅτι τὰ Μακρὰ Τεῖχη θὰ κατεδαφίζονταν σὲ ἑκτασὶ δέκα σταδίων τὸ καθένα, ἀρνηθήκατε τότε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὰ δώσετε τὴν συγκατάθεσίν σας σὲ ὅ,τι ἀκούσατε σχετικὰ με τὴν κατεδάφιση τῶν τειχῶν καὶ τότε ὁ Κλεοφώντας σηκώθηκε καὶ διαμαρτυρήθηκε ἐξ ὀνόματος ὅλων σας ὅτι σὲ καμία περίπτωση δὲν μποροῦσε νὰ γίνεῖ
---	---

κάνετε αυτά. Μετά από αυτά ο Θηραμένης, υπονομευτής του δημοκρατικού πολιτεύματος, πήρε το λόγο και είπε ότι, αν τον εκλέξετε πρεσβευτή με απεριόριστες αρμοδιότητες για την ειρήνη, θα συντελέσει ώστε να μη γκρεμίσετε κανένα τμήμα των τειχών και η πόλη να μην υποστεί καμιά άλλη ταπείνωση· πίστευε μάλιστα ότι θα πετύχαινε και κάποιο άλλο αγαθό για την πόλη από τους Λακεδαιμόνιους. Κι αφού εσείς πέσατε στην παγίδα, τον εκλέξατε στρατηγό με απεριόριστες αρμοδιότητες, αυτόν που μόλις την προηγούμενη χρονιά, καθώς είχε κληρωθεί στρατηγός, τον αποδοκιμάσατε (εμποδίσατε να αναλάβει τη στρατηγεία), γιατί ξέρατε ότι δεν είναι φίλος του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2003.

αυτό το πράγμα. Μετά από αυτά σηκώθηκε και ο Θηραμένης, ο οποίος συνωμοτούσε εναντίον της δημοκρατίας σας και είπε ότι, αν τον διορίζατε πρεσβευτή για την ειρήνη με απόλυτη εξουσία, θα κανονίσει να μην γίνει ούτε κατεδάφιση των τειχών ούτε άλλη υποβάθμιση της πόλης· και ότι πίστευε πως θα επινοούσε κάτι για να πάρει από τους Λακεδαιμόνιους κάτι καλύτερο για την πόλη. Αφού σας έπεισε, τον διορίσατε πρεσβευτή με απόλυτη εξουσία, τον άνθρωπο που τον προηγούμενο χρόνο μετά την εκλογή του σε στρατηγό, τον είχατε απορρίψει μετά από εξονυχιστικό έλεγχο, επειδή τον κρίνατε ως δυσμενή στη δημοκρατία σας.

Μτφρ. W.R.M. Lamb. 1930. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

τῶν τειχῶν: είναι ετερόπλευρος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *κατασκαφῆς*.

πάντων: είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *ύμῶν*.

τῷ πλήθει: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ἐπιβουλεύων*.

τὴν πόλιν: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐλαττωσάι*.

πρεσβευτήν: είναι κατηγορούμενο στο αντικείμενο *ἐκεῖνον* (από το *εἴλεσθε*).

εὖνουν: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο του *εἶναι* (ενν. *ἐκεῖνον*).

β.

ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι: Η δευτερεύουσα (ονομαστική) πρόταση είναι αντικείμενο στο *ἔλεγον* (πλάγια ερώτηση) και εκφέρεται με ευκτική πлагίου λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (παρατατικός).

ὥς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα: Η δευτερεύουσα (ονοματική) πρόταση είναι αντικείμενο στο *ἀντεῖπεν* (ειδική πρόταση) και εκφέρεται με ευκτική πлагίου λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (αόριστος).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Με βάση το αρχαίο κείμενο να επιλέξετε από τις παρακάτω διατυπώσεις εκείνη με την οποία ολοκληρώνεται ορθά το νόημα (μονάδες 3), και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε κάθε επιλογή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει ο Μαντίθεος

- 1) α. ο Σάτυρος ήταν ο πατέρας τους που τους έστειλε στον Πόντο.
β. ο Σάτυρος ήταν ο βασιλιάς του Πόντου.
- 2) α. όσοι επέστρεψαν στην Αθήνα μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.
β. όσοι επέστρεψαν στην Αθήνα προς το τέλος του τυραννικού καθεστώτος αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.
- 3) α. η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο ήταν ισχυρή απόδειξη.
β. η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο δεν ήταν έγκυρη απόδειξη.

β. «...οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες»:

- 1) Ποιους ακριβώς εννοεί ο Μαντίθεος με τις αντωνυμίες «**ἡμᾶς**» και «**ἐκεῖνοι**»; (μονάδες 2)
- 2) Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιοῦτον καιρὸν**»; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §§13-14

Ο ομιλητής προσπαθεί κατά τη δοκιμασίαν του να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Γι' αυτό ακριβώς δαπανούσα περισσότερα από όσα μου καθόριζε η πόλη, για να θεωρούμαι δηλαδή από σας και καλύτερος και, αν κάποτε μου συνέβαινε κάποια ατυχία, να την αντιπαλεύω (ενώπιόν σας) καλύτερα. Όλα αυτά τα στερήθηκα στην ολιγαρχία. Γιατί, δεν έκριναν άξιο να αναγνωρίζεται ευγνωμοσύνη σ' αυτούς που είχαν γίνει πρόξενοι κάποιου καλού για τη δημοκρατία, αλλά τιμούσαν όσους είχαν διαπράξει πολλά κακά σε βάρος σας, γιατί αυτό το κριτήριο λάμβαναν υπόψη τους από μας (που είχαμε μείνει στην Αθήνα). Αφού αναλογιστείτε όλα αυτά, δεν πρέπει να θεωρείτε τους λόγους αυτών πιστευτούς αλλά να κρίνετε από τα έργα που έχει κάνει ο καθένας. Γιατί εγώ, άνδρες δικαστές, ούτε με τους τετρακόσιους μπλέχτηκα· Αλλιώς, όποιος θέλει από τους κατηγορούς, ας πάρει το λόγο και ας το αποδείξει· ούτε πάλι, όταν ανέλαβαν οι τριάντα τύραννοι, κανείς θα αποδείξει ότι έγινα βουλευτής ή ανέλαβα κάποια δημόσια θέση. Επομένως, αν, παρόλο που μου ήταν δυνατό να αναλάβω εξουσία, το αρνήθηκα, δικαιούμαι τώρα από σας να τιμηθώ· αν όμως οι τότε ισχυροί με θεώρησαν ανάξιο να με καταστήσουν μέλος της εξουσίας, πώς λοιπόν φανερότερα παρά έτσι θα μπορούσα να αποδείξω ότι οι κατηγοροι ψεύδονται;

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **πατρίδα, συνέλευση, εφημερίδα, άσχημος, άγραφος.**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Έρατοσθένους §§92-94.1

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη ότι ως ένας από τους Τριάκοντα προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Πλησιάζοντας στο τέλος του λόγου του και πριν κατέβει

από το βήμα, ο ρήτορας αιτιολογεί την πρότασή του για θανατική καταδίκη του κατηγορουμένου και προσπαθεί να μεταπείσει τους δικαστές που σκόπευαν να ψηφίσουν για την αθώωσή του.

*Βούλομαι δὲ ὀλίγα ἐκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν, τοὺς τε ἐξ ἄστεως καὶ τοὺς ἐκ Πειραιῶς, ἵνα τὰς ὑμῖν διὰ τούτων γεγενημένας συμφορὰς παραδείγματα ἔχοντες τὴν ψῆφον φέρητε. Καὶ πρῶτον μὲν ὅσοι ἐξ ἄστεως ἐστε, σκέψασθε **ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα ἤρχεσθε**, ὥστε ἀδελφοῖς καὶ ὑέσι καὶ πολίταις ἠναγκάζεσθε πολεμεῖν τοιοῦτον πόλεμον, ἐν ᾧ ἡττηθέντες μὲν τοῖς νικήσασιν τὸ ἴσον ἔχετε, νικήσαντες δ' ἂν τούτοις ἐδουλεύετε. Καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους οὗτοι μὲν ἂν ἐκ τῶν πραγμάτων μεγάλους ἐκτήσαντο, ὑμεῖς δὲ διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐλάττους ἔχετε· συνωφελεῖσθαι μὲν γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἤξιουν, συνδιαβάλλεσθαι δ' ἠνάγκαζον, εἰς τοσοῦτον ὑπεροψίας ἐλθόντες ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινούμενοι πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτῶντο, ἀλλὰ τῶν ὀνειδῶν μεταδιδόντες εὖνους ᾤοντο εἶναι.*

δουλεύω: εἶμαι δούλος σε κάποιον, υπηρετώ ως δούλος

τὰ ὀνειδέη: οι αισχρές πράξεις, τα αἴσχη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Βούλομαι δὲ ὀλίγα ... ἂν τούτοις ἐδουλεύετε**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

παραδείγματα: είναι στο

πόλεμον: είναι στο

τούτοις: είναι στο

τῶν ἀγαθῶν: είναι στο

ὑμᾶς: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «**ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα ἤρχεσθε**»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας του ομιλητή. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

A1.

α.

Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει ο Μαντίθεος

1) – β: ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ

2) – β: οὐτ’ ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας

3) – β: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν· (ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν)

β.

1) Με την αντωνυμία «**ἡμᾶς**» εννοείται ο Μαντίθεος και ο αδελφός του, ενώ με την αντωνυμία «**ἐκεῖνοι**» εννοούνται οι Τριάκοντα τύραννοι.

2) Με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος αναφέρεται στην εξαιρετικά δύσκολη περίοδο για τους Τριάκοντα λόγω της λαϊκής οργής και των εσωτερικών διενέξεών τους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§13-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και το αρχαίο διδαγμένο κείμενο, στη βίαιη συμπεριφορά των Τριάκοντα απέναντι στους Αθηναίους μετά την ανατροπή της δημοκρατίας, αλλά και στις αποστάσεις που θέλουν να κρατήσουν από το τυραννικό καθεστώς οι δύο ομιλητές. Επίσης, διαπιστώνει κανείς την κοινή κατηγορία εναντίον των δύο δοκιμαζομένων: η συνεργασία με τους Τριάκοντα. Επιπλέον, θα μπορούσαν να αναζητηθούν ομοιότητες ως προς το ύφος, αλλά και την προσπάθεια των δύο ομιλητών να κερδίσουν την εύνοια των βουλευτών.

B4. πατήρ, ἤλθομεν-κατελθεῖν, ἡμέραις, μετέχειν-ἔχοντες, ἐγγεγραμμένοι

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἑρατοσθένους §§92-94.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θέλω να κατεβώ από το βήμα, αφού πρώτα θυμίσω μερικά στις δύο μερίδες των πολιτών, και στη μερίδα της πόλης και στη μερίδα του Πειραιά, έτσι ώστε να ψηφίσετε όλοι έχοντας για κριτήρια αυτά

Θα κατεβώ από το βήμα, αφού υπενθυμίσω μερικά ακόμη και στους δυο, και στους ολιγαρχικούς δηλαδή και στους δημοκρατικούς, για να πάρετε την ορθή απόφαση έχοντας ως παράδειγμα τις

που υποφέρατε εξαιτίας τους. Πρώτα πρώτα, όσοι μέινατε στην πόλη, συλλογιστείτε ότι αυτοί ασκούσαν πάνω σας μια τόσο σκληρή εξουσία, ώστε ήσασταν αναγκασμένοι να διεξάγετε με τους αδελφούς και τους γιους και τους συμπολίτες σας ένα τέτοιο πόλεμο, όπου, μολονότι έχετε ηττηθεί, βρίσκεστε στην ίδια μοίρα με τους νικητές, ενώ, αν νικούσατε, θα γινόσασταν δούλοι των Τριάντα. Αυτοί, με τις πολιτικές τους αυθαιρεσίες, μεγάλωσαν τις ιδιωτικές τους περιουσίες, ενώ εσείς, με τον εμφύλιο πόλεμο, τις έχετε ελαττώσει. Γιατί, φυσικά, δε θεωρούσαν απαραίτητο να συμμετέχετε στα διάφορα κέρδη, ενώ σας ανάγκαζαν να συμμερίζεστε τις ευθύνες που τους καταλόγιζαν. Και έφτασαν σε τέτοιο βαθμό κυνισμού, ώστε δεν κέρδιζαν την αφοσίωσή σας μοιράζοντάς σας από τα αγαθά τους, αλλά πίστευαν ότι αποχτούσαν την εύνοιά σας μεταδίδοντάς σας τα αίσχη τους.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης. χ.χ.

Γ4.

α.

παραδείγματα: είναι κατηγορούμενο στο αντικείμενο *συμφοράς* (από το *ἔχοντες*).

πόλεμον: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο απαρέμφατο *πολεμεῖν*.

τούτοις: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐδουλεύετε*.

τῶν ἀγαθῶν: είναι αντικείμενο στη μετοχή *κοινούμενοι*.

ὕμᾱς: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐκτῶντο*.

β.

συμφορές που έγιναν εξαιτίας αυτών εδώ σε σας. Και πρώτα λοιπόν, όσοι είσθε ολιγαρχικοί σκεφθείτε ότι τόσο δεινοπαθήσατε από αυτούς εδώ, ώστε εξαναγκασθήκατε να κάνετε τέτοιο πόλεμο εναντίον των αδελφών σας και των παιδιών και των συμπολιτών σας, στον οποίο, αν και ηττηθήκαμε, έχετε τα ίδια δικαιώματα με τους νικητές, αν όμως επικρατούσατε, θα εξακολουθούσατε να είσθε σ' αυτούς (τους τυράννους) δούλοι. Κι αυτοί τις ιδιωτικές περιουσίες τους θα μπορούσαν να τις μεγαλώσουν, εκμεταλλευόμενοι εσάς, ενώ εσείς εξαιτίας του μεταξύ σας αλληλοσπαραγμού τις μειώσατε. Γιατί, δεν αξίωναν να ωφελείσθε και σεις μαζί τους αλλά σας υποχρέωναν να συκοφαντείσθε μαζί τους, αφού έφτασαν σε τέτοιο βαθμό αλαζονείας, ώστε σας θεωρούσαν πιστούς όχι με το να σας δίνουν μέρος από τα αγαθά τους, αλλά σας λογάριαζαν για δικούς τους με το να σας μεταδίδουν μέρος από τα αίσχη τους.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2003.

ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα ἤρχεσθε: Η δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι (αντικειμενική κρίση) κι εκφέρεται με οριστική παρατατικού (ἤρχεσθε), η οποία δηλώνει κάτι πραγματικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έφυγαν από την Αθήνα για τον Πόντο μετά την κατεδάφιση των Μακρών τειχών.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας.
3. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο οι Τριάκοντα συνήθως παρείχαν αξιώματα σε εκείνους που δεν είχαν διαπράξει κανένα αδίκημα.
4. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου, η αναγραφή του ονόματός του στο σανίδιο δεν ήταν ισχυρή απόδειξη.
5. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι πολλοί από αυτούς που παραδέχονταν ότι ήταν υπεῖς δεν ήταν καταχωρισμένοι στο σανίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§35.2-4

Στο έργο *Αθηναίων Πολιτεία* ο Άριστοτέλης πραγματεύεται την πολιτειακή ιστορία της αρχαίας Αθήνας. Το κείμενο αναφέρεται στις πολιτειακές εξελίξεις μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους Τριάκοντα.

Στην αρχή ήσαν μετριοπαθείς με τους πολίτες και προσποιούνταν ότι κυβερνούν σύμφωνα με το πάτριον πολίτευμα. Αφαίρεσαν από τον Άρειο Πάγο τους νόμους του Εφιάλτη και του Αρχιστράτου περί Αρεοπαγιτών και τους νόμους του Σόλωνα όσοι έδιναν λαβή σε αμφισβητήσεις και κατήργησαν την τελεσιδικία από τους δικαστές. Ισχυρίζονταν ότι διορθώνουν έτσι το πολίτευμα αφαιρώντας κάθε αιτία αμφισβήτησεως. [...] Στην αρχή, λοιπόν, αυτά έκαναν. Καταδίωξαν τους συκοφάντες και τους κακούς εκείνους και φαύλους, όσοι μιλούσαν στον λαό εναντίον του συμφέροντός του για να τον κολακέψουν. Η πολιτεία χαιρόταν για όλα αυτά που γίνονταν επειδή νόμιζε ότι οι Τριάκοντα ενεργούν για το καλύτερο. Όταν όμως στερεώθηκαν στην εξουσία δεν σέβονταν κανέναν από τους πολίτες αλλά σκότωσαν όσους ξεχώριζαν από πλούτο, καταγωγή ή αξίωμα θέλοντας να εξαφανίσουν τους επίφοβους και, ταυτόχρονα, να αρπάξουν τις περιουσίες τους. Σε μικρό χρονικό διάστημα σκότωσαν όχι λιγότερους από χίλιους πεντακόσιους.

Μτφρ. Α.Σ.Βλάχος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ικέτης, συνοχή, δωρητής, εκτίμηση, απερίσκεπτος.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, *Ιέρων* §§ 2.6-9

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Στο έργο αυτό γίνεται συζήτηση ανάμεσα στον τύραννο των Συρακουσών Ιέρωνα και τον ποιητή Σιμωνίδα σχετικά με τις διαφορές του τυραννικού από τον ιδιωτικό βίο.

Ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται. Αὐτίκα γὰρ εἰ μὲν

εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. Εὐθύς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι μηδὲν φοβουμένους μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ, οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. Αὐτοὶ τε γοῦν ὥπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καὶ ἄλλους ὀπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. Ἐπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὴν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες.

Αὐτίκα γάρ: παραδείγματος χάριν/ χάρη

διὰ πολεμίας: μέσα από εχθρική χώρα

οἴκαδε: στην πατρίδα

συμπεριάγεσθαι <συμπεριάγομαι: περιφέρομαι μαζί με..., συνοδεύομαι από...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Αὐτίκα γάρ... ἀεὶ συμπεριάγεσθαι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «εἶναι, πορεύεσθαι»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 2) επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 2).

β. «Ἐπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὴν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες». Στο παραπάνω απόσπασμα να διακρίνετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να γράψετε το είδος τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

A1.

1. – Λ: οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>
2. – Λ: ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.
3. – Λ: οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε...τοῖς μηδὲν ἑξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας
4. – Σ: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν·
5. – Σ: ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§35.2-4

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον αυταρχικό, βίαιο τρόπο με τον οποίο οι Τριάκοντα άσκησαν την εξουσία και συμπεριφέρθηκαν στους πολίτες. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, στις συνθήκες που επικράτησαν μετά την κατάλυση της δημοκρατίας στην Αθήνα, στη σημασία αυτής της πολιτειακής μεταβολής

B4. ἀφιγμένους, μετέχειν-ἔχοντες, μεταδιδόναι, ἡτίμαζον, σκοπεῖν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἱέρων §§ 2.6-9

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὅμως ἐγώ, Σιμωνίδη, ξέρω καλά ἀπὸ πείρα καὶ σε διαβεβαιώνω ὅτι οἱ τύραννοὶ συμμετέχουν σε ελάχιστο βαθμὸ στα σημαντικότερα ἀγαθὰ, ἐνὼ στα μεγαλύτερα κακὰ κατὰ τεράστιο ποσοστὸ. Για παράδειγμα, ἀν ἡ εἰρήνη θεωρεῖται ὡς μέγα ἀγαθὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τύραννοὶ συμμετέχουν ελάχιστα σ' αὐτό, ἐνὼ, ἀν ὁ πόλεμος θεωρεῖται ὡς μέγα κακὸ, οἱ τύραννοὶ συμμετέχουν κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος. Οἱ ἀπλοὶ πολῖτες, ὅταν ἡ πολιτεία τοὺς δε βρίσκεται σε ἐμπόλεμη κατάσταση, μποροῦν νὰ πηγαίνουν ἀμέσως ὅπου θέλουν, χωρὶς νὰ φοβοῦνται μήπως κάποιος	Εγὼ ἀπὸ τὴν ἐμπειρία μου γνωρίζω καλά, Σιμωνίδη, καὶ σου λέω πὼς οἱ τύραννοὶ ελάχιστα μετέχουν στα μέγιστα ἀγαθὰ, ἐνὼ ἀπὸ τα μέγιστα δεινὰ ἔχουν τα περισσότερα. Ἀν, λόγου χάρι, ἡ εἰρήνη θεωρεῖται μέγα ἀγαθὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, πολὺ μικρὸ μερίδιο ἀπὸ αὐτὴν ἀνήκει στους τυράννους. Καὶ, ἀν ὁ πόλεμος εἶναι μέγα δεινὸ, πάλι στους τυράννους ἀνήκει μέγα μέρος τοῦ. Γιατί ἀμέσως οἱ ἀπλοὶ πολῖτες, ἀν ἡ πολιτεία τοὺς δὲν λαμβάνει μέρος σε πόλεμο μαζί με ἄλλες, ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ πηγαίνουν ὅπου θέλουν χωρὶς νὰ φοβοῦνται μήπως τοὺς σκοτώσει κάποιος, ἐνὼ οἱ τύραννοὶ
---	--

τους σκοτώσει, ενώ όλοι οι τύραννοι, όπου γης, κινούνται πάντα σα να βρίσκονται μέσα σε εχθρικό έδαφος και πιστεύουν πως είναι ανάγκη και οι ίδιοι να οπλοφορούν και να' χουν, επίσης, πάντοτε μαζί τους άλλους οπλοφόρους για φρουρά. «Έπειτα» συνεχίζει ο Ιέρων απαντώντας στο Σιμωνίδη «οι απλοί πολίτες, και αν εκστρατεύσουν κάποτε σε εχθρική χώρα, όταν ξαναγυρίσουν στην πατρίδα τους, πιστεύουν πως είναι ασφαλισμένοι, ενώ οι τύραννοι, επιστρέφοντας στην πόλη τους, ξέρουν καλά πως θα βρίσκονται ανάμεσα στους περισσότερους εχθρούς.

Μτφρ. Τ. Βουρνάς. 1984.

Γ4.

α.

εἶναι: είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο προσωπικό ρήμα *δοκεῖ*: ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η λέξη *εἰρήνη*).

πορεύεσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *ἔξεστιν*: ετεροπροσωπία.

β.

ἐάν καὶ (οἱ ἰδιῶται) στρατεύωνταί που εἰς πολέμιαν: δευτερεύουσα (επιρρηματική) εναντιωματική πρόταση

ἐπειδὴν (οἱ ἰδιῶται) γε ἔλθωσιν οἴκαδε: δευτερεύουσα (επιρρηματική) χρονική-υποθετική πρόταση

ἐπειδὴν (οἱ τύραννοι) εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται: δευτερεύουσα (επιρρηματική) χρονική-υποθετική πρόταση.

παντού και πάντα πορεύονται σαν να βρίσκονται σε εχθρική χώρα. Αυτοί νομίζουν πως είναι ανάγκη και οι ίδιοι να ζουν συνέχεια οπλισμένοι και να περιφέρονται πάντοτε συνοδευόμενοι από άλλους οπλοφόρους. Έπειτα, ενώ οι ιδιώτες, ακόμα και να εκστρατεύουν σε κάποια εχθρική χώρα, αισθάνονται, όταν μετά γυρίσουν στην πατρίδα τους, ότι βρίσκονται σε ασφαλές έδαφος, οι τύραννοι, έστω και αν φτάσουν στη δική τους πολιτεία, τότε γνωρίζουν ότι βρίσκονται ανάμεσα σε περισσότερους εχθρούς παρά ποτέ.

Μτφρ. Α. Παπαγεωργίου. 1993.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες ἦταν οἱ συγκεκριμένες κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Μαντίθεου καὶ τις ὁποῖες ὁ ἴδιος ἀρνεῖται; (μονάδες 4)

β. Να γράψετε τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σε καθεμία ἀπὸ τὶς παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σε αὐτὸν τὴ λέξη «**Σωστό**», ἀν εἶναι σωστή, ἢ τὴ λέξη «**Λάθος**», ἀν εἶναι λανθασμένη, με βάση τὸ ἀρχαῖο κείμενο (μονάδες 3) καὶ νὰ τεκμηριώσετε κάθε ἀπάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** τοῦ ἀρχαίου κειμένου που τὴν ἐπιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐφυγαν ἀπὸ τὴν Αθήνα καὶ ἐζήσαν στὴν περιοχή τοῦ Ἑλλησπόντου κατὰ τὴν περίοδο τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος.
- 2) Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ δὲν εἶδαν τὴν κατεδάφιση τῶν Μακρῶν τειχῶν τὸ 404 π.Χ. μετὰ τὴν παράδοση τῆς Αθήνας.
- 3) Σύμφωνα με τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Μαντίθεου, οἱ Τριάκοντα δὲν ἐμπιστεύονταν οὔτε αὐτοὺς με τοὺς ὁποῖους συνεργάστηκαν γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς δημοκρατίας.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.2 §§20-23

Στὸ κείμενο που ἀκολουθεῖ ὁ ἱστορικός ἀναφέρεται στὶς ἐξελίξεις που ὠδήγησαν στὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ στὴ συνθηκολόγηση τῆς Αθήνας τὸ 404 π.Χ.

Οι Λακεδαιμόνιοι όμως δήλωσαν ότι αρνούνται να υποδουλώσουν πόλη ελληνική που τόσες υπηρεσίες είχε προσφέρει τον καιρό του μεγαλύτερου κινδύνου που είχε απειλήσει ποτέ την Ελλάδα· δέχτηκαν λοιπόν να γίνει ειρήνη με τον όρο ότι οι Αθηναίοι θα γκρεμίσουν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, θα παραδώσουν όλα τους τα πλοία εκτός από δώδεκα, θα φέρουν πίσω τούς εξόριστους, θα 'χουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Λακεδαιμονίους και θα εκστρατεύουν μαζί τους στη στεριά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί. (...) Την άλλη μέρα οι πρέσβεις ανέφεραν τους όρους που έβαζαν οι Λακεδαιμόνιοι για ειρήνη· στ' όνομα ολωνών μίλησε ο Θηραμένης, λέγοντας ότι έπρεπε να εισακούσουν τους Λακεδαιμονίους και να γκρεμίσουν τα Τείχη. Μερικοί αντιμίλησαν, η μεγάλη πλειοψηφία όμως τον επιδοκίμασε κι αποφάσισαν να δεχτούν την ειρήνη. Μετά απ' αυτά ο Λύσανδρος αγκυροβόλησε στον Πειραιά, οι εξόριστοι γύρισαν, και βάλθηκαν με πολλήν όρεξη να γκρεμίζουν τα Τείχη, στους ήχους αυλού που έπαιζαν κορίτσια — νομίζοντας ότι από κείνη τη μέρα ελευθερωνόταν η Ελλάδα.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριξη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: *ἵππευον, ἦλθομεν, ἦν, φαίνονται, ἔχοντες*.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Έλληνικά Βιβλ.2. κεφ.4. §§1-3.5

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ανατ. 1968)

Ο Ξενοφών αναφέρεται στα γεγονότα που ακολούθησαν μετά την παρωδία δίκης και τη θανάτωση του Θηραμένη και για τα οποία κάνει έμμεση αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του.

Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ, ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵν' αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. Φευγόντων δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὀρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἐβδομήκοντα Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει

ίσχυρόν. Οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεως σὺν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἵππεῦσι καὶ μάλ' εὐημερίας οὔσης. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθύς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδέν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπήλθον. Βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτεριχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν παμπλήθης καὶ τῇ ὑστεραίᾳ.

ὥς ἐξόν: ἐπειδὴ ἦταν δυνατόν

ἐκ δὲ τούτου: τότε

τὸ χωρίον: τὸ οχυρό, τὸ φρούριο

ἡ εὐημερία: ἡ ὁμορφη, ἡ καλὴ ἡμέρα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ἐκ δὲ τούτου ... καὶ τῇ ὑστεραίᾳ».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων λέξεων τοῦ κειμένου:

τοῖς ἔξω:	εἶναι	στο
τούτων:	εἶναι	στο
τῶν νέων:	εἶναι	στο
τραύματα:	εἶναι	στο
τῶν τριάκοντα:	εἶναι	στο

(μονάδες 5)

β. «Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν' ... εὐημερίας οὔσης». Ο Ἱενοφών στο παραπάνω ἀπόσπασμα χρησιμοποιεῖ αρκετοὺς επιρρηματικούς προσδιορισμούς προκειμένου ὁ ἀναγνώστης νὰ ἔχει εποπτεία τοῦ χώρου ὅπου ἐξελίσσονται τὰ γεγονότα. Νὰ γράψετε πέντε (5) τέτοιους προσδιορισμούς δηλώνοντας καὶ τὸν ἀντίστοιχο ρηματικὸ τύπο ποὺ προσδιορίζουν. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1.

α. Ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως υπέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

β.

1) – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε

2) – Σ: οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <έπεδημοῦμεν>

3) – Σ: ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.2 §§20-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στο γεγονός της κατεδάφισης των τειχών στο πλαίσιο της παράδοσης της Αθήνας για την οποία κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

ιππόκαμπος, ιππόδρομος, έφιππος – συνέλευση, προέλευση, απελευθέρωση – περιουσία, απουσιολόγιο, παρόν – φαντασιόπληκτος, διαφάνεια, συκοφαντώ – κατοχή, ανεκτικός, ανίσχυρος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.4. §§1-3.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τέτοιος στάθηκε ο θάνατος του Θηραμένη. Τότε πια θεώρησαν οι Τριάντα πως ήταν ελεύθεροι να τυραννούν δίχως φόβο· όχι μόνο απαγόρευσαν σ' όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη, αλλά τους έδιωχναν κι απ' τ' αγροκτήματά τους για να τους αρπάξουν, αυτοί κι οι φίλοι τους, τη γη τους. Οι κατατρεγμένοι κατέφευγαν στον Πειραιά,

Ο Θηραμένης, λοιπόν, μ' αυτόν τον τρόπο πέθανε. Και οι Τριάντα, επειδή πια ήταν ελεύθεροι να κυβερνούν χωρίς φόβο, απαγόρευσαν σ' όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη και τους έδιωχναν ακόμη κι απ' τα χωράφια τους, για να τα οικειοποιηθούν αυτοί κι οι φίλοι τους. Καταφεύγοντας πολλοί στον Πειραιά και παίρνοντας μαζί τους κι άλλους πολλούς

μα κι εκεί συνεχιζόταν ο διωγμός· τα Μέγαρα κι η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες.

Τότε κίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με εβδομήντα περίπου άνδρες και κατέλαβε τ' οχυρό φρούριο της Φυλής. Μια μέρα που 'κανε καλό καιρό βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν, έχοντας μαζί τους τούς Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν έφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να επιτεθούν αμέσως στο φρούριο, αλλά πληγώθηκαν κι έφυγαν άπρακτοι. Οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να εμποδίσουν τον ανεφοδιασμό των επαναστατών και να τους αναγκάσουν να παραδοθούν· τη νύχτα όμως και την άλλη μέρα χιόνισε πολύ.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος. [1966] 2000.

γέμισαν και τα Μέγαρα και τη Θήβα με πρόσφυγες.

Τότε ξεκίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με εβδομήντα περίπου άνδρες και καταλαμβάνει το ισχυρό φρούριο Φυλή. Μια μέρα που είχε καλό καιρό, βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν μαζί με τους Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν έφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να επιτεθούν αμέσως στο φρούριο, αλλά δεν κατάφεραν τίποτε και, αφού τραυματίστηκαν, έφυγαν άπρακτοι. Όταν οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να εμποδίσουν τον ανεφοδιασμό τους και να τους αναγκάσουν να παραδοθούν, τη νύχτα και την άλλη μέρα χιόνισε πάρα πολύ.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2002.

Γ4.

α.

τοῖς ἔξω: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *προεῖπον*.

τούτων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *ἀγρούς*.

τῶν νέων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *τινες*.

τραύματα: είναι αντικείμενο στη μετοχή *λαβόντες*.

τῶν τριάκοντα: είναι υποκείμενο στην (απόλυτη) μετοχή *βουλομένων*.

β. Αρκεί να αναφερθούν 5 από τους παρακάτω επιρρηματικούς προσδιορισμούς του τόπου:

εἰς τὸ ἄστυ: προσδιορίζει το απαρέμφατο *εἰσιέναι*

ἐκ τῶν χωρίων: προσδιορίζει το ρήμα *ἤγον*

εἰς τὸν Πειραιᾶ: προσδιορίζει τη μετοχή *φευγόντων*

έντεῦθεν: προσδιορίζει τη μετοχή *ἄγοντες*

ἐκ Θηβῶν: προσδιορίζει τη μετοχή *ὀρμηθεῖς*

ἐκ τοῦ ἄστεως: προσδιορίζει το ρήμα *ἐβοήθουν*

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Με βάση το αρχαίο κείμενο να επιλέξετε από τις παρακάτω διατυπώσεις εκείνη με την οποία ολοκληρώνεται ορθά το νόημα (μονάδες 2), και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε κάθε επιλογή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2):

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου

- 1) α. ὅλοι ὅσοι εἶχαν ζήσει ἐκτὸς Αθῆνας κατὰ τὴν περίοδο τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος ἀναγράφονταν στο σανίδιο με τὴν ιδιότητα τοῦ ἱπέα.
β. στο σανίδιο υπήρχαν παραλείψεις, καθὼς δεν εἶχαν ἀναγραφεί με ἀκρίβεια ὅλοι ὅσοι εἶχαν παραδεχτεί ὅτι ἦταν ἱπεῖς κατὰ τὴν περίοδο τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος.
- 2) α. ἦταν εὐκόλο να ἀλλοιώσει κανεὶς τὰ ονόματα που εἶχαν ἀναγραφεί στο σανίδιο.
β. ἦταν δύσκολο να ἀλλοιώσει κανεὶς τὰ ονόματα που εἶχαν ἀναγραφεί στο σανίδιο.

β. Να ἀπαντήσετε τὶς παρακάτω ἐρωτήσεις:

- 1) «ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν»: Σε ποια λέξη τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀναφέρεται ὁ Μαντίθεος με τὴν ἀντωνυμία «τούτῳ»; (μονάδες 2)
- 2) «...ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν»: Σε ποίους ἀναφέρεται ὁ Μαντίθεος με τὴν ἀντωνυμία «αὐτῶν»; (μονάδες 2)

- 3) «...έν εκείνοις δέ τοὺς ἰπεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι»: Σε τι αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «ἐκείνοις»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Περί τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας §§9-10

Στην Αθήνα το 383 π.Χ. ο Εὐάνδρος κρίνεται για τη θέση του επώνυμου άρχοντα της πόλης. Ο ομιλητής, κατήγορος του Εὐάνδρου, επιτίθεται εναντίον του, καταλογίζοντάς του συνεργασία με τους Τριάκοντα τυράννους και απόπειρα εξαπάτησης των βουλευτών.

Αυτά κυρίως να εξετάσετε· κι εκείνο να αναλογιστείτε, ότι δηλαδή αυτός που θέσπισε το νόμο για τη «δοκιμασία», τον θέσπισε κατεχοχὴν για όσους άσκησαν εξουσία κατά τη διάρκεια της ολιγαρχίας, πιστεύοντας πως είναι παρανοϊκό αν εκείνοι, εξαιτίας των οποίων καταλύθηκε η δημοκρατία, θα κυβερνήσουν πάλι στην ίδια την πόλη και θα γίνουν κυρίαρχοι, στους νόμους και στην πόλη, την οποία διοικώντας λίγο νωρίτερα, τόσο αισχρά και βάνανυσα την έβλαψαν. Ώστε πρέπει να μην «πάρτετε στα αψήφιστα» τη διαδικασία της «δοκιμασίας» κι ούτε να υποβαθμίσετε την υπόθεση θεωρώντας την ασήμαντη, αλλά να έχετε τα μάτια σας ορθάνοιχτα· γιατί, από τη σωστή άσκηση της εξουσίας από τον κάθε άρχοντα χωριστά σώζεται το πολίτευμα και η πόλη. Και αν εξεταζόταν τώρα για να εγκριθεί η εκλογή του ως βουλευτή ή διότι, ανήκοντας αυτός στους υπεῖς, την εποχή των τριάντα τυράννων είχε συμπεριληφθεί και γραφτεί το όνομά του στις ξύλινες πινακίδες, θα τον αποκλείατε (από το αξίωμα) χωρίς την ανάγκη παράστασης κατηγορού. Τώρα, που αποδεικνύεται αναντίρρητα ότι όχι μόνο υπηρέτησε στην τάξη των υπέων και όχι μόνο ότι χρημάτισε βουλευτής, αλλά ότι ήταν υπονομευτής της δημοκρατίας, δεν θα κάνατε ανοησία, αν δείξετε ότι δεν έχετε την ίδια γνώμη γι' αυτόν;

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: *σκοπεῖν, γινῶναι, ἔχοντας, πιστεύοιτε, ἦν.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.4-55.5

(έκδ. του Oppermann, H. Λειψία: Teubner, 1928, ανατ. 1968)

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Αριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Στο κείμενο που ακολουθεί αναφέρεται στον τρόπο ανάδειξης και τη δοκιμασία των Εννέα αρχόντων.

Ἐπειδὴν δὲ παράσχηται τοὺς μάρτυρας, ἐπερωτᾷ «τούτου βούλεται τις κατηγορεῖν;» κἂν μὲν ἦ τις κατήγορος, δούς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, οὕτω δίδωσιν ἐν μὲν τῇ βουλῇ τὴν ἐπιχειροτονίαν, ἐν δὲ τῷ δικαστηρίῳ τὴν ψῆφον· **ἐὰν δὲ μηδεὶς βούληται κατηγορεῖν, εὐθύς δίδωσι τὴν ψῆφον**· καὶ πρότερον μὲν εἷς ἐνέβαλλε τὴν ψῆφον, νῦν δ' ἀνάγκη πάντας ἐστὶ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα ἂν τις πονηρὸς ὦν ἀπαλλάξη τοὺς κατηγοροὺς, ἐπὶ τοῖς δικασταῖς γένηται τοῦτον ἀποδοκιμάσαι. Δοκιμασθέντες δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, βαδίζουσι πρὸς τὸν λίθον ἐφ' οὗ τὰ τόμι' ἐστίν, ἐφ' οὗ καὶ οἱ δαιτηταὶ ὁμόσαντες ἀποφαίνονται τὰς διαίτας, καὶ οἱ μάρτυρες ἐξόμνουνται τὰς μαρτυρίας· ἀναβάντες δ' ἐπὶ τοῦτον ὁμνύουσιν δικαίως ἄρξαι καὶ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ δῶρα μὴ λήψεσθαι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα, κἂν τι λάβωσι ἀνδριάντα ἀναθήσειν χρυσοῦν.

ἐφ' οὗ τὰ τόμι' ἐστίν: όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια (από τα θυσιασμένα ζώα)

ὁμόσαντες <ὅμνυμι: ορκίζομαι

ὁ δαιτητής: ο δικαστής

ἡ δίαίτα: η απόφαση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐπειδὴν δὲ παράσχηται ... τοῦτον ἀποδοκιμάσαι».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων του κειμένου:

βούλεται, ἦ, κατηγορεῖν (το δεύτερο), **ὦν, ὁμόσαντες**. (μονάδες 5)

β. «ἐὰν δὲ μηδεὶς βούληται κατηγορεῖν, εὐθύς δίδωσι τὴν ψῆφον»· Ποιο είδος υποθετικού λόγου διατυπώνει ο Αριστοτέλης σε αυτό το χωρίο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας διακρίνοντας την υπόθεση από την απόδοση. (μονάδες 5)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

A1.

α.

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου

1) – β: ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν

2) – α: ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ

β.

1) Η αντωνυμία «τούτῳ» αναφέρεται στη λέξη σανίδιον (ἐκ τοῦ σανιδίου).

2) Με την αντωνυμία «αὐτῶν» αναφέρεται στους φυλάρχους.

3) Με την αντωνυμία «ἐκείνοις» αναφέρεται στους καταλόγους των φυλάρχων με τα ονόματα των ιππέων για τα προβλεπόμενα χρηματικά ποσά (καταστάσεις) που έπαιρναν από το δημόσιο (ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας §§9-10

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και ο λόγος του Μαντίθεου, στον θεσμό της «δοκιμασίας», στην αξιοποίηση του «σανιδίου» (των ξύλινων πινακίδων) ως αποδεικτικού στοιχείου συμμετοχής στο σώμα των ιππέων την εποχή των Τριάκοντα και στην κατηγορία για υπονόμευση της δημοκρατίας. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί π.χ. για ανάλογους συσχετισμούς επί του περιεχομένου.

B4.

σκοποβολή, επίσκεψη, κατάσκοπος – διάγνωση, άγνοια, αναγνωστικό (το) – ανεκτικότητα, πλεονέκτημα, ασχήμια – απιστία, εμπιστοσύνη, πιστοποίηση – οντολογία, παρουσία, περιουσία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.4-55.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Και όταν παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατήγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ὑστερα αποφασίζει η βουλή με ανάταση	Και αφού παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Και αν υπάρχει κάποιος κατήγορος το δικαστήριο του δίνει τον λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ὑστερα βγαίνει απόφαση, στην βουλή με
---	---

χεριών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατηγορος, γίνεται αμέσως η ψηφοφορία. Και παλαιότερα μόνον ένας δικαστής έριχνε την ψήφο του στην ψηφοδόχο, άλλα τώρα όλοι οι δικαστές πρέπει να ψηφίσουν για τους εννέα άρχοντες, ώστε αν κάποιος πονηρός υποψήφιος καταφέρει να ξεφύγει από τους κατηγορούς του, να μπορούν οι δικαστές να τον απορρίψουν. Αφού περάσουν τη δοκιμασία αυτή, πηγαίνουν στο βράχο, όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια (από τα θυσιασμένα ζώα), στον ίδιο βράχο όπου παίρνουν όρκο οι δικαστές όταν εκδίδουν την απόφασή τους, καθώς και όσοι παίρνουν όρκο αν είναι να κάνουν κάποια μαρτυρία. Ανεβαίνουν, λοιπόν, επάνω στο βράχο και ορκίζονται να ασκήσουν τα καθήκοντά τους με δικαιοσύνη και σύμφωνα με τους νόμους και να μη λάβουν δώρα που θα είναι σχετικά με την άσκηση της εξουσίας τους, αν όμως λάβουν, υποχρεώνονται να δώσουν ως αφιέρωμα έναν ανδριάντα χρυσό.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος. 1999.

Γ4.

α.

τις: υποκείμενο στο ρήμα **βούλεται**

κατήγορος: υποκείμενο στο ρήμα **ἤ**

μηδείς: υποκείμενο στο απαρέμφατο **κατηγορεῖν** (ταυτοπροσωπία)

τις: υποκείμενο στη μετοχή **ῶν**

ανάταση χεριών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατηγορος γίνεται αμέσως η ψηφοφορία. Άλλοτε μόνο ένας δικαστής έριχνε την ψήφο του (στην ψηφοδόχη) αλλά τώρα όλοι οι δικαστές πρέπει να ψηφίσουν για τους εννέα άρχοντες ώστε, αν κανένας πονηρός υποψήφιος δωροδοκήσει τους κατηγορούς του, να μπορούν οι δικαστές να τον απορρίψουν. Αφού περάσουν τη δοκιμασία αυτήν πηγαίνουν στον βράχο όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια από τα θυσιασμένα ζώα, τον ίδιο βράχο όπου παίρνουν όρκο οι δικαστές όταν εκδίδουν την απόφασή τους καθώς και όσοι παίρνουν όρκο ότι δεν έχουν να καταθέσουν τίποτε. Ανεβαίνουν, λοιπόν, επάνω στον βράχο και δίνουν όρκο να ασκήσουν τα καθήκοντά τους με δικαιοσύνη και σύμφωνα με τους νόμους και να μη δεχθούν δώρα που θα είναι σχετικά με την άσκηση της εξουσίας τους, και αν το κάνουν να δώσουν ανάθημα έναν ανδριάντα από χρυσό.

Μτφρ. Α.Σ. Βλάχος. 1980.

οἱ δῖαιτῆταί: υποκείμενο στη μετοχή **ὁμόσαντες**

β.

Υπόθεση: *ἐάν δὲ μηδεὶς βούληται κατηγορεῖν* = εἰάν + υποτακτική (ενεστώτα)

Απόδοση: *εὐθύς δίδωσι τὴν ψῆφον* = οριστική ενεστώτα

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την άποψη ότι η εξωτερική εμφάνιση δείχνει και τον χαρακτήρα του ανθρώπου.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί πίσω από την κόσμια εμφάνιση καταφέρνουν να κρύβουν την κακότητα της ψυχής.
3. Ο Μαντίθεος είναι βέβαιος ότι από τη νεαρή ηλικία του κανένας δεν θα ενοχλούνταν στη Βουλή.
4. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι είναι η πρώτη φορά που αναγκάστηκε να αγορεύσει ενώπιον κοινού.
5. Ο Μαντίθεος με την αγόρευσή του δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να ακολουθεί την πατρογονική παράδοση της ενασχόλησης όλων με τα κοινά.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1417a 16-26

Στο κείμενο που ακολουθεί ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας, της ικανότητας του λόγου να δείχνει συγκεκριμένη, αυτή δηλαδή που επιδιώκει ο ρήτορας, μορφή συμπεριφοράς. Για να το πετύχει αυτό ο ρήτορας είναι απαραίτητο να προσέξει δύο ζητήματα, τα κίνητρα και τα γνωρίσματα.

Η διήγηση πρέπει να αποδίδει χαρακτήρες. Αυτό θα γίνει, αν ξέρουμε τί είναι αυτό που κάνει τον χαρακτήρα. Ένα είναι το να δηλώνει την επιλογή και προτίμηση του ατόμου: η ποιότητα του χαρακτήρα προσδιορίζεται από την ποιότητα της επιλογής και προτίμησης, ενώ η ποιότητα της επιλογής και προτίμησης προσδιορίζεται από τον τελικό στόχο (...) Ένας άλλος τρόπος για να δοθεί τέτοιο χρώμα είναι οι περιγραφές των τρόπων με τους οποίους εκδηλώνονται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του κάθε επιμέρους χαρακτήρα, π.χ. «ενώ μιλούσε, βιάδιζε», κάτι που δείχνει βέβαια χαρακτήρα αλαζονικό και χυδαίο. Επίσης: τα λόγια του ρήτορα να μη δίνουν την εντύπωση ότι ξεκινούν από την ψυχρή λογική, όπως συμβαίνει στους σημερινούς ρήτορες, αλλά από τις προσωπικές επιλογές και προτιμήσεις του ρήτορα: «Εγώ αυτό ήθελα· γιατί αυτή ήταν η προσωπική μου επιλογή· μπορεί, βέβαια, να μην κέρδισα τίποτε, και έτσι όμως ήταν καλύτερα»: το ένα δείχνει φρόνηση, το άλλο αρετή·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ὄψεως, ἀμελοῦντες, δοκῶ, πέπαινται, κριταί.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμάζοταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίοιν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατῆρας. «Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἔως μὲν εἶχον, οὐδέν

μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεπληγμένοι καὶ δακρύοντες ὥχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἦκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μεираκίοιν (= τῶν μεираκίων): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ὥχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ὅγδόῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

αὐτοῖς:	εἶναι	στο
ἀργυρίου:	εἶναι	στο
ἀπόρως:	εἶναι	στο
ἀνὴρ:	εἶναι	στο
ἀποστερηθέντας:	εἶναι	στο

(μονάδες 5)

β. «(...) καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ **εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας**»: Ο κατήγορος αφηγείται ἐδῶ τι εἰπώθηκε στη συνάντηση του Διογείτονα με τους δύο γιους του Διόδοτου. Να αναγνωρίσετε το εἶδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδες 2) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς και τη συντακτική της λειτουργία (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

1. – Λ: οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
2. – Σ: πολλοὶ μὲν γὰρ ... κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν
3. – Λ: τινῶν ... ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ.
4. – Λ: τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι
5. – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης Ῥητορική 3.16 1417a 16-26

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας και επιχειρεί να δείξει με ποια μέσα ο λογογράφος καταφέρνει να ζωγραφίσει συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς (ἥθος). Μπορεί να συσχετιστεί με την αναφορά του Μαντίθεου στην εξωτερική εμφάνιση ή με την απόφασή του να μιλήσει στη Βουλή που από κάποιους θα μπορούσε να εκληφθεί και ως ένδειξη θράσους.

B4. πρόσοψη, υποψία, καχυποψία – παραμελώ, μεταμέλεια, επιμελητής – ένδοξος, δοξολογία, παράδοξο – αναπαυτικός, ανάπαυλα, κατάπαυση – ανακριτής, αδιάκριτος, πρόκριση

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§ 9-11.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Οχτώ χρόνια αργότερα, όταν ενηλικιώθηκε το μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους τούς είχε αφήσει είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ έως τώρα έχω ξοδέψει πολλά από τα δικά μου για να σας μεγαλώσω. Όσον καιρό είχα, ποσώς με απασχολούσε. Τώρα ωστόσο πένομαι και ο ίδιος. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις υποβληθεί ήδη στη διαδικασία της δοκιμασίας και ενηλικιώθηκες, σκέψου πλέον μόνος σου πώς θα εξασφαλίσεις τα προς το ζην.» Όταν	Οκτώ έτη λοιπόν μετά από αυτά, αφού εξετάσθηκε ο πρεσβύτερος από τους γιους του Διοδότου και γράφτηκε στον κατάλογο των εφήβων, τους κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους άφησε σε αυτούς είκοσι αργυρές μνες και τριάντα νομίσματα της Κυζίκου. «Εγώ λοιπόν πολλά από την περιουσία μου έχω ξοδέψει για τη διατροφή σας. Και ως ότου μεν είχα δεν με ενδιέφερε να ξοδεύω για χάρη σας· τώρα όμως και εγώ είμαι πτωχός. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις εξετασθεί και είσαι πλέον
--	---

τα αγόρια τα άκουσαν αυτά, συγκλονισμένα και με δάκρυα στα μάτια κίνησαν και πήγαν στη μητέρα τους και, αφού την πήραν μαζί τους, ήρθαν και με βρήκαν. Η κατάστασή τους, έπειτα από αυτό που τους είχε συμβεί, σε συντάραζε: είχαν εκδιωχθεί κακήν κακώς, έκλαιγαν και με παρακαλούσαν να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική τους περιουσία ούτε να καταλήξουν πάμφτωχα, επειδή τους είχαν φερθεί ανάλγητα οι τελευταίοι που θα 'πρεπε να τους φερθούν έτσι· μου ζητούσαν λοιπόν να τα βοηθήσω και για χάρη της αδερφής τους και για χάρη τους. Θα πήγαινε μακριά, αν σας έλεγα τι οδύνη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνο τον καιρό.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος (υπό έκδοση)

άνδρας, σκέψου πλέον πώς θα ζήσετε». Όταν άκουσαν αυτά διωγμένοι από τον Διογείτονα και κλαίγοντας έτρεξαν στη μητέρα τους, και παίρνοντας εκείνη ήλθαν στο σπίτι μου, από τη μια σε κακή κατάσταση εξαιτίας της συμφοράς που βρίσκονταν, από την άλλη εκδιωγμένοι με ασεβή τρόπο, έκλαιγαν και παρακαλούσαν να μην τους αφήσω να χάσουν την πατρική τους περιουσία και να καταντήσουν σε ένδεια, αφού έχουν αδικηθεί από εκείνον, ο οποίος με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να τους βλάψει, αλλά να τους βοηθήσει και χάριν της αδελφής τους και χάριν αυτών των ιδίων. Πολλά θα μπορούσα να πω για το πένθος που υπήρχε τότε στην οικία μου.

Μτφρ. Στ. Τζουμελέας. 1939.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

αὐτοῖς: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *καταλίποι*

ἀργυρίου: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική της ύλης) στο *μνᾶς*

ἀπόρως: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *διάκειμαι*

ἀνήρ: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *σύ* (από το ρήμα *γεγένησαι*)

ἀποστερηθέντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο *αὐτούς* (από το απαρέμφατο *περιιδεῖν*)

β.

«ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατῆρας»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση που εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου (*καταλίποι*) λόγω του ιστορικού χρόνου εξάρτησης (*εἶπε*) για να δηλωθεί υποκειμενική

γνώμη για συμβάν στο παρελθόν. Η ειδική πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος (είπε).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι αποχωρούσε πρώτος από τις εκστρατείες.
2. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι το να έχει κάποιος μακριά μαλλιά δεν βλάπτει ούτε τις αρχές της πόλης ούτε τους απλούς πολίτες.
3. Ο Μαντίθεος δικαιολογεί τους βουλευτές που αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια για κάποιον εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης.
4. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι για την αξιολόγηση ενός πολίτη πρέπει να εξετάζονται και η εξωτερική του εμφάνιση και η προσφορά του στην πόλη.
5. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι πολίτες, παρόλο που αμελούν την εξωτερική τους εμφάνιση, έχουν ωφελήσει την πόλη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορίαι §§2.42.2-4

Πρόκειται για απόσπασμα του Επιταφίου που εκφώνησε ο Περικλής το 431 π.Χ. για τους νεκρούς του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Νομίζω πως ο θάνατός τους και φανέρωσε και απαθανάτισε την ανδρεία τους. Αν σε άλλα φανερωθεί κανείς κάπως κατώτερος, όμως πεθαίνοντας για την πατρίδα αποκτά το δικαίωμα να κρίνεται μόνο για την παλικάριά του. Όλοι μαζί, στην κοινή τους προσπάθεια, ωφέλησαν περισσότερο απ' ό,τι ίσως έβλαψε ο καθένας χωριστά στην ατομική του ζωή. Από τους γενναίους αυτούς κανείς, αν ήταν πλούσιος, δεν εδείλιασε για να σωθεί και να εξακολουθήσει να χαίρεται τον πλούτο του, κανείς, αν ήταν φτωχός, δεν προσπάθησε ν' αποφύγει την συμφορά για να έχει την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Λογαριάζοντας πως ανώτερο απ' όλα είναι να τιμωρήσουν τον εχθρό και πως απ' όλους τους κινδύνους αυτός τον οποίο αντίκριζαν ήταν ο ενδοξότερος, τον αντιμετώπισαν για να εκδικηθούν τους πολεμίους. Μη ξέροντας αν θα επιτύχουν, βασίστηκαν στην ελπίδα, στην μάχη, όμως, απάνω δεν στηρίχθηκαν παρά στον εαυτό τους, για να πολεμήσουν. Προτίμησαν ν' αντισταθούν και να πεθάνουν παρά να δειλιάσουν και να ζήσουν κι απόφυγαν έτσι την ντροπή της καταλαλιάς, θυσιάζοντας την ζωή τους για το έργο που είχαν αναλάβει. Η στιγμή που τους βρήκε το χτύπημα της μοίρας δεν ήταν γι' αυτούς στιγμή φόβου, αλλά δόξας.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **χρόνον, πρώτων, κοινόν, ἄξιον, μικρόν.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα ἀπολογία §§45.4-48

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Στον λόγο αυτό ο απολογούμενος ισχυρίζεται ότι σε μία από τις διαμάχες του με τον Σίμωνα για τη διεκδίκηση του Θεοδότου ο Σίμων τραυματίστηκε και γι' αυτό τον έσυρε στο δικαστήριο. Από την πλευρά του ο κατηγορούμενος προσπαθώντας να πείσει τους δικαστές για την αθωότητά του, τους υπενθυμίζει τον πρότερο έντιμο βίο του και ζητά την επιείκειά τους.

Ἐν Κορίνθῳ γάρ, ἐπειδὴ ὕστερον ἦλθε τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχης καὶ τῆς εἰς Κορώνειαν στρατείας, ἐμάχετο τῷ ταξιάρχῳ Λάχητι καὶ ἔτυπεν αὐτόν, καὶ πανστρατιᾷ τῶν πολιτῶν ἐξεληθόντων, δόξας ἀκοσμότατος εἶναι καὶ πονηρότατος, μόνος Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐξεκηρύχθη. Ἐχοίμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν περὶ τούτου, ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν οὐ

νόμιμόν ἐστιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε· οὗτοί εἰσιν οἱ βία εἰς τὴν ἡμετέραν οἰκίαν εἰσιόντες, οὗτοί οἱ διώκοντες, οὗτοί οἱ βία ἐκ τῆς ὁδοῦ συναρπάζοντες ἡμᾶς. Ὡν ὑμεῖς μεμνημένοι τὰ δίκαια ψηφίζεσθε, καὶ μὴ <με> περιίδητε ἐκ τῆς πατρίδος ἀδίκως ἐκπεσόντα, ὑπὲρ ἧς ἐγὼ πολλοὺς κινδύνους κεκινδύνευκα καὶ πολλὰς λητουργίας λελητούργηκα, καὶ κακοῦ μὲν αὐτῇ οὐδενὸς αἴτιος γεγένημαι, οὐδὲ τῶν ἐμῶν προγόνων οὐδεὶς, ἀγαθῶν δὲ πολλῶν· ὥστε δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐλεηθείην, οὐ μόνον εἴ τι πάθοιμι ὣν Σίμων βούλεται, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἠναγκάσθην ἐκ τοιούτων πραγμάτων εἰς τοιούτους ἀγῶνας καταστῆναι.

τύπτω: χτυπῶ

ἐκκηρύττομαι: εξορίζω με δημόσια προκήρυξη

περιορῶ: επιτρέπω, ανέχομαι, παραβλέπω

ἐκπίπτω: εξορίζομαι

ἡ λητουργία: ἡ λειτουργία, ἡ οικονομική υποχρέωση των πλουσιότερων Αθηναίων προς την πόλη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ὡν ὑμεῖς μεμνημένοι ... εἰς τοιούτους ἀγῶνας καταστῆναι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Ἐν Κορίνθῳ:	εἶναι	στο
ὑπὸ τῶν στρατηγῶν:	εἶναι	στο
περὶ τούτου:	εἶναι	στο
ἐκ τῆς πατρίδος:	εἶναι	στο
ὑπὲρ ἧς:	εἶναι	στο
εἰς ἀγῶνας:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «**ὥστε δικαίως ... ἀγῶνας καταστῆναι**»: Να διακρίνετε ως προς το εἶδος τους τις προτάσεις της ἡμιπεριόδου (κύριες-δευτερεύουσες, εἶδος δευτερευουσών) (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

1. – Λ: μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.
2. – Σ: τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει
3. – Λ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
4. – Λ: ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν.
5. – Σ: ἔτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.42.2-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο η ανδρεία στο πεδίο της μάχης και η θυσία για χάρη της πατρίδας, για χάρη του συνόλου, εξουδετερώνουν όλα τα ελαττώματα και τα τυχόν ατοπήματα των πολεμιστών. Το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί προκειμένου να υπογραμμιστεί η σημασία των έργων ως κριτηρίου αξιολόγησης των πολιτών. Τα έργα μόνον μπορούν να βλάψουν ή να ωφελήσουν το κοινωνικό σύνολο.

B4. χρονοδιάγραμμα, χρονόμετρο, χρονοβόρος – πρωτοπόρος, πρωτοφανής, πρωταίτιος – κοινοβούλιο, κοινόβιο, κοινόχρηστος – αξιοκρατία, αξιοπρεπής, αξιότιμος – μικροπρέπεια, μικρογραφία, μικρόσωμος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα ἀπολογία §§45.4-48

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Στην Κόρινθο δηλαδή, επειδή ἐφθασε μετὰ ἀπὸ τῆς μάχης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὴν ἐκστρατεία στὴν Κορώνεια ἦλθε σὲ ρῆξιν μετὸν ταξίαρχο Λάχην καὶ τὸν χτύπησε· ὅλοι οἱ πολῖτες εἶχαν συμμετάσχει στὴν ἐκστρατεία, καὶ μόνος αὐτὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους, επειδὴ θεωρήθηκε πολὺ ἀπείθαρχος καὶ σκληροτράχηλος, ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ μετὰ δημόσια προκήρυξιν κατόπιν διαταγῆς τῶν στρατηγῶν.

Θα μπορούσα να πω και άλλα για αυτόν, ἀλλὰ επειδὴ δὲν εἶναι νόμιμο νὰ μιῶ

Στην Κόρινθο δηλαδή, ὅταν (ο Σίμωνας) ἦρθε καθυστερημένος μετὰ τῆς μάχης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ μετὰ τὴν ἐκστρατεία στὴν Κορώνεια, πιάστηκε στὰ χέρια μετὸν ταξίαρχο Λάχην καὶ τὸν χτυπούσε καὶ, ἀν καὶ συμμετείχαν στὴν ἐκστρατεία ὅλοι οἱ πολῖτες, επειδὴ φάνηκε ὅτι εἶναι πάρα πολὺ ἀπείθαρχος καὶ πανούργος, μόνος αὐτὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀθηναίους ἐξορίστηκε μετὰ δημόσια προκήρυξιν ἀπὸ τοὺς στρατηγοὺς.

Θα μπορούσα να πω και πολλά άλλα γι' αὐτόν ἀλλὰ, επειδὴ δὲν εἶναι νόμιμο νὰ μιᾶ κανεῖς μπροστὰ σὰς γιὰ ἀσχετὰ ζητήματα, νὰ

ενώπιόν σας για ζητήματα έξω από την υπόθεση, εκείνο μόνο να έχετε κατά νου· αυτοί είναι που μπήκαν διά της βίας στο σπίτι μου, αυτοί είναι εκείνοι που μας κατεδίωξαν, αυτοί είναι εκείνοι που μας έπιασαν και έξω στο δρόμο μας έσυραν διά της βίας. Όλα αυτά εσείς αναλογιζόμενοι να κρίνετε με την ψήφο σας κατά τρόπο δίκαιο και να μην ανεχτείτε να με δείτε άδικα να εκδιώκομαι από την πατρίδα, για την οποία εγώ εκτέθηκα σε πολλούς κινδύνους, ανέλαβα και εξετέλεσα τόσες λειτουργίες και στην οποία δεν έγινα αιτία κανενός κακού, αντίθετα αίτιος πολλών αγαθών, όπως οι πρόγονοί μου. Ωστε δίκαια θα αξιώνα την ευσπλαχνία σας, καθώς και των άλλων συμπολιτών μου, προς εμένα, όχι μόνον αν πάθω κάτι από όσα θέλει ο Σίμων, αλλά και γιατί αναγκάστηκα για τέτοιου είδους ζητήματα να εμπλακώ σε παρόμοια δίκη.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

σκεφτείτε τα εξής: Αυτοί είναι εκείνοι που βία μπήκαν στο σπίτι μας, αυτοί που (μας) κυνήγησαν, αυτοί που με τη βία μάς άρπαζαν από το δρόμο. Αυτά αναλογιζόμενοι, να ψηφίσετε τα δίκαια και να μην επιτρέψετε να εξορισθώ άδικα από την πατρίδα, για την υπεράσπιση της οποίας εγώ έχω διατρέξει προσωπικά πολλούς κινδύνους και είχα συμμετοχή σε πολλές λειτουργίες (έκτακτους φόρους) και δεν έχω γίνει η αιτία κανενός κακού σ' αυτή (την πόλη), ούτε και κανείς από τους προγόνους μου, αλλά αντίθετα γίναμε αίτιοι για πολλές ευεργεσίες. Επομένως, δίκαια θα με λυπηθείτε εσείς και οι άλλοι, όχι μόνο αν τυχόν πάθω κάτι απ' όσα θέλει ο Σίμωνας, αλλά και επειδή αναγκάστηκα από τέτοια περιστατικά να οδηγηθώ σε τέτοιους (δικαστικούς) αγώνες.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

Γ4.

α.

Ἐν Κορίνθῳ: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει (στάση σε) τόπο στο ρήμα *ἐμάχετο*.

ὑπὸ τῶν στρατηγῶν: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο ρήμα *ἐξεκηρύχθη*.

περὶ τούτου: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στο απαρέμφατο *εἶπεῖν*.

ἐκ τῆς πατρίδος: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο (την από τόπου κίνηση) στη μετοχή *ἐκπεσόντα*.

ὑπὲρ ἧς: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της υπεράσπισης στο ρήμα *κεκινδύνευκα*.

εἰς ἀγῶνας: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κατάσταση στο απαρέμφατο *καταστῆναι*.

β.

ὥστε δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐλεηθείην: Κύρια πρόταση

(οὐ μόνον) εἴ τι πάθοιμι: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση (υποθετικής αιτιολογίας)

ὧν Σίμων βούλεται: Δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση

(ἀλλὰ καὶ) ὅτι ἠναγκάσθην ἐκ τοιούτων πραγμάτων εἰς τοιούτους ἀγῶνας καταστῆναι: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση (αντικειμενικής αιτιολογίας).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδεῖξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεῦεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Σε τι διαφοροποιούνται η συμπεριφορά του Μαντίθεου από τους άλλους Αθηναίους στρατιώτες στη μάχη που έλαβε χώρα στην Αλίαρτο;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Ο Αλκιβιάδης, γιος του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιπαρέτης, κατηγορείται στον λόγο αυτό ότι, ενώ κατατάχθηκε το 395/4 π.Χ. για να πολεμήσει ως οπλίτης στην Αλίαρτο της Βοιωτίας, λόγω της δειλίας του μεταπήδησε στο σώμα των ιππέων, χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Αυτὸς λοιπὸν (ο Αλκιβιάδης) σε τέτοιο σημεῖο φαυλότητος ἐφθάσε, καὶ τόσο σὰς περιφρόνησε, καὶ τόσο τοὺς ἐχθροὺς φοβήθηκε, καὶ τόσο πεθύμησε νὰ καταταχθεῖ στο ἱππικόν, καὶ τόσο τοὺς νόμους παρέβλεψε, ὥστε οὐδόλως ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τοὺς συνέπειες τῆς παραβάσεως τῶν νόμων καὶ τὶς δίκας, ἀλλὰ προτίμησε καὶ τὰ πολιτικά του δικαιώματα νὰ χάσει, καὶ ἡ περιουσία του νὰ δημευθεῖ, καὶ ἐνοχὸς νὰ θεωρηθεῖ ὅλων τῶν ὑπὸ τῶν νόμων ἀπειλουμένων τιμωριῶν μάλλον παρά νὰ καταταχθεῖ με τοὺς οπλίτες καὶ νὰ ονομάζεται οπλίτης. Καὶ ἄλλοι μὲν, ἐνὼ οὐδέποτε εἶχαν ὑπηρετήσει ὡς οπλίτες, ἐνὼ ἄλλοτε ὑπηρετοῦσαν ὡς ἱππεῖς, καὶ εἶχαν προξενήσει μεγάλες βλάβες στοὺς ἐχθροὺς, δὲν τόλμησαν νὰ ἀνέλθουν εἰς τοὺς ἵππους, διότι φοβούνταν σὰς (τοὺς δικαστές) καὶ τὸν νόμον· διότι σκέπτονταν ὅτι δὲν

θα καταστραφεί η πόλις, ἀλλ' ὅτι θα σωθῇ, καὶ θα γίνῃ μεγάλη, καὶ θα τιμωρήσῃ τοὺς ἀδικούντες. Ὁ Ἀλκιβιάδης τόλμησε νὰ ἀνέλθῃ στὸν ἵππο (νὰ καταταχθῇ στὸ ἱππικόν), ἐνῶ δὲν διέκειτο εὐνοϊκῶς πρὸς τὸν λαόν, ἐνῶ δὲν εἶχε πρότερον υπηρετήσῃ ὡς ἱππίας, ἐνῶ οὔτε καὶ τῶρα γνωρίζει νὰ ἱππεύῃ, ἐνῶ δὲν εἶχε ἐξετασθῇ (ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους ἀρχόντες), σκεπτόμενος ὅτι δὲν θα δυνήθῃ ἡ πόλις νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα στὴ δημοτικὴ

B4. Για καθεμία ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις τοῦ ἀρχαίου διδαγμένου κειμένου νὰ γράψετε μία περίοδο λόγου στὴ Νέα Ἑλληνικὴ, ὅπου **ἡ ἴδια λέξη, στὸ ἴδιο μέρος τοῦ λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτῶση, ἀριθμὸς, γένος, ἐγκλίση, χρόνος)** χρησιμοποιεῖται με **διαφορετικὴ σημασία** ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἔχει στὸ κείμενο: **γραφὴν, εἰσαγγελίαν, ἀγῶνας, ἡγουμένους, ἄδειαν.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἴσοκράτης, Κατὰ Λοχίτου §§9-11

(ἐκδ. τῶν Ed. Mathieu & G. Brémond, Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ἀνατ. 1963)

Ὁ κατήγορος δέχτηκε ἐπίθεση ἀπὸ ἓνα νεαρὸ ἀριστοκράτη, τὸν Λοχίτη, καὶ τὸν οδήγησε σὲ δίκη. Ἀρχικὰ υποστήριξε ὅτι ἡ σοβαρότητα τῶν ἀδικημάτων ὕβρεως ἀποδεικνυόταν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τῶν προβλεπόμενων ἀπὸ τὴν πολιτεία ποινῶν, γιὰ νὰ προσδώσῃ τελικὰ στὴν υπόθεση πολιτικὴ χροιά. Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι ἀπὸ τὸν Εἰλόγο.

Ἦγοῦμαι δ' ὕμᾱς οὕτως ἂν ἀξίως ὀργισθῆναι τοῦ πράγματος, εἰ διεξέλθοιτε πρὸς ὕμᾱς αὐτοὺς ὅσω μεῖζόν ἐστιν τοῦτο τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. Εὐρήσετε γὰρ τὰς μὲν ἄλλας ἀδικίας μέρος τι τοῦ βίου βλαπτούσας, τὴν δ' ὕβριν ὅλοις τοῖς πράγμασιν λυμαιομένην, καὶ πολλοὺς μὲν οἴκους δι' αὐτὴν διαφθαρέντας, πολλὰς δὲ πόλεις ἀναστάτους γεγεννημένας. Καὶ τί δεῖ τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς λέγοντα διατρίβειν; Αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς δις ἤδη τὴν δημοκρατίαν ἐπείδομεν καταλυθεῖσαν καὶ δις τῆς ἐλευθερίας ἀπεστερήθημεν οὐχ ὑπὸ τῶν ταῖς ἄλλαις πονηρίαις ἐνόχων ὄντων ἀλλὰ διὰ τοὺς καταφρονοῦντας τῶν νόμων καὶ βουλομένους τοῖς μὲν πολεμίοις δουλεύειν, τοὺς δὲ πολίτας ὑβρίζειν. Ἵν' οὗτος εἷς ὢν τυγχάνει. Καὶ γὰρ εἰ τῶν τότε κατασταθέντων νεώτερός ἐστιν, ἀλλὰ τὸν γε τρόπον ἔχει τὸν ἐξ ἐκείνης τῆς πολιτείας. Αὗται γὰρ αἱ φύσεις εἰσὶν αἱ παραδοῦσαι μὲν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν τοῖς πολεμίοις,

κατασκάψασαι δὲ τὰ τείχη τῆς πατρίδος, πεντακοσίους δὲ καὶ χιλίους ἀκρίτους ἀποκτεínaσαι τῶν πολιτῶν.

διεξέρχομαι: διηγούμαι λεπτομερειακά

ὅλοις τοῖς πράγμασιν λυμαιομένην: να καταστρέφει τα πάντα

ἐπίδομεν < ἐφοράω-ῶ: παρατηρώ, βλέπω

δουλεύω: είμαι δούλος

καθίσταμαι: εγκαθιστώ/ιδρύω νέο πολίτευμα

ἀκρίτους: χωρίς να δικαστούν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Καὶ τί δεῖ ... τὸν ἐξ ἐκείνης τῆς πολιτείας*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

ὕμᾱς: είναι στο

τοῦτο: είναι στο

δι' αὐτήν: είναι στο

Ἦν: είναι στο

ἡμετέραν: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «*Ἦν οὗτος εἷς ὢν τυγχάνει*»: Να αναγνωρίσετε την παραπάνω πρόταση ως προς το είδος της και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13*

A1. Ο Μαντίθεος, σε αντίθεση με άλλους Αθηναίους που έσπευσαν να καταταγούν στους υπεῖς με μόνο κριτήριο την ασφάλειά τους, ζήτησε εθελοντικά να διαγραφεί από τον κατάλογο των υπέων, παρά το γεγονός ότι εκεί ανήκε, προκειμένου να στρατευθεί ως απλός πολίτης, θεωρώντας προσβλητικό για τον ίδιο να μη συμμετέχει στους ίδιους κινδύνους με τους υπόλοιπους συμπολίτες του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11*

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο του Λυσία παρουσιάζει τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη στη μάχη ανάμεσα στους Βοιωτούς και τους Αθηναίους εναντίον των Λακεδαιμονίων στην Αλίαρτο το 395/4 π.Χ., στην οποία αναφέρεται και ο Μαντίθεος στο διδαγμένο κείμενο. Επομένως, το παράλληλο κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διττά: είτε συγκριτικά ως προς τη στάση του Αλκιβιάδη με την αντίστοιχη συμπεριφορά του Μαντίθεου είτε συμπληρωματικά στο διδαγμένο κείμενο σε σχέση με τα αδικήματα που βαρύνουν τον παραβάτη υπέα.

B4.

Τα παιδιά μαθαίνουν ανάγνωση και γραφή στο Δημοτικό.

Με απόφαση της Εισαγγελίας Αθηνών του ασκήθηκε ποινική δίωξη.

Η συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες είναι ιδιαίτερα τιμητική για κάθε αθλητή.

Τους πιστούς υποδέχθηκαν καλόγεροι και ο ηγούμενος της μονής.

Ζήτησε άδεια για να βγει από την αίθουσα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Ίσοκράτης, Κατὰ Λοχίτου §§9-11*

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Νομίζω δε ότι σεις τότε θα οργιζόσασταν όσο αρμόζει σχετικά με την υπόθεση αυτή, αν εξετάζατε βαθιά πόσο μεγαλύτερο είναι το αδίκημα τούτο από τα άλλα. Θα βρείτε, δηλαδή, ότι οι μεν άλλες αδικίες βλάπτουν ένα μικρό μέρος της ζωής, η δε κακοποίηση καταστρέφει τα πάντα, και ότι πολλές μεν οικογένειες εξαιτίας αυτής αφανίστηκαν, πολλές δε πόλεις αναστατώθηκαν.

Έχω ακόμα την ιδέα, ότι το πράγμα τότε θα σας κινήσει, όσο αξίζει, την οργή, όταν υπολογίσετε με το νου σας, πόσο μεγαλύτερο είναι τούτο το παράπτωμα από τα άλλα. Θα βρείτε δηλαδή, ότι τα μεν άλλα αδικήματα προξενούν βλάβη σε μικρό μέρος του βίου, ενώ η προσβολή καταστρέφει το σύνολο και ότι πολλές οικογένειες εξοντώθηκαν εξ αιτίας της και πολλές πόλεις ρημάχτηκαν.

Αλλά ποια η ανάγκη να χάνω την ώρα μου αναφέροντας τις συμφορές των άλλων; Επειδή εμείς οι ίδιοι είδαμε δύο φορές μέχρι τώρα να καταργείται η δημοκρατία και δύο φορές χάσαμε την ελευθερία μας όχι από εκείνους οι οποίοι μπορεί να κατηγορηθούν για άλλες τους πανουργίες, αλλά εξαιτίας αυτών που περιφρονούν τους νόμους και που θέλουν να είναι δούλοι στους εχθρούς και να κακοποιούν τους συμπολίτες τους. Ένας εκ τούτων τυγχάνει να είναι και αυτός (εδώ). Διότι και αν είναι νεώτερος από εκείνους οι οποίοι τότε κατέλαβαν την εξουσία, πάντως έχει τον χαρακτήρα που διαμορφώθηκε από το πολίτευμα εκείνο. Επειδή οι τέτοιοι τύποι είναι που παρέδωσαν μεν τον στρατό μας στους εχθρούς, γκρέμισαν δε από θεμελίων τα τείχη της πατρίδας, φόνευσαν δε χίλιους πεντακόσιους συμπολίτες χωρίς να τους δικάσουν.

Μτφρ. Γ. Δ. Ζευγώλης. 1957. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Και γιατί να χάνω τον καιρό μου εξιστορώντας τις συμφορές των άλλων; Εμείς οι ίδιοι δηλαδή ζήσαμε για να δούμε να καταλύεται δυο φορές το δημοκρατικό πολίτευμα και δυο φορές χάσαμε την ελευθερία μας όχι εξ αιτίας εκείνων που είναι ένοχοι για άλλα εγκλήματα, παρά εξ αιτίας εκείνων που περιφρονούν τους νόμους και θέλουν να είναι δούλοι των εχθρών μας και να εξευτελίζουν τους συμπολίτες τους. Ένας απ' αυτούς είναι και ο κύριος από δω. Διότι, αν και είναι νεώτερος από το τότε πολιτικό καθεστώς, αλλά το χαρακτήρα του τουλάχιστο τον πήρε από εκείνο το πολίτευμα. Διότι οι άνθρωποι που έχουν αυτό το φυσικό, είναι που παρέδωσαν τη δική μας δύναμη στους εχθρούς μας, που κατέσκαψαν τα τείχη της πατρίδος και που εκτέλεσαν χωρίς να τους δικάσουν, χίλιους πεντακόσιους πολίτες.

Μτφρ. Θ. Παπακωνσταντίνου & Ε. Πανέτσος. [χ.χ.]

Γ4.

α.

ὕμᾱς: υποκείμενο στο (ειδικό) απαρέμφατο *ὀργισθῆναι* (ετεροπροσωπία)

τοῦτο: υποκείμενο στο ρήμα *έστιν*

δι' αὐτήν: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει αιτία στη μετοχή *διαφθαρέντας*

Ἦν: ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *εἶς*

ἡμετέραν: (ομοιόπτωτος) επιθετικός προσδιορισμός στο *δύναμιν*

β.

«Ὡν οὗτος εἷς ὧν τυγχάνει»: Πρόκειται για κύρια πρόταση κρίσεως, καθώς η αναφορική αντωνυμία μετά από τελεία ισοδυναμεί με δεικτική αντωνυμία (τούτων) και εισάγει κύρια πρόταση, επειδή αναφέρεται σε προηγούμενο όρο (διὰ τοὺς καταφρονοῦντας τῶν νόμων καὶ βουλομένους τοῖς μὲν πολεμίοις δουλεύειν, τοὺς δὲ πολίτας ὑβρίζειν) και δεν ακολουθεί άλλη κύρια πρόταση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι οι κατηγοροί του ενδιαφέρονται για την περιουσία του.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ξεκάθαρα την αυτοπεποίθησή του.
3. Ο Μαντίθεος λαμβάνει υπόψη του το ενδεχόμενο ότι ορισμένοι βουλευτές μπορεί να τον αντιπαθούν.
4. Ο Μαντίθεος ζητά να τον αποδεχτούν ως βουλευτή, εφόσον αποδείξει ότι διακατέχεται από φιλικά αισθήματα για την παρούσα πολιτική κατάσταση.
5. Ο Μαντίθεος ενδιαφέρεται μόνο για τη δική του δικαίωση και αδιαφορεί για τη γνώμη που θα σχηματίσουν οι βουλευτές για τους κατηγορούς του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχύνης, Κατά Τιμάρχου §§1-3

Ο Τίμαρχος κατηγορεί τον Αισχύνη με τον οποίο είναι πολιτικοί αντίπαλοι. Ο Αισχύνης με τη σειρά του, προσπαθώντας να αναβάλει ή να ματαιώσει τη δίκη, επικαλέστηκε τον νόμο για τη δοκιμασίαν των ρητόρων, δηλαδή ανάγκασε τον Τίμαρχο να αποδείξει σε δίκη ότι δεν είχε

υποπέσει σε αδικήματα τα οποία στερούσαν από τους Αθηναίους το δικαίωμα να παίρνουν το λόγο σε δημόσιες συνελεύσεις.

Πότε ως τώρα, άνδρες Αθηναίοι, ούτε κατηγορήσα κανένα για δημόσιον αδίκημα, ούτε ενόχλησα κανέναν, όταν έδινε εξηγήσεις για τα δημόσια πράγματα που διαχειρίστηκε, αλλ' όπως εγώ τουλάχιστον νομίζω, τήρησα στάση επιφυλακτική και στις δύο αυτές περιστάσεις. Επειδή όμως βλέπω, ότι η πόλη βλάπτεται από τον Τίμαρχο, ο οποίος μιλάει από το δημόσιο βήμα, αντίθετα με όσα προβλέπουν οι νόμοι, και επειδή εγώ προσωπικά συκοφαντούμαι – θα αποδείξω στην πορεία του λόγου μου με ποιον τρόπο – νόμισα, ότι θα ήταν επαίσχυντο να μην προστρέξω για να βοηθήσω την πόλη και τους νόμους, και για σας και για μένα τον ίδιο. Καθώς γνωρίζω ότι αυτός είναι ένοχος για τις πράξεις που ακούσατε να διαβάξει προηγουμένως ο γραμματέας, τον κάλεσα να δικαιολογήσει μπροστά σε όλους την άνοδό του στο βήμα. Και, όπως φαίνεται, άνδρες Αθηναίοι, δεν είναι ψέματα όσα συνηθίζεται να λέγονται με αφορμή τις πολιτικές δίκες, ότι δηλαδή οι προσωπικές έχθρες συντελούν, ώστε να διορθώνονται πολλές από τις δημόσιες καταχρήσεις.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος (Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική)

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριξη** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **κείμενο, ηγεμονία, διαβολή, φάντασμα, ενδεής.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου §§74-76

(εκδ. του Gernet, L. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1923, ανατ. 1965)

Ο Έλος ή Ευθίξιος κατηγορείται για τον φόνο του Ηρώδη σε ένα κοινό τους ταξίδι. Στο απόσπασμα αναφέρεται στην πολιτική διάσταση της υπόθεσης, λέγοντας ότι θα αντικρούσει τις κατηγορίες όσων υποστήριζαν ότι ο πατέρας του, πλούσιος Μυτιληναίος, ήταν από τους πρωτεργάτες στην αποστασία του νησιού από την αθηναϊκή συμμαχία (428 π.Χ.).

Δεῖ δέ με καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀπολογήσασθαι. Καίτοι γε πολλῷ μᾶλλον εἰκὸς ἦν ἐκεῖνον ὑπὲρ ἑμοῦ ἀπολογήσασθαι πατέρα ὄντα· ὁ μὲν γὰρ πολλῷ πρεσβύτερός ἐστι τῶν ἐμῶν πραγμάτων, ἐγὼ δὲ πολλῷ νεώτερος τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Καὶ εἰ μὲν ἐγὼ τούτου ἀγωνιζομένου κατεμαρτύρουν ἂ μὴ σαφῶς ἤδη, ἀκοῇ δὲ ἠπιστάμεν, δεινὰ ἂν ἔφη πάσχειν ὑπ' ἑμοῦ· νῦν δὲ

ἀναγκάζων ἐμέ ἀπολογεῖσθαι ὣν ἐγὼ πολλῶ νεώτερός εἰμι καὶ λόγῳ οἶδα, ταῦτα οὐ δεινὰ ἡγεῖται εἰργάσθαι. Ὅμως μέντοι καθ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐ προδώσω τὸν πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἐν ὑμῖν ἀδίκως. Καίτοι τάχ' ἂν σφαλείην, ἃ ἐκεῖνος ὀρθῶς ἔργῳ ἔπραξε, ταῦτ' ἐγὼ λόγῳ μὴ ὀρθῶς εἰπὼν· ὅμως δ' οὖν κεκινδυνεύσεται. Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι, ἔργῳ τὴν εὐνοίαν ἐδείκνυε τὴν εἰς ὑμᾶς· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποστᾶσα καὶ ἤμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης], μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἠναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν.

ἀγωνίζομαι: διεξάγω δικαστικό αγώνα

καταμαρτυρῶ: καταθέτω μαρτυρία

κακῶς ἀκούω: κακολογούμαι

ἡ ἀπόστασις: ἡ αποστασία

συνεξαμαρτάνω: συμμερίζομαι το λάθος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Δεῖ δέ με καὶ... δεινὰ ἡγεῖται εἰργάσθαι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

ἀπολογήσασθαι:	εἶναι	στο
πατέρα:	εἶναι	στο
τῶν πεπραγμένων:	εἶναι	στο
δεινά:	εἶναι	στο
ὅλη:	εἶναι	στο

(μονάδες 5)

β. «ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποστᾶσα καὶ ἤμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης], μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἠναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν»: Να διακρίνετε τις προτάσεις στο παραπάνω απόσπασμα και να προσδιορίσετε το εἶδος της/των δευτερεύουσας/ουσών πρότασης/προτάσεων.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

A1.

1. – Λ: τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν
2. – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω
3. – Σ: εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος
4. – Λ: ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι...
μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι
5. – Λ: δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχύνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1-3

Επισήμανση: Το προοίμιο από τον Κατὰ Τιμάρχου λόγο του Αισχύνη έχει τα κοινά χαρακτηριστικά των προοιμίων, τη σύντομη ενημέρωση για το θέμα, εὐνοια και προσοχή του ακροατηρίου. Ὅμως, ἀντίθετα με τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, εκφωνεῖται ἀπὸ ἕναν κατήγορο. Με βάση αυτή τη διαφορά μπορεί να επισημανθούν στοιχεία ὅπως το κοινό συμφέρον της πόλεως και των νόμων, των δικαστῶν και του ομιλητῆ που βλάπτονται ἀπὸ τον κατηγορούμενο. Επίσης, αξιοσημείωτη εἶναι ἡ συσχέτιση προσωπικοῦ και δημοσίου συμφέροντος.

B4.

διακείμενος, ἡγοῦμαι/ ἡγήσεσθαι/ ἡγεῖσθαι, διαβεβλημένοις, φαίνωμαι, δέομαι

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀντιφῶν, Περί τοῦ Ἡρώδου φόνου §§74-76

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θα πρέπει, επίσης, να υπερασπιστώ τον πατέρα μου. Αν και θα ήταν κατά πολύ φυσικότερο, ως πατέρας μου, να με υπερασπιστεί εκείνος· γιατί εκείνος λόγω ηλικίας γνωρίζει τις υποθέσεις μου, ενώ εγώ είμαι πολύ νεότερός του για να ξέρω ὅσα έχει κάνει. Και αν βέβαια εγώ, ενώ εκείνος είχε εμπλακεί σε δικαστικό αγώνα, κατέθετα ἐναντίον του πράγματα που δεν γνώρισα με σαφήνεια, ἀλλὰ τα γνώριζα ἐξ ακοῆς, θα ἔλεγε ὅτι δεινοπαθεῖ ἐξαιτίας μου· τώρα ὁμως που με ἀναγκάζει να τον υπερασπιστώ	Ἐχω ἀκόμη την υποχρέωση ν' ἀπολογηθῶ και για το λογαριασμό του πατέρα μου. Αν και πολύ ευλογώτερο θα ήταν ν' ἀπολογηθεῖ για μένα εκείνος, που εἶναι πατέρας· διότι εκείνος, ως πολύ πρεσβύτερος, ξέρει τις δικές μου υποθέσεις, ενώ εγώ, πολύ νεώτερος, ἀγνοῶ τις δικές του πράξεις. Και αν ο κατήγορός μου ήταν ο δικαζόμενος και μαρτυρούσα ἐναντίον του πράγματα, που δεν τα ἤξερα καλά, ἀλλὰ μόνον ἐξ ακοῆς, θα ἔλεγε, πως ἔπαθε μεγάλο ἀδικο ἀπὸ μένα. Τώρα ὁμως, που ἀναγκάζει αὐτός ἐμένα ν'
--	---

σε μια υπόθεση από την οποία είμαι πολύ νεότερος και τη γνωρίζω μόνο από διαδόσεις, δεν θεωρεί ότι συμβαίνει κάτι τρομερό. Αλλά βέβαια στον βαθμό που γνωρίζω δεν θα προδώσω τον πατέρα μου που κακολογείται άδικα ενώπιόν σας. Ίσως θα κάνω λάθος, αν όσα εκείνος έκανε σωστά στην πράξη, δεν μπορέσω να τα πω ορθά με τα λόγια· θα το διακινδυνεύσω ωστόσο. Προτού συμβεί η αποστασία των Μυτιληναίων, έδειχνε έμπρακτα την εύνοια του προς εσάς· όταν όμως όλη η πόλη έλαβε λάθος απόφαση να αποστατήρει και έσφαλλε, αναγκάστηκε να συμμεριστεί το σφάλμα μαζί με όλη την πόλη.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος. 2006.

απολογηθώ για πράγματα, από την εποχή των οποίων είμαι πολύ νεώτερος και μόνο εξ ακοής γνωρίζω, αυτήν την πράξη του δεν την θεωρεί φοβερή. Εγώ όμως, ανάλογα με ό,τι ξέρω, δεν θα προδώσω τον πατέρα μου αφήνοντας να κακολογείται άδικα ενώπιόν σας· αν και ίσως κάμω λάθος και δεν μπορέσω να διατυπώσω ορθά με λόγια, όσα εκείνος έπραξε ορθά στα έργα, εντούτοις θα το επιχειρήσω. Πριν γίνει η αποστασία των Μυτιληναίων ο πατέρας μου έδειχνε εμπράκτως τη φιλία του στο δικό σας καθεστώς. Όταν όμως η πόλη ολόκληρη παίρνοντας μια ολέθρια απόφαση αποστάτησε και έπεσε σε φοβερό λάθος απέναντί σας, μαζί με ολόκληρη την πόλη αναγκάστηκε και ο πατέρας μου να πέση στο κοινό λάθος.

Μτφρ. Ν. Δενδρινός. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ἀπολογήσασθαι: είναι (τελικό) απαρέμφατο) υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα Δεῖ

πατέρα: είναι κατηγορούμενο στο *έκεῖνον* (υποκείμενο) από τη μετοχή ὄντα

τῶν πεπραγμένων: (επιθετική μετοχή) είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική) από το νεώτερος

δεινὰ: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο *πάσχειν*

ὅλη: είναι (ομοιόπτωτος) κατηγορηματικός προσδιορισμός στο πόλις

β.

ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποσταῖσα καὶ ἤμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης]:

Δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις που εισάγονται με τον χρονικό σύνδεσμο ἐπειδὴ και συνδέονται παρατακτικά με το καὶ (3 μονάδες)

μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἡναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν: Κύρια πρόταση (2 μονάδες)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγónασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες στρατιωτικές υποχρεώσεις εκπλήρωσε ο Μαντίθεος και με ποιον τρόπο; (μονάδες 8)

β. «...τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «ἐκ τῶν τοιούτων»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της Πρακτικής Φιλοσοφίας περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία, το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «Το Βήμα», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο

ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' ΓΕ.Λ.

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του απαρεμφάτου **σκοπεῖν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Πρώτα να και μετά να μιλάς!
- Καθόταν σε μια γωνιά και δεν μιλούσε.
- Στον πόλεμο υπηρέτησε ως ελεύθερος
- Η είναι ολυμπιακό άθλημα.
- να εγκατασταθώ στην Αγγλία μόνιμα.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Στα Απομνημονεύματα ο Ξενοφών επιχειρεί να ανασκευάσει τις κατηγορίες και ενστάσεις ενάντια στη φιλοσοφία του Σωκράτη και να παραθέσει μια σειρά από επεισόδια χαρακτηριστικά του βίου και του τρόπου σκέψης του. Ανάμεσα στις συζητήσεις που παρατίθενται, είναι και εκείνη με τον σοφιστή Αντιφώντα.

Ὡ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὥμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέναι. Ζῆς γοῦν οὕτως ὥς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτῶμενος μείνιε· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν,

ὕπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλέσθαι ἢ ζῆν
ὥσπερ ἐγώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*ὦ Σώκρατες, ... καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>εὐδαιμονεστέρους:</i>	εἶναι	στο
<i>ἀχίτων:</i>	εἶναι	στο
<i>ᾗ:</i>	εἶναι	στο
<i>ἐαυτῶν:</i>	εἶναι	στο
<i>μοι:</i>	εἶναι	στο
<i>ἢ ζῆν:</i>	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «*Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι*». Ο Αντιφών απευθυνόμενος στον Σωκράτη διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

α. Ο Μαντίθεος, σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζεται, δεν παραμέλησε καμία απ' τις υπόλοιπες εκστρατείες και φυλάξεις φρουρίων (οχυρών θέσεων) μέχρι τώρα, ενώ επιπλέον διαβεβαιώνει ότι πάντοτε εκστράτευε με τους πρώτους, αλλά αποχωρούσε με τους τελευταίους δείχνοντας απόλυτη συνέπεια ως προς τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του.

β. Ο Μαντίθεος με τη φράση «*ἐκ τῶν τοιούτων*» αναφέρεται στην άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων (*Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν ... , μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.*)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο επισημαίνει την έμφαση που δίνουμε μέχρι και σήμερα στην εξωτερική εμφάνιση θεωρώντας τη στοιχείο της προσωπικότητάς μας. Έτσι, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί προκειμένου να αναδειχθεί η διαχρονική σημασία του «φαίνεσθαι» στην καθημερινή πρακτική των ανθρώπων (από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας).

B4. σκέφτεσαι, σκεπτικός/ή, σκοπευτής, σκοποβολή, σκοπεύω (σκέπτομαι).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις:

Ω Σωκράτη, εγώ μεν ενόμιζον ότι οι φιλοσοφούντες πρέπει να γίνονται ευτυχέστεροι (από τους άλλους ανθρώπους ή αφ' ό,τι είναι), συ δε μου φαίνεσαι ότι έχεις απολαύσει τα αντίθετα απ' εκείνα, που δίδει η φιλοσοφία. Ζης π.χ. τοιουτοτρόπως, όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος υπό τον κύριόν του· και τροφάς τρώγεις και ποτά πίνεις τα χειρότερα και φορείς ένδυμα όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και τον χειμώνα και το θέρος, και μένεις διηνεκώς ανυπόδητος και αχίτων. Και όμως δεν λαμβάνεις χρήματα τουλάχιστον, τα οποία,

Ω Σωκράτη, εγώ νόμιζα ότι έπρεπε οι φιλόσοφοι να γίνονται ευτυχέστεροι· εσύ όμως νομίζω ότι έχεις απολαύσει από την φιλοσοφία τα αντίθετα. Διότι πράγματι ζεις όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος να ζει έτσι υπό τον κύριόν του· και τροφές τρως και ποτά πίνεις τα ευτελέστατα και ιμάτιο ενδύεσαι όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και το καλοκαίρι και τον χειμώνα και διαρκώς είσαι ανυπόδητος και άνευ χιτώνος. Επιπλέον δε και χρήματα δεν λαμβάνεις, τα οποία και όταν τα αποκτούμε μας ευχαριστούν κι όταν τα

και όταν τα αποκτούμεν, μας ευφραίνουν και, όταν τα έχωμεν, μας κάμνουν να ζώμεν και με περισσοτέραν άνεσιν και ευχαριστότερον. Εάν λοιπόν καθώς και εις τα άλλα έργα οι διδάσκαλοι τους μαθητάς των τους αποδεικνύουν μιμητάς των, ούτω και συ τους μαθητάς σου θα καταντήσης, νόμιζε ότι είσαι διδάσκαλος της δυστυχίας. Και ο Σωκράτης εις αυτά είπε. Μου φαίνεσαι, ω Αντιφών, ότι συ έχεις νομίσει, ότι εγώ ζω τόσον θλιβερά, ώστε έχω την πεποίθησιν, ότι συ μάλλον θα προετίμας ν' αποθάνης παρά να ζης καθώς εγώ.

Μτφρ. Κ. Βάρναλης. [1939] χ.χ. [Εδώ διατηρείται η σύνταξη και η ορθογραφία του πρωτοτύπου]

έχουμε ήδη αποκτήσει, μας κάνουν να ζούμε και πιο ελεύθερα και πιο ευχάριστα. Εάν λοιπόν, όπως οι δάσκαλοι των άλλων έργων αποδεικνύουν τους μαθητές τους μιμητές τους, έτσι και εσύ θα καταστήσεις τους μαθητές σου μιμητές του εαυτού σου, γνώριζε ότι είσαι δάσκαλος δυστυχίας. Και ο Σωκράτης απάντησε σε αυτά: Νομίζω, Αντιφώντα, ότι έχεις σχηματίσει τη γνώμη ότι εγώ ζω τόσον ανιαρά, ώστε είμαι πεπεισμένος ότι θα προτιμούσες να πεθάνεις μάλλον παρά να ζεις όπως εγώ.

Μτφρ. Ε.Γ. Παντελάκης. 1937. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

εὐδαιμονεστέρους: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *τούς φιλοσοφοῦντας* (του απαρεμφάτου *γίγνεσθαι*).

ἀχίτων: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *σὺ* του ρήματος *διατελεῖς*.

ᾗ: είναι υποκείμενο στα ρήματα *εὐφραίνει* και *ποιεῖ*.

ἐαυτῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *μιμητάς*.

μοι: είναι δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα *Δοκεῖς*.

ἢ ζῆν: είναι β' όρος σύγκρισης από το (επίρρημα συγκριτικού βαθμού) *μᾶλλον*.

β.

Υπόθεση: *Εἰ οὕτω καὶ σὺ τούς συνόντας διαθήσεις,*

Απόδοση: *νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι.*

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν από τον Πόντο στην Αθήνα πριν από την κατεδάφιση των τειχών.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πέντε μέρες πριν επιστρέψουν από την εξορία στον Πειραιά οι δημοκρατικοί από τη Φυλή.
3. Οι διαφωνίες μεταξύ των Τριάκοντα είχαν κορυφωθεί την περίοδο επιστροφής του Μαντίθεου στην Αθήνα.
4. Ο Μαντίθεος στον λόγο του αμφισβητεί την εγκυρότητα του σανιδίου.
5. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο, ο κατάλογος των ιππέων που παρέδωσαν οι φύλαρχοι με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, δεν είναι η πιο αξιόπιστη απόδειξη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας Έλληνικά Βιβλ. 2, κεφ. 4, §§13-14

Πριν από τη μάχη που οδήγησε στην ήττα των τριάκοντα και των συμμάχων τους και στη σταδιακή αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Αθήνα, ο Ξενοφώντας παραθέτει τον λόγο του Θρασύβουλου, του αρχηγού των δημοκρατικών.

«Θυμηθήτε, πολίτες —κι όσοι δεν το ξέρετε, μάθετέ το— ότι στο δεξιό εκείνων που πλησιάζουν βρίσκονται αυτοί που εδώ και τέσσερις μέρες νικήσατε και πήρατε στο κυνήγι. Στο άκρο αριστερό τους πάλι είναι οι ίδιοι οι Τριάντα —αυτοί που δίχως σε τίποτα νάχουμε φταίξει μας εξόριζαν από την πόλη, μας έδιωχναν από τα σπίτια μας κ' έκαναν προγραφές των αγαπημένων μας. Να όμως που τώρα τους έλαχε κάτι που αυτοί ποτέ δεν περίμεναν, ενώ εμείς πάντα το ευχόμασταν— τους αντικρύζουμε με τα όπλα στα χέρια! Κάποτε μας έπιαναν την ώρα που τρώγαμε, την ώρα που κοιμόμασταν, την ώρα που ήμασταν στην Αγορά· άλλοι εξοριστήκαμε όχι μόνο αναίτια, αλλά δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αυτό κ' οι θεοί παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλούνε θύελλα την ώρα που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλών εχθρών, θριαμβεύουμε χάρη στην εύνοιά τους.»

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **πατήρ, συμφορᾶς, καθαιρουμένων, μεταδιδόναι, αναπράξῃτε.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μὲν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ'

ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καὶ] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὡς ἐγὼ περὶ τῶν ἑμαυτοῦ πρῶτον εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησαί πειράσομαι. Θέοις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, **ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι**· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν ἀρχὴν <δὲ> δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων ἕνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες.

εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν: κατέλαβαν τὴν ἐξουσία

ἄχθομαί τινι: στενοχωριέμαι, δυσανασχετῶ με κάποιον/κάτι

πάντως: τελείως, εντελῶς

ἀποκτινύναι <ἀποκτίννυμι: φονεύω

ὥσπερ (πεποιηκότες): λες καὶ εἶχαν κάνει

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «**Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα ... τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων αντωνυμιῶν τοῦ κειμένου: **τοιαῦτα, τινες, αὐτοῖς, ταῦτα, τῶν ἄλλων**. (μονάδες 5)

β. «ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι»: Να αναγνωρίσετε τὴν παραπάνω δευτερεύουσα πρόταση ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς (μονάδες 2) καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἐκφορὰ τῆς, ἐρμηνεύοντας καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ἐπιδιώκει ὁ ρήτορας με τὴν ἐπιλογή τῆς συγκεκριμένης ἐγκλίσης (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

A1.

1. – Λ : καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>
2. – Σ : ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
3. – Σ : ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον
4. – Σ : Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν
5. – Λ : Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶντος Ἑλληνικά Βιβλ. 2, κεφ. 4 §§13-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις κακουχίες που βίωσαν όσοι Αθηναῖοι πολίτες δεν συμμετείχαν στις βιαιότητες των τριάκοντα, στις οποίες κάνει αναφορά και ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4. πατρικός, πατροπαράδοτος, πατρογονικός – φορητός, ανυπόφορος, εύφορος – αιρετός, προαιρετικός, εξαιρετικός – προδοτικός, μεταδοτικός, ανέκδοτος – πρακτικός, πραγματικός, πολυπράγμων

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὅταν πήραν την εξουσία οι Τριάντα, αυτοί οι πανούργοι και συκοφάντες, διακήρυξαν ότι ήταν απαραίτητο να εκκαθαρίσουν την πόλη από τα επικίνδυνα στοιχεία, και έτσι να οδηγηθούν οι πολίτες σε μια φρόνιμη και ενάρετη ζωή. Μολονότι όμως υπόσχονταν κάτι τέτοια, τίποτε απ' αυτά δεν επιχειρούσαν να πραγματοποιήσουν, όπως θα προσπαθῆσω να σας θυμίσω και	Ὅταν όμως κατέλαβαν την εξουσία οι τριάντα τύραννοι, μοχθηροί και συκοφάντες, που διακήρυτταν ότι πρέπει να καθαρίσουν την πόλη από τους άδικους και να στρέψουν τους υπόλοιπους πολίτες προς την αρετή και τη δικαιοσύνη, αν και υπόσχονταν τέτοια, όμως δεν τολμούσαν να κάνουν και τέτοια, όπως θα επιχειρήσω να υπενθυμίσω και για δικές σας περιπτώσεις, αφού πρώτα καλύψω όσα αφορούν εμένα.
---	--

σχετικά μ' εσάς, αφού μιλήσω πρώτα για το προσωπικό μου θέμα.

Ο Θέογνης και ο Πείσωνας σε μια σύσκεψη των Τριάντα υποστήριξαν σχετικά με τους μετοίκους ότι ήταν ανάμεσά τους μερικοί δυσαρεστημένοι με την πολιτική κατάσταση· είχαν λοιπόν οι Τριάντα μια θαυμάσια πρόφαση να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι επιβάλλουν κυρώσεις, στην πράξη όμως να εξοικονομήσουν χρήματα· άλλωστε η πόλη βρισκόταν σε οικονομικό αδιέξοδο, και η κυβέρνηση χρειαζόταν πόρους. Δε δυσκολεύτηκαν να πείσουν το ακροατήριό τους· γι' αυτούς η εκτέλεση ανθρώπων είχε ελάχιστη σημασία, ενώ η εξασφάλιση χρημάτων μεγάλη. Αποφάσισαν λοιπόν να συλλάβουν δέκα μετοίκους, ανάμεσά τους και δύο φτωχούς, για να έχουν και για την περίπτωση των υπολοίπων κάποιο πρόσχημα, ότι τάχα οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα, αλλά αποσκοπούσαν στο συμφέρον της πολιτείας — λες και οποιαδήποτε άλλη από τις πράξεις τους ήταν δικαιολογημένη.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης [χ.χ.]

Ο Θέογνης, λοιπόν, και ο Πείσωνας υποστήριξαν για τους μέτοικους στις συνεδριάσεις των Τριάντα ότι υπήρχαν μερικοί που υπόσκαπταν το καθεστώς· ήταν, επομένως ωραιότατη πρόφαση να φαίνονται ότι τιμωρούν (υπονομευτές του καθεστώτος), στην ουσία όμως να χρηματίζονται· πάντως η πόλη μαστιζόταν από οικονομική κρίση και η εξουσία είχε ανάγκη από χρήματα· και όσους τα άκουγαν τους έπειθαν με ευκολία· γιατί δεν το είχαν για τίποτα να σκοτώνουν ανθρώπους, εκτιμούσαν όμως περισσότερο να εισπράττουν χρήματα. Αποφάσισαν, λοιπόν, να συλλάβουν δέκα (μέτοικους), ανάμεσά τους και δυο φτωχούς, για να υπάρχει δικαιολογία προς τους άλλους ότι αυτά δεν έγιναν με σκοπό τα χρήματα, αλλά έχουν γίνει προς το συμφέρον της πολιτείας, λες και είχαν κάνει κάτι από τα άλλα, φυσικότατα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2003.

Γ4.

α.

τοιαῦτα: σύστοιχο αντικείμενο στη μετοχή λέγοντες

τινες: υποκείμενο στο ρήμα *εἶέν*

αὐτοῖς: δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρήμα *ἔδοξεν*

ταῦτα: υποκείμενο στο ρήμα *πέπρακται* (αττική σύνταξη)

τῶν ἄλλων: ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *τι*

β.

«ὥς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, που εξαρτάται από το ρήμα *ἔλεγον* (μονάδες 2). Εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου λόγω εξάρτησης από ρήμα ιστορικού χρόνου (*ἔλεγον*) και δηλώνει την υποκειμενική – προσωπική γνώμη των ομιλητῶν Θέογνη και Πείσωνα (μονάδες 3).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια διαπίστωση κάνει ο Μαντίθεος σχετικά με τους βουλευτές και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι ἄλλοι ἐπρόκειτο νὰ ἀποφασίσουν γιὰ μένα, πάρα πολὺ θὰ φοβόμουν τὴ δίκη, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι καὶ μαγεῖρέματα καὶ τυχαία περιστατικά κάποτε γίνονται τέτοια, ὥστε νὰ συμβαίνουν στοὺς δικαζόμενους πολλὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν ὀρθοκρισία. Ὅμως, ἀφοῦ ἦρθα σὲ σὰς, ἐλπίζω νὰ πετύχω τὸ δίκαιο. Κυρίως ἀγανακτῶ, κύριοι βουλευτές, γιὰτὶ θὰ ἀναγκαστῶ νὰ μιλήσω μπροστὰ σὰς γιὰ πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα δε μιλοῦσα ἐπειδὴ ντρεπόμουν, καὶ ἀνέχτηκα τὶς ἀδικίες, ἀφοῦ πολλοὶ ἐπρόκειτο νὰ γίνουν γνώστες τῆς ὑπόθεσης μαζί με μένα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Σίμωνας με ἔφερε σὲ τέτοια ἀνάγκη, θὰ σὰς διηγηθῶ ὅλα ὅσα ἐγίναν χωρὶς νὰ ἀποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της, σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. οὐκ ἂν ᾗ ἔξαρκος	α. δεν αρνούμαι β. δεν αρχίζω
2. κακῶς πέπονθε	α. κακοποιούμαι β. πενθώ
3. Ἀνάβηθι	α. αναφέρω β. ανεβαίνω
4. μαρτύρησον	α. καταθέτω μαρτυρία β. βασανίζομαι
5. λόγον διδόναι	α. δίνω τον λόγο μου β. λογοδοτώ

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων, §§1-4

(έκδ. του Warmington, E.H. Harvard University Press, 1955)

Ο Αριστοφάνης έπεισε τους Αθηναίους να εκστρατεύσουν προς βοήθεια του βασιλιά της Κύπρου Ευαγόρα, που πολεμούσε εναντίον των Περσών (390 π.Χ.). Ὑστερα από την αποτυχία της εκστρατείας, θανατώθηκε χωρίς δίκη και προτάθηκε η δήμευση της περιουσίας του. Ο ομιλητής, ο γιος του, θα προσπαθήσει για την υπεράσπιση της οικογένειάς του να αποδείξει ότι οι κατηγοροί του είναι συκοφάντες και ζητά από τους δικαστές να τον ακούσουν με εύνοια.

Πολλήν μοι άπορίαν παρέχει ό άγών ούτοσί, ὧ ἄνδρες δικασταί, όταν ένθυμηθῶ ότι, εάν έγώ μέν μή νῦν εὔ εἴπω, ού μόνον έγώ αλλά καί ό πατήρ δόξει ἄδικος εἶναι καί τῶν ὄντων άπάντων στερήσομαι. Ἀνάγκη οὔν, εἰ καί μή δεινός πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καί έμαυτῷ οὔτως ὅπως ἂν δύνωμαι. Τήν μέν οὔν παρασκευήν καί <τήν> προθυμίαν τῶν έχθρῶν ὀρᾶτε, καί οὐδέν δεῖ περὶ τούτων λέγειν. τήν δ' έμήν άπειρίαν πάντες ἴσασιν, ὅσοι έμέ γινώσκουσιν. Αἰτήσομαι οὔν ὑμᾶς δίκαια καί ράδια χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καί ήμῶν ἀκοῦσαι, ὥσπερ <καί> τῶν κατηγορῶν. Ἀνάγκη γάρ τόν άπολογούμενον, κἂν έξ ἴσου άκροᾷσθε, έλαττον έχειν. Οἱ μέν γάρ έκ πολλοῦ χρόνου έπιβουλεύοντες, αύτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τήν κατηγορίαν

ἐποίησαντο, ἡμεῖς δὲ ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου <τοῦ> μεγίστου.
Εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὖνοιαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις.

οὕτοσί: αυτός εδώ

ἔλαττον ἔχω: μειονεκτώ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Πολλήν μοι ἀπορίαν ..., ἐμέ γινώσκουσιν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «*Πολλήν μοι ἀπορίαν ... ἀπάντων στερήσομαι*.»: Στην παραπάνω περίοδο να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών προτάσεων (μονάδες 5).

β. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου:

βοηθεῖν: είναι στο

λέγειν: είναι στο

χαρίσασθαι: είναι στο

ἀκοῦσαι: είναι στο

ἔχειν: είναι στο

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9*

A1. Ο Μαντίθεος διαπιστώνει ότι και οι βουλευτές έχουν την ίδια άποψη, καθώς πολλοί από όσους είχαν υπηρετήσει ως υπεῖς την εποχή των Τριάκοντα έχουν γίνει πλέον βουλευτές, ενώ επιπλέον πολλοί έχουν αναδειχθεί με ψηφοφορία στρατηγοί και ἵππαρχοι. Γι' αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο ίδιος βρίσκεται σε θέση απολογούμενου, επειδή οι κατηγοροί του τόλμησαν να πουν ψέματα εναντίον του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3*

Επισήμανση: Το προοίμιο του συγκεκριμένου δικανικού λόγου αναφέρεται στην ἔλλειψη ἠθους του Σίμωνα και στην ανάγκη του απολογούμενου να αναφερθεί στη ζωή του. Μπορεί να συνδυαστεί με τις αναφορές του απολογούμενου Μαντίθεου ενώπιον των βουλευτών, επειδή οι κατηγοροί του τόλμησαν να πουν προφανή ψέματα εναντίον του.

B4. 1-α, 2-α, 3-β, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ *Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων §§1-4*

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η θέση μου, κύριοι δικαστές, στον δικαστικό τούτο αγώνα είναι πολύ δυσχερής, όταν λάβω υπόψη μου ότι, εάν τώρα δεν μιλήσω καλά, όχι μόνον εγώ, αλλά και ο πατέρας μου θα φανεί άδικος και θα στερηθώ την περιουσία μου. Είναι ανάγκη λοιπόν, αν και δεν έχω ικανότητα για τη διεξαγωγή τέτοιων δικαστικών αγώνων, να βοηθώ τον πατέρα μου και τον εαυτό μου, όπως μπορώ. Την προετοιμασία, λοιπόν, και την προθυμία των εχθρών μου όλοι τις βλέπετε και δεν υπάρχει ανάγκη να πω τίποτε για αυτά· την απειρία μου όμως κανείς δεν αγνοεί, από όσους με γνωρίζουν. Θα ζητήσω, λοιπόν, από σας χάρη δίκαιη και εύκολη, να ακούσετε δηλαδή και εμάς ευμενώς, όπως ακούσατε και τους κατηγορούς μας. Διότι

Είναι πολύ δύσκολη η θέση μου, άνδρες δικαστές, σ' αυτήν εδώ τη δίκη, όταν αναλογισθώ ότι, εάν εγώ δεν τα πω τώρα καλά, όχι μόνον εγώ αλλά και ο πατέρας μου θα φανεί ότι είναι άδικος και θα στερηθώ όλα μου τα υπάρχοντα. Είναι ανάγκη, λοιπόν, αν και δεν είμαι ικανός από τη φύση μου γι' αυτά, να βοηθήσω τον πατέρα μου και τον εαυτό μου έτσι, όπως θα μπορέσω. Την προετοιμασία και την προθυμία των εχθρών τη βλέπετε και δεν πρέπει να πω τίποτε γι' αυτά· τη δική μου, πάλι, απειρία όλοι την ξέρουν, όσοι με γνωρίζουν. Θα ζητήσω, λοιπόν, από σας να μου κάνετε δίκαια και εύκολη χάρη, να ακούσετε δηλαδή και μας με εύνοια, όπως και τους κατηγορούς. Γιατί, είναι φυσικό ο

κατ' ανάγκη μειονεκτεί ο απολογούμενος, και αν εξίσου ευμενώς με τον κατηγορο ακούτε αυτόν. Διότι οι κατηγοροι από τη μια, προ πολλού επιβουλευόμενοι εμάς, χωρίς αυτοί να κινδυνεύουν, «έστησαν» την εναντίον μας κατηγορία, εμείς όμως διεξάγουμε τον αγώνα τούτο καταφοβισμένοι, κατασυκοφαντημένοι και διατρέχοντας τον έσχατο κίνδυνο. Πρέπει λοιπόν εσείς να ευνοείτε περισσότερο τους απολογουμένους από τους κατηγορούς.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

απολογούμενος να βρίσκεται σε μειονεκτικότερη θέση, κι αν ακόμη τον ακούτε με την ίδια διάθεση. Γιατί αυτοί, επιβουλευόμενοι εμάς από καιρό, χωρίς να διατρέχουν κανένα κίνδυνο, «έστησαν» την κατηγορία, ενώ εμείς αντιμετωπίζουμε αυτήν εδώ τη δίκη τρομοκρατημένοι, κατασυκοφαντημένοι και απειλούμενοι με το μεγαλύτερο κίνδυνο. Είναι φυσικό, λοιπόν, να δείχνετε μεγαλύτερη εύνοια στους απολογουμένους (απ' ό,τι στους κατηγορούς).

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2002

Γ4.

α.

ὅταν ἐνθυμηθῶ: δευτερεύουσα χρονικοῦποθετική (επιρρηματική) πρόταση.

ἐὰν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἴπω: δευτερεύουσα υποθετική (επιρρηματική) πρόταση.

ὅτι οὐ μόνον ἐγὼ (δόξω) ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ δόξει ἄδικος εἶναι: δευτερεύουσες ειδικές (ονοματικές) προτάσεις.

καὶ (ὅτι) τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσομαι.: δευτερεύουσα ειδική (ονοματική) πρόταση.

β.

βοηθεῖν: είναι υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *Ἀνάγκη (έστί)* [τελικό απαρέμφατο]

λέγειν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *δεῖ* [τελικό απαρέμφατο]

χαρίσασθαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *Αἰτήσομαι* [τελικό απαρέμφατο]

ἀκοῦσαι: είναι επεξήγηση στις λέξεις *δίκαια καὶ ῥάδια* (σύστοιχα αντικείμενα του απαρεμφάτου *χαρίσασθαι*) [τελικό απαρέμφατο]

ἔχειν: είναι υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *Εἰκὸς (έστί)* [τελικό απαρέμφατο]

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... **διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι**»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «**διὰ ταῦτα**»; (μονάδες 2)
- 2) «**Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε**»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**τοιούτοις**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§2.40.2-3

Το κείμενο που ακολουθεί είναι από τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, τον οποίο παραθέτει ο Θουκυδίδης με αφορμή την ταφή των νεκρών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Οι ίδιοι, εμείς, φροντίζουμε και τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και τα δημόσια πράγματα κι ενώ ο καθένας μας φροντίζει τις δουλειές του, τούτο δεν μας εμποδίζει να κατέχομε και τα πολιτικά. Μόνο εμείς θεωρούμε πως είναι όχι μόνον αδιάφορος, αλλά και άχρηστος εκείνος που δεν ενδιαφέρεται στα πολιτικά. Εμείς οι ίδιοι κρίνουμε και αποφασίζουμε για τα ζητήματά μας και θεωρούμε πως ο λόγος δεν βλάπτει το έργο. Αντίθετα, πιστεύουμε πως βλαβερό είναι το να αποφασίζει κανείς χωρίς να έχει φωτιστεί.

Μτφρ. Αγγ. Βλάχος

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. απεργία	α. ὄψεως
2. πρόσωπο	β. εἰργασμένοι
3. εργένης	γ. δέοντος
4. δέος	δ. πράττειν
5. διακριτικός	ε. κριταὶ
6. δεοντολογικός	
7. απραγία	

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Μενέξενος* 238 c1-238 d8

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Πλάτων στο διάλογο αυτό δίνει το σχήμα ενός «Επιταφίου λόγου» που άκουσε κάποτε από τον Σωκράτη να τον συντάσσει η Ασπασία ως ρητορική άσκηση με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της αξιοποίησης χωρίων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.

Πολιτεία γὰρ τροφή ἀνθρώπων ἐστίν, καλή μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κακῶν. **Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν**, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κάκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. Ἡ γὰρ αὕτη πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν αἰεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. Καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ὧ ἂν χαίρη, ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. Βασιλῆς μὲν γὰρ αἰεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὔτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἰρετοί· ἐγκρατές δὲ τῆς πόλεως τὰ πολλά τὸ πλῆθος, τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ κράτος τοῖς αἰεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενείᾳ οὔτε πενίᾳ οὔτ' ἀγνωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὔδεις οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει.

οἱ τετελευτηκότες: οἱ νεκροί

ἡ εὐδοξία: ἡ καλὴ φήμη, ἡ υπόληψη

Βασιλῆς: Βασιλεῖς

τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ: ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δε

ἡ ἀγνωσία: ἡ κοινωνικὴ ἀφάνεια

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνικὴ τὸ απόσπασμα: «**Πολιτεία γὰρ τροφή ... πλήθους ἀριστοκρατία**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τὴ συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων αντωνυμιῶν τοῦ κειμένου: αὐτήν, ὧ, ἡμῖν, οὔτοι, οὔδεις. (μονάδες 6)

β. «**Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν**»: Να αναγνωρίσετε τὸ εἶδος τῆς πρότασης καὶ νὰ προσδιορίσετε τὴ συντακτικὴ λειτουργία τῆς. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ’ ὅψεως, ὃ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ’ ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με τις αντωνυμίες «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.40.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προγενέστερο του λόγου του Μαντίθεου) επιβεβαιώνει την προγονική παράδοση, την οποία επικαλείται ο ομιλητής, ότι δηλαδή στην πόλη της Αθήνας η ενασχόληση με τα κοινά και τη δημόσια ζωή παράλληλα με τις ιδιωτικές υποχρεώσεις συνιστά το κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος ως άξιος πολίτης. Το απόσπασμα από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή μπορεί να αξιοποιηθεί για εμβάθυνση στην έννοια της προγονικής παράδοσης που αναφέρει ο Μαντίθεος.

B4. 1-β, 2-α, 5-ε, 6-γ, 7-δ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μενέξενος 238 c1-238 d8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί στ’ αληθινά η πολιτεία είναι τροφός και παιδαγωγός των ανθρώπων και η ωραία πολιτεία πλάθει τους ωραίους και ηρωικούς ανθρώπους και η κακή τους κακούς. Είναι ανάγκη λοιπόν να δείξω πως οι προγονοί μας έζησαν κι αναθράφτηκαν μέσα σε ωραία πολιτεία και χάρη σ’ αυτή και στους θεσμούς της κι εκείνοι έγιναν ήρωες και οι απόγονοί τους της δικής μας εποχής, που απ’ αυτούς

Πράγματι, το πολίτευμα διαμορφώνει τους ανθρώπους: το καλό διαμορφώνει καλούς ανθρώπους, το κακό κακούς. Πρέπει λοιπόν να δείξω ότι οι προγενέστεροι μας ανατράφηκαν μέσα σ’ ένα καλό πολίτευμα, πού χάρις σ’ αυτό και εκείνοι έγιναν γενναίοι, όπως γενναίοι είναι και οι σημερινοί, στους όποιους συγκαταλέγονται οι προκείμενοι

κατάγονται και οι νεκροί τούτοι εδώ. Γιατί το πολίτευμά μας ήτανε τωόντι και σ' εκείνους τους καιρούς και είναι και τώρα ακόμα στα χρόνια μας το ίδιο, η αριστοκρατία. Με το πολίτευμα αυτό κυβερνιέται η πολιτεία μας στις ήμερες μας κι εκυβερνήθηκε σχεδόν πάντα και στα περισσότερα χρόνια της ιστορίας της από τους παμπάλαιους εκείνους καιρούς. Την πολιτεία μας άλλοι χαρακτηρίζουν ως δημοκρατία, άλλοι όμως μ' άλλο όνομα, όποιο αρέσει στον καθένα, στην πραγματικότητα όμως είναι η πολιτεία που σ' αυτήν κυβερνούνε οι άριστοι με τη φωτισμένη θέληση κι έγκριση του λαού. Άρχοντες έχει βέβαια η πολιτεία μας πάντα. Και οι άρχοντές μας παίρνουν την εξουσία στα χέρια τους, είτε κληρονομικά, είτε μ' εκλογή απ' το λαό. Κυρίαρχος στην πολιτεία μας είναι μοναχά ο λαός και ο λαός είναι αυτός που δίνει και τ' αξιώματα και την εξουσία σ' εκείνους που αναδειχνονται ολοένα στη ζωή ως άριστοι στα μάτια του λαού. Με το ίδιο πνεύμα στην πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται ούτε απ' την κακή κι ασθενική φυσική διάπλασή του ούτε απ' τη φτώχεια ούτε απ' την κοινωνική αφάνεια της γενιάς του να καταλάβει και τα πιο ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τ' αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό ν' αναδειχτεί μονάχα χάρη σ' αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο

νεκροί. Το πολίτευμα λοιπόν ήταν το ίδιο και τότε και τώρα, δηλαδή αριστοκρατία, και αυτό που μας κυβερνά σήμερα έχει από τη μακρινή εποχή ως επί το πλείστον την ίδια μορφή. Αυτό το πολίτευμα άλλος το ονομάζει δημοκρατία, άλλος με άλλο όνομα, όπως του αρέσει· στην πραγματικότητα όμως είναι αριστοκρατία με την επιδοκιμασία τού λαού. Άρχοντες βασιλείς βέβαια έχουμε πάντοτε· άλλοτε μεν είχαν τον τίτλο λόγω τής καταγωγής τους (ήταν δηλαδή κληρονομικοί), άλλοτε δε εκλέγονταν από τον λαό. Την πολιτική όμως εξουσία στην πόλη την κρατά στα χέρια του κατά το μεγαλύτερο μέρος ο λαός· παραχωρεί δε τα αξιώματα και τις κυβερνητικές θέσεις σ' εκείνους που κάθε φορά φαίνονται ότι είναι οι καλύτεροι, και γι' αυτό ποτέ κανείς δεν έχει αποκλεισθεί απ' αυτό το δικαίωμα (της εκλογής) εξαιτίας της πολιτικής αδυναμίας του ή της φτώχειας του ή της ασημότητας της καταγωγής του, ούτε για τα αντίθετα πλεονεκτήματα του έχουν αποδοθεί τιμητικά αξιώματα, όπως συμβαίνει σε άλλες πόλεις, αλλά ένας μόνο είναι ό όρος: όποιος θεωρηθεί ότι είναι σοφός ή ικανός καταλαμβάνει τα αξιώματα και ασκεί την εξουσία.

Μτφρ. Κ.Π. Αθανασάτος, 2007.

όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδειχνεται στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος.

Μτφρ. Ν. Κορκοφίγκας, 1951.

Γ4.

α.

αὐτήν: αντικείμενο στο ρήμα *καλεῖ*.

ᾧ: ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός (γενική της αιτίας) στο ρήμα *χαίρη* με το οποίο εισάγεται και η αναφορική πρόταση. (2 μονάδες)

ἡμῖν: δοτική προσωπική κτητική στο ρήμα *εἰσιν*.

οὗτοι: υποκείμενο στο εννοούμενο ρήμα *εἰσιν*.

οὐδείς: υποκείμενο στο ρήμα *τετίμῃται*.

β.

«Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο απαρέμφατο *δηλῶσαι*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ὑπευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια αξίωση και ποια παράκληση απευθύνει ο Μαντίθεος στους βουλευτές; Με ποιες προϋποθέσεις;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων*, Λυσίας, 17

Στο ἔργο του Διονυσίου *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων* (ὕπομνηματισμοί), που δεν ἔχει διασωθεῖ ολόκληρο, φαίνεται πως ανήκαν πραγματείες για σημαντικούς αττικούς ῥήτορες, μεταξύ των οποίων και ο Λυσίας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Διονύσιος προβαίνει σε θετική αξιολόγηση των προοιμίων των δικανικῶν λόγων του Λυσία.

Παρατηρῶ ἀκόμα ὅτι ὁ ῥήτορας χρησιμοποιεῖ ὅλους τοὺς τρόπους που προτείνουν τὰ ρητορικά εγχειρίδια για τὸ προοίμιο καὶ που απαιτοῦν οἱ περιστάσεις. Ἀλλες φορές ἀρχίζει στο πρῶτο πρόσωπο με αὐτοέπαινο, ἄλλοτε με κατηγορίες για τὸν ἀντίδικο, ἀντικρούοντας ἀρχικὰ τὶς κατηγορίες εἰς βάρος του, ἀν τύχει νὰ ἔχει κατηγορηθεῖ πρῶτος. Μερικὲς φορές κερδίζει τὴν εὐνοία των δικαστῶν στο πρόσωπό του καὶ σὴν ὑπόθεση, ἐπαινῶντας καὶ κολακεύοντάς τους. Ἀλλοτε ὑποδεικνύει τὴ δική του μειονεκτικὴ θέση καὶ τὴν πλεονεκτικὴ θέση του ἀντιδίκου του καὶ ὅτι ὁ ἀγῶνας μεταξύ τους εἶναι ἀνίσος. Κάποιες φορές

παρουσιάζει την υπόθεσή του ως κοινού ενδιαφέροντος, σημαντική για όλους και τέτοια που αξίζει την προσοχή των δικαστών, ή γενικά επινοεί οποιοδήποτε άλλο επιχείρημα που μπορεί να ωφελήσει τον ίδιο και να μειώσει τον αντίδικό του.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου»

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **ποιεῖν, ἡγοῦμαι, φαίνωμαι, μετρίως, πολιτείας.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§1-3

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατά τη διαδικασία της δοκιμασίας του Φίλωνα, ο κατήγορος - βουλευτής προσπαθεί να αποδείξει ότι ο δοκιμαζόμενος είναι ανάξιος να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα.

Ὁμιην μὲν, ὦ βουλὴ, οὐκ ἄν ποτ' εἰς τοῦτο τόλμης Φίλωνα ἀφικέσθαι, ὥστε ἐθελῆσαι ὡς ὑμᾶς ἐλθεῖν δοκιμασθόμενον· ἐπεὶ δὲ οὐχ ἔν τι μόνον ἀλλὰ πολλὰ τολμηρός ἐστιν, ἐγὼ δὲ ὁμόσας εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον τὰ βέλτιστα βουλεύσειν τῇ πόλει, ἔνεστί τε ἐν τῷ ὄρκῳ ἀποφανεῖν εἴ τίς τινα οἶδε τῶν λαχόντων ἀνεπιτήδειον ὄντα βουλεύειν, ἐγὼ τὴν κατὰ τουτοῦ Φίλωνος ποιήσομαι κατηγορίαν, οὐ μέντοι γε ἰδίαν ἔχθραν οὐδεμίαν μεταπορευόμενος, οὐδὲ τῷ δύνασθαι καὶ εἰωθέναι λέγειν ἐν ὑμῖν ἐπαρθεῖς, ἀλλὰ τῷ πλήθει τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ πιστεύων, καὶ τοῖς ὄρκοις οἷς ὥμοσα ἐμμένειν ἀξιῶν. Γνώσεσθε μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε τοῦτον ἐλέγξω οἷός ἐστι καὶ οὗτος ἐπεχείρησε πονηρὸς εἶναι· ὅμως δ' εἴ τι ἐγὼ ἐλλείποιμι τῷ λόγῳ τῆς κατηγορίας, οὐκ ἄν δίκαιος εἶη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελῆθῃναι, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅ,τι ἱκανῶς διδάξαιμι, ἐκ τούτων ἀποδοκιμασθῆναι.

ὁμόσας < ὄμνυμι: αφού ορκίστηκα

τουτοῦ: αυτού εδώ

μεταπορευόμενος: εκδικούμενος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «ἐπειδὴ δὲ ... ἐμμένειν ἀξιῶν».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Φίλωνα:	είναι		στο	
τῇ πόλει:	είναι		στο	
ἀποφανεῖν:	είναι		στο	
τῷ πλήθει:	είναι		στο	
τοῖς ὄρκοις:	είναι		στο	
πονηρὸς:	είναι		στο	

(μονάδες 6)

β. «εἴ τι ἐγὼ ἐλλείποιμι τῷ λόγῳ τῆς κατηγορίας, οὐκ ἂν δίκαιος εἶη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελῆθῃναι»: Ο βουλευτής - κατηγορος του Φίλωνα διατυπώνει τη σκέψη του σχετικά με την κατηγορία που θα απευθύνει στον Φίλωνα με έναν υποθετικό λόγο. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση και να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο ως προς το είδος του αιτιολογώντας την απάντησή σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§1-3

A1.

Ο Μαντίθεος αξιώνει από τους βουλευτές να μην ωφεληθεί ο ίδιος καθόλου, αν αποδείξει τούτο μόνο, ότι δηλαδή νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Αν ωστόσο αποδείξει ότι έχει επιπλέον ζήσει με μέτρο και ως εκ τούτου ότι διαθέτει το κατάλληλο ήθος, τότε και μόνον τότε παρακαλεί τους βουλευτές να εγκρίνουν την εκλογή του ως βουλευτή, εφόσον δηλαδή αποδείξει ότι πληροί όλες τις προϋποθέσεις.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, *Περί τῶν ἀρχαίων ῥητόρων*, Λυσίας, 17

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζονται χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προοιμίων των ρητορικών λόγων του Λυσία, από τα οποία κάποια μπορούν να αναζητηθούν στο συγκεκριμένο προοίμιο του *Υπέρ Μαντιθέου* (π.χ. ο ισχυρισμός ότι οι κατηγοροί επιθυμούν με κάθε τρόπο να βλάψουν τον δοκιμαζόμενο καθώς και το ότι όποιος τον ακούσει να μιλά για τα πεπραγμένα του θα αλλάξει γνώμη γι' αυτόν και θα τον θεωρήσει πολύ καλύτερο, ωφελούν τον ίδιο και μειώνουν τον αντίδικό του. Επίσης, η αυτοπεποίθηση με την οποία δηλώνει ότι όσα θα πει για το βίο του θα αποσπάσουν την επιδοκιμασία των κριτών επιβεβαιώνουν την παρατήρηση του Διονυσίου για τον αυτοέπαινο σε α' ενικό πρόσωπο).

B4.

(παρα) (μετα) (από) (εκ)ποίηση, (κακο) (περι) (ικανο) (προειδο)ποιητικός, φαρμακοποιός – ηγέτης, στρατηγός, διήγημα – επιφάνεια, φανερός, επιφανής – μετριοπαθής, διάμετρος, μέτριος – πόλη, μεταπολίτευση, πολιτιστικός.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατά Φίλωνος δοκιμασίας* §§1-3

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Δεν πίστευα, κύριοι βουλευτές, να φτάσει ο Φίλωνας σε τόση αναίδεια, ώστε να τολμήσει να παρουσιαστεί ενώπιόν σας ζητώντας την επικύρωσή του ως βουλευτή. Επειδή όμως η τόλμη του εκδηλώθηκε όχι μια φορά αλλά πολλές κι εγώ μπήκα στο	Πίστευα, κύριοι βουλευτές, ότι ποτέ ο Φίλωνας δεν θα έφτανε σε τόση αναίδεια, ώστε να τολμήσει να παρουσιαστεί ενώπιόν σας ζητώντας από εσάς την έγκριση της εκλογής του στο βουλευτικό αξίωμα. Επειδή όμως η τόλμη του
--	---

βουλευτήριο αφού ορκίστηκα να υπηρετήσω με τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντα στην πόλη και επειδή συμπεριλαμβάνεται στον όρκο να το δηλώνουμε, αν κάποιος έχει κληρωθεί ακατάλληλος να είναι βουλευτής, εγώ θα κατηγορήσω το Φίλωνα αυτόν εδώ όχι βέβαια εκδικούμενος κάτι προσωπικό μεταξύ μας ούτε υπερηφανευόμενος για τη δύναμη και τη συνήθεια να μιλώ ενώπιόν σας αλλά γιατί πείστηκα από το πλήθος των αδικημάτων του και γιατί έχω την αξίωση να υπηρετώ με συνέπεια τους όρκους στους οποίους ορκίστηκα.

Θα διαπιστώσετε, λοιπόν, ότι εγώ θα ελέγξω τι άνθρωπος είναι (ο κατηγορούμενος) και πόσο επιχείρησε αυτός να είναι κακός, όχι από ίση αφετηρία. Όμως, αν εγώ υστερήσω κάπως στην κατηγορία, δε δικαιούται να ωφεληθεί αυτός, αλλά πρέπει περισσότερο να μην ασκήσει το λειτούργημα του βουλευτή απ' όσα επαρκώς θα καταθέσω (σε βάρος του).

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2003.

εκδηλώθηκε όχι μόνο σε μία περίπτωση αλλά σε πολλές, και επειδή εγώ ανέλαβα τα καθήκοντά μου ως βουλευτής, αφού ορκίστηκα ότι θα εκτελέσω αυτά άριστα για το συμφέρον της πόλης, και επειδή στον όρκο των βουλευτών περιλαμβάνεται ότι πρέπει να φανερώνει ο κάθε βουλευτής, εάν γνωρίζει ότι κάποιος από αυτούς που κληρώθηκαν είναι ανάξιος του βουλευτικού αξιώματος, θα κατηγορήσω τον Φίλωνα, όχι βέβαια διότι εκδικούμαι κάποια ατομική έχθρα, ούτε γιατί παρασύρομαι από το γεγονός ότι μπορώ και συνηθίζω να μιλώ ενώπιόν σας, αλλά διότι πείστηκα από το πλήθος των εγκλημάτων του, και διότι κρίνω δίκαιο και πρόπον να μένω πιστός στον όρκο που έδωσα. Από το λόγο μου δε και από το πλήθος των αμαρτημάτων (αδικημάτων), του Φίλωνα θα καταλάβετε ότι δεν θα μπορέσω να ελέγξω αυτόν και να αποδείξω ποιος πράγματι είναι και πόσες άδικες πράξεις στη ζωή του διέπραξε. Αλλ' όμως, αν εγώ στην αγόρευσή μου δεν μπορέσω να διεξαγάγω όπως πρέπει την κατηγορία, δίκαιο είναι να μη ωφεληθεί αυτός από αυτό, αλλά δικαιότερο είναι να μην εγκρίνετε την εκλογή του λαμβάνοντας υπόψη όσα εγώ επαρκώς εκθέσω.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. – Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

α.

Φίλωνας: είναι υποκείμενο του απαρεμφάτου *ἀφικέσθαι* (ετεροπροσωπία)

τῇ πόλει: είναι δοτική προσωπική χαριστική στο απαρέμφατο *βουλεύσειν*

ἀποφανεῖν: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *ἔνεστί*

τῷ πλήθει: είναι αντικείμενο στη μετοχή *πιστεύων*

τοῖς ὅρκοις: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐμμένειν*

πονηρὸς: είναι κατηγορούμενο στο οὗτος (από το απαρέμφατο *εἶναι*)

β.

εἴ τι ἐγὼ ἐλλείποιμι τῷ λόγῳ τῆς κατηγορίας: Υπόθεση

οὐκ ἂν δίκαιος εἴη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελῆθῃναι: Απόδοση

Ο υποθετικός λόγος εκφράζει την απλή σκέψη του λέγοντος, καθώς εκφέρεται με:

Εἴ + Ευκτική: *εἴ... ἐλλείποιμι (υπόθεση) – Δυνητική ευκτική:* *οὐκ ἂν... εἴη (απόδοση)*

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταλθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες ακριβῶς εἶναι οἱ τρεῖς κατηγορίες τις οποίες ὁ Μαντίθεος δηλώνει ὅτι σκοπεύει νὰ ἀνασκευάσει; (μονάδες 4)

β. Νὰ γράψετε τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σὲ καθεμία ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σὲ αὐτὸν τὴ λέξη «**Σωστό**», ἀν εἶναι σωστή, ἢ τὴ λέξη «**Λάθος**», ἀν εἶναι λανθασμένη, με βάση τὸ ἀρχαῖο κείμενο (μονάδες 3) καὶ νὰ τεκμηριώσετε κάθε ἀπάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** τοῦ ἀρχαίου κειμένου που τὴν ἐπιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφός του εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν Αθήνα καὶ ζούσαν στὴν περιοχή τοῦ Πόντου κατὰ τὴν περίοδο κατεδάφισης τῶν Μακρῶν Τειχῶν.
2. Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφός του δὲν ἐπέστρεψαν στὴν Αθήνα παρὰ μόνον ὅταν εἶχε πέσει τὸ καθεστῶς τῶν Τριάκοντα.
3. Σύμφωνα με τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ Μαντίθεου, οἱ Τριάκοντα ἦταν πρόθυμοι νὰ συνεργαστοῦν με ὅλους ὅσοι συμμετείχαν στὴν κατάλυση τῆς δημοκρατίας.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ. 2 κεφ. 3 §§11-14

Ο Ξενοφῶν αφηγείται εδώ τις πρώτες ενέργειες με τις οποίες το καθεστώς των Τριάκοντα αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών επιχειρεί να εμπεδώσει την κυριαρχία του στην ηττημένη Αθήνα.

Ἡ ἐκλογή των Τριάντα ἐγίνε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν καὶ των τειχῶν του Πειραιᾶ. Ἐνῶ ὁμως ἐντολὴ τους ἦταν νὰ συντάξουν ἓνα σύνταγμα που θὰ ρύθμιζε τον πολιτικὸ βίον, ὅλο ἀνέβαλλαν τὴ σύνταξη καὶ τὴ δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτοῦσαν τὴ Βουλὴ καὶ τις ἄλλες ἀρχές ὅπως ἤθελαν αὐτοί. Ἐπειτα ἀρχισαν νὰ συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρὸ τῆς δημοκρατίας εἶχαν κάνει τὴ συκοφαντία ἐπάγγελμα καὶ ταλαιπωροῦσαν τὴν ἀριστοκρατικὴ τάξη, καὶ νὰ τους παραπέμπουν γιὰ θανατικὴ καταδίκη. Ἡ Βουλὴ τοὺς καταδίκασε μ' εὐχαρίστηση, καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν δυσαρεστοῦσε καθόλου ὅσους ἐνιωθὰν πως τίποτα κοινὸ δὲν εἶχαν μ' αὐτοὺς. Ἀργότερα ὡστόσο ἀρχισαν νὰ καταστρώνουν σχέδια γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἀνεξέλεγκτὴ κυριαρχία τους στὴν πόλη. (...) Μόλις οἱ Τριάντα πήραν τὴ φρουρά, βάλθηκαν νὰ καλοπιάνουν με κάθε τρόπο [τον Σπαρτιάτη ἀρμοστή] τον Καλλίβιον, γιὰ νὰ ἐγκρίνει ὅλες τους τὶς πράξεις· αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιῶτες ἀπὸ τὴ φρουρά, που τους βοηθοῦσαν νὰ συλλάβουν ὁποιοὺς ἤθελαν — ὅχι πια «κακὰ στοιχεῖα» κι ἀσήμαντα πρόσωπα, ἀλλ' ἀπὸ δῶ καὶ μπρος ὅποιον τους δημιουργοῦσε τὴν υποψία ὅτι δὲν θ' ἀνεχόταν τον παραγκωνισμό του κι ὅτι, ἀν δοκίμαζε ν' ἀντιδράσει, θὰ ἔβρισκε πολλοὺς συμπαραστάτες.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **πολιτείας, ἡμέραις, καιρὸν, γνώμην, δῆμον.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, Περὶ τῆς παραπρεσβείας §§145-146.5

(ἐκδ. των Martin, V. & de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αἰσχίνης (389-314 π.Χ.) υπερασπίζεται εδώ τον εαυτό του απέναντι στις δημόσιες κατηγορίες του Δημοσθένη ότι πρόδωσε τα συμφέροντα της πόλης του κατά τη διάρκεια της δεύτερης πρεσβείας (το 346 π.Χ.) των Αθηναίων προς τον Φίλιππο.

Εὗ δ' ἴστε, ὧ Ἀθηναῖοι, ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη καὶ συκοφαντία. Φήμη μὲν γὰρ οὐ κοινωνεῖ διαβολῇ, διαβολὴ δὲ ἀδελφόν ἐστὶ συκοφαντία. Διοριῶ δ' αὐτῶν ἐκάτερον σαφῶς. Φήμη μὲν ἐστίν, ὅταν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν αὐτόματον ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως λέγῃ τινὰ ὡς γεγεννημένην πρᾶξιν· συκοφαντία δ' ἐστίν, ὅταν πρὸς τοὺς πολλοὺς εἷς ἀνὴρ αἰτίαν ἐμβαλὼν ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις ἀπάσαις πρὸς τε τὴν βουλὴν διαβάλλῃ τινά. Καὶ τῇ μὲν φήμῃ δημοσίᾳ θύομεν ὡς θεῷ, τῶν δὲ συκοφαντῶν ὡς κακούργων δημοσίᾳ προβολὰς ποιούμεθα. Μὴ οὖν σύναγε εἰς ταῦτόν τὰ κάλλιστα τοῖς αἰσχίστοις. Ἐπὶ πολλοῖς μὲν οὖν ἔγωγε τῶν κατηγορημένων ἡγανάκτησα, μάλιστα δὲ ἡνίκα ἡτιᾶτό με εἶναι προδότην. Ἄμα γὰρ ταῖς αἰτίαις ταύταις φανῆναί με ἔδει θηριώδη καὶ τὴν ψυχὴν ἄστοργον καὶ πολλοῖς ἐτέροις ἀμαρτήμασι πρότερον ἔνοχον.

διοριῶ: θα καθορίσω

αὐτόματον: από μόνο του

προβολὰς ποιούμεθα: καταγγέλλουμε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Εὗ δ' ἴστε, ... διαβάλλῃ τινά**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

διαβολῇ: εἶναι ΣΤΟ

ἀδελφόν: εἶναι ΣΤΟ

αὐτῶν: εἶναι ΣΤΟ

τινά: εἶναι ΣΤΟ

τοῖς αἰσχίστοις: εἶναι ΣΤΟ

(μονάδες 5)

β. «**Εὗ δ' ἴστε, ὧ Ἀθηναῖοι, ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη καὶ συκοφαντία**»: Ο ομιλητής διατυπώνει μια εκτίμηση για το τι γνωρίζει το ακροατήριό του. Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδες 2) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς και τη συντακτική της λειτουργία (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1

α. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι θα ανασκευάσει τρεις κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως υπέας στο ιππικό των Τριάκοντα, ότι βρισκόταν στην Αθήνα την εποχή εκείνη και ότι συμμετείχε με οποιοδήποτε τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

β.

1.– Σ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρό τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>

2.– Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.

3.– Λ: ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ. 2 κεφ. 3 §§11-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις πρώτες ενέργειες με τις οποίες το καθεστώς των Τριάκοντα αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν επιχειρεί να επιβάλλει σταδιακά καθεστώς τρομοκρατίας για το οποίο κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του (οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας). Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

αντιπολίτευση, παραπολιτικά, συμπολιτεία – εφήμερος, ενημέρωση, ισημερία – επίκαιρος, άκαιρος, καιροσκόπος – συγγνώμη, γνωμοδότηση, ισχυρογνώμων – συνδημότης, απόδημος, επιδημία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχίνης, Περὶ τῆς παραπρεσβείας §§145-146.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γνωρίζετε όμως πολύ καλά, Αθηναίοι, ότι διαφέρει πάρα πολύ η φήμη από την συκοφαντία. Διότι η φήμη δεν έχει καμμία σχέση με την διαβολή, η οποία είναι αδελφή της συκοφαντίας. Θα σας δώσω δε ένα σαφή ορισμό της φήμης και της συκοφαντίας. Φήμη μεν υπάρχει, όταν όλος ο λαός, μόνος του και χωρίς κανείς να τον υποκινεί, αναγνωρίζει ότι έχει εκτελεστεί	Αλλά να είστε βέβαιοι, συμπολίτες, υπάρχει η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ φήμης και συκοφαντίας. Διότι η φήμη δεν έχει συγγένεια με την διαβολή, ενώ η διαβολή είναι η ίδια η αδερφή της συκοφαντίας. Θα ορίσω το καθένα από αυτά συγκεκριμένα: είναι μια η περίπτωση της φήμης, όταν η μάζα του λαού, με δική της παρόρμηση και χωρίς λόγο που μπορεί να εξηγήσει, λέει ότι
--	---

μία πράξη, συκοφαντία δε, όταν ένας μόνο άνθρωπος, αφού κατηγορήσει κάποιον ενώπιον όλων, κατόπιν τον διαβάλλει και στις συνελεύσεις του λαού και εμπρός στη βουλή. Και στη φήμη προσφέρουμε δημόσια θυσίες, διότι την θεωρούμε θεά, τους συκοφάντες όμως τους καταγγέλλουμε δημόσια, όπως όλους τους κακοποιούς. Να μην συγχέεις λοιπόν τα πλέον ευγενή με τα πλέον πρόστυχα. Για πολλές, λοιπόν, από τις κατηγορίες του Δημοσθένη αγανάκτησα, προπάντων όμως, όταν με κατηγόρησε ως προδότη. Διότι εξ αιτίας αυτών των καταγγελιών εναντίον μου έπρεπε εγώ να εμφανίζομαι συγχρόνως έξαλλος, αλλά και χωρίς συναισθήματα στην ψυχή μου, και επίσης υπεύθυνος για πολλά άλλα αδικήματα στο παρελθόν

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1963. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

έχει συμβεί ένα συγκεκριμένο γεγονός· ωστόσο, συκοφαντία υπάρχει όταν ένα άτομο, αφού επινοήσει μια κατηγορία και τη βάλει στο μυαλό του λαού, συκοφαντεί έναν άνδρα σε όλες τις συνεδριάσεις και της συνέλευσης του λαού και ενώπιον της Βουλής. Στην Φήμη προσφέρουμε δημόσια θυσία, όπως σε θεό, αλλά τον συκοφάντη τον διώκουμε, εν ονόματι του λαού, ως απατεώνα. Μην συνδυάζεις, λοιπόν, τα πιο τιμητικά και τα πιο επαίσχυντα πράγματα. Με πολλές από τις κατηγορίες του ήμουν πράγματι θυμωμένος, αλλά κυρίως όταν με κατηγορούσε ότι υπήρξα προδότης. Διότι συγχρόνως με αυτές τις κατηγορίες ήταν σαν με εμφανίζει στην κοινή γνώμη αγριέμενο και χωρίς φυσική στοργή κι επιβαρυνόμενο στο παρελθόν με πολλές άλλα σφάλματα.

Μτφρ. C.D. Adams. 1929. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

διαβολή: είναι αντικείμενο στο ρήμα *κοινωνεί*.

άδελφόν: είναι κατηγορούμενο στο *διαβολή* (από το ρήμα *έστι*).

αὐτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *ἐκάτερον*.

τινά: είναι αντικείμενο στο ρήμα *διαβάλλη*.

τοῖς αἰσχίστοις: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *μή σύναγε*.

β.

«ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη καὶ συκοφαντία»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική (*διαφέρει*) για να δηλωθεί το πραγματικό. Η ειδική πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος (*εὖ ἴστε*).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκους οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι είναι ασφαλές τεκμήριο να εντοπίσει κάποιος τα ονόματα ὧν υπηρέτησαν ως ἱππεῖς την εποχή των Τριάκοντα με βάση το σανίδιο.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ονόματα πολιτῶν που ἀπουσίαζαν ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα τὴν ἐποχὴ τῶν Τριάκοντα περιλαμβάνονται στο σανίδιο.
3. Ο Μαντίθεος διαβεβαιώνει ότι ἐπέστρεψε στους φυλάρχους τὸ χρηματικὸ ἐπίδομα που ἔλαβε ως ἱππέας.
4. Ο Μαντίθεος ἀναφέρει ὅτι, ἀν οἱ φύλαρχοι δὲν παρουσίαζαν αὐτοὺς που εἶχαν πάρει τὸ χρηματικὸ ἐπίδομα, θὰ πλήρωναν οἱ ἴδιοι τὸ συγκεκριμένο ποσό.
5. Ο Μαντίθεος καταλήγει στο συμπέρασμα ὅτι οἱ κατάλογοι που παραδίδονταν ἀπὸ τοὺς φυλάρχους εἶναι πιο ἀξιόπιστο στοιχεῖο σὲ σχέση με τὸ σανίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅμηρος, Ἰλιάς Ζ 166-183

Ο Γλαύκος αφηγείται στον Διομήδη την ιστορία του προγόνου του, Βελλεροφόντη, τον οποίο συκοφάντησε η βασίλισσα Άντεια στον σύζυγό της και βασιλιά του Άργους, Προίτο.

Και ο βασιλέας χόλωσε, πλην να φονεύσει ξένον
εντράπη και τον έστειλε να υπάγει στην Λυκίαν·
και μέσα εις κλειστόν πίνακα του έδωκε σημεία,
που χάραξε κακόβουλα με νόημα θανάτου,
του πενθερού του να δειχθούν δια να τον αφανίσει· 170
και με το άγιο των θεών προβόδισμα κινούσε
προς την Λυκίαν κι έφθασεν εκεί που ο Ξάνθος ρέει·
και ο βασιλέας πρόθυμα τον τίμησε κι εννέα
ημέρες τον εξένισε κι έσφαξ' εννέα μόσχους.
Αλλ' ως η αυγή στον ουρανόν ερόδισε η δεκάτη 175
εκείνος τον εξέτασε κι εζήτα να γνωρίσει
ό,τι σημάδι του 'φερεν απ' τον γαμβρόν του Προίτον.
Και ως έλαβε τ' ολέθριο σημάδι του γαμβρού του,
πρώτον την φρικτήν Χίμαιραν τον στέλνει να φονεύσει·
και αυτή γένος ανθρώπινο δεν ήταν, αλλά θείον, 180
δράκος οπίσω, λέοντας εμπρός, στην μέσην αίγα,
κι ήσαν τα σπλάχνα της φωτιά και φλόγες η πνοή της.
Την φόνευσ' όμως, θαρρετός στα θεϊκά σημεία·

Μτφρ. Ι. Πολυλάς

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. αντίδωρο	α. <i>εϋηθές</i>
2. διένεξη	β. <i>ίππεύειν</i>
3. άλογο	γ. <i>έγγεγραμμένοι</i>
4. απενεργοποίηση	δ. <i>άπενεγκείν</i>
5. ανήθικος	ε. <i>παραδοθέντα</i>

6. έφιππος	
7. αντιγραφή	

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Αρεοπαγитικός* §§21-23

(έκδ. του Mathieu, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1942, ανατ. 1966)

Ο Ίσοκράτης αναφέρεται στην αξιοκρατική επιλογή των αρχόντων της αθηναϊκής πολιτείας, την οποία ο Σόλωνας και ο Κλεισθένης θέσπισαν κατά το παρελθόν.

Μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοι νομιζομέναι εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταύτῃ ἀπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἐκάστοις, οὐκ ἡγνόουν τὴν χρησιμωτέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκίμαζον ὡς οὐ δίκαιαν οὔσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν καὶ κολάζουσιν προηροῦντο καὶ διὰ ταύτης ὥκουν τὴν πόλιν, οὐκ ἐξ ἀπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες, ἀλλὰ τοὺς βελτίστους καὶ τοὺς ἱκανωτάτους ἐφ' ἕκαστον τῶν ἔργων προκρίνοντες. Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ἔσεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ περ ἂν ὣσιν οἱ τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες. **Ἐπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνόμιζον εἶναι ταύτην τὴν κατάστασιν ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγχάνειν γιγνομένην**. ἐν μὲν γὰρ τῇ κληρώσει τὴν τύχην βραβεύουσιν καὶ πολλάκις λήψεσθαι τὰς ἀρχὰς τοὺς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμοῦντας, ἐν δὲ τῷ προκρίνειν τοὺς ἐπιεικεστάτους τὸν δῆμον ἔσεσθαι κύριον ἐλέσθαι τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν.

δυοῖν ἰσοτήτοι νομιζομέναι: ἐπειδὴ αναγνωρίζονταν ὅτι υπάρχουν δυο εἶδη ἰσότητος

δημοτικωτέραν: περισσότερο συμφέρουσα/αρεστή στον λαό

ἢ ἀρχή: ἡ θέση ἐξουσίας, το πολιτικό αξίωμα

τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν: το υφιστάμενο πολίτευμα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ... τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν**».

Μονάδες 20

Γ4. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

οὕσαν: είναι..... στο.....
διὰ ταύτης: είναι..... στο.....
τῶν ἔργων: είναι..... στο.....
ἔσεσθαι: είναι..... στο.....
κύριον: είναι..... στο.....

(μονάδες 5)

β. «Ἐπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνόμιζον εἶναι ταύτην τὴν κατάστασιν ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγχάνειν γιγνομένην»: Ο ρήτορας κάνει μία σύγκριση μεταξύ δύο τρόπων επιλογῆς αρχόντων. Να εντοπίσετε τους δύο όρους της σύγκρισης (μονάδες 4), καθώς και τη λέξη που δηλώνει την ανωτερότητα του ενός σε σχέση με τον άλλον (μονάδα 1).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

A1.

1. – Λ: *ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν*
2. – Σ: *ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν*
3. – Λ: *Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν ... τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα.*
4. – Σ: *ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι.*
5. – Σ: *Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε·*

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ὅμηρος, Ἰλιάς Z 166-183

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται σε ένα, επίσης, αθώο θύμα συκοφαντίας, όπως τουλάχιστον ισχυρίζεται για τον εαυτό του ο Μαντίθεος. Επιπλέον, χρησιμοποιείται πίνακας χαραγμένος από κάποιον που επιζητά την τιμωρία του ήρωα, όπως συμβαίνει και με το σανίδιο στην περίπτωση του Μαντίθεου. Τέλος, ο ήρωας αντιστέκεται υπερασπιζόμενος τον εαυτό του. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για ανάλογους συσχετισμούς επί του περιεχομένου.

B4. 1-ε, 2-δ, 5-α, 6-β, 7-γ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγитικός §§21-23

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Πάρα πολύ βοήθησε αυτούς στην καλή διοίκηση της πόλεως, διότι ενώ θεωρούνταν ότι υπάρχουν δύο ισότητες και η μία αποδίδει το ίσο σε όλους, ενώ η άλλη το πρέπον σε καθένα, δεν αγνοούσαν την χρησιμότερη ισότητα, αλλ' αποδοκίμαζαν την ισότητα εκείνη η οποία έκρινε άξιους για τις ίδιες τιμές και αμοιβές τους φαύλους, και προτιμούσαν εκείνη (την ισότητα) η οποία τιμά και τιμωρεί καθένα σύμφωνα με την αξία του και μέσω αυτής διοικούσαν την πόλη μην εκλέγοντας με κλήρο τους	Εξαιρετική μάλιστα συμβολή για την καλή διοίκηση της πολιτείας παρείχε το γεγονός ότι, επειδή υπάρχει η δοξασία ότι υπάρχουν δύο είδη ισότητας και ότι η μία απονέμει σ' όλους τα ίδια δικαιώματα και η άλλη ό, τι πρέπει στον καθένα, δεν αγνοούσαν τη χρησιμότερη, αλλ' εκείνην που έδινε τα ίδια δικαιώματα και στους ηθικούς ανθρώπους και στους πονηρούς, την αποδοκίμαζαν, γιατί τη θεωρούσαν άδικη, ενώ εκείνη που παρείχε δικαιώματα ανάλογα με την αξία του καθενός και τιμωρούσε πάλι αναλόγως
---	--

άρχοντες από όλους τους πολίτες, αλλά προτιμώντας σε κάθε έργο τους άριστους και ικανότατους. Διότι έλπιζαν ότι τέτοιοι θα είναι και οι άλλοι πολίτες, όποιοι ακριβώς θα είναι και οι κυβερνήτες της πόλης. Έπειτα θεωρούσαν πως η επιλογή των αρχόντων με τέτοιο τρόπο είναι περισσότερο συμφέρουσα στον λαό, παρά αυτή που γίνεται με κλήρωση· διότι νόμιζαν ότι στην κλήρωση θα βραβεύσει (θα κρίνει) η τύχη και πολλές φορές θα καταλάβουν τις θέσεις εξουσίας όσοι επιθυμούν την ολιγαρχία, με το να προτιμώνται όμως οι πιο ικανοί, (νόμιζαν) ότι ο λαός είναι κύριος να εκλέξει τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του υπάρχοντος πολιτεύματος.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. 1949. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

των περιστάσεων, την προτιμούσαν και σύμφωνα μ' αυτήν ρύθμιζαν τη διοίκηση της πολιτείας και δεν εξέλεγαν τους άρχοντες απ' όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, αλλά για κάθε αξίωμα προέκριναν τον καλύτερο και τον ικανότερο, γιατί νόμιζαν ότι και οι άλλοι πολίτες θα είναι όμοιοι μ' εκείνους που αναλαμβάνουν υπεύθυνα τη διοίκηση των πολιτικών πραγμάτων. Εκτός αυτού νόμιζαν ότι η εκλογή αυτή των αρχόντων είναι περισσότερο αρεστή στον λαό από την εκλογή που γίνεται με κλήρωση. Γιατί κατά την κλήρωση είναι πολύ ενδεχόμενο να ευνοηθεί από την τύχη και να καταλάβει αξίωμα πολιτικό άνθρωπος με τάσεις ολιγαρχικές, ενώ κατά την πρόκριση των ικανότερων πολιτών ο λαός θα είναι ο κυρίαρχος να εκλέξει εκείνους που αγαπούν ξεχωριστά το υφιστάμενο καθεστώς.

Μτφρ. Α.Μ. Γεωργαντόπουλος,

Μ. Πρωτοψάλτης & Ι. Ιωαννίδη-Φαληριώτη. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

οὔσαν: επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας (αιτιολογική μετοχή, υποκειμενικής αιτιολογίας, συνοδευόμενη από το μόριο ως) στο ρήμα *ἀπεδοκίμαζον*.

διὰ ταύτης: (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του μέσου στο ρήμα *ῥκουν*.

τῶν ἔργων: ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *ἕκαστον*.

ἔσεσθαι: αντικείμενο στο ρήμα *ἤλπιζον* (ειδικό απαρέμφατο).

κύριον: κατηγορούμενο στο *τὸν δῆμον* από το απαρέμφατο *ἔσεσθαι*.

β.

Οι δύο όροι σύγκρισης είναι: **ταύτην τὴν κατάστασιν** (α' όρος σύγκρισης), **ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγχάνειν γιγνομένην** (β' όρος σύγκρισης). Η συγκριτική λέξη είναι: **δημοτικωτέραν**.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι

1. κληρονόμησε μεγάλη περιουσία.
2. πάντρεψε τις δύο αδερφές του δίνοντας συνολική προίκα 30 μνες.
3. ευνοήθηκε από τη μοιρασιά της πατρικής περιουσίας έναντι του αδερφού του.
4. στην ιδιωτική του ζωή δεν έδωσε ποτέ αφορμή σε κανέναν για παράπονο εναντίον του.
5. στη δημόσια ζωή του όλοι μιλούν επαινετικά για τον ίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἄγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

Ο Ἄγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο έργο του, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' άκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εύθυμα τραγουδάκια, γελαστά:

Η ζωή είναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου είχα μισογουρίσει γλαρωμένος απ' τη νύστα, αναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ απ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί είδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες έστηνε ενέδρα, σε μια γωνιά της αυλής. Φαίνεται πως είχε ακούσει κι αυτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αίθουσα του συμποσίου όπου ήταν όλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ένωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη απλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος. 2008 *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258.

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριζη** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διανομέας, κλήση, κατοικία, άποψη, συμφέρον.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αίσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

(έκδ. του Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αίσχίνης αναφέρεται στα κριτήρια που θέτει ο νομοθέτης, προκειμένου ένας ρήτορας να αγορεύσει ενώπιον του λαού.

Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός, οὐδέ γε εἰ τέχνην τινὰ ἐργάζεται ἐπικουρῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, ἀλλὰ τούτους καὶ μάλιστα ἀσπάζεται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ' οὐκ ᾔετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχροῦς βεβιωκότας· τούτους οὐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τοῦτο δηλοῖ; «δοκιμασία», φησί, «ρήτόρων· ἐάν τις λέγῃ ἐν τῷ δήμῳ τὸν πατέρα τύπτων ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν·» τοῦτον οὐκ ἐᾷ λέγειν. Νὴ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί; ὅτι εἴ τις, οὓς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τίποτε, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις ὅλη; Καὶ τίσι δεύτερον ἀπεῖπε μὴ λέγειν; «ἢ τὰς στρατείας», φησί, «μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἂν αὐτῷ προσταχθῶσιν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκώς», δίκαια λέγων.

σύνοιδα: γνωρίζω καλά, προβλέπω

διαρρήδην: ρητά, ξεκάθαρα

τύπτω: χτυπώ

Νή Δία: μα τον Δία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ θήματος τοῦτον οὐκ ἔῃ λέγειν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε το ζητούμενο στην παρένθεση για καθέναν από τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου.

- **ἀπέδειξεν** (υποκείμενο)
- **ἐπερωτᾷ** (αντικείμενο)
- **δεῖν** (υποκείμενο)
- **οὐκ ἔῃ** (αντικείμενο)
- **τύπτων** (υποκείμενο)

(μονάδες 5)

β. «**Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ θήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός...**». Να διακρίνετε τις προτάσεις του αποσπάσματος και να τις χαρακτηρίσετε ως κύριες και δευτερεύουσες. Στη συνέχεια να αναγνωρίσετε το είδος της κάθε δευτερεύουσας πρότασης. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

1. – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης
2. – Λ: δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ
3. – Λ: ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
4. – Σ: μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι
5. – Λ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἄγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

Επισήμανση: Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ἀγγέλου Βλάχου αφορά ένα περιστατικό σε συμπόσιο με πρωταγωνιστή τον Αλκιβιάδη. Η ανάγκη για διασκέδαση, ακόμα και στις δύσκολες στιγμές ανάπαυλας από τις μάχες, είναι στοιχείο της ζωής. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα ξεφεύγει από το αρχαιοελληνικό μέτρο. Η εμφάνιση του Σωκράτη βρίσκεται στον αντίποδα του κλίματος που επικρατεί στην αίθουσα. Το παράλληλο κείμενο μπορεί να αξιοποιηθεί συγκριτικά με την αναφορά του Μαντίθεου για τη συμπεριφορά των νέων της εποχής του.

B4. ἐνειμάμην, ἐγκλημα, διώκηκα, ὄψεσθῆ, συμφορὰς/ διαφόρους

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τα προέβλεπε όλα αυτά ο νομοθέτης και γι' αυτό ρητῶς ὀρίσε ποιοι μπορούν να μιλούν ενώπιον του λαού και σε ποιους τούτο απαγορεύεται. Δεν αποκλείει από το βήμα εκείνους που δεν είχαν προγόνους στρατηγούς ή που ασκούν επάγγελμα για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της ζωής. Απεναντίας μάλιστα, με εὐνοία εξαιρετική ακούει τη γνώμη τους και γι' αυτό ρωτᾶ και ξαναρωτᾶ ποιος θέλει να μιλήσει. Αλλά ποιους νόμισε ὅτι ἔπρεπε ν' αποκλείσει από το βήμα; Αυτούς που ἔχουν αἰσχροὴ διαγωγή. Σε αυτούς απαγορεύει να μιλούν

Αυτὰ ἔχοντας υπόψη του ὁ νομοθέτης, ρητῶς καθόρισε ποιοι πρέπει να μιλούν ενώπιον του λαοῦ και ποιοι ὄχι. Και δεν διώχνει από το βήμα εκείνους που δεν ἔχουν προγόνους στρατηγούς ή ασκούν κάποιο επάγγελμα για να καλύψουν τις ἀνάγκες της ζωής. Ἀντιθέτως μάλιστα με ἐξαιρετική εὐνοία ἀκούει τὴν γνώμη τους, και γι' αὐτὸ ρωτᾶ πολλές φορές: «ποῖος θέλει να ἀγορεύσει;». Ποιους ὁμως θεώρησε ὅτι ἔπρεπε να αποκλείσει ἀπὸ το βήμα; Εκείνους που ἔχουν ζήσει με αἰσchrὸ τρόπο· αὐτούς δεν ἀφήνει να μιλούν ἐνώπιον του λαοῦ. Και

σε δημόσιες συνελεύσεις. Και από πού προκύπτει αυτό; Από τη διάταξη «για τη δοκιμασία ρητόρων». Αν θέλει κανείς να αγορεύσει ενώπιον του λαού, ενώ δέρνει τον πατέρα του ή την μητέρα του ή δεν τους παρέχει τροφή ή στέγη, του απαγορεύει ο νόμος να μιλήσει. Και πολύ σωστά, μα την αλήθεια, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κανείς φέρεται ελεεινά προς εκείνους τους οποίους οφείλει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν από αυτόν οι ξένοι και η πόλη ολόκληρη; Δεύτερον σε ποιους άλλους επέβαλε την ίδια απαγόρευση; Ορθότατα, σε εκείνους οι οποίοι «δεν συμμετείχαν στις εκστρατείες που είχαν διαταχθεί να συμμετάσχουν ή πέταξαν την ασπίδα τους και τράπηκαν σε φυγή».

Μτφρ. Γ. Κορδάτος & Η. Ηλιού. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

πού το δηλώνει; Μιλά για δοκιμασία των ρητόρων· εάν κάποιος μιλά ενώπιον του λαού, ενώ κτυπά τον πατέρα του ή τη μητέρα του ή δεν τους τρέφει ή δεν τους παρέχει στέγη, σε αυτόν ο νόμος απαγορεύει να μιλήσει. Και, μα τον Δία, πολύ σωστά, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κάποιος φέρεται άσχημα σε αυτούς, τους οποίους πρέπει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν απ' αυτόν οι ξένοι και ολόκληρη η πόλη; Δεύτερον, σε ποιους άλλους απαγόρευσε να μιλούν; Ορθότατα ορίζει ότι δεν πρέπει να μιλά εκείνος ο οποίος δεν μετείχε στις εκστρατείες, στις οποίες ήταν υποχρεωμένος να μετάσχει ή πέταξε την ασπίδα και τράπηκε σε φυγή.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1963. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ἀπέδειξεν: υποκείμενο: ὁ νομοθέτης

ἐπερωτᾷ: αντικείμενο: τίς ἀγορεύειν βούλεται

δεῖν: υποκείμενο: λέγειν

οὐκ ἐᾷ: αντικείμενο: δημηγορεῖν

τύπτων: υποκείμενο: τις

β.

Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν: Κύρια πρόταση

οὐς χρή δημηγορεῖν: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

οὐς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος: Κύρια πρόταση

εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) υποθετική πρόταση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὧς βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος νιώθει αυτοπεποίθηση μπροστά στους βουλευτές.
2. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι είχε ευνοϊκά συναισθήματα για το καθεστώς των Τριάκοντα.
3. Ο Μαντίθεος θα αποδείξει ότι έχει δείξει μέχρι τώρα στη ζωή του εντιμότητα.
4. Ο Μαντίθεος ζητάει από τους βουλευτές να τον αθωώσουν και να μην τον καταδικάσουν σε θάνατο.
5. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι ζούσε στην Αθήνα κατά την περίοδο της τυραννίας μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1356a

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της.

Ο ρητορικός λόγος λειτουργεί πειστικά με τρεις τρόπους: άλλοτε μέσω του χαρακτήρα του ρήτορα, άλλοτε μέσω της συγκεκριμένης διάθεσης που δημιουργεί στην ψυχή του ακροατή

και άλλοτε με τα αποδεικτικά ή φαινομενικά αποδεικτικά επιχειρήματα που περιέχει ο ίδιος. Με τον χαρακτήρα του ο ρήτορας πείθει όταν μιλάει με τέτοιον τρόπο ώστε ο λόγος του να τον κάνει αξιόπιστο· γιατί στους έντιμους ανθρώπους χαρίζουμε σε μεγαλύτερο βαθμό και με περισσότερη προθυμία την εμπιστοσύνη μας για όλα, βέβαια, εν γένει, τα θέματα, κατά τρόπο όμως απόλυτο για τα θέματα στα οποία δεν υπάρχει βεβαιότητα και μας αφήνουν περιθώρια αμφιβολίας. Και αυτό όμως πρέπει να προκύπτει από τον λόγο και όχι να είναι το αποτέλεσμα μιας καλής ιδέας που έχουμε από πριν για τον ρήτορα·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **χρόνον, μόνον, πράγμασι, πλέον, λόγους.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀνδοκίδης, Περὶ τῶν μυστηρίων §§1-2

(έκδ. του Dalmeyda, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1930, ανατ. 1966)

Σε αυτήν τη δίκη ο Ανδοκίδης επιχειρεί να αντικρούσει την κατηγορία ότι παραβίασε το διάταγμα του Ισοτιμίδη, που απαγόρευε στους ασεβείς να εισέρχονται στα ιερά και να παρευρίσκονται στα Ελευσίνια Μυστήρια.

Τὴν μὲν παρασκευὴν, ὧ ἄνδρες, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν, ὥστ' ἐμέ κακῶς ποιεῖν ἐκ παντὸς τρόπου καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, ἐξ ἀρχῆς ἐπειδὴ τάχιστα ἀφικόμεν εἰς τὴν πόλιν ταυτηνί, σχεδόν τι πάντες ἐπίστασθε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων πολλοὺς λόγους ποιεῖσθαι· ἐγὼ δέ, ὧ ἄνδρες, δεήσομαι ὕμῶν δίκαια καὶ ὑμῖν τε ῥάδια χαρίζεσθαι καὶ ἐμοὶ ἄξια πολλοῦ τυχεῖν παρ' ὑμῶν. Πρῶτον μὲν ἐνθυμηθῆναι ὅτι νῦν ἐγὼ ἦκω οὐδεμιᾶς μοι ἀνάγκης οὔσης παραμεῖναι, οὔτ' ἐγγυητὰς καταστήσας οὔθ' ὑπὸ δεσμῶν ἀναγκασθεῖς, πιστεύσας δὲ μάλιστα μὲν τῷ δικαίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῖν, γνῶσεσθαι τὰ δίκαια καὶ μὴ περιόψεσθαι με ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν διαφθαρέντα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον σώσειν δικαίως κατὰ τε τοὺς νόμους τοὺς ὑμετέρους καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ὑμεῖς ὁμόσαντες μέλλετε τὴν ψῆφον οἴσειν.

ταυτηνί: αυτήν εδώ

περιόψεσθαι <περιοράω-ῶ: παραβλέπω, επιτρέπω, ανέχομαι

ὁμόσαντες <ὁμνυμι: ορκίζομαι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Τὴν μὲν παρασκευὴν, ... τυχεῖν παρ' ὑμῶν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>τῶν ἐχθρῶν:</i>	εἶναι	στο
<i>παντός:</i>	εἶναι	στο
<i>ὑμῶν:</i>	εἶναι	στο
<i>ἀνάγκης:</i>	εἶναι	στο
<i>ὑπὸ δεσμῶν:</i>	εἶναι	στο
<i>τῶν ἐμῶν:</i>	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «*ἐπεὶ δὲ τάχιστα ἀφικόμεν ἐῖς τὴν πόλιν ταυτηνί*»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης και τη συντακτική της λειτουργία στο πλαίσιο των αναφορών του ομιλητή.
(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

A1.

1 – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω

2 – Λ: ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι

3 – Σ: ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν

4 – Λ: δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι

5 – Λ: Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς (...) οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1356a

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στη σημασία που έχει να εμφανίζεται ο ομιλητής (εδῶ ο Μαντίθεος) με το ανάλογο ἦθος/χαρακτήρα προκειμένου να κερδίσει τις εντυπώσεις και την εὖνοια (εδῶ των βουλευτῶν). Διαπιστώνει δηλαδή κανείς ότι οι αριστοτελικές αναφορές επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό από τα ὅσα ο Λυσίας ἔγραψε και εκφώνησε ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου.

B4.

χρονολογία, χρονογράφημα, χρονόμετρο – μονολογῶ, μονότονος, μονορούφι – πραγματοποιῶ, πραγματογνώμονας, πραγματοποίηση – πλεονέκτημα, πλειοψηφία, πλεονεξία – λογογράφος, λογοκρισία, λογοδοτώ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀνδοκίδης, Περὶ τῶν μυστηρίων §§1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η προετοιμασία και η προθυμία των εχθρών μου, κύριοι, να με βλάψουν με κάθε τρόπο, τόσο δίκαιο όσο και άδικο, από την πρώτη στιγμή που έφτασα σε αυτήν εδώ την πόλη, είναι γνωστή σχεδόν σε όλους σας, και δεν χρειάζεται να πω πολλά για αυτό το θέμα· θα σας ζητήσω, όμως, κύριοι, κάτι δίκαιο, που και εσείς θα είναι εύκολο να μου το προσφέρετε και εγώ θα αξίζει να το αποκτήσω από εσάς. Καταρχάς, να έχετε κατά νου ότι εγώ έχω τώρα παρουσιαστεί στο δικαστήριο, ενώ δεν με

Τα τεχνάσματα και την επιθυμία των εχθρών μου, κύριοι δικαστές, να μου κάνουν κακό με κάθε τρόπο και δικαίως και αδικώς, από την πρώτη στιγμή που επέστρεψα σ' αυτήν εδώ την πόλη, τη γνωρίζετε όλοι σας περίπου και δεν χρειάζεται καθόλου να πολυλογώ γι' αυτά· θα σας παρακαλέσω, κύριοι δικαστές, για πράγματα που είναι δίκαια και εύκολα σ' εσάς να τα κάνετε για χάρη μου και για μένα πολύτιμα να τ' αποκτήσω από σας. Και πρώτον (σας παρακαλώ) να λάβετε υπόψη σας ότι εγώ τώρα προσέρχομαι (ενώπιόν

αναγκάζει κανείς να παρίσταμαι εδώ, αφού ούτε εγγυητές έχω ορίσει ούτε τελώ υπό κράτηση, επειδή έχω εμπιστοσύνη πρώτα και κύρια στη δικαιοσύνη και έπειτα σε εσάς ότι θα λάβετε δίκαιη απόφαση και δεν θα επιτρέψετε να με εξοντώσουν άδικα οι εχθροί μου, αλλά αντίθετα θα με σώσετε, εφαρμόζοντας το δίκαιο, όπως προβλέπουν οι νόμοι σας και οι όρκοι σύμφωνα με τους οποίους καλείστε να ψηφίσετε.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος – Επιμ. Δ. Ιακώβ. 2006.

Γ4.

α.

τῶν ἐχθρῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο *προθυμίαν*.

παντός: είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *τρόπου*.

ὕμῶν: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *δεήσομαι*.

ἀνάγκης: είναι υποκείμενο στην (απόλυτη) μετοχή *οὔσης*.

ὕπὸ δεσμῶν: είναι (εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός) ποιητικό αίτιο στη μετοχή *ἀναγκασθεῖς*.

τῶν ἐμῶν: είναι (ομοιόπτωτος) επιθετικός προσδιορισμός στο *τῶν ἐχθρῶν*.

β.

ἐπειδὴ τάχιστα ἀφικόμην εἰς τὴν πόλιν ταυτηνί: Η πρόταση είναι δευτερεύουσα (επιρρηματική) χρονική και επεξηγεί τον χρονικό προσδιορισμό που ανέφερε ο ομιλητής ἐξ ἀρχῆς.

σας), αν και δεν είχα καμία ανάγκη να μείνω, χωρίς ούτε' εγγυητές να βάλω, ενώ δεν αναγκάζομαι και από υποχρεώσεις μου, αλλ' ακριβώς επειδή πίστεψα πρώτον στο δίκαιο και δεύτερον σ' εσάς, ότι θ' αποφασίσετε τα δίκαια και δεν θα με αφήσετε να καταστραφώ αδικώς από τους εχθρούς μου και πολύ περισσότερο ότι θα με σώσετε δίκαια, σύμφωνα και με τους νόμους σας και με τους όρκους που δώσατε, προκειμένου ν' αποφασίσετε.

Μτφρ. Ε. Ανδρουλιδάκης. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι όσοι κατηγορούνται άδिका πρέπει να θεωρούν τους κατηγορούς τους αἰτίους μεγάλων συμφορών.
2. Ο Μαντίθεος αδιαφορεί για τη γνώμη όσων βουλευτών είναι προκατειλημμένοι μαζί του.
3. Ο Μαντίθεος αρνείται τη συμμετοχή του στους ίδιους κινδύνους με τους βουλευτές την περίοδο των Τριάκοντα.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία οἵτινες; (μονάδες 2)
2. «τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία τούτους; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Ρητορική* Γ 14 1415a 22-34

Όπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Άριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στο προοίμιο των ρητορικών λόγων.

Η ουσιαστικότερη λοιπόν λειτουργία του προοιμίου, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του, είναι αυτό: να δηλώσει προς τα πού θα κατευθυνθεί ο λόγος (γι' αυτό και, αν το πράγμα είναι φανερό από μόνο του και το θέμα δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικό, το προοίμιο δεν χρειάζεται καθόλου). Όλες οι άλλες μορφές προοιμίου που χρησιμοποιούν οι ρήτορες δεν είναι παρά θεραπευτικά μέσα και ταιριάζουν σε όλα τα είδη λόγου. Αυτά έχουν να κάνουν με τον ομιλητή, με τον ακροατή, με το θέμα, με τον αντίδικο: με τον ομιλητή και με τον αντίδικο του όσα σχετίζονται με κάποια κατηγορία, είτε για να την αποκρούσει είτε για να τη διατυπώσει — φυσικά δεν είναι το ίδιο: αν ο ομιλητής είναι κατηγορούμενος και υπερασπίζεται τον εαυτό του, πρέπει να αρχίσει με την απόκρουση της κατηγορίας, ενώ αν είναι κατήγορος, πρέπει να διατυπώσει την κατηγορία στον επίλογό του. Ο λόγος είναι φανερός: αυτός που υπερασπίζεται τον εαυτό του, είναι ανάγκη, προκειμένου να παρουσιάσει τον εαυτό του στο δικαστήριο, να βγάλει από τη μέση όλα τα εμπόδια, και άρα είναι υποχρεωμένος κιόλας από την αρχή να αναιρέσει την κατηγορία· αυτός όμως που θέλει να διατυπώσει μια κατηγορία πρέπει να τη διατυπώσει στο τέλος, για να τη θυμάται ο ακροατής καλύτερα.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. διαβεβλημένοις	α. βουλή β. βολή
2. βεβιωμένων	α. βιοτικός β. βιαστικός
3. εὔνους	α. ανόητος β. έξυπνος
4. πλέον	α. πλοίο β. πολύ

5. <i>χείρους</i>	α. χέρι β. χειρότερος
-------------------	--------------------------

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ χορευτοῦ §§24-25

(έκδ. του Gernet, L. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1923, ανατ. 1965)

Το 419 π.Χ. κατά τη διάρκεια των δοκιμών διθυραμβικού χορού *παίδων* με αφορμή μία θρησκευτική εορτή στην Αθήνα, ένα από τα αγόρια του χορού πέθανε, όταν του έδωσαν να πιει κάτι. Ο αδερφός του νεκρού αγοριού μήνυσε τον χορηγό, θεωρώντας τον υπεύθυνο για τον θάνατο. Ο κατηγορούμενος υποστηρίζει ότι ο κατήγορος υποκινείται από αντιπάλους του, που ήθελαν με αυτό τον τρόπο να τον εξουδετερώσουν πολιτικά και κοινωνικά, επειδή ήταν ισχυρό πρόσωπο.

Καὶ ταῦτα ἐμοῦ προκαλουμένου καὶ λέγοντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ καὶ ἕτεροι ἰδιῶται πολλοὶ μάρτυρες παρῆσαν, οὔτε τότε παραχρῆμα οὔτε ὕστερον ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ οὐδεπώποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο τὸ δίκαιον, εὖ εἰδότες ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίνετο οὗτος, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθές ἦτιῶντο. Ἐπίστασθε δὲ, ὧ ἄνδρες, ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται ἰσχυρόταται καὶ μέγισταί εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ ἔλεγχοι ἐκ τούτων σαφέστατοι καὶ πιστότατοι περὶ τοῦ δικαίου, ὅπου εἶεν μὲν ἐλεύθεροι πολλοὶ οἱ συνειδότες, εἶεν δὲ δοῦλοι, καὶ ἐξείη μὲν τοὺς ἐλευθέρους ὄρκοις καὶ πίστεσιν ἀναγκάζειν, ἃ τοῖς ἐλευθέροις μέγιστα καὶ περὶ πλείστου ἐστίν, ἐξείη δὲ τοὺς δούλους ἐτέραις ἀνάγκαις, ὅφ' ὧν καὶ ἦν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι κατειπόντες, ὅμως ἀναγκάζονται τάληθ' ἢ λέγειν· ἡ γὰρ παροῦσα ἀνάγκη ἐκάστῳ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι.

παραχρῆμα: αμέσως

οἱ συνειδότες: αυτοί που γνωρίζουν

περὶ πλείστου: τα πιο σημαντικά

ἀνάγκαις: με άλλα μέσα εξαναγκασμού

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἐπίστασθε δὲ, ὧ ἄνδρες, ... ἀναγκάζονται τάληθ' ἢ λέγειν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

παντί: είναι στο

είδότες: είναι στο

ίσχυρόταται: είναι στο

άναγκάζειν: είναι στο

τάληθῃ: είναι στο

τῆς μελλούσης: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται ἰσχυρόταται καὶ μέγισταί εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης, την εισαγωγή και την εκφορά της, και να δηλώσετε τη συντακτική της λειτουργία. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

A1.

α.

1. – Λ: ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους
2. – Λ: ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος... μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.
3. – Λ: ἔάν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ... καὶ ὥς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι·

β.

- 1) Με την αντωνυμία **οἵτινες** ο Μαντίθεος αναφέρεται σε όσους κατηγορούν άδικα αυτούς που ελέγχονται κατά τη δοκιμασία.
- 2) Με την αντωνυμία **τούτους** ο Μαντίθεος αναφέρεται στους εχθρούς του, δηλαδή στους κατηγορούς του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική Γ14 1415a 22-34

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει τόσο τη βασική όσο και τις επιμέρους λειτουργίες ενός προοιμίου. Στο αντίστοιχο χωρίο από το προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου διακρίνονται καθαρά η κατεύθυνση του λόγου του Μαντιθέου, η εστίαση στον ομιλητή/κατηγορούμενο, η προσέγγιση του ακροατηρίου, το βασικό θέμα του λόγου, η αναφορά στον αντίδικο. Να σημειωθεί ότι στο συγκεκριμένο χωρίο του προοιμίου δεν αναφέρεται ρητῶς η κατηγορία παρά μόνο μέσω των επιδιώξεων του ομιλητή/κατηγορούμενου. Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί ότι ο ομιλητής στοχεύει όχι απλώς στην αναίρεση της κατηγορίας, αλλά στη συνολική παρουσίαση της προσωπικότητάς του, πράγμα αναμενόμενο σε μια δοκιμασία.

B4. 1-β, 2-α, 3-α, 4-β, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ χορευτοῦ §§24-25

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Αυτή ήταν η πρόκληση που του απηύθυνα ενώπιον του δικαστηρίου. Και όχι μόνο οι ίδιοι οι δικαστές αλλά και πλήθος απλών πολιτών ήταν εκεί ως μάρτυρες. Ωστόσο, αρνήθηκαν να φέρουν την υπόθεση στη	Κι ενώ εγώ τους προκαλούσα και τους πρότεινα όλ' αυτά στο δικαστήριο, όπου ήταν μάρτυρες οι ίδιοι οι δικαστές και άλλοι πολλοί ιδιώτες, αυτοί ούτε τότε αμέσως, ούτε κατόπιν ποτέ έως αυτή τη
---	---

δικαιοσύνη εκείνη την εποχή, και έκτοτε αρνούνταν επίμονα. Γνώριζαν πολύ καλά ότι αντί να τους παράσχω αποδείξεις για την ενοχή μου, μια τέτοια έρευνα θα μου παρείχε απόδειξη ότι η δική τους κατηγορία ήταν εντελώς άδικη και αβάσιμη. Γνωρίζετε καλά, άνδρες, ότι αυτοί είναι οι μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι εξαναγκασμοί ανάμεσα στους ανθρώπους και ότι ο πιο σαφής και ο πλέον αξιόπιστος έλεγχος του δικαίου μπορεί να γίνει στις περιπτώσεις που υπάρχουν πολλοί ελεύθεροι πολίτες που γνωρίζουν (τα πράγματα) και (στις περιπτώσεις που υπάρχουν) δούλοι και είναι δυνατόν να αναγκάσει (κάποιος) τους ελεύθερους (να πουν την αλήθεια) με όρκους και με τον λόγο της τιμής τους, που είναι τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα πράγματα για τους ελεύθερους, και είναι δυνατόν (να αναγκάσει) τους δούλους με άλλα μέσα εξαναγκασμού, που, αν και πρόκειται να θανατωθούν (από τον κύριό τους), επειδή είπαν την αλήθεια, αναγκάζονται παρόλα αυτά να πουν την αλήθεια. Γιατί, στον καθένα η ανάγκη της παρούσης στιγμής είναι ισχυρότερη από αυτή του μέλλοντος.

Μτφρ. Maidment, K. J. 1941. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

παντί: είναι ομοιόπρωτος προσδιορισμός (κατηγορηματικός) στο *τῷ χρόνῳ*.

στιγμή, δεν δέχτηκαν να ενεργήσουν κατ' αυτό τον δίκαιο τρόπο, επειδή ήξεραν καλά, ότι αυτός ο έλεγχος δεν θάβγαине προς όφελος δικό τους κι εναντίον μου, αλλ' αντιστρόφως, γιατί αυτό που μου κατηγορούσαν, δεν ήταν ούτε δίκαιο ούτε αληθινό. Γνωρίζετε όμως, κύριοι, ότι αυτοί είναι οι μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι εξαναγκασμοί, που μπορούν να γίνουν μεταξύ ανθρώπων, και ότι ο πλέον σαφής και ο πλέον αξιόπιστος έλεγχος του δικαίου μπορεί να πραγματοποιηθεί στις περιπτώσεις που υπάρχουν πολλοί ελεύθεροι πολίτες γνώστες των πραγμάτων και πολλοί δούλοι, και είναι δυνατό να αναγκάσει κανείς τους πρώτους να πουν την αλήθεια με τον όρκο και με τον λόγο της τιμής τους, που είναι τα μεγαλύτερα και ιερότερα πράγματα για έναν ελεύθερο, και τους δούλους με άλλα μέσα εξαναγκασμού, που κι αν μέλλουν ακόμη να θανατωθούν από τον κύριό τους, επειδή μαρτύρησαν, αναγκάζονται εν τούτοις να πουν την αλήθεια, γιατί πάντα η ανάγκη της παρούσας στιγμής είναι ισχυρότερη από τη μέλλουσα.

Μτφρ. Νίκη Δενδρινού. 1939.

είδότες: είναι επιρρηματική αιτιολογική μετοχή (συνημμένη στο υποκείμενο), επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα *ἠθέλησαν*.

ἰσχυρόταται: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *αἱ ἀνάγκαι* (από το ρήμα *εἶσι*).

ἀναγκάζειν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *ἐξεῖη* (τελικό απαρέμφατο).

τάληθῃ: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο απαρέμφατο *λέγειν*.

τῆς μελλούσης: είναι (επιθετική μετοχή ως) ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική συγκριτική) στο *ἰσχυροτέρα*.

β.

«ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται ἰσχυρόταται καὶ μέγισταί εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις»: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὅτι*, εκφέρεται με οριστική που δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *Ἐπίστασθε*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Στο παραπάνω απόσπασμα ο Μαντίθεος διατυπώνει δύο συγκεκριμένα συμπεράσματα απευθυνόμενος στους βουλευτές. Να τα αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§9-11

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατά τη διαδικασία της δοκιμασίας του Φίλωνα, ο κατηγορος-βουλευτής προσπαθεί να αποδείξει ότι ο δοκιμαζόμενος είναι άνάξιος να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα.

Επιπλέον, αυτός δεν άλλαξε στάση, όπως (έκαναν) μερικοί πολίτες, όταν είδαν να έχουν επιτυχίες για όσα έκαναν οι προερχόμενοι από τη Φυλή, ούτε έκρινε σκόπιμο να συμμετάσχει σε καμιά από αυτές τις επιτυχίες, επειδή ήθελε να επιστρέψει στη (χώρα του) με την προϋπόθεση ότι (οι δημοκρατικοί) θα είχαν πετύχει το σκοπό τους παρά να επανέλθει μαζί μ' αυτούς, αφού κατορθώσει κάτι από αυτά που συμφέρουν τη δημοκρατία. Ούτε ήρθε στον Πειραιά ούτε μπήκε (εθελοντικά) σε στρατιωτική παράταξη. Και, βέβαια, εκείνος που τολμούσε να σας προδίδει, αν και έβλεπε ότι υπερισχύετε, τι άραγε θα έκανε αν δεν πετυχαίνατε αυτά που θέλαμε; Όσοι λοιπόν λόγω προσωπικής τους συμφοράς δεν πήραν μέρος στους κινδύνους της πόλης είναι άξιοι να τύχουν κάποια συγχώρεση. Γιατί κανείς δε δυστυχεί με τη θέλησή του. Όσοι έκαναν όμως αυτό σκόπιμα (δεν συμμετείχαν), είναι άνάξιοι

κάθε συγγνώμης. Γιατί αυτό το έκαναν όχι από δυστυχία αλλά από δόλο. Κι έγινε συνήθεια να θεωρείται δίκαιο από όλους τους ανθρώπους για τις ίδιες αδικίες να οργίζονται περισσότερο με εκείνους (που αδικούν), αν και μπορούν να μην το κάνουν, να συγχωρούν δε τους φτωχούς ή τους ανάπηρους, επειδή νομίζουν ότι αυτοί αδικούν ακούσια.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β:

A	B
1. ἀποδείξειεν	α. δέκτης β. δείκτης
2. ἀπενεχθέντα	α. απέχθεια β. αναφορά
3. παραδοθέντα	α. έκδοση β. εκδήλωση
4. καταβαλόντα	α. επιβλαβής β. περιβάλλον
5. ἐξαλειφθῆναι	α. έλλειψη β. επάλειψη

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §§25-26

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής προσπαθεί να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στο ολιγαρχικό πραξικόπημα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, που ανέτρεψε το δημοκρατικό πολίτευμα και εγκαθίδρυσε τη λεγόμενη «Αρχή των 400».

Ἄξιον δὲ μνησθῆναι <καί> τῶν μετὰ τοὺς τετρακοσίους πραγμάτων· εὖ γὰρ εἴσεσθε ὅτι, ἃ μὲν οὗτοι συμβουλευούουσιν, οὐδεπώποτε ὑμῖν ἔλυσιτέλησεν, ἃ δ' ἐγὼ παραινῶ, ἀμφοτέραις ἀεὶ ταῖς πολιτείαις συμφέρει. Ἵστε γὰρ Ἐπιγένην καὶ Δημοφάνην καὶ Κλεισθένην ἰδίᾳ μὲν

καρπωσαμένους τὰς τῆς πόλεως συμφοράς, δημοσίᾳ δὲ ὄντας μεγίστων κακῶν αἰτίους. Ἐνίων μὲν γὰρ ἔπεισαν ὑμᾶς ἀκρίτων θάνατον καταψηφίσασθαι, πολλῶν δὲ ἀδίκως δημεῦσαι τὰς οὐσίας, τοὺς δ' ἐξελάσαι καὶ ἀτιμῶσαι τῶν πολιτῶν· τοιοῦτοι γὰρ ἦσαν ὥστε τοὺς μὲν ἡμαρτηκότας ἀργύριον λαμβάνοντες ἀφιέναι, τοὺς δὲ μηδὲν ἡδίκηκότας εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες ἀπολλύναι. **Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἕως τὴν μὲν πόλιν εἰς στάσεις καὶ τὰς μεγίστας συμφοράς κατέστησαν, αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων πλούσιοι ἐγένοντο.** Ὑμεῖς δὲ οὕτως διετέθητε ὥστε τοὺς μὲν φεύγοντας κατεδέξασθε, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους ἐποιήσατε, τοῖς δ' ἄλλοις περὶ ὁμονοίας ὄρκους ὤμνυτε·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἄξιον δὲ μνησθῆναι <καὶ> ... ἀτιμῶσαι τῶν πολιτῶν».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ὕμῃν:	εἶναι	στο
ὄντας:	εἶναι	στο
πολλῶν:	εἶναι	στο
ἐπιτίμους:	εἶναι	στο

(μονάδες 4)

β. «Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἕως τὴν μὲν πόλιν εἰς στάσεις καὶ τὰς μεγίστας συμφοράς κατέστησαν, αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων πλούσιοι ἐγένοντο.» : Να αναγνωρίσετε τις προτάσεις της περιόδου (μονάδες 3) καθώς και το είδος τους αιτιολογώντας την επιλογή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§7-8

A1. Ο Μαντίθεος επιχειρηματολογεί και καταλήγει στα εξής συμπεράσματα. Αρχικά, συμπεραίνει ότι το *σανίδιον* δεν είναι αξιόπιστο στοιχείο ενοχής, σε αντίθεση με τους καταλόγους των φυλάρχων, που είναι το πλέον αξιόπιστο τεκμήριο αθωότητας του Μαντίθεου. Στη συνέχεια, καταλήγει στη διαπίστωση ότι απολογείται ενώπιον της Βουλής μόνο και μόνο, επειδή οι κατήγοροί του είχαν το θράσος να τον συκοφαντήσουν.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Επισήμανση: Τα δύο κείμενα σχετίζονται με τη διαδικασία της δοκιμασίας για την ανάληψη βουλευτικού αξιώματος, αμέσως μετά την πτώση του καθεστώτος των Τριάκοντα στην Αθήνα. Γι' αυτό και στα δύο κείμενα καθοριστικό κριτήριο είναι η συμπεριφορά των πρωταγωνιστών (Μαντίθεος, Φίλων) κατά την περίοδο του τυραννικού καθεστώτος. Ωστόσο, διαφοροποιούνται ως προς τον ρόλο του ομιλητή. Ο *Κατά Φίλωνος δοκιμασίας* λόγος εκφωνείται από τον κατήγορο ο οποίος κατηγορεί τον Φίλωνα ότι είναι ανάξιος να αναλάβει το αξίωμα λόγω της σκόπιμης αδράνειάς του κατά την προσπάθεια των δημοκρατικών να επικρατήσουν έναντι των ολιγαρχικών την περίοδο των Τριάκοντα.

B4. 1-β, 2-β, 3-α, 4-β, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Δήμου καταλύσεως άπολογία* §§25-26

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Αξίζει να αναφερθούμε και στην κατάσταση μετά τους τετρακόσιους· γιατί θα κατανοήσετε καθαρά ότι, όσα αυτοί σας συμβουλεύουν, ποτέ δε σας ωφέλησαν, όσα όμως εγώ σας συμβουλεύω συμφέρουν πάντα και στα δυο πολιτεύματα. Γνωρίζετε, ασφαλώς, ότι ο Επιγένης κι ο Δημοφάνης και ο Κλεισθένης εκμεταλλεύτηκαν για προσωπικό τους όφελος τις συμφορές της πόλης, ενώ για το δημόσιο συμφέρον έγιναν πρόξενοι των μεγαλύτερων συμφορών. Γιατί, έπεισαν εσάς να καταδικάσετε σε θάνατο μερικούς χωρίς δίκη και να	Αξίζει όμως να έχετε υπόψη και τη μετά τους τετρακόσιους κατάσταση της πόλης. Διότι καλά θα κατανοήσετε ότι, όσα αυτοί (οι κατήγοροί μου) σας συμβουλεύουν, ουδέποτε σας ωφέλησαν, όσα όμως εγώ σας συμβουλεύω, είναι συμφέροντα και στη δημοκρατία και στην ολιγαρχία. Διότι γνωρίζετε ότι ο Επιγένης και ο Δημοφάνης και ο Κλεισθένης εκμεταλλεύτηκαν τις συμφορές της πόλης για το προσωπικό τους συμφέρον, και ότι έγιναν αίτιοι των μεγαλύτερων συμφορών στο κράτος. Διότι σας έπεισαν μερικούς να θανατώσετε χωρίς
--	--

στερήσετε από πολλούς τις περιουσίες άδικα, κι άλλους από τους συμπολίτες μας να εξορίσετε και από άλλους να στερήσετε τα πολιτικά τους δικαιώματα· γιατί, έτσι ενήργησαν, ώστε να μην ενοχλούν τους ενόχους εισπράττοντας από αυτούς χρήματα, αλλά να εξοντώνουν τους αθώους οδηγώντας τους ενώπιόν σας· και δε σταμάτησαν νωρίτερα, παρά μόνον αφού οδήγησαν την πόλη σε εμφύλιο σπαραγμό και στις μεγαλύτερες συμφορές, ενώ οι ίδιοι από φτωχοί έγιναν πλούσιοι. Εσείς όμως έτσι αντιμετωπίσατε το πρόβλημα, ώστε δεχθήκατε πίσω τους εξόριστους, δώσατε ξανά τα πολιτικά δικαιώματα σε όσους τα είχαν στερηθεί και ορκιστήκατε μεταξύ σας για ομόνοια·

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

δίκη, πολλών να δημεύσετε τις περιουσίες, άλλους από τους πολίτες να εξορίσετε, και από άλλους να αφαιρέσετε τα πολιτικά τους δικαιώματα· διότι ήταν τέτοιοι, ώστε τους ενόχους λαμβάνοντας από αυτούς χρήματα να μη τους ενοχλούν, τους αθώους όμως καταγγέλλοντάς τους να καταστρέφουν. Και δεν έπαυσαν, έως ότου στην πόλη προκάλεσαν εμφυλίου πολέμους και τις μεγαλύτερες συμφορές, αυτοί όμως, αν και ήταν φτωχοί, έγιναν πλούσιοι. Εσείς, λοιπόν, με αυτόν τον τρόπο τακτοποιήσατε (την κατάσταση που δημιουργήθηκε εξαιτίας των συκοφαντών)· δεχθήκατε τους εξοριστούς, δώσατε πολιτικά δικαιώματα σε όσους τα στερήθηκαν, και δώσατε όρκους μεταξύ σας για ομόνοια·

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ὕμῃν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐλυσιτέλησεν*.

ὄντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στα *Ἐπιγένην καὶ Δημοφάνην καὶ Κλεισθένην* (από το ρήμα *ἴστε*).

πολλῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *τὰς οὐσίας*.

ἐπιτίμους: είναι κατηγορούμενο του αντικειμένου *τούς ἀτίμους* (από το ρήμα *ἐποιήσατε*).

β.

«Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο»: κύρια πρόταση

«Ἔως τὴν μὲν πόλιν εἰς στάσεις καὶ τὰς μεγίστας συμφορὰς κατέστησαν»: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *ἔως*.

(ἔως) αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων πλούσιοι ἐγένοντο: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση - συνδέεται με την προηγούμενη χρονική πρόταση με τους αντιθετικούς συνδέσμους **μὲν - δ'(έ)**.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὧ βουλῇ, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένους ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο ίδιος ο Μαντίθεος αναγνωρίζει πως ποτέ δεν ενεπλάκη σε δικαστικούς αγώνες.
2. Οι Αθηναίοι και Βοιωτοί ιππείς θεωρούσαν το ιππικό των Λακεδαιμονίων στη μάχη στην Αλίαρτο αξιόμαχο.
3. Όταν οι Αθηναίοι έσπευσαν να βοηθήσουν στην Αλίαρτο με οπλίτες και ιππικό, κάποιοι κατατάχτηκαν στο ιππικό χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

β. Να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

1. «...**καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας**»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιούτους ἀγῶνας**»; (μονάδες 2)
2. «**ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον**»: Τι εννοεί ο Μαντίθεος με τη χρήση του όρου «**ἀδοκιμάστων**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§15-16

Αργότερα, μέλη της βουλῆς, ὅταν εἶχαμε ἐκστρατεύσει στην Κόρινθο καὶ ὅλοι γινώριζαν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ χρειαστεῖ νὰ κινδυνεύσουν, ἐνῶ ἄλλοι ἀποσκιρτοῦσαν, ἐγὼ ἐπιδίωξα καὶ πέτυχα νὰ πολεμήσω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοποθετημένος στην πρώτη γραμμῇ. Καὶ παρότι ἡ φυλὴ μας εἶχε βαρύτατες ἀπώλειες καὶ πάρα πολλοὶ ἔπεσαν στο πεδίο τῆς μάχης, ἀποχώρησα μετὰ τὸν σπουδαῖο Στειριέα, ὁ ὁποῖος λοιδοροῦσε συλλήβδην τοὺς πάντες ὡς δειλοῦς. Ὅχι πολλές ἡμέρες ἀργότερα μετὰ τὰ γεγονότα αὐτά, ὅταν εἶχαν καταληφθεῖ στην Κόρινθο οχυρές θέσεις, ὥστε νὰ μὴν μποροῦν νὰ περάσουν οἱ ἐχθροί, ἀποφάσισαν οἱ ἐπικεφαλῆς νὰ ἀποσπάσουν κάποια τμήματα ποὺ θὰ ἐσπευδαν νὰ βοηθήσουν, ἐπειδὴ ὁ Ἀγησίλαος εἶχε εἰσβάλει στη Βοιωτία. Τότε, ἐνῶ ὅλους τοὺς εἶχε καταλάβει πανικός (με τὸ δίκιο τοὺς, μέλη τῆς βουλῆς — γιὰτὶ ἦταν τρομερό νὰ ἔχουν σωθεῖ μόλις καὶ μετὰ βίας πρὶν ἀπὸ λίγο καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν ἄλλο κίνδυνο), ἐγὼ παρουσιάστηκα στὸν ταξίαρχο καὶ τοῦ ζήτησα νὰ στείλει χωρὶς κλήρωση τὸ δικό μας τμήμα.

Μτφρ. Επιστημονικὴ Ομάδα

B4. Νὰ γράψετε μία **σύνθετη λέξη** τῆς Νέας Ελληνικῆς, με **πρῶτο ἢ δεύτερο συνθετικό** καθεμία ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις τοῦ ἀρχαίου διδαγμένου κειμένου: **γραφὴν, πόλει, πάντας, ἵππους, νόμον.**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.6, κεφ. 4 §§4-6.2

(ἐκδ. τοῦ E.C. Marchant, Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ἀνατ. 1968)

Ἡ ἐπιμονὴ τῶν Θηβαίων νὰ μὴν ἀφήσουν αὐτόνομες τὶς ὑπόλοιπες βοιωτικὲς πόλεις — νὰ μὴν διαλύσουν, ἐπομένως, τὸ Κοινὸ τῶν Βοιωτῶν — ὁδήγησε σὲ ἐκστρατεία τοῦ Σπαρτιάτη βασιλιά Κλεόμβροτου στη Βοιωτία. Ἡ προσπάθεια εἶχε ατυχὴ κατάληξη γιὰ τοὺς Λακεδαιμόνιους καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς.

Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· Ὡ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς

ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήλωσας, καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρώνος. Εἶπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδη ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι· Νῦν δὴ, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται. Ὁ μὲν δὲ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

δηόω-ῶ: ερημώνω, καταστρέφω μία περιοχή

ἀκτέον: πρέπει να επιτεθείς (ρηματικό επίθετο από το ἄγω)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ταῦτα δὲ ποιήσας ... διὰ τοῦ Κιθαιρώνος**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Ταῦτα: είναι στο

συμμάχους: είναι στο

σου: είναι στο

τῶν Θηβαίων: είναι στο

Ἀγησιλάου: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «**ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν**»: Οι φίλοι του Κλεόμβροτου διατυπώνουν εδώ μια προειδοποίηση με υποθετικό λόγο. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

A1.

α.

1. – Σ: οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·

2. – Λ: πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας.

3. –Σ: ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον

β.

1. Αναφέρεται σε περιπτώσεις δικαστικής διαμάχης, στις οποίες έχει προαναφερθεί με τους όρους *δίκην, γραφὴν, εἰσαγγελίαν*.

2. Με τον όρο αυτό ο Μαντίθεος αναφέρεται στην παράνομη ενέργεια κάποιων συμπολιτών του που στρατεύτηκαν στο σώμα των ιππέων, χωρίς να έχουν προηγουμένως περάσει από την απαραίτητη διαδικασία δοκιμασίας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§15-16

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο μπορεί να συσχετιστεί με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο ως προς τη συμπεριφορά του ομιλητή στο πλαίσιο των στρατιωτικών υποχρεώσεών του. Επιβεβαιώνεται το στρατιωτικό του ήθος μέσα από συγκεκριμένα περιστατικά όπως ο ηρωισμός του στην εκστρατεία της Κορίνθου, αλλά και η τολμηρή και θαρραλέα πρωτοβουλία του να λάβει μέρος το τμήμα του χωρίς κλήρωση σε νέο θανάσιμο κίνδυνο, στην αντιμετώπιση του σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαου που είχε εισβάλει στη Βοιωτία.

B4. γραφομηχανή, γραφολόγος, καλλιγραφία - πολιούχος, πολεοδομία, πολιορκώ - παντογνώστης, παντοδυναμία, παντοκράτορας - υπόκαμπος, υποδύναμη, έφιππος - νομοσχέδιο, νομοθεσία, παρανομία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.6, κεφ. 4 §§4-6.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὑστερ' ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐπιτυχίαν βάδισε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ στρατοπέδευσε στὰ Λεύκτρα τῶν Θεσπιῶν. Οἱ Θηβαῖοι στρατοπέδευσαν στὸν ἀντικρινὸ λόφον, σὲ μικρὴ ἀπόστασιν,	Ἀφοῦ ἔκανε αὐτὰ καὶ ἀνέβηκε ἀπὸ τὴν θάλασσαν (πρὸς τὸ ἐσωτερικόν) στρατοπέδευσε στὰ Λεύκτρα τῆς περιοχῆς τῶν Θεσπιῶν. Οἱ Θηβαῖοι στρατοπέδευσαν στὸν ἀπέναντι κοντινὸ λόφον, χωρὶς κανέναν
---	--

δίχως άλλους συμμάχους από τους Βοιωτούς. Οι φίλοι του Κλεόμβροτου πήγαιναν και του ἔλεγαν: «Κλεόμβροτε, αν αφήσεις τους Θηβαίους να φύγουν δίχως μάχη, θα κινδυνέψει η ζωή σου από την πόλη μας· θα θυμηθούν και τη φορά εκείνη όπου ἔφτασες ως τις Κυνός Κεφαλές δίχως καθόλου να λεηλατήσεις τα εδάφη των Θηβαίων, και την άλλη σου εκστρατεία αργότερα όπου αποκρούστηκε η εισβολή σου — ενώ ο Αγησίλαος πάντα κατόρθωνε να εισβάλλει από τον Κιθαιρώνα. Αν λοιπόν θέλεις το καλό σου ή και να ξαναδείς την πατρίδα σου, πρέπει να διατάξεις επίθεση». Τέτοια ἦταν τα λόγια των φίλων του· οι αντίπαλοί του πάλι ἔλεγαν: «Τώρα θα δείξει ο άνθρωπος αυτός αν στ' αλήθεια ευνοεί τους Θηβαίους, καθώς λένε». Τούτες οι κουβέντες παρακινούσαν φυσικά τον Κλεόμβροτο να δώσει μάχη.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος. 1966.

άλλο σύμμαχο παρά μόνο τους Βοιωτούς. Τότε οι φίλοι του Κλεόμβροτου τον πλησίασαν και του είπαν: «Αν αφήσεις, Κλεόμβροτε, τους Θηβαίους χωρίς μάχη, θα κινδυνεύσεις να πάθεις τα χειρότερα κακά από την πόλη. Γιατί θα θυμηθούν σε βάρος σου και την περίπτωση που ἔφτασες κάποτε στις Κυνός Κεφαλές και δε λεηλάτησες τη χώρα των Θηβών, καθώς και τη δεύτερη φορά που εξεστράτευσες και αποκρούστηκες με αποτέλεσμα να μην εισβάλλεις, ενώ ο Αγησίλαος πάντα κατάφερνε να εισβάλλει μέσω του Κιθαιρώνα. Αν λοιπόν ενδιαφέρεσαι για τον εαυτό σου ή επιθυμείς την πατρίδα σου, πρέπει να επιτεθείς εναντίον των Θηβαίων». Οι φίλοι του αυτά του ἔλεγαν· οι αντίπαλοί του πάλι ἔλεγαν τα εξής: «Τώρα πράγματι θα δείξει ο άνθρωπος αν στ' αλήθεια φροντίζει για τους Θηβαίους, όπως κατηγορείται». Στο άκουσμα αυτών ο Κλεόμβροτος οργιζόταν και ξεσηκωνόταν να συνάψει μάχη.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2005.

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Ταῦτα: είναι σύστοιχο αντικείμενο στη μετοχή *ποιήσας*.

συμμάχους: είναι κατηγορούμενο στο αντικείμενο *οὐδένας* (από τη μετοχή *ἔχοντες*).

σου: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἀναμνησθήσονται*.

τῶν Θηβαίων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *χώρας*.

Αγησιλάου: είναι υποκείμενο στη μετοχή *ἐμβάλλοντος* (γενική απόλυτη).

(μονάδες 5)

β.

Υπόθεση: *εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης* (εἰ + οριστική μέλλοντα),

Απόδοση: *κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν* (οριστική μέλλοντα).

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει αυτό που ο ομιλητής θεωρεί ως πραγματικό (στο μέλλον), δηλαδή τον βέβαιο κίνδυνο που θα διατρέξει στο μέλλον ο Κλεόμβροτος.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Γιατί ο Μαντίθεος αναφέρεται με έμφαση στην απουσία του από την Αθήνα κατά το χρονικό διάστημα της κυριαρχίας των Τριάκοντα;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεῖ τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ὅτι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοὶ ἐξόρισαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς στα μέρη τῶν ἐχθρῶν σας, πολλοὺς τοὺς θανάτωσαν ἀδίκῃ καὶ τοὺς ἀφήσαν ἀταφούς, πολλοὺς τοὺς στέρησαν ἀπὸ ὅλα τὰ νόμιμα πολιτικά τοὺς δικαιώματα, πολλῶν τις θυγατέρες, ἐνῶ ἦταν ἐτοιμὲς γιὰ γάμο, τις ἐμπόδισαν. Καὶ ἔχουν φτάσει σὲ τέτοιο βαθμὸ θράσους, ὥστε ἤρθαν ἐδῶ νὰ ἀπολογηθοῦν καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἔχουν πράξει τίποτε κακὸ ἢ ἀνέντιμο. Θα ἠθελεα πραγματικά νὰ ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ που λένε· γιατί ἀρκετὸ μέρος ἀπὸ αὐτὸ το καλὸ θὰ ἦταν δικό μου. Τώρα ὁμως δὲν μποροῦν νὰ διεκδικήσουν μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ οὔτε ἀπέναντι σὲ τὴν πόλιν οὔτε ἀπέναντι σ' ἐμένα. Τον ἀδελφὸ μου, ὅπως εἶπα καὶ πιο πάνω, τὸν θανάτωσε ὁ Ερατοσθένης, μολονότι οὔτε ὁ ἴδιος εἶχε πάθει κανένα κακὸ ἀπὸ αὐτόν οὔτε τὸν ἀντιλήφθηκε νὰ διαπράττει

καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **πατήρ**: Μετά τον θάνατό του οι γιοι του μοιράστηκαν την περιουσία.
- **διαιτησομένου**: Χρειάζεται να κάνω για λόγους υγείας.
- **καιρόν**: Η πανδημία, δυστυχώς, συνεχίζει να απασχολεί την στα δελτία ειδήσεων.
- **σκοπεῖν**: Συνελήφθη χθες στη χώρα μας ξένος πράκτορας με την κατηγορία της
- **ἔλεγχος**: Τους άφησε και κάνουν ό,τι θέλουν.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Περὶ τοῦ ζεύγους* §§28-29.5

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Ο νεότερος Αλκιβιάδης, υπερασπίζεται τον ομώνυμο πατέρα του απέναντι στις κατηγορίες του Τεισία από το Άργος ότι ο διάσημος πολιτικός είχε οικειοποιηθεί το άρμα του τελευταίου, με το οποίο νίκησε στους Ολυμπιακούς αγώνες. Σώζεται το τελευταίο τμήμα του έργου, το οποίο αποτελεί έναν έπαινο για τον χαρακτήρα και τις επιλογές του πρεσβύτερου Αλκιβιάδη.

Τὴν μὲν οὖν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν δῆμον οὕτω παλαιὰν καὶ γνησίαν καὶ διὰ τὰς μεγίστας εὐεργεσίας γεγεννημένην παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβεν. Αὐτὸς δὲ κατελείφθη μὲν ὀρφανός – ὁ γὰρ πατήρ αὐτοῦ μαχόμενος ἐν Κορωνείᾳ τοῖς πολεμίοις ἀπέθανεν – ἐπετροπεύθη δ' ὑπὸ Περικλέους, ὃν πάντες ἄν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν. Ἡγοῦμαι γὰρ καὶ τοῦτ' εἶναι τῶν καλῶν, ἐκ τοιούτων γενόμενον ὑπὸ τοιούτοις ἤθεσιν ἐπιτροπευθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι. Δοκιμασθεῖς δ' οὐκ ἐνδεέστερος ἐγένετο τῶν προειρημένων, οὐδ' ἡξίωσεν αὐτὸς μὲν ῥαθύμως ζῆν, σεμνύνεσθαι δ' ἐπὶ ταῖς τῶν προγόνων ἀρεταῖς, ἀλλ' εὐθύς οὕτω μέγ' ἐφρόνησεν ὥστ' ὥρήθη δεῖν δι' αὐτὸν καὶ τάκείνων ἔργα μνημονεύεσθαι.

ἐπιτροπεύω τινα: είμαι κηδεμόνας κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Τὴν μὲν οὖν φιλίαν ... παιδευθῆναι*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

παρὰ τῶν προγόνων: είναι στο

αὐτοῦ: είναι στο

ὑπὸ Περικλέους: είναι στο

τῶν πολιτῶν: είναι στο

τῶν προειρημένων: είναι στο

ῥαθύμως: είναι στο

(μονάδες 6)

β. Να αναγνωριστεί το είδος των προτάσεων που ακολουθούν: «*ὃν πάντες ἂν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν*», «*ὥστ' ᾤθη δεῖν δι' αὐτὸν καὶ τάκείνων ἔργα μνημονεύεσθαι*». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπὲρ Μαντιθέου* §§4-6

A1.

Ο Μαντίθεος τονίζει την απουσία του από την Αθήνα και την παραμονή μαζί με τον αδελφό του στον Πόντο παρέχοντας πολλές λεπτομέρειες που αφορούν τόσο το χρονικό σημείο της αποχώρησής του από την πόλη, όσο και της επιστροφής του. Κύριο μέλημα του Μαντίθεου είναι να διευκρινίσει ότι απουσίαζε από την Αθήνα πριν την εποχή της κατάλυσης της δημοκρατίας και της εγκαθίδρυσης του τυραννικού καθεστώτος, αλλά και κατά το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της κυριαρχίας των Τριάκοντα. Ο λόγος προφανής: να τονίσει τα δημοκρατικά του φρονήματα και να κρατήσει τις απαιτούμενες αποστάσεις από τις ενέργειες των Τριάκοντα αποκρούοντας έτσι την κατηγορία ότι συνεργάστηκε μαζί τους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§21-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα, τόσο απέναντι στους Αθηναίους (δημόσια ζωή) όσο και απέναντι στον αδελφό του Λυσία (σε οικογενειακό επίπεδο). Μπορεί να συνδυαστεί με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον *Υπὲρ Μαντιθέου* λόγο, καθώς και ο Μαντίθεος αναφέρεται στις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα με τις φράσεις *εἰς τοιοῦτον καιρὸν-ἔξαμαρτάνουσι-ἡτίμαζον*.

B4.

πατρική, δίαίτα, επικαιρότητα, κατασκοπείας, ανεξέλεγκτους

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, *Περὶ τοῦ ζεύγους* §§28-29.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κληρονόμησε, λοιπόν, από τους προγόνους του τη συμπάθεια προς τη δημοκρατία που είχε γίνει τόσο παλιά και γνήσια και λόγω πολύ μεγάλων ευεργεσιών· αυτός όμως έμεινε ορφανός (καθώς ο πατέρας του πέθανε πολεμώντας τους εχθρούς στην Κορώνεια) και κηδεμόνας του έγινε ο Περικλής, για τον οποίο όλοι μπορούν να παραδεχθούν ότι υπήρξε ο πιο μετριοπαθής και ο πιο δίκαιος και ο πιο σοφός από τους	Αυτή την τόσο παλιά και γνήσια φιλία του απέναντι στον λαό, που εκδηλώθηκε με σπουδαίες ευεργεσίες προς αυτόν, την κληρονόμησε από τους προγόνους του. Ο ίδιος είχε μείνει ορφανός – γιατί ο πατέρας του σκοτώθηκε στη μάχη της Κορώνειας – και είχε κηδεμόνα του τον Περικλή, τον οποίο όλοι αναγνωρίζουν ως τον πιο σώφρονα, τον πιο δίκαιο και τον πιο σοφό από τους πολίτες. Γιατί πιστεύω ότι είναι πολύ
---	---

πολίτες. Γιατί θεωρώ ότι και αυτό ανήκει στα θετικά στοιχεία του, ότι δηλαδή έχοντας καταγωγή από τέτοιου είδους ανθρώπους σε τέτοιο περιβάλλον μεγάλωσε και ανατράφηκε και εκπαιδεύτηκε. Όταν πέρασε με επιτυχία τη δοκιμασία, δεν έδειξε ότι ήταν κατώτερος από αυτούς που ανέφερα, ούτε θεώρησε σωστό να ζήσει μια ζωή άνετη, και να κομπάζει για τις γενναίες πράξεις των προγόνων του. Αντίθετα, από την αρχή ήταν τόσο φιλόδοξος που νόμιζε ότι ακόμη και οι μεγάλες τους πράξεις έπρεπε να μνημονεύονται μέσω των δικών του.

Μτφρ. G. Norlin. 1980. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

σπουδαίο πράγμα, αφού καταγόταν από τέτοιους προγόνους, να κηδεμονευτεί, να ανατραφεί και να εκπαιδευτεί από άνθρωπο τέτοιου χαρακτήρα. Αφού γράφτηκε στον κατάλογο των πολιτών μετά από τη σχετική δοκιμασία, δεν υπήρξε κατώτερος των προαναφερθέντων ούτε θεώρησε σωστό να ζει οκνηρή ζωή και να καμαρώνει για τις αρετές των προγόνων του, αλλά αισθάνθηκε τόση φιλοδοξία ώστε πίστεψε ότι έπρεπε να κάνει μεγάλα πράγματα που ν' αποτελέσουν αφορμή, ώστε να μνημονεύονται και στο μέλλον τα έργα των προγόνων του.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

παρά τῶν προγόνων: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός που δηλώνει προέλευση στο ρήμα *παρέλαθεν*.

αὐτοῦ: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *πατήρ*.

ὑπὸ Περικλέους: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο ρήμα *ἐπετροπεύθη*.

τῶν πολιτῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στα *σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον*.

τῶν προειρημένων: είναι επιθετική μετοχή ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική-δεύτερος όρος σύγκρισης) στο *ἐνδεέστερος*.

ῥαθύμως: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο *ζῆν*.

β.

ὃν πάντες ἂν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν: είναι δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση.

ὥστ' ὥήθη δεῖν δι' αὐτὸν καὶ τάκείνων ἔργα μνημονεύεσθαι: είναι δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική/αποτελεσματική πρόταση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὧ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι οι δοκιμασίες διαφέρουν από τις άλλες δικαστικές διαμάχες.
2. Ο Μαντίθεος παρακαλεί για την εὐνοία των βουλευτών.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι, επειδή η περιουσία που κληρονόμησε ήταν μεγάλη, πάντρεψε και τις δύο αδελφές του δίνοντας προίκα τριάντα μνες στην καθεμία.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ**»: Σε ποιον αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**ἐκατέρᾳ**»; (μονάδες 2)
2. «**...ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων**»: Σε ποιον αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**ἐκεῖνον**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ.Ε. Μπέης, *Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα*, απόσπασμα

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το άρθρο του καθηγητή της Νομικής Σχολής Αθηνών Κ.Ε. Μπέη με τίτλο «Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα» που πρωτοδημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* στις 29 Ιανουαρίου 1981. Διευκρινίζεται ότι ο θεσμός της προίκας ήταν σε ισχύ κατά την εποχή δημοσίευσης του άρθρου.

Έχει ωριμάσει πια η αντίληψη ότι ο θεσμός της προίκας είναι ταπεινωτικός για τη γυναίκα και επιβεβαιώνει την εξάρτησή της από τον άντρα. Κι αυτό είναι αλήθεια. Γιατί ο αστικός κώδικας, ρυθμίζοντας την προίκα, δεν καθιερώνει απλώς υποχρέωση του πατέρα (κι ύστερα απ' αυτόν, της μητέρας) να εφοδιάσει την κόρη του με τα απαραίτητα περιουσιακά εφόδια, για να μην είναι εξαρτημένη από την (καλή ή κακή) θέληση του άντρα. Προίκα, όπως λέει ο αστικός κώδικας, είναι η περιουσία (κινητά και ακίνητα) που δίνει η γυναίκα ή κάποιος άλλος (συνήθως ο πατέρας της) στον άντρα «προς ανακούφισιν των βαρών του γάμου». Τα βάρη αυτά, σύμφωνα με μια άλλη διάταξη, είναι αποκλειστική υποχρέωση του άντρα. Λοιπόν, αν δε γίνει ιδιαίτερη συμφωνία (και συνήθως δε γίνεται), ο άντρας αποκτάει την κυριότητα των μετρητών χρημάτων και των κινητών που δόθηκαν ως προίκα. Η γυναίκα δεν έχει κανένα ενεργό δικαίωμα πάνω σ' αυτά. Θα έχει, αν λυθεί ο γάμος της, για να της επιστραφεί. Σ' όλη τη διάρκεια του γάμου η προίκα δεν είναι δική της περιουσία, αλλά περιουσία του άντρα. (...) Με δυο λόγια: Αυτός είναι ο αφέντης. Στη γυναίκα δεν πέφτει λόγος.

Ανακτήθηκε (10/3/2022) από

<http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=3&mid=1096&mnu=1&id=22819>

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου με την κατάλληλη νεοελληνική λέξη που είναι **ετυμολογικά συγγενής** της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **διδόναι:** Οι σημερινοί τεχνίτες προσπαθούν να συνεχίσουν την παμπάλαια ελληνική στην κατασκευή κοσμημάτων.
- **Ποιήσομαι:** Η ιστοσελίδα που διαβάζεις, δεν είναι αξιόπιστη, γιατί συχνά την αλήθεια.

- **καταλειφθείσης:** Το νερό είναι λιγοστό και η πόλη υποφέρει κάθε καλοκαίρι από
- **ένειμάμην:** Ο Δράκων και ο Σόλων ήταν οι μεγαλύτεροι της αρχαίας Αθήνας.
- **γενέσθαι:** Η Ελληνική Επανάσταση αποτελεί σημαντικό ιστορικό

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Συμπόσιον §§4.34-37.1

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Το Συμπόσιον είναι ένα από τα σωκρατικά έργα του Ξενοφώντα, ένας διάλογος γραμμένος μεταξύ του 390 και 370 π.Χ. Ο Σωκράτης με μια συντροφιά διασκεδάζει και συζητάει για τον έρωτα. Κατά τη εξέλιξη του συμποσίου ο καθένας από τους συνδαιτυμόνες καλείται να κατονομάσει κάτι για το οποίο νιώθει υπερήφανος. Στο απόσπασμα γίνεται συζήτηση για τον πλούτο.

Ἀλλ' ἄγε δὴ, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν, ὦ Ἀντίσθενες, πῶς οὕτω βραχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ. Ὅτι νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. Ὅρῳ γὰρ πολλοὺς μὲν ιδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείω κτήσονται, οἷδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες ὁ μὲν αὐτῶν τάρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντός ἐνδεῖται· αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἳ οὕτω πεινῶσι χρημάτων ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι' ἔνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσὶ τινες οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἔνεκα ἐξανδραποδίζονται.

Ὅτι: Διότι

περιττεύοντα τῆς δαπάνης: περισσότερα από τα έξοδά του

τοιχωρυχοῦσιν: γίνονται διαρρήκτες

ἀνδραποδίζονται: υποδουλώνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἀλλ' ἄγε δῆ, ... , ὁ δὲ τοῦ παντός ἐνδεΐται*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>ἡμῖν</i> :	εἶναι	στο
<i>τοὺς ἀνθρώπους</i> :	εἶναι	στο
<i>ἔχειν</i> :	εἶναι	στο
<i>πάντα</i> :	εἶναι	στο
<i>τοῦ παντός</i> :	εἶναι	στο
<i>δι' ἔνδειαν</i> :	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. Να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους τις προτάσεις που ακολουθούν: *οἱ οὕτω πεινῶσι χρημάτων ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων* (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

α.

1. – Σ: ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι.
2. – Σ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.
3. – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπίδους τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ

β.

- 1: Η αντωνυμία «ἐκατέρᾳ» αναφέρεται στο «ἀδελφὰς».
- 2: Η αντωνυμία «ἐκεῖνον» αναφέρεται στο «ἀδελφόν».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Κ.Ε. Μπέης, Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα, απόσπασμα

Επισήμανση: Τα δύο κείμενα αναφέρονται στην υποχρέωση της οικογένειας να παρέχει προίκα στις κόρες της. Ειδικότερα, το κείμενο του Κ.Ε. Μπέη ασκεί κριτική στον θεσμό της προίκας και αναδεικνύει τον μειωτικό χαρακτήρα που έχει για την γυναίκα, καθώς ο αστικός κώδικας ρύθμιζε τα σχετικά και υποχρέωνε την οικογένεια να εφοδιάσει την κόρη με τα απαραίτητα περιουσιακά στοιχεία. Μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί ως σχόλιο στην αντίληψη που εκφράζεται από τα λόγια του Μαντίθεου, ο οποίος θεωρεί ηθικό χρέος και τεκμήριο της προσήλωσής του στο οικογενειακό καθήκον την παροχή προίκας στις αδελφές του, παρά το γεγονός ότι δεν ήταν νομικά υποχρεωμένος να το κάνει. Επίσης, μπορεί να επισημανθεί το μεγάλο χρονικό διάστημα από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας κατά το οποίο η προίκα ήταν η επιβεβλημένη πρακτική για τον γάμο της γυναίκας.

B4.

παράδοση, παραποιεί, λειψυδρία, νομοθέτες, γεγονός

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Συμπόσιον §§4.34-37.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

«Και τώρα», είπε ο Σωκράτης, «πες μας εσύ, Αντισθένη, γιατί, ενώ έχεις τόσο λίγα, καυχιέσαι για τον πλούτο σου». «Διότι, φίλοι μου, πιστεύω ότι οι άνθρωποι δεν έχουν τα πλούτη ή τη φτώχεια στο σπίτι	«Αλλά συ, Αντισθένη, είπε ο Σωκράτης, έλα λοιπόν πάλι και λέγε μας, πώς με τόση λίγη περιουσία υπερηφανεύεσαι για τον πλούτο σου». «Επειδή νομίζω, φίλοι μου, ότι οι άνθρωποι έχουν τον πλούτο και τη φτώχεια
--	---

τους αλλά στην ψυχή τους. Κι αυτό επειδή βλέπω πολλούς ιδιώτες οι οποίοι, μολονότι έχουν πολλά χρήματα, πιστεύουν ότι είναι τόσο φτωχοί, ώστε υποβάλλονται σε μύριους κόπους και κινδύνους για να αποκτήσουν περισσότερα· και ξέρω επίσης και αδελφούς που, αν και κληρονόμησαν ίσα μερίδια, ο ένας τους έχει αρκετά για να αντιμετωπίζει τις ανάγκες του και του μένει και περίσσειμα, ενώ ο άλλος στερείται τα πάντα· γνωρίζω εξάλλου και κάποιους τυράννους που έχουν τόση δίψα για χρήμα, ώστε διαπράττουν κακουργήματα φοβερότερα από τους φτωχότερους ανθρώπους του κόσμου· διότι η ανέχεια, πιστεύω, κάνει μερικούς κλέφτες, τοιχωρύχους ή ανδραποδιστές· υπάρχουν όμως και κάποιοι μονάρχες που καταστρέφουν ολόκληρες οικογένειες, θανατώνουν πλήθος ανθρώπους και πολλές φορές οδηγούν στη σκλαβιά πόλεις ολόκληρες για το χρήμα».

Μτφρ. Α. Σιδέρη. 2000.

Γ4.

α.

ἡμῖν: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα λέγε.

τοὺς ἀνθρώπους: είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο ἔχειν (ετεροπροσωπία)

ἔχειν: είναι αντικείμενο στο ρήμα νομίζω (ειδικό απαρέμφατο).

πάντα: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο πόνον.

τοῦ παντός: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἐνδεῖται.

δι' ἔνδειαν: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός της αιτίας στα κλέπτουσιν, τοιχωρυχοῦσιν, ἀνδραποδίζονται.

όχι στο σπίτι, αλλά στις ψυχές τους· επειδή βλέπω πολλούς ιδιώτες, οι οποίοι, ενώ έχουν πολλά χρήματα νομίζουν ότι είναι τόσο φτωχοί, ώστε αναλαμβάνουν παντός είδους κόπους και κινδύνους, για ν' αποκτήσουν περισσότερα. Γνωρίζω και αδελφούς, οι οποίοι, ενώ κληρονόμησαν ίση περιουσία, ο ένας από αυτούς έχει και όσα του είναι αρκετά για τη ζωή και περίσσειμα από τα έξοδά του, ενώ ο άλλος στερείται απ' όλα. Μαθαίνω ότι και μερικοί τύραννοι έχουν τόση δίψα για χρήματα ώστε φέρονται χειρότερα από τους πιο άπορους, γιατί, ως γνωστό, εξαιτίας της ένδειας άλλοι κλέβουν, άλλοι γίνονται διαρρήκτες, άλλοι κάνουν απαγωγές, ενώ υπάρχουν μερικοί τύραννοι, οι οποίοι ολόκληρες πόλεις υποδουλώνουν για τα χρήματα».

Μτφρ. Α.Ν. Διαμαντόπουλος. [1937] 1975.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

β.

«οἱ οὐτῶ πεινῶσι χρημάτων»: Δευτερεύουσα αναφορική (ονοματική) πρόταση.

«ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων»: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική/αποτελεσματική πρόταση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὧς βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με άτομα που είχαν άσωτη ζωή.
2. Κατά τον Μαντίθεο, οι νέοι που επιδίδονταν σε ακολασίες, διέδιδαν ψευδείς φήμες εναντίον του και τον συκοφαντούσαν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι έχει εμπλακεί τόσο σε ιδιωτική, όσο και σε δημόσια δίκη.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι άλλοι Αθηναίοι ήταν φιλόδικοι.

β. «καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία τῶν αὐτῶν; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος *Κατὰ σιτοπωλῶν* είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλῶν και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγεληθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **συνοικία, ευτυχώς, παράδειγμα, κατάσταση, επισκέπτης.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Πρὸς Δημόνικον* §§5-7

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδαχές του Ισοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὥν χρη τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδέν

κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανεν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾷσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαί τινος: επιθυμῶ πολύ κάτι

ὀμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλως: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Διόπερ ἡμεῖς ... βεβαιότερόν ἐστιν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 6):

ἀνθρώποις:	εἶναι	στο
μόνοι:	εἶναι	στο
ἐφικέσθαι:	εἶναι	στο
σεμνότερον:	εἶναι	στο
κακίας:	εἶναι	στο
εὐγενείας:	εἶναι	στο

β. Στην αρχή του αποσπάσματος ο Ισοκράτης απευθυνόμενος στον Δημόνικο ισχυρίζεται ότι θα τον συμβουλεύσει για τέσσερα συγκεκριμένα πράγματα, διατυπώνοντας αντίστοιχα τέσσερις δευτερεύουσες προτάσεις. Να τις καταγράψετε και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Λ : ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι [...] καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: καίτοι ἐτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

β.

Ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν** αναφέρεται στους κύβους, τους πότους και τις (τὰς) τοιαύτας ἀκολασίας, στις κακές συνήθειες δηλαδή πολλῶν νεαρῶν Αθηναίων, ὅπως τα τυχερά παιχνίδια (ζάρια), την κατανάλωση ποτῶν και γενικότερα την άσωτη ζωή.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον Κατὰ σιτοπωλῶν λόγο του Λυσία μπορεί να συσχετιστεί με το απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο αναφορικά με το φαινόμενο της συκοφαντίας και της κατασκευῆς ψευδῶν ειδήσεων.

B4. διώκηκα, τυγχάνουσι, ἀποδείξαι, καθεστηκότας, σκέψασθε

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γι' αὐτό ακριβῶς ἐγώ ο οποίος δεν ἐπιδίωξα προτροπὴ ἀλλὰ ἐγράψα φιλική συμβουλή, ἔχω σκοπὸ νὰ σε συμβουλευῶ ποια πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποίου εἶδους ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τους. Διότι ὅσοι βάδισαν αὐτὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ	Γι' αὐτό καὶ ἐγώ ἐπειδὴ δεν κόπιασα νὰ βρῶ κάποια προτροπὴ, ἀλλὰ φιλικὰ ἐγράψα συμβουλή, θὰ σε συμβουλευῶ ποια πράγματα πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποίους ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τους. Διότι ὅσοι κράτησαν αὐτὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ
--	--

μόνοι κατόρθωσαν να φθάσουν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν υπάρχει σπουδαιότερο και ασφαλέστερο. Διότι την ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει ή η ασθένεια την μαραίνει, ενώ ο πλούτος είναι υπηρέτης της κακίας περισσότερο παρά της αγαθότητας, διότι δίνει από τη μια μεριά δικαίωμα στην οκνηρία, και παρακινεί τους νέους στις απολαύσεις από την άλλη· επιπλέον η σωματική δύναμη όταν συνοδεύεται από φρόνηση συνήθως ωφελεί, χωρίς αυτήν όμως συνήθως βλάπτει περισσότερο εκείνους οι οποίοι την έχουν και τα σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, στις ασκήσεις της ψυχής όμως ρίχνει σκοτάδι. Η απόκτηση, λοιπόν, της αρετής από εκείνους στους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο μαζί με τον νου, μόνη αυτή αφενός γερνάει μαζί με τον άνθρωπο, αφετέρου είναι καλύτερη από τον πλούτο, πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι καθιστά τα αδύνατα για τους άλλους δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τον λαό τα υπομένει με θάρρος, διότι θεωρεί την οκνηρία ντροπή και την εργατικότητα έπαινο.

Μτφρ. Ι. Θ. Ρώσσης. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

Γ4.

α.

άνθρωποι: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ὁμιλεῖν*.

μόνο πέτυχαν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν είναι σεμνότερο και ασφαλέστερο. Διότι την μεν ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει συνήθως ή η ασθένεια μαραίνει, ο δε πλούτος εξυπηρετεί περισσότερο την κακία παρά την αγαθότητα, διότι στην οκνηρία από τη μια μεριά παρέχει δικαίωμα, ενώ προτρέπει από την άλλη τους νέους στις ηδονές· η σωματική δύναμη μαζί με τη φρόνηση συχνά ωφελεί, ενώ χωρίς αυτήν περισσότερο βλάπτει συνήθως αυτούς που την έχουν και τα μεν σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, γίνεται όμως εμπόδιο στην επιμέλεια και άσκηση της ψυχής. Μόνη η αρετή γερνάει μαζί με εκείνους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο στην ψυχή τους, είναι επιπλέον ανώτερη από τον πλούτο και πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι τα αδύνατα για τους άλλους τα καθιστά δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τους πολλούς τα υπομένει χωρίς φόβο, και θεωρεί ότι η οκνηρία είναι ατιμία, ενώ η εργατικότητα έπαινος.

Μτφρ. Πρωτοψάλτης. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

μόνοι: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο οὗτοι.

έφικέσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο ρήμα ἡδυνήθησαν.

σεμνότερον: είναι κατηγορούμενο στο κτῆμα (από το ἐστίν).

κακίας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ὑπηρέτης.

εὐγενείας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική) στο χρησιμωτέρα.

β. Πρόκειται για τις ακόλουθες 4 πλάγιες ερωτήσεις (παρατακτικά συνδεόμενες) (αντικείμενα στο απαρέμφατο συμβουλεύειν):

ὣν χρή τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι [καὶ]

τίνων ἔργων (χρή) ἀπέχεσθαι [καὶ]

ποίοις τισὶν (χρή) ἀνθρώποις ὁμιλεῖν [καὶ]

πῶς (χρή) τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὧς βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με άτομα που είχαν άσωτη ζωή.
2. Κατά τον Μαντίθεο, οι νέοι που επιδίδονταν σε ακολασίες, διέδιδαν ψευδείς φήμες εναντίον του και τον συκοφαντούσαν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι έχει εμπλακεί τόσο σε ιδιωτική, όσο και σε δημόσια δίκη.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι άλλοι Αθηναίοι ήταν φιλόδικοι.

β. «καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία τῶν αὐτῶν; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος *Κατὰ σιτοπωλῶν* είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλῶν και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγελθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **συννοικία, ευτυχώς, παράδειγμα, κατάσταση, επισκέπτης.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Πρὸς Δημόνικον* §§5-7

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδαχές του Ισοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδέν

κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανεν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾷσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαί τινος: επιθυμῶ πολύ κάτι

ὁμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλως: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Διόπερ ἡμεῖς ... βεβαιότερόν ἐστιν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 6):

ἀνθρώποις:	εἶναι	στο
μόνοι:	εἶναι	στο
ἐφικέσθαι:	εἶναι	στο
σεμνότερον:	εἶναι	στο
κακίας:	εἶναι	στο
εὐγενείας:	εἶναι	στο

β. Στην αρχή του αποσπάσματος ο Ισοκράτης απευθυνόμενος στον Δημόνικο ισχυρίζεται ότι θα τον συμβουλεύσει για τέσσερα συγκεκριμένα πράγματα, διατυπώνοντας αντίστοιχα τέσσερις δευτερεύουσες προτάσεις. Να τις καταγράψετε και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Λ : ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι [...] καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: καίτοι ἐτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

β.

Ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν** αναφέρεται στους κύβους, τους πότους και τις (τὰς) τοιαύτας ἀκολασίας, στις κακές συνήθειες δηλαδή πολλῶν νεαρῶν Αθηναίων, ὅπως τα τυχερά παιχνίδια (ζάρια), την κατανάλωση ποτῶν και γενικότερα την άσωτη ζωή.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον Κατὰ σιτοπωλῶν λόγο του Λυσία μπορεί να συσχετιστεί με το απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο αναφορικά με το φαινόμενο της συκοφαντίας και της κατασκευῆς ψευδῶν ειδήσεων.

B4. διώκηκα, τυγχάνουσι, ἀποδείξαι, καθεστηκότας, σκέψασθε

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γι' αὐτό ακριβῶς ἐγώ ο οποίος δεν ἐπιδίωξα προτροπὴ ἀλλὰ ἐγράψα φιλική συμβουλή, ἔχω σκοπὸ νὰ σε συμβουλευῶ ποια πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποίου εἶδους ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τους. Διότι ὅσοι βάδισαν αὐτὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ	Γι' αὐτό καὶ ἐγώ ἐπειδὴ δεν κόπιασα νὰ βρῶ κάποια προτροπὴ, ἀλλὰ φιλικὰ ἐγράψα συμβουλή, θὰ σε συμβουλευῶ ποια πράγματα πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποίους ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τους. Διότι ὅσοι κράτησαν αὐτὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ
--	--

μόνοι κατόρθωσαν να φθάσουν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν υπάρχει σπουδαιότερο και ασφαλέστερο. Διότι την ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει ή η ασθένεια την μαραίνει, ενώ ο πλούτος είναι υπηρέτης της κακίας περισσότερο παρά της αγαθότητας, διότι δίνει από τη μια μεριά δικαίωμα στην οκνηρία, και παρακινεί τους νέους στις απολαύσεις από την άλλη· επιπλέον η σωματική δύναμη όταν συνοδεύεται από φρόνηση συνήθως ωφελεί, χωρίς αυτήν όμως συνήθως βλάπτει περισσότερο εκείνους οι οποίοι την έχουν και τα σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, στις ασκήσεις της ψυχής όμως ρίχνει σκοτάδι. Η απόκτηση, λοιπόν, της αρετής από εκείνους στους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο μαζί με τον νου, μόνη αυτή αφενός γερνάει μαζί με τον άνθρωπο, αφετέρου είναι καλύτερη από τον πλούτο, πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι καθιστά τα αδύνατα για τους άλλους δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τον λαό τα υπομένει με θάρρος, διότι θεωρεί την οκνηρία ντροπή και την εργατικότητα έπαινο.

Μτφρ. Ι. Θ. Ρώσσης. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

Γ4.

α.

άνθρωποι: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ὁμιλεῖν*.

μόνο πέτυχαν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν είναι σεμνότερο και ασφαλέστερο. Διότι την μεν ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει συνήθως ή η ασθένεια μαραίνει, ο δε πλούτος εξυπηρετεί περισσότερο την κακία παρά την αγαθότητα, διότι στην οκνηρία από τη μια μεριά παρέχει δικαίωμα, ενώ προτρέπει από την άλλη τους νέους στις ηδονές· η σωματική δύναμη μαζί με τη φρόνηση συχνά ωφελεί, ενώ χωρίς αυτήν περισσότερο βλάπτει συνήθως αυτούς που την έχουν και τα μεν σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, γίνεται όμως εμπόδιο στην επιμέλεια και άσκηση της ψυχής. Μόνη η αρετή γερνάει μαζί με εκείνους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο στην ψυχή τους, είναι επιπλέον ανώτερη από τον πλούτο και πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι τα αδύνατα για τους άλλους τα καθιστά δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τους πολλούς τα υπομένει χωρίς φόβο, και θεωρεί ότι η οκνηρία είναι ατιμία, ενώ η εργατικότητα έπαινος.

Μτφρ. Πρωτοψάλτης. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

μόνοι: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο οὗτοι.

έφικέσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο ρήμα ἡδυνήθησαν.

σεμνότερον: είναι κατηγορούμενο στο κτῆμα (από το ἐστίν).

κακίας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ὑπηρέτης.

εὐγενείας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική) στο χρησιμωτέρα.

β. Πρόκειται για τις ακόλουθες 4 πλάγιες ερωτήσεις (παρατακτικά συνδεόμενες) (αντικείμενα στο απαρέμφατο συμβουλεύειν):

ᾧν χρή τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι [καὶ]

τίνων ἔργων (χρή) ἀπέχεσθαι [καὶ]

ποίοις τισὶν (χρή) ἀνθρώποις ὁμιλεῖν [καὶ]

πῶς (χρή) τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος για την εξωτερική εμφάνιση ως κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη; Να το αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§16-17

Ὅχι πολλές ἡμέρες ἀργότερα μετὰ τα γεγονότα αὐτά, ὅταν εἶχαν καταληφθεῖ στην Κόρινθο οχυρές θέσεις, ὥστε να μην μποροῦν να περάσουν οἱ ἐχθροί, ἀποφάσισαν οἱ επικεφαλῆς να ἀποσπάσουν κάποια τμήματα που θα ἐσπευδαν να βοηθήσουν, ἐπειδὴ ὁ Αἰγίσλαος εἶχε εἰσβάλει στη Βοιωτία. Τότε, ἐνῶ ὅλους τοὺς εἶχε καταλάβει πανικός (με το δίκιο τοὺς, μέλη της βουλῆς — γιατί ἦταν τρομερό να ἔχουν σωθεῖ μόλις και μετὰ βίας πριν ἀπὸ λίγο και να ἀντιμετωπίσουν ἄλλο κίνδυνο), ἐγὼ παρουσιάστηκα στον ταξίαρχο και του ζήτησα να στείλει χωρὶς κλήρωση το δικό μας τμήμα. Συνεπῶς, ἀν κάποιοι ἀπὸ σας ἐξοργίζονται με αὐτοὺς που θέλουν να διαχειρίζονται τὶς τύχες της πόλης, δραπετεύουν ὁμως ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες, δεν θα εἶχαν δικαίως αὐτὴ τὴ γνώμη για το πρόσωπό μου. Γιατί ὄχι μόνο ἐκτελούσα με ζήλο τὶς διαταγές, ἀλλὰ τολμούσα και να ἀντιμετωπίζω τοὺς κινδύνους. Και αὐτά τα ἔκανα ὄχι ἐπειδὴ πίστευα ὅτι δεν εἶναι τρομερό να πολεμᾷ κανεὶς με τοὺς Λακεδαιμόνιους, ἀλλὰ για να ἔχετε εσεῖς, με βάση αὐτά, θετικότερη γνώμη για μένα, ἀν κάποτε με ἐνέπλεκαν ἀδίκως σε δικαστικό ἀγῶνα, και για να θρω το δίκιο μου. Ἀνεβείτε, παρακαλῶ, στο βήμα οἱ μάρτυρες γι' αὐτά.

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: *ἀπελείφθην, βλάπτει, ὠφελεῖσθε, φιλεῖν, εἰργασμένοι.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἰσοκράτης, Ἀρχίδαμος §§11.4-13

(έκδ. των G. Mathieu & É. Brémond, Παρίσι: Les Belles Lettres, 1938, ανατ. 1967)

Το 366 π.Χ. η Σπάρτη οδηγήθηκε σε πολιτική απομόνωση, καθώς οι Πελοποννήσιοι σύμμαχοί της υπέγραψαν συνθήκη ειρήνης με τους Θηβαίους. Με αυτήν αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία της Μεσσήνης, γεγονός που αποτελούσε τεράστιο πλήγμα για τα σπαρτιατικά συμφέροντα. Ο Ισοκράτης, που επιδίωκε να μην ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η Θήβα, παρουσιάζει τον Αρχίδαμο να τοποθετείται αρνητικά απέναντι σε αυτήν την εξέλιξη και να προσπαθεί να τονώσει το ηθικό των συμπατριωτών του.

Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας τὰς αὐτῶν πόλεις ἀπώλεσαν, εἰς στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ πολιτείας πονηρὰς ἐμβαλόντες, οὗτοι δ' ἡμᾶς ἤκουσι κακῶς ποιήσοντες· τὴν γὰρ δόξαν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν, ἥς οὔτ' ἀπρεπεστέραν τῇ Λακεδαιμόνι συμφορὰν οὔτε δεινότεραν οὐδέ ποτ' ἂν εὐρεῖν ἠδυνήθησαν. Εἰς τοῦτο δ' ἤκουσι πλεονεξίας καὶ τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν ὥστε, πολλάκις ἡμᾶς ἀξιώσαντες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πολεμεῖν, ὑπὲρ Μεσσήνης οὐκ οἶονται δεῖν κινδυνεύειν, ἀλλ' ἵν' αὐτοὶ τὴν σφετέραν αὐτῶν ἀσφαλῶς καρπῶνται, πειρῶνται διδάσκειν ὑμᾶς ὡς χρή τοῖς ἐχθροῖς τῆς ὑμετέρας παραχωρῆσαι, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπαπειλοῦσιν, ὡς εἰ μὴ ταῦτα συγχωρήσομεν ποιησόμενοι τὴν εἰρήνην κατὰ σφᾶς αὐτούς.

ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας: αφού αρνήθηκαν τη δική μας φιλία

τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν: τόσο μεγάλη δειλία μας έχουν καταλογίσει

συγχωρήσομεν: θα συμφωνήσουμε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ... εὐρεῖν ἠδυνήθησαν».

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τάς αὐτῶν: είναι στο

ποιήσοντες: είναι στο

άνανδρίαν: είναι στο

κινδυνεύειν: είναι στο

παραχωρήσαι: είναι στο

ταῦτα: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «*τὴν γὰρ δόξαν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν*». Να διακρίνετε τις προτάσεις στο απόσπασμα που σας δίνεται (μονάδες 2) και να τις αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους (μονάδες 2).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

Ο Μαντίθεος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι πολίτες δεν πρέπει να κρίνονται σύμφωνα με την εξωτερική τους εμφάνιση αλλά σύμφωνα με τα έργα τους. Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι πολλοί από αυτούς που εμφανίζονται με υποδειγματική συμπεριφορά και εμφάνιση, προκάλεσαν μεγάλες συμφορές στην πόλη. Αντίθετα, άλλοι που δεν είχαν την αντίστοιχη εμφάνιση ή συμπεριφορά έχουν συνεισφέρει στο κοινό καλό.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§16-17

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο ο ομιλητής επισημαίνει με αναλυτικό τρόπο πώς διακινδυνεύοντας τη ζωή του εναντίον των εχθρών ωφέλησε ολόκληρη την πόλη. Κοινό στοιχείο, λοιπόν, στα δύο κείμενα είναι οι αναφορές του Μαντίθεου για την άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων και την αποδεδειγμένη ωφέλεια που προκύπτει για την πόλη. Πρόκειται για στοιχεία ιδιαιτέρως ευνοϊκά για τον ίδιο σε περίπτωση που εμπλεκόταν σε δικαστική διαμάχη.

B4.

λειψός, ελλειμματικός, αδιάλειπτος – βλαβερός, επιβλαβής, βλαπτικός – ωφέλιμος, ανώφελος, κοινωφελής – φιλικός, φιλόανθρωπος, φιλαλήθης – εργατικός, εργάσιμος, ακατέργαστος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρχίδαμος §§11.4-13

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί εκείνοι, μόλις απαρνήθηκαν τη δική μας φιλία, κατέστρεψαν τις δικές τους πόλεις, αφού τις βύθισαν σε εμφύλιες διαμάχες και σφαγές και σε ολέθριες μορφές διακυβέρνησης, ενώ αυτοί έρχονται εδώ για να μας βλάψουν. Τη δόξα δηλαδή, που μας κληροδότησαν οι πρόγονοι, αφού την απέκτησαν με πολλούς κινδύνους κατά τη διάρκεια των επτακοσίων χρόνων, προσπαθούν να σας πείσουν να την απαρνηθείτε μέσα σε λίγο

Γιατί εκείνοι, αφού παραιτήθηκαν από τη φιλία μας, κατέστρεψαν τις πόλεις τους, αφού τις έριξαν σε εμφύλιες στάσεις και σφαγές και κακές κυβερνήσεις· αυτοί όμως θα κάνουν κακό σε μας· διότι την υπόληψη την οποία μας άφησαν οι πρόγονοί μας, αφού απέκτησαν με κινδύνους σε διάστημα επτακοσίων ετών, αυτή προσπαθούν να σας πείσουν να στερηθείτε σε λίγο χρονικό διάστημα· από αυτή τη στέρηση ποτέ δεν θα μπορούσαν να βρουν δυστυχία περισσότερο

χρόνο, απ' την οποία δεν θα μπορούσαν να βρουν ποτέ συμφορά ούτε πιο ταπεινωτική ούτε πιο φοβερή για τη Σπάρτη. Κι έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό πλεονεξίας και μας έχουν καταλογίσει τόση ανανδρία, ώστε, ενώ αξίωσαν πολλές φορές από μας να πολεμήσουμε για τη χώρα τους, δεν θεωρούν ότι πρέπει να κινδυνεύουν για τη Μεσσήνη, αλλά, για να μπορέσουν οι ίδιοι να καλλιεργήσουν τα εδάφη τους με ασφάλεια, προσπαθούν να σας πείσουν ότι πρέπει να δώσετε στον εχθρό ένα μέρος από τα δικά σας. Και, εκτός από όλα αυτά, απειλούν επιπλέον ότι εάν δεν συμμορφωθούμε με αυτούς τους όρους, θα συνάψουν χωριστή ειρήνη.

Μτφρ. G. Norlin. 1928. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

ανάρμοστη για τη Λακεδαίμονα ούτε περισσότερο φοβερή. Έχουν μάλιστα φθάσει σε τέτοιο σημείο πλεονεξίας και μας θεωρούν τόσο ανανδρους, ώστε, ενώ πολλές φορές αξίωσαν να πολεμήσουμε εμείς για τη χώρα τους, για τη Μεσσήνη νομίζουν ότι δεν πρέπει να κινδυνεύουν· για να καρπώνονται όμως αυτοί με ασφάλεια τη χώρα τους, προσπαθούν να σας πείσουν ότι πρέπει να παραχωρήσετε μέρη της χώρας σας στους εχθρούς και, εκτός των άλλων, φοβερίζουν ότι, αν δεν συγκατατεθούμε σε αυτά, θα συνάψουν χωριστή ειρήνη με τους Θηβαίους.

Μτφρ. Κ. Θ. Αραπόπουλος. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

τάς αὐτῶν: είναι ομοιόπτωτος προσδιορισμός (επιθετικός προσδιορισμός) στο πόλεις.

ποιήσοντες: είναι (επιρρηματική) τελική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα ἤκουσι.

άνανδρίαν: είναι αντικείμενο στο ρήμα κατεγνώκασιν.

κινδυνεύειν: είναι υποκείμενο στο (απρόσωπο) απαρέμφατο δεῖν [τελικό απαρέμφατο].

παραχωρήσαι: είναι υποκείμενο στο (απρόσωπο) ρήμα χρή [τελικό απαρέμφατο].

ταῦτα: είναι αντικείμενο στο ρήμα συγχωρήσομεν.

β.

«τὴν γὰρ δόξαν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν»: κύρια πρόταση

«ἦν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν κτησάμενοι κατέλιπον»: δευτερεύουσα (ονοματική) αναφορική προσδιοριστική πρόταση [με ὅρο αναφοράς τὴν δόξαν].

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με ποιες αναφορές στη δημόσια και την ιδιωτική του ζωή προσπαθεί ο Μαντίθεος να αντιστρέψει τις αρνητικές εντυπώσεις εις βάρος του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία §§1-3

Κατὰ τοὺς κλασικοὺς χρόνους τὰ ιερὰ δέντρα περιφράσσονταν με ξύλινο φράχτη, που ονομαζόταν «σηκός» καὶ ἐλέγχονταν τακτικά. Ὅποιοι προξενούσαν βλάβη στα δέντρα ἢ παραβίαζαν τὸν «σηκό» τιμωροῦνταν σκληρά. Ο λόγος τοῦ Λυσία «Ἀρεοπαγитικός» ἢ «Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία» γράφτηκε περίπου τὸ 394 π.Χ. γιὰ νὰ ἐκφωνηθεῖ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπὸ κάποιον Ἀθηναῖο που εἶχε κατηγορηθεῖ ἀπὸ ἕναν συμπολίτη του ὅτι ἀρχικὰ ξερίζωσε μιὰ ιερὴ ἐλιά καὶ ἀργότερα κατὰστρεψε τὸν «σηκό» τῆς. Ο κατηγορούμενος ἀντιμετώπιζε τὸν κίνδυνο ἐξορίας καὶ δήμευσης τῆς περιουσίας του.

Στο παρελθόν ἐνόμιζα, μέλη τῆς βουλῆς, ὅτι ὅποιος ἤθελε μπορούσε νὰ κοιτάει τὴ δουλειά του καὶ νὰ μὴν ἔχει οὔτε δίκες οὔτε «περιπέτειες». Τώρα ὁμως ἔχω βρεθεῖ τόσο ἀπροσδόκητα ἀντιμέτωπος με κατηγορίες καὶ ἀδίστακτους συκοφάντες, ὥστε πιστεύω ὅτι καὶ αὐτοὶ που δὲν ἔχουν ἀκόμα γεννηθεῖ πρέπει, ἀν γίνεται, νὰ φοβοῦνται ἤδη γιὰ ὅσα πρόκειται νὰ τοὺς συμβοῦν. Διότι ἐξαιτίας ἀνθρώπων ὅπως αὐτοί, οὗ κίνδυνοι ἀφοροῦν ἐξίσου καὶ τοὺς παντελῶς αἰθῶους καὶ ἐκείνους που ἔχουν διαπράξει σωρεῖα ἀδικημάτων. (...) Καὶ ἐνῶ αὐτὸς βρίσκεται ἐδῶ ἔχοντας καταστρώσει ἀπὸ καιρὸ τὴν ἐπίθεσή του, ἐγὼ εἶμαι υποχρεωμένος, ἀκούγοντας γιὰ τὶς κατηγορίες τὴν ἴδια στιγμή με ἐσᾶς που θὰ ἀποφασίσετε γιὰ τὴν υπόθεση, νὰ ἀγωνιστῶ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα μου καὶ γιὰ τὴν περιουσία μου. Παρὰ ταῦτα, θὰ προσπαθήσω νὰ σας διαφωτίσω ἀπὸ τὴν ἀρχή.

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με **διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: *ἀηδῶς, μετρίως, δοκιμάζειν, ἐπεδήμουν, πολιτείας*. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατὰ Ἀνδροτίωνος §§51.4-52

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press 1907, ανατ. 1966)

Ο λόγος *Κατὰ Ἀνδροτίωνος* γράφτηκε το 355 π.Χ. και σ' αυτόν κατηγορείται ο Ἀνδροτίων για «γραφὴ παρανόμων», ότι δηλαδή εισήγαγε πρόταση να στεφανωθεί (να επιβραβευθεί) η Βουλή των Πεντακοσίων, ενώ αυτή δεν είχε επιτελέσει το έργο της. Ο πραγματικός σκοπός του Δημοσθένη ήταν να παραμερίσει πολιτικά τον Ἀνδροτίωνα, που είχε γίνει αντιπαθητικός από τις εισπράξεις των φόρων.

Καὶ μηδεὶς ὑπολαμβάνετω με λέγειν ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας. Χρῆν γάρ. Ἀλλὰ πῶς; Ὡς ὁ νόμος κελεύει· τῶν ἄλλων ἔνεκα· τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. Οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὥ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτων χρημάτων τοῦτον τὸν τρόπον εἰσπραχθέντων ὠφέλησθε, ὅσον ἐζημίωσθε τοιούτων ἐθνῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. Εἰ γὰρ θέλετ' ἐξετάσαι τίνας εἵνεκα μᾶλλον ἢ τις ἔλοιτ' ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πραότερ' ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ. Ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅπου βούλεσθ' ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονεν, παραλείψω. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πότε πώποτε δεινότατ' ἐν τῇ πόλει γέγονεν; Ἐπὶ τῶν τριάκοντα, πάντες ἂν εἴποιτε. Τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὅστις ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν, ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον.

δημοτικόν: δημοκρατικό

τίνας εἵνεκα (=ἔνεκα): για ποιο λόγο

πώποτε: έως τώρα

οἴκοι: στο σπίτι του

άπάγω: συλλαμβάνω με τη χρήση βίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: *«Καὶ μηδεὶς ὑπολαμβάνετω ... πάντα πραότερ' ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ»*.

Μονάδες 20

Γ4.

α. *«Εἰ γὰρ θέλετ' ἐξετάσαι τίνος εἵνεκα μᾶλλον ἂν τις ἔλοιτ' ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν �λιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὗροιτε προχειρότατον (...)»*. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 3) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

β. Να αναγνωρίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§2-3

A1.

Ο Μαντίθεος σχετικά με τη δημόσια ζωή του προβάλλει τα δημοκρατικά του φρονήματα και τη συμμετοχή του στους ίδιους κινδύνους που είχαν βρεθεί και οι βουλευτές. Στην ιδιωτική του ζωή ισχυρίζεται ότι ακολούθησε πάντα το μέτρο και έζησε με πολύ διαφορετικό τρόπο από αυτόν που ισχυρίζονται οι κατήγοροί του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία* §§1-3

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προοίμιο) ο ομιλητής αναφέρει ευθύς εξ αρχής ότι κατηγορείται και συκοφαντείται από ανθρώπους που συνιστούν κίνδυνο για όλους τους πολίτες (επίθεση στο ήθος του αντιπάλου). Παρόμοια και ο Μαντίθεος αναφέρει ότι αν και έχει ζήσει με βάση το μέτρο, οι εχθροί του τον διαβάλλουν. Το κείμενο, επομένως, μπορεί να συσχετιστεί είτε ως προς το φαινόμενο της συκοφαντίας/διαβολής είτε ως προς την τακτική της επίθεσης στο ήθος του αντιπάλου.

B4.

Η άσχημη μυρωδιά μου προκάλεσε αηδία.

Έγραψε μέτρια στο διαγώνισμα.

Δοκίμασα το ρούχο, αλλά μου ήταν μικρό.

Η παρουσία ασθενειών και επιδημιών έχει σημαδέψει την ανθρώπινη ιστορία.

Υποχρέωση της πολιτείας είναι η παροχή δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης για όλους και όλες.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, *Κατὰ Ἀνδροτίωνος* §§51.4-52

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κανείς ας μην καταλάβει ότι θεωρώ πως τα οφειλόμενα χρήματα δεν έπρεπε να είχαν απαιτηθεί από τους κακοπληρωτές. Έπρεπε. Αλλά πώς; Όπως και ο νόμος ορίζει, προς όφελος των άλλων πολιτών. Αυτό είναι το πνεύμα της δημοκρατίας. Γιατί αυτό που έχετε κερδίσει, άνδρες Αθηναίοι, με την απαίτηση ασήμαντων χρηματικών ποσών με τέτοιο τρόπο, δεν είναι τίποτα σε σχέση με αυτό που χάσατε με την υιοθέτηση τέτοιων

Και κανείς ας μη νομίσει ότι ισχυρίζομαι ότι δεν έπρεπε να αναγκασθούν να πληρώσουν όσοι καθυστερούν τους φόρους. Βεβαίως έπρεπε. Αλλά πώς; Όπως ο νόμος ορίζει, δηλαδή προς το γενικό συμφέρον, διότι αυτή είναι η αρχή της δημοκρατίας. Διότι, πολίτες Αθηναίοι, δεν έχετε τόσο ωφεληθεί από τα χρήματα τα οποία εισπράχθηκαν με αυτόν τον τρόπο, όσο έχετε ζημιωθεί, διότι εισήχθησαν

συνηθειών στην πολιτική ζωή. Αν πράγματι θέλατε να μάθετε γιατί κάποιος θα προτιμούσε να ζει περισσότερο σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα παρά σε ένα ολιγαρχικό, θα καταλάβετε ότι ο προφανέστατος λόγος είναι ότι στη δημοκρατία όλα είναι πιο φιλήσυχα. Δεν θα μπω στη διαδικασία να δείξω ότι ο κατηγορούμενος έχει αποδειχτεί πιο σκληρός και από οποιαδήποτε ολιγαρχία στον κόσμο. Όμως εδώ στην πόλη μας, πότε έγιναν τα πιο εξωφρενικά πράγματα; Όλοι θα πείτε, την εποχή των Τριάκοντα. Τότε λοιπόν, όπως μαθαίνουμε, κανείς, ενώ μπορούσε να κρυφτεί στο σπίτι του, δεν στερήθηκε το δικαίωμα να σώσει τη ζωή του. Αυτό για το οποίο κατηγορούμε τους Τριάκοντα είναι ότι συλλάμβαναν ανθρώπους παράνομα από την αγορά.

Μτφρ. J.H. Vince. 1935. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

αυτού του είδους τα ήθη στην πόλη. Διότι αν θέλετε να εξετάσετε για ποιους λόγους θα προτιμούσε κάποιος να ζει υπό δημοκρατικό πολίτευμα παρά υπό ολιγαρχικό, αυτό θα έβρισκε κανείς κυριότερο, ότι όλα στη δημοκρατία είναι πραότερα. Ότι βέβαια αυτός αποδείχθηκε περισσότερο σκληρός και αναιδής από οποιαδήποτε ολιγαρχία θα το παραλείψω. Αλλά σε μας πότε έως τώρα γίνονταν φοβερότερα πράγματα στην πόλη; Όλοι θα δίνετε την απάντηση ότι συνέβησαν στην εποχή των τριάκοντα τυράννων. Εντούτοις τότε, καθώς ακούμε, κάθε πολίτης ήταν ασφαλής, εάν κρυβόταν στην οικία του, αλλά για αυτό κατηγορούμε τους τριάκοντα, ότι αυτοβούλως προέβαιναν σε συλλήψεις στην αγορά.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος, 1961. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

Υπόθεση: *Εἰ γὰρ θέλετ' ἐξετάσαι*

Απόδοση: *τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον*

Στην υπόθεση έχουμε *εἰ* + οριστική (θέλετε) και στην απόδοση δυνητική ευκτική (*ἂν εὕροιτε*).

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το πραγματικό.

β.

λέγειν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ὕπολαμβανέντω* [ειδικό απαρέμφατο]

ἐξετάσαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *θέλετ'(ε)* [τελικό απαρέμφατο]

ζῆν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἂν ἔλοιτο* [τελικό απαρέμφατο]

τοῦ σωθῆναι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἀπεστερεῖτο* [ἐναρθρο τελικό απαρέμφατο]

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
3. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους**»: Σε ποιους ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**αὐτῶν**»; (μονάδες 2)

2. «Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας»: Σε ποια «αἰτία» αναφέρεται ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§33-34

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατὰ τὴ διαδικασία τῆς δοκιμασίας τοῦ Φίλωνα, ὁ κατήγορος – βουλευτὴς προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει ὅτι ὁ δοκιμαζόμενος εἶναι ἀνάξιος νὰ ἀναλάβει τὸ βουλευτικὸ αξίωμα.

Ὁ μόνος λοιπόν, κύριοι βουλευτές, που δε θὰ ἀγανακτοῦσε δίκαια, ἀν δὲν πάρει (τὸ βουλευτικὸ αξίωμα) εἶναι ὁ Φίλωνας. Γιατί, δε στερεῖτε εσεῖς τώρα τὴν τιμὴ ἀπὸ αὐτόν ἀλλὰ ὁ ἴδιος τότε (τῇ) στέρησε ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ὅταν δὲν ἔκρινε ἄξιο νὰ ταχθεῖ στο πλευρό σας, γιὰ νὰ υπερασπιστεῖ αὐτὴν (τὴν βουλή), ὅπως ἀκριβῶς τώρα ἦρθε με προθυμία γιὰ νὰ ἐκλεγεί (βουλευτής). Νομίζω ὅτι ἔχουν εἰπωθεῖ ἀρκετὰ, ἀν καὶ πολλὰ παρέλειψα βέβαια. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι εσεῖς καὶ χωρὶς αὐτὰ (τὶς παραλείψεις) θὰ καταλάβετε αὐτὰ που συμφέρουν τὴν πόλη. Γιατί, δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖτε ἄλλες ἀποδείξεις γιὰ ἐκείνους που ἀξίζει νὰ εἶναι βουλευτές παρὰ τοὺς ἑαυτοὺς σας, τι λογιῆς ὄντας γιὰ τὴν πόλη κριθήκατε ἄξιοι γιὰ βουλευτές. Γιατί, οἱ πράξεις αὐτοῦ ἀποτελοῦν καινοφανές παράδειγμα καὶ εἶναι ξένες με κάθε δημοκρατικὸ πολίτευμα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Νὰ ἐπιλέξετε γιὰ καθεμία ἀρχαιοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Α τὴν **ετυμολογικὰ συγγενή** νεοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Β.

A	B
1. ἀποδείξας	α. δείγμα β. δώρο
2. πέπονθε	α. πίστη β. πάθος
3. Ὅρῳ	α. ὅριο β. ἐνόραση
4. δοκεῖ	α. δεδομένο β. δόγμα

5. Δέομαι	α. δέηση β. δέμα
-----------	---------------------

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις Βιβλ. 5, κεφ. 4 §§3-7

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1904, ανατ. 1961)

Η Κύρου Ἀνάβασις περιγράφει τη συμμετοχή σώματος 13.000 Ελλήνων μισθοφόρων (των Μυρίων), από τη στιγμή που εντάχθηκαν στον στρατό του Κύρου και συμμετείχαν στην εκστρατεία εκείνου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη. Μετά τον θάνατο του Κύρου, το ελληνικό στράτευμα βρέθηκε ακέφαλο εν μέσω εκατοντάδων χιλιάδων εχθρών. Οι Μύριοι κατόρθωσαν μετά από πολλές κακουχίες και περιπέτειες να φτάσουν στα παράλια του Εύξεινου Πόντου.

Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοί εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. Καὶ ἐδόκει καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο ξυμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἳ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος· ὦ ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὕς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν ξυμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἴ τί ποτε ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε **πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαχον**. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα καὶ δέχοντο τὴν ξυμμαχίαν.

ἐπέκεινα: σε εκείνη την πλευρά

ἡρμήνευε: μετάφραζε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐντεῦθεν λέγει ... ὑμῖν πολεμίους εἶναι».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

πολέμιοι: είναιστο

ἄγων: είναιστο

πρὸς τὴν Ἑλλάδα: είναιστο

εἶναι: είναιστο

τιμωρήσασθαι: είναιστο

ὕμῶν: είναιστο

(μονάδες 6)

β. «*πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαχον*»: Να αναγνωρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος (μονάδες 2) και την εισαγωγή (μονάδα 1). Να προσδιορίσετε τη συντακτική της λειτουργία (μονάδα 1).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§8-9

A1.

α.

1. – Σ: *Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας*
2. – Σ: *Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.*
3. – Λ: *ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι*

β.

1. Αναφέρεται στους Αθηναίους πολίτες που υπηρέτησαν - ή αναγκάστηκαν να υπηρετήσουν - ως υπεῖς κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα και τα ονόματά τους είχαν εγγραφεί στο σανίδιον.
2. Πρόκειται για την ψευδή, κατά τον Μαντίθεο, κατηγορία πως υπηρέτησε στο σώμα των υπέων, όταν εξουσίαζαν οι Τριάκοντα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας* §§33-34

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο ομιλητής αναφέρει ότι οι πράξεις του Φίλωνα είναι πρωτοφανείς και ξένες προς κάθε δημοκρατικό πολίτευμα, κι ότι ούτε υπερασπίστηκε τη βουλή με την ίδια προθυμία με την οποία διεκδικεί τώρα το αξίωμα. Ο Μαντίθεος στον λόγο του ισχυρίζεται πως, ακόμα και αν είχε υπηρετήσει ως υπέας, δεν θα το αρνούνταν εφόσον κανέναν πολίτη δεν έβλαψε. Προσθέτει ακόμα ότι πολλοί βουλευτές είχαν υπηρετήσει ως υπεῖς και είχαν αναλάβει αξιώματα. Και στα δύο κείμενα, λοιπόν, γίνεται λόγος για τη δράση και το ήθος των δοκιμαζομένων και, παράλληλα, αναφορά στους βουλευτές, τις προϋποθέσεις που συνέτρεχαν και τις ιδιότητες που θα έπρεπε να διαθέτουν προκειμένου να αναδειχθούν στο βουλευτικό αξίωμα.

B4.

1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, *Κύρου Ἀνάβασις* Βιβλ. 5, κεφ. 4 §§3-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τότε τους λέει ο Τιμησίθεος πως εκείνοι που κατοικούν απέναντι είναι εχθροί με	Μετά ο Τιμησίθεος τους λέει ότι οι απέναντι των Μοσσυνοίκων είναι εχθροί τους. Και
---	---

τούτους τους ανθρώπους. Γι' αυτό είχε τη γνώμη να τους καλέσουν και, αν ήθελαν, να κάμουν συμμαχία. Πήγε ο Τιμησίθεος και γύρισε φέρνοντας τους αρχηγούς. Όταν έφτασαν, συγκεντρώθηκαν και οι αρχηγοί των Μοσσυνοίκων και οι στρατηγοί των Ελλήνων, κι είπε τούτα δω ο Ξενοφώντας που τα μετάφραζε ο Τιμησίθεος. «Μοσσύνοικοι, εμείς θέλουμε να σωθούμε και να πάμε στην Ελλάδα βαδίζοντας με τα πόδια, γιατί δεν έχουμε πλοία. Μας εμποδίζουν όμως εκείνοι, που μαθαίνουμε πως είναι εχθροί σας. Αν θέλετε λοιπόν, μπορείτε να μας πάρετε συμμάχους και να τους τιμωρήσετε, αν σας έβλαψαν καμιά φορά, κι από δω και πέρα να τους έχετε υποταχτικούς. Αν όμως δεν το δεχτείτε, σκεφτείτε από πού θα μπορέσετε να ξανασυμμαχήσετε με μια δύναμη τόσο μεγάλη, σαν τη δική μας». Απαντώντας ο αρχηγός των Μοσσυνοίκων είπε ότι και τα θέλουν αυτά και δέχονται τη συμμαχία.

Μτφρ. Γ. Δ. Ζευγώλης. 1981.

πρότεινε να τους προσκαλέσουν εκείνους μήπως και επιθυμούσαν να συνάψουν μαζί τους συμμαχία. Πράγματι στάλθηκε σ' αυτούς ο Τιμησίθεος και επέστρεψε μαζί με τους άρχοντές τους. Κι όταν έφτασαν, έκαναν κοινή σύσκεψη οι άρχοντες των Μοσσυνοίκων και οι στρατηγοί των Ελλήνων· και ο Ξενοφώντας άρχισε να μιλά και ο Τιμησίθεος μετάφραζε: «Άνδρες Μοσσύνοικοι, εμείς επιθυμούμε να φτάσουμε σώοι στην Ελλάδα από τη στεριά· γιατί δεν διαθέτουμε πλοία· αλλά μας εμποδίζουν αυτοί εδώ, που κατά τις πληροφορίες μας είναι εχθροί σας. Αν το επιθυμείτε λοιπόν, μπορείτε να συνάψετε συμμαχία μαζί μας και να τους τιμωρήσετε για όποια τυχόν αδικία έχουν διαπράξει σε βάρος σας και στο εξής να γίνουν υποτακτικοί σας. Κι αν δε μας εκμεταλλευθείτε, αναλογισθείτε πότε ξανά θα μπορούσατε να έχετε ευκαιρία για συμμαχία με τόση μεγάλη δύναμη». Σε αυτά απάντησε ο άρχοντας των Μοσσυνοίκων ότι και τα επιθυμούν αυτά και δέχονται τη συμμαχία.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2005.

Γ4.

α.

πολέμιοι: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο (οί *ἐκ τοῦ ἐπέκεινα*) [μέσω του συνδετικού ρήματος *είσιν*].

ἄγων: είναι (επιρρηματική) τροπική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *ἦκεν*.

πρὸς τὴν Ἑλλάδα: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου (της κατεύθυνσης) στο απαρέμφατο *διασωθῆναι*.

εἶναι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἀκούομεν* [ειδικό απαρέμφατο].

τιμωρήσασθαι: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *ἔξεστιν* [τελικό απαρέμφατο].

ὕμῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *ὕπηκούς*.

β. πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαχον: είναι δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση και εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *πόθεν* (μερική άγνοια)· λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *σκέψασθε*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι σε κάθε περίπτωση χρωστά ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς του.
2. Ο Μαντίθεος ελπίζει πως όποιος νιώθει εχθρικά για αυτόν, θα αλλάξει γνώμη μετά την απολογία του.
3. Ο Μαντίθεος έχει την αξίωση να επικυρωθεί η εκλογή του, αν αποδείξει ότι έχει φιλικά αισθήματα προς τη δημοκρατία και ότι έχει αναγκαστεί να συμμετέχει στους ίδιους κινδύνους με τους βουλευτές.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι**»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**οἵτινες**»; (μονάδες 2)

2. «οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας»: Σε ποια «πολιτεία» αναφέρεται ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων, Λυσίας, 17*

Στο ἔργο του Διονυσίου *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων* (ὑπομνηματισμοί), που δεν ἔχει διασωθεῖ ολόκληρο, φαίνεται πως ανήκαν πραγματείες για σημαντικούς αττικούς ῥήτορες, μεταξύ των οποίων και ο Λυσίας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Διονύσιος προβαίνει σε θετική αξιολόγηση των προοιμίων των δικανικών λόγων του Λυσία.

Τα προοίμιά του [Λυσία] διακρίνονται για τη ζωντάνια και την κίνηση που ἔχουν· αὐτὴ τοῦ την ικανότητα στα προοίμια θὰ μπορούσε νὰ τη θαυμάσει κανεὶς, προπάντων ἀν σκεπτεῖ ὅτι, ἐνῶ ἔγραψε πάνω ἀπὸ διακόσιους δικανικοὺς λόγους, σὲ κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς δὲν βρέθηκε νὰ ἔχει γράψει ἓνα μὴ πειστικὸ προοίμιο ἢ νὰ ἔχει χρησιμοποιήσει μὴ ἀσχετὴ με τὴν υπόθεσιν ἀρχὴ ἢ νὰ ἔχει ἀνατρέξει στὰ ἴδια ἐπιχειρήματα ἢ νὰ ἔχει καταφύγει στὶς ἴδιες ιδέες. Κι ὅμως, αὐτὸ τὸ σφάλμα τοῦ ἔχουν διαπράξει ἄλλοι ποὺ ἔγραψαν λίγους λόγους, ἐννοῶ τοὺς νὰ χρησιμοποιοῦν τοὺς ἴδιους κοινούς τόπους· καὶ νὰ μὴν πω ὅτι καὶ ὅλοι τοὺς σχεδὸν ἔκλεψαν ἀπὸ ἄλλους, χωρὶς νὰ ντρέπονται καθόλου γι' αὐτό. Ἀντίθετα ὁ Λυσίας εἶναι πρωτότυπος σὲ κάθε λόγο του, σὲ ὅ, τι ἀφορὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ προοίμιο, καὶ ικανὸς νὰ πετύχει οτιδήποτε θέλει· εἴτε θέλει νὰ κερδίσει τὴν εὐνοία ἢ τὴν προσοχὴ τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ εἴτε νὰ το κάνει δεκτικὸ στους λόγους του, ποτὲ δὲν ἀπέτυχε στὸν σκοπὸ του. Ὅσον ἀφορὰ λοιπὸν αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ λόγου, ἀνακηρύσσω τὸν Λυσία πρῶτο ἢ τουλάχιστον κατώτερο ἀπὸ κανέναν.

Μτφρ. Φιλολογικὴ Ομάδα «Κάκτου»

- B4.** Νὰ ἀντιστοιχίσετε καθεμία ἀρχαιοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Α με τὴν **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Β. Δύο λέξεις στὴ στήλη Β περισσεύουν.

Α	Β
1. πολλήν	α. αἰωνόβιος
2. διαβεβλημένοις	β. δοκίμιο
3. βεβιωκῶς	γ. δημοσκόπηση
4. δόξαν	δ. διαβόητος
5. ἐπεδήμουν	ε. πλειονότητα

	ζ. επίπεδο η. βολή
--	-----------------------

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Νόμοι* 631b.3-d.2

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1967)

Αντικείμενο του συγκεκριμένου πλατωνικού διαλόγου – όπως και στην *Πολιτεία* – είναι η οικοδόμηση ενός φανταστικού πολιτεύματος, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξαρτάται από μία ιδεατή νομοθεσία. Στη συζήτηση παίρνουν μέρος ένας ανώνυμος Αθηναίος, ο Κρητικός Κλεινίας και ο Σπαρτιάτης Μέγγιλος.

«Ὡ ξένε,» ἐχρῆν εἰπεῖν, «οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶν μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν· ἔχουσιν γὰρ ὀρθῶς, τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. Πάντα γὰρ τάγαθὰ πορίζουσιν. Διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐστίν, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· **ἥρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα, καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα**, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἷς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὅξυ βλέπων, ἅνπερ ἅμ' ἔπεται φρονήσει· ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστίν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως».

ἥρτηται: ἐξήρτηται: εξαρτώνται

θάτερα: τὰ ἕτερα

ἀμφοῖν: και τα δύο

τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως: ο νομοθέτης πρέπει να τα παρατάξει μ' αυτή τη σειρά

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ... τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

πᾶσιν: είναι στο

εὐδόκιμοι: είναι στο

αὐτοῖς: είναι στο

τίς: είναι στο

ταῦτα: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «*ἤρτηται δ' ἐκ τῶν θεῶν θάτερα, καὶ ἐὰν μὲν δέχηταί τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττωνα (...)*»: Στο παραπάνω απόσπασμα ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση και την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

A1.

α.

1. – Λ: Εἰ μὴ συνήδη, ὧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας·

2. – Σ: ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

3. – Λ: Ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλεον εἶναι·

β.

1. Με την αντωνυμία «οἷτινες» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους κατηγορούς: τούτους, δηλαδή τούς κατηγορούς.

2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στο τυραννικό καθεστώς των τριάκοντα (ἐπὶ τῶν τριάκοντα).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων, Λυσίας, 17

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζονται χαρακτηριστικά στοιχεία των προοιμίων των ρητορικών λόγων του Λυσία, από τα οποία κάποια μπορούν να αναζητηθούν στο συγκεκριμένο προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου. Ἐτσι, για παράδειγμα, εντοπίζεται ο εύστοχος τρόπος με τον οποίο επιδιώκονται η εύνοια και η προσοχή των βουλευτῶν μέσω του ισχυρισμού ότι οι κατήγοροι επιθυμούν με κάθε τρόπο να βλάψουν τον δοκιμαζόμενο που παρουσιάζεται ως θύμα άδικης διαβολής. Επίσης, στην εύνοια και την προσοχή αποσκοπεί η δήλωση του ομιλητή ότι όποιος τον ακούσει να μιλά για τα πεπραγμένα του θα αλλάξει γνώμη γι' αυτόν και θα τον θεωρήσει πολύ καλύτερο. Τέλος, ο λόγος χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία, αφού δεν ακολουθείται η συνήθης τεχνική της σπίλωσης των κατηγορῶν, αλλά παρά προσδοκίαν ο δοκιμαζόμενος δηλώνει ότι σχεδόν τους οφείλει ευγνωμοσύνη για την κατηγορία.

B4.

1-ε, 2-η, 3-α, 4-β, 5-γ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Νόμοι 631b.3-d.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ἐπρεπε να πεις: Οι νόμοι των Κρητικών δεν θεωρούνται χωρίς λόγο οι πιο υπέροχοι και πιο επιτυχημένοι απ' όλους τους Ἕλληνες. Είναι σωστοί γιατί κάμνουν ευτυχισμένους εκείνους που τους χρησιμοποιούν, τους παρέχουν δηλαδή όλα τα αγαθά. Και είναι τα αγαθά δυο ειδών: άλλα ανθρώπινα, άλλα θεϊκά και από τα θεϊκά εξαρτώνται τα άλλα. Αν κάποια πόλη παραδέχεται τα μεγαλύτερα, αποχτά και τα κατώτερα, αν όχι, στερείται και τα δυο. Και είναι μικρότερης αξίας τα αγαθά στα οποία πρώτο έρχεται η υγεία, δεύτερο το κάλλος, τρίτο η δύναμη στο τρέξιμο και σε όλες τις άλλες σωματικές ασκήσεις, τέταρτο ο πλούτος, όχι ο τυφλός αλλά εκείνος που έχει οξύτατη όραση που βεβαίως συνοδεύεται από τη φρόνηση. Από τα θεϊκά αγαθά, αγαπητέ μου, ηγεμονεύει τρόπον τινά και έρχεται πρώτο η φρόνηση, δεύτερο η μετριοπαθής διάθεση της ψυχής συνοδευόμενη από ευφυΐα, από αυτά δε, αφού αναμιχθούν με την ανδρεία, παράγεται σαν τρίτο αγαθό η δικαιοσύνη, και τέταρτο η ανδρεία. Όλα αυτά έχουν τοποθετηθεί εκ φύσεως πριν από τα υλικά αγαθά και ο νομοθέτης πρέπει να τα παρατάξει μ' αυτή τη σειρά.

Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1988.

Γ4.

α.

πᾶσιν: είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *τοῖς Ἕλλησιν*.

«Ξένε», θα 'πρεπε να πης, «οι νόμοι των Κρητών δεν απολαύουν χωρίς λόγο τόσον μεγάλης υπολήψεως μεταξύ όλων των Ελλήνων». Πράγματι, είναι σωστοί, αφού κάνουν ευτυχείς εκείνους που τους χρησιμοποιούν, διότι προσφέρουν όλα τα αγαθά. Είναι δε δύο ειδών τα αγαθά: τα μεν ανθρώπινα, τα δε θεϊκά· εξαρτώνται δε εκ των θεϊκών και τα άλλα, και αν μία πόλις δέχεται τα μεγαλύτερα, αποκτά και τα μικρότερα, ειδικά στερείται και των δύο. Στα μικρότερα περιλαμβάνονται κυρίως μεν η υγεία, δεύτερο η ομορφιά, τρίτο η σωματική δύναμις, και στο τρέξιμο και σε όλες τις άλλες κινήσεις, και τέταρτο, τέλος, ο πλούτος, όχι τυφλός, αλλ' οξυδερκής, αν βεβαίως συνοδεύεται από φρόνηση. Από τα θεϊκά αγαθά, πάλι, εκείνο που προεξάρχει είναι η φρόνησις, δεύτερο δε η σωφροσύνη μετά λογικής, από αυτά δε —αφού αναμιχθούν με ανδρεία— θα προέλθη τρίτο, η δικαιοσύνη, και τέταρτο η ανδρεία. Όλα αυτά δε τα τελευταία έχουν ταχθή από τη φύση να είναι μπροστά από τα προηγούμενα, και έτσι πρέπει να τα κατατάσσει και ο νομοθέτης.

Μτφρ. Κ. Φίλιππας. [1964] 1975.

εὐδόκιμοι: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) οἱ (Κρητῶν) νόμοι (από το εἰσίν).

αὐτοῖς: είναι αντικείμενο στη (μετοχή) τοὺς χρωμένους.

τίς: είναι (ονοματικός) επιθετικός προσδιορισμός στο (υποκείμενο) πόλις.

ταῦτα: είναι υποκείμενο στο ρήμα τέτακται (αττική σύνταξη).

β.

Υπόθεση: ἔαν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις (ἄν + υποτακτική)

Απόδοση: κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον, δηλαδή κάτι διαχρονικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ὕπευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ζούσε στην Αθήνα, όταν συνέβη η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στον Ελλήσποντο (στους Αιγός Ποταμούς).
2. Ο Μαντίθεος δεν διέμενε στην Αθήνα, όταν γκρεμίζονταν τα Μακρά Τείχη.
3. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έζησαν στον Πόντο σε όλη τη διάρκεια της κυριαρχίας των Τριάκοντα.
4. Ο Μαντίθεος επέστρεψε στην Αθήνα μαζί με αυτούς που είχαν καταλάβει τη Φυλή.
5. Ο Μαντίθεος επέστρεψε στην Αθήνα για να υποστηρίξει το καθεστώς των Τριάκοντα.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §37

Στο ιστορικό μέρος της μελέτης του για το αθηναϊκό πολίτευμα (κεφ. 1-41) ο Αριστοτέλης πραγματεύεται και την περίοδο της τυραννίας των Τριάκοντα. Εδώ η αφήγηση επικεντρώνεται στα γεγονότα πριν και μετά από τη θανάτωση του Θηραμένη.

Εἶχε πια μπεῖ ο χειμῶνας, ὅταν ὁ Θρασύβουλος με τοὺς ἐξόριστοὺς κατέλαβε τὸ φρούριο τῆς Φυλῆς καὶ οἱ Τριάκοντα, ποὺ εἶχαν στείλει ἓνα ἀπόσπασμα ἐναντίον τοῦ καὶ εἶχαν ἀποτύχει, ἀποφάσισαν τοὺς ἄλλους μὲν πολῖτες νὰ ἀφοπλίσουν, τὸν Θηραμένην δὲ νὰ ἐξοντώσουν με

τον ακόλουθο τρόπο. Πρότειναν δύο νόμους στη βουλή, επιμένοντας να ψηφιστούν με ανάταση χειρών. Με τον πρώτο από αυτούς αναγνωριζόταν στους Τριάκοντα το δικαίωμα να θανατώσουν οποιονδήποτε από τους πολίτες δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των τριών χιλιάδων. Με το δεύτερο νόμο αφαιρούσαν τα πολιτικά δικαιώματα από όσους είχαν καταστρέψει το τείχος της Ηετιωνείας ή είχαν εναντιωθεί στους Τετρακόσιους, που είχαν επιβάλει την προηγούμενη ολιγαρχία. Ο Θηραμένης είχε συμμετάσχει και στα δύο και έτσι, όταν επικυρώθηκαν οι νόμοι, βρέθηκε να έχει στερηθεί τα πολιτικά δικαιώματά του και οι Τριάκοντα είχαν εξουσία να τον θανατώσουν. Αφού σκότωσαν τον Θηραμένη και αφόπλισαν όλους τους πολίτες εκτός από τους τρεις χιλιάδες, άρχισαν να επιδεικνύουν σε όλα τα ζητήματα ωμότητα και φαυλότητα. Έστειλαν επίσης πρέσβεις στη Λακεδαίμονα για να καταγγείλουν τον Θηραμένη και να ζητήσουν βοήθεια. Οι Λακεδαιμόνιοι τους άκουσαν και έστειλαν αρμοστή τον Καλλίβιο με επτακόσιους περίπου στρατιώτες, που ήρθαν, κατέλαβαν την Ακρόπολη και τη φρουρούσαν.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. έπεδήμουν	α. επίδομα β. δημηγορία
2. διαιτησομένους	α. διαιτησία β. διάταση
3. άφιγμένους	α. αφήγημα β. ικεσία
4. άλλοτρίων	α. αλλαντικό β. απαλλοτρίωση
5. ήτίμαζον	α. επίτιμος β. ανέτοιμος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλούταρχος, *Περὶ παίδων ἀγωγῆς* 9b.1-9c.7

(έκδ. του Babbitt, F.C. Κέμπριτζ, Μασ.: Harvard University Press, 1927, ανατ. 1969)

Στο συγκεκριμένο έργο, που αποδιδόταν στον Πλούταρχο (περ. 45-125 μ.Χ.), προτείνεται ένα πρόγραμμα σπουδών για τη μόρφωση του νέου ανθρώπου και την επίτευξη της αρετής και της ευδαιμονίας.

Ἦδη δέ τινας ἐγὼ εἶδον πατέρας, οἷς τὸ λίαν φιλεῖν τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέστη. Τί οὖν ἐστὶν ὃ βούλομαι λέγειν, ἵνα τῷ παραδείγματι φωτεινότερον ποιήσω τὸν λόγον; Σπεύδοντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεῦσαι πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις οὐ δέχονται τὴν μάθησιν εὐηνίως. Ὡσπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὔξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται. Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐ μόνον ἐργήγορσις ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὐρέθῃ, οὐδὲ πόλεμος ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμῶν ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδ' ἐνεργοὶ πράξεις ἀλλὰ καὶ ἑορταί.

τὸ λίαν φιλεῖν: ἡ υπερβολικὴ ἀγάπη

κατέστη: συνήθως γίνεται

ἐκπίπτουσι: καταβάλλονται ἀπὸ κούραση, εξαντλοῦνται

εὐηνίως: με ευχαρίστηση

βαπτίζεται: καταβυθίζεται, καταποντίζεται

Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν: δεῖ διδόναι (ἡμᾶς) τοῖς παισὶν

ἡ εὐδία: ἡ καλοκαιρία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ὡσπερ γὰρ τὰ φυτὰ ... ἀλλὰ καὶ ἑορταί».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τὸ ζητούμενο στὴν παρένθεση γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς υπογραμμισμένους ὅρους τοῦ κειμένου.

- **κατέστη** (υποκείμενο)
- **πρωτεῦσαι** (υποκείμενο)
- **ἐπιβάλλουσιν** (αντικείμενο/ αντικείμενα)
- **τρέφεται** (υποκείμενο)

(μονάδες 4)

β. «Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοήν τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται». Στο παραπάνω απόσπασμα, αφού διακρίνετε τη δευτερεύουσα πρόταση και αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία της, να σχολιάσετε τα στοιχεία της πρότασης που εκφράζουν την αντικειμενική κρίση του ομιλητή.
(μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1.

1. – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε
2. – Σ: καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>
3. – Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
4. – Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
5. – Λ: Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες (...) ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία §37

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρονται τα γεγονότα και οι μεθοδεύσεις που οδήγησαν στην εκτέλεση του Θηραμένη, αν και υπήρξε ηγετικό στέλεχος στο καθεστώς των Τριάκοντα. Επομένως, μπορεί να γίνει συσχετισμός με την αποστροφή του Μαντίθεου στον λόγο του: «ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον».

B4.

1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλούταρχος, Περὶ παίδων ἀγωγῆς 9b.1-9c.7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Εγώ ἤδη εἶδα μερικοὺς γονεῖς στους οποίους ἡ μεγάλη ἀγάπη για τα παιδιά τους έγινε αἰτία να μην τα αγαπούν. Τι εἶναι αὐτό που θέλω να πω, για να το κάνω πιο ξεκάθαρο με ἓνα παράδειγμα; Επειδὴ, λοιπόν, βιάζονται να αριστεύσουν τα παιδιά τους ὅσο το δυνατόν πιο γρήγορα σε ὅλα, τα υποβάλλουν σε υπέρμετρους κόπους, τους οποίους (εκείνα) αφήνουν στη μέση, επειδὴ κουράζονται, και μάλιστα δεν προσλαμβάνουν τη μάθηση με ευχαρίστηση, επειδὴ πιέζονται ἀπὸ ὅσα	Γνωρίζω ἤδη ἐγώ πατέρες, που ἡ υπερβολικὴ ἀγάπη για τα παιδιά τους εξελίχτηκε σε αδιαφορία ἀπέναντί τους. Τι εἶναι αὐτό που θέλω να τονίσω, για να καταστήσω το λόγο μου πιο φωτεινό με το παράδειγμα; Πιέζοντας τα παιδιά τους να εἶναι ὅσο το δυνατόν γρηγορότερα πρώτα σε ὅλα, τα φορτώνουν με δυσβάσταχτες υποχρεώσεις και κουρασμένοι ἀπὸ ὅλα αὐτά γονατίζουν και κάτω κι ἀπὸ ἄλλες αφόρητες πιέσεις δεν δέχονται με ηρεμία τη μάθηση. Γιατί, ὅπως ακριβῶς τα φυτὰ με
--	---

κακά παθαίνουν. Γιατί, όπως ακριβώς τα φυτά με το λίγο νερό τρέφονται αλλά με το πολύ πνίγονται, με τον ίδιο τρόπο η ψυχή αναπτύσσεται, όταν υποβάλλεται σε μετρημένους κόπους, ενώ με τους υπερβολικούς βυθίζεται. Πρέπει, λοιπόν, να δίνουμε στα παιδιά ανάσες από τους συνεχείς κόπους, με το να έχουμε υπόψη μας ότι ολόκληρη η ζωή μας διαιρείται σε ανάπαυση και σε προσπάθεια. Γι' αυτόν το λόγο, έχει βρεθεί όχι μόνον η εγρήγορση αλλά και ο ύπνος, όχι μόνον ο πόλεμος αλλά και η ειρήνη, όχι μόνον η κακοκαιρία αλλά και η καλοκαιρία, όχι μόνον οι εργασίες αλλά και οι γιορτές.

Μτφρ. F.C. Babbitt. 1939. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

λογικό νερό ποτίζονται ενώ με υπερβολικό πνίγονται, με τον ίδιο τρόπο η ψυχή ανατρέφεται με ελεγχόμενους κόπους ενώ καταποντίζεται με τις αβάσταχτες υποχρεώσεις μόρφωσης. Πρέπει, λοιπόν, να προσφέρουμε στα παιδιά διάλειμμα στις απανωτές προσπάθειές τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι όλη η ζωή μας είναι μοιρασμένη σε ξεκούραση και εργασία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο επικράτησε η εγρήγορση και ο ύπνος, όχι μόνο ο πόλεμος αλλά και η ειρήνη, όχι μόνο ο χειμώνας αλλά και το καλοκαίρι, όχι μόνο μέρες κούρασης, αλλά και γιορτές αργίας.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2002.

Γ4.

α.

κατέστη (υποκείμενο): *τὸ φιλεῖν*

πρωτεῦσαι (υποκείμενο): *τοὺς παῖδας*

ἐπιβάλλουσιν (αντικείμενο/ αντικείμενα): *πόνους* (άμεσο αντικείμενο)/ *αὐτοῖς* (έμμεσο αντικείμενο)

τρέφεται (υποκείμενο): *τὰ φυτά*, (απτική σύνταξη)

β.

ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται: δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στη μετοχή *ἐνθυμουμένους*. Ο ειδικός σύνδεσμος *ὅτι* και η οριστική *διήρηται* εκφράζουν την αντικειμενική κρίση του ομιλητή.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Για ποιους λόγους ο Μαντίθεος θεωρεῖ την πινακίδα (τὸ σανίδιον) ἀναξιόπιστο στοιχείο ἐνοχής;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§32-33

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεῖ τον Ερατοσθένη, ἕναν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα Τυράννους, ὅτι προκάλεσε τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του, τοῦ Πολέμαρχου. Ο λόγος ἐκφωνήθηκε τὸ 403 π.Χ. ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ρήτορα.

Και εἶχες χρέος, Ερατοσθένη, ἀν πραγματικά ἦσουν ἀκέραιος ἄνθρωπος, νὰ γίνεις πληροφοριοδότης γιὰ χάρη αὐτῶν που ἦταν νὰ θανατωθοῦν ἀδίκᾳ καὶ ὄχι νὰ συλλαμβάνεις αὐτοὺς που θὰ ἐξοντώνονταν ἀδίκᾳ. Οἱ πράξεις σου ὁμῶς ἀποκαλύπτουν ἕναν ἄνθρωπο που δε στενοχωριόταν, ἀλλὰ ἀντίθετα χαιρόταν με ὅσα γίνονταν. Επομένῳς, οἱ δικαστὲς πρέπει νὰ στηρίζουν τὴν ψήφο τους στὰ ἔργα καὶ ὄχι στὰ λόγια σου· νὰ χρησιμοποιήσουν ὡς ἀποδείξεις γιὰ τὰ ὅσα τότε ἔλεγες τὰ ὅσα ξέρουν ὅτι ἔκανες, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατό νὰ παρουσιαστοῦν μάρτυρες γιὰ κείνα. Γιατί ἐμεῖς δὲν εἶχαμε δικαίωμα ὄχι μόνο νὰ εἴμαστε παρόντες στὶς συζητήσεις σας, ἀλλὰ οὔτε καν νὰ βρισκόμαστε στὸ σπῆτι μας. Ἐτσι, εσεῖς ἔχετε τὴ δυνατότητα, μολονότι ἔχετε διαπράξει κάθε κακὸ ἐναντίον τῆς πόλης, νὰ διεκδικήσετε γιὰ τὸν εαυτὸ σας κάθε καλὸ.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **έψηφίσασθαι:** Έθεσε για βουλευτής.
- **άναπράξεται:** Μετά το τροχαίο ατύχημα ο ειδικός εξέτασε τα αυτοκίνητα για να διαπιστωθούν οι ζημιές.
- **καταβαλόντα:** Η των εθελοντών στον καθαρισμό των παραλιών της περιοχής ήταν σημαντική.
- **άποδείξειαν:** Η Μαρία μάς παρουσίασε ένα αντιπροσωπευτικό της ποιοτικής δουλειάς της.
- **έξαλειφθῆναι:** Στο τραύμα η μητέρα μου έβαλε

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διόδωρος Σικελιώτης, Βιβλιοθήκη Βιβλ. XII §§53, 1-2

(έκδ. των Vogel, F., Fischer, K.T. Λειψία: Teubner, 1888, ανατ. 1964)

Η *Βιβλιοθήκη* του Διοδώρου αποτελεί μία χρονογραφικά (δηλ. κατά χρονολογική σειρά) οργανωμένη παγκόσμια ιστορία, η οποία εκτείνεται από τους μυθικούς χρόνους ως το 60 π.Χ. Στο απόσπασμα γίνεται αναφορά στον γνωστό ρήτορα και δάσκαλο της ρητορικής Γοργία.

Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακοσίων πολεμούμενοι. Πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακοσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων ῥύσασθαι. Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν. Οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν. Οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παραχθεὶς εἰς τὸν δῆμον διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλόλογους.

Ἐπὶ δὲ τούτων: Στα χρόνια λοιπόν αυτά

ρύσασθαι <ρύομαι: λυτρώνω, σώζω

τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως: με την ξενική προφορά στην ομιλία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: *«Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ... ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους»*.

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἄποικοι: είναι στο

πολεμούμενοι: είναι στο

άλῶναι: είναι στο

ὁ ῥήτωρ: είναι στο

πρῶτος: είναι στο

περὶ τῆς συμμαχίας: είναι στο

(μονάδες 6)

β. *«Οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν.»*: Στην παραπάνω περίοδο να διακρίνετε τις επιμέρους προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§6-7

A1.

Ο Μαντίθεος θεωρεί την πινακίδα αναξιόπιστο στοιχείο για τους εξής λόγους:

- α) υπήρχαν παραλείψεις, αφού πολλοί από όσους είχαν ομολογήσει τη συμμετοχή τους στο σώμα των ιππέων, δεν συμπεριλαμβάνονταν σε αυτήν.
- β) υπήρχαν ανακρίβειες, αφού κάποιοι που αποδεδειγμένα ήταν εκτός Αθήνας την κρίσιμη περίοδο, αναγράφονταν σε αυτήν.
- γ) ήταν εύκολο σε κάποιον να διαγράψει το όνομά του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§32-33

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον αυταρχικό, βίαιο τρόπο με τον οποίο οι Τριάκοντα άσκησαν την εξουσία και συμπεριφέρθηκαν στους πολίτες. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί, προκειμένου π.χ. να αξιολογηθεί η στάση του Μαντίθεου, ο οποίος – σε αντίθεση με τον Ερατοσθένη – δεν συνεργάστηκε με αυτό το καθεστώς. Επίσης, μπορεί να γίνει συσχετισμός για τη σημασία των αποδεικτικών στοιχείων σε μία δίκη με αφορμή αφενός την προσπάθεια του Μαντίθεου να παρουσιάσει ως αναξιόπιστη την πινακίδα (*σανίδιον*) και αφετέρου την προτροπή του Λυσία προς τους δικαστές «*πρέπει να στηρίζουν την ψήφο τους στα έργα και όχι στα λόγια σου*».

B4.

υποψηφιότητα, πραγματογνώμονας, συμβολή, δείγμα, αλοιφή

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διόδωρος Σικελιώτης, *Βιβλιοθήκη* Βιβλ. XII §§53, 1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Στα χρόνια λοιπόν αυτά στη Σικελία οι Λεοντίνοι, που ήταν άποικοι των Χαλκιδέων και είχαν δεσμούς συγγένειας με τους Αθηναίους, έτυχε να δεχτούν επίθεση από τους Συρακόσιους. Και επειδή πιέζονταν από τον πόλεμο και λόγω της υπεροχής των Συρακοσίων κινδύνευαν να κυριευτούν ολοκληρωτικά, έστειλαν πρέσβεις στην Αθήνα αξιώνοντας να τους βοηθήσουν οι δημοκρατικοί το συντομότερο δυνατόν και	Κατά τη θητεία τους, στη Σικελία οι Λεοντίνοι, που ήταν άποικοι των Χαλκιδέων αλλά και συγγενείς των Αθηναίων, έτυχε να δεχτούν επίθεση από τους Συρακούσιους. Δεχόμενοι ισχυρές πιέσεις στον πόλεμο και κινδυνεύοντας να καταληφθούν κατά κράτος λόγω της υπεροχής των Συρακούσιων, έστειλαν πρέσβεις στην Αθήνα ζητώντας από τον δήμο να στείλει όσο πιο γρήγορα γινόταν βοήθεια και να
---	---

να σώσουν την πόλη τους από τους κινδύνους. Και ήταν αρχιπρεσβευτής των απεσταλμένων ο Γοργίας ο ρήτορας, ο οποίος υπερείχε στη ρητορική ικανότητα από όλους τους ομότεχνούς του. Αυτός και πρώτος ανακάλυψε τις ρητορικές τέχνες και τόσο πολύ ξεπέρασε τους άλλους στην τέχνη της σοφιστείας, ώστε να παίρνει αμοιβή από τους μαθητές εκατό μνες. Αυτός λοιπόν όταν έφτασε στην Αθήνα και παρουσιάστηκε στην Εκκλησία του Δήμου συζήτησε με τους Αθηναίους για την προοπτική συμμαχίας και με την ξενική προφορά στην ομιλία εντυπωσίασε τους Αθηναίους, που ήταν έξυπνοι και λάτρεις του λόγου.

Μτφρ. C.H. Oldfather. 1970. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

απαλλάξει την πόλη τους από τους κινδύνους. Επικεφαλής των πρεσβευτών ήταν ο ρήτορας Γοργίας που ξεπερνούσε κατά πολύ όλους τους συγχρόνους του σε δεινότητα λόγου. Αυτός ήταν ο πρώτος που επινόησε κανόνες της ρητορικής και ήταν τόσο ανώτερος από τους άλλους στην τέχνη της σοφιστείας, ώστε έπαιρνε αμοιβή από τους μαθητές του εκατό μνες. Αφού, λοιπόν, έφτασε στην Αθήνα και παρουσιάστηκε στον δήμο, συζήτησε με τους Αθηναίους σχετικά με τη συμμαχία και με την καινοφανή ομιλία του εξέπληξε τους Αθηναίους που είναι ευφυείς και αγαπούν τη διαλεκτική.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1998.

Γ4.

α.

ἄποικοι: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) *Λεοντῖνοι* (από τη μετοχή ὄντες).

πολεμούμενοι: είναι κατηγορηματική μετοχή στο (υποκείμενο) *Λεοντῖνοι* (από το ρήμα ἔτυχον).

ἀλῶναι: είναι αντικείμενο στη (μετοχή) *κινδυνεύοντες* (τελικό απαρέμφατο).

ὁ ῥήτωρ: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) παράθεση στο *Γοργίας*.

πρῶτος: είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο ως επιρρηματικός προσδιορισμός τάξης/σειράς στο ἔξευρε.

περὶ τῆς συμμαχίας: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός (της αναφοράς) στο ρήμα διελέχθη.

β.

Οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἔξευρε: κύρια πρόταση [μονάδα 1]

καὶ

κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν: κύρια πρόταση [μονάδα 1]

ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν.: δευτερεύουσα επιρρηματική
συμπερασματική πρόταση (το απαρέμφατο λαμβάνειν σε θέση ρήματος) [μονάδες 2]

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έφυγαν από την Αθήνα για τον Πόντο, όταν οι Τριάκοντα ανέλαβαν την εξουσία.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι οι Τριάκοντα στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα ακόμα και από αυτούς με τους οποίους συνεργάστηκαν για την ανατροπή της δημοκρατίας.
3. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο η ξύλινη πινακίδα (τὸ σανίδιον) αποτελεί ισχυρή απόδειξη για αυτούς που υπηρέτησαν στην τάξη των ιππέων.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις

1. «Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε...». Ποιο ιστορικό γεγονός υπαινίσσεται ο Μαντίθεος με τη φράση «πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς»; (μονάδες 2)
2. «οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «τῶν τειχῶν καθαιρουμένων»; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §§15-17

Ο ομιλητής προσπαθεί να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Ακόμη, άνδρες δικαστές, αξίζει να προβληματιστείτε και για τις άλλες μου πράξεις· έδειξα δηλαδή τέτοια διαγωγή στις συμφορές της πόλης, ώστε, αν όλοι είχαν τις ίδιες απόψεις με εμένα, κανέννας από σας δε θα είχε πάθει τίποτε. Γιατί στην περίοδο της ολιγαρχίας κανείς δε θα φανεί ότι οδηγήθηκε εξαιτίας μου στη φυλακή, ούτε ότι τιμωρήθηκε κανείς από τους εχθρούς, ούτε ότι ευεργετήθηκε κανείς από τους φίλους. Και αυτό δεν είναι άξιο θαυμασμού· γιατί, εκείνη την εποχή ήταν δύσκολο να κάνει κανείς καλό, αλλά ήταν εύκολο, σ' όποιον ήθελε, να κάνει κακό. Ούτε, πάλι, θα φανώ ότι συμπεριέλαβα κανέναν στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε ότι ζήτησα την εύνοια κάποιου δικαστή, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος εκμεταλλευόμενος τις δικές σας συμφορές. Κι όμως, αν οργίζεσθε εναντίον των υπευθύνων γι' αυτές τις συμφορές, είναι λογικό να θεωρούνται από σας ανώτεροι αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα κακό. Νομίζω ασφαλώς, άνδρες δικαστές, ότι έχω δείξει με τη μεγαλύτερη αξιοπιστία τα δημοκρατικά μου φρονήματα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο: **καθαιρουμένων, πολιτείας, καιρόν, δῆμον, σανιδίου**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδου Ιστορίαι 1 §§ 94-95

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Θουκυδίδης αναφέρεται στην εκστρατεία των Ελλήνων κατά των Περσών με επικεφαλής τον Πausανία μετά τους Περσικούς πολέμους. Ο ιστορικός παρουσιάζει τα γεγονότα που οδήγησαν στην ανάληψη της αρχηγίας από τους Αθηναίους.

Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος. Καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ. Ἦδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἤκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἠξίουσιν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γίνεσθαι κατὰ τὸ ξυγγενές καὶ Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἣν που βιάζεται. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὥς οὐ περιοψόμενοι τᾶλλά τε καταστησόμενοι ἧ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλή κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία.

κατεστρέψαντο: υπέταξαν

βιαίου ὄντος αὐτοῦ ἤχθοντο: δυσανασχετούσαν με τη βίαιη συμπεριφορά του

νεωστί: προσφάτως, προ ολίγου

ἧ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς: με τον τρόπο που θα τους φαινόταν καλύτερος γι' αυτούς

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ... νεωστὶ ἠλευθέρωντο*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων επιρρηματικών προσδιορισμών του κειμένου:

ἀπὸ Πελοποννήσου:	εἶναι	στο
ἐς Κύπρον:	εἶναι	στο
ὕστερον:	εἶναι	στο
οὐχ ἤκιστα:	εἶναι	στο
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους:	εἶναι	στο
Ἐν τούτῳ:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «Ἡδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἤκιστα οἱ Ἰῶνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο·» Να εντοπίσετε το ρήμα της κύριας πρότασης και να καταγράψετε τα υποκείμενα του συγκεκριμένου ρήματος. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

A1.

α.

1. – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε
2. – Σ: ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον
3. – Λ: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐθὺς ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

β.

1. Ο Μαντίθεος υπαινίσσεται την καταστροφή των Αθηναίων στη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς [τον Απρίλιο του 405 π.Χ.].
2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στην κατεδάφιση των μακρών τειχών που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά [και η οποία έγινε με διαταγή του Λύσανδρου το 404 π.Χ.].

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§15-17

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται σε αποδεικτικά στοιχεία των δημοκρατικών φρονημάτων του ομιλητή, ο οποίος προσπαθεί να πείσει τους ακροατές ότι δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης των Τριάκοντα. Επομένως, μπορεί να συσχετιστεί με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, όπου ο Μαντίθεος, επίσης, παρουσιάζει επιχειρήματα προκειμένου να αποδείξει ότι δεν συνεργάστηκε με τους Τριάκοντα.

B4.

Καθαιρέθηκε από την ηγεσία του στρατεύματος.

Η πολιτεία οφείλει να λάβει μέτρα για την προστασία της υγείας των πολιτών.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των μετεωρολόγων, ο καιρός θα χαλάσει τις επόμενες μέρες.

Συνεργεία του δήμου ανέλαβαν τη δενδροφύτευση.

Είναι τριάντα χρόνια στο σανίδι· με μεγάλη προσφορά στο θέατρο.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδου Ιστορίαι §§1.94-95

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η Σπάρτη είχε διορίσει τον Πausanία του Κλεομβρότου αρχηγό των ελληνικών	Στο μεταξύ έστειλαν από τη Λακεδαίμονα τον Pausanία του Κλεομβρότου ως αρχηγό
--	---

δυνάμεων. Είχε στις διαταγές του είκοσι πελοποννησιακά καράβια. Τον ακολουθούσαν τριάντα αθηναϊκά καράβια και στρατός από τους άλλους συμμάχους. Έκαναν εκστρατεία στην Κύπρο όπου υπόταξαν το μεγαλύτερο μέρος του νησιού. Μετά πήγαν στο Βυζάντιο που το κρατούσαν πάντα οι Πέρσες και το κυρίεψαν ύστερα από πολιορκία, πάντα υπό την ηγεσία του Πausanías. Ο βίαιος τρόπος του είχε αρχίσει να δυσαρεστεί τους Έλληνες και ιδιαίτερα τους Ίωνες και όσους άλλους είχαν πρόσφατα ελευθερωθεί από τον ζυγό του Βασιλέως. Πήγαιναν στους Αθηναίους και τους ζητούσαν να γίνουν εκείνοι αρχηγοί τους, αφού η καταγωγή τους ήταν κοινή, και να εμποδίζουν τον Πausanías να ενεργεί αυθαίρετα. Οι Αθηναίοι δέχτηκαν τις προτάσεις αυτές και πρόσεχαν να μην αφήσουν τον Πausanías να κάνει ό,τι θέλει και να εκμεταλλεύονται κάθε περίπτωση για να κανονίζουν τα ζητήματα προς το δικό τους συμφέρον. Στο μεταξύ οι Λακεδαιμόνιοι ανακάλεσαν τον Πausanías για να τον ανακρίνουν για όσα είχαν μάθει. Πολλά του καταμαρτυρούσαν οι Έλληνες που έφταναν στην Σπάρτη, γιατί συμπεριφερόταν περισσότερο σαν τύραννος παρά σαν στρατηγός.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος. 2008.

των Ελληνικών δυνάμεων με είκοσι Πελοποννησιακά πλοία· μαζί τους έπλεαν και Αθηναίοι με τριάντα πλοία και πολλοί από τους άλλους συμμάχους. Εκστρατεύσανε πρώτα στην Κύπρο και υπέταξαν το μεγαλύτερο μέρος της, πήγανε ύστερα στο Βυζάντιο, που το κατείχαν οι Μήδοι, και το κυρίευσαν μετά από πολιορκία. Επειδή όμως ο Πausanías είχε αρχίσει να φέρεται βίαια, οι άλλοι Έλληνες δυσανασχετούσαν και περισσότερο οι Ίωνες κι όσοι είχαν πρόσφατα ελευθερωθεί από το ζυγό του Πέρση βασιλέως. Πήγαιναν έτσι συχνά στους Αθηναίους και τους ζητούσαν να γίνουν εκείνοι αρχηγοί τους, λόγω της φυλετικής συγγένειας, και να μην επιτρέπουν στον Πausanías τις όποιες αυθαιρεσίες του. Οι Αθηναίοι δέχτηκαν αυτές τις προτάσεις και παρακολουθούσαν με προσοχή το ζήτημα αποφασισμένοι να μην αδιαφορήσουν και γενικά να τακτοποιήσουν τα πράγματα με τον τρόπο που θα τους φαινόταν καλύτερος γι' αυτούς. Στο μεταξύ οι Λακεδαιμόνιοι ανακάλεσαν τον Πausanías, για να τον ανακρίνουν σχετικά με όσα πληροφορούνταν. Διότι από τους Έλληνες που έφθασαν στη Σπάρτη διατυπώνονταν κατηγορίες εναντίον του για μεγάλες αδικίες, και ο τρόπος που ασκούσε την αρχηγία φαινόταν μάλλον απομίμηση τυραννίας παρά στρατηγία.

Γ4.

α.

ἀπὸ Πελοποννήσου: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου (της προέλευσης ή της τοπικής αφετηρίας) στο ρήμα *ἐξεπέμφθη*.

ἐς Κύπρον: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός της εχθρικής κατεύθυνσης στο ρήμα *ἐστράτευσαν*.

ὕστερον: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *ἐστράτευσαν*.

οὐχ ἤκιστα: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ρήμα *ἤχθοντο*.

πρὸς τοὺς Ἀθηναίους: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου (της κατεύθυνσης) στη μετοχή *φοιτῶντες*.

Ἐν τούτῳ: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *μετεπέμποντο*.

β.

Το ρήμα της κύριας πρότασης είναι το *ἤχθοντο*.

Τα υποκείμενα του ρήματος *ἤχθοντο* είναι οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἴωνες και η δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση *ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο*. (Βλ. παρατακτική σύνδεση *τὲ ... καὶ ... καὶ*)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποιο βασικό επιχείρημα που αφορά τη δημόσια ζωή του διατυπώνει ο Μαντίθεος στο παραπάνω απόσπασμα;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανδρέας Φραγκιάς, Ἄνθρωποι και σπίτια, απόσπασμα

Ο Αργύρης και η γυναίκα του Γεωργία είναι δύο από τα βασικά πρόσωπα του μυθιστορήματος με τίτλο «Ἄνθρωποι και σπίτια» του Ανδρέα Φραγκιά. Η υπόθεσή του τοποθετείται στα δύσκολα χρόνια που πέρασε η Ελλάδα μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Η Γεωργία θυμάται ὅλο νυχτέρια με τη βελόνα. Ἐραβε κι η μάνα της. Ο πατέρας ἦτανε χτίστης, μα απ' το κρασί δεν ἔβαζε πια ἴσια τις πέτρες, τα χέρια του τρέμανε κι ο σπάγκος με το βαρίδι ποτέ δεν ακουμπούσε σ' ὅλο το ὕψος του τοίχου. Γι' αὐτό δεν τον παίρνανε πια σε δουλειά. Κι ἔπρεπε να ράβουνε νύχτα μέρα. (...) Ὅταν ἐφυγε η μεγαλύτερη ἀδερφή της που παντρεύτηκε, η βελόνα της Γεωργίας ἔπρεπε να θρέψει και τους ἄλλους. Να τους ντύσει, να στείλει τα μικρά στη δουλειά, στο σκολειό. Η μεγαλύτερη ἀδερφή της, η Στέλλα, εἶχε τέσσερα παιδιά κι ο ἄντρας της μια φιλενάδα. (...) Ὅταν ἐφτασε ο καιρός να παντρευτεῖ η Γεωργία με τον Αργύρη, η μάνα εἶπε πως θέλει να βγάλει τα δόντια της γιατί την πονούσαν. Εἶχε μια σειρά χρυσά δόντια, κι η Γεωργία εἶπε στο γιατρό να της φτιάξει μια κοκάλινη μασέλα, με τα λεφτά που θα 'παιρναν απ' τα χρυσά δόντια. Η μάνα ὁμως δεν ἤθελε. Τα πούλησε κρυφά κι αγόρασε τη ραφτομηχανή της Γεωργίας. Σκέφτηκε πως θα της χρειαζότανε, πως θα 'πρεπε να 'χει κάτι

για την καινούρια ζωή. Την φέρανε δω με τ' αυτοκίνητο, απ' το μαγαζί, και κανείς στο σπίτι δεν έμαθε πού βρήκε η Γεωργία τα λεφτά για τη μηχανή του ραψίματος, όταν παντρεύτηκε. Ο Αργύρης δούλευε τότε μάστορης στη φάμπρικα κι η Γεωργία τραγουδούσε κάθε πρωί. Ήταν πολύ νέα, κορίτσι. Σε λίγες μέρες ύστερα, άρχισε ο πόλεμος.

Από το σχολικό βιβλίο Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' ΓΕ.Λ.

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: πόλεως, ένειμάμην, πατρώων, ὄψεσθέ, εἶχον.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Αἰγινήτικὸς §§9-10

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Ο Αἰγινήτικὸς αναφέρεται σε μία δίκη που έγινε (περ. το 393 π.Χ.) ενώπιον των δικαστηρίων της Αἰγίνας. Υπό διεκδίκηση ήταν η κληρονομιά κάποιου Θρασύλοχου, (γιου του Θράσυλλου), από τη Σίφνο, ο οποίος μετοίκησε στη Μήλο, στην Τροιζήνα και, τέλος, και στην Αἰγίνα, όπου και πέθανε. Την περιουσία του κληρονόμησε κάποιος υιοθετημένος. Την ίδια περιουσία όμως, διεκδικούσε δικαστικά και η ετεροθαλής αδελφή του Θρασύλοχου από την Αθήνα, νόθα κόρη του Θράσυλλου.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἔγημεν (Θράσυλλος) ἐκ Σερίφου παρ' ἀνθρώπων πολὺ πλείονος ἀξίων ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν πόλιν, ἐξ ἧς ἐγένετο Σώπολις καὶ Θρασύλοχος καὶ θυγάτηρ ἣ νῦν ἐμοὶ συννοικοῦσα. Θράσυλλος μὲν οὖν τούτους μόνους παῖδας γνησίους καταλιπὼν καὶ κληρονόμους τῶν αὐτοῦ καταστήσας τὸν βίον ἐτελεύτησεν. Ἐγὼ δὲ καὶ Θρασύλοχος τοσαύτην φιλίαν παρὰ τῶν πατέρων παραλαβόντες ὅσῃν ὀλίγῳ πρότερον διηγησάμην, ἔτι μείζω τῆς ὑπαρχούσης αὐτὴν ἐποιήσαμεν. Ἔως μὲν γὰρ παῖδες ἦμεν, **περὶ πλείονος ἡμᾶς αὐτοὺς ἡγούμεθα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς**, καὶ οὔτε θυσίαν οὔτε θεωρίαν οὔτ' ἄλλην ἐορτὴν οὐδεμίαν χωρὶς ἀλλήλων ἡγομεν· ἐπειδὴ δ' ἄνδρες ἐγενόμεθα, οὐδὲν πώποτ' ἐναντίον ἡμῖν αὐτοῖς ἐπράξαμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ιδίων ἐκοινωνοῦμεν καὶ πρὸς τὰ τῆς πόλεως ὁμοίως διεκείμεθα καὶ φίλοις καὶ ξένοις τοῖς αὐτοῖς ἐχρώμεθα.

ἔγημεν (γυναῖκα): παντρεύτηκε

παρ' ἀνθρώπων πολὺ πλείονος ἀξίων ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν πόλιν: από σόι πολύ πιο αξιόλογο συγκριτικά με τη φήμη της πόλης τους

οὔτε θυσίαν οὔτε θεωρίαν οὔτ' ἄλλην ἐορτὴν ἤγομεν: δεν συμμετείχαμε ούτε σε θυσία ούτε σε δημόσια εκδήλωση ούτε σε άλλη γιορτή

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Μετὰ δὲ ταῦτ' ἔγημεν ... αὐτὴν ἐποιήσαμεν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων του κειμένου: *ἡ συνοικοῦσα, παραλαβόντες, ἐποιήσαμεν, ἐκοινωνοῦμεν, ἐχρώμεθα*. (μονάδες 5)

β. «*περὶ πλείονος ἡμᾶς αὐτοὺς ἡγούμεθα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς*»: Στο συγκεκριμένο σημείο του λόγου, ο ομιλητής επιχειρεῖ μία σύγκριση. Να εντοπίσετε τη λέξη-φράση που δηλώνει σύγκριση (μονάδα 1) και να γράψετε τους δύο όρους που συγκρίνονται από τον ομιλητή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

Το βασικό επιχείρημα που διατυπώνει εδώ ο Μαντίθεος σε σχέση με τη δημόσια ζωή του αφορά στην απόλυτη αποχή του από ασχολίες με τις οποίες περνούσαν συνήθως τον καιρό τους οι νεαροί σε ηλικία Αθηναίοι, όπως ζάρια (τυχερά παιχνίδια), ποτά ή ανάλογες ασωτίες. Ισχυρίζεται, δηλαδή, ότι αν αυτός είχε παρόμοιες ασχολίες και συμπεριφορές δεν θα τον κατηγορούσαν οι αντίπαλοί του. Η ηθική, λοιπόν, ανωτερότητά του προκάλεσε τον φθόνο τους και τις συκοφαντίες εναντίον του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ανδρέας Φραγκιάς, Άνθρωποι και σπίτια, απόσπασμα

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον καθοριστικό ρόλο της γυναίκας (Γεωργία, μάνα της Γεωργίας) και στις σημαντικές πρωτοβουλίες που παίρνουν μέσα σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες και παρά τις κυρίαρχες πατριαρχικές αντιλήψεις. Επομένως, μπορεί να συσχετιστεί αντιθετικά με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, ως προς τον ρόλο της γυναίκας, αφού, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Μαντίθεου, ο άντρας και μεγάλος αδελφός είναι αυτός που παίρνει τις πρωτοβουλίες για τη δική του οικογένεια, ενώ οι γυναίκες περιμένουν από αυτόν να τις προικίσει και να τις παντρέψει. Η οικονομική υποστήριξη, εξάλλου, της νέας οικογένειας (έμμεση προίκα) και στο νεοελληνικό λογοτεχνικό απόσπασμα μπορεί να συνδυαστεί με τον θεσμό της προίκας που αναφέρεται στο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο ως βασική προϋπόθεση για έναν γάμο.

B4.

πολεοδομία, πολιορκία, ακρόπολη – κατανομή, νομοθέτης, διανομέας – πατροκτονία, πατριαρχείο, πατρώνυμο – πρόσωπο, υποψία, επόπτης – αποχή, συμμετοχή, εχεμύθεια.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Αἰγινήτικὸς §§9-10

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Παντρεύτηκε μετά μια γυναίκα από τη Σέριφο από σόι πολύ πιο αξιόλογο συγκριτικά με τη φήμη της πόλης των Σεριφίων, γυναίκα από την οποία γεννήθηκαν ο Σώπολις, ο Θρασύλοχος και η θυγατέρα που είναι τώρα γυναίκα μου. Ο	Μετά απ' αυτό, παντρεύτηκε γυναίκα από τη Σέριφο, η οποία καταγόταν από οικογένεια πολύ σημαντικότερη από ό,τι περίμενε κανείς από το νησί τούτο. Από τον γάμο του μ' αυτή γεννήθηκαν ο Σώπολις, ο Θρασύλοχος και μία κόρη, η οποία σήμερα
--	--

Θράσυλλος, λοιπόν, πέθανε αφού άφησε αυτά μόνον τα γνήσια παιδιά και τα όρισε κληρονόμους της περιουσίας του. Εγώ δε και ο Θρασύλοχος μολονότι κληρονομήσαμε από τους πατέρες μας τόσον μεγάλη φιλία όση λίγο πριν σας ανέφερα ότι κληρονομήσαμε, την κάναμε ακόμη μεγαλύτερη εκείνης που κληρονομήσαμε. Γιατί όσο ήμαστε ακόμη παιδιά, αγαπούσαμε ο ένας τον άλλο περισσότερο από τους αδερφούς μας, και δεν παίρναμε μέρος ούτε σε θυσία ούτε θεωρία ούτε σε καμιά άλλη γιορτή αν δεν ήμαστε μαζί· αφού δε γίναμε άνδρες, ποτέ μέχρι τώρα δεν κάναμε κάτι το αντίθετο ο ένας προς τον άλλο, αλλά ο ένας ήξερε τα ατομικά ζητήματα του άλλου και είχαμε την ίδια θέση σχετικά με τα ζητήματα της πόλεως και θεωρούσαμε τα ίδια άτομα φίλους και ξένους.

Μτφρ. Γ. Α. Καρατσώλης. 1997.

είναι γυναίκα μου. Αυτά ήταν τα μόνα νόμιμα παιδιά που άφησε ο Θράσυλλος και πριν πεθάνει τα όρισε κληρονόμους της περιουσίας του. Εγώ και Θρασύλοχος, αφού κληρονομήσαμε από τους πατέρες μας τη μεγάλη φιλία που σας περιέγραψα προηγουμένως, την ενισχύσαμε ακόμη περισσότερο. Όταν ήμαστε παιδιά, λογαριάζαμε περισσότερο ο ένας τον άλλον παρά τα αδέρφια μας και δεν πηγαίναμε ο ένας χωρίς τον άλλον ούτε σε θυσία ούτε σε πανηγύρι ούτε σε καμιά άλλη γιορτή. Όταν γίναμε άνδρες, ποτέ μέχρι σήμερα δεν έκανε κακό ο ένας στον άλλον, αλλά είχαμε κοινές τις περιουσίες μας, τις ίδιες πολιτικές απόψεις, τους ίδιους φίλους και ακόμα τους ίδιους φιλοξενούμενους.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

έμοί: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ή συνοικοῦσα*.

φιλίαν: είναι αντικείμενο στη μετοχή *παραλαβόντες*.

αύτην: είναι αντικείμενο στο ρήμα *έποιήσαμεν*.

τῶν ιδίων: είναι αντικείμενο στο ρήμα *έκοινωνοῦμεν*.

τοῖς αὐτοῖς: είναι αντικείμενο στο ρήμα *έχρώμεθα*.

β.

Η συγκριτική λέξη-φράση είναι: (περί) *πλείονος*. Οι δύο όροι σύγκρισης είναι: *ήμᾱς αὐτούς* [εννοεί τον ομιλητή και τον Θρασύλοχο] (α' όρος σύγκρισης), *ή τοὺς ἀδελφούς* (β' όρος σύγκρισης).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Πῶς αιτιολογεῖ ο Μαντίθεος την υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει τη δυσaráσκεια των βουλευτῶν;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει καὶ ο τίτλος, στα τρία βιβλία του ἔργου αὐτοῦ ο Ἀριστοτέλης περιγράφει τὴ ρητορική τέχνη, τὰ εἶδη καὶ τὰ μέσα της. Εἰς ἀναφέρεται στὸν ἐπίλογο τῶν ρητορικῶν λόγων.

Ὁ ἐπίλογος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα στοιχεῖα: πρῶτο στοιχεῖο νὰ διαθέσει τὸν ἀκροατὴ εὐνοϊκὰ πρὸς τὸν ομιλοῦντα καὶ ἐχθρικὰ πρὸς τὸν ἀντίπαλο· δεύτερο στοιχεῖο νὰ αὐξήσει ἢ νὰ μειώσει τὴ σημασία τῶν πραγμάτων· τρίτο στοιχεῖο νὰ διεγείρει στὴν ψυχὴ τοῦ ἀκροατῆ τὰ ἐπιθυμητὰ πάθη· τέταρτο στοιχεῖο νὰ υπενθυμίσει. Τὸ φυσικὸ, πράγματι, γιὰ τὸν ρήτορα εἶναι, ἀφοῦ ἀποδείξει ὅτι ὁ ἴδιος λέει τὴν ἀλήθεια καὶ ὅτι ὁ ἀντίπαλος ψεύδεται, νὰ προχωρήσει ὕστερα στὸν ἐπαινο, στὸν ψόγο, στὸ «τελευταῖο χέρι». Ὁ στόχος τοῦ νὰ εἶναι νὰ κάνει φανερό τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο: ἢ ὅτι ὁ ρήτορας εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος ἐν σχέσει με τὸ συγκεκριμένο ἀκροατήριον ἢ ὅτι γενικὰ εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος, ἢ ὅτι ὁ ἀντίπαλος εἶναι ἓνας κακὸς ἄνθρωπος ἐν σχέσει με τὸ συγκεκριμένο ἀκροατήριον ἢ ὅτι γενικὰ εἶναι ἓνας κακὸς ἄνθρωπος.

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ἀμπεχόμενοι	α. αμπέλι β. ανοχή
2. εἰργασμένοι	α. εργοστάσιο β. εργένης
3. ἡσθόμην	α. ασθένεια β. αναισθησία
4. πέπαιυνται	α. πράγμα β. παύλα
5. ἐπαρθείη	α. έπαρση β. επάρκεια

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Μένων 71e-72a

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Μένων είναι πλατωνικός διάλογος στον οποίο ο Σωκράτης και ο νεαρός αριστοκράτης Μένων αναζητούν τον ορισμό της αρετής και αναλύουν το ερώτημα αν αυτή είναι διδακτή.

{MEN.} Ἄλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν, εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥάδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. Εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σώζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἄλλη ἐστὶν παιδὸς ἀρετὴ, καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. Καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι **ὅ,τι ἐστίν**· καθ' ἐκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστω ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία.

{ΣΩ.} Πολλῇ γέ τιτι εὐτυχίᾳ ἔοικα κεχρηῆσθαι, ὦ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνηύρηκα ἀρετῶν παρὰ σοὶ κείμενον.

εὐλαβεῖσθαι: εὐλαβέομαι: προσέχω

διελθεῖν: διέρχομαι: διηγούμαι με λεπτομέρειες

κατήκοος: υπάκουος, πειθήνιος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Εἰ δὲ θούλει ... ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἀνδρός: είναι στο

τοὺς φίλους: είναι στο

μηδέν: είναι στο

οἰκεῖν: είναι στο

πρεσβυτέρου: είναι στο

τῶν πράξεων: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «ὅ,τι ἐστίν»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης και τη συντακτική της λειτουργία.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι δημηγόρησε παρά το νεαρό της ηλικίας του, επειδή βρέθηκε σε θέση ανάγκης και ότι ακολουθεί τον τρόπο ζωής και το πρότυπο των προγόνων. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του πηγάζει από την πολιτική παράδοση της πόλης, αλλά και την κυρίαρχη πεποίθηση της πολιτείας, και των ίδιων των βουλευτών, ότι μόνο οι ασχολούμενοι με τα κοινά θεωρούνται άξιοι πολίτες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης γενικεύει τις παρατηρήσεις του για τον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Έτσι, μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία στον επίλογο (§§20-21) του Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου που επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις του Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το ήθος του, μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές και γενικότερα καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και υποδειγματικός πολίτης.

B4.

1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μένων 71e-72a

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μα δεν είναι δύσκολο, Σωκράτη να πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μιλήσω για την αρετή του άνδρα, είναι ευκολότερο· γιατί τούτη είναι η αρετή του, να είναι ικανός να διοικεί την πόλη, και, κάνοντας αυτό να ευεργετεί τους φίλους και να βλάπτει τους εχθρούς, και να προσέχει ο ίδιος να μην πάθει τίποτε τέτοιο. Αν πάλι θέλεις την αρετή της γυναίκας, δεν είναι δύσκολο να αναπτύξω ότι πρέπει αυτή να κυβερνά καλά	Δεν είναι δύσκολο Σωκράτη, να σου πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μάθεις για την αρετή του άνδρα, εύκολο· συνίσταται στην ικανότητα ν' ασχολείται τούτος με τις υποθέσεις της πόλης και κατά την ασχολία του αυτή να κάνει καλό στους φίλους, να τιμωρεί τους εχθρούς και να προσέχει να μην πάθει ο ίδιος κάτι άσχημο. Εύκολο είναι να σου μιλήσω και για την αρετή της γυναίκας: Πρέπει να διοικεί καλά το
--	--

το σπίτι, συντηρώντας καλά όσα έχει μέσα και όντας υπάκουη στον άνδρα. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, του κοριτσιού και του αγοριού, και του ηλικιωμένου ανθρώπου, του ελεύθερου, του δούλου. Είναι και άλλες πάρα πολλές αρετές, ώστε δεν έχω δυσκολία να πω για την αρετή τι είναι· γιατί σε κάθε μια από τις πράξεις και τις ηλικίες, για κάθε έργο, στον καθένα από μας βρίσκεται η αρετή· και με τον ίδιο τρόπο, νομίζω, Σωκράτη, και η κακία. Φαίνεται, Μένων, πως πολύ με ευνόησε η τύχη, αφού μιαν αρετή ζητώντας ανακάλυψα σε σένα ολόκληρο σμήνος.

Μτφρ. Β. Ν. Τατάκης. [1940].

νοικοκυριό της, να διατηρεί ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτό και να υπακούει τον άνδρα της. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, αγοριού ή κοριτσιού, άλλη πάλι του γέροντα, άλλη, αν θέλεις του ελεύθερου κι άλλη του δούλου. Υπάρχουν ακόμα και πολλά άλλα είδη αρετής, ώστε δεν δυσκολεύεται να πει κάποιος τι είναι τούτη· η αρετή δηλαδή του καθενός είναι ανάλογη με κάθε πράξη και ηλικία, και αλλάζει σε σχέση με κάθε έργο. Το ίδιο ισχύει, νομίζω, Σωκράτη, και για την κακία.

Μου φαίνεται πως δοκιμάζω μεγάλη ευτυχία, Μένων, αν, ζητώντας μία μόνο αρετή, βρήκα κοντά σου σμήνος ολόκληρο.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

άνδρός: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *ἀρετήν*.

τούς φίλους: είναι αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *εὖ ποιεῖν*.

μηδέν: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *παθεῖν*.

οἰκεῖν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *δεῖ* [τελικό απαρέμφατο].

πρεσβυτέρου: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *άνδρός*.

τῶν πράξεων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική διαιρετική) από το (*καθ'*) *ἐκάστην*.

β.

«ὅ,τι ἐστίν»: είναι δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας), αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *εἰπεῖν*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες ήταν οι συγκεκριμένες κατηγορίες εναντίον του Μαντίθεου και τις οποίες ο ίδιος αρνείται; (μονάδες 4)

β. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έφυγαν από την Αθήνα και έζησαν στην περιοχή του Ελλησπόντου κατά την περίοδο του τυραννικού καθεστώτος.
- 2) Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του δεν είδαν την κατεδάφιση των Μακρών τειχών το 404 π.Χ. μετά την παράδοση της Αθήνας.
- 3) Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου, οι Τριάκοντα δεν εμπιστεύονταν ούτε αυτούς με τους οποίους συνεργάστηκαν για την ανατροπή της δημοκρατίας.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §37

Στο ιστορικό μέρος της μελέτης του για το αθηναϊκό πολίτευμα (κεφ. 1-41) ο Αριστοτέλης πραγματεύεται και την περίοδο της τυραννίας των Τριάκοντα. Εδώ η αφήγηση επικεντρώνεται στα γεγονότα πριν και μετά από τη θανάτωση του Θηραμένη.

Είχε πια μπει ο χειμώνας, όταν ο Θρασύβουλος με τους εξόριστους κατέλαβε το φρούριο της Φυλής και οι Τριάκοντα, που είχαν στείλει ένα απόσπασμα εναντίον του και είχαν αποτύχει, αποφάσισαν τους άλλους μεν πολίτες να αφοπλίσουν, τον Θηραμένη δε να εξοντώσουν με τον ακόλουθο τρόπο. Πρότειναν δύο νόμους στη βουλή, επιμένοντας να ψηφιστούν με ανάταση χειρών. Με τον πρώτο από αυτούς αναγνωριζόταν στους Τριάκοντα το δικαίωμα να θανατώσουν οποιονδήποτε από τους πολίτες δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των τριών χιλιάδων. Με το δεύτερο νόμο αφαιρούσαν τα πολιτικά δικαιώματα από όσους είχαν καταστρέψει το τείχος της Ηετιωνείας ή είχαν εναντιωθεί στους Τετρακόσιους, που είχαν επιβάλει την προηγούμενη ολιγαρχία. Ο Θηραμένης είχε συμμετάσχει και στα δύο και έτσι, όταν επικυρώθηκαν οι νόμοι, βρέθηκε να έχει στερηθεί τα πολιτικά δικαιώματά του και οι Τριάκοντα είχαν εξουσία να τον θανατώσουν. Αφού σκότωσαν τον Θηραμένη και αφοπλίσαν όλους τους πολίτες εκτός από τους τρεις χιλιάδες, άρχισαν να επιδεικνύουν σε όλα τα ζητήματα ωμότητα και φαυλότητα. Έστειλαν επίσης πρέσβεις στη Λακεδαιμόνα για να καταγγείλουν τον Θηραμένη και να ζητήσουν βοήθεια. Οι Λακεδαιμόνιοι τους άκουσαν και έστειλαν αρμοστή τον Καλλίβιο με επτακόσιους περίπου στρατιώτες, που ήρθαν, κατέλαβαν την Ακρόπολη και τη φρουρούσαν.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. συμφορᾶς	α. φόρμα β. φορεσιά
2. μεθισταμένης	α. μετάσταση β. μέθεξη
3. ἐπιθυμεῖν	α. θύρα β. θυμός
4. φαίνονται	α. διαφάνεια β. φανατικός
5. συγκαταλύσαντας	α. λυχνάρι β. παράλυτος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, *Περὶ τῆς παραπρεσβείας* §§145-146.5

(έκδ. των Martin, V. & de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αἰσχίνης (389-314 π.Χ.) υπερασπίζεται εδώ τον εαυτό του απέναντι στις δημόσιες κατηγορίες του Δημοσθένη ότι πρόδωσε τα συμφέροντα της πόλης του κατά τη διάρκεια της δεύτερης πρεσβείας (το 346 π.Χ.) των Αθηναίων προς τον Φίλιππο.

Εὖ δ' ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη καὶ συκοφαντία. Φήμη μὲν γὰρ οὐ κοινωνεῖ διαβολῇ, διαβολὴ δὲ ἀδελφόν ἐστι συκοφαντία. Διοριῶ δ' αὐτῶν ἐκότερον σαφῶς. Φήμη μὲν ἐστίν, ὅταν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν αὐτόματον ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως λέγῃ τινὰ ὡς γεγεννημένην πρᾶξιν· συκοφαντία δ' ἐστίν, ὅταν πρὸς τοὺς πολλοὺς εἷς ἀνὴρ αἰτίαν ἐμβαλὼν ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις ἀπάσαις πρὸς τε τὴν βουλὴν διαβάλλῃ τινά. **Καὶ τῇ μὲν φήμῃ δημοσίᾳ θύομεν ὡς θεῷ, τῶν δὲ συκοφαντῶν ὡς κακούργων δημοσίᾳ προβολὰς ποιούμεθα.** Μὴ οὖν σύναγε εἰς ταυτόν τὰ κάλλιστα τοῖς αἰσχίστοις. Ἐπὶ πολλοῖς μὲν οὖν ἔγωγε τῶν κατηγορημένων ἠγανάκτησα, μάλιστα δὲ ἡνίκα ἡτιᾶτό με εἶναι προδότην. Ἄμα γὰρ ταῖς αἰτίαις ταύταις φανῆναί με ἔδει θηριώδη καὶ τὴν ψυχὴν ἄστοργον καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἀμαρτήμασι πρότερον ἔνοχον.

διοριῶ: θα καθορίσω

αὐτόματον: από μόνο του

προβολὰς ποιούμεθα: καταγγέλλουμε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Εὖ δ' ἴστε, ... διαβάλλῃ τινά*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ὦ Ἀθηναῖοι: είναι

ἐκότερον: είναι στο

σαφῶς: είναι στο

ἀπάσαις: είναι στο

τῶν κατηγορημένων: είναι στο

προδότην: είναι στο

με (το δεύτερο): είναι στο

(μονάδες 7)

β. «Καὶ τῇ μὲν φήμῃ δημοσίᾳ θύομεν ὡς θεῶ, τῶν δὲ συκοφαντῶν ὡς κακούργων δημοσίᾳ προβολὰς ποιούμεθα»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου, να χωρίσετε τις προτάσεις, να αναγνωρίσετε το είδος τους και το είδος της σύνδεσης (παρατακτική ή υποτακτική) (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1.

α. Ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως ιππέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

β.

1) – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρό τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε

2) – Σ: οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <έπεδημοῦμεν>

3) – Σ: ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία §37

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρονται τα γεγονότα και οι μεθοδεύσεις που οδήγησαν στην εκτέλεση του Θηραμένη, αν και υπήρξε ηγετικό στέλεχος στο καθεστώς των Τριάκοντα. Το παράλληλο μπορεί να συσχετιστεί με το χωρίο του διδαγμένου που αφορά στη στέρηση των συνεργατών των Τριάκοντα από τα πολιτικά τους δικαιώματα: «ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον».

B4.

1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αίσχίνης, Περὶ τῆς παραπρεσβείας §§145-146.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γνωρίζετε όμως πολύ καλά, Αθηναίοι, ότι διαφέρει πάρα πολύ η φήμη από την συκοφαντία. Διότι η φήμη δεν έχει καμμία σχέση με την διαβολή, η οποία είναι αδελφή της συκοφαντίας. Θα σας δώσω δε ένα σαφή ορισμό της φήμης και της συκοφαντίας. Φήμη μεν υπάρχει, όταν όλος ο λαός, μόνος του και χωρίς κανείς να τον υποκινεί, αναγνωρίζει ότι έχει εκτελεστεί μία πράξη, συκοφαντία δε, όταν ένας μόνο άνθρωπος, αφού κατηγορήσει κάποιον	Αλλά να είστε βέβαιοι, συμπολίτες, υπάρχει η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ φήμης και συκοφαντίας. Διότι η φήμη δεν έχει συγγένεια με την διαβολή, ενώ η διαβολή είναι η ίδια η αδερφή της συκοφαντίας. Θα ορίσω το καθένα από αυτά συγκεκριμένα: είναι μια η περίπτωση της φήμης, όταν η μάζα του λαού, με δική της παρόρμηση και χωρίς λόγο που μπορεί να εξηγήσει, λέει ότι έχει συμβεί ένα συγκεκριμένο γεγονός· ωστόσο, συκοφαντία υπάρχει όταν
--	---

ενώπιον όλων, κατόπιν τον διαβάλλει και στις συνελεύσεις του λαού και εμπρός στη βουλή. Και στη φήμη προσφέρουμε δημόσια θυσίες, διότι την θεωρούμε θεά, τους συκοφάντες όμως τους καταγγέλλουμε δημόσια, όπως όλους τους κακοποιούς. Να μην συγχέεις λοιπόν τα πλέον ευγενή με τα πλέον πρόστυχα. Για πολλές, λοιπόν, από τις κατηγορίες του Δημοσθένη αγανάκτησα, προπάντων όμως, όταν με κατηγόρησε ως προδότη. Διότι εξ αιτίας αυτών των καταγγελιών εναντίον μου έπρεπε εγώ να εμφανίζομαι συγχρόνως έξαλλος, αλλά και χωρίς συναισθήματα στην ψυχή μου, και επίσης υπεύθυνος για πολλά άλλα αδικήματα στο παρελθόν.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1963. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

ένα άτομο, αφού επινοήσει μια κατηγορία και τη βάλει στο μυαλό του λαού, συκοφαντεί έναν άνδρα σε όλες τις συνεδριάσεις και της συνέλευσης του λαού και ενώπιον της Βουλής. Στην Φήμη προσφέρουμε δημόσια θυσία, όπως σε θεό, αλλά τον συκοφάντη τον διώκουμε, εν ονόματι του λαού, ως απατεώνα. Μην συνδυάζεις, λοιπόν, τα πιο τιμητικά και τα πιο επαίσχυντα πράγματα. Με πολλές από τις κατηγορίες του ήμουν πράγματι θυμωμένος, αλλά κυρίως όταν με κατηγορούσε ότι υπήρξα προδότης. Διότι συγχρόνως με αυτές τις κατηγορίες ήταν σαν με εμφανίζει στην κοινή γνώμη αγριεμένο και χωρίς φυσική στοργή κι επιβαρυνόμενο στο παρελθόν με πολλές άλλα σφάλματα.

Μτφρ. C.D. Adams. 1929. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

ὦ Ἀθηναῖοι: είναι κλητική προσφώνηση.

ἐκάτερον: είναι αντικείμενο στο ρήμα *Διοριῶ*.

σαφῶς: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *Διοριῶ*.

ἀπάσαις: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός (κατηγορηματικός) στο (ἐν τε) ταῖς ἐκκλησίαις.

τῶν κατηγορημένων: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο (ἐπὶ) πολλοῖς.

προδότην: είναι κατηγορούμενο στο με (από το απαρέμφατο εἶναι).

με: είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο φανῆναι.

β.

Καὶ τῇ μὲν φήμῃ δημοσίᾳ θύομεν ὥς θεῶ: κύρια πρόταση με ρήμα το θύομεν.

τῶν δὲ συκοφαντῶν ὡς κακούργων δημοσίᾳ προβολᾷ ποιούμεθα: κύρια πρόταση με
ρήμα το ποιούμεθα - παρατακτική σύνδεση (με τους συνδέσμους **μέν... δέ**).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες ακριβῶς εἶναι οἱ τρεῖς κατηγορίες τις ὁποῖες ὁ Μαντίθεος δηλώνει ὅτι σκοπεύει νὰ ανασκευάσει; (μονάδες 4)

β. Νὰ γράψετε τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σὲ καθεμιά ἀπὸ τὶς παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σὲ αὐτὸν τὴ λέξη «**Σωστό**», ἀν εἶναι σωστή, ἢ τὴ λέξη «**Λάθος**», ἀν εἶναι λανθασμένη, με βάση τὸ ἀρχαῖο κείμενο (μονάδες 3) καὶ νὰ τεκμηριώσετε κάθε ἀπάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** τοῦ ἀρχαίου κειμένου που τὴν ἐπιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφός του εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν Αθήνα καὶ ζοῦσαν στὴν περιοχὴ τοῦ Πόντου κατὰ τὴν περίοδο κατεδάφισης τῶν Μακρῶν Τειχῶν.
2. Ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφός του δὲν ἐπέστρεψαν στὴν Αθήνα παρὰ μόνον ὅταν εἶχε πέσει τὸ καθεστὼς τῶν Τριάκοντα.
3. Σύμφωνα με τοὺς ἰσχυρισμούς του Μαντίθεου, οἱ Τριάκοντα ἦταν πρόθυμοι νὰ συνεργαστοῦν με ὅλους ὅσοι συμμετείχαν στὴν κατάλυση τῆς δημοκρατίας.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.2 §§20-23

Στὸ κείμενο που ἀκολουθεῖ ὁ ἱστορικός ἀναφέρεται στὶς ἐξελίξεις που ὁδήγησαν στο τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ στὴ συνθηκολόγηση τῆς Αθήνας τὸ 404 π.Χ.

Οι Λακεδαιμόνιοι όμως δήλωσαν ότι αρνούνται να υποδουλώσουν πόλη ελληνική που τόσες υπηρεσίες είχε προσφέρει τον καιρό του μεγαλύτερου κινδύνου που είχε απειλήσει ποτέ την Ελλάδα· δέχτηκαν λοιπόν να γίνει ειρήνη με τον όρο ότι οι Αθηναίοι θα γκρεμίσουν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, θα παραδώσουν όλα τους τα πλοία εκτός από δώδεκα, θα φέρουν πίσω τούς εξόριστους, θα 'χουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Λακεδαιμονίους και θα εκστρατεύουν μαζί τους στη στεριά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί. (...) Την άλλη μέρα οι πρέσβεις ανέφεραν τους όρους που έβαζαν οι Λακεδαιμόνιοι για ειρήνη· στ' όνομα ολωνών μίλησε ο Θηραμένης, λέγοντας ότι έπρεπε να εισακούσουν τους Λακεδαιμονίους και να γκρεμίσουν τα Τείχη. Μερικοί αντιμίλησαν, η μεγάλη πλειοψηφία όμως τον επιδοκίμασε κι αποφάσισαν να δεχτούν την ειρήνη. Μετά απ' αυτά ο Λύσανδρος αγκυροβόλησε στον Πειραιά, οι εξόριστοι γύρισαν, και βάλθηκαν με πολλήν όρεξη να γκρεμίζουν τα Τείχη, στους ήχους αυλού που έπαιζαν κορίτσια — νομίζοντας ότι από κείνη τη μέρα ελευθεωνόταν η Ελλάδα.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **έπεδήμουν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μερικοί πολιτικοί συμπεριφέρονται σαν τους αρχαίους· παραπλανούν και παρασύρουν τον λαό με απατηλές υποσχέσεις.
- Ανακοινώθηκαν τα επίσημα αποτελέσματα των εκλογών.
- Τα χελιδόνια είναι πουλιά, γιατί μεταναστεύουν το φθινόπωρο για πιο ζεστές χώρες.
- Έρευνα για τη σχέση των παιδιών με το διαδίκτυο είδε πρόσφατα το φως της
- Εργάζεται ως σε εφημερίδα.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλούταρχος, *Περὶ παίδων ἀγωγῆς* 9b.1-9c.7

(έκδ. του Babbitt, F.C. Κέμπριτζ, Μασ.: Harvard University Press, 1927, ανατ. 1969)

Στο συγκεκριμένο έργο, που αποδιδόταν στον Πλούταρχο (περ. 45-125 μ.Χ.), προτείνεται ένα πρόγραμμα σπουδών για τη μόρφωση του νέου ανθρώπου και την επίτευξη της αρετής και της ευδαιμονίας.

Ἦδη δέ τινας ἐγὼ εἶδον πατέρας, οἷς τὸ λίαν φιλεῖν τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέστη. Τί οὖν ἐστὶν ὃ βούλομαι λέγειν, ἵνα τῷ παραδείγματι φωτεινότερον ποιήσω τὸν λόγον; Σπεύδοντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεῦσαι πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις οὐ δέχονται τὴν μάθησιν εὐηνίως. Ὡςπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὖξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται. Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλὰ καὶ ὑπνος εὐρέθῃ, οὐδὲ πόλεμος ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμῶν ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδ' ἐνεργοὶ πράξεις ἀλλὰ καὶ ἑορταί.

τὸ λίαν φιλεῖν: ἡ υπερβολικὴ ἀγάπη

κατέστη: συνήθως γίνεται

ἐκπίπτουσι: καταβάλλονται ἀπὸ κούραση, εξαντλοῦνται

εὐηνίως: με ευχαρίστηση

βαπτίζεται: καταβυθίζεται, καταποντίζεται

Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν: Δεῖ διδόναι (ἡμᾶς) τοῖς παισὶν

ἢ εὐδία: ἡ καλοκαιρία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ὡςπερ γὰρ τὰ φυτὰ ... ἀλλὰ καὶ ἑορταί».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτικὴ λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τινας: εἶναι στο

φωτεινότερον: εἶναι στο

πόνους: εἶναι στο

τὰ φυτὰ: εἶναι στο

και στο

ὕπνος: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «Ὡςπερ γάρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὔξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μια αναλογία, για να ενισχύσει το επιχείρημά του. Να διαχωρίσετε τις κύριες και τις δευτερεύουσες προτάσεις της περιόδου και να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών αιτιολογώντας την απάντησή σας (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1.

α. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι θα ανασκευάσει τρεις κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως υπέας στο ιππικό των Τριάκοντα, ότι βρισκόταν στην Αθήνα την εποχή εκείνη και ότι συμμετείχε με οποιοδήποτε τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

β.

1.– Σ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρό τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>

2.– Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.

3. – Λ: ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.2 §§20-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στο γεγονός της κατεδάφισης των τειχών στο πλαίσιο της παράδοσης της Αθήνας για την οποία κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

δημαγωγούς, δημοτικών, αποδημητικά, δημοσιότητα, δημοσιογράφος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλούταρχος, Περὶ παίδων ἀγωγῆς 9b.1-9c.7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Εγώ ήδη είδα μερικούς γονεῖς στους οποίους η μεγάλη αγάπη για τα παιδιά τους έγινε αιτία να μην τα αγαπούν. Τι είναι αυτό που θέλω να πω, για να το κάνω πιο ξεκάθαρο με ένα παράδειγμα; Επειδή, λοιπόν, βιάζονται να αριστεύσουν τα παιδιά τους όσο το δυνατόν πιο γρήγορα σε όλα, τα υποβάλλουν σε υπέρμετρους κόπους, τους οποίους (εκείνα) αφήνουν στη μέση, επειδή κουράζονται, και μάλιστα δεν προσλαμβάνουν τη μάθηση με ευχαρίστηση,	Γνωρίζω ήδη εγώ πατέρες, που η υπερβολική αγάπη για τα παιδιά τους εξελίχτηκε σε αδιαφορία απέναντί τους. Τι είναι αυτό που θέλω να τονίσω, για να καταστήσω το λόγο μου πιο φωτεινό με το παράδειγμα; Πιέζοντας τα παιδιά τους να είναι όσο το δυνατόν γρηγορότερα πρώτα σε όλα, τα φορτώνουν με δυσβάσταχτες υποχρεώσεις και κουρασμένοι από όλα αυτά γονατίζουν και κάτω κι από άλλες αφόρητες πιέσεις δεν δέχονται με ηρεμία τη
--	---

επειδή πιέζονται από όσα κακά παθαίνουν. Γιατί, όπως ακριβώς τα φυτά με το λίγο νερό τρέφονται αλλά με το πολύ πνίγονται, με τον ίδιο τρόπο η ψυχή αναπτύσσεται, όταν υποβάλλεται σε μετρημένους κόπους, ενώ με τους υπερβολικούς βυθίζεται. Πρέπει, λοιπόν, να δίνουμε στα παιδιά ανάσες από τους συνεχείς κόπους, με το να έχουμε υπόψη μας ότι ολόκληρη η ζωή μας διαιρείται σε ανάπαυση και σε προσπάθεια. Γι' αυτόν το λόγο, έχει βρεθεί όχι μόνον η εγρήγορση αλλά και ο ύπνος, όχι μόνον ο πόλεμος αλλά και η ειρήνη, όχι μόνον η κακοκαιρία αλλά και η καλοκαιρία, όχι μόνον οι εργασίες αλλά και οι γιορτές.

Μτφρ. F.C. Babbitt. 1939. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

μάθηση. Γιατί, όπως ακριβώς τα φυτά με λογικό νερό ποτίζονται ενώ με υπερβολικό πνίγονται, με τον ίδιο τρόπο η ψυχή ανατρέφεται με ελεγχόμενους κόπους ενώ καταποντίζεται με τις αβάσταχτες υποχρεώσεις μόρφωσης. Πρέπει, λοιπόν, να προσφέρουμε στα παιδιά διάλειμμα στις απανωτές προσπάθειές τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι όλη η ζωή μας είναι μοιρασμένη σε ξεκούραση και εργασία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο επικράτησε η εγρήγορση και ο ύπνος, όχι μόνο ο πόλεμος αλλά και η ειρήνη, όχι μόνο ο χειμώνας αλλά και το καλοκαίρι, όχι μόνο μέρες κούρασης, αλλά και γιορτές αργίας.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2002.

Γ4.

α.

τινας: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός (επιθετικός) στο *πατέρας*.

φωτεινότερον: είναι κατηγορούμενο του αντικειμένου: *τόν λόγον*.

πόνους: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐπιβάλλουσιν*.

τὰ φυτά: είναι υποκείμενο στα ρήματα *τρέφεται* και *πνίγεται* (αττική σύνταξη).

ὕπνος: είναι υποκείμενο στο ρήμα *εὐρέθη*.

β.

- **Ὡσπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται:** δευτερεύουσα αναφορική (παραβολική) πρόταση – εισάγεται με το αναφορικό **Ὡσπερ**.
- **τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται:** δευτερεύουσα αναφορική (παραβολική) πρόταση -συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη δευτερεύουσα με τους συνδέσμους **μὲν...δὲ**.
- **τόν αὐτόν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὔξεται πόνοις:** κύρια πρόταση
- **τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται:** κύρια πρόταση - συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια με τους συνδέσμους **μὲν... δὲ**.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταλθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ζούσε στην Αθήνα, όταν συνέβη η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στον Ελλήσποντο (στους Αιγός Ποταμούς).
2. Ο Μαντίθεος δεν διέμενε στην Αθήνα, όταν γκρεμίζονταν τα Μακρά Τείχη.
3. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έζησαν στον Πόντο σε όλη τη διάρκεια της κυριαρχίας των Τριάκοντα.
4. Ο Μαντίθεος επέστρεψε στην Αθήνα μαζί με αυτούς που είχαν καταλάβει τη Φυλή.
5. Ο Μαντίθεος επέστρεψε στην Αθήνα για να υποστηρίξει το καθεστώς των Τριάκοντα.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Ἑλληνικά Βιβλ. 2 κεφ. 3 §§11-14

Ο Ξενοφών αφηγείται εδώ τις πρώτες ενέργειες με τις οποίες το καθεστώς των Τριάκοντα αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών επιχειρεί να εμπεδώσει την κυριαρχία του στην ηττημένη Αθήνα.

Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών και των τειχών του Πειραιά. Ενώ όμως εντολή τους ήταν να συντάξουν ένα σύνταγμα που θα

ρύθμιζε τον πολιτικό βίο, όλο ανέβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις άλλες αρχές όπως ήθελαν αυτοί. Έπειτα άρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την αριστοκρατική τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τούς καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράγμα δεν δυσареστούσε καθόλου όσους ένιωθαν πως τίποτα κοινό δεν είχαν μ' αυτούς. Αργότερα ωστόσο άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. (...) Μόλις οι Τριάντα πήραν τη φρουρά, βάλθηκαν να καλοπιάνουν με κάθε τρόπο [τον Σπαρτιάτη αρμοστή] τον Καλλίβιο, για να εγκρίνει όλες τους τις πράξεις· αυτός πάλι τους έδινε στρατιώτες από τη φρουρά, που τους βοηθούσαν να συλλάβουν όποιους ήθελαν — όχι πια «κακά στοιχεία» κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία ότι δεν θ' ανεχόταν τον παραγκωνισμό του κι ότι, αν δοκίμαζε ν' αντιδράσει, θα 'βρισκε πολλούς συμπαραστάτες.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **κατάσχεση, πολιτισμός, παραπομπή, παραστατικότητα, εικόνα.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Έλληνικά Βιβλ.2. κεφ.4. §§1-3.5

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ανατ. 1968)

Ο Ξενοφών αναφέρεται στα γεγονότα που ακολούθησαν μετά την παρωδία δίκης και τη θανάτωση του Θηραμένη και για τα οποία κάνει έμμεση αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του.

Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ, ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵν' αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. Φευγόντων δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς **ἄγοντες** ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὀρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἑβδομήκοντα Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. Οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεως σὺν τε τοῖς τρισχιλίαις καὶ

σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ μάλ' εὐημερίας οὔσης. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθύς μὲν θρασυνόμενοί
τινες τῶν νέων προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ **ἐποίησαν** μὲν οὐδέν, τραύματα δὲ
λαβόντες ἀπῆλθον. **Βουλομένων** δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως **ἐκπολιορκήσειαν**
αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν
παμπλήθης καὶ τῇ ὑστεραίᾳ.

ὥς ἐξόν: ἐπειδὴ ἦταν δυνατόν

ἐκ δὲ τούτου: τότε

τὸ χωρίον: τὸ οχυρό, τὸ φρούριο

ἡ εὐημερία: ἡ ὁμορφη, ἡ καλὴ ἡμέρα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνικὴ τὸ απόσπασμα: «**Ἐκ δὲ τούτου ... καὶ τῇ ὑστεραίᾳ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τὸ/τὰ υποκείμενο/υποκείμενα γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς υπογραμμισμένους
ὅρους τοῦ κειμένου: **προεῖπον, ἔχοιεν, ὀρμηθεῖς, οὔσης** (μονάδες 5).

β. Να γράψετε τὸ αντικείμενο γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς ὅρους τοῦ κειμένου: **ἄγοντες,**
ἐποίησαν, λαβόντες, Βουλομένων, ἐκπολιορκήσειαν (μονάδες 5).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§3.8-5

A1.

1. – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε
2. – Σ: καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>
3. – Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
4. – Λ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
5. – Λ: Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες (...) ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ. 2 κεφ. 3 §§11-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις πρώτες ενέργειες με τις οποίες το καθεστώς των Τριάκοντα αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν επιχειρεῖ να επιβάλλει σταδιακά καθεστώς τρομοκρατίας για το οποίο κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του (οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας). Δίνεται, ἔτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

μετέσχον-μετέχειν-ἔχοντες, πολιτείας, ἐξέπεμψε, μεθισταμένης, εἰκός.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.2. κεφ.4. §§1-3.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τέτοιος στάθηκε ο θάνατος του Θηραμένη. Τότε πια θεώρησαν οι Τριάντα πως ήταν ελεύθεροι να τυραννούν δίχως φόβο· όχι μόνο απαγόρευσαν σ' όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη, αλλά τους έδιωχναν κι απ' τ' αγροκτήματά τους για να τους αρπάξουν, αυτοί κι οι φίλοι τους, τη γη τους. Οι κατατρεγμένοι κατέφευγαν στον Πειραιά, μα	Ο Θηραμένης, λοιπόν, μ' αυτόν τον τρόπο πέθανε. Και οι Τριάντα, επειδή πια ήταν ελεύθεροι να κυβερνούν χωρίς φόβο, απαγόρευσαν σ' όσους δεν ήταν γραμμένοι στον κατάλογο να μπαίνουν στην πόλη και τους έδιωχναν ακόμη κι απ' τα χωράφια τους, για να τα οικειοποιηθούν αυτοί κι οι φίλοι τους. Καταφεύγοντας πολλοί στον Πειραιά και παίρνοντας μαζί τους κι άλλους
---	--

κι εκεί συνεχιζόταν ο διωγμός· τα Μέγαρα κι η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες.

Τότε κίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με εβδομήντα περίπου άνδρες και κατέλαβε τ' ισχυρό φρούριο της Φυλής. Μια μέρα που 'κανε καλό καιρό βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν, έχοντας μαζί τους τούς Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν έφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να επιτεθούν αμέσως στο φρούριο, αλλά πληγώθηκαν κι έφυγαν άπρακτοι. Οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να εμποδίσουν τον ανεφοδιασμό των επαναστατών και να τους αναγκάσουν να παραδοθούν· τη νύχτα όμως και την άλλη μέρα χιόνισε πολύ.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος. [1966] 2000.

πολλούς γέμισαν και τα Μέγαρα και τη Θήβα με πρόσφυγες.

Τότε ξεκίνησε από τη Θήβα ο Θρασύβουλος με εβδομήντα περίπου άνδρες και καταλαμβάνει το ισχυρό φρούριο Φυλή. Μια μέρα που είχε καλό καιρό, βγήκαν οι Τριάντα από την πόλη να τους χτυπήσουν μαζί με τους Τρεις Χιλιάδες και το ιππικό. Όταν έφτασαν στη Φυλή, μερικοί νέοι τόλμησαν να επιτεθούν αμέσως στο φρούριο, αλλά δεν κατάφεραν τίποτε και, αφού τραυματίστηκαν, έφυγαν άπρακτοι. Όταν οι Τριάντα σχεδίαζαν να χτίσουν τείχος για να εμποδίσουν τον ανεφοδιασμό τους και να τους αναγκάσουν να παραδοθούν, τη νύχτα και την άλλη μέρα χιόνισε πάρα πολύ.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2002.

Γ4.

α.

οί τριάκοντα: υποκείμενο στο ρήμα *προεΐπον*.

αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι: υποκείμενα στο ρήμα *ἔχουεν*.

Θρασύβουλος: υποκείμενο στη μετοχή *ὀρμηθεὶς* (συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος).

εὐημερίας: υποκείμενο στη μετοχή *οὔσης* (γενική απόλυτη).

β.

πολλούς: αντικείμενο στη μετοχή *ἄγοντες*.

οὐδέν: σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *ἐποίησαν*.

τραύματα: αντικείμενο στη μετοχή *λαβόντες*.

ἀποτειχίζειν: (τελικό απαρέμφατο) αντικείμενο στη μετοχή *Βουλομένων*.

αὐτούς: αντικείμενο στο ρήμα *ἐκπολιορκήσειαν*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μναῖς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἕνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις δοκιμασίες ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
- 2) Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος στην απολογία του.
- 3) Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι του παραχώρησε μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία ο αδελφός του.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «**Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.**»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**ὑμῶν**»; (μονάδες 2)
- 2) «**...διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως**»: Ποιο ιστορικό γεγονός υπαινίσσεται με τη φράση «**διὰ τὰς συμφορὰς τὰς τῆς πόλεως**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ.Ε. Μπέης, *Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα*, απόσπασμα

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το άρθρο του καθηγητή της Νομικής Σχολής Αθηνών Κ.Ε. Μπέη με τίτλο «Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα» που πρωτοδημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* στις 29 Ιανουαρίου 1981. Διευκρινίζεται ότι ο θεσμός της προίκας ήταν σε ισχύ κατά την εποχή δημοσίευσης του άρθρου.

Έχει ωριμάσει πια η αντίληψη ότι ο θεσμός της προίκας είναι ταπεινωτικός για τη γυναίκα και επιβεβαιώνει την εξάρτησή της από τον άντρα. Κι αυτό είναι αλήθεια. Γιατί ο αστικός κώδικας, ρυθμίζοντας την προίκα, δεν καθιερώνει απλώς υποχρέωση του πατέρα (κι ύστερα απ' αυτόν, της μητέρας) να εφοδιάσει την κόρη του με τα απαραίτητα περιουσιακά εφόδια, για να μην είναι εξαρτημένη από την (καλή ή κακή) θέληση του άντρα. Προίκα, όπως λέει ο αστικός κώδικας, είναι η περιουσία (κινητά και ακίνητα) που δίνει η γυναίκα ή κάποιος άλλος (συνήθως ο πατέρας της) στον άντρα «προς ανακούφισιν των βαρών του γάμου». Τα βάρη αυτά, σύμφωνα με μια άλλη διάταξη, είναι αποκλειστική υποχρέωση του άντρα. Λοιπόν, αν δε γίνει ιδιαίτερη συμφωνία (και συνήθως δε γίνεται), ο άντρας αποκτάει την κυριότητα των μετρητών χρημάτων και των κινητών που δόθηκαν ως προίκα. Η γυναίκα δεν έχει κανένα ενεργό δικαίωμα πάνω σ' αυτά. Θα έχει, αν λυθεί ο γάμος της, για να της επιστραφεί. Σ' όλη τη διάρκεια του γάμου η προίκα δεν είναι δική της περιουσία, αλλά περιουσία του άντρα. (...) Με δυο λόγια: Αυτός είναι ο αφέντης. Στη γυναίκα δεν πέφτει λόγος.

Ανακτήθηκε (10/3/2022) από

<http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=3&mid=1096&mnu=1&id=22819>

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ένδεια, περιουσία, ανόητος, φιλόπατρις, ενότητα**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Επιστολαί 324d –325a*

(έκδ. του Burnet, J. Oxford University Press, 1903)

Στην έβδομη επιστολή του ο Πλάτων προχωρά στον απολογισμό του για τα τρία ταξίδια που είχε πραγματοποιήσει στη Σικελία. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα διατυπώνει την άποψή του για το καθεστώς των τριάκοντα τυράννων, άποψη που είχε ήδη διαμορφώσει, όταν πραγματοποίησε το πρώτο του ταξίδι στη Σικελία (390 ή 389 π.Χ.).

Τούτων [τῶν τριάκοντα] δὴ τινες οἰκεῖοί τε ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγχανον ἐμοί, καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθύς ὥς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά με. Καὶ ἐγὼ θαυμαστόν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ νεότητος· ὥθηθην γὰρ αὐτοὺς ἕκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξειεν. Καὶ ὁρῶν δὴπου τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσὸν ἀποδείξαντας τὴν ἔμπροσθεν πολιτείαν —τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοί πρεσβύτερον Σωκράτη, ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην εἰπὼν δικαιοτάτον εἶναι τῶν τότε, ἐπὶ τινὰ τῶν πολιτῶν μεθ' ἐτέρων ἔπεμπον, βία ἄξοντα ὥς ἀποθανούμενον, ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, εἴτε βούλοιτο εἴτε μή· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, πᾶν δὲ παρεκινδύνευσεν παθεῖν πρὶν ἀνοσίῳ αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός — ἃ δὴ πάντα καθορῶν καὶ εἴ τιν' ἄλλα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυσχέρανά τε καὶ ἐμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν.

καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθύς ὥς ἐπὶ προσήκοντα πράγματά με: με παρακινούσαν, λοιπόν, εξ αρχής να συμμετέχω στις ενέργειές τους, με τον ισχυρισμό ότι πρόκειται για πράγματα που μου ταιριάζουν

ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν: αποτραβήχτηκα ἀπὸ κείνα τα κακά

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Καὶ ὁρῶν δὴπου... ἀπὸ τῶν τότε κακῶν».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων-φράσεων του κειμένου:

οἰκεῖοι:	εἶναι	στο
εὐθύς:	εἶναι	στο
θαυμαστόν:	εἶναι	στο
ἐν χρόνῳ:	εἶναι	στο
τῶν πολιτῶν:	εἶναι	στο

τῶν πραγμάτων: εἶναι στο

(μονάδες 6)

β. διοικήσιν, παθεῖν: Να αναγνωριστούν συντακτικά τα υπογραμμισμένα απαρέμφατα του κειμένου και να δηλωθεί το υποκείμενό τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

α.

1) – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

2) – Σ: Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

3) – Λ: πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων

β.

1) Με την αντωνυμία «**ὕμῶν**» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους βουλευτές.

2) Με τη φράση «**διὰ τὰς συμφορὰς τὰς τῆς πόλεως**» αναφέρεται στις καταστροφές σε ἔμψυχο και ἀψυχο υλικό που προκάλεσε ο Πελοποννησιακός πόλεμος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Κ.Ε. Μπέης, *Αλήθειες και μύθοι γύρω από την προίκα, απόσπασμα*

Επισήμανση: Τα δύο κείμενα αναφέρονται στην υποχρέωση της οικογένειας να παρέχει προίκα στις κόρες της. Ειδικότερα, το κείμενο του Κ.Ε. Μπέη ασκεί κριτική στον θεσμό της προίκας και αναδεικνύει τον μειωτικό χαρακτήρα που έχει για την γυναίκα, καθώς ο αστικός κώδικας ρύθμιζε τα σχετικά και υποχρέωνε την οικογένεια να εφοδιάσει την κόρη με τα απαραίτητα περιουσιακά στοιχεία. Μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί ως σχόλιο στην αντίληψη που εκφράζεται από τα λόγια του Μαντίθεου, ο οποίος θεωρεί ηθικό χρέος και τεκμήριο της προσήλωσής του στο οικογενειακό καθήκον την παροχή προίκας στις αδελφές του, παρά το γεγονός ότι δεν ήταν νομικά υποχρεωμένος να το κάνει. Επίσης, μπορεί να επισημανθεί το μεγάλο χρονικό διάστημα από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας κατά το οποίο η προίκα ήταν η επιβεβλημένη πρακτική για τον γάμο της γυναίκας.

B4. δεῖ-δέομαι, εἶναι-οὐσίας, εὐνοίας, πατρός-πατρῶων, ἕνα-μηδέν.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Ἐπιστολαὶ 324d –325a*

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μερικοί λοιπόν απ' αυτούς έτυχε να είναι συγγενείς και γνωστοί μου και μάλιστα αμέσως και επανειλημμένως με κάλεσαν να λάβω μέρος σαν σε κάτι πού δικαιωματικά	Μερικοί από αυτούς έτυχε να είναι συγγενείς και γνωστοί μου· με παρακινούσαν, λοιπόν, εξ αρχής να συμμετέχω στις ενέργειές τους, με τον
--	---

μπορούσα να συμμερισθώ. Τότε εγώ έπαθα κάτι που δεν ήταν καθόλου παράξενο για τα νειάτα μου· πίστεψα δηλαδή, πως θα οδηγήσουν την πόλη από μια ζωή άδικη σ' ένα δίκαιο τρόπο ζωής κι έτσι θα την κυβερνήσουν· τους παρακολουθούσα λοιπόν με μεγάλη προσοχή, να ιδώ τι θα κάνουν. Και καθώς έβλεπα ότι οι άνθρωποι εκείνοι μέσα σε λίγον καιρό έκαναν να φανεί χρυσάφι το προηγούμενο πολίτευμα — εκτός απ' τα άλλα, έστειλαν το φίλο μου, τον αρκετά ηλικιωμένο Σωκράτη, που γι' αυτόν εγώ δε θα δίσταζα να πω ότι ήταν ο δικαιότερος άνθρωπος της εποχής του, τον έστειλαν μαζί με άλλους σε κάποιον πολίτη για να τον συλλάβει και να τον οδηγήσει διά της βίας στο θάνατο· κι αυτό βέβαια για να έχει λάβει μέρος στις ενέργειες τους, είτε ήθελε, είτε όχι· εκείνος όμως δεν εννοούσε να πεισθεί και προτίμησε να κινδυνεύσει να πάθει οτιδήποτε, παρά να γίνει συνεργός τους σε ανόσιες πράξεις. Καθώς λοιπόν τα έβλεπα όλ' αυτά και μερικά άλλα παρόμοια, όχι ασήμαντα, αγανάκτησα κι αποτραβήχτηκα από κείνα τα κακά.

Μτφρ. Η.Ε. Κορμπέτη. 1997.

Γ4.

α.

οίκεῖοι: είναι κατηγορούμενο στο *τινες* (από τη μετοχή *ὄντες*).

ισχυρισμό ότι πρόκειται για πράγματα που μου ταιριάζουν. Κι αυτό που μου συνέβη τότε δεν είναι καθόλου παράξενο για έναν νέο άνθρωπο· πίστεψα, δηλαδή, ότι αυτοί θα διοικήσουν την πόλη οδηγώντας την από έναν άδικο σε έναν δίκαιο τρόπο ζωής και γι' αυτό είχα έντονα στραμμένη την προσοχή μου σ' αυτούς, για να δω τις μελλοντικές ενέργειές τους. Βλέποντας, λοιπόν, ότι οι συγκεκριμένοι άνδρες, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, έκαναν να φαίνεται χρυσάφι η προηγούμενη μορφή πολιτεύματος —εκτός των άλλων, και τον φίλο μου, τον αρκετά ηλικιωμένο Σωκράτη, για τον οποίο εγώ δεν θα δίσταζα να πω κατηγορηματικά ότι ήταν ο πιο δίκαιος από τους τότε πολίτες, τον έστειλαν μαζί με άλλους να φέρει με τη βία κάποιον πολίτη, για να θανατωθεί· στόχος τους ήταν να τον κάνουν, είτε ήθελε είτε όχι, συνένοχο στις ενέργειές τους· εκείνος όμως αρνούνταν να υπακούσει και προτίμησε να διακινδυνεύσει να υποστεί κάθε συνέπεια, παρά να γίνει συνεργός σε ανίερές πράξεις— επειδή έβλεπα αυτά τα γεγονότα κι άλλα παρόμοια εξίσου σημαντικά, αγανακτούσα και απομακρυνόμουν από τις τότε εγκληματικές ενέργειες.

Μτφρ. Σ. Τσέλικας. 2006.

εὐθύς: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *παρεκάλουν*.

θαυμαστόν: ονοματικός ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο *οὐδέν*.

έν χρόνῳ: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός του χρόνου στη μετοχή *ἀποδείξαντας*.

τῶν πολιτῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *τινα*.

τῶν πραγμάτων: είναι (άμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *μετέχου*.

β.

διοικήσειν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ώήθην*, ειδικό απαρέμφατο· υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι *αὐτούς* (ετεροπροσωπία)

παθεῖν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *παρεκινδύνευσεν*, τελικό απαρέμφατο· υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι *ὁ δ' (ἐ)* (ταυτοπροσωπία).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μναῖς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἕνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

- 1) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις δοκιμασίες ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
- 2) Ο Μαντίθεος παρακαλεί για την εὐνοία των βουλευτῶν.
- 3) Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι, επειδή η περιουσία που κληρονόμησε ήταν μεγάλη, παραχώρησε μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία στον αδελφό του.
- 4) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι μοίρασε την πατρική περιουσία έτσι ώστε ο ίδιος να πάρει ἴσο μερίδιο με τον αδελφό του.
- 5) Ο Μαντίθεος διατυπώνει την άποψη ότι δεν έδωσε στους συμπολίτες του ποτέ αφορμή για παράπονα ή για κατηγορίες εναντίον του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§1.23

Ο αρχαίος ιστορικός συγκρίνει τους Περσικούς πολέμους με τον Πελοποννησιακό πόλεμο με αφορμή τις επιπτώσεις που ο τελευταίος προκάλεσε στον αρχαιοελληνικό κόσμο.

Απ' όλα τα προηγούμενα πολεμικά γεγονότα, το μεγαλύτερο ήταν ο Περσικός πόλεμος, ο οποίος τερματίστηκε με δυο ναυμαχίες και δύο μάχες, ενώ ο σημερινός πόλεμος κράτησε παρά πολλά χρόνια και προκάλεσε τόσες συμφορές στην Ελλάδα, όσες δεν είχε ποτέ πάθει σε ανάλογο χρονικό διάστημα. Ποτέ άλλοτε δεν κυριεύτηκαν και δεν καταστράφηκαν τόσες πολιτείες είτε από βαρβάρους είτε από Έλληνες που πολεμούσαν μεταξύ τους. Σε πολλές, μάλιστα, πολιτείες, αφού καταστράφηκαν, εγκαταστάθηκε καινούργιος πληθυσμός. Ποτέ άλλοτε δεν έγιναν τόσες εξορίες και δεν σκοτώθηκαν τόσοι άνθρωποι, είτε στον πόλεμο είτε σ' εμφυλίουσ παραγμούς. Εκτός απ' αυτό, πολλά από τα όσα αναφέρονται σε παλιές διηγήσεις, τα οποία όμως σπάνια επαληθεύονταν, έγιναν πιστευτά. Γιατί έγιναν πολλοί και καταστρεπτικοί σεισμοί και εκλείψεις ηλίου πολύ συχνότερες από όσες μπορούσαν να μνημονευτούν για τις παλιές εποχές. Μεγάλες ξηρασίες σημειώθηκαν σε πολλά μέρη και προκάλεσαν λιμούς και τέλος η φοβερή επιδημία, που προξένησε μεγάλες βλάβες και καταστροφή. Όλα αυτά έγιναν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Μτφρ. Αγγ. Βλάχος

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **λέγειν, βίου, δύνωμαι, πόλεως, ἴδια**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Συμπόσιον §§4.34-37.1

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Το Συμπόσιον είναι ένα από τα σωκρατικά έργα του Ξενοφώντα, ένας διάλογος γραμμένος μεταξύ του 390 και 370 π.Χ. Ο Σωκράτης με μια συντροφιά διασκεδάζει και συζητάει για τον έρωτα. Κατά τη εξέλιξη του συμποσίου ο καθένας από τους συνδαιτυμόνες καλείται να κατονομάσει κάτι για το οποίο νιώθει υπερήφανος. Στο απόσπασμα γίνεται συζήτηση για τον πλούτο.

Ἀλλ' ἄγε δὴ, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν, ὦ Ἀντίσθενες, **πῶς οὕτω βραχεία ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ**. Ὅτι νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. Ὅρῳ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ

ἔχοντες χρήματα οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείω κτήσονται, οἷδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες ὁ μὲν αὐτῶν τάρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντός ἐνδεῖται· αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἳ οὕτω πεινῶσι χρημάτων ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι' ἐνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσὶ τινες οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἐξανδραποδίζονται.

Ὅτι: Διότι

περιττεύοντα τῆς δαπάνης: περισσότερα ἀπὸ τα ἐξοδά του

τοιχωρυχοῦσιν: γίνονται διαρρήκτες

ἀνδραποδίζονται: υποδουλώνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ἀλλ' ἄγε δή, ... , ὁ δὲ τοῦ παντός ἐνδεῖται**»

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων-φράσεων του κειμένου:

ᾧ Ἀντίσθενες:	εἶναι	
ἐν τῷ οἴκῳ:	εἶναι	στο
πολλούς:	εἶναι	στο
πένεσθαι:	εἶναι	στο
πάντα (το πρώτο):	εἶναι	στο
τῶν ἀπορωτάτων:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. Να χαρακτηρίσετε ως προς το εἶδος της την πρόταση που ακολουθεῖ (μονάδες 2) και να δηλώσετε τον συντακτικό της ρόλο (μονάδες 2) «**πῶς οὕτω βραχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ**».

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

1) – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι

2) – Σ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.

3) – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης ... πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων

4) – Λ: πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων

5) – Σ: πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως θεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§1.23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις επιπτώσεις του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο Μαντίθεος επικαλεῖται αυτές τις επιπτώσεις προκειμένου να δικαιολογήσει την κακή οικονομική κατάσταση του πατέρα του. Ἐτσι, το κείμενο μπορεί να αξιοποιηθεῖ ως εμβάθυνση στη συγκεκριμένη ιστορική αναφορά του Μαντίθεου.

B4. λογοκλοπή-παράλογος-επίλογος, βιολογία-αμφίβιο-βιότοπος, αδύναμος-παντοδύναμος - δυναμόμετρο, πολεοδομία-αντιπολίτευση-απολίτιστος, ιδιότροπος-ιδιοφυΐα-ανιδιοτέλεια.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Συμπόσιον §§4.34-37.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

«Και τώρα», εἶπε ὁ Σωκράτης, «πες μας εσύ, Αντισθένη, γιατί, ἐνῶ ἔχεις τόσο λίγα, καυχίεσαι γιὰ τὸν πλοῦτο σου». «Διότι, φίλοι μου, πιστεύω ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν τὰ πλούτη ἢ τὴ φτώχεια στὸ σπίτι τους ἀλλὰ στὴν ψυχὴ τους. Κι αὐτὸ ἐπειδὴ βλέπω πολλοὺς ιδιώτες οἱ ὁποῖοι, μολονότι ἔχουν πολλὰ χρήματα, πιστεύουν ὅτι εἶναι τόσο φτωχοί, ὥστε υποβάλλονται σὲ μύριους κόπους καὶ κινδύνους γιὰ νὰ ἀποκτήσουν περισσότερα· καὶ ξέρω ἐπίσης

«Αλλὰ συ, Αντισθένη, εἶπε ὁ Σωκράτης, ἔλα λοιπὸν πάλι καὶ λέγε μας, πῶς με τόση λίγη περιουσία υπερηφανεύεσαι γιὰ τὸν πλοῦτο σου». «Ἐπειδὴ νομίζω, φίλοι μου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὸν πλοῦτο καὶ τὴ φτώχεια ὄχι στὸ σπίτι, ἀλλὰ στὶς ψυχές τους· ἐπειδὴ βλέπω πολλοὺς ιδιώτες, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἔχουν πολλὰ χρήματα νομίζουν ὅτι εἶναι τόσο φτωχοί, ὥστε ἀναλαμβάνουν παντός εἶδους κόπους καὶ κινδύνους, γιὰ ν' ἀποκτήσουν περισσότερα. Γνωρίζω καὶ

και αδελφούς που, αν και κληρονόμησαν ίσα μερίδια, ο ένας τους έχει αρκετά για να αντιμετωπίζει τις ανάγκες του και του μένει και περίσσευμα, ενώ ο άλλος στερείται τα πάντα· γνωρίζω εξάλλου και κάποιους τυράννους που έχουν τόση δίψα για χρήμα, ώστε διαπράττουν κακουργήματα φοβερότερα από τους φτωχότερους ανθρώπους του κόσμου· διότι η ανέχεια, πιστεύω, κάνει μερικούς κλέφτες, τοιχωρύχους ή ανδραποδιστές· υπάρχουν όμως και κάποιοι μονάρχες που καταστρέφουν ολόκληρες οικογένειες, θανατώνουν πλήθος ανθρώπους και πολλές φορές οδηγούν στη σκλαβιά πόλεις ολόκληρες για το χρήμα».

Μτφρ. Α. Σιδέρη. 2000.

Γ4.

α.

ὦ Ἀντίσθενες: είναι κλητική προσφώνηση.

ἐν τῷ οἴκῳ: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός του τόπου (στάση) στο απαρέμφατο ἔχειν.

πολλούς: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο *ιδιώτας*.

πένεσθαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἡγοῦνται* (ειδικό απαρέμφατο).

πάντα: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο *πόνον*.

τῶν ἀπορωτάτων: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική-β όρος σύγκρισης) από το *δεινότερα*.

β.

«πῶς οὕτω βραχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ»: είναι δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας) ως (άμεσο) αντικείμενο στο ρήμα λέγε.

αδελφούς, οι οποίοι, ενώ κληρονόμησαν ίση περιουσία, ο ένας από αυτούς έχει και όσα του είναι αρκετά για τη ζωή και περίσσευμα από τα έξοδά του, ενώ ο άλλος στερείται απ' όλα. Μαθαίνω ότι και μερικοί τύραννοι έχουν τόση δίψα για χρήματα ώστε φέρονται χειρότερα από τους πιο άπορους, γιατί, ως γνωστό, εξαιτίας της ένδειας άλλοι κλέβουν, άλλοι γίνονται διαρρήκτες, άλλοι κάνουν απαγωγές, ενώ υπάρχουν μερικοί τύραννοι, οι οποίοι ολόκληρες πόλεις υποδουλώνουν για τα χρήματα».

Μτφρ. Α.Ν. Διαμαντόπουλος. [1937] 1975.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι οι δοκιμασίες διαφέρουν από τις άλλες δικαστικές διαμάχες.
2. Ο Μαντίθεος παρακαλεί για την εὐνοία των βουλευτῶν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι, επειδή η περιουσία που κληρονόμησε ήταν μεγάλη, πάντρεψε και τις δύο αδελφές του δίνοντας προίκα τριάντα μνες στην καθεμία.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ**»: Σε ποιον αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**ἐκατέρᾳ**»; (μονάδες 2)
2. «**...ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων**»: Σε ποιον αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**ἐκεῖνον**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Νόμοι* 774c-d

Ο διάλογος διαδραματίζεται στην Κρήτη και στη συζήτηση παίρνουν μέρος ένας ανώνυμος Αθηναίος, ο Κρητικός Κλεινίας και ο Σπαρτιάτης Μέγγιλος. Θέμα του διαλόγου είναι η οικοδόμηση ενός φανταστικού πολιτεύματος, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξαρτάται από μια ιδεατή νομοθεσία.

Για την προίκα μιλήσαμε και πιο μπροστά, αλλά ας επαναλάβουμε ότι ισότητα σημαίνει το να μη παίρνει, ούτε να δίνει κανείς, ούτε όταν παντρεύεται ο ίδιος, ούτε όταν παντρεύει την κόρη του γιατί δεν είναι δίκαιο να μένουν άγαμοι οι φτωχοί επειδή δεν έχουν χρήματα. Γιατί όλοι οι πολίτες έχουν τα απαραίτητα για να ζήσουν, και εκτός αυτού οι γυναίκες που δεν έχουν προίκα φέρνονται με λιγότερη αυθάδεια κι η συμπεριφορά των αντρών που θα τις παντρεύονται, για την προίκα τους, θα ήταν λιγότερο ταπεινωτική και δουλοπρεπής. Κι' όποιος υπακούει σ' αυτά, θα μπορεί να περηφανεύεται ότι έκαμε κάτι ωραίο· αυτός που δεν υπακούει ή παίρνει για προίκα φορέματα που αξίζουν πάνω από πενήντα δραχμές, ή πάνω από μία μνα ή πάνω από μιάμιση μνα ανάλογα με την οικονομική τάξη που ανήκουν – ή πάνω από την αξία δύο μνων όποιος ανήκει στην ανώτατη τάξη, θα γίνεται χρεωφειλέτης του δημοσίου για διπλάσιο ποσό, και το ποσό που έλαβε ή πήρε θα αφιερώνεται στην Ήρα και στο Δία κι ας το εισπράττουν οι ταμίες των δύο αυτών θεών, [...].

Μτφρ. Β. Μοσκόβης

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου **η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτύση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)** χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο: *αίτίας, αγῶσι, ούσίας, ἐξέδωκα, ἔγκλημα*.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Απολογία Σωκράτους* 30a5-30c4

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ανατ. 1967)

Ο Σωκράτης απολογείται στο δικαστήριο της Ηλιαίας. Με την απολογία του, όπως μας την παρουσιάζει ο Πλάτωνας, ο Σωκράτης ανάμεσα στα άλλα θέλει να εξηγήσει στους δικαστές

ότι δεν έκανε παρά αυτό που νόμιζε ότι τον πρόσταζε ο θεός, απορρίπτοντας τους ισχυρισμούς του Άνυτου (: ένας από τους κατήγορους του Σωκράτη).

Ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων ὅτι «Οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ’ ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ». Εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ’ ἂν εἶη βλαβερά· εἰ δέ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. Πρὸς ταῦτα, φαίην ἄν, «ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετέ με ἢ μή, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσαντος ἄλλα, οὐδ’ εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι». Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ’ ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ’ οἷς ἂν λέγω ἀλλ’ ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες.

περιέρχομαι: γυρίζω εδώ κι εκεί

ὀνήσεσθε: θα ωφεληθείτε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ταῦτα γὰρ κελεύει ... καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων-φράσεων του κειμένου:

εὖ: είναι ΣΤΟ

γενέσθαι : είναι ΣΤΟ

ἐν τῇ πόλει: είναι ΣΤΟ

ἀρετή: είναι ΣΤΟ

τὰ ἄλλα : είναι ΣΤΟ

βλαβερά: είναι ΣΤΟ

(μονάδες 6)

β. «εἰ δέ τις μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδέν λέγει»: Ο Σωκράτης διατυπώνει εδώ έναν υποθετικό συλλογισμό για να αποδείξει την αθωότητά του. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση και να χαρακτηρίσετε τον υποθετικό λόγο ως προς το είδος του αιτιολογώντας την απάντησή σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§9-11.1

A1.

α.

1. – Σ: ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι.
2. – Σ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου.
3. – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ

β.

- 1: Η αντωνυμία «ἐκατέρᾳ» αναφέρεται στο «ἀδελφὰς».
- 2: Η αντωνυμία «ἐκείνον» αναφέρεται στο «ἀδελφόν».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Νόμοι 774c-d

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους ο Πλάτωνας, στο πλαίσιο ενός φανταστικού πολιτεύματος με ιδεατή νομοθεσία, αντιτίθεται στο θεσμό της προίκας. Ο Μαντίθεος από την άλλη μεριά, αναφέρεται στο θεσμό της προίκας, επιχειρώντας να αποδείξει ότι, προικίζοντας επαρκώς τις αδελφές του, έχει επιδείξει τη δέουσα συμπεριφορά σε ό,τι αφορά στον ιδιωτικό του βίο, ακολουθώντας το εθιμικό δίκαιο (αφού νομικά δεν ήταν υποχρεωμένος να προικίσει τις αδελφές του). Το παράλληλο κείμενο θα μπορούσε, επομένως, να αξιοποιηθεί προκειμένου να αναδειχθεί η αντιτιθέμενη στο εθιμικό δίκαιο πλατωνική θέση, καθώς και τα επιχειρήματα με τα οποία αυτή τεκμηριώνεται.

B4.

αἰτία: Μου επιτέθηκε χωρίς να ξέρω την αιτία.

ἀγῶσι: Η Ελλάδα διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

οὐσίας: Μίλησε πολύ, αλλά δε μπήκε στην ουσία του θέματος.

ἐξέδωκα: Εξέδωσε το πρώτο του βιβλίο.

ἔγκλημα: Το φρικτό έγκλημα συγκλόνησε την κοινή γνώμη.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Ἀπολογία Σωκράτους 30a5-30c4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί αυτή είναι η εντολή του θεού, κατάλαβέ το καλά, και εγώ πιστεύω ότι κανένα μεγαλύτερο αγαθό για σας δεν	Γιατί, να το ξέρετε καλά, αυτά διατάζει ο θεός και εγώ νομίζω ότι ποτέ δεν υπήρξε μεγαλύτερο καλό για την πόλη από τη δική
---	--

υπήρξε ως τώρα στην πόλη από την υπηρεσία μου στον θεό. Γιατί εγώ γυρίζω εδώ και εκεί χωρίς να κάνω τίποτε άλλο από το να προσπαθώ να πείσω νεότερους και ηλικιωμένους ανάμεσά σας να μη φροντίζουν προηγουμένως μήτε για τα σώματα μήτε για τα χρήματα μήτε [για τίποτε άλλο] τόσο πολύ όσο για την ψυχή πώς θα γίνει όσο γίνεται καλύτερη. Τους λέγω ότι η αρετή δεν γίνεται από τα χρήματα, αλλά τα χρήματα και όλα τα άλλα ανθρώπινα αγαθά, και ιδιωτικά και δημόσια, [γίνονται] από την αρετή. Αν λοιπόν λέγοντας αυτά διαφθείρω τους νέους, τότε είναι βλαβερά. Αν πάλι κάποιος σας λέγει ότι εγώ λέγω άλλα από αυτά, δεν λέγει την αλήθεια. Έναντι όλων αυτών», θα σας έλεγα «άνδρες Αθηναίοι, είτε πείθεσθε στον Άνυτο είτε όχι και είτε με αθωώσετε είτε όχι, εγώ δεν κάνω άλλα [δεν θα αλλάξω τη στάση μου], ακόμη και αν πρόκειται να πεθάνω πολλές φορές». Μη θορυβείτε, άνδρες Αθηναίοι, αλλά μείνετε σταθεροί στις παρακλήσεις μου. Μη θορυβείτε για όσα λέγω, αλλά ακούτε, γιατί πιστεύω ότι, αν ακούτε, θα ωφεληθείτε.

Μτφρ. Ν.Ε. Τζιράκης. 2002.

Γ4.

α.

εὖ: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα ἵστε.

γενέσθαι : είναι αντικείμενο στο ρήμα οἶμαι (ειδικό απαρέμφατο).

ἐν τῇ πόλει: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός του τόπου (στάση) στο

μου δραστηριότητα στην υπηρεσία του θεού. Γιατί εγώ δεν κάνω τίποτε άλλο από το να τριγυρίζω και να προσπαθώ να σας πείσω όλους, νέους και γέρους, να μη φροντίζετε πρώτα απ' όλα και με τόσο ζήλο για το σώμα σας και για τα χρήματα, αλλά για το πώς θα κάνετε την ψυχή σας όσο το δυνατόν καλύτερη. Σας λέω ότι δεν δημιουργείται από τα χρήματα η αρετή αλλά από την αρετή τα χρήματα και όλα τα άλλα αγαθά των ανθρώπων, και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή. Αν λοιπόν διαφθείρω τους νέους λέγοντας αυτά, τα λόγια μου ίσως και να είναι επιβλαβή. Αν όμως κάποιος ισχυρίζεται ότι διδάσκω άλλα και όχι αυτά, τότε λέει ανοησίες. Σε έναν τέτοιο ισχυρισμό θα απαντούσα: «Αθηναίοι, δεχθείτε τη θέση του Άνυτου ή μην τη δέχεστε και αθωώστε με ή μη με αθωώνετε. Εγώ πάντως δεν θα κάνω τίποτε άλλο από ό,τι έκανα ως τώρα, ακόμα και αν πρόκειται να πεθάνω πολλές φορές». Ησυχάστε, Αθηναίοι, και κάντε μου τη χάρη να τηρήσετε αυτό που σας παρακάλεσα, να ακούτε ήσυχα αυτά που λέω. Γιατί, όπως εγώ νομίζω, θα ωφεληθείτε, αν ακούσετε.

Μτφρ. Θ. Σαμαράς. 2003.

απαρέμφατο γενέσθαι.

ἀρετή: είναι υποκείμενο στο ρήμα γίνεται.

τὰ ἄλλα : είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο ἀγαθά.

βλαβερά: είναι κατηγορούμενο στο ταῦτ'(α) (από το ρήμα ἄν εἴη).

β.

Υπόθεση: εἰ δέ τις μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα (εἰ + οριστική)

Απόδοση: οὐδέν λέγει (οριστική)

Ο υποθετικός λόγος που διατυπώνει ο Σωκράτης, δηλώνει το πραγματικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλὴ, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλὴ, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ὑπευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.Τι ακριβῶς θέλει να αποδείξει ο Μαντίθεος σχετικά με τα πολιτικά του φρονήματα και ποιες συγκεκριμένες κατηγορίες αρνείται;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων*, Λυσίας, 17

Στο ἔργο του Διονυσίου *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων* (ὕπομνηματισμοί), που δεν ἔχει διασωθεῖ ολόκληρο, φαίνεται πως ανήκαν πραγματείες για σημαντικούς αττικούς ῥήτορες, μεταξύ των οποίων και ο Λυσίας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Διονύσιος προβαίνει σε θετική αξιολόγηση των προοιμίων των δικανικῶν λόγων του Λυσία.

Τα προοίμιά του [Λυσία] διακρίνονται για τὴ ζωντάνια καὶ τὴν κίνηση που ἔχουν· αὐτὴ τοῦ τὴν ικανότητα στα προοίμια θὰ μπορούσε να τὴ θαυμάσει κανεῖς, προπάντων αν σκεφτεῖ ὅτι, ἐνῶ ἔγραψε πάνω ἀπὸ διακόσιους δικανικοὺς λόγους, σε κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς δεν βρέθηκε να ἔχει γράψῃ ἓνα μὴ πειστικὸ προοίμιο ἢ να ἔχει χρησιμοποιήσῃ μὴ ἀσχετὴ με τὴν υπόθεσιν ἀρχὴ ἢ να ἔχει ἀνατρέξῃ στα ἴδια ἐπιχειρήματα ἢ να ἔχει καταφύγῃ στις ἴδιες ιδέες. Κι ὁμως, αὐτὸ το σφάλμα το ἔχουν διαπράξῃ ἄλλοι που ἔγραψαν λίγους λόγους, ἐννοῶ το να χρησιμοποιοῦν τοὺς ἴδιους κοινούς τόπους· καὶ να μὴν πω ὅτι καὶ ὅλοι τοὺς

σχεδόν έκλεψαν από άλλους, χωρίς να ντρέπονται καθόλου γι' αυτό. Αντίθετα ο Λυσίας είναι πρωτότυπος σε κάθε λόγο του, σε ό, τι αφορά την αρχή και το προοίμιο, και ικανός να πετύχει οτιδήποτε θέλει· είτε θέλει να κερδίσει την εύνοια ή την προσοχή του ακροατηρίου του είτε να το κάνει δεκτικό στους λόγους του, ποτέ δεν απέτυχε στον σκοπό του. Όσον αφορά λοιπόν αυτό το μέρος του λόγου, ανακηρύσσω τον Λυσία πρώτο ή τουλάχιστον κατώτερο από κανέναν.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου»

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **είδηση, πρόσχαρος, σχέση, επιτυχία, παράδειγμα.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§1-3

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατά τη διαδικασία της δοκιμασίας του Φίλωνα, ο κατήγορος - βουλευτής προσπαθεί να αποδείξει ότι ο δοκιμαζόμενος είναι ανάξιος να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα.

Ὁμιην μὲν, ὦ βουλή, οὐκ ἂν ποτ' εἰς τοῦτο τόλμης Φίλωνα ἀφικέσθαι, ὥστε ἐθελῆσαι ὡς ὑμᾶς ἐλθεῖν δοκιμασθῶμενον· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἔν τι μόνον ἀλλὰ πολλὰ τολμηρός ἐστίν, ἐγὼ δὲ ὁμόσας εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον τὰ βέλτιστα βουλευέσθαι τῇ πόλει, ἔνεστί τε ἐν τῷ ὄρκῳ ἀποφανεῖν εἴ τίς τινα οἶδε τῶν λαχόντων ἀνεπιτήδειον ὄντα βουλευέειν, ἐγὼ τὴν κατὰ τουτοῦ Φίλωνος ποιήσομαι κατηγορίαν, οὐ μέντοι γε ἰδίαν ἔχθραν οὐδεμίαν μεταπορευόμενος, οὐδὲ τῷ δύνασθαι καὶ εἰωθέναι λέγειν ἐν ὑμῖν ἐπαρθεῖς, ἀλλὰ τῷ πλήθει τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ πιστεύων, καὶ τοῖς ὅρκοις οἷς ὥμοσα ἐμμένειν ἀξιῶν. **Γνώσεσθε μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε τοῦτον ἐλέγξω οἷός ἐστι καὶ οὗτος ἐπεχείρησε πονηρὸς εἶναι· ὅμως δ' εἴ τι ἐγὼ ἐλλείπομι τῷ λόγῳ τῆς κατηγορίας, οὐκ ἂν δίκαιος εἴη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελῆσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅ,τι ἱκανῶς διδάξαιμι, ἐκ τούτων ἀποδοκιμασθῆναι.**

ὁμόσας < ὄμνυμι: αφού ορκίστηκα

τουτουί: αυτού εδώ

μεταπορευόμενος: εκδικούμενος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*ἐπειδὴ δὲ ... ἐμμένειν ἀξίων*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων - φράσεων του κειμένου:

<i>ὦ βουλή:</i>	είναι		στο	
<i>τολμηρός:</i>	είναι		στο	
<i>τῶν λαχόντων:</i>	είναι		στο	
<i>ἐμμένειν:</i>	είναι		στο	
<i>διὰ τοῦτο:</i>	είναι		στο	
<i>ἱκανῶς:</i>	είναι		στο	

(μονάδες 6)

β. «*Γνώσεσθε μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε τοῦτον ἐλέγξω οἷός ἐστι*»: Να διακρίνετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να αναγνωρίσετε το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Ὑπὲρ Μαντιθέου* §§1-3

A1.

Ο Μαντίθεος θέλει να αποδείξει ότι νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, δηλαδή τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Επίσης, ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως υπέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων*, Λυσίας, 17

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζονται χαρακτηριστικά στοιχεία των προοιμίων των ρητορικών λόγων του Λυσία, από τα οποία κάποια μπορούν να αναζητηθούν στο συγκεκριμένο προοίμιο του *Ὑπὲρ Μαντιθέου*. Έτσι, για παράδειγμα, εντοπίζεται ο εύστοχος τρόπος με τον οποίο επιδιώκονται η εύνοια και η προσοχή των βουλευτών μέσω του ισχυρισμού ότι οι κατήγοροι επιθυμούν με κάθε τρόπο να βλάψουν τον δοκιμαζόμενο που παρουσιάζεται ως θύμα άδικης διαβολής. Επίσης, στην εύνοια και την προσοχή αποσκοπεί η δήλωση του ομιλητή ότι όποιος τον ακούσει να μιλά για τα πεπραγμένα του θα αλλάξει γνώμη γι' αυτόν και θα τον θεωρήσει πολύ καλύτερο. Τέλος, ο λόγος χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία, αφού δεν ακολουθείται η συνήθης τεχνική της σπίλωσης των κατηγορών, αλλά *παρά προσδοκίαν* ο δοκιμαζόμενος δηλώνει ότι σχεδόν τους οφείλει ευγνωμοσύνη για την κατηγορία.

B4. *συνήδη, χάριν, εἶχον-μετέχειν-μετέσχον, τυγχάνει, ἐπιδείξω-ἀποδείξω.*

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας* §§1-3

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Δεν πίστευα, κύριοι βουλευτές, να φτάσει ο Φίλωνας σε τόση αναίδεια, ώστε να τολμήσει να παρουσιαστεί ενώπιόν σας ζητώντας την επικύρωσή του ως βουλευτή. Επειδή όμως η τόλμη του εκδηλώθηκε όχι μια φορά αλλά πολλές κι εγώ μπήκα στο βουλευτήριο αφού ορκίστηκα να υπηρετήσω με τον καλύτερο τρόπο τα	Πίστευα, κύριοι βουλευτές, ότι ποτέ ο Φίλωνας δεν θα έφτανε σε τόση αναίδεια, ώστε να τολμήσει να παρουσιαστεί ενώπιόν σας ζητώντας από εσάς την έγκριση της εκλογής του στο βουλευτικό αξίωμα. Επειδή όμως η τόλμη του εκδηλώθηκε όχι μόνο σε μία περίπτωση αλλά σε πολλές, και επειδή εγώ ανέλαβα
---	---

συμφέροντα στην πόλη και επειδή συμπεριλαμβάνεται στον όρκο να το δηλώνουμε, αν κάποιος έχει κληρωθεί ακατάλληλος να είναι βουλευτής, εγώ θα κατηγορήσω το Φίλωνα αυτόν εδώ όχι βέβαια εκδικούμενος κάτι προσωπικό μεταξύ μας ούτε υπερηφανευόμενος για τη δύναμη και τη συνήθεια να μιλώ ενώπιόν σας αλλά γιατί πείστηκα από το πλήθος των αδικημάτων του και γιατί έχω την αξίωση να υπηρετώ με συνέπεια τους όρκους στους οποίους ορκίστηκα.

Θα διαπιστώσετε, λοιπόν, ότι εγώ θα ελέγξω τι άνθρωπος είναι (ο κατηγορούμενος) και πόσο επιχείρησε αυτός να είναι κακός, όχι από ίση αφετηρία. Όμως, αν εγώ υστερήσω κάπως στην κατηγορία, δε δικαιούται να ωφεληθεί αυτός, αλλά πρέπει περισσότερο να μην ασκήσει το λειτούργημα του βουλευτή απ' όσα επαρκώς θα καταθέσω (σε βάρος του).

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2003.

τα καθήκοντά μου ως βουλευτής, αφού ορκίστηκα ότι θα εκτελέσω αυτά άριστα για το συμφέρον της πόλης, και επειδή στον όρκο των βουλευτών περιλαμβάνεται ότι πρέπει να φανερώνει ο κάθε βουλευτής, εάν γνωρίζει ότι κάποιος από αυτούς που κληρώθηκαν είναι ανάξιος του βουλευτικού αξιώματος, θα κατηγορήσω τον Φίλωνα, όχι βέβαια διότι εκδικούμαι κάποια ατομική έχθρα, ούτε γιατί παρασύρομαι από το γεγονός ότι μπορώ και συνηθίζω να μιλώ ενώπιόν σας, αλλά διότι πείστηκα από το πλήθος των εγκλημάτων του, και διότι κρίνω δίκαιο και πρόπον να μένω πιστός στον όρκο που έδωσα. Από το λόγο μου δε και από το πλήθος των αμαρτημάτων (αδικημάτων), του Φίλωνα θα καταλάβετε ότι δεν θα μπορέσω να ελέγξω αυτόν και να αποδείξω ποιος πράγματι είναι και πόσες άδικες πράξεις στη ζωή του διέπραξε. Αλλ' όμως, αν εγώ στην αγόρευσή μου δεν μπορέσω να διεξαγάγω όπως πρέπει την κατηγορία, δίκαιο είναι να μη ωφεληθεί αυτός από αυτό, αλλά δικαιότερο είναι να μην εγκρίνετε την εκλογή του λαμβάνοντας υπόψη όσα εγώ επαρκώς εκθέσω.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. – Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ὦ βουλή: κλητική προσφώνηση

τολμηρός: είναι κατηγορούμενο στο (εννοούμενο) οὗτος - Φίλων (από το ρήμα *έστιν*).

τῶν λαχόντων: είναι επιθετική μετοχή ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *τινα*.

έμμένειν: είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στη μετοχή *άξιῶν*.

διὰ τοῦτο: είναι επιρρηματικός (εμπρόθετος) προσδιορισμός της αιτίας στο απαρέμφατο *ώφεληθῆναι*.

ίκανῶς: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *διδάξαιμι*.

β.

ὅτι οὐκ ἀπό ἴσης παρασκευῆς ἐγώ τε τοῦτον ἐλέγξω: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση.

οἷός ἐστι : δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλὴ, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλὴ, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ὑπευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια αξίωση και ποια παράκληση απευθύνει ο Μαντίθεος στους βουλευτές; Με ποιες προϋποθέσεις;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ο ομιλητής, ἄνθρωπος με φυσικὴ ἀναπηρία, μιλώντας στη Βουλὴ των Πεντακοσίων, προσπαθεῖ νὰ διατηρήσει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνει τὸ ετήσιο χρηματικὸ ἐπίδομα που χορηγοῦσε τὸ δημόσιο ταμεῖο στους ἀνάπηρους καὶ τους φτωχοὺς. Ακολουθεῖ τὸ προοίμιο τοῦ λόγου.

Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ ἐξέφραζα τὴν ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλῆς, στον κατήγορο, που μεθόδευσε ἐναντίον μου αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη. Διότι ἐνῶ προηγουμένως δὲν εἶχα ἀφορμὴ γιὰ νὰ λογοδοτήσω γιὰ τὴ ζωὴ μου, τώρα, ἐξαιτίας του, μου ἔχει δοθεῖ. Καὶ θὰ προσπαθήσω με τὸν λόγο μου νὰ ἀποδείξω ἀφενὸς ὅτι αὐτὸς ψεύδεται, αφετέρου ὅτι ἐγὼ ἔχω ζήσει ἕως τούτῃ τὴν ἡμέρα με τρόπο που ἀξίζει ἐπαινο παρὰ φθόνο. Γιατί ἔχω τὴν αἴσθησι ὅτι μεθόδευσε αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη ἐναντίον μου ὄχι γιὰ κάποιο ἄλλο λόγο, ἀλλὰ ἀπὸ φθόνο. Ὡστόσο, ἓνας που φθονεῖ αὐτοὺς που οἱ ἄλλοι τους οἰκτίζουν, ἀπὸ ποιὰ ἀχρεϊότητα νομίζετε ὅτι θὰ κρατηθεῖ μακριὰ ἓνα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί ἀν βέβαια με συκοφαντεῖ γιὰ

χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **κατηγόροις:** Συνήθως ψωνίζει φρούτα και λαχανικά από τη λαϊκή
- **ἀναγκάζωσιν:** Το αεροπλάνο έκανε προσγείωση.
- **πεπραγμένων:** Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της έκανε την της άσκηση στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός».
- **λόγους:** Είναι το αίτημά σου και δεν θα ικανοποιηθεί!
- **ἵππευον:** Επισκεφθήκαμε τον..... όμιλο της πόλης μας.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Νόμοι 631b.3-d.2

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1967)

Αντικείμενο του συγκεκριμένου πλατωνικού διαλόγου – όπως και στην *Πολιτεία* – είναι η οικοδόμηση ενός φανταστικού πολιτεύματος, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξαρτάται από μία ιδεατή νομοθεσία. Στη συζήτηση παίρνουν μέρος ένας ανώνυμος Αθηναίος, ο Κρητικός Κλεινίας και ο Σπαρτιάτης Μέγγιλος.

«Ὡ ξένε,» ἐχρῆν εἰπεῖν, «οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶν μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν· ἔχουσιν γὰρ ὀρθῶς, τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. Πάντα γὰρ τάγαθὰ πορίζουσιν. Διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐστίν, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἡρτῆται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα, καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται

καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχύς εἷς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὅξυ βλέπων, ἅνπερ ἅμ' ἔπεται φρονήσῃ· ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως».

ῥηται: ἐξήρηται: εξαρτώνται

θάτερα: τὰ ἕτερα

ἀμφοῖν: καὶ τὰ δύο

τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως: ὁ νομοθέτης πρέπει νὰ τὰ παρατάξῃ μ' αὐτὴ τὴ σειρά

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Νὰ μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ... τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Νὰ προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων λέξεων τοῦ κειμένου:

εἰπεῖν: εἶναι ΣΤΟ

εὐδαίμονας: εἶναι ΣΤΟ

θάτερα: εἶναι ΣΤΟ

τις: εἶναι ΣΤΟ

τὰ ἐλάττονα: εἶναι ΣΤΟ

(μονάδες 5)

β. «οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶν μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλήσιν»: Στὸ παραπάνω ἀπόσπασμα νὰ διακρίνετε δύο ονοματικούς (μονάδες 2) καὶ τρεῖς επιρρηματικούς προσδιορισμούς. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

A1.

Ο Μαντίθεος αξιώνει από τους βουλευτές να μην ωφεληθεί ο ίδιος καθόλου, αν αποδείξει τούτο μόνο, ότι δηλαδή νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Αν ωστόσο αποδείξει ότι έχει επιπλέον ζήσει με μέτρο και ως εκ τούτου ότι διαθέτει το κατάλληλο ήθος, τότε και μόνον τότε παρακαλεί τους βουλευτές να εγκρίνουν την εκλογή του ως βουλευτή, εφόσον δηλαδή αποδείξει ότι πληροί όλες τις προϋποθέσεις.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με το αντίστοιχο προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου: κοινά σημεία ως προς το περιεχόμενο (π.χ. για την έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς, για το βασικό κίνητρο της συκοφαντίας), ως προς το ύφος, αλλά και ως προς τους στόχους που καλείται να υπηρετήσει ένα προοίμιο ρητορικού λόγου (εύνοια, προσοχή, κατατόπιση).

B4. αγορά, αναγκαστική, πρακτική, παράλογο, ιππικό.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Νόμοι 631b.3-d.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ἐπρεπε να πεις: Οι νόμοι των Κρητικών δεν θεωρούνται χωρίς λόγο οι πιο υπέροχοι και πιο επιτυχημένοι απ' όλους τους Έλληνες. Είναι σωστοί γιατί κάμνουν ευτυχισμένους εκείνους που τους χρησιμοποιούν, τους παρέχουν δηλαδή όλα τα αγαθά. Και είναι τα αγαθά δυο ειδών: άλλα ανθρώπινα, άλλα θεϊκά και από τα θεϊκά εξαρτώνται τα άλλα. Αν κάποια πόλη παραδέχεται τα μεγαλύτερα, αποχτά και τα κατώτερα, αν όχι, στερείται και τα δυο. Και είναι μικρότερης αξίας τα αγαθά στα οποία πρώτο έρχεται η υγεία, δεύτερο το κάλλος, τρίτο η δύναμη στο τρέξιμο και σε όλες τις

«Ξένε», θα 'πρεπε να πης, «οι νόμοι των Κρητών δεν απολαύουν χωρίς λόγο τόσον μεγάλης υπολήψεως μεταξύ όλων των Ελλήνων». Πράγματι, είναι σωστοί, αφού κάνουν ευτυχείς εκείνους που τους χρησιμοποιούν, διότι προσφέρουν όλα τα αγαθά. Είναι δε δύο ειδών τα αγαθά: τα μεν ανθρώπινα, τα δε θεϊκά· εξαρτώνται δε εκ των θεϊκών και τα άλλα, και αν μία πόλις δέχεται τα μεγαλύτερα, αποκτά και τα μικρότερα, ειδημή στερείται και των δύο. Στα μικρότερα περιλαμβάνονται κυρίως μεν η υγεία, δεύτερο η ομορφιά, τρίτο η σωματική δύναμις, και στο τρέξιμο και σε

άλλες σωματικές ασκήσεις, τέταρτο ο πλούτος, όχι ο τυφλός αλλά εκείνος που έχει οξύτατη όραση που βεβαίως συνοδεύεται από τη φρόνηση. Από τα θεϊκά αγαθά, αγαπητέ μου, ηγεμονεύει τρόπον τινά και έρχεται πρώτο η φρόνηση, δεύτερο η μετριοπαθής διάθεση της ψυχής συνοδευόμενη από ευφυΐα, από αυτά δε, αφού αναμειχθούν με την ανδρεία, παράγεται σαν τρίτο αγαθό η δικαιοσύνη, και τέταρτο η ανδρεία. Όλα αυτά έχουν τοποθετηθεί εκ φύσεως πριν από τα υλικά αγαθά και ο νομοθέτης πρέπει να τα παρατάξει μ' αυτή τη σειρά.

Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1988.

Γ4.

α.

είπεῖν: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο (απρόσωπο) ρήμα *έχρῃν*.

εύδαιμονας: είναι κατηγορούμενο στο (αντικείμενο) *τούς χρωμένους* (από τη μετοχή *άποτελοῦντες*).

θάτερα: είναι υποκείμενο στο ρήμα *ῥηται* (αττική σύνταξη).

τις: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *πόλις*.

τὰ ἐλάττονα: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *κτᾶται*.

β.

Ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί: *Κρητῶν, πᾶσιν*.

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί: *μάτην, διαφερόντως, ἐν [...]* τοῖς Ἑλλησιν.

όλες τις άλλες κινήσεις, και τέταρτο, τέλος, ο πλούτος, όχι τυφλός, αλλ' οξυδερκής, αν βεβαίως συνοδεύεται από φρόνηση. Από τα θεϊκά αγαθά, πάλι, εκείνο που προεξάρχει είναι η φρόνησις, δεύτερο δε η σωφροσύνη μετά λογικής, από αυτά δε —αφού αναμειχθούν με ανδρεία— θα προέλθῃ τρίτο, η δικαιοσύνη, και τέταρτο η ανδρεία. Όλα αυτά δε τα τελευταία έχουν ταχθῇ από τη φύση να είναι μπροστά από τα προηγούμενα, και έτσι πρέπει να τα κατατάσῃ και ο νομοθέτης.

Μτφρ. Κ. Φίλιππας. [1964] 1975.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι σε κάθε περίπτωση χρωστά ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς του.
2. Ο Μαντίθεος ελπίζει πως όποιος νιώθει εχθρικά για αυτόν, θα αλλάξει γνώμη μετά την απολογία του.
3. Ο Μαντίθεος έχει την αξίωση να επικυρωθεί η εκλογή του, αν αποδείξει ότι έχει φιλικά αισθήματα προς τη δημοκρατία και ότι έχει αναγκαστεί να συμμετέχει στους ίδιους κινδύνους με τους βουλευτές.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι**»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**οἵτινες**»; (μονάδες 2)

2. «οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας»: Σε ποια «πολιτεία» αναφέρεται ο Μαντίθεος;
(μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων*, Λυσίας, 17

Στο ἔργο του Διονυσίου *Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων* (ὕπομνηματισμοί), που δεν ἔχει διασωθεῖ ολόκληρο, φαίνεται πως ανήκαν πραγματείες για σημαντικούς αττικούς ῥήτορες, μεταξύ των οποίων και ο Λυσίας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Διονύσιος προβαίνει σε θετική αξιολόγηση των προοιμίων των δικανικών λόγων του Λυσία.

Παρατηρῶ ἀκόμα ὅτι ὁ ῥήτορας χρησιμοποιεῖ ὅλους τοὺς τρόπους που προτείνουν τα ρητορικά εγχειρίδια για τὸ προοίμιο καὶ που απαιτοῦν οἱ περιστάσεις. Ἀλλες φορές ἀρχίζει στο πρῶτο πρόσωπο με αὐτο῔παινο, ἄλλοτε με κατηγορίες για τὸν ἀντίδικο, ἀντικρούοντας ἀρχικὰ τις κατηγορίες εἰς βάρος του, ἀν τύχει νὰ ἔχει κατηγορηθεῖ πρῶτος. Μερικὲς φορές κερδίζει τὴν εὐνοία των δικαστῶν στο πρόσωπό του καὶ σὴν ὑπόθεση, ἐπαινῶντας καὶ κολακεύοντάς τους. Ἀλλοτε υποδεικνύει τὴ δική του μειονεκτικὴ θέση καὶ τὴν πλεονεκτικὴ θέση τοῦ ἀντιδίκου του καὶ ὅτι ὁ ἀγὼνας μεταξύ τους εἶναι ἀνίσος. Κάποιες φορές παρουσιάζει τὴν ὑπόθεσή του ὡς κοινὸν ενδιαφέροντος, σημαντικὴ για ὅλους καὶ τέτοια που ἀξίζει τὴν προσοχή των δικαστῶν, ἢ γενικὰ ἐπινοεῖ οποιοδήποτε ἄλλο ἐπιχείρημα που μπορεῖ νὰ ὠφελήσει τὸν ἴδιο καὶ νὰ μειώσῃ τὸν ἀντίδικό του.

Μτφρ. Φιλολογικὴ Ομάδα «Κάκτου»

B4. Νὰ ἐπιλέξετε ἀπὸ τὴ στήλη Β γιὰ καθεμμία ἀρχαιοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Α τὴν **ορθή σημασία** τῆς σύμφωνα με τὸ ἀρχαῖο διδαγμένο κείμενο:

Α	Β
1. βουλομένοις	α. σκέφτομαι β. θέλω
2. αίτιους	α. υπεύθυνοι β. ἀνεύθυνοι
3. ἐπιδείξω	α. ἐπιδεικνύομαι β. ἀποδεικνύω

4. Αξιῶ	α. είμαι άξιος β. έχω την αξίωση
5. δέομαι	α. παρακαλώ β. φοβάμαι

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Αριστογείτονος Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἄν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. **Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταυτό πᾶσιν.** Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἃν ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. Ὡ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξαι.

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση

ἡ ἔνδειξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος».

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων-φράσεων του κειμένου:

ὁ βίος: είναι στο

φαῦλα: είναι στο

πείθεσθαι: είναι στο

φρονίμων: είναι στο

τοῖς ἐν τῇ πόλει: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «*Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταύτῳ πᾶσιν*»: Στο παραπάνω απόσπασμα ο ομιλητής διακρίνει τη φύση από τον νόμο και τους αποδίδει συγκεκριμένες ιδιότητες. Να εντοπίσετε τους όρους της περιόδου με τους οποίους δηλώνονται αυτές (σε καθεμία από τις δύο περιπτώσεις) και να τους αναγνωρίσετε συντακτικά. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

A1.

α.

1. – Λ: Εἰ μὴ συνήδη, ὧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας·

2. – Σ: ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

3. – Λ: Ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλεον εἶναι·

β.

1. Με την αντωνυμία «οἷτινες» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους κατηγορούς: τούτους, δηλαδή τούς κατηγορούς.

2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στο τυραννικό καθεστώς των τριάκοντα (ἐπὶ τῶν τριάκοντα).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, Περί τῶν ἀρχαίων ῥητόρων, Λυσίας, 17

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζονται χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προοιμίων των ρητορικών λόγων του Λυσία, από τα οποία κάποια μπορούν να αναζητηθούν στο συγκεκριμένο προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου (π.χ. ο ισχυρισμός ότι οι κατήγοροι επιθυμούν με κάθε τρόπο να βλάψουν τον δοκιμαζόμενο καθώς και το ότι όποιος τον ακούσει να μιλά για τα πεπραγμένα του θα αλλάξει γνώμη γι' αυτόν και θα τον θεωρήσει πολύ καλύτερο, ωφελούν τον ίδιο και μειώνουν τον αντίδικό του. Επίσης, η αυτοπεποίθηση με την οποία δηλώνει ότι όσα θα πει για το βίο του θα αποσπάσουν την επιδοκιμασία των κριτών επιβεβαιώνει την παρατήρηση του Διονυσίου για τον αυτοέπαινο σε α' ενικό πρόσωπο).

B4.1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος §§15-17.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Όλη η ζωή των ανθρώπων, Αθηναίοι, είτε αυτοί κατοικούν σε μεγάλη πόλη είτε σε μικρή, κυβερνάται από τη φύση και τους νόμους. Από τα προηγούμενα η φύση είναι	Όλος ο βίος των ανθρώπων, άνδρες Αθηναίοι, είτε μεγάλη πόλη, είτε μικρή κατοικούν, κανονίζεται από τη φύση και τους νόμους. Από τα δύο αυτά στοιχεία, η φύση
--	--

απρόβλεπτη και χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο που τη διαθέτει, ενώ οι νόμοι είναι κοινοί και προβλέψιμοι και οι ίδιοι για όλους. Η φύση, αφενός, αν είναι φαύλη, πολλές φορές θέλει το κακό· για αυτό θα δείτε ότι άνθρωποι με τέτοια φύση κάνουν λάθη. Οι νόμοι, αφετέρου, θέλουν τη δικαιοσύνη και την αρετή και το ωφέλιμο, και αυτό επιδιώκουν, και όταν αυτό βρεθεί, προβάλλεται ως γενικός κανόνας, που ισχύει εξίσου και με όμοιο τρόπο για όλους, και αυτό είναι ο νόμος. Σε αυτόν αρμόζει να υπακούουν όλοι για πολλούς λόγους, και κυρίως επειδή κάθε νόμος είναι θεϊκή ανακάλυψη και δωρεά, τρόπος σκέψης των συνετών ανθρώπων, διόρθωση των εκουσίων και ακουσίων λαθών, κοινή συμφωνία της πόλης, σύμφωνα με την οποία αρμόζει να ζουν όλοι οι πολίτες. Ότι βέβαια ο Αριστογείτονας είναι ένοχος για όσα προβλέπει η δικαιοσύνη σε σχέση με την καταγγελία για παράνομη ανάληψη καθήκοντος, και απολύτως κανένα επιχείρημά του δεν αξίζει να ληφθεί υπόψη, είναι εύκολο να το πληροφορηθείτε.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος – Επιμ. Δ. Ιακώβ. 2006.

Γ4.

α.

ὁ βίος: είναι υποκείμενο στο ρήμα *διοικεῖται*.

φαῦλα: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *βούλεται*.

είναι κάτι ακανόνιστο και για κάθε άτομο ανάλογο προς εκείνον που το έχει, οι νόμοι όμως είναι στοιχείο κοινό, έχει ήδη κανονιστεί και είναι το ίδιο για όλους. Η φύση λοιπόν, αν είναι κακή, πολλές φορές επιδιώκει το κακό· γι' αυτό θα δείτε ότι οι άνθρωποι αυτού του είδους διαπράττουν σφάλματα. Από την άλλη, οι νόμοι το δίκαιο και το καλό και το ωφέλιμο θέλουν και επιδιώκουν και, όταν αυτό βρεθεί, γίνεται κανόνας γενικός, ίσος και όμοιος για όλους και αυτός είναι ο νόμος. Σε αυτόν όλοι πρέπει να υπακούουν για πολλούς λόγους και προπάντων διότι κάθε νόμος είναι εύρημα και δώρο των θεών, απόφαση σωφρόνων ανθρώπων, επανόρθωση των εκουσίων και ακουσίων σφαλμάτων, συμφωνία κοινή της πόλεως, σύμφωνα προς την οποία πρέπει να ζουν όλοι όσοι ζουν στην πόλη. Αλλ' εξάλλου ότι ήδη ο Αριστογείτονας έχει αποδειχθεί ότι αδίκησε, σύμφωνα προς όλες τις απόψεις του δικαίου, τις οποίες αναφέρει η καταγγελία και ότι δεν του υπολείπεται πλέον κανένα επιχείρημα αποδεκτό, γι' αυτό είναι εύκολο να σας διαφωτίσω.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1962. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

πείθεσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο (απρόσωπο) ρήμα *προσθήκει*.

φρονίμων: είναι ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο *άνθρώπων*.

τοῖς ἐν τῇ πόλει: είναι δοτική προσωπική στο (απρόσωπο) ρήμα *προσθήκει*.

β.

φύσις: ἄτακτον, ἴδιον – κατηγορούμενα στο *ἡ φύσις* (από το ρήμα *ἐστίν*).

νόμοι: κοινόν, ταύτῃ - κατηγορούμενα στο *οἱ νόμοι, τεταγμένον* – κατηγορηματική μετοχή (από το εννοούμενο [κατ' αναλογία] ρήμα *εἰσὶ*).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο πατέρας του Μαντίθεου έστειλε τον ένα γιο του στον Ελλήσποντο και τον άλλο (τον Μαντίθεο) στον Πόντο.
- 2) Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πριν την εξόρμηση των δημοκρατικών από το οχυρό της Φυλής στον Πειραιά.
- 3) Σύμφωνα με τον Μαντίθεο όσοι είχαν ζήσει εκτός Αθήνας και δεν μετείχαν στις αντιδημοκρατικές ενέργειες των Τριάκοντα αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.

β. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- 1) «**...μεθισταμένης τῆς πολιτείας**»: Σε ποια πολιτειακή αλλαγή αναφέρεται με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)
- 2) «**ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν**»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «**τούτῳ**»; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοί εξόρισαν πολλούς από τους συμπολίτες τους στα μέρη των εχθρών σας, πολλούς τους θανάτωσαν άδίκαι και τους άφησαν άταφους, πολλούς τους στέρησαν από όλα τα νόμιμα πολιτικά τους δικαιώματα, πολλών τις θυγατέρες, ενώ ήταν έτοιμες για γάμο, τις εμπόδισαν. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό θράσους, ώστε ήρθαν εδώ να απολογηθούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουν πράξει τίποτε κακό ή ανέντιμο. Θα ήθελα πραγματικά να ήταν αλήθεια αυτό που λένε· γιατί αρκετό μέρος από αυτό το καλό θα ήταν δικό μου. Τώρα όμως δεν μπορούν να διεκδικήσουν μια τέτοια συμπεριφορά ούτε απέναντι στην πόλη ούτε απέναντι σ' εμένα. Τον αδελφό μου, όπως είπα και πιο πάνω, τον θανάτωσε ο Ερατοσθένης, μολονότι ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **μεθισταμένης, φαίνονται, έχοντες, σκοπεῖν, ἐψηφίσασθε.**

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μέν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καί] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὥς ἐγὼ περὶ τῶν ἑμαυτοῦ πρῶτον εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησάμενοι πειράσομαι. Θέογνις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὥς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν ἀρχὴν <δὲ> δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. Ἦδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὥς οὐ χρημάτων ἕνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες.

εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν: κατέλαβαν τὴν ἐξουσία

ἄχθομαί τινι: στενοχωριέμαι, δυσανασχετῶ με κάποιον/κάτι

πάντως: τελείως, εντελῶς

ἀποκτινύναι <ἀποκτίννυμι: φονεύω

ὥσπερ (πεποιηκότες): λες καὶ εἶχαν κάνει

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα ... τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι·».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «χρῆναι, ποιεῖν, ἀναμνησάμενοι»: Να αναγνωρίσετε τὴ συντακτικὴ λειτουργία τῶν παραπάνω υπογραμμισμένων ἀπαρεμφάτων τοῦ κειμένου (μονάδες 3), ἐπισημαίνοντας ἀντίστοιχα τὸ φαινόμενο τῆς ταυτοπροσωπίας ἢ τῆς ἐτεροπροσωπίας (μονάδες 3).

β. «Ἦδοξεν οὖν αὐτοῖς... συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται»: Ὁ ρήτορας ἀναφέρει μίαν συγκεκριμένη ἀπόφαση τοῦ καθεστώτος τῶν Τριάκοντα. Ποιὰ δευτερεύουσα πρόταση στὸ παραπάνω ἀπόσπασμα δηλώνει τὸν σκοπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόφασης; Να τὴν καταγράψετε (μονάδες 2) καὶ νὰ τὴν ἀναγνωρίσετε ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

A1.

α.

- 1) – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ (...) ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε
- 2) – Σ: ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
- 3) – Σ: οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας

β.

- 1) Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος σε ολιγαρχικό με την εγκαθίδρυση των Τριάκοντα.
- 2) Η αντωνυμία «**τούτω**» αναφέρεται στο *σανίδιον* (ἐκ τοῦ *σανιδίου*).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα, τόσο απέναντι στους Αθηναίους (δημόσια ζωή) όσο και απέναντι στον αδελφό του Λυσία (σε οικογενειακό επίπεδο). Μπορεί να συνδυαστεί με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, καθώς και ο Μαντίθεος αναφέρεται στις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα με τις φράσεις *εἰς τοιοῦτον καιρὸν-ἐξαμαρτάνουσι-ῆτίμαζον*.

B4.

κατάστημα, επανάσταση, αναστάτωση – εμφάνιση, επιφάνεια, συκοφαντία – εχεμύθεια, συνέχεια, αποχή – σκοποβολή, τηλεσκόπιο, κατάσκοπος – ψηφοφορία, ψηφοδέλτιο, καταψήφιση.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὅταν πήραν την εξουσία οι Τριάντα, αυτοί οι πανούργοι και συκοφάντες, διακήρυξαν ότι ήταν απαραίτητο να εκκαθαρίσουν την πόλη από τα επικίνδυνα στοιχεία, και έτσι να οδηγηθούν οι πολίτες σε μια φρόνιμη και ενάρετη ζωή. Μολονότι όμως υπόσχονταν κάτι τέτοια, τίποτε απ' αυτά	Ὅταν όμως κατέλαβαν την εξουσία οι τριάντα τύραννοι, μοχθηροί και συκοφάντες, που διακήρυτταν ότι πρέπει να καθαρίσουν την πόλη από τους άδικους και να στρέψουν τους υπόλοιπους πολίτες προς την αρετή και τη δικαιοσύνη, αν και υπόσχονταν τέτοια, όμως δεν τολμούσαν να κάνουν και τέτοια, όπως θα επιχειρήσω να υπενθυμίσω και για δικές σας
--	--

δεν επιχειρούσαν να πραγματοποιήσουν, όπως θα προσπαθήσω να σας θυμίσω και σχετικά μ' εσάς, αφού μιλήσω πρώτα για το προσωπικό μου θέμα.

Ο Θέογνης και ο Πείσωνας σε μια σύσκεψη των Τριάντα υποστήριξαν σχετικά με τους μετοίκους ότι ήταν ανάμεσά τους μερικοί δυσαρεστημένοι με την πολιτική κατάσταση· είχαν λοιπόν οι Τριάντα μια θαυμάσια πρόφαση να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι επιβάλλουν κυρώσεις, στην πράξη όμως να εξοικονομήσουν χρήματα· άλλωστε η πόλη βρισκόταν σε οικονομικό αδιέξοδο, και η κυβέρνηση χρειαζόταν πόρους. Δε δυσκολεύτηκαν να πείσουν το ακροατήριό τους· γι' αυτούς η εκτέλεση ανθρώπων είχε ελάχιστη σημασία, ενώ η εξασφάλιση χρημάτων μεγάλη. Αποφάσισαν λοιπόν να συλλάβουν δέκα μετοίκους, ανάμεσά τους και δύο φτωχούς, για να έχουν και για την περίπτωση των υπολοίπων κάποιο πρόσχημα, ότι τάχα οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα, αλλά αποσκοπούσαν στο συμφέρον της πολιτείας — λες και οποιαδήποτε άλλη από τις πράξεις τους ήταν δικαιολογημένη.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης [χ.χ.]

περιπτώσεις, αφού πρώτα καλύψω όσα αφορούν εμένα.

Ο Θέογνης, λοιπόν, και ο Πείσωνας υποστήριζαν για τους μέτοικους στις συνεδριάσεις των Τριάντα ότι υπήρχαν μερικοί που υπόσκαπταν το καθεστώς· ήταν, επομένως ωραιότατη πρόφαση να φαίνονται ότι τιμωρούν (υπονομευτές του καθεστώτος), στην ουσία όμως να χρηματίζονται· πάντως η πόλη μαστιζόταν από οικονομική κρίση και η εξουσία είχε ανάγκη από χρήματα· και όσους τα άκουγαν τους έπειθαν με ευκολία· γιατί δεν το είχαν για τίποτα να σκοτώνουν ανθρώπους, εκτιμούσαν όμως περισσότερο να εισπράττουν χρήματα. Αποφάσισαν, λοιπόν, να συλλάβουν δέκα (μέτοικους), ανάμεσά τους και δυο φτωχούς, για να υπάρχει δικαιολογία προς τους άλλους ότι αυτά δεν έγιναν με σκοπό τα χρήματα, αλλά έχουν γίνει προς το συμφέρον της πολιτείας, λες και είχαν κάνει κάτι από τα άλλα, φυσικότερα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2003.

α.

χρῆναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή *φάσκοντες* (ειδικό απαρέμφατο): ετεροπροσωπία.

ποιεῖν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐτόλμων* (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο εννοείται: *οἱ τριάκοντα*).

ἀναμνησai: είναι αντικείμενο στο ρήμα *πειράσσομαι* (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η αντωνυμία *ἐγώ*).

β.

Ο σκοπός της απόφασης των Τριάκοντα δηλώνεται με τη δευτερεύουσα (επιρρηματική) **τελική πρόταση** «*ἵνα αὐτοῖς ἤ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία*». Η πρόταση εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο *ἵνα*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν από τον Πόντο στην Αθήνα πριν από την κατεδάφιση των τειχών.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πέντε μέρες πριν επιστρέψουν από την εξορία στον Πειραιά οι δημοκρατικοί από τη Φυλή.
3. Οι διαφωνίες μεταξύ των Τριάκοντα είχαν κορυφωθεί την περίοδο επιστροφής του Μαντίθεου στην Αθήνα.
4. Ο Μαντίθεος στον λόγο του αμφισβητεί την εγκυρότητα του σανιδίου.
5. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο, ο κατάλογος των ιππέων που παρέδωσαν οι φύλαρχοι με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, δεν είναι η πιο αξιόπιστη απόδειξη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§34.2-3

Στην πραγματεία αυτή ο Άριστοτέλης πραγματεύεται την πολιτειακή ιστορία της αρχαίας Αθήνας. Το κείμενο αναφέρεται στις πολιτειακές εξελίξεις μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο.

Γιατί το επόμενο έτος (το 404), όταν επώνυμος άρχοντας ήταν ο Αλέξιος, νικήθηκαν στη ναυμαχία των Αιγός Ποταμών, με αποτέλεσμα να κυριεύσει ο Λύσανδρος την Αθήνα και να εγκαταστήσει στην εξουσία τους Τριάκοντα με τον εξής τρόπο: Ενώ είχαν συνάψει ειρήνη με τον όρο να εφαρμόσουν το προγονικό τους πολίτευμα, οι δημοκρατικοί προσπαθούσαν να σώσουν τη δημοκρατία, ενώ όσοι από τους ευγενείς ήταν μέλη των πολιτικών οργανώσεων καθώς και οι φυγάδες που είχαν επιστρέψει μετά την ειρήνη, επιθυμούσαν να εγκατασταθεί ολιγαρχία. Όσοι δεν μετείχαν σε καμιά οργάνωση και ως προς τα άλλα ανήκαν στην τάξη των ευγενών, επιζητούσαν να εφαρμοστεί το προγονικό πολίτευμα. Μεταξύ αυτών ήταν ο Αρχίνος, ο Άνυτος, ο Κλειτοφών, ο Φορμίσιος και πολλοί άλλοι και πρώτος-πρώτος ανάμεσά τους ο Θηραμένης. Όταν, όμως, ο Λύσανδρος πήρε το μέρος των ολιγαρχικών, τρομοκρατημένος ο λαός αναγκάστηκε να σηκώσει το χέρι του υπέρ της ολιγαρχίας. Το σχετικό ψήφισμα το συνέταξε ο Δρακοντίδης από την Αφίδα.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο: *Πόντω, καιρόν, δῆμον, σανιδίου, καταστάσεις*. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή** της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Περί τοῦ ζεύγους* §§28-29.5

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Ο νεότερος Αλκιβιάδης υπερασπίζεται τον ομώνυμο πατέρα του απέναντι στις κατηγορίες του Τεισία από το Άργος ότι ο διάσημος πολιτικός είχε οικειοποιηθεί το άρμα του τελευταίου,

με το οποίο νίκησε στους Ολυμπιακούς αγώνες. Σώζεται το τελευταίο τμήμα του έργου, το οποίο αποτελεί έναν έπαινο για τον χαρακτήρα και τις επιλογές του πρεσβύτερου Αλκιβιάδη.

Τὴν μὲν οὖν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν δῆμον οὕτω παλαιὰν καὶ γνησίαν καὶ διὰ τὰς μεγίστας εὐεργεσίας γεγεννημένην παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβεν. Αὐτὸς δὲ κατελείφθη μὲν ὀρφανός – ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ μαχόμενος ἐν Κορωνείᾳ τοῖς πολέμοις ἀπέθανεν – ἐπετροπεύθη δ' ὑπὸ Περικλέους, ὃν πάντες ἂν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν. Ἦγοῦμαι γὰρ καὶ τοῦτ' εἶναι τῶν καλῶν, ἐκ τοιούτων γενόμενον ὑπὸ τοιούτοις ἡθεσιν ἐπιτροπευθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι. Δοκιμασθεῖς δ' οὐκ ἐνδεέστερος ἐγένετο τῶν προειρημένων, οὐδ' ἡξίωσεν αὐτὸς μὲν ῥαθύμως ζῆν, σεμνύνεσθαι δ' ἐπὶ ταῖς τῶν προγόνων ἀρεταῖς, ἀλλ' εὐθύς οὕτω μέγ' ἐφρόνησεν ὥστ' ᾤθη δεῖν δι' αὐτὸν καὶ τὰ κείνων ἔργα μνημονεύεσθαι.

ἐπιτροπεύω τινα: εἶμαι κηδεμόνας κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Τὴν μὲν οὖν φιλίαν ... παιδευθῆναι*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε το ζητούμενο στην παρένθεση για καθέναν από τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου.

- παρέλαβεν (αντικείμενο)
- Ἦγοῦμαι (αντικείμενο)
- εἶναι (υποκείμενο)
- ἡξίωσεν (υποκείμενο)
- δεῖν (υποκείμενο)
- μνημονεύεσθαι (υποκείμενο)

(μονάδες 6)

β. «(...) *ἐπετροπεύθη δ' ὑπὸ Περικλέους, ὃν πάντες ἂν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν*»: Στο παραπάνω απόσπασμα του αδίδακτου κειμένου να εντοπίσετε τη λέξη/ τις λέξεις που λειτουργούν συντακτικά ως κατηγορούμενα και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 4)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

A1.

1. – Λ : καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>
2. – Σ: ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις
3. – Σ: ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον
4. – Σ: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν
5. – Λ: Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§34.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στη βίαιη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος για την οποία κάνει αναφορά ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

Η ομάδα μας κέρδισε το σχολικό πρωτάθλημα καλαθοσφαίρισης σημειώνοντας ογδόντα πόντους στον τελικό!

Ο καιρός θα χαλάσει αύριο.

Εγκαινιάστηκε στον δήμο μας ένα σύγχρονο κολυμβητήριο.

Το σπίτι είναι πολύ παλιό, και τα σανίδια του πατώματος έχουν καταστραφεί.

Η κατάσταση της υγείας του δεν του επιτρέπει να κουράζεται.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Περὶ τοῦ ζεύγους §§28-29.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κληρονόμησε, λοιπόν, από τους προγόνους του τη συμπάθεια προς τη δημοκρατία που είχε γίνει τόσο παλιά και γνήσια και λόγω πολύ μεγάλων ευεργεσιών· αυτός όμως έμεινε ορφανός (καθώς ο πατέρας του πέθανε πολεμώντας τους εχθρούς στην Κορώνεια) και κηδεμόνας του έγινε ο Περικλής, για τον οποίο όλοι μπορούν να	Αυτή την τόσο παλιά και γνήσια φιλία του απέναντι στον λαό, που εκδηλώθηκε με σπουδαίες ευεργεσίες προς αυτόν, την κληρονόμησε από τους προγόνους του. Ο ίδιος είχε μείνει ορφανός – γιατί ο πατέρας του σκοτώθηκε στη μάχη της Κορώνειας – και είχε κηδεμόνα του τον Περικλή, τον οποίο όλοι αναγνωρίζουν ως τον πιο
---	---

παραδεχθούν ότι υπήρξε ο πιο μετριοπαθής και ο πιο δίκαιος και ο πιο σοφός από τους πολίτες. Γιατί θεωρώ ότι και αυτό ανήκει στα θετικά στοιχεία του, ότι δηλαδή έχοντας καταγωγή από τέτοιου είδους ανθρώπους σε τέτοιο περιβάλλον μεγάλωσε και ανατράφηκε και εκπαιδεύτηκε. Όταν πέρασε με επιτυχία τη δοκιμασία, δεν έδειξε ότι ήταν κατώτερος από αυτούς που ανέφερα, ούτε θεώρησε σωστό να ζήσει μια ζωή άνετη, και να κομπάζει για τις γενναίες πράξεις των προγόνων του. Αντίθετα, από την αρχή ήταν τόσο φιλόδοξος που νόμιζε ότι ακόμη και οι μεγάλες τους πράξεις έπρεπε να μνημονεύονται μέσω των δικών του.

Μτφρ. G. Norlin. 1980. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

σώφρονα, τον πιο δίκαιο και τον πιο σοφό από τους πολίτες. Γιατί πιστεύω ότι είναι πολύ σπουδαίο πράγμα, αφού καταγόταν από τέτοιους προγόνους, να κηδεμονευτεί, να ανατραφεί και να εκπαιδευτεί από άνθρωπο τέτοιου χαρακτήρα. Αφού γράφτηκε στον κατάλογο των πολιτών μετά από τη σχετική δοκιμασία, δεν υπήρξε κατώτερος των προαναφερθέντων ούτε θεώρησε σωστό να ζει οκνηρή ζωή και να καμαρώνει για τις αρετές των προγόνων του, αλλά αισθάνθηκε τόση φιλοδοξία ώστε πίστεψε ότι έπρεπε να κάνει μεγάλα πράγματα που ν' αποτελέσουν αφορμή, ώστε να μνημονεύονται και στο μέλλον τα έργα των προγόνων του.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

Τὴν φιλίαν: αντικείμενο στο ρήμα **παρέλαβεν**

εἶναι: αντικείμενο στο ρήμα **ἡγοῦμαι** (ειδικό απαρέμφατο)

τοῦτ'/ τοῦτ(ο): υποκείμενο στο απαρέμφατο **εἶναι** (ετεροπροσωπία)

αὐτός: υποκείμενο στο ρήμα **ἤξιωσεν**

μνημονεύεσθαι: υποκείμενο στο απρόσωπο απαρέμφατο **δεῖν** (τελικό απαρέμφατο)

τὰ ἔργα: υποκείμενο στο απαρέμφατο **μνημονεύεσθαι**

β.

Τα κατηγορούμενα είναι *σωφρονέστατον, δικαιοτάτον, σοφώτατον* (συνδέονται παρατακτικά με το *καὶ*) εξαιτίας του συνδετικού απαρεμφάτου *γενέσθαι*. (Αναφέρονται στο *ὄν*: υποκείμενο του *γενέσθαι*).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Γιατί ο Μαντίθεος αναφέρεται με έμφαση στην απουσία του από την Αθήνα κατά το χρονικό διάστημα της κυριαρχίας των Τριάκοντα;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντος Ἑλληνικά Βιβλ. 2, κεφ. 4 §§13-14

Πρὶν ἀπὸ τῆς μάχης ποὺ οδήγησε στὴν ἥττα τῶν Τριάκοντα καὶ τῶν συμμάχων τοὺς καὶ στὴ σταδιακὴ ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στὴν Αθήνα, ὁ Ξενοφώντας παραθέτει τὸν λόγο τοῦ Θρασύβουλου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δημοκρατικῶν.

«Θυμηθῆτε, πολῖτες —κι ὅσοι δὲν το ξέρετε, μάθετέ το— ὅτι στο δεξιό ἐκείνων ποὺ πλησιάζουν βρίσκονται αὐτοὶ ποὺ ἐδῶ καὶ τέσσερες μέρες νικήσατε καὶ πήρατε στο κυνήγι. Στὸ ἄκρο ἀριστερό τοὺς πάλι εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ Τριάντα —αὐτοὶ ποὺ δίχως σε τίποτα νάχουμε φταίξει μας ἐξόριζαν ἀπὸ τὴν πόλη, μας ἐδίωχναν ἀπὸ τὰ σπίτια μας κ' ἐκάναν προγραφές τῶν ἀγαπημένων μας. Νὰ ὅμως ποὺ τώρα τοὺς ἐλάχε κάτι ποὺ αὐτοὶ ποτέ δὲν περίμεναν, ἐνῶ ἐμεῖς πάντα το εὐχόμεσταν— τοὺς ἀντικρύζουμε με τὰ ὅπλα στὰ χέρια! Κάποτε μας ἐπίαναν τὴν ὥρα ποὺ τρώγαμε, τὴν ὥρα ποὺ κοιμόμασταν, τὴν ὥρα ποὺ ἤμασταν στὴν Αγορά· ἄλλοι ἐξοριστήκαμε ὀχι μόνο ἀναίτια, ἀλλὰ δίχως νὰ βρισκόμαστε καν στὴν πόλη. Γι' αὐτό κ' οἱ θεοὶ παίρνουν τώρα φανερά τὸ μέρος μας: μέσα στὴν καλοκαιρία προκαλοῦνε θύελλα τὴν ὥρα

που μας συμφέρει· όταν κάνουμε επιχείρηση, λίγοι εμείς εναντίον πολλών εχθρών, θριαμβεύουμε χάρη στην εύνοιά τους·»

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. πατήρ	α. καθημερινός
2. ἐξέπεμψε	β. ένεση
3. μεθισταμένης	γ. παραπομπή
4. ήμέραις	δ. μεθυστικός
5. ἔνεισιν	ε. κατάσταση
	ζ. επουσιώδης
	η. φιλοπατρία

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Άγοράτου ένδειξεως §§8-10

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο κατήγορος υποστηρίζει σε λόγο που εκφωνεί στην Ηλιαία ότι ο Αγόρατος, εξυπηρετώντας τα σχέδια των Τριάκοντα, προκάλεσε τη θανάτωση του εξαδέλφου του, του Διονυσόδωρου, και άλλων δημοκρατικών στρατηγών. Εδώ αναφέρεται στα γεγονότα πριν την τελική παράδοση της Αθήνας και τις διαπραγματεύσεις με τους Σπαρτιάτες.

“Ότε γάρ ή πρώτη έκκλησία περι τής ειρήνης έγίνετο καί οί παρά Λακεδαιμονίων ήκοντες έλεγον, έφ’ οἷς έτοιμοι είεν τήν ειρήνην ποιείσθαι Λακεδαιμόνιοι, εί κατασκαφείη τών τειχών τών μακρών επί δέκα στάδια έκάτερου, τότε ύμεῖς τε, ὥ άνδρες Αθηναῖοι, ούκ ήνέσχεσθε άκούσαντες περι τών τειχών τής κατασκαφής, Κλεοφών τε ύπέρ ύμών πάντων άναστάς άντεῖπεν ώς ούδενί τρόπῳ οἷόν τε είη ποιείν ταῦτα. Μετά δέ ταῦτα Θηραμένης, έπιβουλεύων τῷ πλήθει τῷ ύμετέρῳ, άναστάς λέγει ότι, εάν αύτόν έλησθε περι τής ειρήνης πρεσβευτήν αύτοκράτορα, ποιήσein ὥστε μήτε τών τειχών διελεῖν μήτε άλλο τήν πόλιν έλαττώσαι μηδέν’ οἷοιτο δέ καί άλλο τι άγαθόν παρά Λακεδαιμονίων τῇ πόλει εύρήσeσθαι. Πεισθέντες δέ ύμεῖς

εἵλεσθε ἐκεῖνον πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔτει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε, οὐ νομίζοντες εὖνουν εἶναι τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ.

οἷόν τ' ἐστι: εἶναι δυνατόν

τὸ πλήθος τὸ ὑμετέρον: το δημοκρατικό σας πολίτευμα

διελεῖν <διαίρῳ: κατεδαφίζω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης ... τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου: **περὶ τῆς εἰρήνης, ἔτοιμοι, τῶν μακρῶν, ὧ ἄνδρες, ταῦτα, εἶναι**. (μονάδες 6)

β. Να αναγνωριστεί το είδος των προτάσεων που ακολουθούν: «**Ὅτε γὰρ ἡ πρώτη ἐκκλησία περὶ τῆς εἰρήνης ἐγίνετο**», «**ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διελεῖν**». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§4-6

A1.

Ο Μαντίθεος τονίζει την απουσία του από την Αθήνα και την παραμονή μαζί με τον αδελφό του στον Πόντο παρέχοντας πολλές λεπτομέρειες που αφορούν τόσο το χρονικό σημείο της αποχώρησής του από την πόλη, όσο και της επιστροφής του. Κύριο μέλημα του Μαντίθεου είναι να διευκρινίσει ότι απουσίαζε από την Αθήνα πριν την εποχή της κατάλυσης της δημοκρατίας και της εγκαθίδρυσης του τυραννικού καθεστώτος, αλλά και κατά το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της κυριαρχίας των Τριάκοντα. Ο λόγος προφανής: να τονίσει τα δημοκρατικά του φρονήματα και να κρατήσει τις απαιτούμενες αποστάσεις από τις ενέργειες των Τριάκοντα αποκρούοντας έτσι την κατηγορία ότι συνεργάστηκε μαζί τους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφώντας *Ἑλληνικά* Βιβλ. 2, κεφ. 4 §§13-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις κακουχίες που βίωσαν όσοι Αθηναίοι πολίτες δεν συμμετείχαν στις βιαιότητες των τριάκοντα, στις οποίες κάνει αναφορά και ο Μαντίθεος στον λόγο του. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

B4.

1-η, 2-γ, 3-ε, 4-α, 5-ζ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἀγοράτου ἐνδείξεως* §§8-10

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Όταν δηλαδή συγκλήθηκε η πρώτη συνέλευση της εκκλησίας του δήμου για να συζητήσετε για την (επικείμενη) ειρήνη και οι πρέσβεις των Λακεδαιμονίων έλεγαν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι ήταν έτοιμοι να συνάψουν την ειρήνη, αν πρώτα από τα μακρά τείχη γκρεμίσετε δέκα στάδια απ' το καθένα από τα δύο, τότε και εσείς δε συμφωνήσατε μόλις ακούσατε για το γκρέμισμα των τειχών και ο Κλεοφώντας, αφού σηκώθηκε στο βήμα για λογαριασμό όλων σας, αντέδρασε λέγοντας ότι με

Όταν έγινε η πρώτη Συνέλευση για το ζήτημα της ειρήνης και οι απεσταλμένοι των Λακεδαιμονίων δήλωσαν τους όρους με τους οποίους οι Λακεδαιμόνιοι ήταν προετοιμασμένοι να συνάψουν ειρήνη - υπό τον όρο δηλαδή ότι τα Μακρά Τείχη θα κατεδαφίζονταν σε έκταση δέκα σταδίων το καθένα, αρνηθήκατε τότε, άνδρες Αθηναίοι, να δώσετε τη συγκατάθεσή σας σε ό,τι ακούσατε σχετικά με την κατεδάφιση των τειχών και τότε ο Κλεοφών σηκώθηκε και διαμαρτυρήθηκε εξ ονόματος όλων σας ότι

κανένα τρόπο δεν θα ήταν δυνατόν να κάνετε αυτά. Μετά από αυτά ο Θηραμένης, υπονομευτής του δημοκρατικού πολιτεύματος, πήρε το λόγο και είπε ότι, αν τον εκλέξετε πρεσβευτή με απεριόριστες αρμοδιότητες για την ειρήνη, θα συντελέσει ώστε να μη γκρεμίσете κανένα τμήμα των τειχών και η πόλη να μην υποστεί καμιά άλλη ταπείνωση· πίστευε μάλιστα ότι θα πετύχαινε και κάποιο άλλο αγαθό για την πόλη από τους Λακεδαιμόνιους. Κι αφού εσείς πέσατε στην παγίδα, τον εκλέξατε στρατηγό με απεριόριστες αρμοδιότητες, αυτόν που μόλις την προηγούμενη χρονιά, καθώς είχε κληρωθεί στρατηγός, τον αποδοκιμάσατε (εμποδίσατε να αναλάβει τη στρατηγεία), γιατί ξέρατε ότι δεν είναι φίλος του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2003.

σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να γίνει αυτό το πράγμα. Μετά από αυτά σηκώθηκε και ο Θηραμένης, ο οποίος συνωμοτούσε εναντίον της δημοκρατίας σας και είπε ότι, αν τον διορίζατε πρεσβευτή για την ειρήνη με απόλυτη εξουσία, θα κανονίσει να μην γίνει ούτε κατεδάφιση των τειχών ούτε άλλη υποβάθμιση της πόλης· και ότι πίστευε πως θα επινοούσε κάτι για να πάρει από τους Λακεδαιμόνιους κάτι καλύτερο για την πόλη. Αφού σας έπεισε, τον διορίσατε πρεσβευτή με απόλυτη εξουσία, τον άνθρωπο που τον προηγούμενο χρόνο μετά την εκλογή του σε στρατηγό, τον είχατε απορρίψει μετά από εξονυχιστικό έλεγχο, επειδή τον κρίνατε ως δυσμενή στη δημοκρατία σας.

Μτφρ. W.R.M. Lamb. 1930. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

περί τῆς εἰρήνης: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στο ρήμα (*ἐκκλησία*) *ἐγίνετο*.

ἔτοιμοι: είναι κατηγορούμενο στο *Λακεδαιμόνιοι* (από το συνδετικό ρήμα *εἶεν*).

τῶν μακρῶν: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *τῶν τειχῶν*.

ὧ ἄνδρες: είναι κλητική προσφώνηση.

ταῦτα: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο *απαρέμφατο ποιεῖν*.

εἶναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή *νομίζοντες* (ειδικό *απαρέμφατο*).

β.

Ὅτε γὰρ ἡ πρώτη ἐκκλησία περὶ τῆς εἰρήνης ἐγίνετο: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) χρονική πρόταση

«ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διελεῖν»: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) συμπερασματική πρόταση (το απαρέμφατο *διελεῖν* είναι σε θέση ρήματος).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες στρατιωτικές υποχρεώσεις εκπλήρωσε ο Μαντίθεος και με ποιον τρόπο; (μονάδες 8)

β. «...τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «ἐκ τῶν τοιούτων»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§16-17

Ὅχι πολλές ἡμέρες ἀργότερα μετὰ τα γεγονότα αὐτά, ὅταν εἶχαν καταληφθεῖ στην Κόρινθο οχυρές θέσεις, ὥστε να μην μποροῦν να περάσουν οι ἐχθροί, αποφάσισαν οι επικεφαλῆς να ἀποσπάσουν κάποια τμήματα που θα ἐσπευδαν να βοηθήσουν, ἐπειδὴ ο Αἰγισίλαος εἶχε εἰσβάλει στη Βοιωτία. Τότε, ἐνῶ ὅλους τους εἶχε καταλάβει πανικός (με το δίκιο τους, μέλη της βουλῆς — γιατί ἦταν τρομερό να ἔχουν σωθεῖ μόλις και μετὰ βίας πρὶν ἀπὸ λίγο και να ἀντιμετωπίσουν ἄλλο κίνδυνο), ἐγὼ παρουσιάστηκα στον ταξίαρχο και του ζήτησα να στείλει χωρὶς κλήρωση το δικό μας τμήμα. Συνεπῶς, αν κάποιοι ἀπὸ σας ἐξοργίζονται με αὐτοὺς που θέλουν να διαχειρίζονται τις τύχες της πόλης, δραπετεύουν ὁμως ἀπὸ τους ἀγῶνες, δεν θα εἶχαν δικαίως αὐτὴ τη γνώμη για το πρόσωπό μου. Γιατί ὄχι μόνο ἐκτελούσα με ζήλο τις διαταγές, ἀλλὰ τολμούσα και να ἀντιμετωπίζω τους κινδύνους. Και αὐτά τα ἔκανα ὄχι ἐπειδὴ πίστευα ὅτι δεν εἶναι τρομερό να πολεμᾷ κανεὶς με τους Λακεδαιμόνιους, ἀλλὰ για να ἔχετε

εσείς, με βάση αυτά, θετικότερη γνώμη για μένα, αν κάποτε με ενέπλεκαν αδίκως σε δικαστικό αγώνα, και για να βρω το δίκιο μου. Ανεβείτε, παρακαλώ, στο βήμα οι μάρτυρες γι' αυτά.

Μτφρ. Επιστημονική Ομάδα

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **λιποθυμία, χρέος, τηλεσκόπιο, επόπτης, προγονικός.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα ἀπολογία §§45.4-48

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Στον λόγο αυτό ο απολογούμενος ισχυρίζεται ότι σε μία από τις διαμάχες του με τον Σίμωνα για τη διεκδίκηση του Θεοδότου ο Σίμων τραυματίστηκε και γι' αυτό τον έσυρε στο δικαστήριο. Από την πλευρά του ο κατηγορούμενος προσπαθώντας να πείσει τους δικαστές για την αθωότητά του, τους υπενθυμίζει τον πρότερο έντιμο βίο του και ζητά την επιείκειά τους.

Ἐν Κορίνθῳ γάρ, ἐπειδὴ ὕστερον ἦλθε τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχης καὶ τῆς εἰς Κορώνειαν στρατείας, ἐμάχετο τῷ ταξιάρχῳ Λάχῃτι καὶ ἔτυπεν αὐτόν, καὶ πανστρατιᾷ τῶν πολιτῶν ἐξεληθόντων, δόξας ἀκοσμότατος εἶναι καὶ πονηρότατος, μόνος Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐξεκηρύχθη. Ἔχοιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν περὶ τούτου, ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν οὐ νόμιμόν ἐστιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε· οὗτοί εἰσιν οἱ βίᾳ εἰς τὴν ἡμετέραν οἰκίαν εἰσιόντες, οὗτοι οἱ διώκοντες, οὗτοι οἱ βίᾳ ἐκ τῆς ὁδοῦ συναρπάζοντες ἡμᾶς. Ὡν ὑμεῖς μεμνημένοι τὰ δίκαια ψηφίζεσθε, καὶ μὴ <με> περιίδητε ἐκ τῆς πατρίδος ἀδίκως ἐκπεσόντα, ὑπὲρ ἧς ἐγὼ πολλοὺς κινδύνους κεκινδύνευκα καὶ πολλὰς λητουργίας λελητούργηκα, καὶ κακοῦ μὲν αὐτῇ οὐδενὸς αἴτιος γεγένημαι, οὐδὲ τῶν ἐμῶν προγόνων οὐδεὶς, ἀγαθῶν δὲ πολλῶν· ὥστε δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐλεηθείην, οὐ μόνον εἴ τι πάθοιμι ὣν Σίμων βούλεται, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἠναγκάσθην ἐκ τοιούτων πραγμάτων εἰς τοιούτους ἀγῶνας καταστῆναι.

τύπτω: χτυπώ

ἐκκηρύττομαι: εξορίζω με δημόσια προκήρυξη

περιορῶ: επιτρέπω, ανέχομαι, παραβλέπω

ἐκπίπτω: εξορίζομαι

ἡ λητουργία: η λειτουργία, η οικονομική υποχρέωση των πλουσιότερων Αθηναίων προς την πόλη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἴν ὑμεῖς μεμνημένοι ... εἰς τοιούτους ἀγῶνας καταστῆναι*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων/ρηματικών τύπων του κειμένου: *ἐξελθόντων, εἶπεῖν, νόμιμόν ἐστιν, μεμνημένοι, ἐλεηθείην, βούλεται*.

(μονάδες 6)

β. «*Ἐχοιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ εἶπεῖν περὶ τούτου, ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν οὐ νόμιμόν ἐστιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε*·»: Στην παραπάνω ημιπερίοδο να διακρίνετε τις επιμέρους προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

α. Ο Μαντίθεος, σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζεται, δεν παραμέλησε καμία απ' τις υπόλοιπες εκστρατείες και φυλάξεις φρουρίων (οχυρών θέσεων) μέχρι τώρα, ενώ επιπλέον διαβεβαιώνει ότι πάντοτε εκστράτευε με τους πρώτους, αλλά αποχωρούσε με τους τελευταίους δείχνοντας απόλυτη συνέπεια ως προς τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του.

β. Ο Μαντίθεος με τη φράση «*ἐκ τῶν τοιούτων*» αναφέρεται στην άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων (*Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν ... ,μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.*)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§16-17

Επισημάνση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο ο ομιλητής επισημαίνει με αναλυτικό τρόπο πώς διακινδυνεύοντας τη ζωή του εναντίον των εχθρών ωφέλησε ολόκληρη την πόλη. Κοινό στοιχείο, λοιπόν, στα δύο κείμενα είναι οι αναφορές του Μαντίθεου για την άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων και την αποδεδειγμένη ωφέλεια που προκύπτει για την πόλη. Πρόκειται για στοιχεία ιδιαιτέρως ευνοϊκά για τον ίδιο σε περίπτωση που εμπλεκόταν σε δικαστική διαμάχη.

B4.

ἀπελείφθην, χρή, σκοπεῖν, ὄψεως, γεγονάσιν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα ἀπολογία §§45.4-48

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Στην Κόρινθο δηλαδή, επειδή έφθασε μετά από τη μάχη προς τους εχθρούς και την εκστρατεία στην Κορώνεια ήλθε σε ρήξη με τον ταξίαρχο Λάχη και τον χτύπησε· όλοι οι πολίτες είχαν συμμετάσχει στην εκστρατεία, και μόνος αυτός από όλους τους Αθηναίους, επειδή θεωρήθηκε πολύ απείθαρχος και σκληροτράχηλος, εκδιώχθηκε από τις τάξεις του στρατού με δημόσια προκήρυξη κατόπιν διαταγής των στρατηγών.

Στην Κόρινθο δηλαδή, όταν (ο Σίμωνας) ήρθε καθυστερημένος μετά τη μάχη προς τους εχθρούς και μετά την εκστρατεία στην Κορώνεια, πιάστηκε στα χέρια με τον ταξίαρχο Λάχη και τον χτυπούσε και, αν και συμμετείχαν στην εκστρατεία όλοι οι πολίτες, επειδή φάνηκε ότι είναι πάρα πολύ απείθαρχος και πανούργος, μόνος αυτός από όλους τους Αθηναίους εξορίστηκε με δημόσια προκήρυξη από τους στρατηγούς.

Θα μπορούσα να πω και άλλα για αυτόν, αλλά επειδή δεν είναι νόμιμο να μιλώ ενώπιόν σας για ζητήματα έξω από την υπόθεση, εκείνο μόνο να έχετε κατά νου· αυτοί είναι που μπήκαν διά της βίας στο σπίτι μου, αυτοί είναι εκείνοι που μας κατεδίωξαν, αυτοί είναι εκείνοι που μας έπιασαν και έξω στο δρόμο μας έσυραν διά της βίας. Όλα αυτά εσείς αναλογιζόμενοι να κρίνετε με την ψήφο σας κατά τρόπο δίκαιο και να μην ανεχτείτε να με δείτε άδικα να εκδιώκομαι από την πατρίδα, για την οποία εγώ εκτέθηκα σε πολλούς κινδύνους, ανέλαβα και εξετέλεσα τόσες λειτουργίας και στην οποία δεν έγινα αιτία κανενός κακού, αντίθετα αίτιος πολλών αγαθών, όπως οι πρόγονοί μου. Όστε δίκαια θα αξίωνα την ευσπλαχνία σας, καθώς και των άλλων συμπολιτών μου, προς εμένα, όχι μόνον αν πάθω κάτι από όσα θέλει ο Σίμων, αλλά και γιατί αναγκάστηκα για τέτοιου είδους ζητήματα να εμπλακώ σε παρόμοια δίκη.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Θα μπορούσα να πω και πολλά άλλα γι' αυτόν αλλά, επειδή δεν είναι νόμιμο να μιλά κανείς μπροστά σας για άσχετα ζητήματα, να σκεφτείτε τα εξής: Αυτοί είναι εκείνοι που βίαια μπήκαν στο σπίτι μας, αυτοί που (μας) κυνήγησαν, αυτοί που με τη βία μάς άρπαζαν από το δρόμο. Αυτά αναλογιζόμενοι, να ψηφίσετε τα δίκαια και να μην επιτρέψετε να εξορισθώ άδικα από την πατρίδα, για την υπεράσπιση της οποίας εγώ έχω διατρέξει προσωπικά πολλούς κινδύνους και είχα συμμετοχή σε πολλές λειτουργίες (έκτακτους φόρους) και δεν έχω γίνει η αιτία κανενός κακού σ' αυτή (την πόλη), ούτε και κανείς από τους προγόνους μου, αλλά αντίθετα γίναμε αίτιοι για πολλές ευεργεσίες. Επομένως, δίκαια θα με λυπηθείτε εσείς και οι άλλοι, όχι μόνο αν τυχόν πάθω κάτι απ' όσα θέλει ο Σίμωνας, αλλά και επειδή αναγκάστηκα από τέτοια περιστατικά να οδηγηθώ σε τέτοιους (δικαστικούς) αγώνες.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

Γ4.

α.

τῶν πολιτῶν: υποκείμενο στη μετοχή *ἐξελθόντων*

ἐγὼ (εννοείται): υποκείμενο στο απαρέμφατο *εἰπεῖν* (ταυτοπροσωπία)

λέγειν: υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *νόμιμόν ἐστίν*

ὁμειψς: υποκείμενο στη μετοχή *μεμνημένοι*

ἐγώ (εννοείται): υποκείμενο στο ρήμα **ἐλεηθείην**

Σίμων: υποκείμενο στο ρήμα **βούλεται**

β.

Ἔχοιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν περὶ τούτου: Κύρια πρόταση (μονάδα 1)

ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν οὐ νόμιμόν ἐστιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) αιτιολογική πρόταση (μονάδες 2)

ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε: Κύρια πρόταση [ο αντιθετικός σύνδεσμος ἀλλ(ά) συνδέει παρατακτικά τις δύο κύριες προτάσεις] (μονάδα 1).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι αποχωρούσε πρώτος από τις εκστρατείες.
2. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι το να έχει κάποιος μακριά μαλλιά δεν βλάπτει ούτε τις αρχές της πόλης ούτε τους απλούς πολίτες.
3. Ο Μαντίθεος δικαιολογεί τους βουλευτές που αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια για κάποιον εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης.
4. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι για την αξιολόγηση ενός πολίτη πρέπει να εξετάζονται και η εξωτερική του εμφάνιση και η προσφορά του στην πόλη.
5. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι πολίτες, παρόλο που αμελούν την εξωτερική τους εμφάνιση, έχουν ωφελήσει την πόλη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ε.Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της *Πρακτικής Φιλοσοφίας* περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία, το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος

περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «*Το Βήμα*», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' ΓΕ.Λ.

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **στρατειῶν, διατετέλεκα, ποιούμενος, κινδυνεύειν, ὄψεως.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἰσοκράτης, *Αρχίδαμος* §§11.4-13

(έκδ. των G. Mathieu & É. Brémond, Παρίσι: Les Belles Lettres, 1938, ανατ. 1967)

Το 366 π.Χ. η Σπάρτη οδηγήθηκε σε πολιτική απομόνωση, καθώς οι Πελοποννήσιοι σύμμαχοί της υπέγραψαν συνθήκη ειρήνης με τους Θηβαίους. Με αυτήν αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία της Μεσσήνης, γεγονός που αποτελούσε τεράστιο πλήγμα για τα σπαρτιατικά συμφέροντα. Ο Ισοκράτης, που επιδίωκε να μην ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η Θήβα, παρουσιάζει τον Αρχίδαμο να τοποθετείται αρνητικά απέναντι σε αυτήν την εξέλιξη και να προσπαθεί να τονώσει το ηθικό των συμπατριωτών του.

Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας τὰς αὐτῶν πόλεις ἀπώλεσαν, εἰς στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ πολιτείας πονηρὰς ἐμβαλόντες, οὗτοι δ' ἡμᾶς ἤκουσι κακῶς ποιήσοντες· τὴν γὰρ δόξαν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεῖθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν, ἧς οὐτ' ἀπρεπεστέραν τῇ Λακεδαιμόνι συμφορὰν οὔτε δεινότεραν οὐδέ ποτ' ἂν εὐρεῖν ἠδυνήθησαν. Εἰς τοῦτο δ' ἤκουσι πλεονεξίας καὶ τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν ὥστε, πολλάκις ἡμᾶς ἀξιώσαντες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πολεμεῖν, ὑπὲρ Μεσσήνης οὐκ οἶονται δεῖν κινδυνεύειν, ἀλλ' ἴν' αὐτοὶ τὴν σφετέραν αὐτῶν ἀσφαλῶς καρπῶνται, πειρῶνται διδάσκειν ὑμᾶς **ὥς χρή τοῖς ἐχθροῖς τῆς ὑμετέρας παραχωρῆσαι**, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπαπειλοῦσιν, ὥς εἰ μὴ ταῦτα συγχωρήσομεν ποιησόμενοι τὴν εἰρήνην κατὰ σφᾶς αὐτούς.

ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας: αφοῦ ἀρνήθηκαν τὴ δική μας φιλία

τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν: τόσο μεγάλη δειλία μας ἔχουν καταλογίσει

συγχωρήσομεν: θα συμφωνήσουμε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ... εὐρεῖν ἠδυνήθησαν».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τὸ ζητούμενο στὴν παρένθεση γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς υπογραμμισμένους ὅρους τοῦ κειμένου.

- **κατέλιπον** (αντικείμενο/ αντικείμενα)
- **πεῖθουσιν** (αντικείμενο/ αντικείμενα)
- **πολεμεῖν** (υποκείμενο)
- **καρπῶνται** (υποκείμενο)

(μονάδες 6)

β. «**ὥς χρή τοῖς ἐχθροῖς τῆς ὑμετέρας παραχωρῆσαι**»: Να ἀναγνωρίσετε τὴν παραπάνω δευτερεύουσα πρόταση ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὴ συντακτικὴ τῆς λειτουργία (μονάδες 2) καὶ νὰ δικαιολογήσετε τὸν τρόπο εἰσαγωγῆς τῆς στὸ πλαίσιο τῆς επιχειρηματολογίας τοῦ ομιλητῆ (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

1. – Λ: μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.
2. – Σ: τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει
3. – Λ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
4. – Λ: ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν.
5. – Σ: ἔτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτικὴ Φιλοσοφία, σ. 206

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο επισημαίνει την έμφαση που δίνουμε μέχρι και σήμερα στην εξωτερική εμφάνιση θεωρώντας τη στοιχείο της προσωπικότητάς μας. Έτσι, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί προκειμένου να αναδειχθεί η διαχρονική σημασία του «φαίνεσθαι» στην καθημερινή πρακτική των ανθρώπων (από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας).

B4.

εκστρατεία, επιστρατεύω, στρατηγός – εκτελώ, συντελεστής, υποτέλεια – προσποίηση, αρτοποιεῖο, χειροποίητος – επικινδυνότητα, ακίνδυνος, διακινδυνεύω – αυτοψία, επόπτης, καθρέφτης.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρχίδαμος §§11.4-13

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί εκείνοι, μόλις απαρνήθηκαν τη δική μας φιλία, κατέστρεψαν τις δικές τους πόλεις, αφού τις βύθισαν σε εμφύλιες διαμάχες και σφαγές και σε ολέθριες μορφές διακυβέρνησης, ενώ αυτοί έρχονται εδώ για να μας βλάψουν. Τη δόξα δηλαδή, που μας κληροδότησαν οι πρόγονοι, αφού την απέκτησαν με πολλούς κινδύνους κατά τη διάρκεια των επτακοσίων χρόνων, προσπαθούν να σας πείσουν να την απαρνηθείτε μέσα σε λίγο χρόνο, απ' την οποία δεν θα μπορούσαν να

Γιατί εκείνοι, αφού παραιτήθηκαν από τη φιλία μας, κατέστρεψαν τις πόλεις τους, αφού τις έριξαν σε εμφύλιες στάσεις και σφαγές και κακές κυβερνήσεις· αυτοί όμως θα κάνουν κακό σε μας·διότι την υπόληψη την οποία μας άφησαν οι πρόγονοί μας, αφού απέκτησαν με κινδύνους σε διάστημα επτακοσίων ετών, αυτή προσπαθούν να σας πείσουν να στερηθείτε σε λίγο χρονικό διάστημα· από αυτή τη στέρηση ποτέ δεν θα μπορούσαν να βρουν δυστυχία περισσότερο ανάρμοστη για τη Λακεδαίμονα ούτε

βρουν ποτέ συμφορά ούτε πιο ταπεινωτική ούτε πιο φοβερή για τη Σπάρτη. Κι έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό πλεονεξίας και μας έχουν καταλογίσει τόση ανανδρία, ώστε, ενώ αξίωσαν πολλές φορές από μας να πολεμήσουμε για τη χώρα τους, δεν θεωρούν ότι πρέπει να κινδυνεύουν για τη Μεσσήνη, αλλά, για να μπορέσουν οι ίδιοι να καλλιεργήσουν τα εδάφη τους με ασφάλεια, προσπαθούν να σας πείσουν ότι πρέπει να δώσετε στον εχθρό ένα μέρος από τα δικά σας. Και, εκτός από όλα αυτά, απειλούν επιπλέον ότι εάν δεν συμμορφωθούμε με αυτούς τους όρους, θα συνάψουν χωριστή ειρήνη.

Μτφρ. G. Norlin. 1928. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

περισσότερο φοβερή. Έχουν μάλιστα φθάσει σε τέτοιο σημείο πλεονεξίας και μας θεωρούν τόσο ανανδρους, ώστε, ενώ πολλές φορές αξίωσαν να πολεμήσουμε εμείς για τη χώρα τους, για τη Μεσσήνη νομίζουν ότι δεν πρέπει να κινδυνεύουν· για να καρπώνονται όμως αυτοί με ασφάλεια τη χώρα τους, προσπαθούν να σας πείσουν ότι πρέπει να παραχωρήσετε μέρη της χώρας σας στους εχθρούς και, εκτός των άλλων, φοβερίζουν ότι, αν δεν συγκατατεθούμε σε αυτά, θα συνάψουν χωριστή ειρήνη με τους Θηβαίους.

Μτφρ. Κ. Θ. Αραπόπουλος. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

κατέλιπον: ἦν (άμεσο αντικείμενο)/ ἡμῖν (έμμεσο αντικείμενο)

πείθουσιν: ὑμᾶς (άμεσο αντικείμενο)/ ἀποβαλεῖν (έμμεσο αντικείμενο)

πολεμεῖν: (υποκείμενο) ἡμᾶς

καρπῶνται: (υποκείμενο) αὐτοὶ

β.

«ὡς χρή τοῖς ἐχθροῖς τῆς ὑμετέρας παραχωρῆσαι»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο απαρέμφατο *διδάσκειν*. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὡς* και δηλώνει την υποκειμενική – προσωπική γνώμη (των Πελοποννησίων, συμμάχων της Σπάρτης, όπως αυτή παρουσιάζεται από τον ομιλητή).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος για την εξωτερική εμφάνιση ως κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη; Να το αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.42.2-4

Πρόκειται για απόσπασμα του Επιταφίου που εκφώνησε ο Περικλής το 431 π.Χ. για τους νεκρούς του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Νομίζω πως ο θάνατός τους και φανέρωσε και απαθανάτισε την ανδρεία τους. Αν σε άλλα φανερωθεί κανείς κάπως κατώτερος, όμως πεθαίνοντας για την πατρίδα αποκτά το δικαίωμα να κρίνεται μόνο για την παλικαριά του. Όλοι μαζί, στην κοινή τους προσπάθεια, ωφέλησαν περισσότερο απ' ό,τι ίσως έβλαψε ο καθένας χωριστά στην ατομική του ζωή. Από τους γενναίους αυτούς κανείς, αν ήταν πλούσιος, δεν εδείλιασε για να σωθεί και να εξακολουθήσει να χαίρεται τον πλούτο του, κανείς, αν ήταν φτωχός, δεν προσπάθησε ν' αποφύγει την συμφορά για να έχει την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Λογαριάζοντας πως ανώτερο απ' όλα είναι να τιμωρήσουν τον εχθρό και πως απ' όλους τους κινδύνους αυτός τον οποίο αντίκριζαν ήταν ο ενδοξότερος, τον αντιμετώπισαν για να εκδικηθούν τους πολεμίους. Μη ξέροντας αν θα επιτύχουν, βασίστηκαν στην ελπίδα, στην μάχη, όμως, απάνω δεν στηρίχθηκαν παρά στον εαυτό τους, για να πολεμήσουν. Προτίμησαν ν' αντισταθούν και να πεθάνουν παρά να δειλιάσουν και να ζήσουν κι απόφυγαν έτσι την ντροπή της καταλαλιάς,

θυσιάζοντας την ζωή τους για το έργο που είχαν αναλάβει. Η στιγμή που τους βρήκε το χτύπημα της μοίρας δεν ήταν γι' αυτούς στιγμή φόβου, αλλά δόξας.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. <i>ἀπελείφθην</i>	α. ελλιπής β. απώλεια
2. <i>σκοπεῖν</i>	α. επισκέπτης β. σκεπάζω
3. <i>μισεῖν</i>	α. μισάνθρωπος β. μισοφέγγαρο
4. <i>βλάπτει</i>	α. βλήμα β. επιβλαβής
5. <i>γεγόνασιν</i>	α. γνωστός β. γνήσιος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, *Απομνημονεύματα* Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Στα *Απομνημονεύματα* ο Ξενοφών επιχειρεί να ανασκευάσει τις κατηγορίες και ενστάσεις ενάντια στη φιλοσοφία του Σωκράτη και να παραθέσει μία σειρά από επεισόδια χαρακτηριστικά του βίου και του τρόπου σκέψης του. Ανάμεσα στις συζητήσεις που παρατίθενται, είναι και εκείνη με τον σοφιστή Αντιφώντα.

Ὡ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὥμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστεροὺς χρῆναι γίνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέναι. Ζῆς γοῦν οὕτως ὥς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη δαιτιώμενος μείνιε· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους

ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ὁ Σώκρατες, ... καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «*γίγνεσθαι, ἀπολελαυκέναι*»: Να αναγνωρίσετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου, τη συντακτική λειτουργία τους, επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας (μονάδες 6).

β. «*ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλέσθαι ἢ ζῆν (...)*»: Στο παραπάνω απόσπασμα ο Σωκράτης διατυπώνει μία σύγκριση. Να εντοπίσετε τη λέξη που δηλώνει τη σύγκριση αυτή (μονάδες 2) και να γράψετε τους δύο όρους που συγκρίνονται από τον ομιλητή (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

Ο Μαντίθεος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι πολίτες δεν πρέπει να κρίνονται σύμφωνα με την εξωτερική τους εμφάνιση αλλά σύμφωνα με τα έργα τους. Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι πολλοί από αυτούς που εμφανίζονται με υποδειγματική συμπεριφορά και εμφάνιση, προκάλεσαν μεγάλες συμφορές στην πόλη. Αντίθετα, άλλοι που δεν είχαν την αντίστοιχη εμφάνιση ή συμπεριφορά έχουν συνεισφέρει στο κοινό καλό.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.42.2-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο η ανδρεία στο πεδίο της μάχης και η θυσία για χάρη της πατρίδας, για χάρη του συνόλου, εξουδετερώνουν όλα τα ελαττώματα και τα τυχόν ατοπήματα των πολεμιστών. Το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί προκειμένου να υπογραμμιστεί η σημασία των έργων ως κριτηρίου αξιολόγησης των πολιτών. Τα έργα μόνον μπορούν να βλάψουν ή να ωφελήσουν το κοινωνικό σύνολο.

B4.

1-α, 2-α, 3-α, 4-β, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ω Σωκράτη, εγώ μεν ενόμιζον ότι οι φιλοσοφούντες πρέπει να γίνονται ευτυχέστεροι (από τους άλλους ανθρώπους ή αφ' ό,τι είναι), συ δε μου φαίνεσαι ότι έχεις απολαύσει τα αντίθετα απ' εκείνα, που δίδει η φιλοσοφία. Ζης π.χ. τοιουτοτρόπως, όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος υπό τον κύριόν του· και τροφάς τρώγεις και ποτά πίνεις τα χειρότερα και φορείς ένδυμα όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και τον χειμώνα και το θέρος, και μένεις διηνεκώς ανυπόδητος και αχίτων. Και όμως δεν λαμβάνεις χρήματα τουλάχιστον, τα οποία, και όταν τα αποκτούμεν, μας ευφραίνουν

Ω Σωκράτη, εγώ νόμιζα ότι έπρεπε οι φιλόσοφοι να γίνονται ευτυχέστεροι· εσύ όμως νομίζω ότι έχεις απολαύσει από την φιλοσοφία τα αντίθετα. Διότι πράγματι ζεις όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος να ζει έτσι υπό τον κύριόν του· και τροφές τρως και ποτά πίνεις τα ευτελέστατα και ιμάτιο ενδύεσαι όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και το καλοκαίρι και τον χειμώνα και διαρκώς είσαι ανυπόδητος και άνευ χιτώνος. Επιπλέον δε και χρήματα δεν λαμβάνεις, τα οποία και όταν τα αποκτούμε μας ευχαριστούν κι όταν τα έχουμε ήδη αποκτήσει, μας κάνουν να

και, όταν τα έχωμεν, μας κάμνουν να ζώμεν και με περισσοτέραν άνεσιν και ευχαριστότερον. Εάν λοιπόν καθώς και εις τα άλλα έργα οι διδάσκαλοι τους μαθητάς των αποδεικνύουν μιμητάς των, ούτω και συ τους μαθητάς σου θα καταντήσης, νόμιζε ότι είσαι διδάσκαλος της δυστυχίας. Και ο Σωκράτης εις αυτά είπε. Μου φαίνεσαι, ω Αντιφών, ότι συ έχεις νομίσει, ότι εγώ ζω τόσον θλιβερά, ώστε έχω την πεποίθησιν, ότι συ μάλλον θα προετίμας ν' αποθάνης παρά να ζης καθώς εγώ.

Μτφρ. Κ. Βάρναλης. [1939] χ.χ. [Εδώ διατηρείται η σύνταξη και η ορθογραφία του πρωτοτύπου]

ζούμε και πιο ελεύθερα και πιο ευχάριστα. Εάν λοιπόν, όπως οι δάσκαλοι των άλλων έργων αποδεικνύουν τους μαθητές τους μιμητές τους, έτσι και εσύ θα καταστήσεις τους μαθητές σου μιμητές του εαυτού σου, γνώριζε ότι είσαι δάσκαλος δυστυχίας. Και ο Σωκράτης απάντησε σε αυτά: Νομίζω, Αντιφώντα, ότι έχεις σχηματίσει τη γνώμη ότι εγώ ζω τόσον ανιαρά, ώστε είμαι πεπεισμένος ότι θα προτιμούσες να πεθάνεις μάλλον παρά να ζεις όπως εγώ.

Μτφρ. Ε.Γ. Παντελάκης. 1937. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

γίγνεσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο (απρόσωπο) απαρέμφατο *χρῆναι*: ετεροπροσωπία (υποκείμενο του *γίγνεσθαι* είναι η επιθετική μετοχή *τούς φιλοσοφοῦντας*).

ἀπολελαυκέναι: είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο προσωπικό ρήμα *δοκεῖς*: ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η αντωνυμία *σύ*).

β.

Η συγκριτική λέξη είναι το επίρρημα συγκριτικού βαθμού **μᾶλλον**. Οι δύο όροι σύγκρισης είναι: **ἀποθανεῖν** (α' όρος σύγκρισης), **ἢ ζῆν** (β' όρος σύγκρισης).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένους ἱππεύειν ἐπεὶ δὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος αρνείται ότι ήταν φιλόδικος όπως οι υπόλοιποι Αθηναίοι.
2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη συμμαχία Σπαρτιατών και Θηβαίων με αφορμή τη μάχη στην Αλίαρτο.
3. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Μαντίθεος ο Ορθόβουλος, ως φύλαρχος, κρατούσε τον κατάλογο των ιππέων.
4. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι Αθηναίοι κατατάχθηκαν στο ιππικό σε αντίθεση με τον σχετικό νόμο.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι θα ήταν πιο ασφαλής εάν υπηρετούσε στο πεζικό και γι' αυτό ζήτησε από τον Ορθόβουλο να τον τοποθετήσει εκεί.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§15-16

Αργότερα, μέλη της βουλής, όταν είχαμε εκστρατεύσει στην Κόρινθο και όλοι γνώριζαν εκ των προτέρων ότι θα χρειαστεί να κινδυνεύσουν, ενώ άλλοι αποσκιρτούσαν, εγώ επιδίωξα

και πέτυχα να πολεμήσω εναντίον των εχθρών τοποθετημένος στην πρώτη γραμμή. Και παρότι η φυλή μας είχε βαρύτατες απώλειες και πάρα πολλοί έπεσαν στο πεδίο της μάχης, αποχώρησα μετά τον σπουδαίο Στειριέα, ο οποίος λοιδορούσε συλλήβδην τους πάντες ως δειλούς. Όχι πολλές ημέρες αργότερα μετά τα γεγονότα αυτά, όταν είχαν καταληφθεί στην Κόρινθο οχυρές θέσεις, ώστε να μην μπορούν να περάσουν οι εχθροί, αποφάσισαν οι επικεφαλής να αποσπάσουν κάποια τμήματα που θα έσπευδαν να βοηθήσουν, επειδή ο Αγησίλαος είχε εισβάλει στη Βοιωτία. Τότε, ενώ όλους τους είχε καταλάβει πανικός (με το δίκιο τους, μέλη της βουλής — γιατί ήταν τρομερό να έχουν σωθεί μόλις και μετά βίας πριν από λίγο και να αντιμετωπίσουν άλλο κίνδυνο), εγώ παρουσιάστηκα στον ταξίαρχο και του ζήτησα να στείλει χωρίς κλήρωση το δικό μας τμήμα.

Μτφρ. Επιστημονική Ομάδα

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **παράδειγμα, ακαταμάχητος, συλλεκτικός, βαθμός, συσκευή.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Κατά Λοχίτου §§9-11

(έκδ. των Mathieu Ed., Brémond G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Ο κατήγορος δέχτηκε επίθεση από έναν νεαρό αριστοκράτη, τον Λοχίτη, και τον οδήγησε σε δίκη. Αρχικά υποστήριξε ότι η σοβαρότητα των αδικημάτων ύβρεως αποδεικνυόταν και από την αυστηρότητα των προβλεπόμενων από την πολιτεία ποινών, για να προσδώσει τελικά στην υπόθεση πολιτική χροιά. Το απόσπασμα είναι από τον Επίλογο.

Ἦγοῦμαι δ' ὑμᾶς οὕτως ἂν ἀξίως ὀργισθῆναι τοῦ πράγματος, εἰ διεξέλθοιτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ὅσω μειζρόν ἐστιν τοῦτο τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων. **Εὐρήσετε γὰρ τὰς μὲν ἄλλας ἀδικίας μέρος τι τοῦ βίου βλαπτούσας, τὴν δ' ὕβριν ὅλοις τοῖς πράγμασιν λυμαιομένην, καὶ πολλοὺς μὲν οἴκους δι' αὐτὴν διαφθαρέντας, πολλὰς δὲ πόλεις ἀναστάτους γεγενημένας.** Καὶ τί δεῖ τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς λέγοντα διατρίβειν; Αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς δις ἤδη τὴν δημοκρατίαν ἐπείδομεν καταλυθεῖσαν καὶ δις τῆς ἐλευθερίας ἀπεστερήθημεν οὐχ ὑπὸ τῶν ταῖς ἄλλαις πονηρίαις ἐνόχων ὄντων ἀλλὰ διὰ τοὺς καταφρονοῦντας τῶν νόμων καὶ βουλομένους τοῖς μὲν πολεμίους δουλεύειν, τοὺς δὲ πολίτας ὑβρίζειν. Ἵν' οὗτος εἷς ὢν

τυγχάνει. Καὶ γὰρ εἰ τῶν τότε κατασταθέντων νεώτερός ἐστιν, ἀλλὰ τὸν γε τρόπον ἔχει τὸν ἐξ ἐκείνης τῆς πολιτείας. Αὗται γὰρ αἱ φύσεις εἰσὶν αἱ παραδοῦσαι μὲν τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν τοῖς πολεμίοις, κατασκάψασαι δὲ τὰ τεῖχη τῆς πατρίδος, πεντακοσίους δὲ καὶ χιλίους ἀκρίτους ἀποκτείνας τῶν πολιτῶν.

διεξέρχομαι: διηγούμαι λεπτομερειακά

ὅλοις τοῖς πράγμασιν λυμαιομένην: να καταστρέφει τα πάντα

ἐπείδομεν < ἐφοράω-ῶ: παρατηρῶ, βλέπω

δουλεύω: εἶμαι δούλος

καθίσταμαι: εγκαθιστῶ/ιδρύω νέο πολίτευμα

ἀκρίτους: χωρίς να δικαστούν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Καὶ τί δεῖ ... τὸν ἐξ ἐκείνης τῆς πολιτείας*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τῶν ἀμαρτημάτων : εἶναι στο

ὅλοις: εἶναι στο

ἀναστάτους: εἶναι στο

ὑπὸ τῶν ὄντων: εἶναι στο

δουλεύειν: εἶναι στο

αἱ παραδοῦσαι: εἶναι στο

(μονάδες 6)

β. «*Εὐρήσετε γὰρ τὰς μὲν ἄλλας ἀδικίας μέρος τι τοῦ βίου βλαπτούσας, τὴν δ' ὕβριν ὅλοις τοῖς πράγμασιν λυμαιομένην, καὶ πολλοὺς μὲν οἴκους δι' αὐτὴν διαφθαρέντας, πολλὰς δὲ πόλεις ἀναστάτους γεγενημένας*». : Ο ομιλητής για να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του διατυπώνει στο απόσπασμα τέσσερις διαπιστώσεις που αποδίδονται με μετοχές. Να βρείτε το είδος των μετοχών και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 4)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπὲρ Μαντιθέου* §§12-13

A1.

1.– Σ: Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην·καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

2.– Λ: ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν

3.– Σ: ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν/τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου

4. – Σ: ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον

5. – Λ: ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπὲρ Μαντιθέου* §§15-16

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον *Υπὲρ Μαντιθέου* λόγο μπορεί να συσχετιστεί με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο ως προς τη συμπεριφορά του ομιλητή στο πλαίσιο των στρατιωτικών υποχρεώσεών του. Επιβεβαιώνεται το στρατιωτικό του ήθος μέσα από συγκεκριμένα περιστατικά όπως ο ηρωισμός του στην εκστρατεία της Κορίνθου, αλλά και η τολμηρή και θαρραλέα πρωτοβουλία του να λάβει μέρος το τμήμα του χωρίς κλήρωση σε νέο θανάσιμο κίνδυνο, στην αντιμετώπιση του σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαου που είχε εισβάλει στη Βοιωτία.

B4. ἀποδείξαι, συμμαχίαν, κατειλεγμένος/καταλόγου, ἀναβάντων/ἀνάβηθι, παρασκευάσαντα

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, *Κατὰ Λοχίτου* §§9-11

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Νομίζω δε ότι σεις τότε θα οργιζόσασταν όσο αρμόζει σχετικά με την υπόθεση αυτή, αν εξετάζατε βαθιά πόσο μεγαλύτερο είναι το αδίκημα τούτο από τα άλλα. Θα βρείτε, δηλαδή, ότι οι μεν άλλες αδικίες βλάπτουν ένα μικρό μέρος της ζωής, η δε κακοποίηση καταστρέφει τα πάντα, και ότι πολλές μεν οικογένειες εξαιτίας αυτής αφανίστηκαν,	Έχω ακόμα την ιδέα, ότι το πράγμα τότε θα σας κινήσει, όσο αξίζει, την οργή, όταν υπολογίσετε με το νου σας, πόσο μεγαλύτερο είναι τούτο το παράπτωμα από τα άλλα. Θα βρείτε δηλαδή, ότι τα μεν άλλα αδικήματα προξενούν βλάβη σε μικρό μέρος του βίου, ενώ η προσβολή καταστρέφει το σύνολο και ότι πολλές οικογένειες
---	---

πολλές δε πόλεις αναστατώθηκαν.

Αλλά ποια η ανάγκη να χάνω την ώρα μου αναφέροντας τις συμφορές των άλλων; Επειδή εμείς οι ίδιοι είδαμε δύο φορές μέχρι τώρα να καταργείται η δημοκρατία και δύο φορές χάσαμε την ελευθερία μας όχι από εκείνους οι οποίοι μπορεί να κατηγορηθούν για άλλες τους πανουργίες, αλλά εξαιτίας αυτών που περιφρονούν τους νόμους και που θέλουν να είναι δούλοι στους εχθρούς και να κακοποιούν τους συμπολίτες τους. Ένας εκ τούτων τυγχάνει να είναι και αυτός (εδώ). Διότι και αν είναι νεότερος από εκείνους οι οποίοι τότε κατέλαβαν την εξουσία, πάντως έχει τον χαρακτήρα που διαμορφώθηκε από το πολίτευμα εκείνο. Επειδή οι τέτοιοι τύποι είναι που παρέδωσαν μεν τον στρατό μας στους εχθρούς, γκρέμισαν δε από θεμελίων τα τείχη της πατρίδας, φόνευσαν δε χίλιους πεντακόσιους συμπολίτες, χωρίς να τους δικάσουν.

Μτφρ. Γ. Δ. Ζευγώλης. 1957. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

τῶν ἀμαρτημάτων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, (γενική συγκριτική) από το *μεῖζόν*.

ὅλοις: ομοιόπτωτος ονοματικός (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο *τοῖς πράγμασιν*

ἀναστάτους : κατηγορούμενο στο *πόλεις* (από τη μετοχή *γεγεννημένας*)

ὑπό τῶν ὄντων: (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο *ἀπεστερήθημεν*.

εξοντώθηκαν εξ αιτίας της και πολλές πόλεις ρημάχτηκαν.

Και γιατί να χάνω τον καιρό μου εξιστορώντας τις συμφορές των άλλων; Εμείς οι ίδιοι δηλαδή ζήσαμε για να δούμε να καταλύεται δυο φορές το δημοκρατικό πολίτευμα και δυο φορές χάσαμε την ελευθερία μας όχι εξ αιτίας εκείνων που είναι ένοχοι για άλλα εγκλήματα, παρά εξ αιτίας εκείνων που περιφρονούν τους νόμους και θέλουν να είναι δούλοι των εχθρών μας και να εξευτελίζουν τους συμπολίτες τους. Ένας απ' αυτούς είναι και ο κύριος από δω. Διότι, αν και είναι νεώτερος από το τότε πολιτικό καθεστώς, αλλά το χαρακτήρα του τουλάχιστο τον πήρε από εκείνο το πολίτευμα. Διότι οι άνθρωποι που έχουν αυτό το φυσικό, είναι που παρέδωσαν τη δική μας δύναμη στους εχθρούς μας, που κατέσκαψαν τα τείχη της πατρίδος και που εκτέλεσαν χωρίς να τους δικάσουν, χίλιους πεντακόσιους πολίτες.

Μτφρ. Θ. Παπακωνσταντίνου & Ε. Πανέτσος. [Χ.Χ.]

δουλεύειν: (τελικό απαρέμφατο) αντικείμενο στη μετοχή *βουλομένους*.

αἱ παραδοῦσαι: επιθετική μετοχή ως κατηγορούμενο στο υποκείμενο *αἱ φύσεις* (από το συνδετικό ρήμα *εἰσίν*).

β.

Οι διαπιστώσεις του ομιλητή αποδίδονται με τέσσερις κατηγορηματικές μετοχές *βλαπτούσας, λυμαιομένην, διαφθαρέντας* και *γεγενημένας* και οι οποίες εξαρτώνται από το ρήμα *εὐρήσετε*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένους ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεῦεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Σε τι διαφοροποιούνταν η συμπεριφορά του Μαντίθεου από τους άλλους Αθηναίους στρατιώτες στη μάχη που έλαβε χώρα στην Αλίαρτο;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.3, κεφ.5 §§21-23

Στα Ἑλληνικά ο ιστορικός Ξενοφὼν περιγράφει τα γεγονότα της μάχης στην Αλίαρτο (395 π.Χ.), στην οποία αναφέρεται και ο Μαντίθεος.

Εκείνη τη μέρα λοιπόν το ηθικό των Θηβαίων ήταν πεσμένο, γιατί έκριναν πως οι ζημιές που είχαν πάθει δεν ήταν μικρότερες από εκείνες που είχαν προκαλέσει στους αντιπάλους. Την επομένη, μαθαίνοντας ότι οι Φωκείς κι όλοι οι άλλοι (σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων) είχαν φύγει νύχτα κι είχαν σκορπίσει ο καθένας στον τόπο του, άρχισαν να νιώθουν πολύ περήφανοι για το κατόρθωμά τους. Όταν όμως φάνηκε ο Πausanίας με τον στρατό από τη Λακεδαίμονα, νόμισαν ξανά πως διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο, και λένε πως πολλή σιγή και κατήφεια επικρατούσε ανάμεσά τους. Ωστόσο την άλλη μέρα έφτασαν οι Αθηναίοι και παρατάχτηκαν μαζί τους, ενώ ο Πausanίας ούτε προχωρούσε ούτε άρχιζε μάχη· τότε το ηθικό των Θηβαίων αναπτερώθηκε. (...) Ο Πausanίας κι οι άλλοι Λακεδαιμόνιοι αξιωματούχοι συλλογίστηκαν ότι ο Λύσανδρος είχε σκοτωθεί κι ο στρατός του είχε φύγει νικημένος, ότι οι Κορίνθιοι δεν συμμετείχαν στην εκστρατεία κι ότι όσοι έπαιρναν μέρος

ήταν απρόθυμοι· συλλογίστηκαν ακόμα και το πρόβλημα του ιππικού, ότι οι αντίπαλοι είχαν ιππικό πολύ κι εκείνοι λίγο — και, το σπουδαιότερο, ότι οι νεκροί κείτονταν κάτω από τα τείχη, έτσι που και να νικούσαν δεν θα τους ήταν εύκολο να τους περιμαζέψουν, εξαιτίας των φρουρών στους πύργους· για όλους αυτούς τους λόγους αποφάσισαν να κάνουν εκεχειρία για την παραλαβή των νεκρών.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **σκέψασθε**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Δεν ήταν τυχαία ενέργεια, έγινε
- Συνελήφθη από την αστυνομία ως που παρακολουθούσε και φωτογράφιζε τη στρατιωτική βάση.
- Το πρόβλημα αυτό δεν λύνεται εύκολα, θέλει πολλή
- Μια ενέργεια παραλίγο να του στοιχίσει τη ζωή.
- Παρακολούθησα μια τηλεοπτική εκπομπή με των γεγονότων της χρονιάς που μας πέρασε.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἑλληνικά Βιβλ.6, κεφ. 4 §§4-6.2

(έκδ. του E.C. Marchant, Οξφόρδη: Clarendon Press, 1900, ανατ. 1968)

Η επιμονή των Θηβαίων να μην αφήσουν αυτόνομες τις υπόλοιπες βοιωτικές πόλεις – να μην διαλύσουν, επομένως, το *Κοινό των Βοιωτών* – οδήγησε σε εκστρατεία του Σπαρτιάτη βασιλιά Κλεόμβροτου στη Βοιωτία. Η προσπάθεια είχε ατυχή κατάληξη για τους Λακεδαιμόνιους και τους συμμάχους τους.

*Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. **Ἀναμνησθήσονται γὰρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήωσας, καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος.***

Εἵπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδη ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι· Νῦν δὴ, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται. Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

δηόω-ῶ: ερημώνω, καταστρέφω μία περιοχή

ἀκτέον: πρέπει να επιτεθείς (ρηματικό επίθετο από το ἄγω)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ταῦτα δὲ ποιήσας ... διὰ τοῦ Κιθαιρώνος.**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «**Ταῦτα ποιήσας ... Κιθαιρώνος.**». Ο Ξενοφών στο παραπάνω απόσπασμα χρησιμοποιεί αρκετούς επιρρηματικούς προσδιορισμούς προκειμένου ο αναγνώστης να έχει εποπτεία του χώρου όπου εξελίσσονται τα γεγονότα. Να γράψετε πέντε τέτοιους προσδιορισμούς δηλώνοντας και τον αντίστοιχο ρηματικό τύπο που προσδιορίζουν. (μονάδες 5)

β. «**Ἀναμνησθήσονται ... Κιθαιρώνος**»: Να διακρίνετε ως προς το είδος τους τις προτάσεις της περιόδου (κύριες-δευτερεύουσες, είδος δευτερευουσών) (μονάδες 5).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§12-13

A1. Ο Μαντίθεος, σε αντίθεση με άλλους Αθηναίους που έσπευσαν να καταταγούν στους ιππείς με μόνο κριτήριο την ασφάλειά τους, ζήτησε εθελοντικά να διαγραφεί από τον κατάλογο των ιππέων, παρά το γεγονός ότι εκεί ανήκε, προκειμένου να στρατευθεί ως απλός πολίτης, θεωρώντας προσβλητικό για τον ίδιο να μη συμμετέχει στους ίδιους κινδύνους με τους υπόλοιπους συμπολίτες του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, *Ελληνικά* Βιβλ.3, κεφ.5 §§21-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τα *Ελληνικά* του Ξενοφώντα επιβεβαιώνει από τη μία τον ισχυρισμό του Μαντίθεου για την υπεροχή του ιππικού και τη μεγαλύτερη ασφάλεια που παρείχε στους Αθηναίους και Βοιωτούς αναβάτες, αλλά από την άλλη δεν διαφαίνεται ότι οι οπλίτες στη συγκεκριμένη περίπτωση θα αντιμετώπιζαν σοβαρό κίνδυνο από το εχθρικό πεζικό, καθώς υπήρχε απροθυμία στη συμμαχία των Πελοποννησίων. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διττά: είτε ως προς την εμβάθυνση της συγκεκριμένης ιστορικής αναφοράς που κάνει ο Μαντίθεος είτε ως προς την αξιολόγηση της στάσης του Μαντίθεου συνεκτιμώντας και τις ιστορικές πληροφορίες του Ξενοφώντα.

B4. σκόπιμα/εσκεμμένα, κατάσκοπος, σκέψη, απερίσκεπτη, ανασκόπηση

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, *Ελληνικά* Βιβλ.6, κεφ. 4 §§4-6.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ύστερ' απ' αυτή την επιτυχία βάδισε προς το εσωτερικό της χώρας και στρατοπέδευσε στα Λεύκτρα των Θεσπιών. Οι Θηβαίοι στρατοπέδευσαν στον αντικρινό λόφο, σε μικρή απόσταση, δίχως άλλους συμμάχους από τους Βοιωτούς. Οι φίλοι του Κλεομβρότου πήγαιναν και του 'λεγαν: «Κλεόμβροτε, αν αφήσεις τους Θηβαίους να φύγουν δίχως μάχη, θα κινδυνέψει η ζωή σου από την πόλη μας· θα θυμηθούν και τη φορά εκείνη όπου έφτασες ως τις Κυνός	Αφού έκανε αυτά και ανέβηκε από τη θάλασσα (προς το εσωτερικό) στρατοπέδευσε στα Λεύκτρα της περιοχής των Θεσπιών. Οι Θηβαίοι στρατοπέδευσαν στον απέναντι κοντινό λόφο, χωρίς κανέναν άλλο σύμμαχο παρά μόνο τους Βοιωτούς. Τότε οι φίλοι του Κλεόμβροτου τον πλησίασαν και του είπαν: «Αν αφήσεις, Κλεόμβροτε, τους Θηβαίους χωρίς μάχη, θα κινδυνεύσεις να πάθεις τα χειρότερα κακά από την πόλη. Γιατί θα θυμηθούν σε βάρος σου και την περίπτωση που έφτασες κάποτε
---	--

Κεφαλές δίχως καθόλου να ληλατήσεις τα εδάφη των Θηβαίων, και την άλλη σου εκστρατεία αργότερα όπου αποκρούστηκε η εισβολή σου — ενώ ο Αγησίλαος πάντα κατόρθωνε να εισβάλλει από τον Κιθαιρώνα. Αν λοιπόν θέλεις το καλό σου ή και να ξαναδείς την πατρίδα σου, πρέπει να διατάξεις επίθεση». Τέτοια ήταν τα λόγια των φίλων του· οι αντίπαλοί του πάλι έλεγαν: «Τώρα θα δείξει ο άνθρωπος αυτός αν στ' αλήθεια ευνοεί τους Θηβαίους, καθώς λένε». Τούτες οι κουβέντες παρακινούσαν φυσικά τον Κλεόμβροτο να δώσει μάχη.

Μτφρ. Ρ. Ρούφος. 1966.

στις Κυνός Κεφαλές και δε ληλάτησες τη χώρα των Θηβών, καθώς και τη δεύτερη φορά που εξεστράτευσες και αποκρούστηκες με αποτέλεσμα να μην εισβάλλεις, ενώ ο Αγησίλαος πάντα κατάφερνε να εισβάλλει μέσω του Κιθαιρώνα. Αν λοιπόν ενδιαφέρεσαι για τον εαυτό σου ή επιθυμείς την πατρίδα σου, πρέπει να επιτεθείς εναντίον των Θηβαίων». Οι φίλοι του αυτά του έλεγαν· οι αντίπαλοί του πάλι έλεγαν τα εξής: «Τώρα πράγματι θα δείξει ο άνθρωπος αν στ' αλήθεια φροντίζει για τους Θηβαίους, όπως κατηγορείται». Στο άκουσμα αυτών ο Κλεόμβροτος οργιζόταν και ξεσηκωνόταν να συνάψει μάχη.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2005.

Γ4.

α.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να επιλέξουν από τους παρακάτω επιρρηματικούς προσδιορισμούς του τόπου: *ἀπὸ τῆς θαλάττης στο ἀναβάς, ἐν Λεύκτροις στο ἐστρατοπεδεύσατο, ἐπὶ τῷ λόφῳ στο ἐστρατοπεδεύσαντο* (το επίρρημα *ἀπαντικρὺ* που μαζί με το άρθρο *τῷ* προσδιορίζει ως επιθετικός προσδιορισμός το *λόφῳ*), *εἰς Κυνὸς Κεφαλὰς στο ἀφικόμενος, διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος στο ἐμβάλλοντος*. * Το επίρρημα *ἐνθα* εδώ έχει χρονική σημασία (: τότε)

β.

Ἀναμνησθήσονται γάρ σου: κύρια πρόταση (μονάδα 1)

(καί) ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήσας: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση (μονάδες 2)

(καί) ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση (μονάδες 2)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατελιγεμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεῦεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο ίδιος ο Μαντίθεος αναγνωρίζει πως ποτέ δεν ενεπλάκη σε δικαστικούς αγώνες.
2. Οι Αθηναίοι και Βοιωτοί ιππείς θεωρούσαν το ιππικό των Λακεδαιμονίων στη μάχη στην Αλίαρτο αξιόμαχο.
3. Όταν οι Αθηναίοι έσπευσαν να βοηθήσουν στην Αλίαρτο με οπλίτες και ιππικό, κάποιοι κατατάχτηκαν στο ιππικό χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

β. Να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

1. «...**καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας**»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιούτους ἀγῶνας**»; (μονάδες 2)
2. «**ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον**»: Τι εννοεί ο Μαντίθεος με τη χρήση του όρου «**ἀδοκιμάστων**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Άλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Ο Αλκιβιάδης, γιος του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιππαρέτης, κατηγορείται στον λόγο αυτό ότι, ενώ κατατάχθηκε το 395/4 π.Χ. για να πολεμήσει ως οπλίτης στην Αλίαρτο της Βοιωτίας, λόγω της δειλίας του μεταπήδησε στο σώμα των ιππέων, χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Αυτός λοιπόν (ο Αλκιβιάδης) σε τέτοιο σημείο φαυλότητος έφθασε, και τόσο σας περιφρόνησε, και τόσο τους εχθρούς φοβήθηκε, και τόσο πεθύμησε να καταταχθεί στο ιππικό, και τόσο τους νόμους παρέβλεψε, ώστε ουδόλως έλαβε υπ' όψιν του τις συνέπειες της παραβάσεως των νόμων και τις δίκες, αλλά προτίμησε και τα πολιτικά του δικαιώματα να χάσει, και η περιουσία του να δημευθεί, και ένοχος να θεωρηθεί όλων των υπό των νόμων απειλουμένων τιμωριών μάλλον παρά να καταταχθεί με τους οπλίτες και να ονομάζεται οπλίτης. Και άλλοι μεν, ενώ ουδέποτε είχαν υπηρετήσει ως οπλίτες, ενώ άλλοτε υπηρετούσαν ως ιππείς, και είχαν προξενήσει μεγάλες βλάβες στους εχθρούς, δεν τόλμησαν να ανέλθουν εις τους ίππους, διότι φοβούνταν σάς (τους δικαστές) και τον νόμο· διότι σκέπτονταν ότι δεν θα καταστραφεί η πόλις, αλλ' ότι θα σωθεί, και θα γίνει μεγάλη, και θα τιμωρήσει τους αδικούντες. Ο Αλκιβιάδης τόλμησε να ανέλθει στον ίππο (να καταταχθεί στο ιππικό), ενώ δεν διέκειτο ευνοϊκώς προς τον λαό, ενώ δεν είχε πρότερον υπηρετήσει ως ιππέας, ενώ ούτε και τώρα γνωρίζει να ιππεύει, ενώ δεν είχε εξετασθεί (από τους αρμόδιους άρχοντες), σκεπτόμενος ότι δεν θα δυνηθεί η πόλη να τιμωρήσει τους αδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. δύναιτο	α. δείγμα
2. ἔδει	β. βυθός
3. νομίζοντας	γ. διάβημα
4. ἐξαλεῖψαι	δ. αλοιφή
5. ἀνάβηθι	ε. αδυναμία
	ζ. δέηση

	η. παράνομος
--	--------------

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αίσχινης, Κατὰ Κτησιφώντος §§5-6

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1928, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αίσχινης με τον λόγο του αυτόν αντιτίθεται στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο του λόγου.

Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους τινὰς αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἐν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κάγω τυγχάνω γινώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. Εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶν εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὄρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» **ἐκεῖνό γε εὖ εἰδὼς** ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία.

τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων: σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ... σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τοιούτων: εἶναι στο

αί γραφαί: είναι στο

τοῖς κειμένοις: είναι στο

σαφῶς: είναι στο

εἰς δικαστήριον: είναι στο

(μονάδες 5)

β. ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς: Με ποια δευτερεύουσα πρόταση επεξηγείται η αντωνυμία **ἐκεῖνό**;

Να τη γράψετε (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

A1.

α.

1. – Σ: οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην·
2. – Λ: πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας.
3. – Σ: ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον

β.

1. Αναφέρεται σε περιπτώσεις δικαστικής διαμάχης, στις οποίες έχει προαναφερθεί με τους όρους δίκην, γραφήν, εἰσαγγελίαν.
2. Με τον όρο αυτό ο Μαντίθεος αναφέρεται στην παράνομη ενέργεια κάποιων συμπολιτῶν του που στρατεύτηκαν στο σώμα των ιππέων, χωρίς να έχουν προηγουμένως περάσει από την απαραίτητη διαδικασία δοκιμασίας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο του Λυσία παρουσιάζει τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη στη μάχη ανάμεσα στους Βοιωτούς και τους Αθηναίους εναντίον των Λακεδαιμονίων στην Αλίαρτο το 395/4 π.Χ., στην οποία αναφέρεται και ο Μαντίθεος στο διδαγμένο κείμενο. Επομένως, το παράλληλο κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διττά: είτε συγκριτικά ως προς τη στάση του Αλκιβιάδη με την αντίστοιχη συμπεριφορά του Μαντίθεου είτε συμπληρωματικά στο διδαγμένο κείμενο σε σχέση με τα αδικήματα που βαρύνουν τον παραβάτη ιππέα.

B4. 1-ε, 2-ζ, 3-η, 4-δ, 5-γ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ενώ λοιπόν έτσι έχουν τα πράγματα και οι περιστάσεις για την πόλη είναι κρίσιμες, πράγμα που διαπιστώνετε και εσείς, ένας μόνο από τους θεσμούς του πολιτεύματος παραμένει σε ισχύ, αν τυχαίνει να γνωρίζω και εγώ κάτι, η δυνατότητα να καταγγέλλει κανείς αυτούς που εισηγούνται παράνομα	Κάτω από τέτοιες συνθήκες, και σε μια πολιτική κατάσταση τη σοβαρότητα της οποίας καταλαβαίνετε εσείς οι ίδιοι, μόνο ένα στοιχείο του πολιτεύματος μένει σε εμάς - αν μπορώ κι εγώ να γνωρίζω κάτι - τις αγωγές κατά παράνομων κινήσεων. Αλλά αν τις ακυρώσετε και αυτές, ή το επιτρέψετε σ'
---	--

ψηφίσματα. Αν όμως καταργήσετε και τον θεσμό αυτόν ή επιτρέψετε να κάνουν αυτό σε όσους το επιδιώκουν, σας προειδοποιώ ότι, χωρίς να το αντιληφθείτε, θα έχετε εκχωρήσει λίγο λίγο την πολιτική εξουσία σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων. Γνωρίζετε πολύ καλά, Αθηναίοι, ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τριών ειδών πολιτεύματα, το δικτατορικό, το ολιγαρχικό και το δημοκρατικό. Οι πόλεις που έχουν δικτατορικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων, ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Κανείς λοιπόν από σας ας μην αγνοεί αυτό, αλλά ας γνωρίζει καλά ο καθένας σας ότι, όταν μπαίνει στο δικαστήριο καταγγελία για πρόταση παράνομου ψηφίσματος, την ημέρα αυτή πρόκειται να δώσει την ψήφο του για την ελευθερία να εκφράζει τη γνώμη του. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος που ο νομοθέτης έθεσε στην αρχή του όρκου των δικαστών «θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους», επειδή γνώριζε καλά ότι, όταν εφαρμόζονται οι νόμοι, διασφαλίζεται και η δημοκρατία.

Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος. 2012.

Γ4.

α.

τοιούτων: κατηγορούμενο στο τῶν καιρῶν (από τη μετοχή ὄντων)

αἱ γραφαί: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (επεξήγηση) στο (ἔν) μέρος

εκείνους που προσπαθούν να τις ακυρώσουν, σας προειδοποιώ ότι πριν το καταλάβετε θα παραδώσετε βήμα-βήμα τα δικαιώματά σας σε μια ολιγομελή παράταξη. Υπάρχουν, όπως γνωρίζετε, συμπολίτες, τρεις μορφές διακυβέρνησης στον κόσμο, τυραννία, ολιγαρχία και δημοκρατία. Οι τυραννίες και οι ολιγαρχίες διοικούνται σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία των αρχόντων τους, αλλά τα δημοκρατικά κράτη σύμφωνα με τους δικούς τους νόμους. Κανένας από εσάς μην το ξεχάσει αυτό, αλλά ο καθένας ας έχει κατά νου σαφώς ότι όταν μπαίνει σε μια αίθουσα δικαστηρίου για να δικάσει ως ένορκος αγωγή κατά παράνομης κίνησης, εκείνη την ημέρα θα ψηφίσει υπέρ ή κατά της δικής του ελευθερίας λόγου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης έβαλε πρώτα στον όρκο των ενόρκων αυτά τα λόγια: «Θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους». Διότι ήξερε καλά ότι εάν οι νόμοι τηρούνται πιστά για το κράτος, η δημοκρατία διατηρείται επίσης.

Μτφρ. C.D.Adams. 1919. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

τοῖς κειμένοις: επιθετική μετοχή ως ομοιόπτωτος ονοματικός (επιθετικός) προσδιορισμός στο τοῖς νόμοις.

εἰς δικαστήριον: (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα εἰσίη.

σαφῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα ἐπιστάσθω .

β.

Η αντωνυμία *ἐκεῖνο* επεξηγείται από τη δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση **ὅτι σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία**. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική γνώμη και εκφέρεται με οριστική (*σῶζεται*), γιατί δηλώνει το πραγματικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
3. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.
4. Ο Μαντίθεος παρακαλεί τους κατηγορούς του να δείξουν ευνοϊκότερη στάση και να αποσύρουν τις κατηγορίες τους.
5. Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος στην απολογία του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§33-34

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατά τη διαδικασία της δοκιμασίας του Φίλωνα, ο κατηγορος – βουλευτής προσπαθεί να αποδείξει ότι ο δοκιμαζόμενος είναι ανάξιος να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα.

Ο μόνος λοιπόν, κύριοι βουλευτές, που δε θα αγανακτούσε δίκαια, αν δεν πάρει (το βουλευτικό αξίωμα) είναι ο Φίλωνας. Γιατί, δε στερείτε εσείς τώρα την τιμή από αυτόν αλλά ο ίδιος τότε (τη) στέρησε από τον εαυτό του, όταν δεν έκρινε άξιο να ταχθεί στο πλευρό σας, για να υπερασπιστεί αυτήν (την βουλή), όπως ακριβώς τώρα ήρθε με προθυμία για να εκλεγεί (βουλευτής). Νομίζω ότι έχουν ειπωθεί αρκετά, αν και πολλά παρέλειψα βέβαια. Αλλά νομίζω ότι εσείς και χωρίς αυτά (τις παραλείψεις) θα καταλάβετε αυτά που συμφέρουν την πόλη. Γιατί, δεν πρέπει να χρησιμοποιείτε άλλες αποδείξεις για εκείνους που αξίζει να είναι βουλευτές παρά τους εαυτούς σας, τι λογής όντας για την πόλη κριθήκατε άξιοι για βουλευτές. Γιατί, οι πράξεις αυτού αποτελούν καινοφανές παράδειγμα και είναι ξένες με κάθε δημοκρατικό πολίτευμα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο ή δεύτερο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **δεινόν, κακῶς, πολλούς, παντός, λόγον.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων, §§1-4

(έκδ. του Warmington, E.H. Harvard University Press, 1955)

Ο Αριστοφάνης έπεισε τους Αθηναίους να εκστρατεύσουν προς βοήθεια του βασιλιά της Κύπρου Ευαγόρα, που πολεμούσε εναντίον των Περσών (390 π.Χ.). Ὑστερα από την αποτυχία της εκστρατείας, θανατώθηκε χωρίς δίκη και προτάθηκε η δήμευση της περιουσίας του. Ο ομιλητής, ο γιος του, θα προσπαθήσει για την υπεράσπιση της οικογένειάς του να αποδείξει ότι οι κατηγοροί του είναι συκοφάντες και ζητά από τους δικαστές να τον ακούσουν με εύνοια.

*Πολλήν μοι άπορίαν παρέχει ό άγών ούτοσί, ὥ ἄνδρες δικασταί, όταν ένθυμηθῶ ότι, εάν έγώ μέν μή νῦν εὔ εἴπω, ού μόνον έγώ αλλά καί ό πατήρ δόξει ἄδικος εἶναι καί τῶν ὄντων άπάντων στερήσομαι. **Ἀνάγκη οὔν, εἰ καί μή δεινός πρός ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρί καί ἐμαυτῷ οὔτως ὅπως ἂν δύνωμαι.** Τήν μέν οὔν παρασκευήν καί <τήν> προθυμίαν τῶν*

ἐχθρῶν ὁρᾶτε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων λέγειν· τὴν δ' ἐμήν ἀπειρίαν πάντες ἴσασιν, ὅσοι ἐμὲ γινώσκουσιν. Αἰτήσομαι οὖν ὑμᾶς δίκαια καὶ ῥάδια χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, ὥσπερ <καὶ> τῶν κατηγορῶν. Ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀπολογούμενον, κἂν ἐξ ἴσου ἀκροᾷσθε, ἔλαττον ἔχειν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύοντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο, ἡμεῖς δὲ ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου <τοῦ> μεγίστου. Εἰκὸς οὖν ὕμᾶς εὖνοιαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις.

οὐτοσί: αὐτός εδώ

ἔλαττον ἔχω: μειονεκτώ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Πολλήν μοι ἀπορίαν ... ἐμὲ γινώσκουσιν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων ὀρων του κειμένου:

μοι: εἶναι ΣΤΟ

ἄδικος: εἶναι ΣΤΟ

ἐμαυτῷ: εἶναι ΣΤΟ

ἐμήν: εἶναι ΣΤΟ

ἡμῶν: εἶναι ΣΤΟ

ὕμᾶς: εἶναι ΣΤΟ

πλείω: εἶναι ΣΤΟ

(μονάδες 7)

β. «*Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι*». Στην παραπάνω περίοδο λόγου να διακρίνετε τις επιμέρους προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

A1.

α. – Σ: καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας

β. – Σ: Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.

γ. – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

δ. – Λ: Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου.

ε. – Σ: Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§33-34

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο ομιλητής αναφέρει ότι οι πράξεις του Φίλωνα είναι πρωτοφανείς και ξένες προς κάθε δημοκρατικό πολίτευμα, κι ότι ούτε υπερασπίστηκε τη βουλή με την ίδια προθυμία με την οποία διεκδικεί τώρα το αξίωμα. Ο Μαντίθεος στον λόγο του ισχυρίζεται πως, ακόμα και αν είχε υπηρετήσει ως υπέας, δεν θα το αρνούνταν εφόσον κανέναν πολίτη δεν έβλαψε. Προσθέτει ακόμα ότι πολλοί βουλευτές είχαν υπηρετήσει ως υπεῖς και είχαν αναλάβει αξιώματα. Και στα δύο κείμενα, λοιπόν, γίνεται λόγος για τη δράση και το ήθος των δοκιμαζομένων και, παράλληλα, αναφορά στους βουλευτές, τις προϋποθέσεις που συνέτρεχαν και τις ιδιότητες που θα έπρεπε να διαθέτουν προκειμένου να αναδειχθούν στο βουλευτικό αξίωμα.

B4.

δεινόσαυρος, επιδείνωση, πάνδεινα (τα) - κακοντυμένος, κακοποιός, κακομοίρης - πολυκατοικία, πολύπλοκος, πολλαπλασιάζω - παντογνώστης, παντοδύναμος, πασίγνωστος - λογοτεχνία, λογοθεραπεία, παραλογισμός.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων §§1-4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η θέση μου, κύριοι δικαστές, στον δικαστικό τούτο αγώνα είναι πολύ δυσχερής, όταν λάβω υπόψη μου ότι, εάν τώρα δεν μιλήσω καλά, όχι μόνον εγώ, αλλά και ο πατέρας μου θα φανεί άδικος και θα στερηθώ την περιουσία μου. Είναι	Είναι πολύ δύσκολη η θέση μου, άνδρες δικαστές, σ' αυτήν εδώ τη δίκη, όταν αναλογισθώ ότι, εάν εγώ δεν τα πω τώρα καλά, όχι μόνον εγώ αλλά και ο πατέρας μου θα φανεί ότι είναι άδικος και θα στερηθώ όλα μου τα υπάρχοντα. Είναι
---	---

ανάγκη λοιπόν, αν και δεν έχω ικανότητα για τη διεξαγωγή τέτοιων δικαστικών αγώνων, να βοηθώ τον πατέρα μου και τον εαυτό μου, όπως μπορώ. Την προετοιμασία, λοιπόν, και την προθυμία των εχθρών μου όλοι τις βλέπετε και δεν υπάρχει ανάγκη να πω τίποτε για αυτά· την απειρία μου όμως κανείς δεν αγνοεί, από όσους με γνωρίζουν. Θα ζητήσω, λοιπόν, από σας χάρη δίκαιη και εύκολη, να ακούσετε δηλαδή και εμάς ευμενώς, όπως ακούσατε και τους κατηγορούς μας. Διότι κατ' ανάγκη μειονεκτεί ο απολογούμενος, και αν εξίσου ευμενώς με τον κατήγορο ακούτε αυτόν. Διότι οι κατήγοροι από τη μια, προ πολλού επιβουλευόμενοι εμάς, χωρίς αυτοί να κινδυνεύουν, «έστησαν» την εναντίον μας κατηγορία, εμείς όμως διεξάγουμε τον αγώνα τούτο καταφοβισμένοι, κατασυκοφαντημένοι και διατρέχοντας τον έσχατο κίνδυνο. Πρέπει λοιπόν εσείς να ευνοείτε περισσότερο τους απολογουμένους από τους κατηγορούς.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

μοι: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *παρέχει*

ἄδικος: είναι κατηγορούμενο στο ὁ πατήρ από το εἶναι

έμαυτῶ: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *βοηθεῖν*

έμήν: είναι ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο *τὴν ἀπειρίαν*

ανάγκη, λοιπόν, αν και δεν είμαι ικανός από τη φύση μου γι' αυτά, να βοηθήσω τον πατέρα μου και τον εαυτό μου έτσι, όπως θα μπορέσω. Την προετοιμασία και την προθυμία των εχθρών τη βλέπετε και δεν πρέπει να πω τίποτε γι' αυτά· τη δική μου, πάλι, απειρία όλοι την ξέρουν, όσοι με γνωρίζουν. Θα ζητήσω, λοιπόν, από σας να μου κάνετε δίκαια και εύκολη χάρη, να ακούσετε δηλαδή και μας με εύνοια, όπως και τους κατηγορούς. Γιατί, είναι φυσικό ο απολογούμενος να βρίσκεται σε μειονεκτικότερη θέση, κι αν ακόμη τον ακούτε με την ίδια διάθεση. Γιατί αυτοί, επιβουλευόμενοι εμάς από καιρό, χωρίς να διατρέχουν κανένα κίνδυνο, «έστησαν» την κατηγορία, ενώ εμείς αντιμετωπίζουμε αυτήν εδώ τη δίκη τρομοκρατημένοι, κατασυκοφαντημένοι και απειλούμενοι με το μεγαλύτερο κίνδυνο. Είναι φυσικό, λοιπόν, να δείχνετε μεγαλύτερη εύνοια στους απολογουμένους (απ' ό,τι στους κατηγορούς).

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2002.

ἡμῶν: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἀκοῦσαι*

ὕμᾱς: είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο *ἔχειν* (ετεροπροσωπία)

πλείω: είναι ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο *εὐνοίαν*

β.

Ἀνάγκη οὖν (ἐστὶ) βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἑμαυτῷ οὕτως: κύρια πρόταση (κρίσεως)

εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα: δευτερεύουσα (επιρρηματική) εναντιωματική πρόταση

ὅπως ἂν δύνωμαι: αναφορική (επιρρηματική) παραβολική πρόταση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἕξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια διαπίστωση κάνει ο Μαντίθεος σχετικά με τους βουλευτές και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἀθηναίων Πολιτεία §§55.2-55.4

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Αριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Στο κείμενο που ακολουθεῖ αναφέρεται στον τρόπο ανάδειξης και τη δοκιμασία των Εννέα αρχόντων.

Παλαιότερα δεν αναλάμβανε εξουσία ὅποιος αποδοκιμαζόταν ἀπὸ τὴ βουλή, ἀλλὰ τώρα μπορεῖ νὰ κάνει ἐφεση στο δικαστήριον, τοῦ οὐοοίου ἡ ἀπόφαση εἶναι τελεσίδικη. Ὅταν γίνεται ἡ κρίση, ρωτοῦν: «Ποιος εἶναι ὁ πατέρας σου καὶ σε ποῖον δῆμον ἀνήκεις καὶ ποιος εἶναι ὁ πάππος σου, ποῖα ἡ μητέρα σου καὶ ποιος ὁ πατέρας τῆς μητέρας σου καὶ ἀπὸ ποῖους δῆμους;» Μετὰ τὸν ρωτοῦν ἀν συμμετέχει στὴ λατρεία τοῦ Πατρώου Ἀπόλλωνα καὶ τοῦ Ἑρκείου Δία καὶ πού βρίσκονται τὰ ἱερά τοὺς. Ὑστερα, ἀν ἔχει οἰκογενειακοὺς τάφους καὶ πού βρίσκονται, ἐπειτα ἀν φροντίζει τοὺς γονεῖς τοῦ καὶ ἀν πληρώνει τοὺς φόρους καὶ ἀν ἔχει ὑπηρετήσει τὴ θητεία τοῦ. Ἀφοῦ τοῦ ἀπευθύνει (ὁ πρόεδρος) αὐτές τῖς ἐρωτήσεις, τοῦ λέει: «Φῶναξε τώρα μάρτυρες γιὰ ὅσα εἶπες». Καὶ ὅταν παρουσιάσει τοὺς μάρτυρες

του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατηγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **πανόραμα, συκοφάντης, βαθμός, επιβίωση, προνοητικός.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις Βιβλ. 5, κεφ. 4 §§3-7

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1904, ανατ. 1961)

Η Κύρου Ἀνάβασις περιγράφει τη συμμετοχή σώματος 13.000 Ελλήνων μισθοφόρων (των Μυρίων), από τη στιγμή που εντάχθηκαν στον στρατό του Κύρου και συμμετείχαν στην εκστρατεία εκείνου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη. Μετά τον θάνατο του Κύρου, το ελληνικό στράτευμα βρέθηκε ακέφαλο εν μέσω εκατοντάδων χιλιάδων εχθρών. Οι Μύριοι κατόρθωσαν μετά από πολλές κακουχίες και περιπέτειες να φτάσουν στα παράλια του Εύξεινου Πόντου.

Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμοι εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. Καὶ ἐδόκει καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο ξυμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεῖς ὁ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἳ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος· ὦ ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολέμιους εἶναι. Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν ξυμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἴ τί ποτε ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν αὐτοὶς ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαχον. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα καὶ δέχοιντο τὴν ξυμμαχίαν.

ἐπέκεινα: σε εκείνη την πλευρά

ἡρμήνευε: μετάφραζε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἐντεῦθεν λέγει ... ὑμῖν πολεμίους εἶναι*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα **υποκείμενα** των υπογραμμισμένων ρημάτων/ρηματικών τύπων που σας δίνονται: *ποιήσασθαι, πεμφθεῖς, συνῆλθον, διασωθῆναι, εἶναι, λαβεῖν*.

(μονάδες 6)

β. Να εντοπίσετε στο κείμενο **μία ειδική πρόταση** και στη συνέχεια να αναγνωρίσετε τον συντακτικό της ρόλο και να αιτιολογήσετε την εκφορά της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§8-9

A1. Ο Μαντίθεος διαπιστώνει ότι και οι βουλευτές έχουν την ίδια άποψη, καθώς πολλοί από όσους είχαν υπηρετήσει ως ιππείς την εποχή των Τριάκοντα έχουν γίνει πλέον βουλευτές, ενώ επιπλέον πολλοί έχουν αναδειχθεί με ψηφοφορία στρατηγοί και ίππαρχοι. Γι' αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο ίδιος βρίσκεται σε θέση απολογούμενου, επειδή οι κατήγοροί του τόλμησαν να πουν ψέματα εναντίον του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§55.2-55.4

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στη διαδικασία της «δοκιμασίας» και στις ερωτήσεις που υποβαλλόταν ο «δοκιμαζόμενος». Επομένως, το αριστοτελικό απόσπασμα μπορεί να αξιοποιηθεί συμπληρωματικά με τις αναφορές του Μαντίθεου για τον θεσμό της «δοκιμασίας».

B4.

Ὅρῳ, περιφανῶς, Ἀνάβηθι, βίου, εὐνοίας

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, *Κύρου Ἀνάβασις* Βιβλ. 5, κεφ. 4 §§3-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τότε τους λέει ο Τιμησίθεος πως εκείνοι που κατοικούν απέναντι είναι εχθροί με τούτους τους ανθρώπους. Γι' αυτό είχε τη γνώμη να τους καλέσουν και, αν ήθελαν, να κάμουν συμμαχία. Πήγε ο Τιμησίθεος και γύρισε φέρνοντας τους αρχηγούς. Όταν έφτασαν, συγκεντρώθηκαν και οι αρχηγοί των Μοσσυνοίκων και οι στρατηγοί των Ελλήνων, κι είπε τούτα δω ο Ξενοφώντας που τα μετάφραζε ο Τιμησίθεος. «Μοσσύνοικοι, εμείς θέλουμε να σωθούμε και να πάμε στην Ελλάδα βαδίζοντας με τα πόδια, γιατί δεν έχουμε πλοία. Μας εμποδίζουν όμως εκείνοι, που μαθαίνουμε πως είναι εχθροί σας. Αν θέλετε λοιπόν, μπορείτε να μας πάρετε συμμάχους και να

Μετά ο Τιμησίθεος τους λέει ότι οι απέναντι των Μοσσυνοίκων είναι εχθροί τους. Και πρότεινε να τους προσκαλέσουν εκείνους μήπως και επιθυμούσαν να συνάψουν μαζί τους συμμαχία. Πράγματι στάλθηκε σ' αυτούς ο Τιμησίθεος και επέστρεψε μαζί με τους άρχοντές τους. Κι όταν έφτασαν, έκαναν κοινή σύσκεψη οι άρχοντες των Μοσσυνοίκων και οι στρατηγοί των Ελλήνων· και ο Ξενοφώντας άρχιζε να μιλά και ο Τιμησίθεος μετάφραζε: «Άνδρες Μοσσύνοικοι, εμείς επιθυμούμε να φτάσουμε σώοι στην Ελλάδα από τη στεριά· γιατί δεν διαθέτουμε πλοία· αλλά μας εμποδίζουν αυτοί εδώ, που κατά τις πληροφορίες μας είναι εχθροί σας. Αν το

τους τιμωρήσετε, αν σας έβλαψαν καμιά φορά, κι από δω και πέρα να τους έχετε υποταχτικούς. Αν όμως δεν το δεχτείτε, σκεφτείτε από πού θα μπορέσετε να ξανασυμμαχήσετε με μια δύναμη τόσο μεγάλη, σαν τη δική μας». Απαντώντας ο αρχηγός των Μοσσυνοίκων είπε ότι και τα θέλουν αυτά και δέχονται τη συμμαχία.

Μτφρ. Γ. Δ. Ζευγώλης. 1981.

επιθυμείτε λοιπόν, μπορείτε να συνάψετε συμμαχία μαζί μας και να τους τιμωρήσετε για όποια τυχόν αδικία έχουν διαπράξει σε βάρος σας και στο εξής να γίνουν υποτακτικοί σας. Κι αν δε μας εκμεταλλευθείτε, αναλογισθείτε τότε ξανά θα μπορούσατε να έχετε ευκαιρία για συμμαχία με τόση μεγάλη δύναμη». Σε αυτά απάντησε ο άρχοντας των Μοσσυνοίκων ότι και τα επιθυμούν αυτά και δέχονται τη συμμαχία.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2005.

Γ4.

α.

ποιήσασθαι: εννοείται υποκείμενο *έκεῖνοι* (ταυτοπροσωπία)

πεμφθείς: υποκείμενο *ὁ Τιμησίθεος*

συνῆλθον: υποκείμενα *οἱ ἄρχοντες* και *οἱ στρατηγοί*

διασωθῆναι: υποκείμενο *ἡμεῖς* (ταυτοπροσωπία)

εἶναι: υποκείμενο *οὗς* (ετεροπροσωπία)

λαβεῖν: υποκείμενο *ὕμᾱς* (ετεροπροσωπία [δες δοτική προσωπική *ὕμῖν*])

β.

ὅτι πολέμοι εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *λέγει*. Εκφέρεται με Οριστική που δηλώνει το πραγματικό.

Εναλλακτικά: **ὅτι καὶ θούλουντο ταῦτα / (ὅτι) καὶ δέχοντο τὴν συμμαχίαν:** Δευτερεύουσες (ονοματικές) ειδικές προτάσεις ως αντικείμενα στο ρήμα *ἀπεκρίνατο*. Εκφέρονται με Ευκτική Πλαγίου Λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (*ἀπεκρίνατο*) και εκφράζεται υποκειμενική γνώμη.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἕξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
3. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους**»: Σε ποιους ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**αὐτῶν**»; (μονάδες 2)

2. «*Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας*»: Σε ποια «*αἰτία*» αναφέρεται ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι άλλοι επρόκειτο να αποφασίσουν για μένα, πάρα πολύ θα φοβόμουν τη δίκη, επειδή βλέπω ότι και μαγειρέματα και τυχαία περιστατικά κάποτε γίνονται τέτοια, ώστε να συμβαίνουν στους δικαζόμενους πολλά αντίθετα προς την ορθοκρισία. Όμως, αφού ήρθα σε σας, ελπίζω να πετύχω το δίκαιο. Κυρίως αγανακτώ, κύριοι βουλευτές, γιατί θα αναγκαστώ να μιλήσω μπροστά σας για πράγματα, για τα οποία δε μιλούσα επειδή ντρεπόμουν, και ανέχτηκα τις αδικίες, αφού πολλοί επρόκειτο να γίνουν γνώστες της υπόθεσης μαζί με μένα. Επειδή όμως ο Σίμωνας με έφερε σε τέτοια ανάγκη, θα σας διηγηθώ όλα όσα έγιναν χωρίς να αποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **δεινόν**: Η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία προβλέπει ραγδαία της κακοκαιρίας τις επόμενες ώρες.
- **γνώμη**: Νιώθω για το καλό που μας έκανες!
- **κεχειροτονημένους**: Η των γυναικών άλλαξε τις ισορροπίες της οικογένειας.
- **καταψεύσασθαι**: Αποδείχθηκε πως οι μάρτυρες που κατέθεσαν στο δικαστήριο εναντίον του, ήταν στην πραγματικότητα
- **δύνωμαι**: Νιώθω μεγάλη ο πυρετός με έχει καταβάλει.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§ 2.10.3-2.11.2

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρῆνει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῇσδε οὕπῳ μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πράξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.

οὕπῳ: ὅχι ἀκόμα

τῆς δόξης: ἀπὸ τῆς φήμης

τὸ ἔχθος: τὸ μῖσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἄνδρες Πελοποννήσιοι ... πράξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «*Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους*».»: Να εντοπίσετε τις λέξεις που δημιουργούν σύγκριση στο παραπάνω χωρίο και να καταγράψετε τον α' και β' ὅρο σύγκρισης. (μονάδες 6)

β. Να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενο των υπογραμμισμένων μετοχῶν ἔχοντες και ἔχουσα. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

A1.

α.

1. – Σ: Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας
2. – Σ: Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.
3. – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

β.

1. Αναφέρεται στους Αθηναίους πολίτες που υπηρέτησαν - ή αναγκάστηκαν να υπηρετήσουν - ως ιππεῖς κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα και τα ονόματά τους είχαν εγγραφεί στο σανίδιον.
2. Πρόκειται για την ψευδή, κατά τον Μαντίθεο, κατηγορία πως υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων, όταν εξουσίαζαν οι Τριάκοντα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Επισήμανση: Το προοίμιο του συγκεκριμένου δικανικού λόγου αναφέρεται στην ἔλλειψη ἡθους του Σίμωνα και στην ανάγκη του απολογούμενου να αναφερθεί στη ζωή του. Μπορεί να συνδυαστεί με τις αναφορές του απολογούμενου Μαντίθεου ενώπιον των βουλευτών, επειδή οι κατήγοροί του τόλμησαν να πουν προφανή ψέματα εναντίον του.

B4.

επιδείνωση, ευγνωμοσύνη, χειραφέτηση, ψευδομάρτυρες, αδυναμία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κι όταν συνάχτηκε έτσι ὅλος ο συμμαχικός στρατός, κάλεσε ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς της Σπάρτης, που ήταν αρχιστράτηγος της εκστρατείας αυτής, ὅλους τους στρατηγούς των πόλεων ὅλων και τους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες, και τους ορμήνεψε κάπως έτσι: «Ἄντρες της	Ὅταν συγκεντρώθηκε ὅλος ο στρατός, ο βασιλεὺς των Λακεδαιμονίων Αρχίδαμος, αρχιστράτηγος της εκστρατείας, συγκάλεσε ὅλους τους στρατηγούς και ὅλους τους αξιωματούχους των συμμάχων και τους εἶπε περίπου τα ακόλουθα: «Πελοποννήσιοι και Σύμμαχοι! Και οι πρόγονοί μας ἔκαναν
--	--

Πελοποννήσου και σύμμαχοι: Και οι πατέρες μας πήραν μέρος σε πολλές εκστρατείες μέσα κ' έξω από την Πελοπόννησο, κ' εμείς οι γεροντότεροι δεν είμαστε άμαθοι στον πόλεμο· δεν εβγήκαμε όμως ποτέ με μεγαλύτερο στράτευμα κ' εφοδιασμό από τούτον — εδώ, και πηγαίνομε τώρα να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή, κ' εμείς οι ίδιοι είμαστε πολύ μεγάλος και διαλεχτός στρατός. Σωστό είναι λοιπόν να μη φανούμε χειρότεροι από τους πατέρες μας, ούτε κατώτεροι από τη φήμη που έχομε εμείς οι ίδιοι. Γιατί ολόκληρη η Ελλάδα έχει ξεσηκωθεί με τούτη την εκστρατεία, κ' έχει στραμμένο το νου της σε μας, κ' επειδή μισούν τους Αθηναίους, ποθούν να πετύχομε αυτό που βάλαμε σκοπό μας.

Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962.

πολλούς πολέμους και μέσα στην Πελοπόννησο και στο εξωτερικό, αλλά και οι γεροντότεροι από εμάς δεν είναι άπειροι στον πόλεμο. Ποτέ άλλοτε, όμως, δεν εκστρατεύσαμε με τόσες πολλές δυνάμεις και τόσα πολλά μέσα, αλλά πάμε να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή και με πολυάριθμο και άριστο στράτευμα. Έχομε, επομένως, την υποχρέωση να μην φανούμε κατώτεροι ούτε από τους πατέρες μας ούτε από την δική μας φήμη. Η Ελλάδα ολόκληρη έχει συγκλονιστεί με την εκστρατεία αυτήν κι έχει τα βλέμματά της καρφωμένα απάνω μας κι ελπίζει, επειδή μισεί τους Αθηναίους, ότι θα επιτύχομε στην επιχείρησή μας.

Μτφρ. Άγγελος Σ. Βλάχος. 2008.

Γ4.

α.

ἡμᾶς (α' όρος σύγκρισης) - *τῶν πατέρων* (γενική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού *χείρους*.

ἡμᾶς (α' όρος σύγκρισης) - *τῆς δόξης* (γενική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού *ένδεεστέρους*.

β.

ἔχοντες: Υποκείμενο της μετοχής *ἡμεῖς* (μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *ἐξήλθομεν*), αντικείμενο *παρασκευήν*.

ἔχουσα: Υποκείμενο της μετοχής *Ἡ Ἑλλάς* (μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *προσέχει*), αντικείμενο της μετοχής *εὖνοϊαν*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποια ἐλπίδα ἐκφράζει στο προοίμιο ὁ Μαντίθεος ἀπευθυνόμενος στους βουλευτές καὶ με ποια προϋπόθεση εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, *Ῥητορική* Γ 14 1415a 22-34

Ὅπως φανερώνει καὶ ὁ τίτλος, στα τρία βιβλία τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὁ Ἀριστοτέλης περιγράφει τὴ ρητορικὴ τέχνη, τὰ εἶδη καὶ τὰ μέσα της. Εἰς ἀναφέρεται στο προοίμιο τῶν ρητορικῶν λόγων.

Ἡ οὐσιαστικότερη λοιπὸν λειτουργία τοῦ προοιμίου, τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ, εἶναι αὐτό: νὰ δηλώσῃ πρὸς τὰ πού θὰ κατευθυνθεῖ ὁ λόγος (γι' αὐτὸ καὶ, ἀν τὸ πρᾶγμα εἶναι φανερό ἀπὸ μόνο τοῦ καὶ τὸ θέμα δὲν εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικόν, τὸ προοίμιο δὲν χρειάζεται καθόλου). Ὅλες οἱ ἄλλες μορφές προοιμίου ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ ῥήτορες δὲν εἶναι παρὰ θεραπευτικὰ μέσα καὶ ταιριάζουν σὲ ὅλα τὰ εἶδη λόγου. Αὐτὰ ἔχουν νὰ κάνουν με τὸν ομιλητὴ, με τὸν ἀκροατὴ, με τὸ θέμα, με τὸν ἀντίδικον: με τὸν ομιλητὴ καὶ με τὸν ἀντίδικόν τοῦ ὅσα σχετίζονται με κάποια κατηγορία, εἴτε γιὰ νὰ τὴν ἀποκρούσῃ εἴτε γιὰ νὰ τὴ διατυπώσῃ — φυσικὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο: ἀν ὁ ομιλητὴς εἶναι κατηγορούμενος καὶ υπερασπίζεται τὸν ἑαυτὸ τοῦ, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ με τὴν ἀπόκρουση τῆς κατηγορίας, ἐνῶ ἀν εἶναι κατήγορος, πρέπει νὰ διατυπώσῃ τὴν κατηγορία στὸν ἐπίλογόν τοῦ. Ὁ λόγος εἶναι

φανερός: αυτός που υπερασπίζεται τον εαυτό του, είναι ανάγκη, προκειμένου να παρουσιάσει τον εαυτό του στο δικαστήριο, να βγάλει από τη μέση όλα τα εμπόδια, και άρα είναι υποχρεωμένος κιόλας από την αρχή να αναιρέσει την κατηγορία· αυτός όμως που θέλει να διατυπώσει μια κατηγορία πρέπει να τη διατυπώσει στο τέλος, για να τη θυμάται ο ακροατής καλύτερα.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **είδηση, αχάριστος, νοημοσύνη, αιωνόβιος, ένδεια.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου §§74-76

(εκδ. του Gernet, L. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1923, ανατ. 1965)

Ο Έλος ή Ευθίξιος κατηγορείται για τον φόνο του Ηρώδη σε ένα κοινό τους ταξίδι. Στο απόσπασμα αναφέρεται στην πολιτική διάσταση της υπόθεσης, λέγοντας ότι θα αντικρούσει τις κατηγορίες όσων υποστήριζαν ότι ο πατέρας του, πλούσιος Μυτιληναίος, ήταν από τους πρωτεργάτες στην αποστασία του νησιού από την αθηναϊκή συμμαχία (428 π.Χ.).

Δεῖ δέ με καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀπολογήσασθαι. Καίτοι γε πολλῷ μᾶλλον εἰκὸς ἦν ἐκεῖνον ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπολογήσασθαι πατέρα ὄντα· ὁ μὲν γὰρ πολλῷ πρεσβύτερός ἐστὶ τῶν ἐμῶν πραγμάτων, ἐγὼ δὲ πολλῷ νεώτερος τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Καὶ εἰ μὲν ἐγὼ τοῦτου ἀγωνιζομένου κατεμαρτύρουν ἃ μὴ σαφῶς ἦδη, ἀκοῇ δὲ ἡπιστάμην, δεινὰ ἂν ἔφη πάσχειν ὑπ' ἐμοῦ· νῦν δὲ ἀναγκάζων ἐμὲ ἀπολογεῖσθαι ὧν ἐγὼ πολλῷ νεώτερός εἰμι καὶ λόγῳ οἶδα, ταῦτα οὐ δεινὰ ἡγεῖται εἰργάσθαι. Ὅμως μέντοι καθ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐ προδώσω τὸν πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἐν ὑμῖν ἀδίκως. Καίτοι τάχ' ἂν σφαλείην, ἃ ἐκεῖνος ὀρθῶς ἔργῳ ἔπραξε, ταῦτ' ἐγὼ λόγῳ μὴ ὀρθῶς εἰπὼν· ὅμως δ' οὖν κινδυνεύσεται. Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι, ἔργῳ τὴν εὖνοιαν ἐδείκνυε τὴν εἰς ὑμᾶς· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις ὅλη κακῶς ἐβουλεύσατο ἀποστᾶσα καὶ ἡμαρτε [τῆς ὑμετέρας γνώμης], μετὰ τῆς πόλεως ὅλης ἠναγκάσθη συνεξαμαρτεῖν.

ἀγωνίζομαι: διεξάγω δικαστικό αγώνα

καταμαρτυρῶ: καταθέτω μαρτυρία

κακῶς ἀκούω: κακολογούμαι

ἡ ἀπόστασις: η αποστασία

συνεξαμαρτάνω: συμμερίζομαι το λάθος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Δεῖ δέ με καὶ... δεινὰ ἡγεῖται εἰργάσθαι*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

ἀπολογήσασθαι:	είναι	στο
πρεσβύτερος:	είναι	στο
τῶν ἐμῶν:	είναι	στο
ἐμέ:	είναι	στο
	και	στο
ἔργω:	είναι	στο

(μονάδες 6)

β. « *Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι, ἔργῳ τὴν εὐνοίαν ἐδείκνυε τὴν εἰς ὑμᾶς* »: Να διακρίνετε τις προτάσεις στο παραπάνω απόσπασμα και να προσδιορίσετε το είδος της/των δευτερεύουσας/ουσών πρότασης/προτάσεων.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§1-3.7

A1.

Ο Μαντίθεος εκφράζει την προσδοκία/την ελπίδα ότι ακόμα και αν κάποιος έχει αρνητική εικόνα γι' αυτόν, στη συνέχεια θα αλλάξει γνώμη και θα τον θεωρεί πολύ καλύτερο άνθρωπο στο μέλλον, με την προϋπόθεση βέβαια να τον ακούσει να μιλάει για τη ζωή του και όσα έχει κάνει ο ίδιος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άριστοτέλης, *Ρητορική* Γ14 1415a 22-34

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει τόσο τη βασική όσο και τις επιμέρους λειτουργίες ενός προοιμίου. Στο αντίστοιχο χωρίο από το προοίμιο του *Υπέρ Μαντιθέου* διακρίνονται καθαρά η κατεύθυνση του λόγου του Μαντιθέου, η εστίαση στον ομιλητή/κατηγορούμενο, η προσέγγιση του ακροατηρίου, το βασικό θέμα του λόγου, η αναφορά στον αντίδικο. Να σημειωθεί ότι στο συγκεκριμένο χωρίο του προοιμίου δεν αναφέρεται ρητώς η κατηγορία παρά μόνο μέσω των επιδιώξεων του ομιλητή/κατηγορούμενου. Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί ότι ο ομιλητής στοχεύει όχι απλώς στην αναίρεση της κατηγορίας, αλλά στη συνολική παρουσίαση της προσωπικότητάς του, πράγμα αναμενόμενο σε μια δοκιμασία.

B4. *συνήδη, χάριν, εϋνους, βεβιωμένων – βεβιωκώς, δέομαι*

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άντιφῶν, *Περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου* §§74-76

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θα πρέπει, επίσης, να υπερασπιστώ τον πατέρα μου. Αν και θα ήταν κατά πολύ φυσικότερο, ως πατέρας μου, να με υπερασπιστεί εκείνος· γιατί εκείνος λόγω ηλικίας γνωρίζει τις υποθέσεις μου, ενώ εγώ είμαι πολύ νεότερός του για να ξέρω όσα έχει κάνει. Και αν βέβαια εγώ, ενώ εκείνος είχε εμπλακεί σε δικαστικό αγώνα, κατέθετα εναντίον του πράγματα που δεν γνώρισα με σαφήνεια, αλλά τα γνώριζα εξ ακοής, θα έλεγε ότι δεινοπαθεί εξαιτίας μου· τώρα όμως που με αναγκάζει να τον υπερασπιστώ	Έχω ακόμη την υποχρέωση ν' απολογηθώ και για τον λογαριασμό του πατέρα μου. Αν και πολύ ευλογότερο θα ήταν ν' απολογηθεί για μένα εκείνος, που είναι πατέρας· διότι εκείνος, ως πολύ πρεσβύτερος, ξέρει τις δικές μου υποθέσεις, ενώ εγώ, πολύ νεώτερος, αγνοώ τις δικές του πράξεις. Και αν ο κατήγορός μου ήταν ο δικαζόμενος και μαρτυρούσα εναντίον του πράγματα, που δεν τα ήξερα καλά, αλλά μόνον εξ ακοής, θα έλεγε πως έπαθε μεγάλο άδικο από μένα. Τώρα όμως, που αναγκάζει αυτός εμένα ν'
--	---

σε μια υπόθεση από την οποία είμαι πολύ νεότερος και τη γνωρίζω μόνο από διαδόσεις, δεν θεωρεί ότι συμβαίνει κάτι τρομερό. Αλλά βέβαια στον βαθμό που γνωρίζω δεν θα προδώσω τον πατέρα μου που κακολογείται άδικα ενώπιόν σας. Ίσως θα κάνω λάθος, αν όσα εκείνος έκανε σωστά στην πράξη, δεν μπορέσω να τα πω ορθά με τα λόγια· θα το διακινδυνεύσω ωστόσο. Προτού συμβεί η αποστασία των Μυτιληναίων, έδειχνε έμπρακτα την εύνοιά του προς εσάς· όταν όμως όλη η πόλη έλαβε λάθος απόφαση να αποστατήρει και έσφαλλε, αναγκάστηκε να συμμεριστεί το σφάλμα μαζί με όλη την πόλη.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος. 2006.

απολογηθώ για πράγματα, από την εποχή των οποίων είμαι πολύ νεότερος και μόνο εξ ακοής γνωρίζω, αυτήν την πράξη του δεν την θεωρεί φοβερή. Εγώ όμως, ανάλογα με ό, τι ξέρω, δεν θα προδώσω τον πατέρα μου αφήνοντας να κακολογείται άδικα ενώπιόν σας· αν και ίσως κάμω λάθος και δεν μπορέσω να διατυπώσω ορθά με λόγια, όσα εκείνος έπραξε ορθά στα έργα, εντούτοις θα το επιχειρήσω. Πριν γίνει η αποστασία των Μυτιληναίων ο πατέρας μου έδειχνε εμπράκτως τη φιλία του στο δικό σας καθεστώς. Όταν όμως η πόλη ολόκληρη παίρνοντας μια ολέθρια απόφαση αποστάτησε και έπεσε σε φοβερό λάθος απέναντί σας, μαζί με ολόκληρη την πόλη αναγκάστηκε και ο πατέρας μου να πέσει στο κοινό λάθος.

Μτφρ. Ν. Δενδρινού. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

ἀπολογήσασθαι: είναι (τελικό) απαρέμφατο) υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *εἰκὸς ἦν*.

πρεσβύτερος: είναι κατηγορούμενο στο *ὁ μὲν* (υποκείμενο) [μέσω του συνδετικού ρήματος *έστι*].

τῶν ἐμῶν: είναι (ομοιόπτωτος ονοματικός) επιθετικός προσδιορισμός στο *πραγμάτων*.

ἐμέ: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ἀναγκάζων* και υποκείμενο στο απαρέμφατο *ἀπολογεῖσθαι*.

ἔργω: είναι (ετερόπτωτος - δοτικοφανής) επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *ἐδείκνυε*.

β.

Πρὶν μὲν γὰρ τὴν ἀπόστασιν τὴν Μυτιληναίων γενέσθαι: δευτερεύουσα επιρρηματική

χρονική πρόταση (απαρεμφατική)

Ἔργω τὴν εὐνοίαν ἐδείκνυε τὴν εἰς ὑμᾶς: κύρια πρόταση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «...ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων»: Σε ποιον αναφέρεται με την αντωνυμία «ἐκεῖνον» ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)
- 2) «... εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν»: Σε ποιες συμπεριφορές αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «αὐτῶν»; (μονάδες 3)

β. «... μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας»: Ποια εἶναι κατὰ τον Μαντίθεο η μεγαλύτερη απόδειξη της τιμιότητάς του και της κόσμιας συμπεριφοράς του; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανδρέας Φραγκιάς, Ἄνθρωποι και σπίτια, απόσπασμα

Ο Αργύρης και η γυναίκα του Γεωργία είναι δύο από τα βασικά πρόσωπα του μυθιστορήματος με τίτλο «Ἄνθρωποι και σπίτια» του Ανδρέα Φραγκιά. Η υπόθεσή του τοποθετείται στα δύσκολα χρόνια που πέρασε η Ελλάδα μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Η Γεωργία θυμάται ὅλο νυχτέρια με τη βελόνα. Ἐραβε κι η μάνα της. Ο πατέρας ἦτανε χτίστης, μα απ' το κρασί δεν ἔβαζε πια ἴσια τις πέτρες, τα χέρια του τρέμανε κι ο σπάγκος με

το βαρίδι ποτέ δεν ακουμπούσε σ' όλο το ύψος του τοίχου. Γι' αυτό δεν τον παίρνανε πια σε δουλειά. Κι έπρεπε να ράβουνε νύχτα μέρα. (...) Όταν έφυγε η μεγαλύτερη αδερφή της που παντρεύτηκε, η βελόνα της Γεωργίας έπρεπε να θρέψει και τους άλλους. Να τους ντύσει, να στείλει τα μικρά στη δουλειά, στο σκολειό. Η μεγαλύτερη αδερφή της, η Στέλλα, είχε τέσσερα παιδιά κι ο άντρας της μια φιλενάδα. (...) Όταν έφτασε ο καιρός να παντρευτεί η Γεωργία με τον Αργύρη, η μάνα είπε πως θέλει να βγάλει τα δόντια της γιατί την πονούσαν. Είχε μια σειρά χρυσά δόντια, κι η Γεωργία είπε στο γιατρό να της φτιάξει μια κοκάλινη μασέλα, με τα λεφτά που θα 'παιρναν απ' τα χρυσά δόντια. Η μάνα όμως δεν ήθελε. Τα πούλησε κρυφά κι αγόρασε τη ραφτομηχανή της Γεωργίας. Σκέφτηκε πως θα της χρειαζότανε, πως θα 'πρεπε να 'χει κάτι για την καινούρια ζωή. Την φέρανε δω με τ' αυτοκίνητο, απ' το μαγαζί, και κανείς στο σπίτι δεν έμαθε πού βρήκε η Γεωργία τα λεφτά για τη μηχανή του ραψίματος, όταν παντρεύτηκε. Ο Αργύρης δούλευε τότε μάστορης στη φάμπρικα κι η Γεωργία τραγουδούσε κάθε πρωί. Ήταν πολύ νέα, κορίτσι. Σε λίγες μέρες ύστερα, άρχισε ο πόλεμος.

Από το σχολικό βιβλίο Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' ΓΕ.Λ.

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **ουσίας, εξέδωκα, ἔγκλημα, ἐπεικειάς, διατριβάς**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της** (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, ἐγκλίση, χρόνο).

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

(έκδ. του Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αἰσχίνης αναφέρεται στα κριτήρια που θέτει ο νομοθέτης, προκειμένου ένας ρήτορας να αγορεύσει ενώπιον του λαού.

Ἄ συνιδῶν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ θήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός, οὐδέ γε εἰ τέχνην τινὰ ἐργάζεται ἐπικουρῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, ἀλλὰ τούτους καὶ μάλιστα ἀσπάζεται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ' οὐκ

ῥετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχροῦς βεβιωκότας· τούτους οὐκ ἔῃ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τοῦτο δηλοῖ; «δοκιμασία», φησί, «ῥητόρων· ἐάν τις λέγη ἐν τῷ δήμῳ τὸν πατέρα τύπτων ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν·» τοῦτον οὐκ ἔῃ λέγειν. **Νὴ Δία** καλῶς γε, ὡς ἔγνω φημι. Διὰ τί; ὅτι εἴ τις, οὐς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τίποτε, φησὶν, ὑπ’ αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις ὅλη; Καὶ τίσι δεύτερον ἀπεῖπε μὴ λέγειν; «ἢ τὰς στρατείας», φησί, «μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἂν αὐτῷ προσταχθῶσιν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκῶς», δίκαια λέγων.

σύνοιδα: γνωρίζω καλά, προβλέπω

διαρρήδην: ρητά, ξεκάθαρα

τύπτω: χτυπώ

Νὴ Δία: μα τον Δία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος ... τοῦτον οὐκ ἔῃ λέγειν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου (μονάδες 5):

τῇ τροφῇ: εἶναι στο

διὰ τοῦτο: εἶναι στο

ἀγορεύειν: εἶναι στο

ἔγωγε: εἶναι στο

φαῦλος: εἶναι στο

β.

«**(...) καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ’ οὐκ ῥετο δεῖν λέγειν;**»· Να διακρίνετε τις κύριες ἀπὸ τις δευτερεύουσες προτάσεις ἐπισημαίνοντας τὸν συντακτικὸ ρόλο τῶν τελευταίων. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§10-11

A1.

α.

1) Με την αντωνυμία «*ἐκεῖνον*» ο Μαντίθεος αναφέρεται στον αδελφό του.

2) Με την αντωνυμία «*αὐτῶν*» ο Μαντίθεος αναφέρεται στους τρόπους διασκέδασης άλλων νέων της εποχής που σύχναζαν σε καταγώγια και σε κακόφημα μέρη.

β. Η μεγαλύτερη απόδειξη της τιμιότητας και της κόσμιας συμπεριφοράς του Μαντίθεου (*τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας*) είναι η διαφοροποίησή του από άλλους νέους της εποχής του ως προς τη δημόσια συμπεριφορά του. Ενώ δηλαδή πολλοί νεαροί Αθηναίοι εκείνη την εποχή περνούσαν τον καιρό τους π.χ. παίζοντας ζάρια ή πίνοντας σε τόπους διαφθοράς και καταγώγια, ο Μαντίθεος χαρακτηρίζεται από ευπρέπεια και ήθος.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ανδρέας Φραγκιάς, *Άνθρωποι και σπίτια*, απόσπασμα

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον καθοριστικό ρόλο της γυναίκας (*Γεωργία, μάνα της Γεωργίας*) και στις σημαντικές πρωτοβουλίες που παίρνουν μέσα σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες και παρά τις κυρίαρχες πατριαρχικές αντιλήψεις. Επομένως, μπορεί να συσχετιστεί αντιθετικά με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον *Υπέρ Μαντιθέου* λόγο, ως προς τον ρόλο της γυναίκας, αφού, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Μαντίθεου, ο άντρας και μεγάλος αδελφός είναι αυτός που παίρνει τις πρωτοβουλίες για τη δική του οικογένεια, ενώ οι γυναίκες περιμένουν από αυτόν να τις προικίσει και να τις παντρέψει. Η οικονομική υποστήριξη, εξάλλου, της νέας οικογένειας (έμμεση προίκα) και στο νεοελληνικό λογοτεχνικό απόσπασμα μπορεί να συνδυαστεί με τον θεσμό της προίκας που αναφέρεται στο απόσπασμα από τον *Υπέρ Μαντιθέου* λόγο ως βασική προϋπόθεση για έναν γάμο.

B4.

Το φάρμακο περιέχει μία δραστική ουσία.

Το βιβλίο εκδόθηκε το 1864.

Τιμωρήθηκε για το έγκλημα που διέπραξε.

Είναι επιεικής στη βαθμολογία του.

Τελειώνω σύντομα τη διδακτορική μου διατριβή.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τα προέβλεπε όλα αυτά ο νομοθέτης και γι' αυτό ρητώς όρισε ποιοι μπορούν να μιλούν ενώπιον του λαού και σε ποιους τούτο απαγορεύεται. Δεν αποκλείει από το βήμα εκείνους που δεν είχαν προγόνους στρατηγούς ή που ασκούν επάγγελμα για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της ζωής. Απεναντίας μάλιστα, με εύνοια εξαιρετική ακούει τη γνώμη τους και γι' αυτό ρωτά και ξαναρωτά ποιος θέλει να μιλήσει. Αλλά ποιους νόμιζε ότι έπρεπε ν' αποκλείσει από το βήμα; Αυτούς που έχουν αισχρή διαγωγή. Σε αυτούς απαγορεύει να μιλούν σε δημόσιες συνελεύσεις. Και από πού προκύπτει αυτό; Από τη διάταξη «για τη δοκιμασία ρητόρων». Αν θέλει κανείς να αγορεύσει ενώπιον του λαού, ενώ δέρνει τον πατέρα του ή την μητέρα του ή δεν τους παρέχει τροφή ή στέγη, του απαγορεύει ο νόμος να μιλήσει. Και πολύ σωστά, μα την αλήθεια, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κανείς φέρεται ελεεινά προς εκείνους τους οποίους οφείλει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν από αυτόν οι ξένοι και η πόλη ολόκληρη; Δεύτερον σε ποιους άλλους επέβαλε την ίδια απαγόρευση; Ορθότατα, σε εκείνους οι οποίοι «δεν συμμετείχαν στις εκστρατείες που είχαν διαταχθεί να

Αυτά έχοντας υπόψη του ο νομοθέτης, ρητώς καθόρισε ποιοι πρέπει να μιλούν ενώπιον του λαού και ποιοι όχι. Και δεν διώχνει από το βήμα εκείνους που δεν έχουν προγόνους στρατηγούς ή ασκούν κάποιο επάγγελμα για να καλύψουν τις ανάγκες της ζωής. Αντιθέτως μάλιστα με εξαιρετική εύνοια ακούει τη γνώμη τους, και γι' αυτό ρωτά πολλές φορές: «ποιος θέλει να αγορεύσει;». Ποιους όμως θεώρησε ότι έπρεπε να αποκλείσει από το βήμα; Εκείνους που έχουν ζήσει με αισχρό τρόπο· αυτούς δεν αφήνει να μιλούν ενώπιον του λαού. Και πού το δηλώνει; Μιλά για δοκιμασία των ρητόρων· εάν κάποιος μιλά ενώπιον του λαού, ενώ κτυπά τον πατέρα του ή τη μητέρα του ή δεν τους τρέφει ή δεν τους παρέχει στέγη, σε αυτόν ο νόμος απαγορεύει να μιλήσει. Και, μα τον Δία, πολύ σωστά, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κάποιος φέρεται άσχημα σε αυτούς, τους οποίους πρέπει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν απ' αυτόν οι ξένοι και ολόκληρη η πόλη; Δεύτερον, σε ποιους άλλους απαγόρευσε να μιλούν; Ορθότατα ορίζει ότι δεν πρέπει να μιλά εκείνος ο οποίος δεν μετείχε στις εκστρατείες, στις οποίες ήταν υποχρεωμένος να μετάσχει ή πέταξε την ασπίδα και τράπηκε σε φυγή.

συμμετάσχουν ή πέταξαν την ασπίδα τους και τράπηκαν σε φυγή».

Μτφρ. Γ. Κορδάτος & Η. Ηλιού. 1939.
Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1963. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

τῇ τροφῇ: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ἐπικουρῶν*.

διὰ τοῦτο: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα *ἐπερωτᾷ*.

ἀγορεύειν: είναι (τελικό) απαρέμφατο) αντικείμενο στο ρήμα *βούλεται*.

ἔγωγε: είναι υποκείμενο στο ρήμα *φημί*.

φαῦλος: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) *τις* (μέσω του συνδετικού ρήματος *ἐστί*).

β.

καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ: κύρια πρόταση

τίς ἀγορεύειν βούλεται.: δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση (μερικής αγνοίας), αντικείμενο στο ρήμα *ἐπερωτᾷ* [μονάδες 2]

Τίνας δ' οὐκ ᾔετο δεῖν λέγειν; κύρια πρόταση – ευθεία ερώτηση (μερικής αγνοίας) [μονάδες 2]

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι οι κατήγοροί του ενδιαφέρονται για την περιουσία του.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ξεκάθαρα την αυτοπεποίθησή του.
3. Ο Μαντίθεος λαμβάνει υπόψη του το ενδεχόμενο ότι ορισμένοι βουλευτές μπορεί να τον αντιπαθούν.
4. Ο Μαντίθεος ζητά να τον αποδεχτούν ως βουλευτή, εφόσον αποδείξει ότι διακατέχεται από φιλικά αισθήματα για την παρούσα πολιτική κατάσταση.
5. Ο Μαντίθεος ενδιαφέρεται μόνο για τη δική του δικαίωση και αδιαφορεί για τη γνώμη που θα σχηματίσουν οι βουλευτές για τους κατηγορούς του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων πρὸς τὸ Δημόσιον §§1-3

Η περιουσία ενός Αθηναίου πολίτη, του Αριστοφάνη, είχε δημευθεί. Ο πατέρας του ομιλητή και πεθερός του Αριστοφάνη κατηγορείται για κακή διαχείρισή της. Ο ομιλητής θα

προσπαθήσει να υπερασπιστεί την τιμή και τη μνήμη του πατέρα του, και να αποδείξει ότι, όταν πέθανε ο Αριστοφάνης, η περιουσία του δεν ξεπερνούσε τα τέσσερα τάλαντα. Ακολουθεί μέρος του προοιμίου.

Είναι πολύ δύσκολη η θέση μου, άνδρες δικαστές, σ' αυτήν εδώ τη δίκη, όταν αναλογιστώ ότι, εάν εγώ δεν τα πω τώρα καλά, όχι μόνον εγώ αλλά και ο πατέρας μου θα φανεί ότι είναι άδικος και θα στερηθώ όλα μου τα υπάρχοντα. Είναι ανάγκη, λοιπόν, αν και δεν είμαι ικανός από τη φύση μου γι' αυτά, να βοηθήσω τον πατέρα μου και τον εαυτό μου έτσι, όπως θα μπορέσω. Την προετοιμασία και την προθυμία των εχθρών τη βλέπετε και δεν πρέπει να πω τίποτε γι' αυτά· τη δική μου, πάλι, απειρία όλοι την ξέρουν, όσοι με γνωρίζουν. Θα ζητήσω, λοιπόν, από σας να μου κάνετε δίκαια και εύκολη χάρη, να ακούσετε δηλαδή και μας με εύνοια, όπως και τους κατηγορούς. Γιατί, είναι φυσικό ο απολογούμενος να βρίσκεται σε μειονεκτικότερη θέση, κι αν ακόμη τον ακούτε με την ίδια διάθεση. Γιατί αυτοί, επιβουλευόμενοι εμάς από καιρό, χωρίς να διατρέχουν κανένα κίνδυνο, «έστησαν» την κατηγορία, ενώ εμείς αντιμετωπίζουμε αυτήν εδώ τη δίκη τρομοκρατημένοι, κατασυκοφαντημένοι και απειλούμενοι με το μεγαλύτερο κίνδυνο. Είναι φυσικό, λοιπόν, να δείχνετε μεγαλύτερη εύνοια στους απολογουμένους (απ' ό,τι στους κατηγορούς).

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. έλλειψη	α. <i>χάριν</i>
2. ενεστώτας	β. <i>βεβιωμένων</i>
3. υποδεέστερος	γ. <i>λοιπόν</i>
4. άχρηστος	δ. <i>καθεστηκόσι</i>
5. ισόβιος	ε. <i>δέομαι</i>
6. αχάριστος	
7. αλοιφή	

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ χορευτοῦ §§24-25

(έκδ. του Gernet, L. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1923, ανατ. 1965)

Το 419 π.Χ. κατά τη διάρκεια των δοκιμών διθυραμβικού χορού παιδων με αφορμή μία θρησκευτική εορτή στην Αθήνα, ένα από τα αγόρια του χορού πέθανε, όταν του έδωσαν να πιει κάτι. Ο αδερφός του νεκρού αγοριού μήνυσε τον χορηγό, θεωρώντας τον υπεύθυνο για τον θάνατο. Ο κατηγορούμενος υποστηρίζει ότι ο κατήγορος υποκινείται από αντιπάλους του, που ήθελαν με αυτό τον τρόπο να τον εξουδετερώσουν πολιτικά και κοινωνικά, επειδή ήταν ισχυρό πρόσωπο.

Καὶ ταῦτα ἐμοῦ προκαλουμένου καὶ λέγοντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οὔ καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ καὶ ἕτεροι ἰδιῶται πολλοὶ μάρτυρες παρῆσαν, οὔτε τότε παραχρῆμα οὔτε ὕστερον ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ οὐδεπώποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο τὸ δίκαιον, εὖ εἰδότες **ὅτι οὐκ ἂν τοῦτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὗτος**, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθὲς ἦτιῶντο. Ἐπίστασθε δὲ, ὧ ἄνδρες, ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται ἰσχυρόταται καὶ μέγισταί εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ ἔλεγχοι ἐκ τούτων σαφέστατοι καὶ πιστότατοι περὶ τοῦ δικαίου, ὅπου εἶεν μὲν ἐλεύθεροι πολλοὶ οἱ συνειδότες, εἶεν δὲ δοῦλοι, καὶ ἐξείη μὲν τοὺς ἐλευθέρους ὅρκους καὶ πίστεσιν ἀναγκάζειν, ἃ τοῖς ἐλευθέροις μέγιστα καὶ περὶ πλείστου ἐστίν, ἐξείη δὲ τοὺς δούλους ἐτέραις ἀνάγκαις, ὅφ' ὧν καὶ ἦν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι κατειπόντες, ὅμως ἀναγκάζονται τάληθ' ἴλεγειν· ἢ γὰρ παροῦσα ἀνάγκη ἐκάστω ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι.

παραχρῆμα: αμέσως

οἱ συνειδότες: αυτοὶ που γνωρίζουν

περὶ πλείστου: τα πιο σημαντικά

ἀνάγκαις: με ἄλλα μέσα εξαναγκασμοῦ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ἐπίστασθε δὲ, ὧ ἄνδρες, ... ἀναγκάζονται τάληθ' ἴλεγειν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

ἐν τῷ δικαστηρίῳ: εἶναι στο

ὧ ἄνδρες: εἶναι στο

ἀναγκάζειν: εἶναι στο

ἄ: εἶναι στο

μέγιστα: εἶναι στο

ἡ παροῦσα: εἶναι στο

(μονάδες 6)

β. «ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὗτος»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης και να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία της. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

A1.

1. – Λ: τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν
2. – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω
3. – Σ: εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος
4. – Λ: ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι...
μηδὲν πῶ μοι πλεον εἶναι
5. – Λ: δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων πρὸς τὸ Δημόσιον §§1-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει ομοιότητες, αλλά και διαφορές με το αντίστοιχο προοίμιο του Ὑπὲρ Μαντιθέου. Ομοιότητες θα μπορούσαν να εντοπιστούν ως προς τους στόχους που υπηρετεῖ ένα προοίμιο σε έναν δικανικό λόγο (εὐνοια, προσοχή, κατατόπιση), ως προς τους χαρακτηρισμούς και το ἥθος των κατηγορῶν κ.ά. Ωστόσο, παρατηρεῖ κανεὶς ὅτι ἐνῶ ὁ Μαντίθεος διακρίνεται γιὰ τὴν αυτοπεποίθησή του, ὁ ομιλητὴς σε αὐτὸ τὸ παράλληλο κείμενο ἔχει διαφορετικὸ ἥθος. Διαφορές θα μπορούσαν κατ' ἐπέκταση νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ ὡς πρὸς τὸ ὕφος τῶν δύο ομιλητῶν.

B4. 1-γ, 2-δ, 3-ε, 5-β, 6-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀντιφῶν, Περὶ τοῦ χορευτοῦ §§24-25

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Αυτή ήταν ἡ πρόκληση που του ἀπηύθυνα ἐνώπιον του δικαστηρίου. Καὶ ὄχι μόνο οἱ ἴδιοι οἱ δικαστές ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἀπλῶν πολιτῶν ἦταν ἐκεῖ ὡς μάρτυρες. Ωστόσο, ἀρνήθηκαν νὰ φέρουν τὴν ὑπόθεση στὴ δικαιοσύνη ἐκείνη τὴν ἐποχὴ καὶ ἐκτοτε ἀρνοῦνταν ἐπίμονα. Γνώριζαν πολὺ καλά ὅτι ἀντὶ νὰ τοὺς παράσχω ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἐνοχὴ μου, μιὰ τέτοια ἐρευνα θὰ μου παρείχε ἀπόδειξη ὅτι ἡ δική τους κατηγορία ἦταν ἐντελῶς ἀδίκη καὶ ἀβάσιμη. Γνωρίζετε καλά,	Κι ἐνῶ ἐγὼ τοὺς προκαλοῦσα καὶ τοὺς πρότεινα ὅλ' αὐτὰ στὸ δικαστήριό, ὅπου ἦταν μάρτυρες οἱ ἴδιοι οἱ δικαστές καὶ ἄλλοι πολλοὶ ιδιώτες, αὐτοὶ οὔτε τότε ἀμέσως, οὔτε κατόπιν ποτέ ἕως αὐτὴ τὴ στιγμή, δὲν δέχτηκαν νὰ ἐνεργήσουν κατ' αὐτὸ τὸν δίκαιο τρόπο, ἐπειδὴ ἤξεραν καλά, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐλεγχος δὲν θάβγαине πρὸς ὄφελος δικό τους κι ἐναντίον μου, ἀλλ' ἀντιστρόφως, γιὰτὶ αὐτό που μου κατηγοροῦσαν, δὲν ἦταν οὔτε δίκαιο οὔτε
---	---

άνδρες, ότι αυτοί είναι οι μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι εξαναγκασμοί ανάμεσα στους ανθρώπους και ότι ο πιο σαφής και ο πλέον αξιόπιστος έλεγχος του δικαίου μπορεί να γίνει στις περιπτώσεις που υπάρχουν πολλοί ελεύθεροι πολίτες που γνωρίζουν (τα πράγματα) και (στις περιπτώσεις που υπάρχουν) δούλοι και είναι δυνατόν να αναγκάσει (κάποιος) τους ελεύθερους (να πουν την αλήθεια) με όρκους και με τον λόγο της τιμής τους, που είναι τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα πράγματα για τους ελεύθερους, και είναι δυνατόν (να αναγκάσει) τους δούλους με άλλα μέσα εξαναγκασμού, που, αν και πρόκειται να θανατωθούν (από τον κύριό τους), επειδή είπαν την αλήθεια, αναγκάζονται παρόλα αυτά να πουν την αλήθεια. Γιατί, στον καθένα η ανάγκη της παρούσης στιγμής είναι ισχυρότερη από αυτή του μέλλοντος.

Μτφρ. Maidment, K. J. 1941. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

έν τῷ δικαστηρίῳ: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο λέγοντος.

ὧ ἄνδρες: είναι κλητική προσφώνηση.

ἀναγκάζειν: είναι (τελικό απαρέμφατο) υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *έξείη*.

ἄ: είναι υποκείμενο του ρήματος *έστίν* (αττική σύνταξη).

μέγιστα: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) *ἄ* (από το *έστίν*).

ἡ παροῦσα: είναι (επιθετική μετοχή) ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *ἀνάγκη*.

αληθινό. Γνωρίζετε όμως, κύριοι, ότι αυτοί είναι οι μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι εξαναγκασμοί, που μπορούν να γίνουν μεταξύ ανθρώπων, και ότι ο πλέον σαφής και ο πλέον αξιόπιστος έλεγχος του δικαίου μπορεί να πραγματοποιηθεί στις περιπτώσεις που υπάρχουν πολλοί ελεύθεροι πολίτες γνώστες των πραγμάτων και πολλοί δούλοι, και είναι δυνατό να αναγκάσει κανείς τους πρώτους να πουν την αλήθεια με τον όρκο και με τον λόγο της τιμής τους, που είναι τα μεγαλύτερα και ιερότερα πράγματα για έναν ελεύθερο, και τους δούλους με άλλα μέσα εξαναγκασμού, που κι αν μέλλουν ακόμη να θανατωθούν από τον κύριό τους, επειδή μαρτύρησαν, αναγκάζονται εν τούτοις να πουν την αλήθεια, γιατί πάντα η ανάγκη της παρούσας στιγμής είναι ισχυρότερη από τη μέλλουσα.

Μτφρ. Νίκη Δενδρινού. 1939.

β. «ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίνετο οὗτος»: δευτερεύουσα (ονοματική)
ειδική πρόταση ως αντικείμενο στη μετοχή (εὖ) εἰδότες

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι

1. κληρονόμησε μεγάλη περιουσία.
2. πάντρεψε τις δύο αδερφές του δίνοντας συνολική προίκα 30 μνες.
3. ευνοήθηκε από τη μοιρασιά της πατρικής περιουσίας έναντι του αδερφού του.
4. στην ιδιωτική του ζωή δεν έδωσε ποτέ αφορμή σε κανέναν για παράπονο εναντίον του.
5. στη δημόσια ζωή του όλοι μιλούν επαινετικά για τον ίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανδρέας Λασκαράτος, Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς, απόσπασμα

Στο βιβλίο «Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς» που εκδόθηκε το 1856 ο Α. Λασκαράτος παρουσιάζει τα κοινωνικά ήθη της πατρίδας του, της Κεφαλονιάς, και προτείνει μεταρρυθμίσεις τολμηρές για την εποχή του. Οι σκέψεις του είναι διατυπωμένες σε άρθρα που αναφέρονται στην οικογένεια, τη θρησκεία και την πολιτική.

Επειδή ένας κύκλος φαύλος προλήψεων κάνει το σύστημα των οικογενειών μας. Ο γονής, για να πανδρέψει τη θυγατέρα του, νομίζει ναν του είναι συγχωρημένο να 'βγάλει το προικιό της έως μέσα από τα σπλάγχνα της. Ενώ το θηλυκό εκείνο το τυραννεμένο, το κακοβλεμμένο, το υβρισμένο, δεν βλέπει άλλο μέσος ελευθερώσεως από τη σκλαβιά του παρά το γάμο!... Έτσι, η τυραννία γίνεται αιτία της απαιτήσεως της υπανδρείας, ενώ η απαίτηση τούτη γίνεται πάλιν αιτία της τυραννίας!... Εγώ πιστεύω ότι, αν εμεταχειριζόμεθα τες θυγατέρες μας με περισσότερη αγάπη, το σπίτι μας ήθελε πάψει να είναι ωθηστικό* για δαύτες. Τότες με το πνεύμα τους αναπτυγμένο καλύτερα, ήθελ' έχουνε γνώριση* και πείρα του κόσμου, κι ερχόμενη η ώρα της υπανδρείας τους, ήθελ' έχουν υπομονή και γνώση διά να διαλέξουν το σύντροφό τους. Ήθελε δεχτούν εκείνον, οπού ήθελε κρίνουνε κατάλληλον να κάμει την ευδαιμονίαν τους, και ήθελε απορρίψουνε τον κερδοσκόπο που δεν ήθελε βλέπει σ' εδαύτες παρά το προικιό τους...*

Από το σχολικό βιβλίο Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' ΓΕ.Λ.

του είναι συγχωρημένο: του επιτρέπεται

ωθηστικός: αποκρουστικός, μισητός

γνώριση: γνώση

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **νόμιμος, παράκληση, συνοικισμός, επιτυχία, προσωπικότητα.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Αίγινητικός §§9-10

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Ο Αίγινητικός αναφέρεται σε μία δίκη που έγινε (περ. το 393 π.Χ.) ενώπιον των δικαστηρίων της Αίγινας. Υπό διεκδίκηση ήταν η κληρονομιά κάποιου Θρασύλοχου, (γιου του Θράσυλλου), από τη Σίφνο, ο οποίος μετοίκησε στη Μήλο, στην Τροιζήνα και, τέλος, και στην Αίγινα, όπου και πέθανε. Την περιουσία του κληρονόμησε κάποιος υιοθετημένος. Την ίδια περιουσία όμως, διεκδικούσε δικαστικά και η ετεροθαλής αδελφή του Θρασύλοχου από την Αθήνα, νόθα κόρη του Θράσυλλου.

Μετά δὲ ταῦτ' ἔγημεν (Θράσυλλος) ἐκ Σερίφου παρ' ἀνθρώπων πολὺ πλείονος ἀξίων ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν πόλιν, ἐξ ἧς ἐγένετο Σώπολις καὶ Θρασύλοχος καὶ θυγάτηρ ἡ νῦν ἐμοὶ συνοικοῦσα. Θράσυλλος μὲν οὖν τούτους μόνους παῖδας γνησίους καταλιπὼν καὶ κληρονόμους τῶν αὐτοῦ καταστήσας τὸν βίον ἐτελεύτησεν. Ἐγὼ δὲ καὶ Θρασύλοχος τοσαύτην φιλίαν παρὰ τῶν πατέρων παραλαβόντες ὅσῃν ὀλίγῳ πρότερον διηγησάμην, ἔτι μείζω τῆς ὑπαρχούσης αὐτὴν ἐποιήσαμεν. Ἔως μὲν γὰρ παῖδες ἦμεν, περὶ πλείονος ἡμᾶς αὐτοὺς ἡγούμεθα ἢ τοὺς ἀδελφούς, καὶ οὔτε θυσίαν οὔτε θεωρίαν οὔτ' ἄλλην ἐορτὴν οὐδεμίαν χωρὶς ἀλλήλων ἡγομεν· ἐπειδὴ δ' ἄνδρες ἐγενόμεθα, οὐδὲν πώποτ' ἐναντίον ἡμῖν αὐτοῖς ἐπράξαμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ιδίων ἐκοινωνοῦμεν καὶ πρὸς τὰ τῆς πόλεως ὁμοίως διεκείμεθα καὶ φίλοις καὶ ξένοις τοῖς αὐτοῖς ἐχρώμεθα.

ἔγημεν (γυναῖκα): παντρεύτηκε

παρ' ἀνθρώπων πολὺ πλείονος ἀξίων ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν πόλιν: ἀπὸ σοὶ πολὺ πιο αξιόλογο συγκριτικά με τη φήμη της πόλης τους

οὔτε θυσίαν οὔτε θεωρίαν οὔτ' ἄλλην ἐορτὴν ἡγομεν: δεν συμμετείχαμε οὔτε σε θυσία οὔτε σε δημόσια εκδήλωση οὔτε σε ἄλλη γιορτὴ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «*Μετά δὲ ταῦτ' ἔγημεν ... αὐτὴν ἐποιήσαμεν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων τοῦ κειμένου.

κληρονόμους : εἶναι ΣΤΟ

παρὰ τῶν πατέρων: εἶναι ΣΤΟ

τῆς ὑπαρχούσης: εἶναι ΣΤΟ

ἡμῖν αὐτοῖς: εἶναι ΣΤΟ

τῶν ιδίων: εἶναι ΣΤΟ

(μονάδες 5)

β. «*ἐπειδὴ δ' ἄνδρες ἐγενόμεθα, οὐδὲν πώποτ' ἐναντίον ἡμῖν αὐτοῖς ἐπράξαμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ιδίων ἐκοινωνοῦμεν καὶ πρὸς τὰ τῆς πόλεως ὁμοίως διεκείμεθα καὶ φίλοις καὶ ξένοις*

τοῖς αὐτοῖς ἐχρώμεθα.»: Στην παραπάνω ημιπερίοδο να διακρίνετε τις επιμέρους προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους αιτιολογώντας τις επιλογές σας.
(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

1. – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης
2. – Λ: δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ
3. – Λ: ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
4. – Σ: μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι
5. – Λ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ανδρέας Λασκαράτος, Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς, απόσπασμα

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον ρόλο της προίκας ως θεσμού, στη σημασία του γάμου για τη γυναίκα αλλά και στη δυσμενή θέση της τελευταίας εξαιτίας της πατριαρχικής αντίληψης, αφού η ίδια δεν ορίζει τη μοίρα της. Κατά συνέπεια, μπορεί να αξιοποιηθεί σε συσχετισμό με την αναφορά του Μαντίθεου ότι πάντρεψε τις δύο αδελφές του δίνοντας σε κάθε μία προίκα (αν και δεν ήταν υποχρεωμένος νομικά), και να αναζητηθούν ομοιότητες στις κοινωνικές αντιλήψεις και αξίες δύο εποχών που τόσο πολύ απέχουν μεταξύ τους (4ος αι. π.Χ – 19ος αι.).

B4. ἐνειμάμην, ἔγκλημα, διώκηκα, τυγχάνουσι, ὄψεσθε

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Αἰγινήτικὸς §§9-10

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Παντρεύτηκε μετά μια γυναίκα από τη Σέριφο από σόι πολύ πιο αξιόλογο συγκριτικά με τη φήμη της πόλης των Σεριφίων, γυναίκα από την οποία γεννήθηκαν ο Σώπολις, ο Θρασύλοχος και η θυγατέρα που είναι τώρα γυναίκα μου. Ο Θράσυλλος, λοιπόν, πέθανε αφού άφησε αυτά μόνον τα γνήσια παιδιά και τα όρισε κληρονόμους της περιουσίας του. Εγώ δε και ο Θρασύλοχος μολονότι κληρονομήσαμε από τους πατέρες μας τόσον μεγάλη φιλία όση λίγο πριν σας ανέφερα ότι κληρονομήσαμε, την κάναμε ακόμη	Μετά απ' αυτό, παντρεύτηκε γυναίκα από τη Σέριφο, η οποία καταγόταν από οικογένεια πολύ σημαντικότερη από ό,τι περίμενε κανείς από το νησί τούτο. Από τον γάμο του μ' αυτή γεννήθηκαν ο Σώπολις, ο Θρασύλοχος και μία κόρη, η οποία σήμερα είναι γυναίκα μου. Αυτά ήταν τα μόνα νόμιμα παιδιά που άφησε ο Θράσυλλος και πριν πεθάνει τα όρισε κληρονόμους της περιουσίας του. Εγώ και ο Θρασύλοχος, αφού κληρονομήσαμε από τους πατέρες μας τη μεγάλη φιλία που σας περιέγραψα προηγουμένως, την
---	--

μεγαλύτερη εκείνης που κληρονομήσαμε. Γιατί όσο ήμαστε ακόμη παιδιά, αγαπούσαμε ο ένας τον άλλο περισσότερο από τους αδερφούς μας, και δεν παίρναμε μέρος ούτε σε θυσία ούτε θεωρία ούτε σε καμιά άλλη γιορτή αν δεν ήμαστε μαζί· αφού δε γίναμε άνδρες, ποτέ μέχρι τώρα δεν κάναμε κάτι το αντίθετο ο ένας προς τον άλλο, αλλά ο ένας ήξερε τα ατομικά ζητήματα του άλλου και είχαμε την ίδια θέση σχετικά με τα ζητήματα της πόλεως και θεωρούσαμε τα ίδια άτομα φίλους και ξένους.

Μτφρ. Γ. Α. Καρατσώλης. 1997.

Γ4.

α.

κληρονόμους: είναι κατηγορούμενο στο (αντικείμενο της μετοχής *καταστήσας*) *τούτους*.

παρά τῶν πατέρων: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός της προέλευσης στο *παραλαβόντες*.

τῆς ὑπαρχούσης: είναι (επιθετική μετοχή ως) ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική συγκριτική) από το *μείζω*.

ἡμῖν αὐτοῖς: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο *έναντίον*.

τῶν ιδίων: είναι αντικείμενο στο ρήμα *κοινωνοῦμεν*.

β.

ἐπειδὴ δ' ἄνδρες ἐγενόμεθα: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *ἐπειδὴ*

οὐδὲν πώποτ' ἐναντίον ἡμῖν αὐτοῖς ἐπράξαμεν: κύρια πρόταση

ἀλλὰ καὶ τῶν ιδίων ἐκοινωνοῦμεν: κύρια πρόταση

καὶ πρὸς τὰ τῆς πόλεως ὁμοίως διεκείμεθα: κύρια πρόταση

καὶ φίλοις καὶ ξένοις τοῖς αὐτοῖς ἐχρώμεθα: κύρια πρόταση

ενισχύσαμε ακόμη περισσότερο. Όταν ήμαστε παιδιά, λογαριάζαμε περισσότερο ο ένας τον άλλον παρά τα αδέλφια μας και δεν πηγαίναμε ο ένας χωρίς τον άλλον ούτε σε θυσία ούτε σε πανηγύρι ούτε σε καμιά άλλη γιορτή. Όταν γίναμε άνδρες, ποτέ μέχρι σήμερα δεν έκανε κακό ο ένας στον άλλον, αλλά είχαμε κοινές τις περιουσίες μας, τις ίδιες πολιτικές απόψεις, τους ίδιους φίλους και ακόμα τους ίδιους φιλοξενούμενους.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Οι κύριες προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με τους συνδέσμους (άλλά και ... και ... και)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μὴδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι όσοι κατηγορούνται άδिका πρέπει να θεωρούν τους κατηγορούς τους αίτιους μεγάλων συμφορών.
2. Ο Μαντίθεος αδιαφορεί για τη γνώμη όσων βουλευτών είναι προκατειλημμένοι μαζί του.
3. Ο Μαντίθεος αρνείται τη συμμετοχή του στους ίδιους κινδύνους με τους βουλευτές την περίοδο των Τριάκοντα.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **οἵτινες**; (μονάδες 2)
2. «τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **τούτους**; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχύνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1-3

Ο Τίμαρχος κατηγορεί τον Αισχύνη με τον οποίο είναι πολιτικοί αντίπαλοι. Ο Αισχύνης με τη σειρά του, προσπαθώντας να αναβάλει ή να ματαιώσει τη δίκη, επικαλέστηκε τον νόμο για τη δοκιμασίαν των ρητόρων, δηλαδή ανάγκασε τον Τίμαρχο να αποδείξει σε δίκη ότι δεν είχε υποπέσει σε αδικήματα τα οποία στερούσαν από τους Αθηναίους το δικαίωμα να παίρνουν το λόγο σε δημόσιες συνελεύσεις.

Πότε ως τώρα, άνδρες Αθηναίοι, ούτε κατηγορήσα κανένα για δημόσιον αδίκημα, ούτε ενόχλησα κανέναν, όταν έδινε εξηγήσεις για τα δημόσια πράγματα που διαχειρίστηκε, αλλ' όπως εγώ τουλάχιστον νομίζω, τήρησα στάση επιφυλακτική και στις δύο αυτές περιστάσεις. Επειδή όμως βλέπω, ότι η πόλη βλάπτεται από τον Τίμαρχο, ο οποίος μιλάει από το δημόσιο βήμα, αντίθετα με όσα προβλέπουν οι νόμοι, και επειδή εγώ προσωπικά συκοφαντούμαι – θα αποδείξω στην πορεία του λόγου μου με ποιον τρόπο – νόμισα, ότι θα ήταν επαίσχυντο να μην προστρέξω για να βοηθήσω την πόλη και τους νόμους, και για σας και για μένα τον ίδιο. Καθώς γνωρίζω ότι αυτός είναι ένοχος για τις πράξεις που ακούσατε να διαβάζει προηγουμένως ο γραμματέας, τον κάλεσα να δικαιολογήσει μπροστά σε όλους την άνοδό του στο βήμα. Και, όπως φαίνεται, άνδρες Αθηναίοι, δεν είναι ψέματα όσα συνηθίζεται να λέγονται με αφορμή τις πολιτικές δίκες, ότι δηλαδή οι προσωπικές έχθρες συντελούν, ώστε να διορθώνονται πολλές από τις δημόσιες καταχρήσεις.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος (Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική)

B4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. <i>εἰς ἔλεγχον καταστῆναι</i>	α. ελέγχομαι β. λογοδοτώ
2. <i>τῶν βεβιωμένων</i>	α. τα βιώματα β. οι ζωντανοί
3. <i>κακῶς διακείμενος</i>	α. φέρομαι εχθρικά β. κακοποιώ
4. <i>ἐπιδείξω</i>	α. αποδεικνύω

	β. επιδεικνύω
5. <i>ἐπεδήμουν</i>	α. είμαι ασθενής β. διαμένω στην πατρίδα

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής, άνθρωπος με φυσική αναπηρία, μιλώντας στη Βουλή των Πεντακοσίων, προσπαθεί να διατηρήσει το δικαίωμα να λαμβάνει το ετήσιο χρηματικό επίδομα που χορηγούσε το δημόσιο ταμείο στους ανάπηρους και τους φτωχούς.

Ὀλίγου δέω χάριν ἔχειν, ὧ βουλή, τῷ κατηγόρῳ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τοῦτον, εἰ πρότερον οὐκ ἔχων πρόφασιν ἐφ’ ἧς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνον. Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ οὐς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνας ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Εἰ μὲν γὰρ ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ – εἰ δ’ ὡς ἐχθρὸν ἑαυτοῦ με τιμωρεῖται, ψεύδεται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἐχθρῷ πώποτε ἐχρησάμην αὐτῷ. Ἦδη τοίνυν, ὧ βουλή, δῆλός ἐστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. Καὶ γὰρ οἶμαι δεῖν, ὧ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι, εἰκότως. Εἰ γὰρ ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;

ὀλίγου δέω: δεν απέχω πολύ από, είμαι μακριά από

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Καὶ πειράσομαι ... ἐχρησάμην αὐτῷ».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων αντωνυμιών του κειμένου: τοῦτον, μοι, ὅστις, τίνος, αὐτῷ, τούτου. (μονάδες 6)

β. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο δευτερεύουσες προτάσεις με τις οποίες ο ομιλητής αιτιολογεί α) την ευγνωμοσύνη του προς τον κατήγορο β) το συναίσθημα του φθόνου του κατήγορου προς τον ίδιο. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3.7

A1.

α.

1. – Λ: ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους
2. – Λ: ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος... μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.
3. – Λ: ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ... καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι·

β.

- 1) Με την αντωνυμία **οἵτινες** ο Μαντίθεος αναφέρεται σε όσους κατηγορούν άδικα αυτούς που ελέγχονται κατά τη δοκιμασία.
- 2) Με την αντωνυμία **τούτους** ο Μαντίθεος αναφέρεται στους εχθρούς του, δηλαδή στους κατηγορούς του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχύνης, Κατά Τιμάρχου §§1-3

Επισήμανση: Το προοίμιο από τον Κατά Τιμάρχου λόγο του Αισχύνη έχει τα κοινά χαρακτηριστικά των προοιμίων, τη σύντομη ενημέρωση για το θέμα, εύνοια και προσοχή του ακροατηρίου. Όμως, αντίθετα με τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, εκφωνείται από έναν κατήγορο. Με βάση αυτή τη διαφορά μπορεί να επισημανθούν στοιχεία όπως το κοινό συμφέρον της πόλεως και των νόμων, των δικαστών και του ομιλητή που βλάπτονται από τον κατηγορούμενο. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η συσχέτιση προσωπικού και δημοσίου συμφέροντος.

B4. 1-β, 2-α, 3-α, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κύριοι βουλευτές, δεν απέχω πολύ από το να χρωστώ ευγνωμοσύνη στον κατήγορο, επειδή μου ετοίμασε αυτή εδώ τη δίκη. Γιατί, ενώ πρωτύτερα δεν είχα αφορμή, με βάση την οποία να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα δα εξαιτίας του έχω πάρει (αφορμή). Και θα προσπαθήσω να σας	Λίγο ακόμα και θα εξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλής, στον κατήγορο, που μεθόδευσε εναντίον μου αυτή εδώ τη δίκη. Διότι ενώ προηγουμένως δεν είχα αφορμή για να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα, εξαιτίας του, μου έχει δοθεί. Και θα προσπαθήσω με τον λόγο μου να
--	--

αποδείξω με το λόγο μου ότι απ' τη μια αυτός λέει ψέματα και απ' την άλλη ότι έχω ζήσει μέχρι σήμερα άξιος πιο πολύ για έπαινο παρά για φθόνο· γιατί, νομίζω πως ετούτος δε μου ετοίμασε για κανένα άλλο λόγο αυτήν εδώ τη δίκη παρά μόνο από φθόνο. Και όμως, όποιος φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους λυπούνται, από ποια κακή πράξη σάς φαίνεται ότι ένας τέτοιος θα μπορούσε να απέχει; Γιατί, αν με συκοφαντεί για χρήματα· αν θέλει να με εκδικηθεί ως προσωπικό του εχθρό, λέει ψέματα· γιατί, εξαιτίας της κακίας του, ποτέ μέχρι σήμερα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Τώρα πια λοιπόν, κύριοι βουλευτές, είναι φανερό ότι με φθονεί γιατί, παρόλο που έχω πέσει σε τέτοια συμφορά, είμαι καλύτερος πολίτης απ' αυτόν. Κι εγώ βέβαια νομίζω, κύριοι βουλευτές, ότι τα σωματικά ελαττώματα πρέπει να τα γιατρεύει κανείς με τα προτερήματα της ψυχής, εύλογα. Γιατί, αν θα έχω και το μυαλό μου όμοιο με τη (σωματική) συμφορά μου και περάσω (έτσι) την υπόλοιπη ζωή μου, σε τι θα διαφέρω απ' αυτόν;

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2002.

Γ4.

α.

τοῦτον: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐπιδειῖξαι*.

μοι: είναι δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα *δοκεῖ*.

ὅστις: είναι υποκείμενο στο ρήμα *φθονεῖ*.

αποδείξω αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτρίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος. (υπό έκδοση).

τίνος: είναι (ομοιόπτωτος ονοματικός) επιθετικός προσδιορισμός στο προσδοκίας.

αὐτῷ: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἐχρησάμην.

τούτου: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική συγκριτική) από το βελτίων.

β.

ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τοῦτον: Ο ομιλητής με τη συγκεκριμένη δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση αιτιολογεί την αναφορά «Ὀλίγου δέω χάριν ἔχειν».

ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμι πολίτης: Ο ομιλητής με τη συγκεκριμένη δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση αιτιολογεί την αναφορά «δῆλός ἐστι φθονῶν».

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Ποιο βασικό επιχείρημα που αφορά τη δημόσια ζωή του διατυπώνει ο Μαντίθεος στο παραπάνω απόσπασμα;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἄγγελος Βλάχος, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, απόσπασμα

Ο Ἄγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο ἔργο του, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' άκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εύθυμα τραγουδάκια, γελαστά: Η ζωή είναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου είχα μισογυρίσει γλαρωμένος απ' τη νύστα, αναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ απ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί είδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες έστηνε ενέδρα, σε μια γωνιά της αυλής. Φαίνεται πως είχε ακούσει κι αυτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αίθουσα του συμποσίου όπου ήταν όλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ένωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη απλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος, 2008 *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258.

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διάλειμμα, προδοσία, παντοδύναμος, συμπόσιο, διάψευση**.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Κύρου Παιδεία §§1.2.6-1.2.6-7

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1910, ανατ. 1970)

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών αναφέρεται στην προσωπικότητα και τον βίο του βασιλιά των Περσών Κύρου του Β΄ του Μεγάλου. Αφού εξέφρασε τον θαυμασμό του στο εισαγωγικό κεφάλαιο, ο Ξενοφών ανέτρεξε στα πρώτα χρόνια της ζωής του Κύρου. Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να περιγράψει το εκπαιδευτικό σύστημα των Περσών.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται ὥσπερ παρ' ἡμῖν ὅτι γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἴων δὴ εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἔνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἶοντα γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοῦς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. **Ἐπεσθαι** δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμῶν.

καὶ ἄλλων οἴων δὴ εἰκός: και άλλα που είναι φυσικό να συμβαίνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Οἱ μὲν δὴ παῖδες ... ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κυριότερη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου.

τῆς ἡμέρας: είναι..... στο

ἐγκλήματα: είναι..... στο

ἐγκαλοῦντα: είναι..... στο

οὗ ἔνεκα: είναι..... στο

και στο

ἀχαριστία: είναι..... στο

(μονάδες 6)

β. «ἀποδιδόναι, ἔπεσθαι»: Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 2), επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

Το βασικό επιχείρημα που διατυπώνει εδώ ο Μαντίθεος σε σχέση με τη δημόσια ζωή του αφορά στην απόλυτη αποχή του από ασχολίες με τις οποίες περνούσαν συνήθως τον καιρό τους οι νεαροί σε ηλικία Αθηναίοι, όπως ζάρια (τυχερά παιχνίδια), ποτά ή ανάλογες ασωτίες. Ισχυρίζεται, δηλαδή, ότι αν αυτός είχε παρόμοιες ασχολίες και συμπεριφορές δεν θα τον κατηγορούσαν οι αντίπαλοί του. Η ηθική, λοιπόν, ανωτερότητά του προκάλεσε τον φθόνο τους και τις συκοφαντίες εναντίον του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἄγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

Επισήμανση: Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ἀγγελου Βλάχου αφορά ένα περιστατικό σε συμπόσιο με πρωταγωνιστή τον Αλκιβιάδη. Η ανάγκη για διασκέδαση, ακόμα και στις δύσκολες στιγμές ανάπαυλας από τις μάχες, είναι στοιχείο της ζωής. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα ξεφεύγει από το αρχαιοελληνικό μέτρο. Η εμφάνιση του Σωκράτη βρίσκεται στον αντίποδα του κλίματος που επικρατεί στην αίθουσα. Το παράλληλο κείμενο μπορεί να αξιοποιηθεί συγκριτικά με την αναφορά του Μαντίθεου για τη συμπεριφορά των νέων της εποχής του.

B4. καταλειφθείσης, ἐπιδούς, ἅπαντας, πότους, ψευδομένους

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, Κύρου Παιδεία §§1.2.6-1.2.6-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις:

Λοιπόν τα παιδιά πηγαίνοντας καθημερινά στο σχολείο διδάσκονται δικαιοσύνη και λένε πως γι' αυτό φοιτούν στα σχολεία· όπως ακριβώς σε μας, για να μάθουν γράμματα. Και οι άρχοντές τους (επιμελητές) περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας με το να δικάζουν για χάρη τους. Γιατί, καθώς είναι φυσικό, συμβαίνουν και μεταξύ των παιδιών, όπως ακριβώς και μεταξύ των αντρών, παραπτώματα και για κλοπή, και γι' αρπαγή, και για κακολογία, και άλλα που είναι φυσικό να συμβαίνουν. Όσους ανακαλύψουν	Τα παιδιά λοιπόν πάνε στα σχολεία και αδιάλειπτα εκεί διδάσκονται δικαιοσύνη, και λένε πως γι' αυτό πάνε στα σχολεία, όπως στην πατρίδα μας τα παιδιά λένε πως πάνε στα σχολεία για να μάθουν γράμματα. Οι άρχοντές τους το περισσότερο μέρος της ημέρας το δαπανούν δικάζοντας αυτά, γιατί, όπως ξέρουμε, γίνονται μεταξύ των παιδιών, όπως γίνονται και μεταξύ των ανδρών, κατεργαριές, και για κλοπή και γι' αρπαγή και για βιαιοπραγίες και για απάτη και για κακολογίες και γι' άλλα, όσα φυσικό
---	---

ενόχους σ' ένα απ' αυτά τα παραπτώματα, τους τιμωρούν. Τιμωρούν επίσης και όποιον πιάσουν να κατηγορεί άλλους άδικα. Δικάζουν ακόμα και για αδίκημα για το οποίο οι άνθρωποι πάρα πολύ μισούνται μεταξύ τους, κι ωστόσο ελάχιστα καταφεύγουν στα δικαστήρια, δηλαδή την αχαριστία. Και όποιον καταλάβουν πως μπορεί να ανταποδώσει την ευεργεσία που του έγινε, αλλά δεν την ανταποδίδει, κι αυτόν τον τιμωρούν αυστηρά· γιατί πιστεύουν πως οι αχάριστοι και τους θεούς και τους γονείς και την πατρίδα και τους φίλους τους θα παραμελούσαν εντελώς. Και φαίνεται πως την αχαριστία προπάντων σχεδόν πάντοτε ακολουθεί η αναισχυντία· και ορθά τη θεωρούν σαν τη μεγαλύτερη αίτια όλων των κακών πράξεων.

Μτφρ. Β. Καλαμπαλίκης. 1975.

είναι να συμβαίνουν. Εκείνους που ανακαλύψουν πως έκαναν κανένα απ' αυτά τα αδικήματα, τους τιμωρούν. Τιμωρούν όμως και εκείνον που θα ανακαλύψουν πως άδικα κατηγορεί άλλον. Δικάζουν και γι' αδίκημα που κάνει να μισούνται μεταξύ τους οι άνθρωποι, δεν καταφεύγουν όμως γι' αυτό στα δικαστήρια, εννοώ την αχαριστία, και εκείνον που καταλάβουν πως μπορεί να ανταποδώσει την ευεργεσία που του έγινε αλλά δεν την ανταποδίδει, τον τιμωρούν αυστηρά. Γιατί φρονούν πως οι αχάριστοι και τους θεούς μπορούν να παραμελούν, και τους γονείς τους, και την πατρίδα τους, και τους φίλους τους. Νομίζουν πως την αχαριστία την ακολουθεί η αναισχυντία· και ορθά έχουν την ιδέα πως η αναισχυντία οδηγεί τους ανθρώπους σε όλες τις κακές πράξεις.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

τῆς ἡμέρας: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *πλεῖστον*.

ἐγκλήματα: είναι υποκείμενο του ρήματος *γίνεται* (αττική σύνταξη).

ἐγκαλοῦντα: είναι κατηγορηματική μετοχή στο *ὄν* (: αντικείμενο του ρήματος *εὐρίσκουσι*).

οὗ ἔνεκα: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στα ρήματα *μισοῦσι* και *δικάζονται*. [μονάδες 2]

τῇ ἀχαριστίᾳ: είναι αντικείμενο του απαρεμφάτου *Ἔπεσθαι*.

β.

ἀποδιδόναι: Είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο της μετοχής *δυνάμενον*· υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το αναφορικό *ὄν* (ετεροπροσωπία).

Ἔπεσθαι: Είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του προσωπικού ρήματος *δοκεῖ* υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι *ἢ ἀναισχυντία* (ταυτοπροσωπία).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... **διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι**»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «**διὰ ταῦτα**»; (μονάδες 2)
- 2) «**Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε**»; Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**τοιούτοις**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Ρητορική* 1419b

Όπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Άριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να διεγείρει στην ψυχή του ακροατή τα επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ἄξιον, μικρόν, μεγάλων, πρώτον, πόλεως.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, *Κατὰ Διογείτονος* §§9-11.1

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμάζοταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδωτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδόῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίοιν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατῆρας. «**Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἕως μὲν εἶχον, οὐδέν μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**». Ταῦτ' ἀκούσαντες

έκπεπληγμένοι καὶ δακρύοντες ᾤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἦκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὕβρισμένους ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίοιν (= τῶν μειρακίων): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ᾤχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ὅγδόῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «δοκιμασθέντος, καλέσας, καταστάντας»: Να γράψετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων μετοχών του κειμένου (μονάδες 3) και να εντοπίσετε τα υποκείμενά τους (μονάδες 3).

β. «Ἐγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν.», «Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: Στα παραπάνω αποσπάσματα του αδίδακτου κειμένου να γράψετε τα αντικείμενα των ρημάτων. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ’ ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ’ ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με την αντωνυμία «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης γενικεύει τις παρατηρήσεις του για τον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Ἐτσι, μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία στον επίλογο (§§20-21) του Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου που επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις του Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το ήθος του, μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές και γενικότερα καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και υποδειγματικός πολίτης.

B4.

αξιοκρατία, αξιέπαινος, αξιολόγηση – μικροσκόπιο, μικρόσωμος, μικροπρεπής – μεγαλούπολη, μεγαλοφυής, μεγαλόψυχος – πρωτοχρονιά, πρωταθλητής, πρωτάκουστος – πολεοδομία, πολιορκία, πολιούχος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Οχτώ χρόνια αργότερα, όταν ενηλικιώθηκε	Οκτώ έτη λοιπόν μετά από αυτά, αφού
το μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα κάλεσε ο	εξετάσθηκε ο πρεσβύτερος από τους γιους
Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους	του Διοδότου και γράφτηκε στον κατάλογο

τούς είχε αφήσει είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ έως τώρα έχω ξοδέψει πολλά από τα δικά μου για να σας μεγαλώσω. Όσον καιρό είχα, ποσώς με απασχολούσε. Τώρα ωστόσο πένομαι και ο ίδιος. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις υποβληθεί ήδη στη διαδικασία της δοκιμασίας και ενηλικιώθηκες, σκέψου πλέον μόνος σου πώς θα εξασφαλίσεις τα προς το ζην.» Όταν τα αγόρια τα άκουσαν αυτά, συγκλονισμένα και με δάκρυα στα μάτια κίνησαν και πήγαν στη μητέρα τους και, αφού την πήραν μαζί τους, ήρθαν και με βρήκαν. Η κατάσταση τους, έπειτα από αυτό που τους είχε συμβεί, σε συντάραζε: είχαν εκδιωχθεί κακήν κακώς, έκλαιγαν και με παρακαλούσαν να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική τους περιουσία ούτε να καταλήξουν πάμφτωχα, επειδή τους είχαν φερθεί ανάλγητα οι τελευταίοι που θα 'πρεπε να τους φερθούν έτσι· μου ζητούσαν λοιπόν να τα βοηθήσω και για χάρη της αδερφής τους και για χάρη τους. Θα πήγαινε μακριά, αν σας έλεγα τι οδύνη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνο τον καιρό.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος (υπό έκδοση)

των εφήβων, τους κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους άφησε σε αυτούς είκοσι αργυρές μνες και τριάντα νομίσματα της Κυζίκου. «Εγώ λοιπόν πολλά από την περιουσία μου έχω ξοδέψει για τη διατροφή σας. Και ως ότου μεν είχα δεν με ενδιέφερε να ξοδεύω για χάρη σας· τώρα όμως και εγώ είμαι πτωχός. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις εξετασθεί και είσαι πλέον άνδρας, σκέψου πλέον πώς θα ζήσετε». Όταν άκουσαν αυτά διωγμένοι από τον Διογείτονα και κλαίγοντας έτρεξαν στη μητέρα τους, και παίρνοντας εκείνη ήλθαν στο σπίτι μου, από τη μια σε κακή κατάσταση εξαιτίας της συμφοράς που βρίσκονταν, από την άλλη εκδιωγμένοι με ασεβή τρόπο, έκλαιγαν και παρακαλούσαν να μην τους αφήσω να χάσουν την πατρική τους περιουσία και να καταντήσουν σε ένδεια, αφού έχουν αδικηθεί από εκείνον, ο οποίος με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να τους βλάψει, αλλά να τους βοηθήσει και χάριν της αδελφής τους και χάριν αυτών των ιδίων. Πολλά θα μπορούσα να πω για το πένθος που υπήρχε τότε στην οικία μου.

Μτφρ. Στ. Τζουμελέας. 1939.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

δοκιμασθέντος: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή σε γενική απόλυτη, υποκείμενο της μετοχής είναι τοῦ πρεσβυτέρου/ εννοείται *μειρακίου*.

καλέσας: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *εἶπε: Διογείτων*.

καταστάντας: είναι κατηγορηματική μετοχή από το απαρέμφατο *περιδεῖν*, υποκείμενο της μετοχής είναι το *αὐτούς*: αντικείμενο του απαρεμφάτου *περιδεῖν*.

β.

πολλά: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *δεδαπάνηκα* (μονάδα 1)

«πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: είναι (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση αντικείμενο στο ρήμα *σκόπει* (μονάδες 2)

τὰ ἐπιτήδεια: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔξεις* (μονάδα 1).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την άποψη ότι η εξωτερική εμφάνιση δείχνει και τον χαρακτήρα του ανθρώπου.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί πίσω από την κόσμια εμφάνιση καταφέρνουν να κρύβουν την κακότητα της ψυχής.
3. Ο Μαντίθεος είναι βέβαιος ότι από τη νεαρή ηλικία του κανένας δεν θα ενοχλούνταν στη Βουλή.
4. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι είναι η πρώτη φορά που αναγκάστηκε να αγορεύσει ενώπιον κοινού.
5. Ο Μαντίθεος με την αγόρευσή του δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να ακολουθεί την πατρογονική παράδοση της ενασχόλησης όλων με τα κοινά.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορίαι §§2.40.2-3

Το κείμενο που ακολουθεί είναι από τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, τον οποίο παραθέτει ο Θουκυδίδης με αφορμή την ταφή των νεκρών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Οι ίδιοι, εμείς, φροντίζουμε και τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και τα δημόσια πράγματα κι ενώ ο καθένας μας φροντίζει τις δουλειές του, τούτο δεν μας εμποδίζει να κατέχομε και τα πολιτικά. Μόνο εμείς θεωρούμε πως είναι όχι μόνον αδιάφορος, αλλά και άχρηστος εκείνος που δεν ενδιαφέρεται στα πολιτικά. Εμείς οι ίδιοι κρίνουμε και αποφασίζουμε για τα ζητήματά μας και θεωρούμε πως ο λόγος δεν βλάπτει το έργο. Αντίθετα, πιστεύουμε πως βλαβερό είναι το να αποφασίζει κανείς χωρίς να έχει φωτιστεί.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ευγενής, διαίσθηση, ένδοξος, αντίθεση, συγκριτικός.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Μένων* 71e-72a

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο *Μένων* είναι πλατωνικός διάλογος στον οποίο ο Σωκράτης και ο νεαρός αριστοκράτης Μένων αναζητούν τον ορισμό της αρετής και αναλύουν το ερώτημα αν αυτή είναι διδακτή.

{ΜΕΝ.} Ἄλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν, **εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν**, ῥάδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. Εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σφάζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἄλλη ἐστὶν παιδὸς ἀρετή, καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. Καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε **οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι** ὅ,τι ἐστίν· καθ' ἑκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστω ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία.

{ΣΩ.} Πολλῇ γέ τι εὐτυχία ἔοικα κεχρησθαι, ὧ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνηύρηκα ἀρετῶν παρὰ σοὶ κείμενον.

εὐλαβεῖσθαι: εὐλαβέομαι: προσέχω

διελθεῖν: διέρχομαι: διηγούμαι με λεπτομέρειες

κατήκοος: υπάκουος, πειθήνιος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Εἰ δὲ θούλει ... ὧ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

γυναικός: είναι στο

τὴν οἰκίαν: είναι στο

κατήκοον: είναι στο

πάμπολλαι: είναι στο

εὐτυχία: είναι στο

κεχρησθαι: είναι στο

(μονάδες 6)

β. Να αναγνωριστεί το είδος των προτάσεων που ακολουθούν και να επισημανθεί το ρήμα τους: «*εἰ θούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν*», «*ὥστε οὐκ ἀπορία εἶπεῖν ἀρετῆς πέρι*».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

1. – Λ: οὐκ ἄξιον ἀπ’ ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
2. – Σ: πολλοὶ μὲν γὰρ ... κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν
3. – Λ: τινῶν ... ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ
4. – Λ: τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι
5. – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαινανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.40.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προγενέστερο του λόγου του Μαντίθεου) επιβεβαιώνει την προγονική παράδοση, την οποία επικαλείται ο ομιλητής, ότι δηλαδή στην πόλη της Αθήνας η ενασχόληση με τα κοινά και τη δημόσια ζωή παράλληλα με τις ιδιωτικές υποχρεώσεις συνιστά το κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος ως άξιος πολίτης. Το απόσπασμα από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή μπορεί να αξιοποιηθεί για εμβάθυνση στην έννοια της προγονικής παράδοσης που αναφέρει ο Μαντίθεος.

B4.

γεγόνασιν, ἡσθόμην, δοκῶ, διατεθῆναι, κριταί

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μένων 71e-72a

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μα δεν είναι δύσκολο, Σωκράτη να πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μιλήσω για την αρετή του άνδρα, είναι ευκολότερο· γιατί τούτη είναι η αρετή του, να είναι ικανός να διοικεί την πόλη, και, κάνοντας αυτό να ευεργετεί τους φίλους και να βλάπτει τους εχθρούς, και να προσέχει ο ίδιος να μην πάθει τίποτε τέτοιο. Αν πάλι θέλεις την αρετή της γυναίκας, δεν είναι δύσκολο να αναπτύξω ότι πρέπει αυτή να κυβερνά καλά το σπίτι, συντηρώντας καλά όσα έχει μέσα και όντας υπάκουη στον άνδρα. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, του κοριτσιού	Δεν είναι δύσκολο Σωκράτη, να σου πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μάθεις για την αρετή του άνδρα, εύκολο· συνίσταται στην ικανότητα ν’ ασχολείται τούτος με τις υποθέσεις της πόλης και κατά την ασχολία του αυτή να κάνει καλό στους φίλους, να τιμωρεί τους εχθρούς και να προσέχει να μην πάθει ο ίδιος κάτι άσχημο. Εύκολο είναι να σου μιλήσω και για την αρετή της γυναίκας: Πρέπει να διοικεί καλά το νοικοκυριό της, να διατηρεί ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτό και να υπακούει τον άνδρα της. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού,
--	--

και του αγοριού, και του ηλικιωμένου ανθρώπου, του ελεύθερου, του δούλου. Είναι και άλλες πάρα πολλές αρετές, ώστε δεν έχω δυσκολία να πω για την αρετή τι είναι· γιατί σε κάθε μια από τις πράξεις και τις ηλικίες, για κάθε έργο, στον καθένα από μας βρίσκεται η αρετή· και με τον ίδιο τρόπο, νομίζω, Σωκράτη, και η κακία. Φαίνεται, Μένων, πως πολύ με ευνόησε η τύχη, αφού μιαν αρετή ζητώντας ανακάλυψα σε σένα ολόκληρο σμήνος.

Μτφρ. Β. Ν. Τατάκης. [1940].

αγοριού ή κοριτσιού, άλλη πάλι του γέροντα, άλλη, αν θέλεις του ελεύθερου κι άλλη του δούλου. Υπάρχουν ακόμα και πολλά άλλα είδη αρετής, ώστε δεν δυσκολεύεται να πει κάποιος τι είναι τούτη· η αρετή δηλαδή του καθενός είναι ανάλογη με κάθε πράξη και ηλικία, και αλλάζει σε σχέση με κάθε έργο. Το ίδιο ισχύει, νομίζω, Σωκράτη, και για την κακία.

Μου φαίνεται πως δοκιμάζω μεγάλη ευτυχία, Μένων, αν, ζητώντας μία μόνο αρετή, βρήκα κοντά σου σμήνος ολόκληρο.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

γυναικός: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *ἀρετήν*.

τὴν οἰκίαν: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο απαρέμφατο *οἰκεῖν*.

κατήκοον: είναι κατηγορούμενο στην αντωνυμία *αὐτήν* [εννοείται *τὴν γυναῖκα*] (από τη μετοχή *οὔσαν*).

πάμπολλαι: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *ἀρεταί*.

εὐτυχία: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *κεχρῆσθαι*.

κεχρῆσθαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔοικα* (ειδικό απαρέμφατο).

β.

«εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετήν»: είναι δευτερεύουσα (επιρρηματική) υποθετική πρόταση με ρήμα το *βούλει*.

«ὥστε οὐκ ἀπορία εἶπεῖν ἀρετῆς πέρι»: είναι δευτερεύουσα (επιρρηματική) συμπερασματική πρόταση με ρήμα την απρόσωπη έκφραση *οὐκ ἀπορία (ἐστί)*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὅψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Πῶς αιτιολογεῖ ο Μαντίθεος την υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει τη δυσaráσκεια των βουλευτῶν;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορικὴ 1417a 16-26

Στο κείμενο που ακολουθεῖ ο Ἀριστοτέλης πραγματεύεται τὸ ζήτημα τῆς ἠθοποιίας, τῆς ικανότητος τοῦ λόγου νὰ δείχνει συγκεκριμένη, αὐτὴ δηλαδὴ που επιδιώκει ὁ ρήτορας, μορφὴ συμπεριφορᾶς. Για νὰ τὸ πετύχει αὐτὸ ὁ ρήτορας εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προσέξει δύο ζητήματα, τὰ κίνητρα καὶ τὰ γνωρίσματα.

Ἡ διήγηση πρέπει νὰ ἀποδίδει χαρακτῆρες. Αὐτὸ θὰ γίνῃ, ἀν ξέρουμε τί εἶναι αὐτὸ που κάνει τὸν χαρακτῆρα. Ἐνα εἶναι τὸ νὰ δηλώνει τὴν ἐπιλογὴ καὶ προτίμηση τοῦ ἀτόμου: ἡ ποιότητα τοῦ χαρακτῆρα προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ἐπιλογῆς καὶ προτίμησης, ἐνῶ ἡ ποιότητα τῆς ἐπιλογῆς καὶ προτίμησης προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν τελικὸ στόχο· (...) Ἐνας ἄλλος τρόπος γιὰ νὰ δοθεῖ τέτοιο χρῶμα εἶναι οἱ περιγραφές τῶν τρόπων με τοὺς οἁίους ἐκδηλώνονται τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματα τοῦ κάθε ἐπιμέρους χαρακτῆρα, π.χ. «ἐνῶ μιλοῦσε, βάδιζε», κάτι που δείχνει βέβαια χαρακτῆρα ἀλαζονικὸ καὶ χυδαῖο. Επίσης: τὰ λόγια τοῦ ρήτορα νὰ μὴ δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ψυχρὴ λογικὴ, ὁπως συμβαίνει στοὺς σημερινοὺς ρήτορες, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς προσωπικὲς ἐπιλογές καὶ προτιμήσεις τοῦ ρήτορα: «Ἐγώ

αυτό ήθελα· γιατί αυτή ήταν η προσωπική μου επιλογή· μπορεί, βέβαια, να μην κέρδισα τίποτε, και έτσι όμως ήταν καλύτερα»: το ένα δείχνει φρόνηση, το άλλο αρετή·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **σκοπεῖν, ἡσθόμην, δοκῶ, νομίζοντας, λέγειν.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Μενέξενος 238 c1-238 d8

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Πλάτων στον διάλογο αυτό δίνει το σχήμα ενός «Επιταφίου λόγου» που άκουσε κάποτε από τον Σωκράτη να τον συντάσσει η Ασπασία ως ρητορική άσκηση με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της αξιοποίησης χωρίων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.

Πολιτεία γὰρ τροφή ἀνθρώπων ἐστίν, καλή μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κακῶν. Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτρέφοντο οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κάκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. Ἡ γὰρ αὕτη πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν αἰεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. Καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ὃ ἂν χαίρη, ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. Βασιλῆς μὲν γὰρ αἰεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἵρετοί· ἐγκρατές δὲ τῆς πόλεως τὰ πολλά τὸ πλῆθος, τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ κράτος τοῖς αἰεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενείᾳ οὔτε πενίᾳ οὔτ' ἀγνωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὐδείς οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει.

οἱ τετελευτηκότες: οι νεκροί

ἡ εὐδοξία: η καλή φήμη, η υπόληψη

Βασιλῆς: Βασιλεῖς

τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ: άλλοτε μὲν ... άλλοτε δε

ἡ ἀγνωσία: η κοινωνική αφάνεια

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Πολιτεία γάρ τροφή ... πλήθους άριστοκρατία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>άνθρώπων:</i>	είναι	στο
<i>καλή:</i>	είναι	στο
<i>ό μόν:</i>	είναι	στο
<i>δημοκρατίαν:</i>	είναι	στο
<i>σοφός:</i>	είναι	στο
<i>είναι:</i>	είναι	στο

(μονάδες 6)

β. «*ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες*»: Στο παραπάνω απόσπασμα του αδίδακτου κειμένου να αναγνωρίσετε το είδος της υπογραμμισμένης μετοχής, αιτιολογώντας την απάντησή σας (μονάδες 2), και να γράψετε το υποκείμενό της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι δημηγόρησε παρά το νεαρό της ηλικίας του, επειδή βρέθηκε σε θέση ανάγκης και ότι ακολουθεί τον τρόπο ζωής και το πρότυπο των προγόνων. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του πηγάζει από την πολιτική παράδοση της πόλης, αλλά και την κυρίαρχη πεποίθηση της πολιτείας, και των ίδιων των βουλευτών, ότι μόνο οι ασχολούμενοι με τα κοινά θεωρούνται άξιοι πολίτες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1417a 16-26

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας και επιχειρεί να δείξει με ποια μέσα ο λογογράφος καταφέρνει να ζωγραφίσει συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς (*ἥθος*). Μπορεί να συσχετιστεί με την αναφορά του Μαντίθεου στην εξωτερική εμφάνιση ή με την απόφασή του να μιλήσει στη Βουλή που από κάποιους θα μπορούσε να εκληφθεί και ως ένδειξη θράσους.

B4.

άσκοπος, σκεπτικός, κατασκοπευτικός – αισθητός, ευαίσθητος, αισθητήριος – δόκιμος, δοξαστικός, φιλόδοξος – παράνομος, νομοταγής, νομικός – παράλογος, λογικός, λιγόλογος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μενέξενος 238c1-238d8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί στ' αληθινά η πολιτεία είναι τροφός και παιδαγωγός των ανθρώπων και η ωραία πολιτεία πλάθει τους ωραίους και ηρωικούς ανθρώπους και η κακή τους κακούς. Είναι ανάγκη λοιπόν να δείξω πως οι προγονοί μας έζησαν κι αναθράφτηκαν μέσα σε ωραία πολιτεία και χάρη σ' αυτή και στους θεσμούς της κι εκείνοι έγιναν ήρωες και οι απόγονοί τους της δικής μας εποχής, που απ' αυτούς κατάγονται και οι νεκροί τούτοι εδώ. Γιατί το πολίτευμά μας ήτανε τωόντι και σ' εκείνους τους καιρούς και είναι και τώρα ακόμα στα χρόνια μας το ίδιο, η αριστοκρατία. Με το

Πράγματι, το πολίτευμα διαμορφώνει τους ανθρώπους: το καλό διαμορφώνει καλούς ανθρώπους, το κακό κακούς. Πρέπει λοιπόν να δείξω ότι οι προγενέστεροι μας ανατράφηκαν μέσα σ' ένα καλό πολίτευμα, πού χάρις σ' αυτό και εκείνοι έγιναν γενναίοι, όπως γενναίοι είναι και οι σημερινοί, στους όποιους συγκαταλέγονται οι προκείμενοι νεκροί. Το πολίτευμα λοιπόν ήταν το ίδιο και τότε και τώρα, δηλαδή αριστοκρατία, και αυτό πού μας κυβερνά σήμερα έχει από τη μακρινή εποχή ως επί το πλείστον

πολίτευμα αυτό κυβερνιέται η πολιτεία μας στις ήμερες μας κι εκυβερνήθηκε σχεδόν πάντα και στα περισσότερα χρόνια της ιστορίας της από τους παμπάλαιους εκείνους καιρούς. Την πολιτεία μας άλλοι χαρακτηρίζουν ως δημοκρατία, άλλοι όμως μ' άλλο όνομα, όποιο αρέσει στον καθένα, στην πραγματικότητα όμως είναι η πολιτεία που σ' αυτήν κυβερνούν οι άριστοι με τη φωτισμένη θέληση κι έγκριση του λαού. Άρχοντες έχει βέβαια η πολιτεία μας πάντα. Και οι άρχοντές μας παίρνουν την εξουσία στα χέρια τους, είτε κληρονομικά, είτε μ' εκλογή απ' το λαό. Κυρίαρχος στην πολιτεία μας είναι μοναχά ο λαός και ο λαός είναι αυτός που δίνει και τ' αξιώματα και την εξουσία σ' εκείνους που αναδείχνονται ολοένα στη ζωή ως άριστοι στα μάτια του λαού. Με το ίδιο πνεύμα στην πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται ούτε απ' την κακή κι ασθενική φυσική διάπλασή του ούτε απ' τη φτώχεια ούτε απ' την κοινωνική αφάνεια της γενιάς του να καταλάβει και τα πιο ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τ' αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό ν' αναδειχτεί μονάχα χάρη σ' αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδείχεται

την ίδια μορφή. Αυτό το πολίτευμα άλλος το ονομάζει δημοκρατία, άλλος με άλλο όνομα, όπως του αρέσει· στην πραγματικότητα όμως είναι αριστοκρατία με την επιδοκιμασία του λαού. Άρχοντες βασιλείς βέβαια έχουμε πάντοτε· άλλοτε μεν είχαν τον τίτλο λόγω τής καταγωγής τους (ήταν δηλαδή κληρονομικοί), άλλοτε δε εκλέγονταν από τον λαό. Την πολιτική όμως εξουσία στην πόλη την κρατά στα χέρια του κατά το μεγαλύτερο μέρος ο λαός· παραχωρεί δε τα αξιώματα και τις κυβερνητικές θέσεις σ' εκείνους που κάθε φορά φαίνονται ότι είναι οι καλύτεροι, και γι' αυτό ποτέ κανείς δεν έχει αποκλεισθεί απ' αυτό το δικαίωμα (της εκλογής) εξαιτίας της πολιτικής αδυναμίας του ή της φτώχειας του ή της ασημότητας της καταγωγής του, ούτε για τα αντίθετα πλεονεκτήματα του έχουν αποδοθεί τιμητικά αξιώματα, όπως συμβαίνει σε άλλες πόλεις, αλλά ένας μόνο είναι ό όρος: όποιος θεωρηθεί ότι είναι σοφός ή ικανός καταλαμβάνει τα αξιώματα και ασκεί την εξουσία.

Μτφρ. Κ.Π. Αθανασάτος. 2007.

στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή
ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος.

Μτφρ. Ν. Κορκοφίγκας. 1951.

Γ4.

α.

άνθρώπων: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *τροφή*.

καλῇ: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *πολιτεία*.

ὁ μὲν: είναι υποκείμενο στο ρήμα *Καλεῖ*.

δημοκρατίαν: είναι κατηγορούμενο στο *αὐτήν* (αντικείμενο του ρήματος *Καλεῖ*)

σοφός: είναι κατηγορούμενο στη μετοχή *ὁ δόξας* (από το απαρέμφατο *εἶναι*)

εἶναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ὁ δόξας* (ειδικό απαρέμφατο).

β.

ὄντες: Είναι κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα *τυγχάνουσιν*. Υποκείμενο της μετοχής (και του ρήματος *τυγχάνουσιν*) είναι η αντωνυμία *οἷδε*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Με βάση το αρχαίο κείμενο να επιλέξετε από τις παρακάτω διατυπώσεις εκείνη με την οποία ολοκληρώνεται ορθά το νόημα (μονάδες 3), και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε κάθε επιλογή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει ο Μαντίθεος

- 1) α. ο Σάτυρος ήταν ο πατέρας τους που τους έστειλε στον Πόντο.
β. ο Σάτυρος ήταν ο βασιλιάς του Πόντου.
- 2) α. όσοι επέστρεψαν στην Αθήνα μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.
β. όσοι επέστρεψαν στην Αθήνα προς το τέλος του τυραννικού καθεστώτος αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.
- 3) α. η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο ήταν ισχυρή απόδειξη.
β. η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο δεν ήταν έγκυρη απόδειξη.

β. «...οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες»:

- 1) Ποιους ακριβώς εννοεί ο Μαντίθεος με τις αντωνυμίες «**ἡμᾶς**» και «**ἐκεῖνοι**»; (μονάδες 2)
- 2) Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιοῦτον καιρὸν**»; (μονάδες 2)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §§15-17

Ο ομιλητής προσπαθεί να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Ακόμη, άνδρες δικαστές, αξίζει να προβληματιστείτε και για τις άλλες μου πράξεις· έδειξα δηλαδή τέτοια διαγωγή στις συμφορές της πόλης, ώστε, αν όλοι είχαν τις ίδιες απόψεις με εμένα, κανένας από σας δε θα είχε πάθει τίποτε. Γιατί στην περίοδο της ολιγαρχίας κανείς δε θα φανεί ότι οδηγήθηκε εξαιτίας μου στη φυλακή, ούτε ότι τιμωρήθηκε κανείς από τους εχθρούς, ούτε ότι ευεργετήθηκε κανείς από τους φίλους. Και αυτό δεν είναι άξιο θαυμασμού· γιατί, εκείνη την εποχή ήταν δύσκολο να κάνει κανείς καλό, αλλά ήταν εύκολο, σ' όποιον ήθελε, να κάνει κακό. Ούτε, πάλι, θα φανώ ότι συμπεριέλαβα κανέναν στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε ότι ζήτησα την εύνοια κάποιου δικαστή, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος εκμεταλλευόμενος τις δικές σας συμφορές. Κι όμως, αν οργίζεσθε εναντίον των υπευθύνων γι' αυτές τις συμφορές, είναι λογικό να θεωρούνται από σας ανώτεροι αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα κακό. Νομίζω ασφαλώς, άνδρες δικαστές, ότι έχω δείξει με τη μεγαλύτερη αξιοπιστία τα δημοκρατικά μου φρονήματα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **αφηρημένος, άγνωστος, αντίδοτο, απερισκεψία, ηθική.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Ίέρων §§ 2.6-9

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Στο έργο αυτό γίνεται συζήτηση ανάμεσα στον τύραννο των Συρακουσών Ιέρωνα και τον ποιητή Σιμωνίδα σχετικά με τις διαφορές του τυραννικού από τον ιδιωτικό βίο.

Έγώ δέ πεπειραμένος σαφώς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δέ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται. Αὐτίκα γάρ εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν·

εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. Εὐθύς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν θούλωνται πορεύεσθαι μηδὲν φοβουμένους μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ, οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. Αὐτοὶ τε γοῦν ὥπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καὶ ἄλλους ὀπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. Ἐπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνται που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὴν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολεμίαις ἴσασιν ὄντες.

Αὐτίκα γάρ: παραδείγματος χάριν/ χάρη

διὰ πολεμίας: μέσα από εχθρική χώρα

οἴκαδε: στην πατρίδα

συμπεριάγεσθαι <συμπεριάγομαι: περιφέρομαι μαζί με..., συνοδεύομαι από...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Αὐτίκα γάρ... ἀεὶ συμπεριάγεσθαι**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τῶν ... κακῶν:	εἶναι	στο
ἀγαθόν:	εἶναι	στο
τούτου:	εἶναι	στο
πόλεμον:	εἶναι	στο
διάγειν:	εἶναι	στο
ὄντες:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. «**Εγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὧ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται**»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου, να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών προτάσεων και τον συντακτικό τους ρόλο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

A1.

α.

Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει ο Μαντίθεος

1) – β: *ὥς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ*

2) – β: *οὐτ’ ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας*

3) – β: *Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· (ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν)*

β.

1) Με την αντωνυμία «**ἡμᾶς**» εννοείται ο Μαντίθεος και ο αδελφός του, ενώ με την αντωνυμία «**ἐκεῖνοι**» εννοούνται οι Τριάκοντα τύραννοι.

2) Με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος αναφέρεται στην εξαιρετικά δύσκολη περίοδο για τους Τριάκοντα λόγω της λαϊκής οργής και των εσωτερικών διενέξεών τους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§15-17

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται σε αποδεικτικά στοιχεία των δημοκρατικών φρονημάτων του ομιλητή, ο οποίος προσπαθεί να πείσει τους ακροατές ότι δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης των Τριάκοντα. Επομένως, μπορεί να συσχετιστεί με το αρχαίο διδαγμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο, όπου ο Μαντίθεος, επίσης, παρουσιάζει επιχειρήματα προκειμένου να αποδείξει ότι δεν συνεργάστηκε με τους Τριάκοντα.

B4. καθαιρουμένων, γνώμην, μεταδιδόναι, σκοπεῖν, εὐηθές.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, Ἰέρων §§2.6-9

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ὅμως ἐγώ, Σιμωνίδη, ξέρω καλά ἀπὸ πείρα καὶ σε διαβεβαιώνω ὅτι οἱ τύραννοι συμμετέχουν σε ελάχιστο βαθμὸ στα σημαντικότερα ἀγαθὰ, ἐνὼ στα μεγαλύτερα κακά κατὰ τεράστιο ποσοστό. Για	Εγὼ ἀπὸ τὴν ἐμπειρία μου γνωρίζω καλά, Σιμωνίδη, καὶ σου λέω πὼς οἱ τύραννοι ελάχιστα μετέχουν στα μέγιστα ἀγαθὰ, ἐνὼ ἀπὸ τα μέγιστα δεινὰ ἔχουν τα περισσότερα. Ἀν, λόγου χάρη, ἡ εἰρήνη θεωρεῖται μεγάλο
--	--

παράδειγμα, αν η ειρήνη θεωρείται ως μέγα αγαθό για τους ανθρώπους, οι τύραννοι συμμετέχουν ελάχιστα σ' αυτό, ενώ, αν ο πόλεμος θεωρείται ως μέγα κακό, οι τύραννοι συμμετέχουν κατά το μεγαλύτερο μέρος. Οι απλοί πολίτες, όταν η πολιτεία τους δε βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση, μπορούν να πηγαίνουν αμέσως όπου θέλουν, χωρίς να φοβούνται μήπως κάποιος τους σκοτώσει, ενώ όλοι οι τύραννοι, όπου γης, κινούνται πάντα σα να βρίσκονται μέσα σε εχθρικό έδαφος και πιστεύουν πως είναι ανάγκη και οι ίδιοι να οπλοφορούν και να' χουν, επίσης, πάντοτε μαζί τους άλλους οπλοφόρους για φρουρά. «Έπειτα» συνεχίζει ο Ιέρων απαντώντας στο Σιμωνίδη «οι απλοί πολίτες, και αν εκστρατεύσουν κάποτε σε εχθρική χώρα, όταν ξαναγυρίσουν στην πατρίδα τους, πιστεύουν πως είναι ασφαλισμένοι, ενώ οι τύραννοι, επιστρέφοντας στην πόλη τους, ξέρουν καλά πως θα βρίσκονται ανάμεσα στους περισσότερους εχθρούς.

Μτφρ. Τ. Βουρνάς. 1984.

Γ4.

α.

τῶν ... κακῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *πλεῖστα*.

ἀγαθόν: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο (ρήματος και απαρεμφάτου) *εἰρήνη* (από το *εἶναι*).

τούτου: είναι αντικείμενο στο ρήμα *μετέχουσιν*.

πόλεμον: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *πολεμῇ*.

διάγειν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο *ἀνάγκην εἶναι*.

αγαθό για τους ανθρώπους, πολύ μικρό μερίδιο από αυτήν ανήκει στους τυράννους. Και, αν ο πόλεμος είναι μεγάλο δεινό, πάλι στους τυράννους ανήκει μεγάλο μέρος του. Γιατί αμέσως οι απλοί πολίτες, αν η πολιτεία τους δεν λαμβάνει μέρος σε πόλεμο μαζί με άλλες, έχουν τη δυνατότητα να πηγαίνουν όπου θέλουν χωρίς να φοβούνται μήπως τους σκοτώσει κάποιος, ενώ οι τύραννοι παντού και πάντα πορεύονται σαν να βρίσκονται σε εχθρική χώρα. Αυτοί νομίζουν πως είναι ανάγκη και οι ίδιοι να ζουν συνέχεια οπλισμένοι και να περιφέρονται πάντοτε συνοδευόμενοι από άλλους οπλοφόρους. Έπειτα, ενώ οι ιδιώτες, ακόμα και να εκστρατεύουν σε κάποια εχθρική χώρα, αισθάνονται, όταν μετά γυρίσουν στην πατρίδα τους, ότι βρίσκονται σε ασφαλές έδαφος, οι τύραννοι, έστω και αν φτάσουν στη δική τους πολιτεία, τότε γνωρίζουν ότι βρίσκονται ανάμεσα σε περισσότερους εχθρούς παρά ποτέ.

Μτφρ. Α. Παπαγεωργίου. 1993.

ὄντες: είναι κατηγορηματική μετοχή, συνημμένη, στο υποκείμενο του ρήματος *οἱ* (δέ) *τύραννοι* από το ρήμα *ἴσασι*.

β.

ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι: δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στα ρήματα *οἶδα* και *λέγω*.

τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτληται: δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στα ρήματα *οἶδα* και *λέγω* (η πρόταση συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη μέσω του συνδέσμου *δέ*).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έφυγαν από την Αθήνα για τον Πόντο μετά την κατεδάφιση των Μακρών τειχών.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας.
3. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο οι Τριάκοντα συνήθως παρείχαν αξιώματα σε εκείνους που δεν είχαν διαπράξει κανένα αδίκημα.
4. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου, η αναγραφή του ονόματός του στο σανίδιο δεν ήταν ισχυρή απόδειξη.
5. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι πολλοί από αυτούς που παραδέχονταν ότι ήταν υπεῖς δεν ήταν καταχωρισμένοι στο σανίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §§13-14

Ο ομιλητής προσπαθεί κατά τη δοκιμασίαν του να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Γι' αυτό ακριβώς δαπανούσα περισσότερα από όσα μου καθόριζε η πόλη, για να θεωρούμαι δηλαδή από σας και καλύτερος και, αν κάποτε μου συνέβαινε κάποια ατυχία, να την αντιπαλεύω (ενώπιόν σας) καλύτερα. Όλα αυτά τα στερήθηκα στην ολιγαρχία. Γιατί, δεν έκριναν άξιο να αναγνωρίζεται ευγνωμοσύνη σ' αυτούς που είχαν γίνει πρόξενοι κάποιου καλού για τη δημοκρατία, αλλά τιμούσαν όσους είχαν διαπράξει πολλά κακά σε βάρος σας, γιατί αυτό το κριτήριο λάμβαναν υπόψη τους από μας (που είχαμε μείνει στην Αθήνα). Αφού αναλογιστείτε όλα αυτά, δεν πρέπει να θεωρείτε τους λόγους αυτών πιστευτούς αλλά να κρίνετε από τα έργα που έχει κάνει ο καθένας. Γιατί εγώ, άνδρες δικαστές, ούτε με τους τετρακόσιους μπλέχτηκα· Αλλιώς, όποιος θέλει από τους κατηγορούς, ας πάρει το λόγο και ας το αποδείξει· ούτε πάλι, όταν ανέλαβαν οι τριάντα τύραννοι, κανείς θα αποδείξει ότι έγινα βουλευτής ή ανέλαβα κάποια δημόσια θέση. Επομένως, αν, παρόλο που μου ήταν δυνατό να αναλάβω εξουσία, το αρνήθηκα, δικαιούμαι τώρα από σας να τιμηθώ· αν όμως οι τότε ισχυροί με θεώρησαν ανάξιο να με καταστήσουν μέλος της εξουσίας, πώς λοιπόν φανερότερα παρά έτσι θα μπορούσα να αποδείξω ότι οι κατηγοροι ψεύδονται;

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **μεθισταμένης:** Η Γαλλική είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα της παγκόσμιας ιστορίας.
- **μετέχειν:** Εξασφαλίστηκε η γνωστών καλλιτεχνών στο φεστιβάλ.
- **σκοπεῖν:** Δεν καταλαβαίνω τη αυτής της συζήτησης.
- **εϋηθές:** Αν και δεν διέπραξε ο ίδιος το έγκλημα με τα ίδια του τα χέρια, φαίνεται ωστόσο πως είναι ο αυτουργός.

- **άποδημούντων:** Το σχολείο, εκτός από γνώσεις, χρειάζεται να καλλιεργεί τη και τη φαντασία του παιδιού.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδου Ιστορίαι 1 §§ 94-95

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Θουκυδίδης αναφέρεται στην εκστρατεία των Ελλήνων κατά των Περσών με επικεφαλής τον Πausanία μετά τους Περσικούς πολέμους. Ο ιστορικός παρουσιάζει τα γεγονότα που οδήγησαν στην ανάληψη της αρχηγίας από τους Αθηναίους.

*Πausανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος. Καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ. Ἦδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἤκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἠξίουσαν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γίνεσθαι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ Πausανία μὴ ἐπιτρέπειν, ἣν που βιάζεται. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὥς οὐ περιοψόμενοι τᾶλλά τε καταστησόμενοι ἧ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Πausανίαν ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλή κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ **τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία.***

κατεστρέψαντο: υπέταξαν

βιαίου ὄντος αὐτοῦ ἤχθοντο: δυσανασχετούσαν με τη βίαιη συμπεριφορά του

νεωστί: προσφάτως, προ ολίγου

ἧ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς: με τον τρόπο που θα τους φαινόταν καλύτερος γι' αυτούς

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Πausανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ... νεωστί ἠλευθέρωντο*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

Μήδων: είναι..... στο.....

ήγεμόνας: είναι..... στο.....

γίγνεσθαι: είναι..... στο.....

Παυσανία: είναι..... στο.....

τούς λόγους: είναι..... στο.....

(μονάδες 5)

β. «*καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία*»: Διατυπώνεται εδώ μια σύγκριση σε σχέση με τον τρόπο που ασκούσε την αρχηγία ο Παυσανίας. Να εντοπίσετε τους δύο όρους της σύγκρισης (μονάδες 4), καθώς και τη λέξη που δηλώνει την υπεροχή του ενός όρου σε σχέση με τον άλλον (μονάδα 1).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

A1.

1. – Λ: οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <έπεδημοῦμεν>
2. – Λ: ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.
3. – Λ: οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε...τοῖς μηδὲν ἑξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας
4. – Σ: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν·
5. – Σ: ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§13-14

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και το αρχαίο διδαγμένο κείμενο, στη βίαιη συμπεριφορά των Τριάκοντα απέναντι στους Αθηναίους μετά την ανατροπή της δημοκρατίας, αλλά και στην απόσταση που θέλουν να κρατήσουν από το τυραννικό καθεστώς οι δύο ομιλητές. Επίσης, διαπιστώνει κανείς την κοινή κατηγορία εναντίον των δύο δοκιμαζομένων: τη συνεργασία με τους Τριάκοντα. Επιπλέον, θα μπορούσαν να αναζητηθούν ομοιότητες ως προς το ύφος, αλλά και την προσπάθεια των δύο ομιλητών να κερδίσουν την εύνοια των βουλευτών.

B4. επανάσταση, συμμετοχή, σκοπιμότητα, ηθικός, δημιουργικότητα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδου Ἱστορίαι §§1.94-95

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η Σπάρτη είχε διορίσει τον Πausανία του Κλεομβρότου αρχηγό των ελληνικών δυνάμεων. Είχε στις διαταγές του είκοσι πελοποννησιακά καράβια. Τον ακολουθούσαν τριάντα αθηναϊκά καράβια και στρατός από τους άλλους συμμάχους. Έκαναν εκστρατεία στην Κύπρο όπου υπόταξαν το μεγαλύτερο μέρος του νησιού. Μετά πήγαν στο Βυζάντιο που το κρατούσαν πάντα οι Πέρσες και το κυρίεψαν ύστερα από πολιορκία, πάντα υπό την ηγεσία του Πausανία. Ο βίαιος	Στο μεταξύ έστειλαν από τη Λακεδαίμονα τον Πausανία του Κλεομβρότου ως αρχηγό των Ελληνικών δυνάμεων με είκοσι Πελοποννησιακά πλοία· μαζί τους έπλεαν και Αθηναίοι με τριάντα πλοία και πολλοί από τους άλλους συμμάχους. Εκστρατεύσανε πρώτα στην Κύπρο και υπέταξαν το μεγαλύτερο μέρος της, πήγανε ύστερα στο Βυζάντιο, που το κατείχαν οι Μήδοι, και το κυρίευσαν μετά από πολιορκία. Επειδή όμως ο Πausανίας είχε αρχίσει να φέρεται βίαια, οι άλλοι Έλληνες δυσανασχετούσαν και
---	---

τρόπος του είχε αρχίσει να δυσαρεστεί τους Έλληνες και ιδιαίτερα τους Ίωνες και όσους άλλους είχαν πρόσφατα ελευθερωθεί από τον ζυγό του Βασιλέως. Πήγαιναν στους Αθηναίους και τους ζητούσαν να γίνουν εκείνοι αρχηγοί τους, αφού η καταγωγή τους ήταν κοινή, και να εμποδίζουν τον Πausanία να ενεργεί αυθαίρετα. Οι Αθηναίοι δέχτηκαν τις προτάσεις αυτές και πρόσεχαν να μην αφήσουν τον Πausanία να κάνει ό,τι θέλει και να εκμεταλλεύονται κάθε περίπτωση για να κανονίζουν τα ζητήματα προς το δικό τους συμφέρον. Στο μεταξύ οι Λακεδαιμόνιοι ανακάλεσαν τον Πausanία για να τον ανακρίνουν για όσα είχαν μάθει. Πολλά του καταμαρτυρούσαν οι Έλληνες που έφταναν στην Σπάρτη, γιατί συμπεριφερόταν περισσότερο σαν τύραννος παρά σαν στρατηγός.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος. 2008.

περισσότερο οι Ίωνες κι όσοι είχαν πρόσφατα ελευθερωθεί από το ζυγό του Πέρση βασιλέως. Πήγαιναν έτσι συχνά στους Αθηναίους και τους ζητούσαν να γίνουν εκείνοι αρχηγοί τους, λόγω της φυλετικής συγγένειας, και να μην επιτρέπουν στον Πausanία τις όποιες αυθαιρεσίες του. Οι Αθηναίοι δέχτηκαν αυτές τις προτάσεις και παρακολουθούσαν με προσοχή το ζήτημα αποφασισμένοι να μην αδιαφορήσουν και γενικά να τακτοποιήσουν τα πράγματα με τον τρόπο που θα τους φαινόταν καλύτερος γι' αυτούς. Στο μεταξύ οι Λακεδαιμόνιοι ανακάλεσαν τον Πausanία, για να τον ανακρίνουν σχετικά με όσα πληροφορούνταν. Διότι από τους Έλληνες που έφθασαν στη Σπάρτη διατυπώνονταν κατηγορίες εναντίον του για μεγάλες αδικίες, και ο τρόπος που ασκούσε την αρχηγία φαινόταν μάλλον απομίμηση τυραννίας παρά στρατηγία.

Μτφρ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος. 2011.

Γ4.

α.

Μήδων: είναι υποκείμενο στη μετοχή (γενικής απόλυτη) *έχοντων*.

ήγεμόνας: είναι κατηγορούμενο στο *αὐτούς* (: αντικείμενο στο ρήμα *ῥξίζουν* και υποκείμενο στο απαρέμφατο *γίνεσθαι*).

γίνεσθαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ῥξίζουν* (τελικό απαρέμφατο).

Πausanία: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *μὴ ἐπιτρέπειν*

τοὺς λόγους: αντικείμενο στο ρήμα *ἐδέξαντό*.

β.

Οι δύο όροι σύγκρισης είναι: **μίμησις** (α' όρος σύγκρισης), **ἡ στρατηγία** (β' όρος σύγκρισης).
Η συγκριτική λέξη (που δηλώνει την υπεροχή του ενός όρου σε σχέση με τον άλλον) είναι το επίρρημα συγκριτικού βαθμού **μᾶλλον**.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6.4

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του έφυγαν από την Αθήνα για τον Πόντο, όταν οι Τριάκοντα ανέλαβαν την εξουσία.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι οι Τριάκοντα στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα ακόμα και από αυτούς με τους οποίους συνεργάστηκαν για την ανατροπή της δημοκρατίας.
3. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο η ξύλινη πινακίδα (τὸ σανίδιον) αποτελεί ισχυρή απόδειξη για αυτούς που υπηρέτησαν στην τάξη των ιππέων.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις

1. «**Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε...**». Ποιο ιστορικό γεγονός υπαινίσσεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς**»; (μονάδες 2)
2. «**οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>**»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**τῶν τειχῶν καθαιρουμένων**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§35.2-4

Στο έργο *Αθηναίων Πολιτεία* ο Άριστοτέλης πραγματεύεται την πολιτειακή ιστορία της αρχαίας Αθήνας. Το κείμενο αναφέρεται στις πολιτειακές εξελίξεις μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους Τριάκοντα.

Στην αρχή ήσαν μετριοπαθείς με τους πολίτες και προσποιούνταν ότι κυβερνούν σύμφωνα με το πάτριον πολίτευμα. Αφαίρεσαν από τον Άρειο Πάγο τους νόμους του Εφιάλτη και του Αρχιστράτου περί Αρεοπαγιτών και τους νόμους του Σόλωνα όσοι έδιναν λαβή σε αμφισβητήσεις και κατήργησαν την τελεσιδικία από τους δικαστές. Ισχυρίζονταν ότι διορθώνουν έτσι το πολίτευμα αφαιρώντας κάθε αιτία αμφισβήτησεως. [...] Στην αρχή, λοιπόν, αυτά έκαναν. Καταδίωξαν τους συκοφάντες και τους κακούς εκείνους και φαύλους, όσοι μιλούσαν στον λαό εναντίον του συμφέροντός του για να τον κολακέψουν. Η πολιτεία χαιρόταν για όλα αυτά που γίνονταν επειδή νόμιζε ότι οι Τριάκοντα ενεργούν για το καλύτερο. Όταν όμως στερεώθηκαν στην εξουσία δεν σέβονταν κανέναν από τους πολίτες αλλά σκότωσαν όσους ξεχώριζαν από πλούτο, καταγωγή ή αξίωμα θέλοντας να εξαφανίσουν τους επίφοβους και, ταυτόχρονα, να αρπάξουν τις περιουσίες τους. Σε μικρό χρονικό διάστημα σκότωσαν όχι λιγότερους από χίλιους πεντακόσιους.

Μτφρ. Α.Σ.Βλάχος

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο ή δεύτερο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **πατήρ, πένθ', ήμέραις, καιρόν, δῆμον.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, *Κατὰ Έρατοσθένους* §§92-94.1

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη ότι ως ένας από τους Τριάκοντα προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Πλησιάζοντας στο τέλος του λόγου του και πριν κατέβει από το βήμα, ο ρήτορας αιτιολογεί την πρότασή του για θανατική καταδίκη του κατηγορουμένου και προσπαθεί να μεταπείσει τους δικαστές που σκόπευαν να ψηφίσουν για την αθώωσή του.

Βούλομαι δὲ ὀλίγα ἐκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν, τοὺς τε ἐξ ἄστεως καὶ τοὺς ἐκ Πειραιῶς, ἵνα τὰς ὑμῖν διὰ τούτων γεγενημένας συμφορὰς παραδείγματα ἔχοντες τὴν ψῆφον φέρητε. Καὶ πρῶτον μὲν ὅσοι ἐξ ἄστεώς ἐστε, σκέψασθε ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα ἤρχεσθε, ὥστε ἀδελφοῖς καὶ ὑέσι καὶ πολίταις ἠναγκάζεσθε πολεμεῖν τοιοῦτον πόλεμον, ἐν ᾧ ἡττηθέντες μὲν τοῖς νικήσασιν τὸ ἴσον ἔχετε, νικήσαντες δ' ἂν τούτοις ἐδουλεύετε. Καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους οὗτοι μὲν ἂν ἐκ τῶν πραγμάτων μεγάλους ἐκτήσαντο, ὑμεῖς δὲ διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐλάττους ἔχετε· συνωφελεῖσθαι μὲν γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἠξίου, συνδιαβάλλεσθαι δ' ἠνάγκαζον, εἰς τοσοῦτον ὑπεροψίας ἐλθόντες ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινούμενοι πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτῶντο, ἀλλὰ τῶν ὀνειδῶν μεταδιδόντες εὖνους ᾤοντο εἶναι.

δουλεύω: εἶμαι δούλος σε κάποιον, υπηρετῶ ως δούλος

τὰ ὀνειδή: οἱ αἰσχρὲς πράξεις, τὰ αἴσχη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Βούλομαι δὲ ὀλίγα ... ἂν τούτοις ἐδουλεύετε**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἐκατέρους:	εἶναι	στο
καταβαίνειν:	εἶναι	στο
τὰς ... συμφορὰς:	εἶναι	στο
συνωφελεῖσθαι:	εἶναι	στο
ὑπεροψίας:	εἶναι	στο
εἶναι:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

β. Ο ομιλητής στο παραπάνω απόσπασμα διατυπώνει κάποια συμπεράσματα. Να τα εντοπίσετε και να καταγράψετε τις δευτερεύουσες προτάσεις στις οποίες τα διατυπώνει.
 (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Ὑπὲρ Μαντιθέου* §§4-6.4

A1.

α.

1. – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε

2. – Σ: ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον

3. – Λ: Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν.

β.

1. Ο Μαντίθεος υπαινίσσεται την καταστροφή των Αθηναίων στη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς [τον Απρίλιο του 405 π.Χ.].

2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στην κατεδάφιση των μακρών τειχών που συνέδεαν την Αθήνα με τον Πειραιά [και η οποία έγινε με διαταγή του Λύσανδρου το 404 π.Χ.].

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, *Ἀθηναίων Πολιτεία* §§35.2-4

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον αυταρχικό, βίαιο τρόπο με τον οποίο οι Τριάκοντα άσκησαν την εξουσία και συμπεριφέρθηκαν στους πολίτες. Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία για εμβάθυνση στο συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, στις συνθήκες που επικράτησαν μετά την κατάλυση της δημοκρατίας στην Αθήνα, στη σημασία αυτής της πολιτειακής μεταβολής.

B4.

πατροπαράδοτος, φιλοπατρία, πατριαρχία – πενθήμερος, πεντάγραμμο, πεντάγωνο – ενήμερος, ημερολόγιο, εφημερίδα – καλοκαίρι, καιροσκόπος, επίκαιρος – δήμαρχος, πανδημία, δημοκρατία.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§92-94.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θέλω να κατεβώ από το βήμα, αφού πρώτα θυμίσω μερικά στις δύο μερίδες των πολιτών, και στη μερίδα της πόλης και στη μερίδα του Πειραιά, έτσι ώστε να ψηφίσετε όλοι έχοντας για κριτήρια αυτά που	Θα κατεβώ από το βήμα, αφού υπενθυμίσω μερικά ακόμη και στους δυο, και στους ολιγαρχικούς δηλαδή και στους δημοκρατικούς, για να πάρετε την ορθή απόφαση έχοντας ως παράδειγμα τις
--	--

υποφέρατε εξαιτίας τους. Πρώτα πρώτα, όσοι μείνατε στην πόλη, συλλογιστείτε ότι αυτοί ασκούσαν πάνω σας μια τόσο σκληρή εξουσία, ώστε ήσασταν αναγκασμένοι να διεξάγετε με τους αδελφούς και τους γιους και τους συμπολίτες σας ένα τέτοιο πόλεμο, όπου, μολονότι έχετε ηττηθεί, βρίσκεστε στην ίδια μοίρα με τους νικητές, ενώ, αν νικούσατε, θα γινόσασταν δούλοι των Τριάντα. Αυτοί, με τις πολιτικές τους αυθαιρεσίες, μεγάλωσαν τις ιδιωτικές τους περιουσίες, ενώ εσείς, με τον εμφύλιο πόλεμο, τις έχετε ελαττώσει. Γιατί, φυσικά, δε θεωρούσαν απαραίτητο να συμμετέχετε στα διάφορα κέρδη, ενώ σας ανάγκαζαν να συμμερίζεστε τις ευθύνες που τους καταλόγιζαν. Και έφτασαν σε τέτοιο βαθμό κυνισμού, ώστε δεν κέρδιζαν την αφοσίωσή σας μοιράζοντάς σας από τα αγαθά τους, αλλά πίστευαν ότι αποχτούσαν την εύνοιά σας μεταδίδοντάς σας τα αίσχη τους.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης. χ.χ.

συμφορές που έγιναν εξαιτίας αυτών εδώ σε σας. Και πρώτα λοιπόν, όσοι είσθε ολιγαρχικοί σκεφθείτε ότι τόσο δεινοπαθήσατε από αυτούς εδώ, ώστε εξαναγκασθήκατε να κάνετε τέτοιο πόλεμο εναντίον των αδελφών σας και των παιδιών και των συμπολιτών σας, στον οποίο, αν και ηττηθήκαμε, έχετε τα ίδια δικαιώματα με τους νικητές, αν όμως επικρατούσατε, θα εξακολουθούσατε να είσθε σ' αυτούς (τους τυράννους) δούλοι. Κι αυτοί τις ιδιωτικές περιουσίες τους θα μπορούσαν να τις μεγαλώσουν, εκμεταλλευόμενοι εσάς, ενώ εσείς εξαιτίας του μεταξύ σας αλληλοσπαραγμού τις μειώσατε. Γιατί, δεν αξίωναν να ωφελείσθε και σεις μαζί τους αλλά σας υποχρέωναν να συκοφαντείσθε μαζί τους, αφού έφτασαν σε τέτοιο βαθμό αλαζονείας, ώστε σας θεωρούσαν πιστούς όχι με το να σας δίνουν μέρος από τα αγαθά τους, αλλά σας λογάριαζαν για δικούς τους με το να σας μεταδίδουν μέρος από τα αίσχη τους.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης. 2003.

Γ4.

α.

έκατέρους: είναι (άμεσο) αντικείμενο στη μετοχή *ἀναμνήσας*

καταβαίνειν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *Βούλομαι* (τελικό απαρέμφατο).

τάς... συμφοράς: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ἔχοντες*.

συνωφελεῖσθαι: είναι αντικείμενο (τελικό απαρέμφατο) στο ρήμα (*οὐκ*) *ἡξίου*ν.

ὑπεροψίας: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο *τοσοῦτον*.

εἶναι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ῥοντο* (ειδικό απαρέμφατο).

β.

Ο ομιλητής διατυπώνει τα εξής συμπεράσματα (δευτερεύουσες επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις):

ὥστε ἀδελφοῖς καὶ ὑέσι καὶ πολίταις ἡναγκάζεσθε πολεμεῖν τοιοῦτον πόλεμον [μονάδες 2]

ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινούμενοι πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτῶντο,

ἀλλὰ (ὥστε) τῶν ὀνειδῶν μεταδιδόντες εὖνους ᾤοντο εἶναι

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾷδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾷδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἤ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποικῶς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος εκφράζει την πεποίθηση ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει την ενοχή του.
2. Ο Μαντίθεος προτρέπει τους βουλευτές να λάβουν υπόψη τους μόνο τους καταλόγους με τα ονόματα των ιππέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα αντίστοιχα επιδόματα.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι κάποιοι από τους πολίτες υπέφεραν εξαιτίας του.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί από τους βουλευτές εκλέχθηκαν σε αυτό το αξίωμα, επειδή δεν είχαν υπηρετήσει στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα.
5. Ο Μαντίθεος καλεί μάρτυρα, για να επιβεβαιώσει τον χρόνο επιστροφής του στην Αθήνα.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§9-11

Στον λόγο αυτόν, που εκφωνείται κατά τη διαδικασία της δοκιμασίας του Φίλωνα, ο κατήγορος-βουλευτής προσπαθεί να αποδείξει ότι ο δοκιμαζόμενος είναι ανάξιος να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα.

Επιπλέον, αυτός δεν άλλαξε στάση, όπως (έκαναν) μερικοί πολίτες, όταν είδαν να έχουν επιτυχίες για όσα έκαναν οι προερχόμενοι από τη Φυλή, ούτε έκρινε σκόπιμο να συμμετάσχει σε καμιά από αυτές τις επιτυχίες, επειδή ήθελε να επιστρέψει στη (χώρα του) με την προϋπόθεση ότι (οι δημοκρατικοί) θα είχαν πετύχει το σκοπό τους παρά να επανέλθει μαζί μ' αυτούς, αφού κατορθώσει κάτι από αυτά που συμφέρουν τη δημοκρατία. Ούτε ήρθε στον Πειραιά ούτε μπήκε (ευθελοντικά) σε στρατιωτική παράταξη. Και, βέβαια, εκείνος που τολμούσε να σας προδίδει, αν και έβλεπε ότι υπερισχύετε, τι άραγε θα έκανε αν δεν πετυχαίνατε αυτά που θέλαμε; Όσοι λοιπόν λόγω προσωπικής τους συμφοράς δεν πήραν μέρος στους κινδύνους της πόλης είναι άξιοι να τύχουν κάποια συγχώρεση. Γιατί κανείς δε δυστυχεί με τη θέλησή του. Όσοι έκαναν όμως αυτό σκόπιμα (δεν συμμετείχαν), είναι ανάξιοι κάθε συγνώμης. Γιατί αυτό το έκαναν όχι από δυστυχία αλλά από δόλο. Κι έγινε συνήθεια να θεωρείται δίκαιο από όλους τους ανθρώπους για τις ίδιες αδικίες να οργίζονται περισσότερο με εκείνους (που αδικούν), αν και μπορούν να μην το κάνουν, να συγχωρούν δε τους φτωχούς ή τους ανάπηρους, επειδή νομίζουν ότι αυτοί αδικούν ακούσια.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **καταβαλόντα, ζημιοῦσθαι, γράμμασιν, δεινόν, αποδείξας**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή** της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἰέρων, κεφ. 5 §§ 1-2

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Ο Ιέρωνας, τύραννος των Συρακουσών, στον διάλογό του με τον ποιητή Σιμωνίδα παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τύραννοι παρουσιάζουν αντιφάσεις στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τους.

Χαλεπόν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδῃ, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ιδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπόν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. Ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναίτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἐαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ὁ ἄλκιμος: ο γενναῖος, ο δυνατός

ἄγαμαί τι: θαυμάζω, επιδοκιμάζω κάτι

προστατέομαι, -οῦμαι ὑπό τινος: κυβερνῶμαι, διοικῶμαι ἀπὸ κάποιον

ὑπεξαιροῦμαι: απομακρύνω κάποιον

ὁ ἀνδραποδώδης: ο δουλικός, ο δουλοπρεπής

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Χαλεπόν δ' ἐρῶ ... ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις;**»

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

Τούτους: είναι στο

διὰ τὸν φόβον: είναι στο

τὰς πόλεις: είναι στο

ἐλεύθεροι: είναι στο

εἶναι: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «Οἱ μὲν ἄδικοι... ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι» Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε και να καταγράψετε την πρόταση που δηλώνει φόβο (μονάδες 3), τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

A1.

1. – Σ: Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα.
2. – Σ: Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε·
3. – Λ: ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε
4. – Λ: καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλεύοντας
5. – Σ: Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας §§9-11

Επισήμανση: Τα δύο κείμενα σχετίζονται με τη διαδικασία της δοκιμασίας για την ανάληψη βουλευτικού αξιώματος, αμέσως μετά την πτώση του καθεστώτος των Τριάκοντα στην Αθήνα. Γι' αυτό και στα δύο κείμενα καθοριστικό κριτήριο είναι η συμπεριφορά των πρωταγωνιστών (Μαντίθεος, Φίλων) κατά την περίοδο του τυραννικού καθεστώτος. Ωστόσο, διαφοροποιούνται ως προς τον ρόλο του ομιλητή. Ο Κατὰ Φίλωνος δοκιμασίας λόγος εκφωνείται από τον κατηγορο ο οποίος κατηγορεί τον Φίλωνα ότι είναι ανάξιος να αναλάβει το αξίωμα λόγω της σκόπιμης αδράνειάς του κατά την προσπάθεια των δημοκρατικών να επικρατήσουν έναντι των ολιγαρχικών την περίοδο των Τριάκοντα.

B4.

Η αρρώστια τον κατέβαλε και δεν είχε καθόλου δυνάμεις.
Και τα δύο αυτοκίνητα έπαθαν μεγάλη ζημιά και χρειάζονται επισκευή.
Η Χ ήταν δεινή κολυμβήτρια και πήρε το χρυσό μετάλλιο.
Τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου είναι 24.
Οι αποδείξεις για τις αγορές καταγράφονται πλέον με αυτόματο τρόπο ηλεκτρονικά.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἰέρων, κεφ. 5 §§ 1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Θα σου πω κι ένα άλλο από τα δυσάρεστα που παθαίνουν οι τύραννοι, Σιμωνίδη. Αυτοί, παρ' όλο που αναγνωρίζουν τους γενναίους, τους σοφούς και τους δίκαιους όχι λιγότερο απ' ότι οι ιδιώτες, τους φοβούνται μάλλον παρά τους θαυμάζουν	Θα σου πω, Σιμωνίδη, και ένα άλλο δυσάρεστο πάθημα τυράννων. Αυτοί ξέρουν πολύ καλά και τους σεμνούς και τους σοφούς και τους δίκαιους πολίτες, αλλά αντί να τους εκτιμούν τους φοβούνται· άλλους - τους ανδρείους- μήπως και αποτολμήσουν
---	--

τους ανδρείους, μήπως και τολμήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας· τους σοφούς μήπως και μηχανευτούν κάτι τους δίκαιους, μήπως τους θελήσει το πλήθος για κυβερνήτες του. Κι όταν οι τύραννοι από το φόβο τους τούς ξεπαστρέψουν αυτούς, ποιοι άλλοι θα τους μείνουν για να τους χρησιμοποιούν εκτός από τους άδικους, τους έκλυτους και τους δουλοπρεπείς; Τους άδικους τους εμπιστεύονται, γιατί κι αυτοί φοβούνται, όπως οι τύραννοι, μήπως η πόλη κάποια μέρα γίνει ελεύθερη και ασκήσει πάνω τους την εξουσία της· τους έκλυτους εξαιτίας της ελευθερίας δράσης που έχουν προς το παρόν και τους δουλοπρεπείς, επειδή αυτοί δεν έχουν καμιά αξίωση να είναι ελεύθεροι. Μου φαίνεται λοιπόν δυσάρεστο κι αυτό το πάθημα: άλλους να θεωρείς χρηστούς άνδρες κι άλλους να είσαι αναγκασμένος να χρησιμοποιείς. Επιπλέον, ο τύραννος είναι αναγκασμένος να αγαπά την πόλη του · γιατί χωρίς αυτή δεν μπορεί ούτε να υπάρξει ούτε να ευτυχεί · η τυραννία όμως αναγκάζει τους τυράννους να εγκαλούν την ίδια την πατρίδα τους.

Μτφρ. Λ. Τρουλινός. 1994.

κάτι για χάρη της ελευθερίας τους, άλλους δε, τους σοφούς, μήπως μηχανευτούν κάτι εναντίον τους και τέλος, τους δίκαιους, μήπως επιθυμήσει ο λαός να τον κυβερνήσουν αυτοί. Όταν όλους αυτούς τους απομακρύνουν από φόβο, ποιοι άλλοι απομένουν για να τους χρησιμοποιήσουν, παρά οι άδικοι, οι ανήθικοι και οι δουλοπρεπείς; Οι άδικοι προσελκύουν την εμπιστοσύνη των τυράννων γιατί δεν φοβούνται ότι αν καμιά φορά ελευθερωθούν οι πολιτείες θα ανατεθεί η εξουσία στους άδικους αυτούς. Τους ανήθικους τους εμπιστεύονται γιατί δεν ενδιαφέρονται παρά για την παρούσα εξουσία, ενώ τους δουλοπρεπείς τους θέλουν γιατί ούτε για τον εαυτό τους δεν διεκδικούν την ελευθερία. Πιστεύω, λοιπόν, πως και τούτο το πάθημα είναι δυσάρεστο, δηλαδή αυτούς που τους θεωρείς ως χρηστούς άνδρες να μη μπορείς να τους χρησιμοποιήσεις κι αυτούς που δεν εκτιμάς ν' αναγκάζεις να τους χρησιμοποιείς. Ακόμα πρέπει ο τύραννος ν' αγαπά την πόλη του, γιατί χωρίς την πολιτεία δεν μπορεί ούτε να υπάρξει, ούτε να ευδαιμονεί. Η τυραννίδα, όμως, αναγκάζει τους τυράννους να κακομεταχειρίζονται και τις ίδιες τους τις πατρίδες και να τις μειώνουν με τα διάφορα μέτρα τους.

Μτφρ. Τ. Βournάς. 1984.

α.

Τούτους: είναι αντικείμενο στο ρήμα *φοβοῦνται*.

διὰ τὸν φόβον: είναι εμπρόθετος (επιρρηματικός) προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα *ὑπεξαίρωνται*.

τὰς πόλεις: είναι αντικείμενο στο ρήμα *φοβοῦνται*.

ἐλεύθεροι: είναι κατηγορούμενο στο *αὐτοὶ* (από το συνδετικό *εἶναι*).

εἶναι: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *δοκεῖ* (ειδικό απαρέμφατο).

β. μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται: Δευτερεύουσα (ονοματική) ενδοιαστική πρόταση. Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο *μή* (*μήποτε*). Εκφέρεται με υποτακτική (*γένωνται*) Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *φοβοῦνται*.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποικῶς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι επέστρεψε ολόκληρο το επίδομα του ιππέα στο δημόσιο.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του σανιδίου.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι οι σύνδικοι, ως συνήγοροι του δημοσίου, τον κατηγορήσαν ότι δεν επέστρεψε το επίδομα του ιππέα.
4. Ο Μαντίθεος αρνείται την κατηγορία, επειδή θεωρεί ότι αποτελεί εμπόδιο στην έγκρισή του ως βουλευτή.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του είναι ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1396b

Ο φιλόσοφος ορίζει τη ρητορική ως τέχνη της πειθούς, ταξινομεί τους τρόπους πειθούς (επίκληση στη λογική, στο συναίσθημα και στο ήθος του ομιλητή) και προσθέτει ότι ο

ρήτορας μεταχειρίζεται τους ρητορικούς συλλογισμούς, τα ένθυμήματα και τα παραδείγματα.

Δύο είδη ενθυμημάτων υπάρχουν: μερικά αποδεικνύουν ότι κατιτί είναι ή δεν είναι, κάποια άλλα ελέγχουν τα δύο αυτά είδη διαφέρουν μεταξύ τους όπως ο έλεγχος και ο συλλογισμός στη διαλεκτική. Στο αποδεικτικό ενθύμημα συνάγεται συμπέρασμα από προτάσεις που το περιεχόμενό τους είναι κοινής αποδοχής, ενώ στο ελεγκτικό ενθύμημα συνάγεται συμπέρασμα που δεν είναι αποδεκτό από τον αντίπαλο.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **σύνθετες ομόρριζες λέξεις** της μετοχής **καταβαλόντα**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Εξαιτίας της πράξης του τιμωρήθηκε από τη διευθύντρια του σχολείου με ημερήσια
- Τον και τον σκότωσε.
- Ήταν πολύ ισχυρός χαρακτήρας και ήθελε πάντα να τη γνώμη του.
- Την ερωτεύτηκε με την πρώτη ματιά! Ήταν ένας έρωτας.
- Δεν μπορούσε να ακούσει καθαρά τι του έλεγε, επειδή είχε πολλές στο δίκτυο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως απόλογιά §§25-26

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής προσπαθεί να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στο ολιγαρχικό πραξικόπημα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, που ανέτρεψε το δημοκρατικό πολίτευμα και εγκαθίδρυσε τη λεγόμενη «Αρχή των 400».

Ἄξιον δὲ μνησθῆναι <καὶ> τῶν μετὰ τοὺς τετρακοσίους πραγμάτων· εὖ γὰρ εἴσεσθε ὅτι, ἃ μὲν οὗτοι συμβουλευούουσιν, οὐδεπώποτε ὑμῖν ἐλυσιτέλησεν, ἃ δ' ἐγὼ παραινῶ,

ἀμφοτέραις ἀεὶ ταῖς πολιτείαις συμφέρει. Ἵστε γὰρ Ἐπιγένην καὶ Δημοφάνην καὶ Κλεισθένην
ιδίᾳ μὲν καρπωσαμένους τὰς τῆς πόλεως συμφορὰς, δημοσίᾳ δὲ ὄντας μεγίστων κακῶν
αἰτίους. Ἐνίων μὲν γὰρ ἔπεισαν ὑμᾶς ἀκρίτων θάνατον καταψηφίσασθαι, πολλῶν δὲ ἀδίκως
δημεῦσαι τὰς οὐσίας, τοὺς δ' ἐξελάσαι καὶ ἀτιμῶσαι τῶν πολιτῶν· τοιοῦτοι γὰρ ἦσαν ὥστε
τοὺς μὲν ἡμαρτηκότας ἀργύριον λαμβάνοντες ἀφιέναι, τοὺς δὲ μηδὲν ἡδικηκότας εἰς ὑμᾶς
εἰσιόντες ἀπολλύναι. Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἕως τὴν μὲν πόλιν εἰς στάσεις καὶ τὰς
μεγίστας συμφορὰς κατέστησαν, αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων πλούσιοι ἐγένοντο. Ὑμεῖς δὲ οὕτως
διετέθητε ὥστε τοὺς μὲν φεύγοντας κατεδέξασθε, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους ἐποιήσατε, τοῖς
δ' ἄλλοις περὶ ὁμονοίας ὄρκους ὤμνυτε·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ἄξιον δὲ μνησθῆναι <καὶ> ...
ἀτιμῶσαι τῶν πολιτῶν**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. μνησθῆναι, καταψηφίσασθαι: Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των
υπογραμμισμένων απαρεμφάτων, να γράψετε τα υποκείμενά τους και να ελέγξετε αν
έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

(μονάδες 4)

β. «εὖ γὰρ εἴσεσθε ὅτι, ἃ μὲν οὗτοι συμβουλεύουσιν, οὐδεπώποτε ὑμῖν ἐλυσιτέλησεν»:
Να αναγνωρίσετε τις προτάσεις του αποσπάσματος (μονάδες 3), το είδος τους και τον
συντακτικό τους ρόλο (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

A1.

1. – Λ: οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα
2. – Λ: ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ
3. – Λ: οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις
4. – Λ: οὐκ ἂν ἦ ἕξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς
5. – Σ: ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1396b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης διακρίνει τις κατηγορίες των ενθυμημάτων (βραχυλογικῶν συνήθως συλλογισμῶν) που χρησιμοποιούνταν από τους ρήτορες. Η διάκριση αυτή μπορεί να επιβεβαιωθεί στο απόσπασμα από τον λόγο του Λυσία, αξιοποιώντας τους συλλογισμούς που διατυπώνει ο Μαντίθεος.

B4.

αποβολή, πυροβόλησε, επιβάλει, κεραυνοβόλος, παρεμβολές

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§25-26

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Αξίζει να αναφερθούμε και στην κατάσταση μετά τους τετρακόσιους· γιατί θα κατανοήσετε καθαρά ότι, όσα αυτοί σας συμβουλεύουν, ποτέ δε σας ωφέλησαν, όσα όμως εγώ σας συμβουλεύω συμφέρουν πάντα και στα δυο πολιτεύματα. Γνωρίζετε, ασφαλώς, ότι ο Επιγένης κι ο Δημοφάνης και ο Κλεισθένης εκμεταλλεύτηκαν για προσωπικό τους όφελος τις συμφορές της πόλης, ενώ για το δημόσιο συμφέρον έγιναν πρόξενοι των μεγαλύτερων συμφορών. Γιατί, έπεισαν εσάς να καταδικάσετε σε θάνατο μερικούς χωρίς δίκη και να στερήσετε από πολλούς τις περιουσίες άδικα, κι άλλους από τους συμπολίτες μας να εξορίσετε και από

Αξίζει όμως να έχετε υπόψη και τη μετά τους τετρακόσιους κατάσταση της πόλης. Διότι καλά θα κατανοήσετε ότι, όσα αυτοί (οι κατήγοροί μου) σας συμβουλεύουν, ουδέποτε σας ωφέλησαν, όσα όμως εγώ σας συμβουλεύω, είναι συμφέροντα και στη δημοκρατία και στην ολιγαρχία. Διότι γνωρίζετε ότι ο Επιγένης και ο Δημοφάνης και ο Κλεισθένης εκμεταλλεύτηκαν τις συμφορές της πόλης για το προσωπικό τους συμφέρον, και ότι έγιναν αίτιοι των μεγαλύτερων συμφορών στο κράτος. Διότι σας έπεισαν μερικούς να θανατώσετε χωρίς δίκη, πολλών να δημεύσετε τις περιουσίες, άλλους από τους πολίτες να εξορίσετε, και

άλλους να στερήσετε τα πολιτικά τους δικαιώματα· γιατί, έτσι ενήργησαν, ώστε να μην ενοχλούν τους ενόχους εισπράττοντας από αυτούς χρήματα, αλλά να εξοντώνουν τους αθώους οδηγώντας τους ενώπιόν σας· και δε σταμάτησαν νωρίτερα, παρά μόνον αφού οδήγησαν την πόλη σε εμφύλιο σπαραγμό και στις μεγαλύτερες συμφορές, ενώ οι ίδιοι από φτωχοί έγιναν πλούσιοι. Εσείς όμως έτσι αντιμετωπίσατε το πρόβλημα, ώστε δεχθήκατε πίσω τους εξόριστους, δώσατε ξανά τα πολιτικά δικαιώματα σε όσους τα είχαν στερηθεί και ορκιστήκατε μεταξύ σας για ομόνοια·

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

από άλλους να αφαιρέσετε τα πολιτικά τους δικαιώματα· διότι ήταν τέτοιοι, ώστε τους ενόχους λαμβάνοντας από αυτούς χρήματα να μη τους ενοχλούν, τους αθώους όμως καταγγέλλοντάς τους να καταστρέφουν. Και δεν έπαυσαν, έως ότου στην πόλη προκάλεσαν εμφυλίους πολέμους και τις μεγαλύτερες συμφορές, αυτοί όμως, αν και ήταν φτωχοί, έγιναν πλούσιοι. Εσείς, λοιπόν, με αυτόν τον τρόπο τακτοποιήσατε (την κατάσταση που δημιουργήθηκε εξαιτίας των συκοφαντών)· δεχθήκατε τους εξόριστους, δώσατε πολιτικά δικαιώματα σε όσους τα στερήθηκαν, και δώσατε όρκους μεταξύ σας για ομόνοια·

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α. μνησθῆναι: (τελικό απαρέμφατο) είναι υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης *ἄξιον ἐστί*, υποκείμενο εννοείται το *ὕμᾱς* ή *ἡμᾶς*: ετεροπροσωπία.

καταψηφίσασθαι: (τελικό απαρέμφατο) είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔπεισαν*, *οὔτοι* (Επιγένης, Δημοφάνης, Κλεισθένης), υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το «*ὕμᾱς*»: ετεροπροσωπία.

β. εὖ γὰρ εἴσεσθε: κύρια πρόταση

ὅτι οὐδεπώποτε ὑμῖν ἐλυσιτέλησεν: δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση [εισάγεται με τον σύνδεσμο *ὅτι* και εκφέρεται με οριστική (*ἐλυσιτέλησεν*)], είναι αντικείμενο στο ρήμα *εἴσεσθε*.

ἃ μὲν οὔτοι συμβουλευούσιν: δευτερεύουσα (ονοματική) αναφορική πρόταση [εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *ἃ* και εκφέρεται με οριστική (*συμβουλευούσιν*)], είναι υποκείμενο στο ρήμα *ἐλυσιτέλησεν* (αττική σύνταξη).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποικῶς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Στο παραπάνω απόσπασμα ο Μαντίθεος διατυπώνει δύο συγκεκριμένα συμπεράσματα απευθυνόμενος στους βουλευτές. Να τα αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §18

Στον λόγο του «Δήμου καταλύσεως ἀπολογία», ο ρήτορας προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει ὅτι οἱ κατήγοροί του τον συκοφαντοῦν ἀδίκῃ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος τὴν περίοδο τῶν Τριάκοντα ἐδράσῃ ὡς δημοκράτης.

Νομίζω, ἄνδρες δικαστές, ὅτι δε θὰ μισοῦσατε δίκαια αὐτοὺς που στὴν περίοδο τῆς ὀλιγαρχίας δὲν εἶχαν πᾶντι κανένα κακό, ἐνῶ πρέπει νὰ ὀργίζεσθε ἐναντίον ἐκείνων που βασάνισαν τὸ λαό, οὔτε νὰ νομίζετε ἐχθροὺς ὅσους δὲν ἐφυγαν (ἀπὸ τὴν Αῆνα) ἀλλὰ αὐτοὺς που σὰς ἐξόρισαν, οὔτε αὐτοὺς που ἐπιδίωξαν νὰ σώσουν τὴν περιουσία τους ἀλλὰ αὐτοὺς που ἀφαίρεσαν τὴν περιουσία ἀπὸ ἄλλους, οὔτε αὐτοὺς που ἐμείναν στὴν πόλη γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους ἀλλὰ αὐτοὺς που συνεργάστηκαν με τοὺς τριάντα τυράννους γιὰτί ἤθελαν νὰ καταστρέψουν ἄλλους. Ἀν, πάλι, νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἐξοντώσετε ἐσεῖς ὅσους ἐκεῖνοι ξέχασαν νὰ ἀδικήσουν, δε θὰ ἐξαιρεθεῖ κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β:

A	B
1. φυλάρχους	α. αρχηγός β. φυλλάδιο
2. καταστάσεις	α. καταστολή β. στάσιμο
3. ξαρνος	α. άρνηση β. εξάρθρωση
4. πέπονθε	α. πάθος β. πεπόνι
5. Ανάβηθι	α. βυθός β. βήμα

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Αγησίλαος §§1.23-1.25.8

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών εγκωμιάζει τον Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο τον Β΄, που βασίλευσε από το 399 έως το 360 π.Χ. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στην εκστρατεία του στην Μ. Ασία και στην προσπάθειά του να συγκροτήσει ιππικό.

*Ἐπεὶ μέντοι ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐδύνάτο στρατεύεσθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὥς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. Τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε. Προεῖπε δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, **ὥς ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι**· καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι. Ἔταξε δὲ καὶ πόλεις ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθύς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἱππικῇ γενέσθαι. Καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι, ὅτι κατεσκεύαστο τὸ ἱππικὸν αὐτῷ καὶ εὐθύς ἐρρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. Ἐπειδὴ δὲ ἕαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε*

πάν τὸ στράτευμα εἰς Ἐφεσον· ἀσκῆσαι δὲ καὶ αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε καὶ ταῖς ἵππικαῖς τάξεσιν, ἣτις κράτιστα ἂν ἵππευοι, καὶ ταῖς ὀπλιτικάῃς, ἣτις ἂν ἄριστα σωματῶν ἔχοι· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοντο.

ἀνὰ τὰ πεδία: στις πεδιάδες

κατέλεξε: στρατολόγησε

μαστεύοι: αναζητά, ψάχνει να βρει

φρονηματίας: με υψηλό φρόνημα, υπερηφάνεια

ὑπέφαινε: άρχιζε να φαίνεται

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Προεῖπε δέ, ... ἦν καὶ ἐνεργόν*».

Μονάδες 20

Γ4. α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου και να ελέγξετε αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία:

ἵπποτροφεῖν: Είναι στο Υποκείμενο ρήματος:

Υποκείμενο απαρεμφάτου: Έχουμε:

πράττειν: Είναι στο Υποκείμενο ρήματος:

Υποκείμενο απαρεμφάτου: Έχουμε:

παρασκευάζειν: Είναι στο Υποκείμενο ρήματος:

Υποκείμενο απαρεμφάτου: Έχουμε:

(μονάδες 6)

β. «ὥς ἐξέσσιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι»: Να αναγνωριστεί το είδος της πρότασης, η εισαγωγή, η εκφορά και ο συντακτικός ρόλος της. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§7-8

A1.

Ο Μαντίθεος επιχειρηματολογεί και καταλήγει στα εξής συμπεράσματα. Αρχικά, συμπεραίνει ότι το *σανίδιον* δεν είναι αξιόπιστο στοιχείο ενοχής, σε αντίθεση με τους καταλόγους των φυλάρχων, που είναι το πλέον αξιόπιστο τεκμήριο αθωότητας του Μαντίθεου. Στη συνέχεια, καταλήγει στη διαπίστωση ότι απολογείται ενώπιον της Βουλής μόνο και μόνο, επειδή οι κατηγοροί του είχαν το θράσος να τον συκοφαντήσουν.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Δήμου καταλύσεως άπολογία* §18

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και το πρωτότυπο κείμενο, στην κατηγορία της συνεργασίας με το καθεστώς των Τριάκοντα. Κοινό τόπο των δύο αποσπασμάτων αποτελεί όχι μόνο η αποστασιοποίηση των δύο κατηγορουμένων από τις πρακτικές και μεθόδους του καθεστώτος των Τριάκοντα αλλά και από τα κριτήρια που θέτουν για την αξιολόγηση του πολίτη, προτάσσοντας εκείνο της μη διάπραξης αδικιών προς τους συμπολίτες τους. Θα μπορούσε, επίσης, να εξεταστεί και ο κοινός τρόπος διεκδίκησης της εύνοιας του ακροατηρίου από τους δύο ομιλητές.

B4. 1-α, 2-β, 3-α, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, *Άγησίλαος* §§ 1.23-1.25.8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Επειδή όμως δεν μπορούσε να επιχειρεί εκστρατείες ούτε σε πεδινές περιοχές ούτε στη Φρυγία εξαιτίας του ιππικού του Φαρναβάζου, αποφάσισε να συγκροτήσει ιππικό, ώστε να μην χρειάζεται ν' αποφεύγει συνέχεια τον πόλεμο. Διάλεξε λοιπόν απ' όλες τις εκεί πόλεις τους πιο πλούσιους για να τρέφουν άλογα και ανακοίνωσε επίσημα ότι όποιος δώσει ένα άλογο, όπλα και έναν ικανό στρατιώτη, θα απαλλαγεί από τη στράτευση. Και με αυτόν τον τρόπο ανάγκασε τον καθένα να κάνει τόσο πρόθυμα αυτά τα πράγματα, όσο πρόθυμα	Επειδή λοιπόν στις πεδινές περιοχές ούτε στη Φρυγία δεν μπορούσε να πολεμήσει, αποφάσισε να σχηματίσει ιππικό, για να μη είναι υποχρεωμένος να αποφεύγει να πολεμά. Ανέθεσε λοιπόν στους πλουσιωτέρους από τους κατοίκους των εκεί πόλεων να τρέφουν ίππους, δήλωσε δε ότι εκείνος που θα παρείχε έναν ίππο και όπλα και έναν γυμνασμένο ιππέα, θα απαλλασσόταν της στρατιωτικής υπηρεσίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο κατόρθωσε όλοι να κάνουν αυτά πρόθυμα, καθώς φροντίζει πρόθυμα ο καθένας για εκείνον που δέχεται
---	---

θα έψαχνε κανείς κάποιον άλλο, για να πεθάνει αντί γι' αυτόν. Καθόρισε και τις πόλεις, από τις οποίες έπρεπε να εκπαιδεύονται οι ιππείς, γιατί είχε τη γνώμη ότι από τις πόλεις που τρέφουν άλογα, θα έβγαιναν σίγουρα ιππείς με συναίσθηση υπεροχής στις δεξιότητές τους. Και φάνηκε ότι έκανε μια θαυμαστή ενέργεια, συγκρότησε δηλαδή ιππικό, που έγινε γρήγορα πολύ ισχυρό και ετοιμοπόλεμο. Όταν άρχισε να μυρίζει άνοιξη, μάζεψε ολόκληρο το στράτευμα στην Έφεσο. Και επειδή ήθελε να το εκπαιδεύσει, καθιέρωσε βραβεία για τα τάγματα του ιππικού, για όποιο θα ήταν το καλύτερο στην ιππική τέχνη, καθώς και για τα τάγματα των οπλιτών, όποιο θα είχε άριστη φυσική κατάσταση. Καθιέρωσε επίσης βραβεία για τους πελταστές και τους τοξότες, όποιοι θα αποδεικνύονταν οι καλύτεροι στις ασκήσεις της ειδικότητάς τους.

Μτφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003.

να πεθάνει προς χάριν του. Όρισε δε και τις πόλεις από τις οποίες έπρεπε να προμηθεύονται τους ιππείς, όντας βέβαιος ότι οι καταγόμενοι από τις ιπποτρόφους πόλεις γρήγορα θα γίνονταν και τολμηροί στην υπασία. Και αυτά αξιέπαινα τα έκαμε, διότι έτσι κατάρτισε ιππικό γενναίο και δραστήριο. Κατά δε την αρχή της άνοιξης συγκέντρωσε όλο τον στρατό του στην Έφεσο. Θέλοντας δε να τον γυμνάσει, προκήρυξε βραβεία, και στις τάξεις του ιππικού για εκείνους που θα ίππευαν καλύτερα, στους άνδρες του πεζικού για εκείνους που είχαν τα άριστα σώματα. Και στους πελταστές και τους τοξότες προκήρυξε βραβεία, για εκείνους οι οποίοι θα φαίνονταν ικανότεροι στα ίδια τους έργα.

Μτφρ. Κ. Καιροφύλας. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α. ίπποτροφεΐν: Είναι (τελικό απαρέμφατο) αντικείμενο στο κατέλεξε. (μονάδα 1) Υποκείμενο ρήματος: εννοείται οὗτος. Υποκείμενο απαρεμφάτου: τοὺς πλουσιωτάτους. Έχουμε ετεροπροσωπία. (μονάδα 1)

πράττειν: Είναι (τελικό απαρέμφατο) αντικείμενο στο έποίησεν. (μονάδα 1) Υποκείμενο ρήματος εννοείται οὗτος. Υποκείμενο απαρεμφάτου έκαστον. Έχουμε ετεροπροσωπία. (μονάδα 1)

παρασκευάζειν: Είναι (τελικό απαρέμφατο) αντικείμενο στο Έταξε. (μονάδα 1) Υποκείμενο ρήματος οὗτος. Υποκείμενο απαρεμφάτου οὗτοι. Έχουμε ετεροπροσωπία. (μονάδα 1)

β. «ὥς ἐξέσσιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο ρήμα *Προεῖπε*. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὥς (: υποκειμενική γνώμη) και εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου (γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῷ δέ, ὧς βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος νιώθει αυτοπεποίθηση μπροστά στους βουλευτές.
2. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι είχε ευνοϊκά συναισθήματα για το καθεστώς των Τριάκοντα.
3. Ο Μαντίθεος θα αποδείξει ότι έχει δείξει μέχρι τώρα στη ζωή του εντιμότητα.
4. Ο Μαντίθεος ζητάει από τους βουλευτές να τον αθωώσουν και να μην τον καταδικάσουν σε θάνατο.
5. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι ζούσε στην Αθήνα κατά την περίοδο της τυραννίας μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία §§1-3

Κατὰ τοὺς κλασικοὺς χρόνους τὰ ιερὰ δέντρα περιφράσσονταν με ξύλινο φράχτη, που ονομαζόταν «σηκός» και ἐλέγχονταν τακτικά. Ὅποιοι προξενούσαν βλάβη στα δέντρα ἢ παραβίαζαν τὸν «σηκόν» τιμωροῦνταν σκληρά. Ο λόγος τοῦ Λυσία «Ἀρεοπαγитικός» ἢ «Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία» γράφτηκε περίπου τὸ 394 π.Χ. για να ἐκφωνηθεῖ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπὸ κάποιον Ἀθηναῖο που εἶχε κατηγορηθεῖ ἀπὸ ἕναν συμπολίτη του ὅτι ἀρχικά

ξερίζωσε μια ιερή ελιά και αργότερα κατάστρεψε τον «σηκό» της. Ο κατηγορούμενος αντιμετώπιζε τον κίνδυνο εξορίας και δήμευσης της περιουσίας του.

Στο παρελθόν ενόμιζα, μέλη της βουλής, ότι όποιος ήθελε μπορούσε να κοιτάει τη δουλειά του και να μην έχει ούτε δίκες ούτε «περιπέτειες». Τώρα όμως έχω βρεθεί τόσο απροσδόκητα αντιμέτωπος με κατηγορίες και αδίστακτους συκοφάντες, ώστε πιστεύω ότι και αυτοί που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί πρέπει, αν γίνεται, να φοβούνται ήδη για όσα πρόκειται να τους συμβούν. Διότι εξαιτίας ανθρώπων όπως αυτοί, οι κίνδυνοι αφορούν εξίσου και τους παντελώς αθώους και εκείνους που έχουν διαπράξει σωρεία αδικημάτων. (...) Και ενώ αυτός βρίσκεται εδώ έχοντας καταστρώσει από καιρό την επίθεσή του, εγώ είμαι υποχρεωμένος, ακούγοντας για τις κατηγορίες την ίδια στιγμή με εσάς που θα αποφασίσετε για την υπόθεση, να αγωνιστώ και για την πατρίδα μου και για την περιουσία μου. Παρά ταύτα, θα προσπαθήσω να σας διαφωτίσω από την αρχή.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β:

A	B
1. πεπραγμένων	α. απραξία β. πέραςμα
2. μετέχειν	α. εξοχή β. μετόπη
3. εἶναι	α. περιουσία β. ανάσα
4. φαίνωμαι	α. φανατικός β. αφανής
5. δέομαι	α. αδελφός β. δέηση

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§15-17.3

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ομιλητής στην πίστιν – ἀπόδειξιν του λόγου του υποστήριξε ότι κανείς δεν έρχεται στον κόσμο με διαμορφωμένες πολιτικές απόψεις, αλλά ότι οι πολιτικές επιλογές του καθενός διαμορφώνονται με βάση τα συμφέροντά του. Τόνισε, μάλιστα, ότι όσοι δεν υπέστησαν δεινά κατά την περίοδο του δημοκρατικού πολιτεύματος δεν είχαν λόγους να επιζητούν την ανατροπή του.

Ἔτι τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων ἄξιον σκέψασθαι. Ἐγὼ γὰρ τοιοῦτον ἑμαυτὸν ἐν ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς παρέσχον ὥστε, εἰ πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον ἐμοί, μηδένα ἂν ὑμῶν μηδεμιᾷ χρήσασθαι συμφορᾷ. Ὑπ' ἐμοῦ γὰρ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὔτε ἀπαχθεῖς οὔδεις φανήσεται, οὔτε τῶν ἐχθρῶν οὔδεις τιμωρημένος, οὔτε τῶν φίλων εὖ πεπονθώς. (Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον θαυμάζειν· εὖ μὲν γὰρ ποιεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ χαλεπὸν ἦν, ἐξαμαρτάνειν δὲ τῷ βουλομένῳ ῥάδιον). Οὐ τοίνυν οὐδ' εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέξας οὐδένα φανήσομαι, οὐδὲ δίκαιαν καταδικαιησάμενος οὐδενός, οὐδὲ πλουσιώτερος ἐκ τῶν ὑμετέρων γεγονώς συμφορῶν. Καίτοι εἰ τοῖς τῶν γεγεννημένων κακῶν αἰτίοις ὀργίζεσθε, εἰκὸς καὶ τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας βελτίους ὑφ' ὑμῶν νομίζεσθαι. Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί, μεγίστην ἡγοῦμαι περὶ ἑαυτοῦ τῇ δημοκρατίᾳ πίστιν δεδωκέναι.

ἑμαυτὸν παρέσχον: αποδείχτηκα

εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέγω: συμπεριλαμβάνω στον κατάλογο των μη Αθηναίων
καταδικαιῶμαι δίκαιαν: μεσολαβώ για την τιμωρία κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἔτι τοίνυν... ῥάδιον)».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τὴν αὐτὴν: εἶναι στο

ὑμῶν: εἶναι στο

Ὑπ' ἐμοῦ: εἶναι στο

κακῶν: εἶναι στο

(μονάδες 4)

β. «σκέψασθαι», «δεδωκέναι»: Να προσδιορίσετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων, καθώς και τη συντακτική λειτουργία τους· να ελέγξετε αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

A1.

1 – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω

2 – Λ: ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι

3 – Σ: ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν

4 – Λ: δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.

5 – Λ: Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία §§1-3

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προοίμιο) ο ομιλητής αναφέρει ευθύς εξ αρχῆς ὅτι κατηγορεῖται καὶ συκοφαντεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους που συνιστοῦν κίνδυνο γιὰ ὅλους τοὺς πολῖτες (ἐπίθεση στο ἥθος τοῦ ἀντιπάλου). Παρόμοια καὶ ὁ Μαντίθεος ἀναφέρει ὅτι ἀν καὶ ἔχει ζήσει με βᾶση τὸ μέτρο, οἱ ἐχθροὶ τοῦ τὸν διαβάλλουν. Τὸ κείμενο, ἐπομένως, μπορεῖ νὰ συσχετιστεῖ εἴτε ὡς πρὸς τὸ φαινόμενο τῆς συκοφαντίας/διαβολῆς εἴτε ὡς πρὸς τὴν τακτικὴ τῆς ἐπίθεσης στο ἥθος τοῦ ἀντιπάλου.

B4. 1-α, 2-α, 3-α, 4-β, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§15-17.3

Ενδεικτικὲς νεοελληνικὲς ἀποδόσεις

Ακόμα, κύριοι δικαστές, καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες πράξεις μου ἀξίζει νὰ σκεφθεῖτε (ποῖος εἰμαι). Εγὼ δηλαδὴ τέτοια συμπεριφορὰ ἔδειξα στὶς συμφορὲς τῆς πόλεως, ὥστε, ἐὰν ὅλοι σκέφτονταν, ὅπως ἐγώ, κανεὶς ἀπὸ σας καμία συμφορὰ δὲν θὰ εἶχε πάθει. Ἀπὸ μένα δηλαδὴ τὸν καιρὸ τῆς ὀλιγαρχίας κανεὶς δὲν θὰ φανεῖ ὅτι ὠδηγήθηκε στὴ φυλακὴ, οὔτε ἐχθρὸς μου ὅτι τιμωρήθηκε, οὔτε φίλος μου ὅτι ευεργετήθηκε. Καὶ γιὰ τοῦτο βέβαια δὲν πρέπει νὰ ἀπορεῖ κανεὶς. Διότι στὴν περίστασι ἐκείνη ἦταν δύσκολο νὰ ευεργετεῖ κανεὶς, εὐκόλο δὲ σὲ αὐτόν

Ακόμη, ἄνδρες δικαστές, ἀξίζει νὰ προβληματιστεῖτε καὶ γιὰ τὶς ἄλλες μου πράξεις· ἔδειξα δηλαδὴ τέτοια διαγωγὴ στὶς συμφορὲς τῆς πόλης, ὥστε, ἀν ὅλοι εἶχαν τὶς ἴδιες ἀπόψεις με ἐμένα, κανένας ἀπὸ σας δὲ θὰ εἶχε πάθει τίποτε. Γιατί στὴν περίοδο τῆς ὀλιγαρχίας κανεὶς δὲ θὰ φανεῖ ὅτι ὠδηγήθηκε ἐξαιτίας μου στὴ φυλακὴ, οὔτε ὅτι τιμωρήθηκε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, οὔτε ὅτι ευεργετήθηκε κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀξίον θαυμασμοῦ· γιὰτί, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν δύσκολο νὰ κάνει κανεὶς καλὸ, ἀλλὰ ἦταν εὐκόλο, σ' ὅποιον

που επιθυμούσε να βλάπτει. Δεν θα φανώ λοιπόν ότι περιέλαβα κάποιον στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε θα φανώ ότι εξάσκησα βία εναντίον δικαστή για να εκδώσει για μένα ευνοϊκή απόφαση, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος επωφελούμενος από τις συμφορές του λαού. Και βέβαια, εάν αγανακτείτε εναντίον των αιτίων των εγκλημάτων που έχουν γίνει, πρέπει να θεωρείτε χρηστούς πολίτες εκείνους που κανέναν δεν αδίκησαν. Και ασφαλώς, κύριοι δικαστές, νομίζω ότι έχω δώσει μεγίστη απόδειξη για τον εαυτό μου στη δημοκρατία (νομίζω ότι έχω αποδείξει τα υπέρ της δημοκρατίας αισθήματά μου).

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α. τὴν αὐτήν: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (επιθετικός) προσδιορισμός στο γνώμην.

ὕμῶν: είναι ονοματικός ετερόπτωτος (γενική διαιρετική) προσδιορισμός στο μηδένα.

ὕπ' ἐμοῦ: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικό αιτίου στη μετοχή ἀπαχθεῖς.

κακῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική της αιτίας ή γενική αντικειμενική) στο επίθετο αἰτίοις.

β. σκέψασθαι: Είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ἄξιον (ἐστὶ). Υποκείμενο απαρεμφάτου: ὑμᾶς (εννοείται). Έχουμε ετεροπροσωπία.

δεδωκέναι: Είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα ἡγοῦμαι. Υποκείμενο ρήματος εννοείται ἐγώ. Υποκείμενο απαρεμφάτου ἐγώ. Έχουμε ταυτοπροσωπία.

ήθελε, να κάνει κακό. Ούτε, πάλι, θα φανώ ότι συμπεριέλαβα κανέναν στον κατάλογο των μη Αθηναίων, ούτε ότι ζήτησα την εύνοια κάποιου δικαστή, ούτε ότι έγινα πλουσιότερος εκμεταλλευόμενος τις δικές σας συμφορές. Κι όμως, αν οργίζεσθε εναντίον των υπευθύνων γι' αυτές τις συμφορές, είναι λογικό να θεωρούνται από σας ανώτεροι αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα κακό. Νομίζω ασφαλώς, άνδρες δικαστές, ότι έχω δείξει με τη μεγαλύτερη αξιοπιστία τα δημοκρατικά μου φρονήματα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2004.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος δείχνει μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό του ότι θα μεταστρέψει τις αρνητικές σε βάρος του εντυπώσεις.
2. Ο Μαντίθεος προβάλλει τα δημοκρατικά του φρονήματα και τη συμμετοχή του στις στρατιωτικές δραστηριότητες της πόλης.
3. Οι αντίπαλοι του Μαντίθεου θεωρούν ότι στη ζωή του ακολούθησε το μέτρο.
4. Ο Μαντίθεος ζητάει από τους βουλευτές να παραβλέψουν το ήθος των κατηγορών.
5. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι ζούσε στην Αθήνα κατά την περίοδο της τυραννίας μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1356a

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της.

Ο ρητορικός λόγος λειτουργεί πειστικά με τρεις τρόπους: άλλοτε μέσω του χαρακτήρα του ρήτορα, άλλοτε μέσω της συγκεκριμένης διάθεσης που δημιουργεί στην ψυχή του ακροατή

και άλλοτε με τα αποδεικτικά ή φαινομενικά αποδεικτικά επιχειρήματα που περιέχει ο ίδιος. Με τον χαρακτήρα του ο ρήτορας πείθει όταν μιλάει με τέτοιον τρόπο ώστε ο λόγος του να τον κάνει αξιόπιστο· γιατί στους έντιμους ανθρώπους χαρίζουμε σε μεγαλύτερο βαθμό και με περισσότερη προθυμία την εμπιστοσύνη μας για όλα, βέβαια, εν γένει, τα θέματα, κατά τρόπο όμως απόλυτο για τα θέματα στα οποία δεν υπάρχει βεβαιότητα και μας αφήνουν περιθώρια αμφιβολίας. Και αυτό όμως πρέπει να προκύπτει από τον λόγο και όχι να είναι το αποτέλεσμα μιας καλής ιδέας που έχουμε από πριν για τον ρήτορα·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **καθηγητής, παράδειγμα, παρανοϊκός, προϊστάμενος, ανέχεια.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατά Ανδροτίωνος §§51.4-52

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press 1907, ανατ. 1966)

Ο λόγος Κατά Ανδροτίωνος γράφτηκε το 355 π.Χ. και σ' αυτόν κατηγορείται ο Ανδροτίων για «γραφή παρανόμων», ότι δηλαδή εισήγαγε πρόταση να στεφανωθεί (να επιβραβευθεί) η Βουλή των Πεντακοσίων, ενώ αυτή δεν είχε επιτελέσει το έργο της. Ο πραγματικός σκοπός του Δημοσθένη ήταν να παραμερίσει πολιτικά τον Ανδροτίωνα, που είχε γίνει αντιπαθητικός από τις εισπράξεις των φόρων.

Καὶ μηδεὶς ὑπολαμβάνετω με λέγειν ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας. Χρῆν γάρ. Ἀλλὰ πῶς; Ὡς ὁ νόμος κελεύει· τῶν ἄλλων ἔνεκα· τοῦτο γάρ ἐστὶ δημοτικόν. Οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὥ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσούτων χρημάτων τοῦτον τὸν τρόπον εἰσπραχθέντων ὠφέλησθε, ὅσον ἐζημίωσθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. Εἰ γὰρ θέλετ' ἐξετάσαι τίνας εἵνεκα μᾶλλον ἂν τις ἔλοιτ' ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὗροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πραότερ' ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ. Ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅπου βούλεσθ' ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονεν, παραλείψω. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πότε πώποτε δεινότατ' ἐν τῇ πόλει γέγονεν; Ἐπὶ τῶν τριάκοντα, πάντες ἂν εἴποιτε. Τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὅστις ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν, ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον.

δημοτικόν: δημοκρατικό

τίνος εἵνεκα (=ἔνεκα): για ποιο λόγο

πώποτε: έως τώρα

οἵκοι: στο σπίτι του

ἀπάγω: συλλαμβάνω με τη χρήση βίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Καὶ μηδεὶς ὑπολαμβάνετω ... πάντα प्राότερ' ἐστὶν ἐν δημοκρατία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

με: είναι στο

χρημάτων: είναι στο

μᾶλλον: είναι στο

π्राότερ': είναι στο

Ἐπὶ τῶν τριάκοντα: είναι στο

τῶν τριάκοντα: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «ὥς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας»: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης, την εισαγωγή και την εκφορά της, και να δηλώσετε τη συντακτική της λειτουργία. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§2-3

A1.

1. – Σ: Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.
2. – Σ: ὥς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν
3. – Λ : ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν
4. – Λ : δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.
5. – Λ : Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1356a

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στη σημασία που έχει να εμφανίζεται ο ομιλητής (εδῶ ο Μαντίθεος) με το ανάλογο ἥθος/χαρακτήρα προκειμένου να κερδίσει τις εντυπώσεις και την εὐνοία (εδῶ των βουλευτῶν). Διαπιστώνει δηλαδή κανείς ότι οι αριστοτελικές αναφορές επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό από τα ὅσα ο Λυσίας ἔγραψε και εκφώνησε ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τον Ὑπὲρ Μαντιθέου.

B4. ἡγήσεσθαι/ἡγεῖσθαι, ἐπιδείξω/ἀποδείξω, εὖνους, καθεστηκόσι, μετέχειν/μετέσχον

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, Κατὰ Ἀνδροτίωνος §§51.4-52

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κανείς ας μην καταλάβει ότι θεωρώ πως τα οφειλόμενα χρήματα δεν ἔπρεπε να είχαν απαιτηθεῖ ἀπὸ τους κακοπληρωτές. Ἐπρεπε. Ἀλλὰ πῶς; Ὅπως και ο νόμος ορίζει, προς ὄφελος των ἄλλων πολιτῶν. Αυτό είναι το πνεῦμα της δημοκρατίας. Γιατί αὐτό που ἔχετε κερδίσει, ἄνδρες Αθηναῖοι, με την απαίτηση ἀσήμαντων χρηματικῶν ποσῶν με τέτοιο τρόπο, δεν εἶναι τίποτα σε σχέση με αὐτό που χάσατε με την υιοθέτηση τέτοιων	Και κανείς ας μη νομίζει ότι ισχυρίζομαι ότι δεν ἔπρεπε να αναγκασθoύν να πληρώσουν ὅσοι καθυστεροῦν τους φόρους. Βεβαίως ἔπρεπε. Ἀλλὰ πῶς; Ὅπως ο νόμος ορίζει, δηλαδή προς το γενικό συμφέρον, διότι αὐτή εἶναι η αρχή της δημοκρατίας. Διότι, πολῖτες Αθηναῖοι, δεν ἔχετε τόσο ωφεληθεῖ ἀπὸ τα χρήματα τα οποία εἰσπράχθηκαν με αὐτὸν τον τρόπο, ὅσο ἔχετε ζημιωθεῖ, διότι εἰσῆχθησαν αὐτοῦ του εἴδους τα ἥθη στην
--	---

συνηθειών στην πολιτική ζωή. Αν πράγματι θέλατε να μάθετε γιατί κάποιος θα προτιμούσε να ζει περισσότερο σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα παρά σε ένα ολιγαρχικό, θα καταλάβετε ότι ο προφανέστατος λόγος είναι ότι στη δημοκρατία όλα είναι πιο φιλήσυχα. Δεν θα μπω στη διαδικασία να δείξω ότι ο κατηγορούμενος έχει αποδειχτεί πιο σκληρός και από οποιαδήποτε ολιγαρχία στον κόσμο. Όμως εδώ στην πόλη μας, πότε έγιναν τα πιο εξωφρενικά πράγματα; Όλοι θα πείτε, την εποχή των Τριάκοντα. Τότε λοιπόν, όπως μαθαίνουμε, κανείς, ενώ μπορούσε να κρυφτεί στο σπίτι του, δεν στερήθηκε το δικαίωμα να σώσει τη ζωή του. Αυτό για το οποίο κατηγορούμε τους Τριάκοντα είναι ότι συλλάμβαναν ανθρώπους παράνομα από την αγορά.

Μτφρ. J.H. Vince. 1935. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ4.

α.

με: είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο λέγειν.

χρημάτων: είναι υποκείμενο στη μετοχή *είσπραχθέντων* (απόλυτη μετοχή).

μᾶλλον: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ρήμα *ἂν ἔλοιτο*.

πραότερα: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) πάντα (του ρήματος *ἐστίν*).

Ἐπὶ τῶν τριάκοντα: είναι (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *ἂν εἴποιτε*.

τῶν τριάκοντα: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *κατηγοροῦμεν*.

β.

πόλη. Διότι αν θέλετε να εξετάσετε για ποιους λόγους θα προτιμούσε κάποιος να ζει υπό δημοκρατικό πολίτευμα παρά υπό ολιγαρχικό, αυτό θα έβρισκε κανείς κυριότερο, ότι όλα στη δημοκρατία είναι πραότερα. Ότι βέβαια αυτός αποδείχθηκε περισσότερο σκληρός και αναιδής από οποιαδήποτε ολιγαρχία θα το παραλείψω. Αλλά σε μας πότε έως τώρα γίνονταν φοβερότερα πράγματα στην πόλη; Όλοι θα δίνετε την απάντηση ότι συνέβησαν στην εποχή των τριάκοντα τυράννων. Εντούτοις τότε, καθώς ακούμε, κάθε πολίτης ήταν ασφαλής, εάν κρυβόταν στην οικία του, αλλά για αυτό κατηγορούμε τους τριάκοντα, ότι αυτοβούλως προέβαιναν σε συλλήψεις στην αγορά.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος, 1961. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

«ὥς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας»: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὥς (υποκειμενική κρίση) και εκφέρεται με οριστική που δηλώνει το πραγματικό [εξάρτηση από αρκτικό χρόνο (άμεσα από το λέγειν και έμμεσα από το ρήμα της κύριας ὑπολαμβάνετω)]. Συντακτική λειτουργία: αντικείμενο στο λέγειν.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§2-3

Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὧς βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με ποιες αναφορές στη δημόσια και την ιδιωτική του ζωή προσπαθεί ο Μαντίθεος να αντιστρέψει τις αρνητικές εντυπώσεις εις βάρος του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§55.3-4

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Αριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Μετά το σύντομο προοίμιον, ο φιλόσοφος πραγματεύεται τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των κληρωτών και αιρετών αξιωματούχων και των υπαλλήλων της διοίκησης.

Όταν γίνεται η κρίση, ρωτούν: «Ποιος είναι ο πατέρας σου και σε ποιον δήμο ανήκεις και ποιος είναι ο πάππος σου, ποια η μητέρα σου και ποιος ο πατέρας της μητέρας σου και από ποιους δήμους;» Μετά τον ρωτούν αν συμμετέχει στη λατρεία του Πατρώου Απόλλωνα και του Ερκείου Δία και πού βρίσκονται τα ιερά τους. Ύστερα, αν έχει οικογενειακούς τάφους και πού βρίσκονται, έπειτα αν φροντίζει τους γονείς του και αν πληρώνει τους φόρους και αν έχει υπηρετήσει τη θητεία του. Αφού του απευθύνει (ο πρόεδρος) αυτές τις ερωτήσεις, του λέει: «Φώναξε τώρα μάρτυρες για όσα είπες». Και όταν παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατηγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ύστερα αποφασίζει η βουλή με ανάταση χεριών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατηγορος, γίνεται αμέσως η ψηφοφορία.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρηματικού τύπου **φαίνωμαι**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Ο ποδοσφαιρικός αγώνας είχε πολλές ενδιαφέρουσες
- Στην Επανάσταση του 1821, εκτός από τους επιφανείς ήρωες, υπήρχε και ένα πλήθος ηρώων.
- Δεν τον βρίσκω πουθενά, είναι εδώ και μέρες.
- Έκανε εντυπωσιακή και τράβηξε αμέσως όλα τα βλέμματα.
- δεν είσαι καλά ενημερωμένος, για αυτό προβάλλεις αυτές τις αντιρρήσεις.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀνδοκίδης, Περὶ τῶν μυστηρίων §§1-2

(έκδ. του Dalmeyda, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1930, ανατ. 1966)

Σε αυτήν τη δίκη ο Ανδοκίδης επιχειρεί να αντικρούσει την κατηγορία ότι παραβίασε το διάταγμα του Ισοτιμίδη, που απαγόρευε στους ασεβείς να εισέρχονται στα ιερά και να παρευρίσκονται στα Ελευσίνια Μυστήρια.

Τὴν μὲν παρασκευὴν, ὧ ἄνδρες, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν, ὥστ' ἐμὲ κακῶς ποιεῖν ἐκ παντὸς τρόπου καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, ἐξ ἀρχῆς ἐπειδὴ τάχιστα ἀφικόμην εἰς τὴν πόλιν ταυτηνί, σχεδόν τι πάντες ἐπίστασθε, καὶ οὐδὲν δεῖ περὶ τούτων πολλοὺς λόγους ποιεῖσθαι· ἐγὼ δέ, ὧ ἄνδρες, δεήσομαι ὑμῶν δίκαια καὶ ὑμῖν τε ῥάδια χαρίζεσθαι καὶ ἐμοὶ ἄξια πολλοῦ τυχεῖν παρ' ὑμῶν. Πρῶτον μὲν ἐνθυμηθῆναι ὅτι νῦν ἐγὼ ἤκω οὐδεμιᾶς μοι ἀνάγκης οὔσης παραμεῖναι, οὔτ' ἐγγυητὰς καταστήσας οὔθ' ὑπὸ δεσμῶν ἀναγκασθεῖς, πιστεύσας δὲ μάλιστα μὲν τῷ δικαίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῖν, γνῶσεσθαι τὰ δίκαια καὶ μὴ περιόψεσθαι με ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν διαφθαρέντα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον σώσειν δικαίως κατὰ τε τοὺς νόμους τοὺς ὑμετέρους καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ὑμεῖς ὁμόσαντες μέλλετε τὴν ψῆφον οἶσιν.

ταυτηνί: αυτήν εδώ

περιόψεσθαι <περιοράω-ω>: παραβλέπω, επιτρέπω, ανέχομαι

όμόσαντες <ὁμνυμι>: ορκίζομαι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Τὴν μὲν παρασκευὴν, ... τυχεῖν παρ' ὑμῶν*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «*ποιεῖσθαι*», «*χαρίζεσθαι*», «*τυχεῖν*»: Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 3) επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 3).

β. «*οὔσης*», «*καταστήσας*»: Να αναγνωρίσετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων μετοχών του κειμένου και να τις χαρακτηρίσετε ως συνημμένες ή απόλυτες αιτιολογώντας τις επιλογές σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§2-3

A1.

Ο Μαντίθεος σχετικά με τη δημόσια ζωή του προβάλλει τα δημοκρατικά του φρονήματα και τη συμμετοχή του στους ίδιους κινδύνους που είχαν βρεθεί και οι βουλευτές. Στην ιδιωτική του ζωή ισχυρίζεται ότι ακολούθησε πάντα το μέτρο και έζησε με πολύ διαφορετικό τρόπο από αυτόν που ισχυρίζονται οι κατήγοροί του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία* §§55.3-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Άριστοτέλης αναφέρεται στις αρχικές καθιερωμένες ερωτήσεις της δοκιμασίας, με την οποία γίνεται εξονυχιστικός έλεγχος της προσωπικότητας του δοκιμαζόμενου. Κοινά σημεία που εντοπίζονται στα δύο αποσπάσματα είναι οι αναφορές στην κοινωνική και δημόσια ζωή του δοκιμαζόμενου.

B4. φάσεις, αφανών, άφαντος/εξαφανισμένος, εμφάνιση, προφανώς

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άνδοκίδης, *Περί τῶν μυστηρίων* §§1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Η προετοιμασία και η προθυμία των εχθρών μου, κύριοι, να με βλάψουν με κάθε τρόπο, τόσο δίκαιο όσο και άδικο, από την πρώτη στιγμή που έφτασα σε αυτήν εδώ την πόλη, είναι γνωστή σχεδόν σε όλους σας, και δεν χρειάζεται να πω πολλά για αυτό το θέμα· θα σας ζητήσω, όμως, κύριοι, κάτι δίκαιο, που και εσείς θα είναι εύκολο να μου το προσφέρετε και εγώ θα αξίζει να το αποκτήσω από εσάς. Καταρχάς, να έχετε κατά νου ότι εγώ έχω τώρα παρουσιαστεί στο δικαστήριο, ενώ δεν με αναγκάζει κανείς να παρίσταμαι εδώ, αφού ούτε εγγυητές έχω ορίσει ούτε τελώ υπό κράτηση, επειδή έχω εμπιστοσύνη πρώτα και κύρια στη δικαιοσύνη και έπειτα σε εσάς ότι θα

Τα τεχνάσματα και την επιθυμία των εχθρών μου, κύριοι δικαστές, να μου κάνουν κακό με κάθε τρόπο και δικαίως και αδικώς, από την πρώτη στιγμή που επέστρεψα σ' αυτήν εδώ την πόλη, τη γνωρίζετε όλοι σας περίπου και δεν χρειάζεται καθόλου να πολυλογώ γι' αυτά· θα σας παρακαλέσω, κύριοι δικαστές, για πράγματα που είναι δίκαια και εύκολα σ' εσάς να τα κάνετε για χάρη μου και για μένα πολύτιμα να τ' αποκτήσω από σας. Και πρώτον (σας παρακαλώ) να λάβετε υπόψη σας ότι εγώ τώρα προσέρχομαι (ενώπιόν σας), αν και δεν είχα καμία ανάγκη να μείνω, χωρίς ούτε εγγυητές να βάλω, ενώ δεν αναγκάζομαι και από υποχρεώσεις μου, αλλ' ακριβώς επειδή πίστεψα πρώτον στο δίκαιο και δεύτερον σ' εσάς, ότι θ' αποφασίσετε τα

λάβετε δίκαιη απόφαση και δεν θα επιτρέψετε να με εξοντώσουν άδικα οι εχθροί μου, αλλά αντίθετα θα με σώσετε, εφαρμόζοντας το δίκαιο, όπως προβλέπουν οι νόμοι σας και οι όρκοι σύμφωνα με τους οποίους καλείστε να ψηφίσετε.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος – Επιμ. Δ. Ιακώβ. 2006.

Γ4.

α.

ποιεῖσθαι: Είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *δεῖ*. Υποκείμενο απαρεμφάτου: *ἐμέ* (εννοείται): ετεροπροσωπία.

χαρίζεσθαι: Είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *δεήσομαι*. Υποκείμενο ρήματος εννοείται *ἐγώ*. Υποκείμενο απαρεμφάτου *ὕμᾱς* (εννοείται): ετεροπροσωπία.

τυχεῖν: Είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *δεήσομαι*. Υποκείμενο ρήματος εννοείται *ἐγώ*. Υποκείμενο απαρεμφάτου *ἐγώ*. Έχουμε ταυτοπροσωπία.

β. οὕσης: Είναι (επιρρηματική) εναντιωματική μετοχή με υποκείμενο το *ἀνάγκης*· πρόκειται για απόλυτη μετοχή (γενική απόλυτη), καθώς το υποκείμενο της μετοχής δεν είναι όρος της πρότασης (το ρήμα το οποίο προσδιορίζει επιρρηματικά έχει ως υποκείμενο το *ἐγώ*).

καταστήσας: Είναι (επιρρηματική) αιτιολογική μετοχή με υποκείμενο το *ἐγώ*· πρόκειται για συνημμένη μετοχή στο υποκείμενο του ρήματος *ἤκω* το οποίο προσδιορίζει επιρρηματικά.

δίκαια και δεν θα με αφήσετε να καταστραφώ αδικώς από τους εχθρούς μου και πολύ περισσότερο ότι θα με σώσετε δίκαια, σύμφωνα και με τους νόμους σας και με τους όρκους που δώσατε, προκειμένου ν' αποφασίσετε.

Μτφρ. Ε. Ανδρουλιδάκης. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι σε νεαρότερη ηλικία σύχναζε σε καταγώγια, όπως και άλλοι νέοι της εποχής του.
2. Κατά τον Μαντίθεο οι συκοφαντικές συμπεριφορές χαρακτήριζαν πολλούς νέους που σύχναζαν στα καταγώγια.
3. Ο Μαντίθεος ομολογεί ότι ήταν φιλόδικος, όπως και πολλοί άλλοι Αθηναίοι.
4. Ο Μαντίθεος καλεί τους βουλευτές να αναλογιστούν τις στρατιωτικές υπηρεσίες του προς την πόλη.

β. «... καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «εἰς τοιούτους ἀγῶνας»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος Κατὰ σιτοπωλῶν είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού

περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλών και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγελθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διοίκηση, επίτευξη, εντριβή, κάτοπτρο, εκδήλωση.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αίσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1.1-2.5

(έκδ.των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αισχίνης επικαλέστηκε τον νόμο για τη δοκιμασίαν των ρητόρων, δηλαδή ανάγκασε τον Τίμαρχο να αποδείξει σε δίκη ότι δεν είχε υποπέσει σε αδικήματα τα οποία στερούσαν από τους Αθηναίους το δικαίωμα να παίρνουν τον λόγο σε δημόσιες συνελεύσεις.

Οὐδένα πώποτε τῶν πολιτῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε γραφὴν γραψάμενος οὔτ' ἐν εὐθύναις λυπήσας, ἀλλ' ὡς ἔγωγε νομίζω μέτριον ἑμαυτὸν πρὸς ἕκαστα τούτων παρεσχηκώς, ὁρῶν δὲ τήν τε πόλιν μέγала βλαπτομένην ὑπὸ Τιμάρχου τουτουὶ δημηγοροῦντος παρὰ τοὺς νόμους, καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ συκοφαντούμενος – ὃν δὲ τρόπον, προϊόντος ἐπιδείξω τοῦ λόγου – ἐν τι τῶν αἰσχίστων ἡγησάμην **εἶναι** μὴ βοηθῆσαι τῇ τε πόλει πάσῃ καὶ τοῖς νόμοις καὶ ὑμῖν καὶ ἑμαυτῷ· εἰδὼς δ' αὐτὸν ἐνοχον ὄντα οἷς ὀλίγῳ

πρότερον ἠκούσατε ἀναγινώσκοντος τοῦ γραμματέως, ἐπήγγειλα αὐτῷ τὴν δοκιμασίαν ταυτηνί. Καὶ ὡς ἔοικεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ εἰωθότες λόγοι **λέγεσθαι** ἐπὶ τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ εἰσὶ ψευδεῖς. Αἱ γὰρ ἴδιαι ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπανορθοῦσι. Τοῦ μὲν οὖν ὅλου ἀγῶνος φανήσεται οὐθ' ἡ πόλις αἰτία οὔσα Τιμάρχῳ οὐθ' οἱ νόμοι οὐθ' ὑμεῖς οὔτ' ἐγώ, ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ἑαυτῷ.

γραφήν γραψάμενος: κατηγορήσα για δημόσιο αδίκημα

ἐν εὐθύναις: σε λογοδοσία

τουτουί: αυτού εδώ

ἐπήγγειλα: ζήτησα

ταυτηνί: αυτήν εδώ

ἐπανορθοῦσι: διορθώνουν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Οὐδένα ... ἑμαυτῷ**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κυριότερη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

μέτριον: είναι..... στο

τοῦ λόγου: είναι..... στο

ἔνοχον: είναι..... στο

ψευδεῖς: είναι..... στο

(μονάδες 4)

β. Να προσδιορίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου επισημαίνοντας το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Λ: πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

β.

Με τη φράση «εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας» ο Μαντίθεος αναφέρεται στις επιμέρους περιπτώσεις δικῶν ἢ καταγγελιῶν: δίκη, γραφή, εἰσαγγελία.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ἀπὸ τον Κατὰ σιτοπωλῶν λόγο του Λυσία μπορεί να συσχετιστεῖ με το ἀπόσπασμα ἀπὸ τον Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγο αναφορικὰ με το φαινόμενο της συκοφαντίας και της κατασκευῆς ψευδῶν ειδήσεων.

B4. διώκηκα, τυγχάνουσι, διατριβάς, ὄψεσθ' / ὁρᾶτε, δῆλον

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§1-2.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Ουδέποτε, Αθηναῖοι πολῖτες, ἀσκησα δημόσια αγωγή ἢ ἐνόχλησα κάποιον πολῖτη, που εἶχε διαχειρισθεῖ τα δημόσια πράγματα, αξιώνοντας να λογοδοτήσῃ αὐτός και μάλιστα, ὅπως νομίζω τουλάχιστον, υπῆρξα ἐπιφυλακτικός και στα δύο αὐτά σημεία· ἐπειδὴ ὅμως βλέπω ὅτι ἡ πόλη υπερβολικά βλάπτεται ἀπὸ τούτον ἐδῶ τον Τίμαρχο, που ἐμφανίζεται στο βῆμα παρὰ τους νόμους, και ἐπειδὴ ἐγὼ κυρίως συκοφαντούμαι –και με ποῖον τρόπο, τούτο θα φανεί στην πρόοδο του λόγου μου– νόμισα ὅτι θα ἦταν	Ποτέ ἕως τώρα, ἄνδρες Αθηναῖοι, οὔτε κατηγορήσα κανέναν για δημόσιο ἀδίκημα, οὔτε ἐνόχλησα κανέναν, ὅταν ἔδινε λόγο για τα δημόσια πράγματα που διαχειρίστηκε, ἀλλ' ὅπως ἐγὼ τουλάχιστον νομίζω, τήρησα στάση ἐπιφυλακτική και στις δύο αὐτές περιστάσεις· ἐπειδὴ ὅμως βλέπω ὅτι ἡ πόλη βλάπτεται ἀπὸ αὐτὸν ἐδῶ τον Τίμαρχο, ο οποίος μιλά ἀπὸ το δημόσιο βῆμα παρὰ τους νόμους και ἐπειδὴ ἐγὼ ἀτομικά συκοφαντούμαι –κατὰ ποῖο δε τρόπο, θα ἀποδείξω κατὰ την πρόοδο του λόγου μου –
--	---

μία από τις πλέον επαίσχυντες πράξεις το να μην εκτελέσω το καθήκον μου προς την πόλη, προς τους νόμους, προς εσάς και προς τον εαυτό μου. Γνωρίζοντας ότι αυτός είναι ένοχος των πράξεων που προ ολίγου ακούσατε να διαβάζει ο γραμματέας, άσκησα κατ' αυτού την παρούσα δοκιμασία. Και φυσικά, δεν είναι ψευδές αυτό που λέγεται συνήθως εξ αφορμής των πολιτικών δικών: οι προσωπικές εχθρότητες είναι εξαιρετικά ωφέλιμες για το δημόσιο συμφέρον. Θα καταστεί δε φανερό ότι όλη αυτήν τη δίκη δεν την προκάλεσε εις βάρος του Τιμάρχου ούτε η πόλη, ούτε οι νόμοι, ούτε σεις, ούτε εγώ, αλλ' αυτός ο ίδιος.

Μτφρ. Γ. Κορδάτος & Η. Ηλιού. 1939.
Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

νόμισα ότι θα ήταν μία από τις επαίσχυντες πράξεις να μην έρθω σε βοήθεια και της πόλης και των νόμων και δική σας και εμένα του ίδιου· γνωρίζοντας ότι αυτός είναι ένοχος για τις πράξεις, τις οποίες ακούσατε να διαβάζει προηγουμένως ο γραμματέας, τον κάλεσα να δικαιολογήσει προ παντός άλλου την άνοδό του στο βήμα. Και, όπως φαίνεται, άνδρες Αθηναίοι, δεν είναι ψευδείς οι λόγοι, οι οποίοι συνηθίζεται να λέγονται εξ αφορμής των πολιτικών δικών, ότι δηλαδή οι προσωπικές έχθρες συντελούν, ώστε να διορθώνονται πολλές από τις δημόσιες καταχρήσεις. Θα γίνει δε φανερό ότι για όλη αυτή τη δίκη εις βάρος του Τιμάρχου δεν υπήρξε αίτια ούτε η πόλη ούτε οι νόμοι ούτε εγώ, αλλ' αυτός ο ίδιος.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. [1963] 1975.
Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

μέτριον: είναι κατηγορούμενο στο *έμαυτόν* (αντικείμενο της μετοχής *παρεσχηκώς*).

τοῦ λόγου: είναι υποκείμενο στη μετοχή *προϊόντος* (γενική απόλυτος).

ἔνοχον: είναι κατηγορούμενο στο *αὐτόν* (υποκείμενο της μετοχής *ὄντα*).

ψευδεῖς: είναι κατηγορούμενο στο *οἱ λόγοι* (υποκείμενο του ρήματος *οὐκ εἰσί*).

β. εἶναι: Είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *ἡγησάμην*. Υποκείμενο του ρήματος *ἡγησάμην* εννοείται *ἐγώ*. Υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το *τι*. Επομένως, έχουμε ετεροπροσωπία.

λέγεσθαι: Είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στη μετοχή *εἰωθότες*. Υποκείμενο της μετοχής *εἰωθότες* είναι *οἱ λόγοι*. Υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι *οἱ λόγοι*. Επομένως, έχουμε ταυτοπροσωπία.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὧς βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Στην κοινωνική ζωή του ο Μαντίθεος επέδειξε κόσμια συμπεριφορά.
2. Ο Μαντίθεος ακολουθούσε το παράδειγμα της άσπυτης ζωής των νέων της εποχής του.
3. Ο Μαντίθεος υπαινίσσεται ότι έγινε εις βάρος του κάποιου είδους δίκη ή καταγγελία.
4. Κατά τον Μαντίθεο οι Αθηναίοι εμπλέκονταν συχνά σε δικαστικές διαμάχες.
5. Ο Μαντίθεος ζητά από τους βουλευτές να αναλογιστούν τις στρατιωτικές υπηρεσίες του προς την πόλη.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγιτικός §§48-50

Στον Ἀρεοπαγιτικό ο Ἰσοκράτης κάνει ἐκκλήση προς τους συμπολίτες του Αθηναίους για αναπροσαρμογή της πολιτικής τους στα εσωτερικά και εξωτερικά θέματα και επιστροφή στις πατροπαράδοτες αρχές διακυβέρνησης της πόλης, όταν ο Ἀρειος Πάγος ήταν ο θεματοφύλακας της ηθικής διαπαιδαγώγησης των πολιτῶν.

Γι' αὐτό δεν σύχναζαν οι νέοι σε μέρη τυχερῶν παιχνιδιῶν, οὔτε σε χαμαιτυπεία με αὐλητρίδες, οὔτε σε συγκεντρώσεις τέτοιου είδους ὅπου σήμερα περνούν την ημέρα τους,

αλλά αφοσιώνονταν στις ασχολίες στις οποίες είχαν ταχθεί, όπου θαύμαζαν και ζήλευαν όσους πρώτευαν σ' αυτά. Τόσο πολύ απέφευγαν την αγορά, ώστε, και αν καμιά φορά αναγκάζονταν να περάσουν μέσα από αυτήν, όλοι έβλεπαν ότι το έκαναν με πολλή συστολή και σωφροσύνη. Το να αντιμιλούν στους μεγαλύτερους ή να τους κοροϊδεύουν το θεωρούσαν φοβερότερο από όσο φοβερό θεωρείται σήμερα η ανάρμοστη συμπεριφορά προς τους γονείς. Κανένας, ούτε καν καλός υπηρέτης, θα τολμούσε να φάει ή να πιει ποτό σε καπηλειό· γιατί φρόντιζαν να είναι σεμνοί και να μη βωμολοχούν. Ακόμη, αυτούς που αστειεύονταν και είχαν κάποιαν ικανότητα να κοροϊδεύουν, όσους σήμερα αποκαλούν ευφυείς, εκείνοι τους θεωρούσαν ανόητους. Κανείς ας μη νομίσει ότι διάκειμαι δυσμενώς προς όσους είναι σε νεαρή ηλικία. Γιατί δεν τους θεωρώ υπεύθυνους για όσα συμβαίνουν· εξάλλου, γνωρίζω καλά ότι οι περισσότεροι από αυτούς είναι ελάχιστα ευχαριστημένοι με αυτή την κατάσταση, η οποία τους επιτρέπει να επιδίδονται σ' αυτές τις ακολασίες. Γι' αυτό δεν θα είχα καμιά δικαιολογία να κατηγορώ αυτούς· πολύ πιο δίκαιο θα ήταν να καταφέρομαι εναντίον εκείνων που κυβέρνησαν την πόλη λίγο πιο μπροστά από μας.

Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρηματικού τύπου **είχον**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Τα επιχειρήματά του δεν είχαν καμιά με το θέμα.
- Όταν ο καταναλωτής καθυστερεί την εξόφληση του λογαριασμού ύδρευσης, η νερού μπορεί να διακοπεί.
- Το μας συμμετείχε στους μαθητικούς αθλητικούς αγώνες.
- Μπορείς να του εμπιστευτείς το μυστικό σου, είναι
- Εκ των υστέρων ένιωθε για τη βάνανυση συμπεριφορά του.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδαχές του Ίσοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλευεῖν, ὧν χρή τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. **Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν.** Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανεν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκόπησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγερᾷσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾷσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαί τινος: επιθυμῶ πολύ κάτι

ὁμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλως: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Διόπερ ἡμεῖς ... βεβαιότερόν ἐστιν.**».

Μονάδες 20

Γ4.

«**Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν.**».

α. Στην παραπάνω περίοδο, αφού διακρίνετε τις κύριες από τις δευτερεύουσες προτάσεις (μονάδες 3), να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών προτάσεων (μονάδες 2).

β. Ο ρήτορας στην παραπάνω περίοδο επισημαίνει την αξία της αρετής με μία σύγκριση. Να εντοπίσετε τους δύο όρους της σύγκρισης (μονάδες 4), καθώς και τις λέξεις που δηλώνουν την ανωτερότητα του ενός όρου σε σχέση με τον άλλον (μονάδα 1).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Σ: μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς
2. – Λ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδεῖξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας.
5. – Σ: Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγитικός §§48-50

Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Ἰσοκράτης κακίζει τη νεολαία της εποχής του για μία σειρά από κακές συνήθειες, στις οποίες αναφέρεται και ο Μαντίθεος (πιο συνοπτικά). Επομένως, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για εμβάθυνση στη συγκεκριμένη αναφορά του Μαντίθεου, αλλά και για συσχετισμό (ή και ερμηνεία) των αντιλήψεων για τους νέους της Αθήνας τον 4ο αι. π.Χ..

B4. σχέση, παροχή, σχολείο, εχέμυθος, ενοχές.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γι' αυτό ακριβῶς ἐγὼ ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιδίωξα προτροπὴ ἀλλὰ ἐγράψα φιλική συμβουλή, ἔχω σκοπὸ νὰ σε συμβουλευῶ ποια πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποιοῦ εἶδους ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τοὺς. Διότι ὅσοι βάδισαν αὐτὸν τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ μόνον κατόρθωσαν νὰ φθάσουν πραγματικὰ τὴν ἀρετὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία κανένα ἀπόκτημα δὲν ὑπάρχει σπουδαιότερον καὶ

Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἐπειδὴ δὲν κόπιασα νὰ βρῶ κάποια προτροπὴ, ἀλλὰ φιλικὰ ἐγράψα συμβουλή, θὰ σε συμβουλευῶ ποια πράγματα πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦν οἱ νεότεροι, καὶ ἀπὸ ποια ἔργα νὰ ἀπέχουν καὶ με ποιοὺς ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφονται καὶ πῶς νὰ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τοὺς. Διότι ὅσοι κράτησαν αὐτὸν τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, αὐτοὶ μόνον πέτυχαν πραγματικὰ τὴν ἀρετὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία κανένα ἀπόκτημα δὲν εἶναι σεμνότερον καὶ ασφαλέστερον. Διότι τὴν μὲν

ασφαλέστερο. Διότι την ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει ή η ασθένεια την μαραίνει, ενώ ο πλούτος είναι υπηρέτης της κακίας περισσότερο παρά της αγαθότητας, διότι δίνει από τη μια μεριά δικαίωμα στην οκνηρία, και παρακινεί τους νέους στις απολαύσεις από την άλλη· επιπλέον η σωματική δύναμη όταν συνοδεύεται από φρόνηση συνήθως ωφελεί, χωρίς αυτήν όμως συνήθως βλάπτει περισσότερο εκείνους οι οποίοι την έχουν και τα σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, στις ασκήσεις της ψυχής όμως ρίχνει σκοτάδι. Η απόκτηση, λοιπόν, της αρετής από εκείνους στους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο μαζί με τον νου, μόνη αυτή αφενός γερνάει μαζί με τον άνθρωπο, αφετέρου είναι καλύτερη από τον πλούτο, πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι καθιστά τα αδύνατα για τους άλλους δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τον λαό τα υπομένει με θάρρος, διότι θεωρεί την οκνηρία ντροπή και την εργατικότητα έπαινο.

Μτφρ. Ι. Θ. Ρώσσης. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

Γ4.

α.

«Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν»: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση

«οὗτοι μόνον τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν»: Κύρια πρόταση

«ἥς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν»: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση

β.

ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει συνήθως ή η ασθένεια μαραίνει, ο δε πλούτος εξυπηρετεί περισσότερο την κακία παρά την αγαθότητα, διότι στην οκνηρία από τη μια μεριά παρέχει δικαίωμα, ενώ προτρέπει από την άλλη τους νέους στις ηδονές· η σωματική δύναμη μαζί με τη φρόνηση συχνά ωφελεί, ενώ χωρίς αυτήν περισσότερο βλάπτει συνήθως αυτούς που την έχουν και τα μέν σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, γίνεται όμως εμπόδιο στην επιμέλεια και άσκηση της ψυχής. Μόνη η αρετή γερνάει μαζί με εκείνους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο στην ψυχή τους, είναι επιπλέον ανώτερη από τον πλούτο και πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι τα αδύνατα για τους άλλους τα καθιστά δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τους πολλούς τα υπομένει χωρίς φόβο, και θεωρεί ότι η οκνηρία είναι ατιμία, ενώ η εργατικότητα έπαινος.

Μτφρ. Πρωτοψάλτης. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

κτῆμα: Πρώτος όρος σύγκρισης

ῆς: (=τῆς ἀρετῆς) Δεύτερος όρος σύγκρισης (γενική συγκριτική)

σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν: Τα παραθετικά (παρατακτικά συνδεόμενα) που δηλώνουν τη σύγκριση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με άτομα που είχαν άσωτη ζωή.
2. Κατά τον Μαντίθεο, οι νέοι που επιδίδονταν σε ακολασίες, διέδιδαν ψευδείς φήμες εναντίον του και τον συκοφαντούσαν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι έχει εμπλακεί τόσο σε ιδιωτική, όσο και σε δημόσια δίκη.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι άλλοι Αθηναίοι ήταν φιλόδικοι.

β. «**καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ**»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν**; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §§2-4

Ο ομιλητής προσπαθεί κατά τη δοκιμασίαν του να αποδείξει ότι, μολονότι παρέμεινε στην Αθήνα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης των Τριάκοντα, δεν υπήρξε συνεργός ή ομοϊδεάτης τους.

Αν, λοιπόν, πιστεύουν ότι «φορτώνουν» σ' εμένα όσα δεινά υπόφερε η πόλη από τους τριάντα τυράννους, τους θεωρώ αδύναμους να τα απαριθμήσουν· γιατί, δεν έχουν αναφέρει ούτε το ελάχιστο μέρος από όσα αίσχη έχουνπραχθεί από κείνους· αν όμως μιλούν γι' αυτά, σα να αφορά κάτι και μένα, θα αποδείξω ότι όλοι τους ψεύδονται και ότι εγώ ήμουν τέτοιος, όποιου είδους ακριβώς θα ήταν ο πιο ακραιφνής δημοκράτης που παρέμεινε στην πόλη. Σας παρακαλώ, κύριοι δικαστές, να μη συμπλέετε με τους συκοφάντες. Γιατί, δουλειά τους είναι να κατηγορούν κι αυτούς που είναι εντελώς αθώοι (γιατί από αυτούς θα αποσπούσαν τα μεγαλύτερα χρηματικά ποσά), ενώ δικό σας καθήκον είναι να εξασφαλίζετε ισοπολιτεία σ' αυτούς που δεν αδικούν σε τίποτα. Γιατί, έτσι θα δημιουργούσατε περισσότερους φίλους προς το δημοκρατικό πολίτευμα. Και έχω την αξίωση, άνδρες δικαστές, αν αποδείξω ότι δεν έχω γίνει αίτιος για καμιά συμφορά και ότι έχω κάνει πολλά καλά στην πόλη και με προσωπική μου σωματική δράση και με χρήματα, αυτά να μου αναγνωριστούν από σας, όσα είναι δίκαιο να πετυχαίνουν όχι μόνον αυτοί που ευεργετούν αλλά και αυτοί που δεν έχουν διαπράξει κανένα αδίκημα.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ουσία, αόρατος, άσχημος, υπόδειγμα, άγονος**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§24-25

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στον λόγο αυτό παρατίθενται από τον Ισοκράτη προς τον νεαρό Δημόνικο διάφορες πρακτικές συμβουλές που αφορούν σε έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσης πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ **γενέσθαι** τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονεν. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῷ **διαμένειν**. Ὅμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῷ τῶν φίλων μήτ' ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. **Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι προσποιῇ.** Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς

ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχὼν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχὼν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἕκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς.

μεταλλάττω: ἀλλάζω, τροποποιῶ

τὸ ἀπόρρητον: τὸ μυστικό (εδώ)

αὐτεπάγγελτος: με τὴ δική σου θέληση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στὴ Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «*Μηδένα φίλον ποιοῦ ... τὸ δεῖσθαι προσποιῇ*».

Μονάδες 20

Γ4. α. Να αναγνωρίσετε τὸ εἶδος καὶ τὸν συντακτικὸ ρόλο τῶν υπογραμμισμένων ἀπαρεμφάτων τοῦ κειμένου, καὶ στὴ συνέχεια νὰ ελέγξετε ἀν ἔχουμε ταυτοπροσωπία ἢ ετεροπροσωπία (μονάδες 6).

β. Ὁ Ἰσοκράτης δίνει μία συμβουλή στὸν νεαρό Δημόνικο διατυπώνοντας ἕνα ὑποθετικὸ λόγο: «*Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι προσποιῇ*». Να τὸν αναγνωρίσετε ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦ καὶ νὰ αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.

α.

1. – Λ : ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι [...] καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
4. – Σ: καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

β.

Ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν** αναφέρεται στους κύβους, τους πότους και τις (τὰς) τοιαύτας ἀκολασίας, στις κακές συνήθειες δηλαδή πολλῶν νεαρῶν Αθηναίων, ὅπως τα τυχερά παιχνίδια (ζάρια), την κατανάλωση ποτῶν και γενικότερα την άσωτη ζωή.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §2-4

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο ομιλητής τονίζει ὅτι εἶναι συκοφάντες οἱ κατήγοροι και ὅτι ο ἴδιος εἶναι ακραιφνής δημοκράτης. Στη συνέχεια, απευθύνει ἐκκλήση στους δικαστές να μην συμπλέουν με τους συκοφάντες, γιατί ἔργο τους εἶναι να κατηγοροῦν τους αθῶους. Ο Μαντίθεος, κατά ἀντίστοιχο τρόπο, διαφοροποιεῖ τον εαυτό του ἀπὸ τους συκοφάντες κατηγοροῦς του, που διάγουν άσωτο βίο. Επομένως, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεῖ για σύγκριση αναφορικά με τον ρόλο των συκοφαντῶν στην αρχαία Αθήνα.

B4. εἶναι/ ὄντας, ὄψεσθ' / ὁρᾶτε, εἶχον/ παρέχω, ἀποδείξαι, γεγεννημένην

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§24-25

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κανένα να μη κάνεις φίλο προτού εξετάσεις πώς έχει συμπεριφερθεῖ προς τους παλαιούς του φίλους· διότι πρέπει να προβλέπεις ὅτι θα συμπεριφερθεῖ και προς εσένα, ὅπως συμπεριφέρθηκε και προς εκείνους. Να	Να μη κάνεις κανένα φίλο, προτού εξετάσεις, πώς έχει μεταχειρισθεῖ τους προηγούμενους φίλους του· διότι ἔλπιζε, ὅτι αὐτός θα συμπεριφερθεῖ και προς εσένα με τον ἴδιο τρόπο, ὅπως και προς εκείνους·
---	--

γίνεσαι μεν αργά φίλος, αφού όμως γίνεις φίλος να μένεις πιστός στην φιλία. Διότι είναι εξ ίσου απρεπές να μην έχεις κανένα φίλο και να αλλάζεις πολλούς φίλους συχνά. Να μη δοκιμάζεις τους φίλους σου κατά τέτοιο τρόπον ώστε από τη δοκιμή αυτή να προέρχεται για σένα ζημία, μήτε όμως να θέλεις να έχεις τους φίλους σου αδοκίμαστους. Αυτό θα κατορθώσεις, αν προσποιείσαι ενώπιον αυτών ότι έχεις ανάγκες τις οποίες δεν έχεις· να ανακοινώνεις σ' αυτούς ζητήματα, τα οποία μπορούν να κοινολογηθούν, παρουσιάζοντας αυτά ως μυστικά· αν διαψευσθείς στις ελπίδες σου, δεν θα υποστείς από αυτό καμία ζημία, εάν όμως οι ελπίδες σου επιβεβαιωθούν, θα έχεις ασφαλέστερη γνώση του χαρακτήρα των φίλων σου. Να δοκιμάζεις τους φίλους στις δυστυχίες και στους κοινούς κινδύνους· διότι τον μεν χρυσό δοκιμάζουμε στη φωτιά, ενώ τους φίλους τους διακρίνουμε στις ατυχίες. Θα τηρήσεις άριστη στάση απέναντι στους φίλους σου, αν δεν περιμένεις αυτοί να σου γνωρίσουν τις ανάγκες τους, αλλ' αν αυθόρμητα έλθεις σε βοήθειά τους, όταν οι περιστάσεις το επιβάλλουν.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1950. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

με βραδύτητα να γίνεσαι φίλος, όταν όμως γίνεις να προσπαθείς να παραμένεις· διότι είναι εξ ίσου αισχρό το να μην έχεις κανένα φίλο και το να αλλάζεις πολλούς συντρόφους· ούτε με βλάβη να δοκιμάζεις τους φίλους, ούτε πάλι να θέλεις να μη δοκιμάζεις τους φίλους σου· τούτο μάλιστα θα κατορθώσεις, εάν, χωρίς να έχεις ανάγκη, προσποιείσαι ότι έχεις· όσα δύνανται να λεχθούν, να τα ανακοινώνεις, ως εάν επρόκειτο για μυστικά· διότι αν μεν αποτύχεις σε τίποτε δεν θα βλαφθείς· αν όμως επιτύχεις, θα γνωρίσεις καλύτερα τον χαρακτήρα τους. Να δοκιμάζεις τους φίλους και από την κακοτυχία κατά τον βίο και από τη συμμετοχή στους κινδύνους· διότι το μεν χρυσάφι το δοκιμάζουμε στη φωτιά, τους φίλους όμως τους γνωρίζουμε καλά στα ατυχήματα. Τότε θα εξυπηρετήσεις τους φίλους με άριστο τρόπο, εάν δεν περιμένεις τις παρακλήσεις τους, αλλά εάν αυτόκλητος βοηθάς αυτούς στις κακές περιστάσεις.

Μτφρ. Μ. Πρωτοψάλτης. [1939] χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

γενέσθαι: Είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα ἔλπιζε. Υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το αὐτόν. Υποκείμενο του ρήματος εννοείται το σύ. Επομένως, έχουμε ετεροπροσωπία.

διαμένειν: Είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα πειρῶ. Υποκείμενο του απαρεμφάτου εννοείται το σύ. Υποκείμενο του ρήματος εννοείται το σύ. Επομένως, έχουμε ταυτοπροσωπία.

β.

Υπόθεση: *ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι προσποιῇ* (ἐὰν + υποτακτική ενεστώτα)

Απόδοση: *Τοῦτο δὲ ποιήσεις* (οριστική μέλλοντα)

Πρόκειται για υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐήθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὗτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Με βάση το αρχαίο κείμενο να επιλέξετε από τις παρακάτω διατυπώσεις εκείνη με την οποία ολοκληρώνεται ορθά το νόημα (μονάδες 2), και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε κάθε επιλογή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2):

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου

- 1) α. ὅλοι ὅσοι εἶχαν ζήσει ἐκτός Αθῆνας κατὰ τὴν περίοδο τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος ἀναγράφονταν στο σανίδιο με τὴν ιδιότητα τοῦ ἱπέα.
β. στο σανίδιο υπήρχαν παραλείψεις, καθὼς δεν εἶχαν ἀναγραφεί με ἀκρίβεια ὅλοι ὅσοι εἶχαν παραδεχθεῖ ὅτι ἦταν ἱπεῖς κατὰ τὴν περίοδο τοῦ τυραννικοῦ καθεστώτος.
- 2) α. ἦταν εὐκόλο να ἀλλοιώσει κανεὶς τὰ ονόματα που εἶχαν ἀναγραφεί στο σανίδιο.
β. ἦταν δύσκολο να ἀλλοιώσει κανεὶς τὰ ονόματα που εἶχαν ἀναγραφεί στο σανίδιο.

β. Να ἀπαντήσετε τὶς παρακάτω ἐρωτήσεις:

- 1) «ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν»: Σε ποια λέξη τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀναφέρεται ὁ Μαντίθεος με τὴν ἀντωνυμία «τούτῳ»; (μονάδες 2)
- 2) «...ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν»: Σε ποίους ἀναφέρεται ὁ Μαντίθεος με τὴν ἀντωνυμία «αὐτῶν»; (μονάδες 2)

- 3) «...*ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι*»: Σε τι αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «*ἐκείνοις*»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Περί τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας §§9-10

Στην Αθήνα το 383 π.Χ. ο Εὐάνδρος κρίνεται για τη θέση του επώνυμου άρχοντα της πόλης. Ο ομιλητής, κατήγορος του Εὐάνδρου, επιτίθεται εναντίον του, καταλογίζοντάς του συνεργασία με τους Τριάκοντα τυράννους και απόπειρα εξαπάτησης των βουλευτών.

Αυτά κυρίως να εξετάσετε· κι εκείνο να αναλογιστείτε, ότι δηλαδή αυτός που θέσπισε το νόμο για τη «δοκιμασία», τον θέσπισε κατεχοχήν για όσους άσκησαν εξουσία κατά τη διάρκεια της ολιγαρχίας, πιστεύοντας πως είναι παρανοϊκό αν εκείνοι, εξαιτίας των οποίων καταλύθηκε η δημοκρατία, θα κυβερνήσουν πάλι στην ίδια την πόλη και θα γίνουν κυρίαρχοι, στους νόμους και στην πόλη, την οποία διοικώντας λίγο νωρίτερα, τόσο αισχρά και βάνανυσα την έβλαψαν. Ώστε πρέπει να μην «πάρτετε στα αψήφιστα» τη διαδικασία της «δοκιμασίας» κι ούτε να υποβαθμίσετε την υπόθεση θεωρώντας την ασήμαντη, αλλά να έχετε τα μάτια σας ορθάνοιχτα· γιατί, από τη σωστή άσκηση της εξουσίας από τον κάθε άρχοντα χωριστά σώζεται το πολίτευμα και η πόλη. Και αν εξεταζόταν τώρα για να εγκριθεί η εκλογή του ως βουλευτή ή διότι, ανήκοντας αυτός στους υπεείς, την εποχή των τριάντα τυράννων είχε συμπεριληφθεί και γραφτεί το όνομά του στις ξύλινες πινακίδες, θα τον αποκλείατε (από το αξίωμα) χωρίς την ανάγκη παράστασης κατηγορού. Τώρα, που αποδεικνύεται αναντίρρητα ότι όχι μόνο υπηρέτησε στην τάξη των υπέων και όχι μόνο ότι χρημάτισε βουλευτής, αλλά ότι ήταν υπονομευτής της δημοκρατίας, δεν θα κάνατε ανοησία, αν δείξετε ότι δεν έχετε την ίδια γνώμη γι' αυτόν;

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B4. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. <i>εὖηθές ἐστιν</i>	α. είναι ηθικό β. είναι ανόητο

2. <i>οὐκ ἔνεισιν</i>	α. δεν περιλαμβάνονται β. δεν ενέχονται
3. <i>ἔνιοι τῶν ἀποδημούντων</i>	α. κάποιοι που είχαν πεθάνει β. κάποιοι που απουσίαζαν
4. <i>ἀναπράξητε</i>	α. να εισπράξετε πίσω β. να διαπράξετε
5. <i>αὐτοῖς ζημιοῦσθαι</i>	α. να τιμωρηθούν οι ίδιοι β. να ζημιώσουν αυτούς

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, *Ἀθηναίων Πολιτεία* §§55.4-55.5

(έκδ. του H. Oppermann, Λειψία: Teubner, 1928, ανατ. 1968)

Στο δεύτερο μέρος της πραγματείας του ο Αριστοτέλης περιγράφει τους διοικητικούς θεσμούς και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου του αθηναϊκού πολιτεύματος. Στο κείμενο που ακολουθεί αναφέρεται στον τρόπο ανάδειξης και τη δοκιμασία των Εννέα αρχόντων.

Ἐπειδὴν δὲ παράσχηται τοὺς μάρτυρας, ἐπερωτᾷ «τούτου βούλεται τις κατηγορεῖν;» κἂν μὲν ἦ τις κατήγορος, δούς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, οὕτω δίδωσιν ἐν μὲν τῇ βουλῇ τὴν ἐπιχειροτονίαν, ἐν δὲ τῷ δικαστηρίῳ τὴν ψῆφον· ἐὰν δὲ μηδεὶς βούληται κατηγορεῖν, εὐθύς δίδωσι τὴν ψῆφον· καὶ πρότερον μὲν εἷς ἐνέβαλλε τὴν ψῆφον, νῦν δ' ἀνάγκη πάντας ἐστὶ **διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα ἂν τις πονηρὸς ὦν ἀπαλλάξη τοὺς κατηγοροὺς, ἐπὶ τοῖς δικασταῖς γένηται τοῦτον ἀποδοκιμάσαι.** Δοκιμασθέντες δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, βαδίζουσι πρὸς τὸν λίθον ἐφ' οὗ τὰ τόμι' ἐστίν, ἐφ' οὗ καὶ οἱ διαιτηταὶ ὁμόσαντες ἀποφαίνονται τὰς διαίτας, καὶ οἱ μάρτυρες ἐξόμνουνται τὰς μαρτυρίας· ἀναβάντες δ' ἐπὶ τοῦτον ὁμνύουσιν δικαίως ἄρξαι καὶ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ δῶρα μὴ λήψεσθαι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα, κἂν τι λάβωσι ἀνδριάντα ἀναθήσειν χρυσοῦν.

ἐφ' οὗ τὰ τόμι' ἐστίν: όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια (από τα θυσιασμένα ζώα)

ὁμόσαντες <ᾧμνυμι: ορκίζομαι

ὁ διαιτητής: ο δικαστής

ή δίαιτα: η απόφαση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: *«Ἐπειδὴν δὲ παράσχηται ... τοῦτον ἀποδοκιμάσαι.»*

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να γράψετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων του κειμένου:
βούλεται, βούληται, ἐνέβαλλε, ἀπαλλάξη, ἀποφαίνονται, ἐξόμνυνται. (μονάδες 6)

β. *«καὶ πρότερον μὲν εἷς ἐνέβαλλε τὴν ψῆφον, νῦν δ' ἀνάγκη πάντας ἐστὶ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα ἂν τις πονηρὸς ὦν ἀπαλλάξη τοὺς κατηγοροὺς, ἐπὶ τοῖς δικασταῖς γένηται τοῦτον ἀποδοκιμάσαι»:* Στην παραπάνω ημιπερίοδο να διακρίνετε τις επιμέρους προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

A1.

α.

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Μαντίθεου

1) – β: ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν

2) – α: ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ

β.

1) Η αντωνυμία «**τούτῳ**» αναφέρεται στη λέξη *σανίδιον* (ἐκ τοῦ *σανιδίου*).

2) Με την αντωνυμία «**αὐτῶν**» αναφέρεται στους *φυλάρχους*.

3) Με την αντωνυμία «**ἐκείνοις**» αναφέρεται στους καταλόγους των φυλάρχων με τα ονόματα των ιππέων για τα προβλεπόμενα χρηματικά ποσά (*καταστάσεις*) που έπαιρναν από το δημόσιο (*ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν*).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας* §§9-10

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και ο λόγος του Μαντίθεου, στον θεσμό της «δοκιμασίας», στην αξιοποίηση του «*σανιδίου*» (των ξύλινων πινακίδων) ως αποδεικτικού στοιχείου συμμετοχής στο σώμα των ιππέων την εποχή των Τριάκοντα και στην κατηγορία για υπονόμευση της δημοκρατίας. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί π.χ. για ανάλογους συσχετισμούς επί του περιεχομένου.

B4. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, *Ἀθηναίων Πολιτεία* §§55.4-55.5

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Και όταν παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Κι αν υπάρχει κάποιος κατήγορος, το δικαστήριο του δίνει το λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ὑστερα αποφασίζει η βουλή με ανάταση χεριών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατήγορος, γίνεται αμέσως η ψηφοφορία. Και παλαιότερα μόνον ένας

Και αφού παρουσιάσει τους μάρτυρές του, ρωτούν: «Έχει κανείς κάποια κατηγορία εναντίον του;» Και αν υπάρχει κάποιος κατήγορος το δικαστήριο του δίνει τον λόγο και μετά ο κατηγορούμενος απολογείται. Ὑστερα βγαίνει απόφαση, στην βουλή με ανάταση χεριών και στο δικαστήριο με ψήφο. Αν δεν παρουσιαστεί κατήγορος γίνεται αμέσως η ψηφοφορία. Ἄλλοτε μόνο

δικαστής έριχνε την ψήφο του στην ψηφοδόχο, άλλα τώρα όλοι οι δικαστές πρέπει να ψηφίσουν για τους εννέα άρχοντες, ώστε αν κάποιος πονηρός υποψήφιος καταφέρει να ξεφύγει από τους κατηγορούς του, να μπορούν οι δικαστές να τον απορρίψουν. Αφού περάσουν τη δοκιμασία αυτή, πηγαίνουν στο βράχο, όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια (από τα θυσιασμένα ζώα), στον ίδιο βράχο όπου παίρνουν όρκο οι δικαστές όταν εκδίδουν την απόφασή τους, καθώς και όσοι παίρνουν όρκο αν είναι να κάνουν κάποια μαρτυρία. Ανεβαίνουν, λοιπόν, επάνω στο βράχο και ορκίζονται να ασκήσουν τα καθήκοντά τους με δικαιοσύνη και σύμφωνα με τους νόμους και να μη λάβουν δώρα που θα είναι σχετικά με την άσκηση της εξουσίας τους, αν όμως λάβουν, υποχρεώνονται να δώσουν ως αφιέρωμα έναν ανδριάντα χρυσό.

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος. 1999.

ένας δικαστής έριχνε την ψήφο του (στην ψηφοδόχη) αλλά τώρα όλοι οι δικαστές πρέπει να ψηφίσουν για τους εννέα άρχοντες ώστε, αν κανένας πονηρός υποψήφιος δωροδοκήσει τους κατηγορούς του, να μπορούν οι δικαστές να τον απορρίψουν. Αφού περάσουν την δοκιμασία αυτήν πηγαίνουν στον βράχο όπου είναι τοποθετημένα τα κομμάτια από τα θυσιασμένα ζώα, τον ίδιο βράχο όπου παίρνουν όρκο οι δικαστές όταν εκδίδουν την απόφαση τους καθώς και όσοι παίρνουν όρκο ότι δεν έχουν να καταθέσουν τίποτε. Ανεβαίνουν, λοιπόν, επάνω στον βράχο και δίνουν όρκο να ασκήσουν τα καθήκοντά τους με δικαιοσύνη και σύμφωνα με τους νόμους και να μη δεχθούν δώρα που θα είναι σχετικά με την άσκηση της εξουσίας τους, και αν το κάνουν να δώσουν ανάθημα έναν ανδριάντα από χρυσό.

Μτφρ. Α.Σ. Βλάχος. 1980.

Γ4.

α.

τίς: υποκείμενο στο ρήμα **βούλεται**.

μηδείς: υποκείμενο στο ρήμα **βούληται**

εἷς: υποκείμενο στο ρήμα **ἐνέβαλλε**

τίς: υποκείμενο στο ρήμα **ἀπαλλάξῃ**

οἱ δαιτηταί: υποκείμενο στο ρήμα **ἀποφαίνονται**

οἱ μάρτυρες: υποκείμενο στο ρήμα **ἐξόμνυνται**

β.

καὶ πρότερον μὲν εἷς ἐνέβαλλε τὴν ψῆφον: κύρια πρόταση

νῦν δ' ἀνάγκη πάντας ἐστὶ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν: κύρια πρόταση

ἵνα ... ἐπὶ τοῖς δικασταῖς γένηται τοῦτον ἀποδοκιμάσαι: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση

ἄν τις πονηρὸς ὣν ἀπαλλάξῃ τοὺς κατηγοροὺς: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὗτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι είναι ασφαλές τεκμήριο να εντοπίσει κάποιος τα ονόματα ὧν υπηρέτησαν ως ἱππεῖς την εποχή των Τριάκοντα με βάση το σανίδιο.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ονόματα πολιτῶν που ἀπουσίαζαν ἀπὸ τὴν Αθήνα τὴν ἐποχὴ τῶν Τριάκοντα περιλαμβάνονται στο σανίδιο.
3. Ο Μαντίθεος διαβεβαιώνει ότι ἐπέστρεψε στους φυλάρχους τὸ χρηματικὸ ἐπίδομα που ἔλαβε ως ἱππίας.
4. Ο Μαντίθεος ἀναφέρει ὅτι, ἀν οἱ φύλαρχοι δὲν παρουσίαζαν αὐτοὺς που εἶχαν πάρει τὸ χρηματικὸ ἐπίδομα, θὰ πλῆρωναν οἱ ἴδιοι τὸ συγκεκριμένο ποσό.
5. Ο Μαντίθεος καταλήγει στο συμπέρασμα ὅτι οἱ κατάλογοι που παραδίδονταν ἀπὸ τοὺς φυλάρχους εἶναι πιο ἀξιόπιστο στοιχεῖο σὲ σχέση με τὸ σανίδιο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅμηρος, Ἰλιάς Ζ 166-183

Ο Γλαύκος αφηγείται στον Διομήδη την ιστορία του προγόνου του, Βελλεροφόντη, τον οποίο συκοφάντησε η βασίλισσα Άντεια στον σύζυγό της και βασιλιά του Άργους, Προίτο.

Και ο βασιλέας χόλωσε, πλην να φονεύσει ξένον
εντράπη και τον έστειλε να υπάγει στην Λυκίαν·
και μέσα εις κλειστόν πίνακα του έδωκε σημεία,
που χάραξε κακόβουλα με νόημα θανάτου,
του πενθερού του να δειχθούν δια να τον αφανίσει· 170
και με το άγιο των θεών προβόδισμα κινούσε
προς την Λυκίαν κι έφθασεν εκεί που ο Ξάνθος ρέει·
και ο βασιλέας πρόθυμα τον τίμησε κι εννέα
ημέρες τον εξένισε κι έσφαξ' εννέα μόσχους.
Αλλ' ως η αυγή στον ουρανό ερόδισε η δεκάτη 175
εκείνος τον εξέτασε κι εζήτα να γνωρίσει
ό,τι σημάδι του 'φερεν απ' τον γαμβρόν του Προίτον.
Και ως έλαβε τ' ολέθριο σημάδι του γαμβρού του,
πρώτον την φρικτήν Χίμαιραν τον στέλνει να φονεύσει·
και αυτή γένος ανθρώπινο δεν ήταν, αλλά θείον, 180
δράκος οπίσω, λέοντας εμπρός, στην μέσην αίγα,
κι ήσαν τα σπλάχνα της φωτιά και φλόγες η πνοή της.
Την φόνευσ' όμως, θαρρετός στα θεϊκά σημεία·

Μτφρ. Ι. Πολυλάς

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **όμολογούντων, έλεγχος, καταστάσεις, γράμμασιν, ζημιοῦσθαι**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Άρεοπαγитικός* §§21-23

(έκδ. του G. Mathieu, Παρίσι: Les Belles Lettres, 1942, ανατ. 1966)

Ο Ισοκράτης αναφέρεται στην αξιοκρατική επιλογή των αρχόντων της αθηναϊκής πολιτείας, την οποία ο Σόλωνας και ο Κλεισθένης θέσπισαν κατά το παρελθόν.

Μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέναιν εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταύτῃ ἀπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἐκάστοις, οὐκ ἡγνόουν τὴν χρησιμωτέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκίμαζον ὥς οὐ δίκαιαν οὖσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν καὶ κολάζουσαν προηροῦντο καὶ διὰ ταύτης ὥκουν τὴν πόλιν, οὐκ ἐξ ἀπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες, ἀλλὰ τοὺς βελτίστους καὶ τοὺς ἱκανωτάτους ἐφ' ἕκαστον τῶν ἔργων προκρίνοντες. Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ἔσεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ περ ἂν ὣσιν οἱ τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες. Ἐπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνόμιζον εἶναι ταύτην τὴν κατάστασιν ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγχάνειν γιγνομένην· ἐν μὲν γὰρ τῇ κληρώσει τὴν τύχην βραβεύσειν καὶ πολλάκις λήψεσθαι τὰς ἀρχὰς τοὺς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμοῦντας, ἐν δὲ τῷ προκρίνειν τοὺς ἐπιεικεστάτους τὸν δῆμον ἔσεσθαι κύριον ἐλέεσθαι τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν.

δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέναιν: ἐπειδὴ αναγνωρίζονταν ὅτι υπάρχουν δυο εἶδη ισότητας

δημοτικωτέραν: περισσότερο συμφέρουσα/αρεστή στον λαό

ἡ ἀρχή: ἡ θέση εξουσίας, τὸ πολιτικό αξίωμα

τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν: τὸ υφιστάμενο πολίτευμα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τὸ απόσπασμα: «**Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ... τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν**».

Μονάδες 20

Γ4. α. Να προσδιορίσετε τὴν κύρια συντακτικὴ λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τὴν πόλιν: εἶναι..... στο.....

τὴν χρησιμωτέραν: εἶναι..... στο.....

τοὺς βελτίστους: εἶναι..... στο.....

τοιούτους: εἶναι..... στο.....

τῶν πραγμάτων: εἶναι..... στο.....

τοὺς ἀγαπῶντας: εἶναι..... στο.....

(μονάδες 6)

β. «Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον ἔσεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους», «Ἐπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνόμιζον εἶναι ταύτην τὴν κατάστασιν»,· Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 2), επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

A1.

1. – Λ: *ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν*
2. – Σ: *ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν*
3. – Λ: *Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν ... τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα.*
4. – Σ: *ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι.*
5. – Σ: *Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε·*

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ὅμηρος, Ἰλιάς Z 166-183

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται σε ένα, επίσης, αθώο θύμα συκοφαντίας, όπως τουλάχιστον ισχυρίζεται για τον εαυτό του ο Μαντίθεος. Επιπλέον, χρησιμοποιείται πίνakas χαραγμένος από κάποιον που επιζητά την τιμωρία του ήρωα, όπως συμβαίνει και με το σανίδιο στην περίπτωση του Μαντίθεου. Τέλος, ο ήρωας αντιστέκεται υπερασπιζόμενος τον εαυτό του. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για ανάλογους συσχετισμούς επί του περιεχομένου.

B4.

Η ομολογία της ανθρωποκτονίας από τον κατηγορούμενο συγκλόνισε τη χώρα.

Εξαιτίας της υπερβολικής ταχύτητας έχασε τον έλεγχο του αυτοκινήτου.

Η κατάσταση της υγείας του βελτιώθηκε.

Δεν ξέρει γράμματα.

Τελικά όλοι βγήκαν ζημιωμένοι από αυτή την υπόθεση.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Ἀρεοπαγитικός §§21-23

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Πάρα πολύ βοήθησε αυτούς στην καλή διοίκηση της πόλεως, διότι ενώ θεωρούνταν ότι υπάρχουν δύο ισότητες και η μία αποδίδει το ίσο σε όλους, ενώ η άλλη το πρέπον σε καθένα, δεν αγνοούσαν την χρησιμότερη ισότητα, αλλ' αποδοκίμαζαν την ισότητα εκείνη η οποία έκρινε άξιους για	Εξαιρετική μάλιστα συμβολή για την καλή διοίκηση της πολιτείας παρείχε το γεγονός ότι, επειδή υπάρχει η δοξασία ότι υπάρχουν δύο είδη ισότητας και ότι η μία απονέμει σ' όλους τα ίδια δικαιώματα και η άλλη ό, τι πρέπει στον καθένα, δεν αγνοούσαν τη χρησιμότερη, αλλ' εκείνην που έδινε τα ίδια
--	---

τις ίδιες τιμές και αμοιβές τους φαύλους, και προτιμούσαν εκείνη (την ισότητα) η οποία τιμά και τιμωρεί καθένα σύμφωνα με την αξία του και μέσω αυτής διοικούσαν την πόλη μην εκλέγοντας με κλήρο τους άρχοντες από όλους τους πολίτες, αλλά προτιμώντας σε κάθε έργο τους άριστους και ικανότατους. Διότι έλπιζαν ότι τέτοιοι θα είναι και οι άλλοι πολίτες, όποιοι ακριβώς θα είναι και οι κυβερνήτες της πόλης. Έπειτα θεωρούσαν πως η επιλογή των αρχόντων με τέτοιο τρόπο είναι περισσότερο συμφέρουσα στον λαό, παρά αυτή που γίνεται με κλήρωση· διότι νόμιζαν ότι στην κλήρωση θα βραβεύσει (θα κρίνει) η τύχη και πολλές φορές θα καταλάβουν τις θέσεις εξουσίας όσοι επιθυμούν την ολιγαρχία, με το να προτιμώνται όμως οι πιο ικανοί, (νόμιζαν) ότι ο λαός είναι κύριος να εκλέξει τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του υπάρχοντος πολιτεύματος.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. 1949. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

δικαιώματα και στους ηθικούς ανθρώπους και στους πονηρούς, την αποδοκίμαζαν, γιατί τη θεωρούσαν άδικη, ενώ εκείνη που παρείχε δικαιώματα ανάλογα με την αξία του καθενός και τιμωρούσε πάλι αναλόγως των περιστάσεων, την προτιμούσαν και σύμφωνα μ' αυτήν ρύθμιζαν τη διοίκηση της πολιτείας και δεν εξέλεγαν τους άρχοντες απ' όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, αλλά για κάθε αξίωμα προέκριναν τον καλύτερο και τον ικανότερο, γιατί νόμιζαν ότι και οι άλλοι πολίτες θα είναι όμοιοι μ' εκείνους που αναλαμβάνουν υπεύθυνα τη διοίκηση των πολιτικών πραγμάτων. Εκτός αυτού νόμιζαν ότι η εκλογή αυτή των αρχόντων είναι περισσότερο αρεστή στον λαό από την εκλογή που γίνεται με κλήρωση. Γιατί κατά την κλήρωση είναι πολύ ενδεχόμενο να ευνοηθεί από την τύχη και να καταλάβει αξίωμα πολιτικό άνθρωπος με τάσεις ολιγαρχικές, ενώ κατά την πρόκριση των ικανότερων πολιτών ο λαός θα είναι ο κυρίαρχος να εκλέξει εκείνους που αγαπούν ξεχωριστά το υφιστάμενο καθεστώς.

Μτφρ. Α.Μ. Γεωργαντόπουλος,

Μ. Πρωτοψάλτης & Ι. Ιωαννίδη-Φαληριώτη. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

τήν πόλιν: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *οἰκεῖν*.

τήν χρησιμωτέραν: είναι αντικείμενο στο ρήμα *οὐκ ἡγνούν*.

τοὺς βελτίστους: είναι αντικείμενο στη μετοχή *προκρίνοντες*.

τοιούτους: είναι κατηγορούμενο στο *τοὺς ἄλλους* (μέσω του *ἔσεσθαι*).

τῶν πραγμάτων: είναι αντικείμενο στη μετοχή *ἐπιστατοῦντες*.

τοὺς ἀγαπῶντας: είναι (επιθετική μετοχή) αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐλέσθαι*.

β.

ἔσεσθαι: Είναι αντικείμενο του ρήματος *ἥλπιζον* (ειδικό απαρέμφατο). Υποκείμενο του
απαρεμφάτου: *τοὺς ἄλλους* (ετεροπροσωπία)

εἶναι: Είναι αντικείμενο του ρήματος *ἐνόμιζον* (ειδικό απαρέμφατο). Υποκείμενο του
απαρεμφάτου: *τὴν κατάστασιν* (ετεροπροσωπία)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§6-7

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Για ποιους λόγους ο Μαντίθεος θεωρεῖ την πινακίδα (τὸ σανίδιον) αναξιόπιστο στοιχείο ενοχής;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§32-33

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεῖ τον Ερατοσθένη, ἕναν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα Τυράννους, ὅτι προκάλεσε τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του, τοῦ Πολέμαρχου. Ο λόγος ἐκφωνήθηκε τὸ 403 π.Χ. ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ρήτορα.

Και εἶχες χρέος, Ερατοσθένη, ἀν πραγματικά ἦσουν ἀκέραιος ἄνθρωπος, νὰ γίνεις πληροφοριοδότης γιὰ χάρη αὐτῶν που ἦταν νὰ θανατωθοῦν ἀδίκᾳ καὶ ὄχι νὰ συλλαμβάνεις αὐτοὺς που θὰ ἐξοντώνονταν ἀδίκᾳ. Οἱ πράξεις σου ὁμῶς ἀποκαλύπτουν ἕναν ἄνθρωπο που δε στενοχωριόταν, ἀλλὰ ἀντίθετα χαιρόταν με ὅσα γίνονταν. Επομένῳς, οἱ δικαστές πρέπει νὰ στηρίξουν τὴν ψήφο τους στὰ ἔργα καὶ ὄχι στὰ λόγια σου· νὰ χρησιμοποιήσουν ὡς ἀποδείξεις γιὰ τὰ ὅσα τότε ἔλεγες τὰ ὅσα ξέρουν ὅτι ἔκανες, ἀφοῦ δεν εἶναι δυνατό νὰ παρουσιαστοῦν μάρτυρες γιὰ κείνα. Γιατί ἐμεῖς δεν εἶχαμε δικαίωμα ὄχι μόνο νὰ εἴμαστε παρόντες στὶς συζητήσεις σας, ἀλλὰ οὔτε καν νὰ βρισκόμαστε στὸ σπῆτι μας. Ἐτσι, εσεῖς ἔχετε τὴ δυνατότητα, μολονότι ἔχετε διαπράξει κάθε κακὸ ἐναντίον τῆς πόλης, νὰ διεκδικήσετε γιὰ τὸν εαυτὸ σας κάθε καλὸ.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. ένεση	α. σκοπεῖν
2. μέγεθος	β. ἔνεισιν
3. σκοπευτής	γ. μέγιστος
4. σκεπή	δ. συνδίκους
5. δικηγόρος	ε. ἀπενεχθῆναι
6. διένεξη	
7. ουσία	

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διοδώρος Σικελιώτης, *Βιβλιοθήκη* Βιβλ. XII §§53, 1-2

(έκδ. των F. Vogel, K.T. Fischer, Λειψία: Teubner, 1888, ανατ. 1964)

Η *Βιβλιοθήκη* του Διοδώρου αποτελεί μία χρονογραφικά (δηλ. κατά χρονολογική σειρά) οργανωμένη παγκόσμια ιστορία, η οποία εκτείνεται από τους μυθικούς χρόνους ως το 60 π.Χ. Στο απόσπασμα γίνεται αναφορά στον γνωστό ρήτορα και δάσκαλο της ρητορικής Γοργία.

Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακοσίων πολεμοῦμενοι. Πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακοσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων ρύσασθαι. Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτῆς Γοργίας ὁ ρήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν. Οὗτος καὶ τέχνας ρητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν. Οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παραχθεὶς εἰς τὸν δῆμον διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους.

Ἐπὶ δὲ τούτων: Στα χρόνια λοιπόν αυτά

ρύσασθαι <ρύομαι: λυτρώνω, σώζω

τῶ ξενίζοντι τῆς λέξεως: με την ξενική προφορά στην ομιλία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ... ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους.*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

Λεοντῖνοι: είναι στο

τῶν Συρακοσίων: είναι στο

πρέσβεις: είναι στο

τέχνας: είναι στο

Οὗτος (το δεύτερο): είναι στο

φιλολόγους: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «*κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος*», «*ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι*»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 2), επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντίθεου* §§6-7

A1.

Ο Μαντίθεος θεωρεί την πινακίδα αναξιόπιστο στοιχείο για τους εξής λόγους:

- α) υπήρχαν παραλείψεις, αφού πολλοί από όσους είχαν ομολογήσει τη συμμετοχή τους στο σώμα των ιππέων, δεν συμπεριλαμβάνονταν σε αυτήν.
- β) υπήρχαν ανακρίβειες, αφού κάποιιοι που αποδεδειγμένα ήταν εκτός Αθήνας την κρίσιμη περίοδο, αναγράφονταν σε αυτήν.
- γ) ήταν εύκολο σε κάποιον να διαγράψει το όνομά του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§32-33

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στον αυταρχικό, βίαιο τρόπο με τον οποίο οι Τριάκοντα άσκησαν την εξουσία και συμπεριφέρθηκαν στους πολίτες. Επομένως, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί, προκειμένου π.χ. να αξιολογηθεί η στάση του Μαντίθεου, ο οποίος – σε αντίθεση με τον Ερατοσθένη – δεν συνεργάστηκε με αυτό το καθεστώς. Επίσης, μπορεί να γίνει συσχετισμός για τη σημασία των αποδεικτικών στοιχείων σε μία δίκη με αφορμή αφενός την προσπάθεια του Μαντίθεου να παρουσιάσει ως αναξιόπιστη την πινακίδα (*σανίδιον*) και αφετέρου την προτροπή του Λυσία προς τους δικαστές «*πρέπει να στηρίζουν την ψήφο τους στα έργα και όχι στα λόγια σου*».

B4. 2-γ, 3-α, 5-δ, 6-ε, 7-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Διόδωρος Σικελιώτης, *Βιβλιοθήκη* Βιβλ. XII §§53, 1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Στα χρόνια λοιπόν αυτά στη Σικελία οι Λεοντίνοι, που ήταν άποικοι των Χαλκιδέων και είχαν δεσμούς συγγένειας με τους Αθηναίους, έτυχε να δεχτούν επίθεση από τους Συρακόσιους. Και επειδή πιέζονταν από τον πόλεμο και λόγω της υπεροχής των Συρακοσίων κινδύνευαν να κυριευτούν ολοκληρωτικά, έστειλαν πρέσβεις στην Αθήνα αξιώνοντας να τους βοηθήσουν οι δημοκρατικοί το συντομότερο δυνατόν και να σώσουν την πόλη τους από τους	Κατά τη θητεία τους, στη Σικελία οι Λεοντίνοι, που ήταν άποικοι των Χαλκιδέων αλλά και συγγενείς των Αθηναίων, έτυχε να δεχτούν επίθεση από τους Συρακούσιους. Δεχόμενοι ισχυρές πιέσεις στον πόλεμο και κινδυνεύοντας να καταληφθούν κατά κράτος λόγω της υπεροχής των Συρακούσιων, έστειλαν πρέσβεις στην Αθήνα ζητώντας από τον δήμο να στείλει όσο πιο γρήγορα γινόταν βοήθεια και να απαλλάξει την πόλη τους από τους
--	--

κινδύνους. Και ήταν αρχιπρεσβευτής των απεσταλμένων ο Γοργίας ο ρήτορας, ο οποίος υπερείχε στη ρητορική ικανότητα από όλους τους ομότεχνούς του. Αυτός και πρώτος ανακάλυψε τις ρητορικές τέχνες και τόσο πολύ ξεπέρασε τους άλλους στην τέχνη της σοφιστείας, ώστε να παίρνει αμοιβή από τους μαθητές εκατό μνες. Αυτός λοιπόν όταν έφτασε στην Αθήνα και παρουσιάστηκε στην Εκκλησία του Δήμου συζήτησε με τους Αθηναίους για την προοπτική συμμαχίας και με την ξενική προφορά στην ομιλία εντυπωσίασε τους Αθηναίους, που ήταν έξυπνοι και λάτρεις του λόγου.

Μτφρ. C.H. Oldfather. 1970. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

κινδύνους. Επικεφαλής των πρεσβευτών ήταν ο ρήτορας Γοργίας που ξεπερνούσε κατά πολύ όλους τους συγχρόνους του σε δεινότητα λόγου. Αυτός ήταν ο πρώτος που επινόησε κανόνες της ρητορικής και ήταν τόσο ανώτερος από τους άλλους στην τέχνη της σοφιστείας, ώστε έπαιρνε αμοιβή από τους μαθητές του εκατό μνες. Αφού, λοιπόν, έφτασε στην Αθήνα και παρουσιάστηκε στον δήμο, συζήτησε με τους Αθηναίους σχετικά με τη συμμαχία και με την καινοφανή ομιλία του εξέπληξε τους Αθηναίους που είναι ευφυείς και αγαπούν τη διαλεκτική.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1998.

Γ4.

α.

Λεοντῖνοι: είναι υποκείμενο στο ρήμα ἔτυχον.

τῶν Συρακοσίων: είναι ετερόπτωτος (ονοματικός) προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο ουσιαστικό τὴν ὑπεροχὴν.

πρέσβεις: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἐξέπεμψαν.

τέχνας: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἐξεῦρε.

Οὗτος: είναι υποκείμενο στο ρήμα διελέχθη.

φιλολόγους: είναι κατηγορούμενο στο Ἀθηναίους (υποκείμενο της μετοχής ὄντας).

β.

ἀλῶναι: Είναι αντικείμενο στη μετοχή κινδυνεύοντες (τελικό απαρέμφατο). Υποκείμενο του απαρεμφάτου: Λεοντῖνοι (ταυτοπροσωπία).

βοηθῆσαι: Είναι αντικείμενο στη μετοχή ἀξιοῦντες (τελικό απαρέμφατο). Υποκείμενο του απαρεμφάτου: τὸν δῆμον (ετεροπροσωπία).

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως... πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι». Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ο Μαντίθεος προβάλλει τη θέση του ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να διεγείρει στην ψυχή του ακροατή τα επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος

είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B2. Ποιες από τις παραπάνω επισημάνσεις του Αριστοτέλη επιβεβαιώνονται στον επίλογο του λόγου που εκφωνεί ο Μαντίθεος;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η Αθήνα έγινε το επίκεντρο της ρητορικής κυρίως	α. λόγω του δημοκρατικού πολιτεύματος, των λαϊκών συνελεύσεων, των δικαστηρίων και του χαρακτήρα των Αθηναίων.
	β. επειδή ήταν ο τόπος που αυτή γεννήθηκε.
2. Οι ρητορικοί λόγοι διακρίνονται σε	α. συμβουλευτικούς, ιστορικούς, επιδεικτικούς.
	β. δικανικούς, συμβουλευτικούς, επιδεικτικούς.
3. Το αρχαιότερο δικαστήριο στην Αθήνα ήταν	α. η Ηλιαία.
	β. ο Άρειος Πάγος.
4. Τα βασικά μέρη του ρητορικού λόγου είναι	α. η Πρόθεση, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
	β. το Προοίμιο, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
5. Τα πάθη ως έντεχνη πίστη σχετίζονται με την προσπάθεια του ομιλητή	α. να διεγείρει στις ψυχές του ακροατηρίου συναισθήματα.
	β. να παρουσιάσει τον εαυτό του ως έντιμο άνθρωπο και πολίτη.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμαζόταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδόῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίοιν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατῆρας. «**Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἔως μὲν εἶχον, οὐδὲν μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεπληγμένοι καὶ δακρύοντες ᾤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἦκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίοιν (= τῶν μειρακίων): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ᾤχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Πώς αντέδρασαν τα νεαρά αγόρια, όταν άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών: **ὁ πατήρ, τοῦ πάθους**. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο μέλλοντα των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): **εἶπε, ἀκούσαντες, ἀποστερηθέντας**. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_19033.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Η εξωτερική εμφάνιση του Μαντίθεου (μακριά μαλλιά όπως είχαν οι Λακεδαιμόνιοι) έχει πιθανόν αποτελέσει αιτία να γίνει αντιπαθής στους δημοκρατικούς συμπολίτες του. Γι' αυτό προτρέπει τους βουλευτές να εστιάσουν στις πράξεις του στην ιδιωτική και δημόσια ζωή και όχι στην εξωτερική του εμφάνιση, προκειμένου να επικυρώσουν την εκλογή του. Την προτροπή αυτή την αναδεικνύει με πολλές αντιθέσεις όπως: ανάμεσα στο συναίσθημα και τη λογική (*φιλεῖν-μισεῖν* ≠ *σκοπεῖν*), ανάμεσα στο *φαίνεσθαι* και στο *εἶναι* (*ἀπ' ὅψεως - ἐκ τῶν ἔργων*), ανάμεσα στο γεγονός ότι πολλοί αν και διαθέτουν κόσμια εμφάνιση, έχουν γίνει αίτιοι μεγάλων κακῶν για την πόλη, ενώ άλλοι παρά τη λιγότερο συμβατική εμφάνισή τους έχουν ωφελήσει την πόλη της Αθήνας (*πολλοὶ μὲν ... ἕτεροι δέ*). Αξιοσημείωτες, επίσης, είναι οι εναντιωματικές μετοχές (*διαλεγόμενοι, ἀμπεχόμενοι ... ἀμελοῦντες*) οι οποίες ενισχύουν τον αποφθεγματικό χαρακτήρα της διατύπωσης του Μαντίθεου. (Λέξεις 135)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Ἐτσι, εντοπίζονται στο κείμενο του Λυσία αρκετά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις επισημάνσεις του Αριστοτέλη. Συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου του: α) προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το δημοκρατικό ήθος του και την προσήλωσή του στις προγονικές παραδόσεις, β) μειώνει τη σημασία της δυσάρεσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, γ) διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατῶν εγκωμιάζοντας τους βουλευτές που με τη στάση τους παρακινούν κάθε πολίτη να ασχοληθεί με τα ζητήματα της πόλεως, και δ) καθιστά φανερό στο ακροατήριό ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και ένας υποδειγματικός πολίτης. (Λέξεις 119)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονα §§9-11.1

Γ2. Τα νεαρά αγόρια μόλις άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα ξέσπασαν σε κλάματα και προσέτρεξαν στη μητέρα τους. Στη συνέχεια πήγαν μαζί της στον κατήγορο-ομιλητή και του

ζητούσαν να μην τους αφήσει να εξαθλιωθούν, αφού ήταν θύματα της αδικίας του Διογείτονα, αλλά να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την οδυνηρή κατάσταση.

Γ3. α. τοῖς πατράσι(ν), τοῖς πάθεσι β. λέξειν-ερεῖν, ἀκούσεσθαι, ἀποστερηθήσεσθαι.

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_19033.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Ἡ αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη για τις κατηγορίες ἐναντίον του. Με ποια επιχειρήματα ο Μαντίθεος προσπαθεῖ να ἀμφισβητήσει την ἐγκυρότητα της συγκεκριμένης ἀπόδειξης;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεῖ τὸν Ερατοσθένη, ἕναν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα Τυράννους, ὅτι προκάλεσε τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του, τοῦ Πολέμαρχου. Ο λόγος ἐκφωνήθηκε τὸ 403 π.Χ. ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ρήτορα.

Αυτοὶ ἐξόρισαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς στα μέρη τῶν ἐχθρῶν σας, πολλοὺς τοὺς θανάτωσαν ἀδίκῃ καὶ τοὺς ἀφησαν ἀταφούς, πολλοὺς τοὺς στέρησαν ἀπὸ ὅλα τὰ νόμιμα πολιτικά τοὺς δικαιώματα, πολλῶν τις θυγατέρες, ἐνῶ ἦταν ἐτοιμὲς γιὰ γάμο, τις ἐμπόδισαν. Καὶ ἔχουν φτάσει σὲ τέτοιο βαθμὸ θράσους, ὥστε ἦρθαν ἐδῶ νὰ ἀπολογηθοῦν καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἔχουν πράξει τίποτε κακὸ ἢ ἀνέντιμο. Θα ἠθέλα πραγματικά νὰ ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ που λένε· γιὰτὶ ἀρκετὸ μέρος ἀπὸ αὐτὸ τὸ καλὸ θὰ ἦταν δικό μου. Τώρα ὁμως δὲν μποροῦν νὰ διεκδικήσουν μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ οὔτε ἀπέναντι σὲ τὴν πόλιν οὔτε ἀπέναντι σ' ἐμένα. Τὸν ἀδελφὸ μου, ὅπως εἶπα καὶ πιο πάνω, τὸν θανάτωσε ὁ Ερατοσθένης,

μολονότι ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B2. Τόσο ο Μαντίθεος (πρωτότυπο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (μεταφρασμένο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με το ομηρικό ιδανικό ο ήρωας έπρεπε να διαπρέπει	α. μόνο με πράξεις γενναιότητας στον πόλεμο.
	β. στην αγορά με τον λόγο και στον πόλεμο με τα ανδραγαθήματα.
2. Στην αποδοκιμασία της ρητορικής από ηθική και παιδαγωγική άποψη κατά τον 4 ^ο αι. π.Χ. σημαντικό ρόλο έπαιξε	α. η κριτική του Πλάτωνα στους διαλόγους του «Γοργίας» και «Φαίδρος».
	β. ο ορισμός του Γοργία για τη ρητορική ότι είναι «πειθοῦς δημιουργός».
3. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνται στις συνελεύσεις του λαού και	α. αφορούν συμβάντα του παρελθόντος.
	β. αφορούν μελλοντικές ενέργειες.
4. Οι λογογράφοι στην αρχαία Αθήνα ήταν έμπειροι δικανικοί ρήτορες που	α. εκφωνούσαν τους λόγους για λογαριασμό των πελατών τους.
	β. που έγραφαν λόγους για να τους απαγγείλουν οι πελάτες τους στο δικαστήριο.
5. Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν σε	α. διάφορες εορτές και συγκεντρώσεις.
	β. όλες τις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μέν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καὶ] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὡς ἐγὼ περὶ τῶν ἑμαυτοῦ πρῶτον εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησάμενοι πειράσομαι. Θέογνις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν ἀρχὴν <δὲ> δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. Ἦδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων ἔνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες.

εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν: κατέλαβαν τὴν ἐξουσία

ἄχθομαί τινι: στενοχωριέμαι, δυσανασχετῶ με κάποιον/κάτι

πάντως: τελείως, εντελῶς

ἀποκτινύναι <ἀποκτίννυμι: φονεύω

ὥσπερ (πεποιηκότες): λες και είχαν κάνει

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Ποια ἦταν ἡ πρόφασις γιὰ τὶς διώξεις ἐναντίον τῶν μετοίκων καὶ ποιοὶ ἦταν οἱ πραγματικοὶ λόγοι ποὺ οδήγησαν τοὺς Τριάκοντα σὲ αὐτὴ τὴν ἀπόφαση;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τοὺς ζητούμενους τύπους γιὰ τὶς παρακάτω λέξεις ποὺ σας δίνονται:

πόλιν: δοτική πληθυντικού

πένητας: δοτική ενικού

ποιεῖν: τον ίδιο τύπο στον αόριστο της ενεργητικής φωνής

ἔλεγον: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής του αορίστου β' της ενεργητικής φωνής

λαμβάνειν: το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής του παρακειμένου της ενεργητικής φωνής

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§4-6

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη ότι υπηρέτησε ως ιππέας επί των Τριάκοντα και συνεπώς ότι ως ολιγαρχικός ήταν εχθρός του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ωστόσο, ο Μαντίθεος αμφισβητεί (*εϋηθές ἐστιν*) αυτόν τον ισχυρισμό των αντιπάλων του παρουσιάζοντας ως αναξιόπιστη τη συγκεκριμένη απόδειξη. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει πως στο σανίδιο ήταν εγγεγραμμένοι πολλοί που δεν βρίσκονταν καν στην Αθήνα την περίοδο αυτή, ενώ δεν αναγράφονταν άλλοι που ομολογημένα είχαν υπηρετήσει στο ιππικό των Τριάκοντα. Επομένως, τα στοιχεία του σανιδίου είναι ανακριβή ή ελλιπή. Δεν αρκείται, ωστόσο, μόνο στην αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του σανιδίου. Αντιπροτείνει ως πιο έγκυρη απόδειξη (*ἔλεγχος μέγιστος*) για το γεγονός ότι πράγματι δεν είχε υπηρετήσει στο ιππικό των Τριάκοντα τον κατάλογο (*καταστάσεις*) που τηρούσαν οι αρχηγοί του ιππικού ανά φυλή, στον οποίο αναγράφονταν όλοι όσοι ήταν υπόχρεοι να υπηρετήσουν ως ιππείς, για τον πρόσθετο λόγο ότι σχετιζόταν άμεσα με την απόδοση χρηματικού λογαριασμού και την επιστροφή του επιδόματος που είχαν λάβει όσοι είχαν υπηρετήσει ως ιππείς την περίοδο των Τριάκοντα. (Λέξεις 169)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§21-23

B2. Και ο Μαντίθεος και ο Λυσίας αναφέρονται στις εγκληματικές ενέργειες του καθεστώτος των Τριάκοντα, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Ο Μαντίθεος επισημαίνει σε γενικές γραμμές ότι όταν επέστρεψε στην Αθήνα προς το τέλος της κυριαρχίας των Τριάκοντα, σε μία ιδιαίτερα ταραγμένη εποχή, οι Τριάκοντα δεν έδειχναν πλέον καμία εμπιστοσύνη σε κανέναν, ενώ παράλληλα στερούσαν από τα αξιώματα και τα πολιτικά τους δικαιώματα ακόμα και πρώην συνεργάτες τους (*μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον*). Από την άλλη Λυσίας στο δικό του κατηγορητήριο εστιάζει σε συγκεκριμένες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα: όχι μόνο στερήσαν από τα πολιτικά τους δικαιώματα αρκετούς Αθηναίους πολίτες, αλλά επιπλέον ατίμασαν πολλούς (άνδρες και γυναίκες) και θανάτωσαν άδικα πολλούς ανάμεσα σε αυτούς και τον αδελφό του. Η άδικη θανάτωση του αδελφού του αποδίδεται από τον Λυσία στην αποδεδειγμένη έφεση του Ερατοσθένη προς την παρανομία.

Τόσο οι συγκεκριμένες κατηγορίες του Λυσία όσο και η γενική αναφορά του Μαντίθεου στο καθεστώς των Τριάκοντα αποτυπώνουν με σαφήνεια τον ολοφάνερα εγκληματικό χαρακτήρα που είχαν αυτές οι ενέργειες. (Λέξεις 164)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἑρατοσθένους §§5-7

Γ2. Οι Τριάκοντα με πρόφαση ότι κάποιοι μέτοικοι ήταν δυσαρεστημένοι με το τυραννικό καθεστώς και ενεργούν εναντίον του, σχεδίασαν την εξόντωσή τους με απώτερο, όπως ισχυρίζεται ο ομιλητής, σκοπό να εξοικονομήσουν χρήματα για τους ίδιους. Τα χρειάζονταν, επειδή από τη μία στην πόλη επικρατούσε φτώχεια και από την άλλη η τυραννική διακυβέρνησή τους ήταν πολυέξοδη. Ωστόσο, προχώρησαν στη σύλληψη μεταξύ άλλων και κάποιων φτωχών μετοίκων που έγινε εσκεμμένα προκειμένου να ισχυριστούν ότι δήθεν οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα. (Λέξεις 79)

Γ3. πόλεσι, πένητι, ποιῆσαι, εἶπες, εἰλήφασι

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_18904.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω 3, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσῃ αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἔπνευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Ἔργο του προοιμίου εἶναι ἡ εὐνοία, ἡ πρόσεξις (προσοχή) καὶ ἡ εὐμάθεια (κατατόπιση). Πραγματώνεται τὸ ἔργο αὐτὸ στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με αναφορὲς στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ο ομιλητής, ἄνθρωπος με φυσικὴ ἀναπηρία, μιλώντας στη Βουλὴ των Πεντακοσίων, προσπαθεῖ νὰ διατηρήσῃ τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνει τὸ ετήσιο χρηματικὸ ἐπίδομα που χορηγοῦσε τὸ δημόσιο ταμεῖο στους ἀνάπηρους καὶ τους φτωχοὺς. Ακολουθεῖ τὸ προοίμιο τοῦ λόγου.

Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ ἐξέφραζα τὴν ευγνωμοσύνη μου, μέλη τῆς βουλῆς, στον κατήγορο, που μεθόδευσε ἐναντίον μου αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη. Διότι ἐνῶ προηγουμένως δὲν εἶχα ἀφορμὴ γιὰ νὰ λογοδοτήσω γιὰ τὴ ζωὴ μου, τώρα, ἐξαιτίας του, μου ἔχει δοθεῖ. Καὶ θὰ προσπαθῇσω με τὸν λόγο μου νὰ ἀποδείξω ἀφενὸς ὅτι αὐτὸς ψεύδεται, αφετέρου ὅτι ἐγὼ ἔχω ζήσει ἕως τούτῃ τὴν ἡμέρα με τρόπο που ἀξίζει ἐπαινο παρὰ φθόνο. Γιατί ἔχω τὴν αἴσθησι ὅτι μεθόδευσε αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη ἐναντίον μου ὄχι γιὰ κάποιον ἄλλον λόγο, ἀλλὰ ἀπὸ φθόνο. Ὡστόσο, ἓνας που φθονεῖ αὐτοὺς που οἱ ἄλλοι τους οἰκτῖρουν, ἀπὸ ποιά ἀχρεϊότητα

νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

B2. Στα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) μπορούμε να ανιχνεύσουμε την προσπάθεια του ομιλητή αφενός να εξυψώσει το δικό του ήθος κι αφετέρου να μειώσει το ήθος του κατηγορού ή των κατηγορών. Να συγκρίνετε σε ποιο βαθμό σε καθένα από τα δύο προοίμια ο ομιλητής δίνει έμφαση στο δικό του ήθος ή στο ήθος του/των αντιπάλου/ων του.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

1. Η συστηματική ρητορική γεννήθηκε στη Σικελία μετά το 466 π.Χ.
2. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν στην Αγορά.
3. Οι επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν μόνο μετά από κάθε νικηφόρα μάχη
4. Η *πίστις* ως το σημαντικότερο μέρος του ρητορικού λόγου περιέχει άτεχνες και έντεχνες αποδείξεις.
5. Η παθοποιία είναι σημαντική, επειδή οι άνθρωποι αποφασίζουν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Αριστογείτονος Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἄν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταύτῳ πᾶσιν. **Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾗ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται**· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. Ὡς πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλιστα' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥᾶδιον διδάξαι.

τὸ δόγμα: ἡ γνώμη, ἡ απόφαση

ἡ ἐνδείξις: ἡ υποβολή καταγγελίας ἐναντίον κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Για ποιους συγκεκριμένους λόγους, σύμφωνα με τον Δημοσθένη, πρέπει ὅλοι να υπακούν στον νόμο;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

πόλιν: την κλητική ενικού.

ἄνδρα: την κλητική ενικού.

ἔχοντας: τον ίδιο τύπο στον αόριστο β' ενεργητικής φωνής και στο θηλυκό γένος.

ζητοῦσιν: τον ίδιο τύπο στον παρατατικό ενεργητικής φωνής.

πείθεσθαι: το β' ενικό πρόσωπο στην οριστική παρατατικού (στην ίδια φωνή και διάθεση).

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_15904.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Το συγκεκριμένο προοίμιο εξυπηρετεί απόλυτα το έργο του. Αρχικά, η έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς (*πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας*) [παράδοξο και απροσδόκητο σχήμα], έστω και υπό προϋποθέσεις, αποτελεί στοιχείο πρωτοτυπίας και εντυπωσιασμού, με τα οποία ο ρήτορας επιδιώκει να πετύχει την προσοχή των βουλευτών και να κερδίσει την εὐνοιά τους. Παράλληλα, με το να εμφανίζεται βέβαιος για την πρόθεση της κατηγορίας (συκοφαντία), μειώνει τους κατηγορούς του και προβάλλει την ηθική ποιότητά του· στοιχεία που αναμφίβολα δημιουργούν συμπάθεια προς το πρόσωπό του. Επιπλέον, η αυτοπεποίθησή του και η ελπίδα του ότι θα μεταστρέψει την εις βάρος του δυσμενή εντύπωση αποτελούν προϋπόθεση ευνοϊκού προϊδεασμού των βουλευτών και δημιουργούν εὐλογο ενδιαφέρον για όσα πρόκειται στη συνέχεια να πει. Η ανάδειξη, ακόμα, του δημοκρατικού ήθους του σε συνδυασμό με την ανιδιοτέλειά του διαμορφώνουν θετικό κλίμα υπέρ του Μαντίθεου. Τέλος, εκθέτει με απόλυτη σαφήνεια το εις βάρος του κατηγορητήριο [πολυσύνδετο σχήμα] το οποίο αρνείται έντονα να το αποδεχτεί (*οὐχ ... οὐτ' ... οὐδέ*). (Λέξεις 162)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

B2. Η ηθοποιία ως πρακτική πειθούς εμφανίζεται και στα δύο προοίμια, αλλά με διαφορετική εστίαση. Στον «Ὑπὲρ Μαντιθέου» λόγο οι κατήγοροι του Μαντίθεου χαρακτηρίζονται ως συκοφάντες με έμμεσο τρόπο (*τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις*) και εχθροί του. Ωστόσο, αυτό που κυριαρχεί είναι η επίκληση στο ήθος του ομιλητή. Πιο συγκεκριμένα, τονίζεται η βεβαιότητα και η αυτοπεποίθηση (*σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω*) ενός ανθρώπου που θεωρεί ότι έχει δίκιο και επιζητά να πείσει τους ακροατές του για να αποκαταστήσει πριν απ' όλα την ηθική τάξη και όχι τόσο για προσωπικό όφελος. Από την άλλη, στον «Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου» λόγο επικρατεί η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, του οποίου η ενέργεια χαρακτηρίζεται από ψέματα, μεθοδευμένη εκδικητικότητα και φθόνο (χαρακτηριστική η επανάληψη της λέξης), ενώ την ίδια στιγμή ο κατηγορούμενος αρκείται σε μία σύντομη αναφορά ότι είναι καλύτερος πολίτης από τον αντίπαλό του. (Λέξεις 134)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Σ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος §§ 15-17.4

Γ2.Ο Δημοσθένης αιτιολογεί την υποχρέωση όλων των πολιτών να υπακούν στους νόμους με τα ακόλουθα επιχειρήματα. Πρώτα απ' όλα, αναφέρεται στη θεϊκή διάσταση του νόμου, καθώς θεωρεί ότι ο νόμος είναι επινόηση και δώρο των θεών στους ανθρώπους. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Δημοσθένη ο νόμος εκφράζει τον τρόπο σκέψης των συνετών ανθρώπων, ενώ, παράλληλα, διορθώνει τόσο τα ακούσια όσο και τα εκούσια σφάλματα. Τέλος, ο νόμος είναι αποτέλεσμα κοινής συμφωνίας των ανθρώπων, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητο να ζουν όλοι οι πολίτες στο πλαίσιο της κοινωνίας.

Γ3. (ῶ) πόλι, (ῶ) ἄνερ, σχούσης, ἐζήτουν, ἐπείθου

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_15904.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὀψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὀψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν»: Ποιο πρέπει να είναι, κατά τον Μαντίθεο, το κριτήριο αξιολόγησης ενός πολίτη και με ποιους εκφραστικούς τρόπους αυτό αναδεικνύεται;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της Πρακτικής Φιλοσοφίας περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία, το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «Το Βήμα», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και

κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' ΓΕ.Λ.

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τις θέσεις που διατυπώνονται σε αυτά για την εξωτερική εμφάνιση και τη σημασία της στη ζωή των ανθρώπων.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Το αρχαιότερο δικαστήριο της Αθήνας ήταν ο Άρειος Πάγος.
- β. Σημαντικότερος ρήτορας των συμβουλευτικών λόγων θεωρείται ο Λυσίας.
- γ. Άτεχνες πίστεις είναι τα ενθυμήματα.
- δ. Τα πάθη (παθοποιία) υπάρχουν και στην πίστη-απόδειξη και στον επίλογο.
- ε. Η δοκιμασία γινόταν ενώπιον της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Στα *Απομνημονεύματα* ο Ξενοφών επιχειρεί να ανασκευάσει τις κατηγορίες και ενστάσεις ενάντια στη φιλοσοφία του Σωκράτη και να παραθέσει μια σειρά από επεισόδια χαρακτηριστικά του βίου και του τρόπου σκέψης του. Ανάμεσα στις συζητήσεις που παρατίθενται, είναι και εκείνη με τον σοφιστή Αντιφώντα.

Ὡς Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὥμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέναι. Ζῆς γοῦν οὕτως ὥς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτῶμενος μείνειε· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἄ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ

διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Πώς αντιλαμβάνεται ο Αντιφώντας τη σχέση του Σωκράτη με τους μαθητές του και ποια είναι η απάντηση του Σωκράτη;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική ενικού για τις παρακάτω λέξεις: **θέρους, τοὺς μαθητάς**. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο αορίστου των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): **γίγνεσθαι, μείνιει, λαμβάνεις**. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_15921.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι δεν είναι επιτρεπτό στους βουλευτές να αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια απέναντι σε κάποιον συμπολίτη τους, παρασυρόμενοι από την εξωτερική του εμφάνιση· αντίθετα οφείλουν να τον κρίνουν και να τον αξιολογούν από τα έργα του (γιατί αυτά και μόνον μπορούν να ωφελήσουν ή να βλάψουν το κοινωνικό σύνολο)· καθήκον, λοιπόν, των βουλευτών είναι να τον κρίνουν με βάση τη λογική και όχι με βάση το συναίσθημα, από τα έργα του και όχι από την εμφάνισή του, από το *εἶναι* και όχι από το *φαίνεσθαι*. Το συγκεκριμένο κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη αναδεικνύεται κυρίως μέσα από αντιθέσεις: η αντίθεση ανάμεσα στο συναίσθημα (*φιλεῖν-μισεῖν*) και τη λογική (*σκοπεῖν*), καθώς η αντίθεση ανάμεσα στο *φαίνεσθαι* (*οὐκ ... ἀπ' ὅψεως*) και το *εἶναι* (*ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων*). Αξιοσημείωτη, τέλος η έντονη άρνηση (*οὔτε .. οὔτε*). (133 λέξεις)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ε.Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, σ. 206

B2. Ο Μαντίθεος, όπως και πολλοί αριστοκρατικοί νέοι της τάξεως των υπέων, είχε μακριά κόμη μιμούμενος τους Λακεδαιμονίους· κάτι που προκαλούσε αντιπάθεια στους δημοκρατικούς. Γι' αυτό επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν πρέπει να είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του, καθώς το *φαίνεσθαι* συχνά διαφοροποιείται από το *εἶναι* (τα φαινόμενα απατούν). Η παραπάνω υπόδειξη υποδηλώνει τη σημασία που θα μπορούσε να έχει η συγκεκριμένη εμφάνιση του Μαντίθεου για την κρίση του από τους βουλευτές. Στο παράλληλο κείμενο διατυπώνεται η θέση ότι η εμφάνιση «αποτελεί μέρος του εαυτού μας», ενώ αν αφαιρούσαμε από κάποιον την εξωτερική του περιβολή, θα χανόταν εκτός από το περίβλημα, το *φαίνεσθαι*, και μέρος της ουσίας του, του *εἶναι* του. Η εξωτερική, δηλαδή, εμφάνιση σε αρκετές περιπτώσεις δεν αποτελεί μόνον εικόνα, αλλά και ουσία. Επομένως, αν και τα δύο κείμενα διαφοροποιούνται ως προς τη θέση που προβάλλουν για τη σχέση ανάμεσα στην εξωτερική εμφάνιση (*φαίνεσθαι*) και την ουσία (*εἶναι*), συμφωνούν ωστόσο ως προς τη διαχρονική σημασία της εμφάνισης στις ανθρώπινες κοινωνίες. (168 λέξεις)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Λ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

Γ2. Ο Αντιφώντας θεωρεί ότι κάθε δάσκαλος λειτουργεί ως πρότυπο μίμησης για τους μαθητές του· επομένως, ο Σωκράτης χαρακτηρίζεται ως δάσκαλος της δυστυχίας, ως πρότυπο άθλιας και μίζερης ζωής. Το πρότυπο αυτό επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο λόγω του ότι ο συγκεκριμένος δάσκαλος δεν πληρώνεται για το διδακτικό του έργο. Στη διαπίστωση αυτή ο Σωκράτης απαντά με ειρωνεία ότι ο Αντιφώντας θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να ζει όπως εκείνος, αφού θεωρεί τη ζωή του εντελώς θλιβερή. (74 λέξεις)

Γ3.

α. *θέρει, τῷ μαθητῇ.*

β. *γενέσθαι, μεῖναι, λαβεῖν.*

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_15921.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὕτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππευσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον.... πιστεύοιτε»: Με ποια επιχειρήματα καταλήγει ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο συμπέρασμα και με ποια εκφραστικά μέσα ενισχύει την επιχειρηματολογία του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §18

Στον λόγο του «Δήμου καταλύσεως ἀπολογία», ο ρήτορας προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει ὅτι οἱ κατήγοροί του τον συκοφαντοῦν ἀδίκῃ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος τὴν περίοδο τῶν Τριάκοντα ἐδράσε ὡς δημοκράτης.

Νομίζω, ἄνδρες δικαστές, ὅτι δε θὰ μισοῦσατε δίκαια αὐτοὺς που στὴν περίοδο τῆς ὀλιγαρχίας δὲν εἶχαν πάθει κανένα κακό, ἐνῶ πρέπει νὰ ὀργίζεσθε ἐναντίον ἐκείνων που βασάνισαν τὸ λαό, οὔτε νὰ νομίζετε ἐχθροὺς ὅσους δὲν ἐφυγαν (ἀπὸ τὴν Αθήνα) ἀλλὰ αὐτοὺς που σὰς ἐξόρισαν, οὔτε αὐτοὺς που ἐπιδίωξαν νὰ σώσουν τὴν περιουσίᾳ τους ἀλλὰ αὐτοὺς που ἀφαίρεσαν τὴν περιουσίᾳ ἀπὸ ἄλλους, οὔτε αὐτοὺς που ἐμείναν στὴν πόλιν γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους ἀλλὰ αὐτοὺς που συνεργάστηκαν με τοὺς τριάντα τυράννους γιὰτὶ ἠθέλαν νὰ καταστρέψουν ἄλλους. Ἀν, πάλι, νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἐξοντώσετε ἐσεῖς ὅσους ἐκεῖνοι ξέχασαν νὰ ἀδικήσουν, δε θὰ ἐξαιρεθεῖ κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο και οι δύο κατηγορούμενοι προσπαθούν να αποδείξουν πως δεν υπήρξαν συνεργοί των Τριάκοντα τυράννων.

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Οι δημιουργοί και διδάσκαλοι της συστηματικής ρητορικής	α. δεν έχει καθορισμένο αντικείμενο να διδάξει ούτε αξιόπιστη μέθοδο.
2. Επίκεντρο της συστηματικής ρητορικής εξελίχθηκε η Αθήνα, γιατί	β. το προοίμιον, η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος.
3. Ο Πλάτων αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική, γιατί	γ. ήταν ο Συρακόσιος Κόραξ και ο επίσης Συρακόσιος μαθητής του Τ(ε)ισίας.
4. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνταν	δ. η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος. ε. στα δικαστήρια.
5. Τα μέρη του ρητορικού λόγου είναι	ζ. την ευνοούσαν η δημοκρατία, οι πολύλογοι Αθηναίοι, το μέγεθος της πόλης και οι σοφιστές που ζούσαν σε αυτή. η. στις συνελεύσεις του λαού.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἰέρων, κεφ. 5, §§ 1-2

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Ο Ιέρωνας, τύραννος των Συρακουσών, στον διάλογό του με τον ποιητή Σιμωνίδα παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τύραννοι παρουσιάζουν αντιφάσεις στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τους.

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ᾧ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ιδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δίκαιους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μὴ

τι μηχανήσονται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. Ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναιτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ὁ ἄλκιμος: ο γενναῖος, ο δυνατός

ἄγαμαί τι: θαυμάζω, επιδοκιμάζω κάτι

προστατέομαι, -οὔμαι ὑπό τινος: κυβερνῶμαι, διοικούμαι ἀπὸ κάποιον

ὑπεξαιροῦμαι: απομακρύνω κάποιον

ὁ ἀνδραποδώδης: ο δουλικός, ο δουλοπρεπής

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Ποιους ανθρώπους, κατὰ κύριο λόγο, οἱ τύραννοι ἐμπιστεύονται καὶ γιὰ ποιοὺς λόγους, σύμφωνα με τὸν Ἱέρωνα;

Μονάδες 10

Γ3.

α.

σοι: Να γράψετε τὴν ἴδια πτώση στὸν ἄλλο ἀριθμὸ καὶ στὸ τρίτο πρόσωπο.

καταλείπονται: Να γράψετε τὸ ἴδιο πρόσωπο στὴν υποτακτικὴ ἐνεστώτα καὶ ἀορίστου (στὴν ἴδια φωνή καὶ διάθεση).

(μονάδες 4)

β. ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν: Στὸ παραπάνω ἀπόσπασμα νὰ ἐντοπίσετε δύο οὐσιαστικά τῆς τρίτης κλίσης καὶ νὰ τὰ γράψετε στὴν κλητικὴ πτώση τοῦ ἀριθμοῦ ποὺ βρίσκονται.

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

*Οἱ παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 ποὺ ἀναφέρονται στὰ ἴδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, ἀδίδακτο) ἔχουν διατυπωθεῖ στὸ ἀρχεῖο με τὴν ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_15876.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Ο Μαντίθεος επικαλείται, αντί του αναξιόπιστου *σανιδίου*, τους καταλόγους των φυλάρχων, οι οποίοι ήταν αναγκαίο να είναι ακριβείς (*ἀναγκαῖον ἦν*), αλλιώς θα έπρεπε οι ίδιοι να καταβάλουν το επίδομα, αν απέκρυπταν έναν υπέα (*εἰ μὴ ἀποδείξειαν αὐτοῖς ζημιοῦσθαι*). Με αδιαμφισβήτητη βεβαιότητα (*οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν*), δηλώνει ότι το όνομά του δεν αναγράφεται στους καταλόγους των φυλάρχων (*οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων*). Επιπλέον, κανείς δεν τον κατηγορήσε ότι απασχόλησε τους συνηγόρους του δημοσίου (*οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις*) ούτε κανείς ανέφερε ότι επέστρεψε το επίδομα (*οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα*). Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε υπέας. Η βεβαιότητα του Μαντίθεου ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει τρία βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία (που εκφράζονται με τρεις κατηγορηματικές μετοχές: *ἀπενεχθέντα, παραδοθέντα, καταβαλόντα*) εκφράζεται με την επανάληψη του «οὔτε» (πολυσύνδετο σχήμα). Πρόκειται στην ουσία για έναν παραγωγικό συλλογισμό (από το γενικό στο ειδικό). Επομένως, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι εύλογο: τα *γράμματα*, δηλ. οι κατάλογοι στους οποίους αναγράφονταν τα ονόματα των υπέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα δοθέντα επιδόματα, ήταν πιο αξιόπιστα από τα εκτεθειμένα *σανίδια*, διότι ήταν εγκυρότερα (*ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον... πιστεύοιτε*). Εξάλλου η παράδοση των καταλόγων αυτών ως επισήμων εγγράφων στη Βουλή απέκλειε οποιαδήποτε αλλοίωσή τους. (190 λέξεις)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §18

B2. Στα δύο κείμενα αποτελεί κοινό τόπο η αγωνιώδης προσπάθεια των ομιλητών να αποδείξουν πως δεν συμμετείχαν στις εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα. Ο Μαντίθεος προσπαθεί να αποδείξει πως, και αν ακόμα είχε υπηρετήσει ως υπέας κατά την παραμονή του στην πόλη, αυτό δεν θα μπορούσε να αποτελέσει τεκμήριο ενοχής του, αφού η ανάληψη τέτοιου αξιώματος δεν εμπόδισε και άλλους Αθηναίους να διακριθούν στην πολιτική ζωή μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας (*Ὅρῳ δὲ ... ἱπάρχους κεχειροτονημένους*). Αλλά και στο παράλληλο κείμενο ο κατηγορούμενος υποστηρίζει πως οι δικαστές οφείλουν να ερευνήσουν αν η δράση του προκάλεσε, πράγματι, κακό στους συμπολίτες του και μόνο τότε

να τον καταδικάσουν γι' αυτό (ενώ πρέπει να οργίξεσθε.... αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους), και όχι για το γεγονός ότι παρέμεινε στην πόλη την περίοδο των Τριάκοντα (ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν) προσπαθώντας να προστατεύσει την οικογένειά του (ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους). Επομένως, και στα δύο κείμενα η κατηγορία της συνεργασίας με το τυραννικό καθεστώς παρουσιάζεται ως ανυπόστατη και ως αποτέλεσμα προσωπικής έχθρας κακόβουλων κατηγορών προς φιλήσυχους πολίτες. (182 λέξεις)

B3. 1-γ, 2-ζ, 3-α, 4-η, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἰέρων, κεφ. 5, §§ 1-2

Γ2. Σύμφωνα με τον Ιέρωνα, οι τύραννοι εμπιστεύονται τρεις κατηγορίες ανθρώπων: τους άδικους, τους ανήθικους και τους δουλοπρεπείς. Τους άδικους ανθρώπους τους εμπιστεύονται, αφού θεωρούν πως δεν πρόκειται να τους αναθέσει κανείς την εξουσία, σε περίπτωση που οι ίδιοι ανατραπούν. Επίσης, εμπιστεύονται τους ανήθικους (αυτούς που δεν έχουν εγκράτεια), γιατί αυτοί ενδιαφέρονται μόνο για το πώς θα εξασφαλίσουν οφέλη στη διάρκεια που βρίσκονται στην εξουσία, καθώς και τους δουλοπρεπείς, οι οποίοι δεν παλεύουν για την ελευθερία κανενός ούτε καν για τη δική τους. (82 λέξεις)

Γ3. α. σφίσι(ν), καταλείπωνται, καταλίπωνται β. ὦ τυραννί, ὦ πατρίδες.

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_15876.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὅψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Ἔτι δ', ὦ βουλή, ... ἀγῶνας καθεστηκότας.»: Ποιο ἐπιχείρημα διατυπώνει ο Μαντίθεος; Να το αξιολογήσετε ως προς την πειστικότητά του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος Κατὰ σιτοπωλῶν είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλῶν και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο ὅλοι γνωρίζετε ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ τελευταῖοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους εἶναι ἀντίθετα ἀπὸ τα συμφέροντα των ἄλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, ὅταν φτάσει στην πόλη ἡ εἶδηση για κάποια συμφορά και πωλὸν ἀκριβὸ τὸ σιτάρι. Με τόση χαρὰ μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ὥστε κάποιες τις πληροφοροῦνται πρὶν ἀπὸ τους ἄλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οἱ ἴδιοι διαδίδοντας ἢ ὅτι χάθηκαν τα πλοῖα στον Πόντο, ἢ ὅτι συνελήφθησαν ἀπὸ τους Λακεδαιμόνιους ὅταν ἀπέπλεαν, ἢ ὅτι ἔχουν κλείσει τα λιμάνια, ἢ ὅτι πρόκειται να καταγγελθῶν οἱ συνθήκες. Και ἔχουν φτάσει σε τέτοιο σημεῖο ἐχθρότητας, ὥστε συνωμοτοῦν ἐναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους ἐχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

B2. Σε ποιο φαινόμενο που αποτελούσε πληγή για τη δημόσια ζωή της αρχαίας Αθήνας, αναφέρονται και τα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο);

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός Ομηρικός ήρωας	α. διέπρεπε με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο.
	β. συνδύαζε την πολιτική δράση με τη γενναιότητα στη μάχη.
2. Η συστηματική ρητορεία εμφανίστηκε	α. στην Αθήνα λόγω της ελευθερίας λόγου που παρείχε το δημοκρατικό πολίτευμα.
	β. στη Σικελία, όταν καταλύθηκαν οι τυραννίδες.
3. Η ρητορική η διανθισμένη με πολλά σχήματα λόγου (πάρισα, ομοιοτέλευτα κ.τ.λ.) είναι γνώρισμα της τέχνης	α. του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας.
	β. του Κόρακα από τις Συρακούσες.
4. Την παιδευτική αξία της ρητορικής επεσήμανε	α. ο Ισοκράτης.
	β. ο Πλάτωνας.
5. Λογογράφοι ονομάζονταν	α. οι διάδικοι, όταν αποστήθιζαν και εκφωνούσαν τους λόγους στο δικαστήριο.
	β. έμπειροι ρήτορες που έγραφαν λόγους για λογαριασμό των διαδίκων.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Πρὸς Δημόνικον* §§5-7

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδαχές του Ισοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλευεῖν, ὧν χρή τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανεν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾷσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαί τινος: επιθυμῶ πολύ κάτι

ὁμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλως: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Ποια ἡ ἀξία τῆς (ἠθικῆς) ἀρετῆς γιὰ τὸν ἄνθρωπο, σύμφωνα με τὸν Ἰσοκράτη;

Μονάδες 10

Γ3.

α. βεβαιότερον, πλείω: Γιὰ καθένα ἀπὸ τὰ παραπάνω ἐπίθετα νὰ σχηματίσετε τὸν θετικό βαθμό τοῦ επιρρήματος (μονάδες 4).

β. εὐρόντες, συμβουλευεῖν, ἐκόσμησεν : Νὰ γραφεῖ τὸ β' ἐνικό πρόσωπο τῶν παραπάνω ρημάτων/ρηματικῶν τύπων στὴν προστακτική στὸν χρόνο καὶ στὴ φωνή που βρίσκονται (μονάδες 6).

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_17190.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Ο Μαντίθεος στο σημείο αυτό τονίζει ιδιαίτερα το γεγονός (έντονη άρνηση, πολυσύνδετο σχήμα: *οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν*) ότι δεν είχε καμία εμπλοκή σε δικαστική διαμάχη είτε αφορούσε ιδιωτική δίκη, είτε αφορούσε δημόσια δίκη μετά από γραπτή καταγγελία, είτε πολύ περισσότερο μετά από δημόσια κατηγορία ή καταγγελία για σοβαρότατα δημόσια αδικήματα σχετικά με την ασφάλεια του κράτους. Το ηθικό αυτό επιχείρημα είναι πολύ ισχυρό, γιατί είναι γνωστό ότι οι Αθηναίοι ήσαν φιλόδοκοι (*καίτοι ἐτέρους ὀρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας*). Επομένως, ο Μαντίθεος κερδίζει την εύνοια των βουλευτών αναδεικνύοντας με βεβαιότητα τη διαφορετική στάση του (*οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο*), επειδή γενικότερα οι Αθηναίοι επαινούσαν αυτόν που δεν πήγαινε στο δικαστήριο ούτε ως κατήγορος ούτε ως κατηγορούμενος. (Λέξεις 120)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

B2. Και στα δύο κείμενα γίνεται λόγος για το συχνό φαινόμενο της λογοποιΐας και της ψευδολογίας στην αρχαία Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος αναφέρεται στο φαινόμενο της ψευδολογίας που χαρακτήριζε ανθρώπους που σύχναζαν στα σκιραφεία, καπηλεία και λοιπά καταγώγια, και οι οποίοι είχαν σκοπό τη διαβολή έντιμων πολιτών (συχνά ως μέσο εκδίκησης ή εκβιασμού). Αλλά και στο παράλληλο κείμενο από τον λόγο Κατὰ σιτοπωλῶν ο κατήγορος αναφέρεται στο γεγονός ότι πολλές φορές οι «σιτοπώλες» κατασκεύαζαν ψεύτικες αρνητικές ειδήσεις για να προκαλέσουν πανικό στους πολίτες και να πολλαπλασιάσουν τα κέρδη τους. Στην περίπτωση του Μαντίθεου η ψευδολογία αποσκοπούσε στη διαβολή συγκεκριμένων ανθρώπων, ενώ στο παράλληλο κείμενο η ψευδολογία επηρέαζε αρνητικά το σύνολο της αθηναϊκής κοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση, ήταν μία από τις αρνητικές πλευρές της αθηναϊκής δημόσιας ζωής για την οποία γίνεται συχνά λόγος στα κείμενα της εποχής. (Λέξεις 136)

B3. 1-β, 2-β, 3-α, 4-α, 5-β

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Γ2. Ο ρήτορας θεωρεί την (ηθική) αρετή ύψιστη αξία για πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα θεωρεί πως αυτή μπορεί να αναπτυχθεί παράλληλα με την ηλικία του ανθρώπου, όπως αυτός μεγαλώνει και γερνάει. Επίσης, ο Ισοκράτης επισημαίνει πως η αρετή είναι ανώτερη από τον πλούτο ή την ευγενική καταγωγή, επειδή καθιστά το άτομο ικανό να επιτύχει αυτά που στους άλλους φαντάζουν αδύνατα. Επιπλέον, ο ενάρετος άνθρωπος υπομένει χωρίς φόβο αυτά που για τους πολλούς προκαλούν φόβο, ενώ τέλος επικρίνει την σκνηρία και επαινεί την εργατικότητα.

Γ3.

α. *βεβαίως, πολύ*

β. *εύρέ, συμβούλευε, κόσμησον*

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_17190.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Πῶς σκιαγραφεῖται το ἦθος του Μαντίθεου στη δημόσια ζωή του και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος με την αναφορά του σε αυτό;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἄγγελος Βλάχος, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, απόσπασμα

Ο Ἄγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο ἔργο του, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' ἄκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εὐθυμα τραγουδάκια, γελαστά: Ἡ ζωή εἶναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου εἶχα μισογυρίσει γλαρωμένος ἀπ' τη νύστα, ἀναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ ἀπ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί εἶδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες ἔστηνε ἐνέδρα, σε μια γωνιά της αυλῆς. Φαίνεται πως εἶχε ἀκούσει κι αὐτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αἴθουσα του συμποσίου όπου ἦταν ὅλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ἐνίωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη ἀπλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος, 2008 *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258.

B2. Το παραπάνω κείμενο του Άγγελου Βλάχου αναφέρεται σε μια σκηνή συμποσίου στην Αρχαία Αθήνα. Πώς συσχετίζεται η συγκεκριμένη αφήγηση με τις αναφορές του Μαντίθεου στο ήθος των αντιπάλων του αλλά και του ίδιου;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας στον Όμηρο έπρεπε να διαπρέπει	α. με την ομορφιά και τη σύνεσή του.
	β. με τον δημόσιο λόγο του και τα πολεμικά του ανδραγαθήματα.
2. Η ρητορική ως πειθοῦς δημιουργός επιδιώκει	α. να εκθέσει τα εἰκότα, τα πιθανά και αληθοφανή.
	β. να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά και τα δίκαια.
3. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν κυρίως	α. στην Πνύκα ή το θέατρο του Διονύσου.
	β. στη Βουλή ή στην Ηλιαία.
4. Οι διάδικοι σε μια δίκη	α. ήταν υποχρεωμένοι να αγορεύουν αυτοπροσώπως.
	β. υποχρέωναν έναν έμπειρο δικανικό ρήτορα να αγορεύει εκ μέρους τους.
5. Τα ρητορικά ήθη σχετίζονται	α. με την εντύπωση που προκαλεί ο ρήτορας ως προσωπικότητα.
	β. με τον τρόπο που επηρεάζει το συναίσθημα των ακροατών.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, *Κατὰ Τιμάρχου* §§27-29

(έκδ. του Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αισχίνης αναφέρεται στα κριτήρια που θέτει ο νομοθέτης, προκειμένου ένας ρήτορας να αγορεύσει ενώπιον του λαού.

Ἄ συνιδῶν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός, οὐδέ γε εἰ τέχνην τινὰ ἐργάζεται ἐπικουρῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, ἀλλὰ τούτους καὶ μάλιστα ἀσπάζεται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ' οὐκ ᾤετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχροῦς βεβιωκότας· τούτους οὐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τοῦτο δηλοῖ; «δοκιμασία», φησί, «ρήτόρων· ἐάν τις λέγῃ ἐν τῷ δήμῳ τὸν πατέρα τύπτων ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν·» τοῦτον οὐκ ἐᾷ λέγειν. Νὴ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί; ὅτι εἴ τις, οὓς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τίποτε, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις ὅλη; Καὶ τίσι δεύτερον ἀπεῖπε μὴ λέγειν; «ἢ τὰς στρατείας», φησί, «μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἂν αὐτῷ προσταχθῶσιν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκῶς», δίκαια λέγων.

σύνοιδα: γνωρίζω καλά, προβλέπω

διαρρήδην: ρητά, ξεκάθαρα

τύπτω: χτυπώ

Νὴ Δία: μα τον Δία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Για ποιον λόγο, σύμφωνα με τον ομιλητή, δεν επιτρέπεται να αγορεύει ενώπιον του λαού όποιος δεν εκπληρώνει τα καθήκοντά του απέναντι στους γονεῖς του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. ὁ νομοθέτης, οἴκησιν: Να γράψετε τη δοτική ενικού. (μονάδες 4)

β. ἀπελαύνει, τιμᾶν, ἀπεῖπε: Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής στον χρόνο και τη φωνή που βρίσκονται οι τύποι. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_15947.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Ο δημόσιος βίος του Μαντίθεου, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, είναι άψογος (*τῆς ἐμῆς ἐπιεικειάς*). Είναι εγκρατής και έντιμος, αφού, αν και νέος, απέχει από τις ασωτίες, τα κακόφημα μέρη και τις ασχολίες με τυχερά παιχνίδια, όπως έκαναν πολλοί νεαροί Αθηναίοι εκείνη την εποχή του. Η συμπεριφορά του, δηλαδή, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τους κατηγορούς του (*μοι διαφόρους ὄντας*), οι οποίοι ελέγχονται για την ακόλαστη συμπεριφορά τους, τον συκοφαντούν και λένε ψέματα. Καταλήγει, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι αν είχε παρόμοιο ήθος με αυτούς, δεν θα στρέφονταν εναντίον του. Πρόκειται στην ουσία για ένα ψυχολογικό και πολύ εύστοχο επιχείρημα, το οποίο στηρίζεται στην παλιά παροιμία «ο ὅμοιος τον ὅμοιο πάντα γυρεύει». (Λέξεις 111)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἄγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

B2. Στο παράλληλο κείμενο του Ἀγγελου Βλάχου ο Αλκιβιάδης καλεί τους παρευρισκόμενους σε συμπόσιο πριν από την κρίσιμη σικελική εκστρατεία, να πιουν άκρατο κρασί, να τραγουδήσουν, να διασκεδάσουν από κοινού με την παρουσία γυναικών-αυλητρίδων και εντέλει να μεθύσουν (*ὅλη ἡ παρέα μισομεθυσμένη κιόλας*). Σε αντίθεση με το ενθουσιώδες κλίμα βρίσκεται η μορφή του Σωκράτη, που στεκόταν μόνος του στην αυλή και μόλις μπήκε στον χώρο του συμποσίου, ὅλοι σοβαρεύτηκαν, σαν να φοβήθηκαν. Αντίστοιχη αντίθεση-διαφοροποίηση παρατηρούμε στο κείμενο του Λυσία ανάμεσα στον Μαντίθεο, που δηλώνει ότι δεν συμμετείχε σε διασκεδάσεις ανάλογου ύφους, και τους ακόλαστους κατηγορούς του που, κατά τον Μαντίθεο, επιδίδονταν σε ασωτίες, και γι' αυτό τον συκοφαντούν και ψεύδονται σε βάρος του. Επομένως, στα δύο κείμενα βλέπουμε να αντιπαρατίθεται η στάση και το ήθος των προσώπων σε σχέση με γεγονότα και χώρους που σχετίζονται με τη διασκέδαση. (Λέξεις 137)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

Γ2. Ο Αισχίνης υποστηρίζει ότι όποιος φέρεται άσχημα στους γονείς του και τους παραμελεί, δεν μπορεί να αγορεύει ενώπιον του λαού, γιατί αν κάποιος είναι κακός

απέναντι σε αυτούς που πρέπει να τιμά εξίσου με τους θεούς, τότε οι ξένοι και όλη η πόλη δεν μπορούν να τον εμπιστευτούν και να πειστούν από αυτόν. (Λέξεις 53)

Γ3.

α. *τῷ νομοθέτῃ, οἰκῇσει*

β. *ἀπελαύνοι, τιμῷ ἢ τιμῶν, ἀπείποι*

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_15947.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Με ποιους τρόπους ο Μαντίθεος επιδιώκει να εξασφαλίσει την εὐνοία και τη συμπάθεια των βουλευτῶν; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι ἄλλοι ἐπρόκειτο να αποφασίσουν για μένα, πάρα πολύ θα φοβόμουν τη δίκη, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι και μαγεϊρέματα και τυχαία περιστατικά κάποτε γίνονται τέτοια, ὥστε να συμβαίνουν στους δικαζόμενους πολλά ἀντίθετα προς την ὀρθοκρισία. Ὅμως, αφοῦ ἦρθα σε σας, ἐλπίζω να πετύχω το δίκαιο. Κυρίως ἀγανακτῶ, κύριοι βουλευτές, γιατί θα ἀναγκαστώ να μιλήσω μπροστὰ σας για πράγματα, για τα οποία δε μιλούσα ἐπειδὴ ντρεπόμουν, και ἀνέχτηκα τις ἀδικίες, αφοῦ πολλοὶ ἐπρόκειτο να γίνουν γνώστες της ὑπόθεσης μαζί με μένα. Ἐπειδὴ ὁμως ο Σίμωνας με ἔφερε σε τέτοια ἀνάγκη, θα σας διηγηθῶ ὅλα ὅσα ἐγίναν χωρίς να ἀποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B2. Ποια κοινά στοιχεία για το ήθος των αντιπάλων τους παρουσιάζουν οι ομιλητές στα δύο κείμενα (πρωτότυπο - μεταφρασμένο) στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να αναιρέσουν τις κατηγορίες εις βάρος τους;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής τονίζει	α. οι δικανικοί, οι επιδεικτικοί και οι επιτάφιοι.
2. Κατά τον Αριστοτέλη υπάρχουν τρία είδη ρητορικών λόγων,	β. ο Πλάτωνας.
3. Επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων θεωρείται	γ. αντικειμενικά πειστήρια.
4. Οι άτεχνες αποδείξεις δεν οφείλονται στην τεχνική δεξιότητα του ρήτορα, αλλά είναι	δ. ο Λυσίας.
5. Τα παραδείγματα σε έναν ρητορικό λόγο είναι	ε. πραγματικά ή πλαστά.
	ζ. ο Ισοκράτης.
	η. οι συμβουλευτικοί, οι δικανικοί και οι επιδεικτικοί.
	θ. πάντοτε πραγματικά.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§ 2.10.3-2.11.2

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρῆνει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποιήσαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῇσδε οὕπῳ μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι

μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινουῦμεν.

οὕπω: ὅχι ἀκόμα

τῆς δόξης: ἀπὸ τῆς φήμης

τὸ ἔχθος: τὸ μίσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Σε ποιους ἀπευθύνεται ὁ Ἀρχίδαμος καὶ πῶς παρουσιάζει τὴν Ἀθήνα στο παραπάνω ἀπόσπασμα τῆς ομιλίας του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να ἐντοπίσετε στο ἀδίδακτο κείμενο τρία ἐπίθετα υπερθετικού βαθμοῦ καὶ νὰ τὰ γράψετε στον θετικό βαθμό, διατηρώντας τὸ ἴδιο γένος, ἀριθμὸ καὶ πτώση. (μονάδες 6)

β. Να μεταφέρετε τὰ παρακάτω ῥήματα στο β' ἐνικό πρόσωπο τῆς προστακτικῆς, στον χρόνο καὶ στὴ φωνή που βρίσκονται: εἰσίν, ἐξήλθομεν. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

*Οἱ παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που ἀναφέρονται στα ἴδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, ἀδίδακτο) ἔχουν διατυπωθεῖ στο ἀρχεῖο με τὴν ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_18955.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Ο Μαντίθεος διατυπώνει μία εύστοχη υποθετική άποψη (*εἴπερ ἵππευσα ... δοκιμάζεσθαι*) που στηρίζεται στην εκλογή πολλών από τους παρόντες βουλευτές όχι μόνο στο αξίωμα αυτό, αλλά και στο αξίωμα του στρατηγού και υπάρχου, παρόλο που υπηρέτησαν στο ιππικό επί των Τριάκοντα (*Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ... κεχειροτονημένους*). Επιδοκιμάζοντας, λοιπόν, την εκλογή τους επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθειά τους και μία ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση. Ο Μαντίθεος, δηλαδή, στοχεύει στα συναισθήματα των βουλευτών, ώστε να νιώσουν αντιπάθεια προς τους κατηγορούς του, οι οποίοι επιχείρησαν με αναξιόπιστα στοιχεία και ψευδολογίες να τον διασύρουν (*Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι*). Επιπλέον, με το να ισχυρίζεται ότι ακόμα και αν είχε υπηρετήσει ως υπέας εκείνη τη χρονική περίοδο, άφοβα θα υποβαλλόταν σε δοκιμασία, εύκολα κερδίζει τη συμπάθεια των βουλευτών. Τέλος, ο Μαντίθεος επιζητά την ευνοϊκή διάθεση και την προσοχή τους (*μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου*), καθώς θα εκθέσει τα σχετικά με τη ζωή του με συντομία (*διὰ βραχυτάτων*). (Λέξεις 166)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

B2. Και στα δύο κείμενα οι απολογούμενοι υποστηρίζουν πως έχουν αδικηθεί από ανθρώπους που ψεύδονται και επιδιώκουν δίκες. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η ίδια η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών (*ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο ... καταψεύσασθαι*). Με το επίρρημα «*περιφανῶς*» τονίζει το μέγεθος της αναξιοπιστίας τους, γιατί, εφόσον ψεύδονται τόσο φανερά, δεν βλάπτουν μόνο εκείνον, αλλά υποτιμούν και τη Βουλή την οποία παραπλανούν εν γνώσει τους. Στην «Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία» το ήθος του Σίμωνα αναγκάζει τον ομιλητή να αναφερθεί στην προσωπική του ζωή (*Επειδὴ ὁμως ο Σίμωνας με ἔφερε σε τέτοια ἀνάγκη...*). Η αγανάκτηση του ομιλητή (*Κυρίως ἀγανακτῶ*) και η αναγκαστική ανεκτικότητα του στις αδικίες (*ἀνέχτηκα τις αδικίες*) υποδηλώνουν πως ο κατήγορος είναι ψεύτης, αναξιόπιστος κι ανήθικος. Επομένως, και οι δύο ομιλητές εμφανίζονται αδικούμενοι από αναξιόπιστους ανθρώπους, που θέλουν να τους διαβάλουν και να τους βλάψουν. (Λέξεις 146)

B3. 1-ζ, 2-η, 3-δ, 4-γ, 5-ε

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ιστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

Γ2. Ο Αρχίδαμος απευθύνεται ως αρχιστράτηγος της εκστρατείας στους στρατηγούς όλων των συμμαχικών πόλεων από την Πελοπόννησο, καθώς και στους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες τους, επισημαίνοντας για την Αθήνα πως είναι μία πόλη πολύ ισχυρή, την οποία, όμως, μισούν σχεδόν όλοι οι Έλληνες. (Λέξεις 43)

Γ3. α. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να επιλέξει τρία από τα ακόλουθα: *άξιολόγους, δυνατήν, πολλοί, άγαθοί.*

β. *ἴσθι, ἔξελθε*

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_18955.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Με αφορμὴ τα γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος ἀναδεικνύει τὸ ἦθος τοῦ μέσα ἀπὸ ἀντιθέσεις. Αφού τις ἐπισημάνετε ἀξιοποιώντας στοιχεῖα τοῦ κειμένου, νὰ περιγράψετε τὸ ἦθος τοῦ.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Ο Ἀλκιβιάδης, γίος τοῦ ομώνυμου γνωστοῦ πολιτικοῦ καὶ τῆς Ἱππαρέτης, κατηγορεῖται στὸν λόγο αὐτό ὅτι, ἐνῶ κατατάχθηκε τὸ 395/4 π.Χ. γιὰ νὰ πολεμήσῃ ὡς ὀπλίτης στὴν Αλίαρτο τῆς Βοιωτίας, λόγω τῆς δειλίας τοῦ μεταπήδησε στὸ σῶμα τῶν ἱππέων, χωρὶς νὰ πληροῦνται οἱ νόμιμες προϋποθέσεις.

Αὐτὸς λοιπὸν (ο Ἀλκιβιάδης) σὲ τέτοιο σημεῖο φαυλότητος ἐφθάσε, καὶ τόσο σὰς περιφρόνησε, καὶ τόσο τοὺς ἐχθροὺς φοβήθηκε, καὶ τόσο πεθύμησε νὰ καταταχθεῖ στὸ ἱππικό, καὶ τόσο τοὺς νόμους παρέβλεψε, ὥστε οὐδόλως ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τοῦ τις συνέπειες τῆς παραβάσεως τῶν νόμων καὶ τῆς δίκης, ἀλλὰ προτίμησε καὶ τὰ πολιτικά του δικαιώματα νὰ χάσῃ, καὶ ἡ περιουσία τοῦ νὰ δημευθεῖ, καὶ ἐνόχος νὰ θεωρηθεῖ ὅλων τῶν ὑπὸ τῶν νόμων ἀπειλουμένων τιμωριῶν μάλλον παρά νὰ καταταχθεῖ με τοὺς ὀπλίτες καὶ νὰ ὀνομάζεται ὀπλίτης. Καὶ ἄλλοι μὲν, ἐνῶ οὐδέποτε εἶχαν ὑπηρετήσῃ ὡς ὀπλίτες, ἐνῶ ἄλλοτε ὑπηρετοῦσαν ὡς ἱππεῖς, καὶ εἶχαν προξενήσῃ μεγάλες βλάβες στοὺς ἐχθροὺς, δὲν τόλμησαν νὰ ἀνέλθουν εἰς τοὺς ἵππους, διότι φοβοῦνταν σὰς (τοὺς δικαστές) καὶ τὸν νόμο· διότι σκέπτονταν ὅτι δὲν

θα καταστραφεί η πόλις, αλλ' ότι θα σωθεί, και θα γίνει μεγάλη, και θα τιμωρήσει τους αδικούντες. Ο Αλκιβιάδης τόλμησε να ανέλθει στον ίππο (να καταταχθεί στο ιππικό), ενώ δεν διέκειτο ευνοϊκώς προς τον λαό, ενώ δεν είχε πρότερον υπηρετήσει ως ιππέας, ενώ ούτε και τώρα γνωρίζει να ιππεύει, ενώ δεν είχε εξετασθεί (από τους αρμόδιους άρχοντες), σκεπτόμενος ότι δεν θα δυνηθεί η πόλη να τιμωρήσει τους αδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική

B2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (πρωτότυπο – μεταφρασμένο) να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Αλκιβιάδη με εκείνη του Μαντίθεου με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο.

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας έπρεπε να διαπρέπει με τον λόγο στην αγορά όπως	α. με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο.
	β. με την πλούσια κοινωνική του ζωή.
2. Η ρητορική ως «πειθοῦς δημιουργός», ως τεχνική δηλαδή που έχει στόχο να πείσει,	α. ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά.
	β. δεν ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά.
3. Ο Ισοκράτης υπερασπίζοντας τη Ρητορική του Σχολή τονίζει	α. τη δικαστική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής.
	β. την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής.
4. Σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων θεωρείται	α. ο Δημοσθένης.
	β. ο Ισοκράτης.
5. Η πειστικότητα του ρήτορα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό	α. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως προσωπικότητα.

	β. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως πρότυπο πολιτικού.
--	--

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1928, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αἰσχίνης με τον λόγο του αυτόν αντιτίθεται στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο του λόγου.

Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους τινὰς αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἐν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κάγῳ τυγχάνω γιγνώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. Εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχαί τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶν εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὄρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» **ἐκεῖνό γε εὖ εἰδὼς** ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῴζεται καὶ ἡ δημοκρατία.

τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων: σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Ποια είναι τα είδη των πολιτευμάτων, σύμφωνα με τον ομιλητή, και ποια είναι η βασική διαφορά τους;

Μονάδες 10

Γ3.

α. τῶν καιρῶν, τῇ πόλει, τῆς πολιτείας: Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού. (μονάδες 6)

β. υπολαμβάνετε: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική ενεστώτα και αορίστου (στην ίδια φωνή και διάθεση). (μονάδες 4)

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_18948

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1.

Με αφορμή τα στρατιωτικά γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος διατυπώνει ένα ισχυρότατο ηθικό επιχείρημα. Πιο συγκεκριμένα, αφού επισημαίνει τον διαφορετικό βαθμό επικινδυνότητας που διέτρεχε ένας ιππίας και ένας οπλίτης (*τοῖς μὲν ἱππέουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους*) στο πεδίο της μάχης, στη συνέχεια αναφέρει ότι, ενώ πολλοί ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον εαυτό τους παρά για την πατρίδα τους με το να κατατάσσονται χωρίς δοκιμασία στο ιππικό σε αντίθεση με τον νόμο (*ἐτέρων ἀναθάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον*), εκείνος, αν και είχε συμπεριληφθεί νόμιμα στην τάξη των ιππέων, με δική του πρωτοβουλία ζήτησε να πολεμήσει στο σώμα του πεζικού, θέτοντας τον εαυτό του σε μεγάλο κίνδυνο, αφού το εχθρικό πεζικό των Λακεδαιμονίων ήταν ιδιαίτερα ισχυρό. Μάλιστα, θεώρησε ηθικά απαράδεκτο (*αἰσχρὸν*) να εξασφαλίσει ο ίδιος ασφάλεια για τον εαυτό του και την ίδια στιγμή οι συμπολίτες του να κινδυνεύουν (*τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἑμαυτῷ παρασκευάσαντα*). Αυτές οι αντιθέσεις ενεργειών και κινήτρων του Μαντιθέου σε σχέση με τους συμπολίτες του, σκιαγραφούν τόσο την άψογη συμπεριφορά του απέναντι στους άλλους και τον σεβασμό προς την πόλη του, όσο και το θάρρος του σε στρατιωτικό επίπεδο. (Λέξεις 189)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Λυσίας κατηγορεί τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη, επειδή λόγω της δειλίας του μεταπήδησε από το σώμα των οπλιτών στο σώμα των ιππέων με παράνομο τρόπο (δεν είχε προηγουμένως δοκιμαστεί ενώπιον της Βουλής), για να αποφύγει την επικινδυνότητα της μάχης με το αξιόμαχο σώμα οπλιτών των Λακεδαιμονίων. Επιπλέον, ο Αλκιβιάδης αδιαφόρησε προκλητικά για το πλήθος των κυρώσεων μιας τέτοιας ενέργειας (στέρξη πολιτικών δικαιωμάτων, δήμευση περιουσίας κ.λπ.), καθώς θεωρούσε ότι η πόλη δεν θα μπορούσε να επιβάλει τις σχετικές ποινές. Αντίθετα, ο Μαντίθεος, όπως ισχυρίζεται ο ίδιος, επιδίωξε να καταταγεί ως οπλίτης, αν και

υπέας, επειδή θεώρησε ντροπή σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή για την πατρίδα του να ενδιαφερθεί περισσότερο για την προσωπική του ασφάλεια παρά για τη σωτηρία της πατρίδας. Είναι προφανές, λοιπόν, η διαφορά ήθους και συμπεριφοράς ανάμεσα στους δύο κάτω από τις ίδιες στρατιωτικές συνθήκες. (Λέξεις 140)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-α, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αίσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

Γ2. Ο Αίσχίνης υποστηρίζει ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τρία είδη πολιτευμάτων, η τυραννία, η ολιγαρχία και η δημοκρατία. Ο ίδιος επισημαίνει ότι ανάμεσά τους υπάρχει μία βασική διαφορά: οι πόλεις που έχουν τυραννικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις και την ιδιοσυγκρασία των κυβερνώντων (του ενός ή των λίγων αντίστοιχα), ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. (Λέξεις 62)

Γ3.

α. *τοῖς καιροῖς, ταῖς πόλεσι(ν), ταῖς πολιτείαις*

β. *ὕπολαμβάνητε, ὑπολάβητε*

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις A1, B4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_18948